THE 1897 GREKO-OTTOMAN WAR

Thesis submitted to the
Institute of Graduate Studies in Social Sciences
in partial satisfaction of the requirements for the degree of

140989

Master of Arts

in

History

by

MEHMET OYTUN YILMAZ

Boğaziçi University

2003

The thesis of Mehmet Oytun Yılmaz

is approved by:

Assistant Professor Nadir Özbek (Committee Chairperson):

Professor Doctor Zafer Toprak:

Assistant Professor Asım Karaömerlioğlu:

June 2003

CONTENTS

Page

Abstract..... i

Appendix..... ii

Chapter

I. Introduction..... 1

II. The Historical Backround to the Conflict..... 7
The Cretan Insurrectionism: A Different Perspective..... 16
The Hatt-ı Hümayun of 1868..... 23
The Impact of the Hatt-ı Hümayun on Crete..... 26
The Revolt of 1895-1896..... 34

III. The Development of Modern Warfare and the War of 1897..... 52
The Restructuring of the Ottoman Army in Modernity..... 62
The Regulations of Tanzimat and the Formation of Modern Ottoman Army..... 66
The One Month War of 1897..... 73

IV. Modern War and the Ottoman Public Sphere..... 83
Traditional Arguments for the Transformation of Public..... 85
Habermas and the New Approaches..... 90
In the Middle of the Orient: The Ottoman Empire..... 94
The War and the Mobilization of the Public..... 98
A Contestation Field: Multiple Publics..... 112

V. Conclusion..... 125

Bibliography..... 129

ABSTRACT

The 1897 Greko-Ottoman War

by

Mehmet Oytun Yılmaz

The 1897 Greko-Ottoman War took place in the last decade of the Nineteenth Century where the societal transformation of the Ottoman Society had already produced a powerful public opinion. The Ottoman Statesmen were perfectly aware that in the modern world government meant the consent of the public. They employed different tactics from time to time to get this consent and reinforce their legitimacy.

A modern war constitutes a platform on whichthe above relation between the state and the public opinion could be observed. The state is in a practical need of man-power and the need for public consent is at maximum . The war sheds light on the tactics and maneuvres the state employs and as well on the reactions of the society.

This thesis aims to analyse the efforts of the Ottoman State to appeal to its multi-national and multi-religious society during the 1897 war. What ever the causes may be, the Ottoman Society was to a great extent mobilized during the war. Voluntary action to go to war, aid commissions to finance the military or the extensive amount of charity activities are the evidence for this mobilization.

On the other hand the war was fought with Greece who claimed to counter- mobilize a large sum of Orthodox Ottoman subjects. The Ottomans had to deal with a public which involved a huge fifth column in a nationalistic perspective. The expectation of the Greek Statesmen was that the "Rum" component would rebel and join the Greek army. The loyalty of thousands of "Rums" reinforced the victory of the Ottoman Ideology aiming to embrace rather than discriminate them.

Appendix

A Pictures

B Archival Documentary

C Issues of Servet-i Fünun

D The Peace Treaty

E The Table of Soldiers Sent to the Front via the Serfice Line

F The Chart Showing the Standard Nizamiye (Standing Army) Organization

CHAPTER I

INTRODUCTION

In his introductory chapter to the book "Nationalism in a non-national state", William H. Haddad, the editor of the book, stresses on a need to revise the interpretation of the affect of the nationalism to the disintegration process of the Ottoman Empire. He blames the approach employed by most western historians to be dominantly western ethnocentricist due to the inadequate or none effort on their side to reveal the Ottoman sources. So rather than the "Eastern Question" which has been the symbol of the above described approach to Ottoman history, what is needed to be asked from then on, is the "Western Question" which would hopefully explore and find out new methods of inquiry in western historical studies that would lead to less ethnocentric studies of the Ottoman Empire.

Haddad's criticism in the book he edited in 1977 is very crucial in terms of confronting the traditional way of approaching the history of the Ottoman Empire and the states that were formed after its disintegration. He well accepted the fact that there was no limit to the expansion of the ideas of Nationalism which swept everything on its path yet he, on the other hand, claimed that the "non-national" states amongst whom the Ottoman Empire was one of the most important, also continued to exist. Lasting more than six centuries, spanning three continents, the durability and the extent of the Ottoman Empire provide a dynastic and religiously based alternative to the secular populist European nationalism.[1]

---

[1] William W. Haddad, "Nationalism in the Ottoman Empire", William W. Haddad and William Ochsenwald (ed.), *Nationalism in a Non-National State: The Dissolution of the Ottoman Empire*, (Columbus:Ohio State Press), 1977, p.4-5.

By indicating the need to trace the internal dynamics of nationalism in the Ottoman Empire, Haddad renounced a monolithic affect of the nationalism as has been put forward within the context of the "Eastern Question". He stressed that divergent as well as convergent ideologies in the Middle East alongside the affects of geographic economic, social and external, namely the affect of the European powers, factors played a more dominant role than the nationalist fever in the formative years of the successor states to the Ottoman Empire.

Haddad's critique could be considered as a major critique of the accumulated literature on the Ottoman Empire especially in the 1970's. Nevertheless the whole work is still tainted with the customary teleological approach which takes into account the "Disintegration" taking place after the 1st World War as the starting point and goes back to consequent centuries to find out the events that took place within the context of the disintegrating empire.

The final disintegration that took place in 1918 and the formation of nation states along the 19th century are solid historical facts. However regarding the last two centuries of the Ottoman Empire, solid historical facts might be misleading. The disintegrating Empire necessarily implies an active attitute on the side of the insurrectionary ethnical groups whereas a passive standing concerning the empire from which they claim their independence. Within this framework the scholar has an argument by simply narrating how this or that ethnical group came to achieve independence step by step from the Ottoman Empire. In this picture the empire is portrayed as the archaic, religious and dynastic mechanism that has maintained the medieval theocratic system of dividing and ruling the ethnical and religious groups. In time, these subjugated ethnical and religious groups become modernized and aware of their nationalist fever, eventually beginning with intellectual irredentism

and armed struggle, they rebel against their static medieval lords and become independent. Haddad's approach still centers around this picture, it only includes as taste increasing ingredients, the internal dynamics and other social economical and external factors to the nation building process in the Ottoman geography. The passive and static role tailored for the political entity, namely the Ottoman administration still prevails.

This study is based on the assumption that the Ottoman Empire was not passive throughout the whole 19th and 20th centuries when the storm of nationalism swept the world geography. The centralization process undertaken first by Mahmud II led to a confrontation between its subjects and the ruler for the first time in Ottoman history. Prior "reaya" were now being transformed into "subjects" of equal rank in the eyes of the empire. Mahmud II had sawn the first seeds of a Modern State. The following Tanzimat Edict and the Islahat Edicts were all measures to ensure the consent of the middle Christian man who were also the basic target of the separatist ethnical movements. In summary the rulers of the empire were perfectly aware that the traditional system of the Empire required a great amendment in order to meet the new crisis of legitimacy and they did show a good amount of effort in order to ameliorate it. As a result the Ottoman Empire was better administrated and more powerful after the reforms of the 19th century than in the late eighteenth century. In the nineteenth century Ottoman reformer was more conscious of his mission. He was contributing consciously to the formation process of a modern nation state based on a multi-ethnical legacy .

The subject matter of the thesis is the war that took place in 1897 between the Ottoman Empire and Greece. The general aim of the thesis is to search for the traces of modernity concerning the relations of the Ottoman state and society within

the context of this war. To that end, the subject matter offers an available platform for the analysis of two important aspects of modernity: The first aspect is the organization of the military in modern terms. It is a well known fact that the military as an institution constitutes one of the most important structures of the modern nation state. War waged in a national context and ideology, conscription and mobilization of masses around a national cause are concepts of modernity that were born out of the French Revolution. It is the intention of this study to examine the organization of the Ottoman military during the war around these concepts of modernity. The second aspect is related with the public dimension of the modern war. A modern war is a crucial event concerning the relations of the state and society. It is a moment where the state is in a practical need of manpower to be extracted from the people and thus gets involved in an extensive effort to mobilize the public. At this moment the legitimacy of the state concerning the society, is questioned. The reactions of the public to the events give a clue about the level of legitimacy that the state has managed to establish. In this context this study will focus on the documentations of the period in search of evidence for the above mentioned relation.

The resources used in this study are therefore mainly the archives which will shed light on the thinking of the state. In order to reveal the thinking of the public, the newspapers and the popular magazines of the period have been examined. It could be argued that the heavy control applied by the government on press during the Hamidian Period would manipulate these publications. However this manipulation is as well a manifestation of the above mentioned aspect of modernity as the state is in a deep concern of manipulating the minds of its citizens.

The thesis technically comprises of five chapters. The first chapter is the Introduction. The second chapter is about the events in Crete that led to the war. The

resources that were used in this chapter are mainly Greek Resources. Although very much detailed and coherent in content, the books were very much in the same fashion that Haddad was critical of. The absence of Ottoman resources in their narrative inevitably lead to the conceptualization of Ottoman state as the old master playing tactical tricks to delay its disintegration. In this literature the Ottoman state and society are considered as to have frozen in 1820 and the possibility that the Empire could have modernized is not taken into account. The chapter aims to combine the impact of the transformation of the Ottoman state and the society with the Greek narrative. In that context, the chapter will provide a more coherent picture of the events.

The third chapter is about the development of the "Modern War" concept starting from the French Revolution. In a common fashion, all the nineteenth century states had to re-organize their armies according to the French model. The Ottoman army was naturally not an exception. In this context the chapter focuses on the general re-structuring of the Ottoman military during the nineteenth century. Then it outlines the mobilization process and the organization of the Ottoman army in general during the war. In this chapter documents from the prime ministerial archives and newspapers were often employed in order to understand the state of mind concerning the state and the society.

The fourth chapter focuses on the Ottoman public during the war. Based on similar resources, the chapter is in a sense the expansion of the arguments in the third chapter. Whereas the third chapter is centered around the war, this chapter emphasizes more the complex nature of the relations between the Ottoman state and the Ottoman public in a wider context that includes not only the mobilization for war but also campaigns for social solidarity. The aim of the chapter is to develop a model

for the analysis of modernization which is based on the relations of the state to the public. The reflections of the war in the Public Sphere which is defined as an arena of contestation between the state and the society will be the centre of the model.

Finally in conlusion there will be an overall evaluation of the empirical findings. The incidents during the invasion of Thessaly after the armistice will be briefly analysed to come to conclusions about the self confidence of the Ottomans concerning their ideology.

CHAPTER II

THE HISTORICAL BACKROUND TO THE CONFLICT

The political situation in the island of Crete constitutes the main reason underlying the 1897 Greek-Turkish War. Indeed Crete has always had a significant place concerning the Greek-Ottoman relations. The irredentism and insurrection of the Cretans could be traced as early as the beginnings of the Greek rebellion of 1821 after which the independent Hellenic Kingdom of Greece was founded. The islanders starting from 1821 initiated many rebellions against the Ottoman rule. Tatsios argues that unlike other Balkan States that carved out of the Ottoman Empire, Greece was confined to the most unrealistic borders. Only one-third of the Greek nationals were included within the boundries of the new Greek state. Therefore whereas the irredentist struggle of the Serbs and Bulgarians represented the effort of a minority that still lived within the Ottoman borders waiting to unite with their mother-lands, Greek irredentism targetted the majority of the Greek co-nationals still to be emancipated from the empire. The Megali Idea which was the intellectual framework of this greater Greece encompassing all the Greeks, was thus an outcome of the short-sightedness of the Great Powers who draw inadequate frontiers for the new state. The Megali Idea had ever since become the key ingredient of Greek nationalism and the dominant theme in both domestic and foreign policies of the Greek state.[2]

Among the lands that were excluded such as Epirus, Thessaly, Macedonia and the Islands, Crete had a peculiar position. The island had been provided to the infamous governer of Egypt as a reward for his assistance to the Ottoman army that

---

[2] T. George Tatsios, *The Megali Idea and the Greek-Turkish War of 1897: The Impact of the Cretan Problem on Greek Irredentism, 1866-1897*, (New York:Columbia University Press), 1984, p.3.

attempted to suprass the Greek rebellion. In 1840, the island was returned back to the Porte after Mehmed Ali's rebellion. However the governor sent from Istanbul, Mustafa Pasha preferred to continue the harsh policies of his predecessor. These policies which meant heavy exactions for the Muslim landlords and forced labour on the side of Christians produced two important outcomes. The Turks, disturbed both by Greek irredentism and heavy taxation, sold their estates and left the Island and this exodus resulted in a demographic change in favor of the Christian population in Crete. Secondly the Rums of the Island who were now more effective in number started the rebellion of 1841.[3]

The arguments of Tatsios and his book The Megali Idea and The Greek Turkish War of 1897 has been a key source for this chapter. Having surveyed a massive Greek and foreign literature, the book is a perfect description of the Cretan rebellions that took place consequently in 1856, 1868 and finally in 1896. The author confesses to have not been able to apply to any Ottoman documents while writing the book. This chapter in that manner will attempt to exhaust the book and juxtapose some of the arguments that conflict with the Ottoman resources. The intention is not to challenge the historical data but to include an Ottoman perspective to the narrative of the rebellions the last of which led to the war between the Greek and the Ottoman states.

As mentioned in the Introductory Chapter the course of events follow more or less a coherent scheme when two dichotomous parties are established, the Greeks in Crete who look forward to every chance to unite with mainland Greece and their medieval masters, the Sublime Porte who endevours to supress the nationalist fever either by temporary concessions or the employment of sheer force. This approach

[3] Tatsios, p.20-22.

which I would like to refer as the "Megali Idea Approach" has been evident in the classical studies on the formation of the Greek state. The Megali Idea Approach takes exclusively the rebellions and the insurrectionary movements as a basis of research because in such a dichotomy, there is no possibility of existance for any other kind of relationship between the parties. However by exclusively emphasizing such a dichotomy, it becomes inevitable to neglect two major historical phenomenon. First the drastic effort of the Ottoman state beginning with Mahmud II to reform its administration. Second, the wider base of economical, social and political relations that existed both among the multi-ethnical Ottoman society or between the Greek subjects and Ottoman subjects. Recent studies have manifested that especially during 1890's both shores of the Aegean were extremely mobile and there is an extensive amount of economical and social transaction between the Greeks and the Ottoman administration and people. The "Megali Idea Approach" as it is based on a radical nationalistic narrative, necessitates a negligance of all these transactions. The exclusive source of data that this literature can be supplied, are the times when the Greeks in the Ottoman Empire resorted to insurrectionary acts.

Furthermore the Megali Idea Approach also necessitates an ignorance of the modernization policies of the Empire which were primarily aimed at increasing the legitimacy of the Empire in the eyes of its subjects. After the Tanzimat, the portion of the non-muslims in Ottoman administration increased considerably. This historical fact is entirely ignored in Tatsios. His words well represent the mentality of the Megali Idea Approach: "Only one third of the Greek nationals were included in the new Greek state. The remaining two-thirds were still under subjugation". Ironically, the subjugated Greeks included the Patriarch, later the Greek Deputies in the Ottoman Parliament, the Ambassador of the Porte to London and Athens, namely

Musulus Pasha, the close associate of the Sultan Karatodori Pasha or Sava Pasha who were only a few considering the Greek Administrators of the Empire.[4]

When the social positions of these personalities and their effect on the administration of the Ottoman Empire is taken into account, it shall be obvious that the given dichotomy is totally insufficient to give a coherent portrait of the Greeks in the Ottoman Empire. The two Greek officials in Isparta probably were not affected very much by Megali Idea when they participated to the Easter Mass with their Ottoman Imperial Coronations.[5*]

The discourse where there is only the oppressor and the subjugated not only requires a negligance but also a distortion of some historical data. Especially the decades prior to the revolution has been re-conceptualised by the Nationalist Greek Historiography. The hero of the Greek Revolution, Rigas Pheraios is a very typical example of how nationalist historiography has reshaped an important figure in history. Rigas was born in the town of Velestino in Thessaly. He was the son of a wealthy villager who made an effort to educate his son. After having primary education in his region, like many young men of passion did at his age, he went to Istanbul to get education, to find employment, in summary, to lead a decent life. In 1782 Rigas started to work as the secretary of the two crucial names of the Greek Revolution, Alexandros and Dimitrios Hypsylantes. The Hypsylantes Family had been the lords of Ottoman Rumania (Eflak) in between 1774-1781 and thus was very reputable among the Phanariot families. In the years he worked for the Hypsylantes

---

[4] İlber Ortaylı, "Greeks in the Ottoman Administration During the Tanzimat Period", Dimitri Gondicas and Charles Issawi (ed.), *Ottoman Greeks in the Age of Nationalism: Politics, Economy and Society in the Nineteenth Century,* (Princeton, New Jersey:The Darwin Press, Inc), 1999, p:161-164.

[5] Selim Deringil, *The Well-Protected Domains, Ideology and the Legitimation of Power in the Ottoman Empire, 1876-1909*, (London: Tauris), 1999, p.35.

* Two Ottoman Officials from Isparta participated to the Easter Mass with the Imperial Coronations. The Governor was severly criticised from Istanbul when he opposed this action.

family, Rigas continued his education and learnt many foreign languages. (Greek, French, Turkish, Arabic, Italian and German)

Between 1786-1790 Rigas was employed by the current Bey of Eflak. During his period in Bucharest, he was more intimate with the situation in the Balkans. In 1790's when the whole Europe was at war due to the French Revolution, Rigas developed his ideas about the emancipation of the Balkans from the tyrannical rule of the Ottomans. He was like many other contemporary liberals inspired by the victories of the French Army who was ending, one by one, thousand years old establishments in Italy and Germany, liberating the people from tyrants. In his letter that he wrote to Abbé-Sieyés, the director of the French Revolutionary Directorate, he was claiming that the land of Hellens was ready to rebel yet once they rebel against the Ottoman Tyranny, Russia, another tyrant was ready behind to invade them. Rigas was asking for aid from Abbé-Siéyes claiming that they would be able to overthrow the tyrant if support came from France.

His emphasis on Hellens and on overthrowing the Ottoman rule made Rigas a very important figure concerning the Greek Nationalist Movement. However there were many peculiarities in Rigas which would certainly not be suitable for a plain nationalist discourse. The Greek Nationalist Historiography thus resorted to correct these "faults".

First of all, if Rigas was called as Rigas Pheraios, he would probably not reply because he referred to himself as Rigas Velestinli, (in accordance with the Turkish grammatical suffix, -li referring to the town of Velestin where he was born). Naming himself partly in Turkish probably did not disturb Rigas yet it very much disturbed the Greek historians who found a more suitable name for him, Rigas

Pheraios . (As if he was born in the town of Pherai which was an ancient Greek town close to Velestin and was not polluted with any Turkish suffix.)

Secondly the most famous poem of Rigas, "The March" was extensively subject to deductions. The poem started with the famous strophe which became the slogan during the revolution:

> Shall we live in the mountain passes, like the warrior of old?
>
> Shall we live alone like lions, on top of the mountain ridge?
>
> Shall we live in caves in darkness, shall slavery drive us away?
>
> Shall we say farewell to our family and to our beloved land?
>
> No! Better an hour of freeedom, than forty years as a slave. (The prophets of revolution)

It is hard to imagine if lines of more accordance could be found for a revolutionary rebellion. However the Hellens and the beloved land of Rigas were not the Greeks and the independent Greek state. Rigas demanded the revolution of the entire peoples of the Ottoman Empire, what he referred as Hellens was a geographical entity covering the lands of the antique Hellen influence. According to Rigas, the Ottoman Empire was the most beautiful state around the world and those who were suffering under tyranny was not only the Rums, but Turks, Bulgarians, Albanians Rumanians, Serbs and all other races. Rigas desired a revolution because he believed these races could live together in harmony under a liberal and constitutional regime that would replace the Ottoman tyranny. Another group of lines in "the March" which are not as famous as the first, reveal his thoughts:[6]

> Why to live when you are a slave
>
> Think you are in the fire at each moment.

[6] Herkül Millas, "Velestinli Rigas'ın Anayasası", ***Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Problemler, Araştırmalar, Tartışmalar, 1. Uluslar arası Tarih Kongresi,*** (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları), 1998, p.104-128.

Be vezir, efendi or translator,

You will be consumed by the tyrant.

The brave capitanos, priests and civilians

And agas died under the unjust sword.

So many are the Turks and the Rums,

Losing their lives and fortunes for nothing.

Rigas envisaged a common revolt initiated by the Rums and Turks, as one of his couplets go:

We who suffer under the yoke, let us kill the ravening wolves

Who keep us in harsh subjection, Christian and Turk alike.

Therefore the idea of an independent Greek state would be not very much desirable for Rigas. Those who turned him into the hero of the Greek Revolution not only disregarded his views of a constitutional Hellen state encompassing the whole geography and races of the Ottoman Empire but also went as far as changing his name.

From the times of Rigas into the 1890's there had been enormous changes in the Ottoman administration. The 90 years witnessed the modernization of the Ottoman society and the state. Especially after the 1897 war, some Greek intellectuals considered the possibility of an alliance with the Ottoman Empire. The Southern expansion of the Pan-Slavic movement had become a solid threat to the Greek ambitions in Macedonia and Ottoman Rumelia. The defeat of the Greek state proved to many Greek intellectuals that the materialization of a Greek based Hellenic Empire was not a possible target. For this purpose even the Greek statesmen who were well associated with the Megali Idea, supported a peaceful relation with the Ottoman Empire. In 1908, a society was formed in Istanbul named as "the Society of

Constantinople". The main pillar of the society who worked in accordance with the Greek Foreign Ministry and the Patriarchate was to form a mutual platform of understanding between the Greek and the Ottoman states. The next step would be the expansion of the rights of Rums in the Ottoman state. Finally an alliance would be concluded between the Greek state and the Ottoman Empire. The society worked to achieve these goals until the Balkan Wars when the Ottoman Rumelian and Macedonia were divided among the Balkan states. The society had based its existance on the cancellation of any Greek territorial demands from the Ottoman Empire thus the Balkan Wars destroyed every achievement that could be made concerning the Ottoman elite. The chief of the society, Souliotes, the dreamer of the multi-ethnical empire, wrote to his life long friend and another influential member of the society, Konstantin Dragoumes in 18 October 1912: "It is a pity and a waste of all that we have done."[7]

Among the many factors that led Souliotes to conclude that such an alliance could be possible, the most important factor was the increasing role of the Rums in the Ottoman administration. He was extensively involved with the Rum mp's in the Ottoman Parliament trying to influence them about the alliance.

The common point regarding both Rigas and the society of Constantinople is that they both prove to be too complicated to undertand within a naive nationalistic perspective. They are a proof that a nationalist historical discourse based exclusively on a subjugator-subjugated relationship would be very inadequate concerning the nature of mutual relationship that existed between the Greeks and the Ottoman Empire.

---

[7] Thanos Veremis, "The Hellenic Kingdom and the Ottoman Greeks: The Experiment of the Society of Constantinople", Dimitri Gondicas and Charles Issawi (ed.), *Ottoman Greeks in the Age of Nationalism: Politics, Economy and Society in the Nineteenth Century*, (Princeton, New Jersey:The Darwin Press, Inc), 1999, p:181-188.

The idea of being in permanent peace with the Greek state was not probably unpopular among the imperial administration. Sultan Abdulhamid presumed that the real threat to the Sublime State were the Slavs rather than the Greeks.[8] Presuming that the Sublime Porte as well knew the fact that the Greeks out of the Greek state consisted the majority of the living Greek population, how can the Slavs be associated as the real threat? The only viable explanation is that the Porte was not haunted with the Megali Idea threat. It felt comfortable with its the majority of its Greek citizens and probably enjoyed a considerable amount of legitimacy in their eyes. The Greeks were scatterred all around the Empire enjoying economical prosperity and social autonomy that increased after the Tanzimat and Islahat Regulations.[9] Probably most of them except for the young were not very much interested in unifying with Greece although a considerable effort was put by the Nationalist Activists who tried to persuade and enlighten them that it is the right thing to do so.[10]

The administration of the Ottoman Empire was sensitive in preserving the legitimacy it had concerning the Greeks. This sensitivity is evident in the policies both implemented during the insurrections of Crete and during the Greko-Ottoman War of 1897. The policies involved a careful wording of events in the strictly censored newspapers or books in order not to alienate any Greek sentiment. The traditional Tanzimat method of appointing a Christian vice-governer to provinces with a considerable Christian population continued. The usual coronation ceremonies

---

[8] İsmet Bozdağ, *Sultan Abdülhamid'in Hatıra Defteri*, İstanbul:Pınar Yayınları, 1986.

[9] Haris Exertzoglou, "The Development of a Greek Ottoman Bourgeoisie Investment Patterns in the Ottoman Empire, 1850-1914", Dimitri Gondicas and Charles Issawi (ed.), *Ottoman Greeks in the Age of Nationalism: Politics, Economy and Society in the Nineteenth Century,* (Princeton, New Jersey:The Darwin Press, Inc), 1999, p:89-107.

[10] Kozmas Politis, *Yitik Kentin Kırk Yılı, İzmir'in Hacı Frangu Semtinden*, (İstanbul:Belge Uluslararası Yayıncılık), 1994, p.60-61.

as well continued to Greek officers, such as Kostaki Pasha being coronated with Mecidi Order in the middle of the Greek War. These as well as many other implementations will be studied in detail in Chapter Four within the context of how the Ottoman administration tried to affect the Ottoman public.Yet one important application will be seen throughout this chapter. I will prefer to use the term "Rum" for the Orthodox Christians in Crete, Rum counting for "Roman" has been used by the Ottomans to denote the Greeks paying an allegiance to their glorious imperial past. After the Greek state was founded, the Greeks at first could not decide upon how to identify themselves. After numerous debates and discussions "Ellas" as referring to their ancient ancestors was adopted though this was highly criticised by the church as the name had pagan implications.[11]

The Ottomans used the Arabic synonim for Greek ,"Yunan" for the Greeks who were now the citizens living in the Hellenic Kingdom of Greece and their state was called "Yunanistan". The obvious differentiation between the "Rum" and "Yunan" in Ottoman vocabulary marks the effort to separate the two from each other. An effort to prevent the good old Rums to associate themselves with the newly founded state For that reason I found it misleading to call the Cretan Christians as "Greek" as the English language would require, they will be referred either as the Cretan Christians (Ahali-i Hristiyaniyye) or the "Rums" of Crete.

The Cretan Insurrectionism: A Different Perspective

The Island of Crete was peculiar in certain aspects compared with the other parts of the empire inhabited by the Rums. Firstly the balance of the population was more favorable to Christians and above all else the Christians of the Island did not

[11] Douglas Dakin, *The Unification of Greece 1770-1923*, (London:Benn), 1972, p.5.

enjoy the economical superiority that their continental co-religionists did over the Muslims. The fertile lands of the Island belonged mainly to the Muslims who had been more urbanised than the Christians.[12] The Rums inhabited mainly the rural parts of the Island and were poor in economical condition. A statistical table about the landed properties in Crete reveals that the Muslims in Crete possessed 60 percent of the land.[13] If a comparison is to be made with Western Anatolia the situation would be more or less the same with the reversal of the position of the actors. The Rums of the Island were thus more sensitive to unification with Greece as it offered an economical as well as a political alternative to their misery. The availability of both the demographic and economical conditions intensified the infilteration the Megali Idea probaganda made via activists coming from Greece. The activists were appealing to the hearts of the population through the churches and to the minds of the youth through the schools yet not always very effectively. A Greek teacher was complaining about the low attendence to school as she diagnosed that the farmers cared more about the free labor their children would provide in the land than the mental emancipation they would get from the school.[14]

In this part the rebellions of the Cretan Christians the last of which led to the war between the Greek state and the Ottoman Empire will be throughly studied. The timing of almost all of the rebellions coincided with a prominent international incident indicating the significance of the external factors. The 19th century beginning with the Napoleon Crisis was the period of the European Concert and beginning with the Greek War of Independence, the big European powers named as

---

[12] Tatsios, p.21.

[13] D.A. Zakythinos, *The Making of Modern Greece from Byzantium to Independence,* Tanıl Bora and Mithat Sancar (trans.), (Totowa, New Jersey:Rowman and Littlefield), 1976, p.42.

[14] K. Kalliataki Merticopoulou, "Literacy and Unredeemed Peasants: Late Nineteenth-Century Rural Crete Faces Education", Philip Carabott (ed.), *Greek Society in the Making, 1863-1913 Realities, Symbols and Visions,* (London:King's College), 1997, p.115-129.

(Duvel-i Muazzama) by the Ottomans were constantly present in each crisis in the Middle East. The mutual or conflicting interests of Russia, Great Britain, France, Austria-Hungary followed by Germany and Italy after the 1870's had to be taken into account both by Greece and the Ottoman Empire. The policies of these powers concerning the Cretan problem is therefore taken into account extensively.

The Ottoman Empire throughout the chapter in fact throughout the whole study is given a more dynamic role in responding to internal and external crisis. The pragmatism of the porte in dealing with the insurrections is also worth to mention. What Tatsios offers is that the Sublime State was tactically playing with the Greeks appeasing them or suppressing them depending on the international circumstances. I do think however that the Ottomans were more serious in their attempts especially in reconciling the demands of the islanders. What they desired was to maintain peace more than to play with it.

The main resource of this chapter besides Tatsios is a book I shall frequently refer throughout the entire study. The name of this book is "Devlet-i Ali-i Osmani ve Yunan Muharebesi"[15] (The Sublime Ottoman State and the Greek War) and it was written a year after the Ottoman victory in Thessaly (1898). The detailed account of the nearly every single event in the book, has been very helpful to understand how the events were perceived by two Ottoman intellectuals. The authors were as well employed by one of the prominent newspapers of the day, Sabah, as the first war reporters in Ottoman history. Bearing as well their journalist titles, they quite well represent in what ways the events were introduced to the Ottoman public.

After the Greek Rebellion of 1821, the island was put under the rule of Mehmed Ali Pasha of Egypt as a reward to his contribution to the Ottoman forces.

---

[15] Süleyman Tevfik and Abdullah Zühtü, *Devlet-i Aliyye-i Osmani ve Yunan Muharebesi 1314,* (İstanbul:Mihran Matbaası), 1315 (1898).

The years of his rule in the island witnessed a sharp decrease in the population of the Cretan Muslims. The estimated muslim population in the island was 289,000 in 1821. In the year 1840 the muslims numbered only as high as 129,000. In 1840 the rule of the Egytian governor was over due to this time his rebellion to the Sublime State. Mustafa Pasha was appointed as the governor of Crete. Against his rule which appeared to be no less demanding than that of his predecessor, the Cretans showed signs of rebellion. The Muslims and the Christians mutually demanded reduction in taxes and administrative reform. The Christians of the region of Sfakia to the southwest of the island were probably not as patient as their Muslim neighbours and they rebelled demanding enosis (union) with Greece. The rebellion was supressed. The firm hand of the Pasha was however not challenged thus faced with heavy exactions, many Muslim landlords sold their estates and left the island.[16]

The situation went along for 15 years and the introduction of the 1856 Islahat Fermanı obviously ameliorated the conditions of life for the Cretan Christians. Their complaint that the reform package was not adequately applied was considered by the Sublime Porte and the island was provided in a manner was bestowed with an Imperial Firman in 1858, recognizing the Special Status of Greeks and the Imperial consideration of the right of the Cretans.

To the astonishment of Tatsios, the Cretans did not take the chance to rebel at this period when the Ottoman Empire was at war with Russia. Given the fact that Greece was rather belligirent against Turkey during the entire Crimean War[17], the Cretans who were constantly being encouraged by the motherland Greece, to rebel,

---

[16] Dakin, p.107.

[17] John Koliopoulos, "Brigandage and Insurgency in the Greek Domains of the Ottoman Empire, 1853-1908", Dimitri Gondicas and Charles Issawi (ed.), *Ottoman Greeks in the Age of Nationalism: Politics, Economy and Society in the Nineteenth Century,* (Princeton, New Jersey:The Darwin Press, Inc), 1999, p:143-160.

did not do so.[18] This action or rather inaction in the side of the Cretan Rums, might support the argument that forces other than Nationalism as well play prominent roles in the lives of Cretans and despite efforts from Greece, the Porte maintained her legitimacy in Crete.

There was however intense probaganda applied by Greek Activists coming from mainland Greece in order to provoke the Cretan Christians to rebel. The probaganda was not public thus was outside the surveillance scope of the Ottoman state. It took place either in churces or in schools by priests and teachers coming from Greece. The Cretans according to Suleyman Tevfik, were most ungrateful to their good fortune and benefaction provided by the Sublime State (Küfran-ı Nimet). They rebelled accordingly after having been deceived by the Eterya Committee in order to unite the island with Greece. Indeed the period was called the age of ungratefulness (Nankörlük Devri) by the Ottomans as referring to the rebellion of Greeks denying their well being in the Ottoman society.[19] Adding insult to injury the Cretans despite their usual "savagery" against the Muslims, managed to show themselves to the European public as being oppressed by the Muslims. The Eterya Institution which is the source of intrigue (Cemiyyet-i Fesadiyye) had great contribution to this misconception of the Europeans.[20]

The rebellion that Suleyman Tevfik mentions was the one which took place in the Rumi year of 1282 namely 1866. For almost 25 years the island had been in peace except a few disturbances. The source of complaint on the side of the

---

[18] Tatsios, p.26.

[19] Maria Yordanidu, *Loksandra İstanbul Düşü,* (İstanbul:Belge Uluslararası Yayıncılık), 1963, p.7.

[20] Tevfik and Zühtü, p.71.

Christians according to Tatsios was mainly economic.[21] The Muslims who were then a clear minority (60,000 as opposed to 200,000 Christians) possessed almost all of the fertile lands whereas the rest of the population had barren land or none at all. Already by 1859 the Christians demonstrated against the governor who increased the tax and extracted forced labour to build roads to improve transportation.

In 1866, the international circumstances looked more available to Greek Statesmen who were making great efforts to include Epirus, Thessaly and Crete, the great island, into the Hellenic Kingdom. Rumania had become a semi-independent kingdom tributary to the Sultan and the Serbs were willing to conclude an alliance with Greece as to promote a common action by the Balkan Christians and the settlement of the Balkans according to nationalities.

In the beginning, the Cretan Christian leaders were divided into two among each other.[22] The first group was content with a degree of autonomy and specific reforms. They demanded a reduction of taxes and the use of the Greek language in courts. Finally they wanted development of the public works such as schools, roads and a rural bank. The second group however receiving strong encouragement from Greece and the Russian Consuls at Hanya and Kandiye, desired enosis with Greece. The recent inclusion of the Ionian Islands to Greece (1864) was a major inspiration for these people who wanted the island to be as well part of Greece. The probaganda of Greece had been intensified by the Central Committe founded in Athens in the same year. The commitee was rasing funds to send ammunitions and volunteers to Crete to support the insurrectionists.

In June 1866 after having sent a decree to the Sultan asking for the abolition of a new tax imposed in violation of the 1858 act, the Cretan Rums established a

---

[21] Tatsios, p.117.

[22] Dakin, p.108.

general assembly at Apokorona and started fighting the Ottoman forces in the island at the same time massacring their muslim neighbours. On 3 September they announced the abolition of the Ottoman rule in Crete and declared Enosis with Greece.[23] The insurrectionaries controlled the countryside where they could wage guerilla warfare. On 24 October 1866 the Cretan forces combined with the Greek volunteers were defeated by the Ottoman troops at Vafe near Sfakia. The Cretan Committee urged Athens to support an insurrection in Thessaly and Epiros. The Greek government had mobilised troops and started to send them to the northern border. In the mean time the Serbian Greek alliance had been concluded (26/08/1867) and the Greeks wanted action from their Serbian Allies against the Ottoman rule in the Balkans.[24]

The reaction of the Sublime State to these rather hazardous external and internal challenges was primarily targetted at alienating Greece from her international support. The European powers were pressing more and more for additional rights for Christians under the Ottoman rule. Russia, aiming to challenge the Ottoman British and French Alliance during the Crimea War had found a good denominator to propagate. The Ottoman Empire was suppressing the Christians and the source of tranquility in the empire could only be found in granting autonomy to all Christian subjects.[25]

Under these circumstances the Sublime Porte took the matters in Crete with extreme sensitivity. No person less than the Grand Vizier Ali Pasha went to the island. Offering an amnesty on 6 October 1867, he convened the leaders of the

---

[23] Metin Hülagü, *Türk-Yunan İlişkileri Çerçevesinde 1897 Osmanlı-Yunan Savaşı,* (Kayseri:Kayseri Üniversitesi), 2001, p.14.

[24] Dakin, p.117.

[25] Ibid, p.114.

rebellion in Halepa, a bay near Hania. There he proclaimed the famous Hatt-ı Hümayün of Crete promising a radical administrative reform enabling an unprecedendent participation of the Christians to the decision-making of the island.

The Hatt-ı Hümayun of 1868

According to the Hatt-ı Hümayun, Crete was established as a single vilayet (governorship) having five provinces (mutasarriflik) and 20 districts (kaza). The governor was to have two assessors, one being Christian one being Muslim. The governor was also to have a mixed council of administration partly elected, partly ex-officio latter including the bishop of the island. The mutasarrifs were if Christian to have a Muslim assessor, if Muslim then a Christian assessor. Like the governor they were to be assisted by a mixed council. All districts were to have a council of elders who would contribute to the formation Cretan Assembly (40 seats) by electing members. Official correspondence was to be in both Greek and Turkish. No fresh tax was to be introduced. The tithe was removed for two years and to be levied only at half rate for the next two.

In addition to these measures Ali Pasha had sent food convoys to the villages destroyed in the rebellion.[26]

In the mean time the Ottoman navy was strictly controlling the Cretan Waters in order to prevent the arrival of fresh ammunition and men from Greece. Hobart Pasha, an Ottoman admiral of British origin chased Enosis, the famous blockade runner to the Greek Port Syra where Enosis found shelter. Hobart Pasha refused to leave the Greek territorial waters until Enosis was treated as a pirate and proceeded to blockade the harbour. The Greek government responded by sending a

[26] Dakin, p.116.

corvette to Syra and ordered them to open fire at the Turkish ships if they refused to lift the blockade. Hobart Pasha did proceed the blockade for a seven weeks period until the governor of the Cyclades proposed to detain the ship. The diplomatic relations between Turkey and Greece was getting worse day by day.[27]

Eventually the cutting of fresh supplies left the rebels no chance but to surrender unconditionally. Considering the new rights and priviledges they would enjoy with the Hatt-ı Hümayün, most of them were probably delighted that they had to surrender. The insurrection lasted three years and devastated the island.

In the international arena Ali Pasha had made concessions to Serbia by evacuating the Ottoman troops from a couple of castles in Serbia thus he had assured the Serbian neutrality. Standing firm on Greece, the Sublime Porte gave the Greek government an ultimatum at 11 December 1868. The demands were:[28]

1. The Greek government shall disperse at the latest in five days the volunteers under arms in the vicinity of the Ottoman border and shall not permit future actions likewise.
2. The confiscation of the various material and weapons in the pirate ships of Enosis, Crete and Panelimnon or to prevent these ships from harbouring Greek ports.
3. Return of all Cretan refugees to the island and their provision with a means of transport and protection en route.
4. Punishment of those who have committed homocide and murder according to the existing laws. Payment of compensation within the circle of justice to the Ottoman soldiers and families who have suffered from the acts of those.

---

[27] Tatsios, p.37.

[28] Tevfik and Zühtü, p.72-73.

5. Unless the Greek government acts in accordance with these principles which are commensurate with International law and treaties, the Sublime State shall withdraw her ambassador and shall send the Greek Ambassador back and shall announce the breaking of diplomatic relations among the two countries.

Under heavy pressure from the public, the Greek government had to refuse the Ottoman ultimatum. However the Greek statesmen as well, were aware of the fact that the Greek army was not strong enough to wage a war by herself against the Ottoman Empire. Their fresh allies the Serbs seemed content with the concessions they got from the Porte and it was obvious that they would not side with Greece in the war that seemed imminent, at least for the time being. Eventually Koumandrous the Greek Prime Minister applied to the ambassadors of the Great Powers in Athens requesting their mediation. It was finally Bismarck who recommended that the signatories of the Paris Conference should convene in the French Capital to end the crisis. The conference was held at 28 December 1868 and concluded a declaration in accordance with the Turkish demands in the ultimatum.[29]

The Ottoman Empire by a careful implementation of the International law had succeeded to alieanate Greece in the conference. As she was not a signatory of the Paris Treaty of 1856, the Greek representative was excluded from voting. Greece by sending her ships to Crete without a declaration of war to the Ottoman Empire, clearly had breached the international law. Hobart Pasha and the Ottoman diplomats had made good use of this situation and had managed to form an international consensus that the Greek ships were pirates and the Greek ports that these ships find refuge had to detain them.

---

[29] Tatsios, p.39.

The Greeks policy of incorporating the other Balkan Nations into an alliance against the Ottoman Empire proved to be fruitless. The Greeks thought that the Serbs had made use of the Cretan Revolt to get the Ottoman troops out of the Serbian cities. The estrangement for the Serbs was immense. This estrangement would soon turn into a Pan-Slavic fobia after the Russo-Turkish War and the formation of the San-Stefano Bulgaria.

The Impact of the Hatt-ı Hümayun on Crete

Following the introduction of the Hatt-ı Hümayun of 1868, the administrative mechanism of Crete was decentralised to a large extent. The Cretan Parliament was a religiously mixed body housing representatives from each and every part of the island. Inhabited by Christian members whose ideas ranged from Enosis to Muslims who opposed the newly acquired rights of the Christians, the parliament started to operate after the elections.

Times were complicated in general within the realm of the Sultan. The Islahat Fermanı (Edict) introduced to be the final remedy for the integration of the religiously different subjects had not produced the results expected from it. In Syria Muslims having been frustrated to the new rights of the Maronite Christians, had rebelled and massacred their Christian neighbours (1860).[30] The Paris Treaty to which the firman was attached as a clause, had been hoped to put an end to foreign intervention in the internal affairs of the Ottoman Empire based on an abuse of Christians. Nevertheless this de facto situation in Syria lead to a massive public reaction all around Europe. The efforts of Russia to be recognized as the protector of the Orthodox during the Crimea War, was considered to be a hedious design

[30] Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, 6th Volume, (Ankara:Türk Tarih Kurumu Basımevi), 1988, p.29-37.

covering the expansionist aims of the Tzar. Yet in 1860's the Empire was no longer enjoying the popularity she had by welcoming the Hungarian and Polish refugees that fled from Austria after the revolution of 1848. The European Public Opinion was anxious to see the amelioration of the conditions concerning the Christian subjects of the empire and the massacring of Christians in Syria had obviously not been appealing to their expectations. Therefore the demarches of the Tzar claiming autonomy to all the Christians in the Empire was not probably as unwelcome as it used to be during the 1850's.

The Crete rebellion had taken place in this sensitive international context and the trouble was overcome in both Syria and the island by the most serious intervention from the Sublime Porte who introduced by Fuad Pasha in the former and Ali Pasha in the latter, unprecedented rights to her Christian subjects.

In reacting to the crisis of Crete, the Greek statesmen were not as comfortable as in the past. They had to take into account a new challenge that threatened both their cultural and geographical claims on the Balkans. The threat came from the Bulgarians. Already demanding the appointment of Bulgarian Bishops to cities where they claimed to be the majority, the Bulgarians started to challenge the Greek religious dominance in Macedonia. In 1860, to the astonishment and frustration of the Patriarch in Istanbul, they had succeeded to obtain a firman from the Sublime State establishing their autonomy of practicing church services not under the auspices of the patriarch but the Sultan himself. In 1870 the Bulgarian were granted another firman which established an autonomous Bulgarian Church in 17 dioceses under the auspices of an exarch elected by a Bulgarian Synod.* Additionally

* The Russians were disturbed by the fact the French Missionaries had been able to convert some 20,000 Bulgarians to Catholicism in the 1860's. A direct assault to the Russian Sphere of Influence. That explains why despite the hateful opposition of the Greek Patriarchate, they supported an

it was mentioned that should the inhabitants of any dioceses vote more than two thirds of their population , they would be included in the Bulgarian church.[31]

In February 1872 the patriarch excommunicated the new Bulgarian church and his bishops declaring the new Bulgarian church as heretical.[32] By the crisis of 1875 it had been evident to prominent Greek politicians that Muslim Turkey was less immediate a danger to Megali Idea and Hellenism that was the Bulgarian challenge to which the Russian support was only too much evident.

From the beginning of the crisis of 1875 and the Bosnian revolt against Ottoman rule, to the end of the famous war of 1293 (1877-1878) between Russia and the Ottoman Empire, the Greeks remained profoundly passive, dispatching notes to their consuls in the Sublime State ordering them to cut contact with the irregular bandits on the mountains of Macedonia.[33]

Only after the heavy Ottoman defeat and the advance of the Russians to Istanbul, the Greek government under heavy pressure from the public sent troops to Thessaly. The orders to the Greek Consuls had changed this time instructing to provide as much support as they can to the irredentist irregulars in the mountains of Thessaly and Macedonia. The Greek advance was supposed to reach Macedonia under the slogan of yielding a protection to their co-nationals. Yet the real aim was to be there first and not to leave the land to the hands of the Bulgarians.[34]

Both the international atmosphere at the timing of the Greek invasion and the treaty of San Stefano indulged heavy blows to the Greek aims. The Greek troops

---

independent Bulgarian Church as it would appeal to the hearts of the Orthodox Bulgarians and prevent further conversions.

[31] Tatsios, p.45.

[32] Dakin, p.122.

[33] Ibid, p.126.

[34] Dakin, p.130.

entered Ottoman territory just after the armistice had been signed among Russia and the Sublime Porte.[35] Greece was forced by the powers to withdraw immediately and did so in five days. The Treaty of San Stefano however was the final proof that Russians, the traditional supporters of the Greek cause, acted in the most treacherous manner providing Macedonia to Bulgarians.[36]

Although the Greeks were given Thessaly and Arta later in 1881 due to the Article 13 of the Berlin Treaty, it was very clear to the Greeks that the implementation of the Great Idea by a concerted action in the Balkans was impossible. The Berlin Treaty had shrank Bulgaria to a third of the land promised in the treaty of San Stefano putting Macedonia back to Ottoman control. However the exclusivity of the Greek claim to the region was severely challenged albeit on paper. The Greeks in the following decades had to be more cautious in implementing their policies against the Ottoman Empire. The Slavic threat had led to the neutralization of Greeks concerning their neighbours.

In the insurrectionary period just in the aftermath of the war, the Cretans had as well been encouraged by the Greek Consuls to rebel against the Ottoman rule. Their rebellion this time caught the Sublime State in a dramatic situation. Alongside losing popularity in Europe, the rumours of atrocities in Bulgaria committed by the "hedious and barbarian turks" as revealed by Salisbury had legitimized the Russians waging war against the Sultan. Any news of a Christian uprising probably found a sensitive audience in the European public opinion. Thus the Sublime Porte sent Gazi Ahmet Muhtar Pasha to the island appealing to the plead of the great powers to resolve the crisis immediately.

---

[35] Tatsios, p.51.

[36] Dakin, p.136.

Muhtar Pasha concluded a pact with the rebel leaders in a village called Halepa close to Hanya. The Halepa Pact of 1295 (1878) was to be a very crucial document in the history of Crete. The Pact which, after having been approved by Istanbul, became a firman instated that a general assembly that composed of 49 Christians and 31 Muslims will be established. After the cost of administration had been deducted from the revenues one half of the remainder was to be devoted to the local needs. The Pact also advised the employment of the natives in the official posts. From then on the internal political divergances in Crete and the influence of the consecutive governers sent from Istanbul evolved to be the main actors shaping the situation in the island. The liberal and conservative parties were founded each of them probably containing a mixed group of Christians and Muslims. The liberals (the bare footed) represented the poverty stricken crowds whereas the conservatives consisting of the small officials, clerks, and "other collaborators of the Turks" represented the moderate masses. The division of the Christians played a role in every Cretan Insurrection.[37]

It had been evident to the Muhtar Pasha who had been sent to the island as the Chief Inspector that the rebellion or disturbance of 1877 had been to a great extent encouraged by the governor himself as well. Kostaki Adonidis Pasha had desired to be granted the governership of the island until the end of his life. For this purpose the governor had contacted the rebel leaders provocating them on the other hand abusing his power to confiscate the weapons of the volunteers called for duty by the Sublime State.[38]

After his removal the famous Alexander Kara Todori Pasha a close associate of the Sultan was appointed to the island as the governor. (He had a room

[37] J.K.Kordatos, p.497 cited in Tatsios Ref No:153.

[38] Tevfik and Zühtü, p.70-75.

in the Yıldız Palace and he was very intimate to the Sultan)* yet as his service was required in another post, he left the island after 12 days to be appointed again after some 15 years.

Following Alexander Pasha "Hazretleri", Fotiyadis Pasha was appointed as the governor of Crete. Fotiyadis Pasha managed to form a close circle around himself consisting of the most influential members of the Cretan parliament. He was aiming to preserve his post for a long time and replacing many posts, he appointed people from his entourage in order to avoid possible opposition to his rule. During the period of his governorship an extensive campaign against the Muslims of the island was initiated. The opposition coming from the council was ignored. Fotiyadis Pasha succeeded to extend his duration for a consecutive period of another five years by the appeal of his entourage to the Sublime State. However in the mean time the opposition party in the council had gained strength. Becoming aware that his position was under challenge Fotiyadis Pasha attempted to adapt to the new balance of power. He clinged to the opposition party which had now acquired power. Yet having been previously insulted and ignored by him, the party members (firka erkanı) refused his appeal. His previous entourage of the minority party started to resent him and eventually he was fired (decharged) by the Sublime Porte.

Sava Pasha who replaced him could not succeed to implement a successful administration (hüsn-i idareye muvaffak olamadı) and resigned in his own will. Eventually the former ambassador of the Porte to London, Kostali Antopulos Pasha Hazretleri, was appointed. His rule lasted for five years. The Pasha was very disappointed from the savage attitude of the Christians and purported to prevent any

* In the memoirs of Tahsin Paşa, the personal secretary of Sultan Abdulhamid II, it is revealed that Karatodori Pasa had a chamber in the Yıldız Palace. Mastering many languages, the Sultan employed him frequently in translating documents of peculiar importance. One of these documents he translated was the telegram of the Tsar to the Sultan asking for an end to advance of the Ottoman Troops to Athens.

action on their side against the Muslims. In his term some prominent Muslim merchants of Hanya were kidnapped by the Christians and he could only have overcome the furious anxiety of the Muslims of Hanya by promising a harsh punishment of the criminals. The action by his person and his commanders rendered the establisment of peace in Crete. Also during his rule, a mixed committee of six Muslims and Christians went to Istanbul in order to inform the Sublime Porte about the need to initiate some improvements in the island, and Mahmud Celaleddin Pasha and Ahmed Ratib Pasha were sent to Crete to watch the implementation of the requests proposed by the committee.[39]

The return of these pashas to Istanbul after 40 days of inspection was followed by the rebellion of some Christians to whom the practice was not compatible with their "intrigue" aims. This rebellion was too much for "Devletlü" Kostaki Pasha and he resigned.

His replacement was Nikolaki Sartiniski Pasha. In his period it seems the liberal and conservative parties had established their positions firmly. Tevfik claims that the Pasha openly supported one of the parties without mentioning whether this party was the liberals or the conservatives. He says that the party who enjoyed the majority of the vote was protected by Fotiyadis who imagined himself to be a prince. Inevitably these actions initiated a strife in the muteberan (avantgarde) of the island and caused more of a disturbance and insurrection than peace in the island. The consequence was the revolution of 1889.[40]

This revolution is interestingly the result of the frustration of the minority party in Crete. Having been alienated by the policies of the governor who supported openly the majority party (ekseriyet eraya düçar olan firka), the minority party aimed

[39] Tevfik and Zühtü, p.78-79.

[40] Ibid, p.80-81.

to invoke a popular sentiment and make use of the consequences. The issue of annexation of Crete to Greece was primarily put forward by this group in order to get popularity again (intisab-ı ehemmiyet).

According to Tatsios, it was the liberal victory over the Conservatives in the year 1889 that led to the formation of a liberal government insisting about liberation and union of the island to Greece.[41] The liberals were more inclined towards unification with Greece. Therefore it would make more sense if we consider the majority party as the Conservatives and the minority party (ekalliyet-i eraya düçar olan firka) as the liberals.

Nikola Zarudis, Yanni Mitsaki, Aristidi Kiryari, Andorya Kakori and Minnos Ihakis were the deputies who the issue of annexation of the island to Greece. Tevfik argues that this proposal was furiously declined and turned over by the Muslim deputies. The deputies of the majority party were aware that this proposal rather than being serious was a populist design yet in order to avoid conflict with their public, they preferred to remain silent.[42]

On the same day, the deputies of the minority party had fled to the countryside where they would provoke the Christian villages to rebel. The villagers taking up arms attacked their Muslim neighbours burning villages and the Muslims had to flee to the towns to seek shelter.

Tatsios argues that it was the Christians that were slaughtered however taking into account the ratio of the Muslims to Christians in the island at the moment which was 1/5 and the fact that the local armed forces were conscripted from the island according to the Halepa Pact, such a view is highly sceptical.

---

[41] Tatsios, p.63.

[42] Tevfik and Zühtü, p.81.

This time the reaction of the Sublime Porte was firm. Having been visited by Wilhelm II which marked the intensification of the relations between the Ottoman Empire and Germany, Abdulhamid II had a more free hand in dealing with the insurrection. Even Bismarck who is well known for his negative attitude to the Ottomans in the Congress of Berlin, had proclaimed that the rebellion in Crete was an internal affair of Turkey and the Porte should be assisted by the powers to put down the rebellion.[43] The Sublime Porte primarily reduced the liberties of the Halepa Firman. The new firman of 1889 limited the membership to the assembly and ordered to recruitment of gandermeria from the other parts of the Empire.

It was envisaged that a military commander should take the position of the governor. The armed forces that were brought from mainland to Crete, put down the rebellion in a very short time span.

The Revolt of 1895-1896

Tevfik claims that the consequtive five years of Şakir Pasha and the following governors brought peace and prosperity to the island and their success was acknowledged by all parties of the Cretans. His special emphasis on the success of Mahmud Celaleddin Pasha who was the Minister of Trade and Public Work at the time of the publisment, arouses a little suspicion. Yet the events he quotes from the term of the Pasha in Crete are quite noteworthy.

It is known that Mahmud Celaleddin Pasha had acted effectively against the rebels and insurrectionaries and had put a temporary end to their actions. Tevfik claims that his precautions to reinstate peace were so much welcome by the islanders

[43] Tatsios, p.63.

that one day he was invited to the monastary of Akrotiri by the bishops. Upon his arrival to the monastery, the church bells rang in an extraordinary fashion.

Mahmud Pasha was against the assembling of the Cretan Parliament once more and denied requests from some of the Christians who asked him to do so. His firm actions in putting down the rebellion was protested from one of the consuls in the island. His reply to the question posed by the Consul upon the execution of five criminals condemned of robbery and homocide is interesting. The Consul was wondering whether the executed criminals were exclusively Christian and he remarked his regret for the action. Pasha replied that two Muslims from Resmo as well were executed and those who were convicted to death were villain criminals who persecuted many Ottoman citizens. They were treated in accordance with the law.

The attempt of assasination to Mahmud Celaleddin Pasha led to his replacement by Turhan Pasha. Having declared elections in March 1895 by the order of the Sublime Porte, the Pasha and the islanders hoped that the troubles in Crete would be over. The election of the deputies to the parliament took place in an unexpected tranquility. The Sublime Porte under pressure from the great powers appointed the Christian Alexander Kara Todori Pasha as the governor to the island.

Tatsios argues that this happenned with the belated attempts of the Porte who was unwilling to send a Christian Governor and the administration of Kara Todori was undermined by efforts from Istanbul. The Muslims he mentiones demanded the cancellation of the appointment. However to consider that the appointment of a Rum governor is a contribution to the Greek cause would be thinking in the "Megali Idea" context. Given the personality of the Pasha and his very priviledged position concerning the palace, it becomes difficult to consider that

his appointment was a compromise to the Christians of Crete. The Pasha had served for long years to the Sublime State and it is difficult within the scope of the Megali Idea argument, to acknowledge that he was probably no different in the eyes of Abdulhamid II or our author of the events Suleyman Tevfik, than the Muslims sent prior to his appointment. The words of Tevfik concerning the governor are as follows: The good services of Devletlü Kara Todori Pasha in the transformation of the island is really worth to be mentioned

(*Müşarünileyhi müteakip tayin buyurulan Devletlü Kara Todori Pasha Hazretlerinin dahi cezirenin ıslahatı hususundaki hümamat-ı cedideleri cidden seza-ı takdirdir.)*[44]

The later months of 1895 witnessed a struggle from the Christian Cretans who reclaimed their other rights promised in the Halepa Firman yet rescinded by the firman of 1889. The latter firman had put an end to their majority in the assembly and their efforts in reinstating the clauses of Halepa were opposed by the Muslims. The Christians petitioned the Sultan that the Cretan Parliament should be established due to the 5/3 ratio which was the ratio of Christians to Muslims in the beginning. Upon orders from the porte Karatodori Pasha declared this ratio to be reinstated and in June 1895, the new parliament convened with an astonishing degree of harmony. Many issues including the budget and the legislative reforms were discussed and the legislations were sent to Istanbul for approval.[45]

The year 1896 however marks a turning point concerning the public opinion of Greece. The major incidents that took place in this particular year led to the developments both in Greece and Crete, to which to intervene was beyond the capacity of the Greek governments who had undertaken a firm policy of neutrality

[44] Tevfik and Zühtü, p.86.

[45] Tatsios, p.69.

concerning the irredentist claims within the scope of Megali Idea. The single and most important event was the Olympic Games that were held in Athens. It was the high time for a nationalist eruption who had been intensified by the events in Crete and irredentist struggles in Macedonia. The games were opened in 25 March 1896 at the anniversary of the 1821 struggle of independence.* Akropolis the prominent newspaper in Athens proclaimed that there had never been a celebration like that one. Indeed the timing and the mise en scene of the opening of the games were full of symbolism and meaning. The previous day was the Easter Sunday in the Greek Orthodox calender marking the resurrection of Christ which in the new nationalist and irredentist idea had been associated with the resurrection of the nation which is her glorious reappearance in history. For seventy five years wrote Acropolis: *there was no action, no calls for heroic initiatives. Greece had been dominated by a feeling of impotence, searching for the solution to her problems in the good will of Europe. The anniversary of the war of Independence should not be considered an occasion for admiring the elders and venerating their acts, but one for celebrating the political and moral power of the people, the power of self government. Everything depends on us citizens, on our will, for we are the power of the nation... Was there a government in 1821? ....Who took care of the Army?... Who directed the state?.... Nevertheless we all admire the politics and the achievements of those days when a people without a king, victoriously opposed the muslim subjects of the Sultan.*[46]

* The "liberation" of Greece is marked as the Bishop of Patras raised the flag of Insurgence against the Turks. This date is earmarked as 25 March 1236 yet according to the Turkish "Rumi" Calender. The Gregorian Equivalent for this date is 6 April 1821. Neverhtheless the Greeks celebrate 25 March every Gregorian year as the start of their independence.

[46] Akropolis, 25 March 1896.

The athletic spirit of the games was associated with the athletic spirit of the nation which was lost a long time ago. The Greek Athletes did not achieve an outstanding success except for Spyros Lousis who won the gold medal in the Marathon. The marathon was considered the most Hellenic of the games and its ancient ties to the Persian Wars strengthened the symbolism attached to it.*

In 1896 the Greek nation was craving for such a potent victory.[47] It was written in the Acropolis in 28 March 1896 that Athens and its way of life were reminiscent of the old Sybaris. But now athletism had brought back the spirit of ancient Sparta. The time had come to overthrow certificates, diplomas and qualifications into the fire. For 75 years Greece had been wasting her time and her historic destiny, trying out theories and systems. This epidemic could be confronted by voluntarism and action.

These messages had found extensive audience from the Greeks of Greece and the Rums of the Ottoman Empire who had come from Macedonia, Istanbul and Crete. Voluntarism for the national cause had become a mass belief.

When the news of the riots in the Cretan cities and "massacres" of some local Christians reached Athens in April 1896, committees to support the struggle in Crete were founded all over Greece. Among these committes the Ethniki Eteria was the most prominent. Having been founded in 1895, this society had members from all parts of the radicalized Greeks. The high number of Greek Officers as its members rendered the society an unrivaled effect. Supporting the Cretan Rebels, not only

---

* Marathon is a long beach approxiamately 40 kms far from Athens. The navy of Darius the Great during the wars with Greeks selected this particular beach to disembark the troops. One of the guards that patrolled the beach was assigned to run to Athens to inform about the Persian attack while the remaining soldiers started a fight to death. The assigned soldier ran to death all the way to Athens. His last words before his death was "They came". Athenian Troops having learnt the surprise attack immediately reached Marathon and defeated the Persians.

[47] George Margaritis, "The Nation and the Individual: Social Aspects of Life and Death in Greece (1896-1911)", Philip Carabott (ed.), *Greek Society in the Making, 1863-1913 Realities, Symbols and Visions,* (London:King's College), 1997, p.90-91.

materially but also by dispatching volunteers was seen as a natural and logical course of action despite the declaration of the Greek government that there would not be a war with the Ottoman Empire. The public could no longer take comfort in official positions and declarations.

On 17 May 1896 a large gathering was organised in Athens by the Cretan Committee. Among the three thousand demonstrators, there was a number of active officers of the Greek army. Acting in accordance with the meaning of his surname in Turkish, Dimitrios Bayraktaris, the chief of police in charge of maintaining law and order called the crowds for action. He exclaimed: "Everyone shall take his gun and go to Crete to fight.[48]

The Ottoman administration responded firmly to this meeting. On June 1896, the governor general of Crete, Alexander Kara Todori Pasha adjourned the assembly a few days earlier than the required 40 day session. The action brought loud protests from the majority of the Christians. The refusal of the budget, loan sanctions, and a couple of other legislations from Istanbul added insult to injury. This time the events were beyond the control of the Greek government who via his consul, had gone far enough to advise to some Cretan deputies to ally with Muslims and support Karatodori's decision to adjourn the assembly.[49] The Greek effort to prevent crisis was futile.

The story of the Cretan rebellion when told from the Greek perspective is full of "Turkish Atrocities" and "massacres". The formation of the Epitropi (committee) in Apokorona literally marks the beginning. The books while referring to these "massacres" do not explain how the innocent victims were armed so quickly and how their number reached 5000 in a matter of months. On the other hand the

[48] Ibid, p.92-93

[49] Tatsios, p.69-70.

countryside of Crete inhabited villages where like in the other parts of the Empire, Muslims resided together with the Christians. These Muslims who were a clear minority were left to the mercy of the Cretan Rebels enjoying full control of the countryside. Tevfik claims that there is no adequate word to describe the dimension of savagery they were subject to. It is as well declared by Tevfik that "European" newspapers were deceived by the Greek lies about the Turkish Massacres because the contrary was taking place. Except for the New York Herald whose young reporter truly transferred the news of the Greek Atrocities, the European newspapers provocated their general opinion on a basis of a horrible lie.[50]

Karatodori Pasha in a state of grief as he was not able to stop the insurrection, resigned. He had done a great effort to eliminate the Epitropi yet to no success. He was replaced by Turhan Pasha who waged a military campaign against the Cretan rebels. Although the soldiers made progress in some cases, the rebellion in general was not suprassed.

The military campaign against the insurrectionist divided them and it was soon that they would be totally passified. The Cretan committee and the epitropi resorted to heavy propaganda to European press intensifying their emphasis on the slaughtering of Christians. In those days, the Athenean newspaper Akropolis wrote:

The Civilized World should manifest a glance of mercy and blessing to the helpless Christian Community of Crete. The lives and the belongings of those miserables are under threat! Everyday thousands of Christians are being slaughtered. Oh if you just saw in how a big misery and catastrophy the Cretan Christians are, your tears would flow from your eyes. Now let us help our Christian Brothers who are grieving under various cruelty and who are sacrificing their lives,

[50] Tevfik and Zühtü, p.88.

longing for the kind protection of our motherland (Greece) which is the most sacred and precious to all of us.[51]

The religious appeal and the connotations of the word "slaughter" that reminded the Armenian Events in Anatolia in the previous year proved to be succesful in finding an audience in the European public opinion. On the other hand it was obvious to the consuls in Crete and Istanbul that the Christians would not stop fighting unless reforms were promised as soon as possible. In the summer of 1896 the ambassadors of the Great powers in a collective fashion asked and eventually urged the Sublime Porte to adopt reforms immediately.[52]

Alongside the preparation of a reform package, the Sublime Porte primarily had appointed another Christian, Berovic Pasha, the Beg of Sisam as the governor of Crete. The Cretan assembly had been convoked on 29 June 1896. After its first meeting in July which had taken in the absence of many deputies that had fled to Greece, it was understood that there remained little grounds between the Muslim and the Christian deputies to reach a consensus upon. Both parties aimed to bypass the assembly and contact directly the governor and the consuls to materialize their aims. The petition of the Muslims to the governor and to the consuls is rather interesting in this context:

This petition has been presented to the governor "Saadetlü" Borovic Pasha and to the consuls of the Great Powers in Crete on 6 August 1896 (25 Temmuz 1312)

Saadetlü Efendim Hazretleri (My most precious master) ,

The Island of ours though being the most priviledged governorate compared with the other governorates of the Sultan, is being reigned by chaos and insurrection

[51] Tevfik and Zühtü, p.95.

[52] Tatsios, p.76.

(iğtişaşat) instead of peace and order. This is due to the intriguate intentions (niyet-i müfsidkarane) and treachorous dreams of our Christian compatriots (fellow countryman, hemşehri) who have abused the priviledges that we have been awarded. Unfortunately the insurrections that follow one after another have devastated our island and have rendered it as no more an available place to inhabit (gayrikabili iskan). There is not a print of peace and comfort left for the Muslim Community. (Ahali-i Islamiye)

In the last two months of the insurrection that had prevailed for a year, our Rum compatriots have burnt the farms of the Muslims and ransacked their belongings. What is more they dared to present that this cruelty is being done by the Muslims and published many documents. To tolerate such a degree of treachry is beyond the limits of humanity.

In order to prove how the mentioned documents are against the reality, we present the savage acts against the Muslim community. In the town of Kidonya in the vicinity of Hanya, particularly in the villages Peşotoyanu, Babyolu, Vatolakos, Alikinon, Konfu, Gorano, Siterina, Peşires, Romata, Sebrona, Lotraki, Episkop, Modi, Limnidere, Vilaşeronitisa, Sirili and Pergo, the majority of the residences, the olive trees and oil workshops for olive oil exportation that belong to the Muslim community have been burnt down by the rebels. 24 men 4 women and 8 infants have been murdered. The majority of the villages that constitute the town of Kisamo as well witnessed the same brutality, houses and olive trees burnt, olive oil workshops were plundered and burnt. During the attack 4 men and a girl were murdered. In the town of Samino the scene was the same with a death toll of three men.

In the towns of Apokorona and Ayosvasilis, in the vicinity of Sfakia, houses were burnt and goods were ransacked. The towns of Milipotamu and Amari in the

vicinity of Resmo, have witnessed the same cruelty. The number of the murdered and wounded in these attacks have passed forty.

In the villages that are in the vicinity of Piriboniçe and Konyori near Kandiye, many villages were burnt and destroyed. The animals and various belongings of the Muslims were plundered. While the Muslim community that resided in the above-mentioned towns were immigrating to the towns seeking for refuge, in the place called Ayosdeka they were attacked by the bandits who plundered their animals and goods killing 20 people. The local officials and the consuls were in a state of shock and hatred when they saw that a 9 month old baby was also murdered during the attack.

The towns of Malavis and Konoriyu as well saw the same atrocity. 11 people were killed in the destroyed and burnt villages. In the town of Lasiti, the rebels having been sent a good deal of food, ammunition and weapons, have decided to launch a direct attack on the Muslim community. Having secured their families by taking them to the mountains, every night they besieged a Muslim village, plundering the goods and the animals. The atrocity against the people in this event is beyond the imagination of a human being..

The rebellion that spread all around the island coincided with the harvest. The whole production has passed into the hands of the rebels. Accordingly the Muslim community is in a desperate state of poverty and need at the moment.[53]

As has been revealed fierce fighting and bloodshed prevailed in the island. The British Consul in Kandiye was reporting to the British Embassy in Istanbul that on 21st of August, the Muslim community in Kandiye closed their shops and gathered in the town center. Numbering a couple of thousands, they made an

[53] Tevfik and Zühtü, p.96-97.

unarmed meeting. They selected 12 people among themselves to go to the governor and tell their griveances. They were complaining about the atrocities as recently in Thursday, a Muslim was decapitated in a nearby village. There is also a great deal of complaint about the insufficiency of food both for humans and animals. They pleaded for more aid.[54]

Aiming relentlessly and as soon as possible to put an end to the crisis in the island, the Sublime Porte adopted the following reform package which are referred as the "Arrangements of 1896", on 27 August Sultan Abdulhamid II sanctioned the document and announced it with a foreword proclamation to the Cretans.[55] The arrangements were:

1) The Governor of Crete shall be Christian and with the consent of the states shall be appointed for five years by the Sublime Porte.
2) The governor shall have the power to decline the laws issued by the general assembly except for the laws that aim to amend the Nizamat-ı Esasiye (constitution) of the island. Such laws will directly be submitted to the Sultan for approval. The right to decline a law shall be exercised within two months, at the end of this period the law shall automaticly br promulgated.
3) In the occurrance of irredentism in the island, the governor will be able to employ the imperial forces (asakir-i şahane), under normal circumstances the aforementioned troops shall rest in their ordinary locations.
4) To the secondary positions the governor shall have the right to appoint the servants directly. The bigger offices are directly linked to the Sultan.
5) A portion of the official positions will be filled by Christians, a portion by the Muslims.

---

[54] BBA Y.MTV. No:165/104, 22.03.1315 / 21 August 1897

[55] Tatsios, p.79.

6) The appointment of members to the general assembly and the convening of this assembly shall take place once every two years. The duration of conveyance shall be 40 to 80 days. The general assembly shall approve the two year budget and investigate the accounts, the assembly based on a majority shall decline or approve the law drafts proposed by the governor or the members of the assembly.

The laws pertaining to the constitution of the island shall be accepted with a two-thirds vote of the assembly. No law shall be activated unless approved by the general assembly.

7) The matters concerning the budget shall be brought by either the governor or the commissions of the assembly. Otherwise such matters will not be subject to discussion.

8) The edict of 1886 which ordered that half of the customs revenue shall be left to the island, shall prevail. The customs tax for importation of tobacco shall be left to the treasury of the island.

The deficits of the budget that have not been approved by the Cretan Assembly shall be compensated by the Sublime porte, such deficits shall be deducted from the debt envisaged for Crete.

9) The recruitment of the gandarmerie shall be undertaken by a commission including a European Officer.

10) The reorganization of the law (ıslahat) shall be undertaken by a commission which as well shall contain a foreign expert on law.

11) The governor shall permit within the framework of the law the establisment of printing offices for daily newpapers and establisment of scientific societies.

12) The immigrants from the Cyrena in Benghazi shall not be permitted to settle in Crete unless approved by the governor. The governor shall have the right to expel

those who look incapable of meeting their own needs or those who look dangerous to the law and order in the island. The exclusive rights of the foreigners are exempt from this clause.

13) After the approval of these conditions, the general assembly shall be invited to convene within six months. The appointment shall be based on the law of 1888.

Until the assembly convenes the governor in accordance with the assembly shall act in the aim to implement the laws envisaged in these edict.

The promulgation of the "Arrangements" on August with a mutual consent from the two parties in the Cretan Assembly aroused hopes that things at last were settling down in the island.[56]

Yet the arrangements had certain complexities inherent in some of its clauses. The presence of an external consent in the appointment of the governor, the organization of the legal procedures and the gandermarie meant that the authority of the Sublime Porte over the island was being ended by his own will. The Porte was rather reluctant in appointing the Ottoman representative to the commission related with the reorganization of the courts. The commission became operational only after December 1896 when the appointment was made. The selection of the chief of gandermarie also took months, it could be made only in January 1897. The events had slowed down a little but this was only a moment of silence before the coming storm.[57] The events that occurred in the following couple of months led to the April 1897 war between Greece and Turkey.

The arrangements had cooled down the events for a while but they were never accepted in heart by the muslims as they rendered a status of autonomy to the island. On the other hand the insurrectionary Rums of Crete did not disperse even

[56] Tatsios, p.80.

[57] Ibid, p.82.

after the promulgation of the "Arrangements" by the Cretan assembly. In February 1897 the killings started again in the island. The Greek Consul reported to Athens in 5 February 1897 that the Turkish soldiers have given the signal for "massacre" by shooting from the rampart into the town.[58] This statement was enough to mobilize the masses in Athens who in the nationalistic spirit of the days was not interested whether the news was right or not. The Ethniki Eteria which is referred as the Cemiyet-i Fesadiye (The Society of Intrigue) by the Ottomans had taken full control of the events and enjoyed sufficient popular support to direct Greek foreign policy. The public pressure initiated by the Ethniki Eteria was so high upon the Greek Crown and the government that they in a way were obliged to do something. Two warships, Idra and Mycale, were sent to the island. Upon the call of the foreign powers to stop the ships, the reply of the King of Greece was that they could not watch their co-religionists be killed.[59] Lord Curzon, the prime minister of Britain in the Great War, the deputy of the foreign minister then made a speech in the British Parliament upon the kings reaction. He said that:

"We have received information from our consul in Hanya and our admiral in the Cretan waters that the insurrection in Crete was not by any means caused by the Muslim community. The leaders of the insurrection were recently invited to Greece. The reason why they were invited is not clear. These leaders arrived in Crete after a couple of days. After their arrival, the trustee of a well known merchant and banker of Athens and a couple of more men came to Crete. After negotiations were held among these and the insurrectionaries, it was noted that the Christians that inhabit around some towns have taken their belongings and taken themselves to the

[58] Tatsios, p.91.

[59] Tevfik and Zühtü, p.103.

mountains. The events in Kandiye followed suit and many muslim families could only be rescued by fleeing to towns."[60]

The Cretan Insurgents, encouraged by the arrival of the Greek ships, declared union with Greece in a symbolic place, Halepa. They declared to the consuls that the Christians of Crete will be content only after the island is annexed to Grece. In the mean time the Greek government also dispached troops to the island. The Greek soldiers and the volunteers under the command of Colonel Vasos landed on Crete on 11th of February 1897. The Greek Consul in Hanya raised the Greek flag as a sign of Greek sovereignty immediately after the landing of the troops. The flag was brought down by the unanimous intervention of the great powers who also declared that they will retaliate if the new landed greeek troops attack Hanya in order to consolidate the Greek claim in the island. Furthermore the foreign powers under the command of the eldest admiral, the Italian, decided to embark troops on the prominent cities of Crete to protect them against Colonel Vassos. On the afternoon of 5 February 1897, 450 marines were landed at Hanya.[61] The Greek government besides having sent additional forces to the island, ordered Colonel Vasos to avoid any clash with the powers.

The powers on the other hand did not reach a consensus on what to do about the situation.The Germans, in consideration with their intense collaboration with the Sublime Porte were eager to intervene firmly by blockading Pireus, the artery of Greek commerce. It was however unanimous consent that the island should be autonomus rather than being annexed to Greece as the Greeks demanded. On 2 March after numerous exchanges of diplomatic notes. A mutually agreed note was

[60] Ibid, p.105.

[61] Tatsios, p.95-96.

drafted by the ambassadors in Istanbul and submitted both to Greece and the Ottoman Empire. The draft consisted mainly of the following points:

1. Crete can in no case be annexed to Greece in the present circumstances.
2. The island will be endowed by the powers with an autonomus adminstration.

The Sublime Porte had been assured by the ambassadors that the Greek Naval and Land forces would be demanded to leave the island. Having as well assured her maintenance of suzereinty over Crete, Abdulhamid II responded positively to the offers. The Greeks however responded negatively as well the armed forces are concerned, nevertheless they left a vague space in their reply to continue the diplomatic negotiations.

The diplomatic discussions in this period well reflect how scattered the views of the European powers were concerning any problem whose solution required a unanimous will. The relations among the powers had grown rather tense eversince the Berlin Treaty. It is a well known fact that the last decade of the 19th century witnessed an ever increasing German challenge to the world domination of the Great Britain. The potential threat of the rapidly growing German economy and her naval power had lead the two ages old rivals to approach each other. The Fashoda Event that took place in Sudan in 1898 is given the credit marking the end of British-French hostility. Ironically the expeditionary forces of the two Great powers had claimed sovereigny on the same spot at the same minute. The mobilization of the masses, meaning the possibility of a war between France and England, was overcome with a careful policy implemented by both governments. The British had obviously not desired a war with France and neither the French with the British as both very well were aware that the German challenge and threat had become very real.

It is interesting that the possibility of a world wide disturbance of peace profoundly haunted the policies regarding the Cretan Affair which happened a year before Fasoda. The Germans popularity concerning the Ottoman Empire had come to a point to which no British government could ignore. The percentage of the German influence concerning the Ottoman Military had been increasing very fast. The Martini Henry Rifles were being exchanged by the new powerful Mausers. Combined with the undisputable dominance of Krupp Artillery, the supply of arms to the Ottoman army were passing onto German hands. The project of a Istanbul-Baghdad Railway Line was being discussed as the Germans acquired more and more priviledges in building the railways of the empire.[62] Among the Great Powers, the Germans were the most frustrated creditor concerning the Greek Bankruptcy of 1893 which marked the failure of Greece in repaying the foreign loans. They went as far as threatening Greece to blockade Pireus. The combination of the disappointment with Greece and the rapproachment policy with the Ottoman Empire rendered Germany the most radical position concerning the Cretan Crisis. On 21st February the German Warship was the first among the ships of the powers around Crete, to open cannon fire to the Cretan Insurgents attacking Hanya.

The British must be only too careful concerning the German influence in the region. They were supporting a more moderate policy to Greece. The Phil-Hellenic sentiment in Great Britain was masking their effort to challenge Germans. Nevertheless when the Russians sided with the Germans in blockading Pireus or initiating military action in Crete against Vasos, the British were obliged to put more pressure on the Greeks. The states, in a combined fashion demanded from Greece to withdraw her navy and troops from the island. When it became clear that she would

---

[62] İlber Ortaylı, *İkinci Abdülhamit Döneminde Osmanlı İmparatorluğunda Alman Nüfuzu*, (Ankara:Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları), 1981, p.37-48.

not do so, a blockade was put on Crete by a unanimous decision.[63] On a dycrptisized telegram from the British Ambassador in Istanbul to the British Consul in Hanya it was stated that the blockade would be effective from the 21st of March. The ambassador was warning the consul to make it known to all the British Subjects that no kind of military material should be transported by their ships to the island.[64]

In the months of March and April, the presence of Colonel Vasos in Ottoman territory conflated by the increasing activities of the Greek insurrectionaries made it evident that a war between Greece and the Ottoman Empire was forthcoming. The Greeks were aware that alone they were not a match for the Ottomans in the battlefield. Therefore the search for allies against the old master was intensified. However at this stage the Balkan governments had grave disagreements concerning Macedonia. The attempt of Greece in finding an ally against the Ottomans was undermined by the efforts of the Sublime Porte who made an excellent exploit of the Serbian and Bulgarian desires on Macedonia. To appease the both, the Ottoman government made concessions which were mainly replacing the Greek Bishoprics with those of the Slavonic Nations. The Sublime Porte had once more been able to isolate Greece internationally as the footsteps of the war were getting louder.

---

[63] Tatsios, p.90-104.

[64] BBA, Yıldız Perakende Umumi, Nr.37/60, 17 Şevval 1314 / 21.03.1897.

CHAPTER III

THE DEVELOPMENT OF MODERN WARFARE AND THE ONE MONTH WAR

The "leveé en masse"[65] decree issued by the Legislative Council of the revolutionary France in 1793 ordered the following: "From this moment until the enemy is driven from the territory of the Republic, all the French people are permanently requisitioned for the armies. The young men will go to the front, married men will forge arms and carry supplies, women will make tents and clothing, children will divide old linen into bandages, old men will be be carried into the squares to rouse the courage of the soldiers, to teach hatred of kings and the unity of the republic".

The levée en masse of 1793 developed gradually into the universal and compulsory conscription of 1798. The effect was not an immediate tactical advantage yet the concept of a nation-wide conscription produced such a man-power that the French army continued its victorious advance in Europe despite high casualties. The French army numbered 300,000 in 1793, 750,000 in 1794 and maintained this strength throughout the Napoleonic Wars.

The new "National" army constituted mainly of an ideological motivation and mass mobilization which aimed to destroy the adversary. In the previous century there were as well conflicts between the French Monarch and the other monarchs in Europe yet this time victory for either side meant the destruction of the institutions of the other. If the French would prove to be victorious the regimes of Austria and Prussia would be changed, in the same manner failure meant the restoration of the Bourbons. On January 1792 the Girondin deputy Vergniaud declared that war was inevitable: "Our revolution has spread the most acute alarm to all the crowned heads

---

[65] Charles Townshend, "Introduction: The Shape of Modern War", Charles Townshend (ed.), *The Oxford Illustrated History of Modern War,* (Oxford: Oxford University Press), 1997, p.5-7.

of Europe; it has shown how the despotism which supports them can be destroyed. The despots hate our constitution because it makes men free and because they want to reign over slaves." The patrie was in danger and it was the whole French people who were called to fight.[66]

The concept of "Total War" of a nation would soon prove strong enough to outmode the previous concepts of warfare. The armies in the battlefield were no longer mercenaries hired by the nobility and supervised by a king, they were masses recruited from the nation that were paying their debts to the motherland, sacrificing their lives for the accomplishment of the national will. The transformation of an ordinary human being to "citizen" which has duties and obligations to the motherland is a key component of the modernization that took place in the 19th century. As perfectly summarised in the words of the famous American General: "The musket made the infantryman and the infantryman made the democrat". The modern war waged by citizens paved the way for modern society. The triumph of the ordinary people over the aristocracy-economical foot soldiers over extravagant cavalry-represented the decisive juncture of modernization.[67] In the army the French Peasant was now Frenchman or French citizen and he sided with a bourgeois or a proletariat to fight for the patrie en danger (motherland in danger). Any state which failed to comply with this new ideology was bound to be defeated by his adversary who had done so.

The series of defeats that the adversaries of the French suffered led them to reform their armies. Prussia adopted a law of conscription in 1813 similar to that of France, assembling an army of 300,000 men. This figure representing almost 6

---

[66] Alan Forrest, "The Nation in Arms I: The French Wars", Charles Townshend (ed.), *The Oxford Illustrated History of Modern War,* (Oxford: Oxford University Press), 1997, p.48-63.

[67] Townshend, p.3-18.

percent of the total population was approximately twice the size of the victorious armies of Frederic the Great in the 18th century.[68] The Austrians and the Russians reorganised the infantry and reinforced the artillery. The new mass army required a mass of officers who would be trained to learn the manuevring tactics needed to move and coordinate such a massive human force. The greater use of artillery and the development of engineering techniques as well necessitated a better technical training. The revolutionary and Napoleonic periods witnessed the establisment or expansion of the best-known military schools. As Napoleon Bonaparte was a clear proof, one of the key components of the French success was the selection and promotion of the officers corps on a meritocratic base. Thus the rest of the European armies opened the positions in the army to the talented and no longer granted promotion for the seniors. Clausewitz and Jomini, the two great theorists on the science of war were both officers trained in the Napoleonic Period.[69]

On the other hand, "citizen army" was evidently a challenge to the order that the Monarchs would desire. The enemies of France all saw the need to follow the French example if they were to survive, yet they did with utmost reluctance. The "nation in arms " required the monarchs to transform their subjects into citizens and that was a revolutionary doctrine which was not desirable to kings whose thrones had already been rocked by the excesses of the French Revolution.[70] People who were expected to die in the battle field as citizens, would naturally have expectations from the state in return and the historical function of the army to surveille and control the masses would be null and void so long as it consisted from the people in such a direct

---

[68] M.E.Yapp, "The Modernization of Middle Eastern Armies in the Nineteenth Century: A Comparative View", V.J.Parry and M.E.Yapp (ed.), *War, Technology and Society in the Middle East,* (London:Oxford University Press), 1975, p.335.

[69]Yapp, p.336.

[70] David French, "The Nation in Arms II: The Nineteenth Century", Charles Townshend (ed.), *The Oxford Illustrated History of Modern War,* (Oxford: Oxford University Press), 1997, p.64.

and massive fashion. Frederic Wilhelm the second, opposed the creation of a mass army: it was infinitely dangerous in political terms to assemble such a mass of men, it would destroy the social order.[71]

The post Vienna Congress (1815) period is often referred after the effort of the European states to "turn back the clock" back to 1788. Along this exercise of going back in history and erasing the affects of the French Revolution, the armies as well got their share. The pre-1793 types of armies were restored essentially by making substantial reduction of the men under arms. The armies of Napoleonic dimensions were no longer necessary in the new concert of Europe. The monarchs of Europe discovered that the military effectiveness on the scale of the French Revolution demanded a radical transformation of their societies, the price was simply not worth paying.[72] In the absence of major international war, the classical function and the structure of the army was restored. European armies resumed internal and (through the holy alliance) external police duties as their major function.[73]

Indeed their service was required as the aim to turn back the clock did not yield the results the European Monarchs had expected. They had mobilised the masses for a short time, arming them to fight as citizens defending their countries yet when the trouble was over, they had desired to pretend that nothing had happenned. The revolutionary tide was all over Europe especially in 1848 and it was the old style European Armies which would crush them. The French and the German masses were demanding more rights whereas in the east the traditional multi-ethnical empires were crumbling with the nationalistic demands coming from their subjugated people's. The Hungarian and Polish officers who were trained in the Austrian and

---

[71] Yapp, p.335.

[72] French, p.66.

[73] Yapp, p.338.

Russian armies played a crucial role in initiating and leading these nationalistic rebellions. Within the context of the "holy alliance", the emperors of Austria-Hungary and Russia tried to acquire a religious legitimacy concerning their subjects against, the surmounting challenge of "faithless" nationalism. The nationalist threat was so imminent to these emperor's that the Tsar advised by Metternich officially denounced the Greek uprising against the Ottoman Empire in today's Romania. Only after the rebels proved to be resiliant enough, the Tsar intervened in the name of protecting "co-religionists" namely the Orthodox Greeks.[74]

The popularity of the old-style armies went unchallenged despite the crisis that came from the Orient. The Eastern Question was mainly centered around the insufficiency of the Ottoman Empire in dealing with the internal and external threats. The Russian claims to the Ottoman lands produced the Crimean War of 1853 where British and French troops came to the aid of Sultan to counterbalance and defeat the Russian aims. The British, French and the Russian armies that fought in the Crimean War were again small compared with Napoleonic standarts. It was not until the German Wars of Unification that the European armies grew once more large in size. In the decade between 1860-1870, the Prussian army adopted a new form of military organization based upon the effective implementation of the short/active and long/reserve system. In 1866 and 1870, the new army proved its value and its pattern was immediately copied by all other continental European powers. The triumph of the Prussian system represented the reassertion of the priority of international warfare over policing duties. The mass army was dominant once more. In 1866 the Prussians put 300,000 men into the field against the Austrians, in 1870 the figure against the French in Sadowa was 1,200,000.

---

[74] Dakin, p.203.

It was not soon that other countries followed suit. In 1870 the French had managed to put 500,000 soldiers in the field. The Russians could yield 750,000 for a European War with 250,000 in reserve. The Austrians maintained in 1874 a peace-time army of 300,000 which could be increased to 1,000,000 in case of war. At the same period it was estimated that the Russians constituting the largest source of manpower in Europe, could recruit 1,600,000 soldiers in time of war.[75]

The new German reserve system enabled to preserve the army with a lower cost. However it required the service of a developed network of transportation which brought onto the scene one of the major actors of the 19th century: Railways. The trained recruits were passed into the reserves. When their service was required, they would be invited to centers, be dressed and be deployed weapons and then they would be transported to the front in the shortest time possible. Iron, meaning the amount of industrial production in the country in the forms of rifles, artillery and railways, found an equal place to blood which meant the sacrifice of the people, as revealed in the slogan of Bismarck: "Blut and Boden", the chancellor of Germany. A country's industrial output became as much an important index as her population which meant her potential manpower.

The development in weapon technology and war tactics constituted as well an important element of the German success. There was an enormous increase in the firing power. The breech-loading magazine rifle replaced the old musket. The French chassepot adopted in 1866, was accurate at half a mile and could fire 11 rounds a minute. The European armies adopted this magazine loading weapon in the following decade. The "Mauser" rifle that was invented in late 1880's provided the

[75] Yapp, p.339.

infantry a firing power only to be challenged after the Second World War.[76] In the mean time, the artillery technology also advanced. The bronze, muzzle loader cannon was replaced by the stell breach loader with a range of 2000-3000 yards. The development of the machinegun was also an important factor in the new warfare.[77] The new weapon technology paved the way for the tactics which dominated battle fields until the end of the First World War. The means to victory in modern war were standardized. A large population to recruit soldiers, a sufficient economy, deployment of modern weapons and artillery, a large body of trained and able officers to organize and lead the army, a railway line to transport the soldiers to the front as soon as possible.

The telegraph which was one of the various miracles of the 19th century played as well a major role both in the battlefield. The coordination of the vast number of soldiers starting from their conscription to their transportation to the front and later their coordination in the front were all dependent on the telegraph. However the revolution in information technology made a more powerful impact on the back lines more than the front lines. The war was brought into the daily life of the people by the immediate news coming from the front. The 1877-1878 Russo-Turkish War was known as the "breakfast war" as the British correspondents could inform their newspapers on a daily basis reporting each occasion from the battlefield. The telegraph materialized the ideal portrait of the "leveé en masse" by incorporating the masses into the battlefield.

Therefore the Prussian victory in Sadowa was to determine the shape of future war. The transformation that once seemed too expensive a price to pay for the monarchs of Europe had already taken place by itself. The decades between the

---

[76] Townshend, p.8

[77] Yapp, p.340.

Vienna Congress and the 1870's witnessed the formation of the modern public. Increased literacy and the telegraph enhancing flow of information had granted immediate public access and intervention to matters that were previously the exclusive concern of the governing elite. Matters of national interest were on top of the list. This public was predominantly urban yet gradually expanded until the First World War, as telegrams and railways linked the once remote places to the centre. In 1890's there were rural recruits in France who had never heard of the Franco-Prussian war or worse who could not speak a word in French.[78] It is interesting that in the Ottoman Empire wars were much well known to the public perhaps due to their more catastrophic consequences. The 93 war (1877-78 Russo-Turkish War) or the Crimean War earmarked days of utmost importance. My own great grand mother who lived appearantly a long life once said to my father in early 50's that she was a "gelinlik kız" (at the age of marriage, most probably between 15-18) during the Crimean War. Assuming that she was rarely outside her village some 20 kilometers to Erzincan, her awareness of the war is remarkable compared to those French peasants who seemed to care little for the loss of the Alsace-Lorraine district. Nevertheless the attention to military matters was parallel to the extent of the penetration of nationalism and modernity. In summary the final quarter of the 19th century witnessed the unprecedented curiosity and sensitivity of the public to affairs related with war. The book "On War" by Von Der Goltz who have shaped his arguments on the Clausewitzian Model of "Total War" of the Nation had become the best seller in Germany. The radical, nationalist societies everywhere in Europe were selling tickets for building new dreadnoughts. The national Service League in Britain and the German Army League in Germany were such organizations. In the Ottoman

---

[78] Eugen Weber, *Peasants into Frenchmen The Modernization of Rural France 1870-1914,* Stanford, (California: Stanford University Press), 1976, p.95-114.

Empire, the Ottoman Navy League (Donanma-yı Osmani Muavenet-i Milliye Cemiyeti) performed a similar duty. In the year 1910, it was reported from the province of Edirne to the ministry of the interior in Istanbul that the campaign in Drama town was very succesful and the money collected will be enough to purchase a middle size cruiser warship. The ministry of interior in return sent a telegram to the province of Edirne demanding the extension of the campaign to other towns such as Gümülcüne and İskeçe.[79] One of the main causes of the public belligerency in the Ottoman Empire against Britain was that this country refused to give the two dreadnoughts that were built with the money collected by the Navy League, i.e the Ottoman public. In Greece as well, there were similar societies. In the book written by Kosmos Politis, "Yitik Kentin Kırk Yılı" a commissaire in 1902 İzmir makes a careful surveilllance of the Rum local priest in the district of Hacı Frangu. It has been made known to him that the priest is selling "Donanma Lotaryası", lottary tickets to finance the procurement of ships to the Greek navy.[80] (Ironically the papas and the commissaire were "hemşeri" compatriots from Larissa the town which was given to Greece by the Berlin Treaty and occupied by the victorious Ottoman forces in the 1897 war. After the peace treaty, Larissa was returned to Greece.) The same book which is the childhood memories of the author provides striking examples of how things related with war found audience in anywhere. The Rum children in İzmir employed the names of the famous Greek Warships, Idra and Spara in their daily games.[81] In a universal fashion ,the "grown-up"s as well manifested a good deal of attention to war related matters. The newspapers and books all around the world

---

[79] Nadir Özbek, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyal Devlet: Siyaset, İktidar ve Meşruiyet (1876-1914),* (İstanbul:İletişim Yayınları), 2002, p.300.

[80] Politis, p.33.

[81] Ibid, p.278.

provided a quite detailed information on the types, calibres and penetrating powers of artillery and rifles. Extensive information concerning the navies of the states were as well made available. The weight of the ships, their armor and artillery were all important matters. In the forty years before the First World War, the new mass armed forces became obviously one of the vehicles through which the European Societies were impregnated by a mixture of militarism and bellicose nationalism.[82]

It is in this context that this chapter aims to focus on the Turkish-Greek War of 1897. The war took place in the middle of the developments that were described above. The Ottoman State, like its European Counterparts had been caught unready to the effects of the revolution. The Ottoman Army had already proven to be obselete against the European armies already in late 18th and early 19th centuries. The need for reform was obvious when the other continental European armies started reforming themselves after suffering defeats in the hands of Napoleon. Starting with Mahmud II, the Ottoman army underwent radical reforms. After briefly discussing these reforms, the war itself will be studied. The emphasis will be on how the the Ottoman public perceived and reacted to the war. The main resources will be the Servet-i Fünun*, an influential weekly which had a high tirage and subscribers all around the empire, the prime ministerial archives, and other resources that belong to the period. Servet-i Fünun and the other newspapers on one hand reflect, as most of the Hamidian Press would, the official perception of the war, on the other hand it has the aim to appeal to the nationalist sensitivity of the public. The authors make a great

---

[82] French, p.69.

* Servet-i Fünun were sister associations with Tercuman-ı Hakikat one of the most influential daily newspapers in the Ottoman Empire and also made referances to Sabah another very influential daily. Throughout the war news came from the front via the war correspondents that were employed by Sabah. It was the first time in Ottoman History that a newspaper was sending correspondents to the front. In this chapter, six issues of the Servet-i Fünun, starting from 3/April/1313 (15 April 1897) upto 8/May/1313 (20 May 1897), thus covering the whole war, were studied.

effort to manifest that these two trends, one belonging to the state and the other to the society, overlap to a great extent. The Patrie which is the motherland is under attack and the sons of the Sultan (as he defined himself as the father of the Nation)[83] representing the patrie, have voluntarily come and sacrifice themselves to defend it against the attack. Very much Napoleonic in essence, this spirit which is the spirit of the modern war of 19th century dominated the pages of the Ottoman press in the year 1896-7.

The Restructuring of the Ottoman Army in Modernity

The Vaka-ı Hayriyye put an end to one of the oldest professional armies on earth, the janissaries. Due to the incompetence of this army, the Ottoman army lost almost every battle in late 18th and early 19th centuries. Having long associated themselves with the conservative petty bourgoisie in the capital, the janissaries were nothing but a headache to the Ottoman reformers. Their destruction was hailed everywhere in the country especially in the Balkans earmarking the end of despotism and tyranny they were associated with.[84]

The armies of Tanzimat and the following periods were constructed on the premise that conscription was a duty for each Ottoman citizen. As Christians were now equal with Muslims, they were also supposed to serve in the armed forces. This would be a major step towards elimination of differences among the subjects. Constituting a highly debated issue among the Ottoman statesmen, the scheme was never materialised. Nevertheless in 1847 Rums from the Aegean Islands were recruited to the navy. A practice which had been going on for centuries yet now in a

---

[83] Ziya Şakir, *Tanzimat Devrinden Sonra Osmanlı Nizam Ordusu Tarihi,* (İstanbul:Çeltüt Matbaası), 1957, p.67.

[84] Dakin, p.157.

different ideological context.[85] In 1850, the Şura-ı Devlet accepted a law suit which emphasized a universal conscription for the Christian subjects. The promulgation of the Islahat Edict in 1856 made further emphasis on the recruitment of the Christians to the army. After the Crimean War, a plan was adopted to conscript 3500 Christian soldiers and increase the figure to 35,000 in the future.[86] When the first Ottoman Parliament was opened at the end of 1876, the issue was brought to the attention of the deputies by a Rum mp who stated that the only possible way for the Christians to be equal with Muslims is that they should also serve in the Ottoman army. By this time the public opinion in the Ottoman Empire was strong and influential enough to lead the empire to a war with Russia. The defeat of the army and the closing of the parliament by Abdulhamid II marked the end of the plans for recruiting Christians until the end of the Hamidian Regime. The Christians were not being recruited however the imposed ball tax they have been obliged to pay was re-conceptualised. Its name was changed from "Cizye" which was equally degrading as "gavur", to bedel-i nakdi which was defined as the sum of 50 Ottoman liras to be paid instead of serving the army. The bedel-i nakdi could also be paid by muslims thus the basis of discrimination and inequality regarding the issue of conscription was eliminated.

The recruitment of the Muslims to the army had been none the less complicated for the Ottomans. The Muslim Turkish population of the empire was the main source of conscripted soldiers. Out of the total Muslim population of 16 million about 4 million lived in areas exempt from conscription. These areas included Istanbul, Crete, part of Albania, Kurdistan, Bosnia and the Arab tribal areas and finally the Holy places. The popularization of large mass armies in Europe after the German Unification Wars soon created for the Ottomans an extensive need to exploit

[85] Karal, 5th Volume, p.252.

[86] Ibid, 7th Volume, p.182.

manpower to the last extent. Continuous efforts were made to make the exempted areas liable to conscription. Bosnia was included, gradually, after 1864 but attempts to bring in Albania provoked several uprisings. The populations of Baghdad and Istanbul were also included to some extent. Efforts were also made to encourage the immigration of new Muslim peoples from the Caucasus and Crimea. The major burden however continued to be borne by the Muslims of the Asia minor. On the other hand wealthy people and the ulema could obtain exemption. The reservists could buy exemption from liability for service outside Europe upon payment of 50 Ottoman Liras. Many men of the redif took advantage of this possibility in 1911 in order to avoid service in Yemen.[87]

The exemption of the Kurdish and Albanian populated areas did not however mean that these groups avoided serving by any means in the Ottoman army. The breaking point for these groups, the magnet of opposition was to be enlisted to the conscription books, which meant to be registered by the centre. Once this happened the semi-autonomus order both in Albania and Kurdistan would be over. For this reason the feudal land lords in these regions were always against conscription which meant on one hand registration, on the other hand the possibility of fighting miles away from their homeland. It should not however be concluded that their absence from the records was a proof of the lack of state legitimacy concerning these groups. On the contrary, it could be argued that the Hamidian State enjoyed perhaps more legitimacy than any of its predecessors both in Kurdistan and Albania. Concerning the Kurds, the Hamidian policy was directed towards forming irregular cavalry regiments. The main purpose underlying the foundation of these regiments named as "Hamidiye" after the Sultan, was to surveille and if necessary supress the

[87] Yapp, p.351.

Armenian disturbance. To that end Sultan Abdülhamid would hit two birds with one stone. While controlling the Armenians he would bring the nomadic Kurdish tribes under his legitimacy. It could be argued that the state had an unwritten agreement with these groups. In return for giving consent to their demand for a degree of autonomy, the Kurds and Albanians accepted to volunteer when the Ottoman State was in a war close to their region.

To that end the voluntary activity would gain an official character. According to Goltz, there were big lords (beys) in Albania and Epirus. Having lost their previous strength and former independence, these beys were still very powerful and influential in their region. The mountainous character of the region availed no railways meaning access to the government and thus it seemed that the region would be out of control for a while. Nevertheless the beys proved to be very useful against the Montenegins in the crisis of 1876. While discussing the voluntary activity, the general confesses that he finds the method rather odd. The Albanian Beys during the crisis of 1886 proposed to fight for the state and the padisah by constituting an army of 40,000. In doing so they also unanimously made a regulation and submitted to the government. According to the regulation if an Albanian wants to be a volunteer, he would be accepted. Yet once he volunteers and becomes a soldier, he is obliged to come under the banners when invited for a second time. If he does not comply to the invitation, he is invited again. If he does not show up after the second invitation, he will be sent a warningful invitation for a third time. Unless he accepts this last invitation, he will be executed.[88] Thus once volunteered, the Albanian lad would guarantee to the State that, he will be there in the next time of need, in a way institutionalizing the voluntary activity. In return he would not spend five years in

---

[88] Colmar Freiherr Von Der Goltz Paşa, *Osmanlı-Yunan Harbi (Osmanlı-Yunan Seferi 1313/1897),* İbrahim Yılmazçelik and Ahmet Akşin (ed.), (İzmir:Akademi Kitabevi), 2001, p.28.

some remote place somewhere in the empire and fight in a place distant to his homeland. It could be argued that this kind of service had been always present in the history of the empire. The difference of this method however would be the personalization of the service. In previous centuries the Sultan would command a bey to join the imperial army in case of a war, non-compliance would mean severe punishment for the bey himself. This time the individual soldier himself was becoming the direct focus of attention.

On the other hand, the Berlin Treaty prevented the Ottoman Empire from employing "Voluntary Corps", marking the end to a very old tradition.[89] However this did not end the voluntary activity. In the 1897 war, the Albanian and other volunteers were sent as official reserve soldiers, "Redif battalions", to the front.[90]

The Regulations of Tanzimat and the Formation of Modern Ottoman Army

The famous premise of the Tanzimat Edict stating that "In the Sublime State the military service is universal and compulsory" materialised first in the 1843 Regulation of the Conscription Law. The army would be re-organized on two basic models. The infantry and the cavalry would be adjusted according to the French model whereas the artillery would be based on the German model. Five years of active service in the standing army would be followed by seven years in the reserves. Five regions were selected as centers of the Nizamiye (Standing Army) troops. These regions were: The Capital, İstanbul; Edirne; Manastır; Erzurum; Şam. Each standing army unit would be composed of 30,000 soldiers and was considered as an

[89] BBA, İ. Yunan, Nr.825, 29 Ramazan 1314 / 03.03.1897
[90] Ziya Şakir, *Sultan Abdülhamit'in Yunan Zaferi ve Gizli Siyaseti,* (İstanbul:Boğaziçi Yayınları), 1994, p.50.

independent unit mobile with its cavalry and artillery. The target was to have a total force of 150,000 soldiers with a reserve of 90,000.[91]

The Ottoman army waged the Crimean War with this organization. Although the army proved to be successful against the Russians after such a long time, it was damaged extensively. The new sultan Abdulaziz made a strong effort to continue the reform process which was slowed under the reign of his predecessor. His reign coincided with the revolution in the fire-arms technology. The flintlocks that have been used for a long time were altered by the capsul rifles. The Sultan gave orders for these to be adjusted in the imperial arsenal yet just as the upgrade of the rifles were completed, the famous needle rifle was invented. The needle rifle could shoot 15-20 rounds a minute and rendered the pre-existing rifles obselete. In the war between Prussia and Austria these rifles were employed and they played a seminal role for the Prussian victory. The Sublime State had to make considerable expenditure in order to cope with the weapon technology. The needle rifles were followed on the same technology by Winchesters and Martini Henry's which even more increased the rate of fire and distance. The army was equipped with Martini Henry rifles and the cavalry with Winchesters. Concerning the officer corps, the general staff concept was adopted in 1860. The high planning and execution of wars used to be done by civilians from then on it would be done by officers specially trained for the general staff. The weapons that the officers would employ used to be only swords. In order to enhance their combat power, revolvers were imported. The artillery was equipped with the Krupp cannons which dominated the majority of the

[91] Mervin Albert Griffiths, *The Reorganization of the Ottoman Army under Abdülhamit II, 1880-1897,* PhD. diss, University of California, 1965, p.19-20

European artillery class. The Navy was also subject to reform. Sultan Aziz managed to build a navy which counted as the third strong around the world.[92]

The German army model which depended on the short active / long reserve policy had produced a vast number of soldiers. In a short time span the other European powers followed suit and adjusted the same model to their armies. The Ottoman army was no exception. The minister of war during Sultan Aziz, Hüseyin Avni Pasha issued a new conscription law in 1869. The target was to have 800,000 infantry, 150,000 cavalry and 2000 pieces of artillery. The service period was increased to 20 years and a new reserve status based on the French "National Guard" was introduced. The soldier would serve six years as active in the standing army, six years as reserve namely Redif, and eight years as last reserve "Mustahfiz". In 1872 two more army centers were included to the existing five. These were the sixth army in Baghdad and the seventh army in Sana,Yemen.

The major defeat suffered in the Russo-Turkish war manifested that the army was not as strong as it looked on paper. There were harsh criticisms from the newly founded Ottoman parliament on the mismanagement of the army and the resources. Upon discussions and criticisms about the incompetence of the navy, one of the parliamentaries, the Aydın mp Emin Bey questioned the government and the palace on the budget that was passed through the parliament. "We approved a budget and allocated funds for 600,000 soldiers, yet our fighting force numbered only as many as 300,000 on the battlefield. We would like to know the responsibles for this incompetence?"[93] The war had also made it clear that the majority of the reserves which constituted the majority of the army had not passed through any training at all.

---

[92] Ziya Şakir, *Tanzimat Devrinden Sonra Osmanlı Nizam Ordusu Tarihi*, (İstanbul:Çeltüt Matbaası), 1957, p.65-66.

[93] Karal, 8th Volume, p.239.

The new Sultan Abdulhamid II faced the gravest political situation due to the defeat and he applied the most radical reform to the Ottoman army. In 1885 the famous German general and military strategist Von Der Goltz took over the command of the military advisory council and the reforms started to follow one another. The first step was the acceptance of a new recruitment law. Until the reforms, the recruitment process worked in the following scheme: The non-muslims were excused by paying the bedel-i nakdi, 50 Ottoman Liras. The Muslims who reach the age of 20 were obliged to participate to the lottary. The lottary took place in the Redif (reserve) centres all around the empire. The males who were in the population records of that district would gather in the barracks in the town centre. There their records were checked by the "Lottary Council" which consisted of the senior army officer, local prefects and a doctor. Then the potential recruits would be examined by the doctors. Those who were unable to serve would be seperated and returned to their homes, the remaining ones would join the lottary. Each year the state would send a book prepared by the Bab-ı Valayı Seraskeri (The War Ministry) to the conscription centres stating the required number of troops from that region for the standing army (Nizamiye). Among the potential recruits the required number were conscripted, the remaining ones would be left for the lottary that would take place in the following year. Among the potential recruits who drew the "mauvais numero", those whose financial conditions would afford, would pay the 50 liras of bedel-i nakdi and be automatically transferred to the Redif class. If there were any students among the selected, they were asked to present the papers showing that they are students or diplomas, having done so they would also be out of service. The potential recruits would be transferred to the Reserve Class if they do not select the numero for six years.

The first step in the Hamidian Reform was the modification of the lottary system. The majority of the recruits in the lottary system would pass to the reserves with no training at all thus in case of war the reserves constituting the backbone of the army would prove worthless. In order to remedy this problem, the two classes (tertib) were established and the first class made up of the recruits who drew the number were immediately taken. The aim was to make sure that a soldier has had at least the basic training after passing into the reserve lines. Those who chose to pay the cash, bedel-i nakdi, as well would have training for five months. The only priviledge provided to them was that they would be sent to the nearest army centre whereas the others would be sent to wherever there was a need.[94]

In the army the service periods were modified. For the infantry 3 years, for the cavalry and the artillery four years of service under the colours was envisaged. The infantry would serve as three years in the first reserve (ihtiyat) and eight years as redif (reserve) and six years as "Mustahfiz" (national guard) as the last reserve. The cavalry and the artillery would serve two years as the first reserve and again eight years as redif and six years as Mustahfiz. For the navy the service was twelve years, the first five under the colors, three years as first reserve and finally four years as Redif (reserve). The final re-organization of the army before the 1897 war, was implemented under the full initiative of Von Der Goltz Pasha in 1895. According to this regulation, the seven army circles were preserved however the center of the third army was shifted from Manastır to Selanik. In addition to the army circles, there were independent divisions. One of them was centered in Mekke (later Medine after the completion of the Hicaz Railway), to protect the Holy places. The other was in Tripoli aiming to protect Libya. The last independent division was located in Crete.

[94] Tevfik and Zühtü, p.60-66

The Hicaz division consisted of thirteen infantry battalions, two cavalry regiments and two mountain artillery battery. The Tripoli division had sixteen infantry battalions, six mountain artillery batteries whereas the Crete division possessed eight infantry battalions and four mountain artillery batteries.[95]

The standart force of the Regular Standing Armies (Nizamiye Orduları) in the seven army circles, is shown in the Chart 1 (Appendix A). However there existed, due to insufficiency of resources and political needs, many exceptions to this standart organization. The Infantry of the first army was short a few battalions. The third army controlling Macedonia, Epir, Albania and the Ottoman Thessaly had four infantry divisions (No:5,6,17,18). The fourth Army possessed three infantry divisions (No:7,8,19). The Ottoman Armed forces carried the burden of internal surveillance when the majority of the other European Armies were shaped according to an international conflict. Being an issue of high criticism , the situation went on until the end of the empire well into the Turkish Republic. Since the regular troops had to stay and control their army circle, in time of crisis, the reserve forces were relied upon.[96]

The Redif (Reserve) and Mustahfiz (National Guard) organization existed in full scale in the first five armies. The reserves of the sixth army in Baghdad was very limited. The seventh army in Yemen and the independent divisions of Hicaz, Libya and Crete had no reserves.[97]

During time of peace the number of soldiers in the infantry battalions would be in between 250-550 and the cavalry regiments would number 100-120. After mobilization,the nizamiye (regular) infantry would number around 750-800 and the reserve and nustahfiz infantry around 750-800. The cavalry regiments would be

---

[95] Tevfik and Zühtü, p.66-67.

[96] Goltz, p.22.

[97] Ibid, p.15.

around 300-500 soldiers.The fifty five Hamidiye Light Cavalry Regiments that were previously formed, would be invited to the army with 600 cavalry in each. In conclusion the standing army of the Ottoman state would be around 285,000-300,000 which in time of mobilization would reach the estimated figure of 800,000-1,000,000.[98] (Chart II, Appendix B)

The weapons of the Hamidian army were purchased extensively from Germany. In the commissions that discussed the purchase of armaments, Von Der Goltz had proved to the other generals and finally to the Sultan that the German weapons were the best. Later in his memoirs he mentioned that the support of his assistance had been very helpful in his success which had both a nationalistic and financial dimension to him. His assistant was Mahmud Şevket, the future minister of war of the post 1908 period who would be killed in an assasination in 1912.[99]

The first orders were made to Krupp whose artillery was undisputably the best all over Europe. The order consisted of big obus guns and was followed by another order for field and mortar canons. The total amount of the orders was 1,206,987 Ottoman Liras and the canons were all delivered before 1888. According to Tevfik the Ottoman army in 1897 possesed 249 batteries of artillery which meant 1494 pieces (kıta) of various size canons.

For the infantry the "Mauser" rifle was accepted as the primary weapon. Upon the order that was made in 1887 to purchase rifles worth 2,000,000 Ottoman Liras, the company promised to deliver 500,000 infantry rifles and 50,000 cavalry iscarbines (bunu öğren) in eight years. In the year 1889, the army was receiving 1500

---

[98] Tevfik and Zühtü, p.68.

[99] Glen W. Swanson, "War, Technology and Society in the Ottoman Empire from the Reign of Abdülhamid II to 1913: Mahmud Şevket and the German Military Mission", V.J.Parry and M.E.Yapp (ed.), *War, Technology and Society in the Middle East*, (London:Oxford University Press), 1975, p.370-385.

rifles a week. In 1890 the Mauser company accepted to deliver the new 1891 model which are known as "91" rifles* in place of the rifles that have not been yet delivered.[100] The army in the 1897 War was sent to the front first with Martini Henry rifles yet later the Mausers were delivered to the first and the second armies.[101]

The One Month War of 1897

In one of his consultations in 1891 with the former war of minister of the Ottoman Empire, Ali Saip Pasha whom he defined as a wise and philosoph person, General Goltz was pressuring him to enhance preparations for mobilization. The Minister of War's reply was "You are always talking about the necessity for the preparations for a war. Do you think we will ever be able to fight again?" Such a mode prevailed the Ottoman elite in the aftermath of 93 (1877-1878) war when the General took over the command of the German military advisory council.[102]

The timing of the war looked rather favourable for the Greek state. For that reason the Greeks did not hesitate when the Ottoman Empire started to mobilize a quarter of her war power. The Ottoman army had also mobilized during the Eastern Rumelia Crisis of 1885 yet did not make a war with Bulgaria. The Sublime State have received a heavy political blow during the Armenian Crisis which as well deterioated the already bad economical situation. The financial credibility of the Ottoman state was very much damaged. The last credit acquired from the Ottoman Bank was spent. Regarding the soldiers the reserves (redif) were frequently invited to

---

* The 91 rifles were popular for a long time. In a story which took place in 1950's in Italy, the main characters were talking about how the rifle was still operational. (Guareschi, The Small World of Don Camillo)

[100] Griffiths, p.67-70.

[101] Goltz, p.18.

[102] Ibid, p.5-6.

the colors in the past couple of years due to the Armenian Crisis and thus they were deprived of their commerce or farms. Their reply to this call from the state would necessitate a great amount of affiliation and devotion to the Government. The Greeks no doubt considered these circumstances. When the well known hatred of the Sultan Abdülhamid II against wars was taken into account, it would be natural for them to conclude that the Ottomans would not fight.

However, upon the embarkment of Greek soldiers onto Crete and the Greek decision to invite the reserves under the banners, the Ottoman state, gave the first orders of mobilization in 14 February 1897. The Greek excuse for the mobilization was that these were the regular maneuvres yet the increasing aggression in the border and the events in Crete made a war between the two countries almost inevitable. The mobilization was the first application of the new regulations. At first the regular troops (Nizamiye Kıtaatı) of the third army was mobilized. These troops consisted of the 5th, 17th and 18th divisions which were closest to the border and the entire artillery and cavalry of the third army. There existed no reserve class for the artillery and the cavalry yet the reserve divisions would be soon equipped with artillery and cavalry from the existing regular artillery and cavalry divisions. At the second stage the reserve divisions from the first four armies were mobilized. According to the regulations there existed four reserve centres in each army circle housing a reserve division. These centres were Bursa, Kastamonu, Ankara and Kayseri within the first army. The centres in the second army were Edirne, Bandırma, Afyon Karahisar and Konya. The third army reserve division centres were Selanik, Üsküp, Manastır, İzmir. The fourth army reserve centres were Trabzon, Sivas Erzincan and Diyarbakır. The mobilization in the 1897 War was limited with these four armies. From the 1st Army (Center İstanbul) reserves, Bursa (First), Kastamonu (Second) and Ankara

(Third) Redif (Reserve) divisions (Fırka) and the Antalya brigade (Liva) of the Kayseri division were mobilized. From the third army (Center Selanik), except for four battalions (tabur) Manastır (Ninth), Üsküp (Tenth) Redif Divisions, a regiment from the Siroz (Twentyfirst) brigade of the Selanik (eleventh) division were mobilized and from the fourth army (Center Erzincan) Trabzon Redif division were invited under the colors. At the first stage, the number of battalions that were mobilized reached 116. The war strenght of the army gathered in Alasonya (Ellason) reached 116 battalions, 30 cavalry companies (bölük) and 38 artillery batteries.[103]

In addition to these troops, the seventh Afyonkarahisar redif division would also come. Furthermore the recruits of the year 1897 were conscripted early and the first reserves (ihtiyatlar) were called under arms. Goltz notes that as a sign of progress the first reserves were gathered before the redif and sent to the front with special transport means. Indeed the transportation of the troops to the border had taken place in a speed which was a record in Ottoman history. Out of the reserve divisions only the Trabzon Redif division came by sea, the other battalions came with the Ankara-İzmit railway that was them complete. The troops were then transported to Tekirdağ with boats, from there they walked to Muradlı station and reached Selanik once more via railway. The Ankara Redif Battalion managed to reach Selanik in five days after leaving Ankara and thirteen days from the issue date of the mobilization order. The battalions that came from the periphery of Ankara like Kayseri and Konya, managed to reach Selanik in an avarage period of eight days. Until the end of March the Alasonya Imperial Army as it was called received a reserve force of 35,000 soldiers from Anatolia. In a second mobilization that was

[103] Goltz, p.12-15.

decided on 11th of April, the entire reserve force of the second army (Center Edirne) in West Anatoia was invited under arms and brought to the front.

According to the Regulation, the Redif Centres were supposed to have the required clothes and equipment ready at their stock.. Yet the majority of the battalions had incomplete clothing or equipment. The problem was solved by establishing stores to which the equipment would be sent, in the centers where the troops would rest.[104] These points were Tekfurdağı (Tekirdağ), Selanik, Usküp and Manastır. Soldiers stopping at these centers would be provided with clothing and equipment. Due to the extraordinary effort of the state factories and the staff in charge[105], the vast numbers of troops reached Alasonya with their uniforms weapons and other required materials supplied.

Throughout the war both the local and the foreign press mentioned that the Ottoman soldier was much better equipped than the Greek soldier. In an article in Servet-i Fünun, it was stated that in Athens there were 18,000 Mustahfiz (Last Reserve) recruits from the 1885 and 1886 periods, yet there was no available uniform or weapon to be distributed to these recruits.[106]

The nutrition was another problem. In every stop the soldiers were provided with peksimet, rice and coffe that would suffice for five days. The ministry of war had 600,000 packets of peksimet (hard biscuit) in the provinces of Selanik, Manastır and Yanya yet often the aid coming from local muslim community was crucial in in feeding the soldiers.[107] Concerning the horses, the regulation stipulated that every Redif battalion was to bring a certain number of horses. Yet in an environment where

---

[104] Goltz, p.17.

[105] BBA, Yıldız Perakende Askeri, Nr.119/91, 19 Şevval 1314 / 23.03.1897

[106] Servet-i Fünun, No:322, 1 Mayıs 1313 / 13 May 1897, p.88

[107] Goltz, p.20.

the soldiers were hardly fed, the nutrition of the horses was naturally not enough. There are often complaints by the officers in charge of transportation that the horces are about to starve.[108]

Against all odds, the Ottoman state had managed to gather 140,000 soldiers in the front by mobilizing the first four armies. According to the news in Servet-i Fünun, the Greeks had 40,000 only soldiers.[109] This figure probably aimed to comfort the Ottoman public as the real amount of Greek soldiers was estimated to be around 65,000.[110]

In March 1897, both of the countries had mobilized their army corps along the border. The war looked inevitable yet both parties refrained from the responsibility of being the aggressor. The Greeks have been sending regular troops in guerilla clothes into the Ottoman border. The Ottoman policy was to avoid war at all costs yet news were coming constantly from the border, agitating the Ottoman public who was well tempered from the events that have been taking place since the last year. The people wanted action.[111] On 9th of April 1897, two battalions of regular Greek troops dressed as insurrectionaries attacked the Ottoman station in the village of Kranya.

The military personnel in the station resisted the Greeks with the help of the local Vlachs who lived in the mixed populated village. When help came from the main army, the Greeks were repelled and many prisoners were taken. S. Tevfik, the war correspondent of Sabah, reported that one of the Greek captives had said that he was a regular soldier and a prisoner of war and thus he demanded the terms of

---

[108] BBA, Yıldız Perakende Askeri, Nr.119/91, 19 Şevval 1314 / 23.03.1897

[109] Servet-i Fünun, No:318 , 3 Nisan 1313 / 15 April 1897, p.46

[110] Tatsios, p.112.

[111] BBA, Yıldız Perakende Şura-yı Devlet, Nr.2/34, 14 Zilkaade 1314 / 16.04.1897

Geneva convention to be applied to him.[112] A cabinet meeting was held as soon as the news of Kranya reached Istanbul. The minister of war stated that he was ashamed of the inaction and that he could not even look at the faces of the guards in front of the ministry. He persuaded the cabinet and the Sultan that war was the only choice and that the army was capable of crushing the enemy. On 17th of April, the Ottoman state declared war on Greece. The declaration was published on all the daily newspapers as "tebligat-ı resmiye", official announcement. It was stated that the Ottoman state tried every possible means for peace, yet Greece violated the international law and sent soldiers onto Crete and violated the Ottoman border. There was no choice but to cut the diplomatic relations with the aforementioned state with all the responsibility left to her. The military action based on the pre-meditated plan has started.[113]

According to this plan the main force of the army that consisted of six divisions were gathered in Alasonya, Thessaly, under the name of Alasonya Imperial Army and placed under the command of the Marshall (Müşir) Ethem Pasha. In the Epirus region, two divisions were placed under the name of Yanya Imperial Army Corps (Yanya Kolordu-ı Humayun) and given to the command of the Ferik Ahmet Hıfzı Pasha. The army would strongly attack in Thessaly and defend in Epirus.

One of the peculiarities of the 1897 war was the heavy involvement of the press in almost every battle scene. The Ottoman Command Centre had been given specific orders from Istanbul to be receptive to the press. This was particularly due to the very recent Armenian events which polluted the image of the Ottomans in Europe. The commanders would be very careful to prevent anything that would lead the foreign press to write anything negative about the army. The government was

---

[112] Tevfik and Zühtü, p.269-276

[113] "Tebligat-ı Resmiye," Sabah, 6 Nisan 1313 / 18 April 1897

very well aware about the power of the press in manipulating the public opinion. They did everthing possible to avoid possible news or even rumours of killing Christians as it was stated that the European public opinion was ready to stand up against any kind of these rumours.[114]

In general the same attitude was shown as well to the local press with some exceptions. During the transportation and allocation of soldiers, strict orders were sent to the cencor department, to prevent the publishing of any news related with the process.[115] The aim was to keep the war plan secret. Also the matters which would demoralize the public were not publicized. At the first stages of the war in Epirus, the Ottoman army was repelled by the Greeks. There is no evidence of this event in any of the newspapers or in Servet-i Fünun.

The daily newspapers nonetheless issued the copies of the telegrams that were sent from the Command Centers in Thessaly and Epirus to Istanbul during the entire war. In Servet-i Fünun the telegrams were gathered weekly and commented along the other important developments that took place that week.

The most important event that took place in the first week was the success of the Thessaly Army in repelling the Greeks from the mountains in the border. The victory in the pass of Milona opened the route to the Thessaly plain and to Larissa. When the news of the Milona Pass reached the palace, Sultan Abdulhamid II desired the public to hear the event. The news had reached at the late hours of the day, thus it was almost midnight when the papers were printed amd distributed by the cheering

---

[114] BBA, Yıldız Perakende Askeri, Nr.119/91, 19 Şevval 1314 / 23.03.1897

[115] BBA, Yıldız Perakende Dahiliye, Nr.9/56, 19 Zilkaade 1314 / 21.04.1897

boys. The people of Istanbul was woken from the beds by the cries of the boys delivering the papers and celebrations were made until the morning.[116]

While the attack on the Thessalian front was advancing, there were problems in the defence of Epirus. The Yanya Army Corps had distributed its infantry along the Narda river constituting the border among the two states. When a fake attack was made by the Greek Forces on a specific point, the Ottoman soldiers concentrated on that location. Meanwhile the Greek army made the real attack on Loros, the main Ottoman border town and succeded to break the weakened Ottoman defence line. The Greek cavalry started invading the plain of Loros. As mentioned the news was not publicized yet there was great concern in the palace on the possibility of losing the war. Servet-i Fünun mentioned that the famous Gazi Osman Pasha was sent for a general inspection to the Ottoman army. It was stated that Gazi Osman Pasha departed from the train station in Sirkeci on 11/04/1313 (28/04/1897). Probably many people did not know why exactly the pasha was going. Yet as the correspondent revealed the people farewelled him with an enormous ceremony. Thousands of foreign and Ottoman gathered in the train station delaying the train for at least an hour amongst cries of "Padişahım Çok Yaşa" (Long live the Sultan)[117]

The next week's news from the frontier was much more jubilatory. The telegram messages declaring the conquest of the strategic Lisvaki Hill were followed by the telegrams informing the conquest of the two major towns of Thessaly, Tırnova (Tırnavos) and Yenişehir (Larissa) on 12/04/1313. The minister of war, Rıza Pasha while on his way to the palace to receive congratulations was stopped in front of the Directory of Telegrams by the director Vehbi Bey himself. In the message given to

---

[116] Ziya Şakir, *Sultan Abdülhamit'in Yunan Zaferi ve Gizli Siyaseti,* (İstanbul:Boğaziçi Yayınları), 1994, p.56.

[117] "Dahiliye", Servet- Fünun No:320, 17 Nisan 1313 / 29 April 1897

him it was stated that the people of Yanya who were infuriated by the Loros defeat made a commission and heade by the local religious leader mobilized the demoralized troops in Epirus. The attacking Ottoman forces repelled the Greeks and conquered the "Beş Pınarlar" Castle and the surrounding Greek fortifications. The armies of the minister were victorious on both fronts.[118]

The war from this stage on was a story of success for the Ottoman side.On 17/04/1313 Tırhala another major city in Thessaly was conquered. In Epirus, the Ottoman forces liberated the town of Loros in 20/04/1313.

In Thessaly the Greek army tried to stop the Ottoman advance at two lines. At the first stage the battles in Pharsala (Çatalca) and Velestino (Velestin) took place. In both clashes the Ottoman forces repelled the Greeks. On 24/04/1897, the main port of Thessaly, Galos (Volos) and on 26/04/1897 Çatalca (Pharsala) was captured by the Ottoman forces. Two days later Velestin fell to the advancing Ottoman army. The final defence line of the Greeks army was Dömeke (Domokos) where the mountainous region was fortified for a long defence. After the most fierce battle of the war, the Ottoman forces were once more victorious and the town of Dömeke was captured in 5/05/1313 (17 May 1897). The King of Greece, seeing that there remained no defence unit in between the Ottoman forces and Athens requested the intervention of the Russian Tzar, uncle to his wife, the queen. The Tzar after congratulating him for the victory, pleaded to Sultan Hamid to stop the war. Alexander Kara Todori Pasha who translated the telegram stated that for two hundred years the Russian Tzar have not written such a congenial message to the

---

[118] Ziya Şakir, *Sultan Abdülhamit'in Yunan Zaferi ve Gizli Siyaseti,* (İstanbul:Boğaziçi Yayınları), 1994, p.60-80.

Sublime State. The Sultan accepted armistice before the advancing Ottoman cavalry entered the town of Lamia (Zeytun).[119] (6 Mayıs 1313 / 18 May 1897)

[119] The Declaration explaining the reasons for the armistice, Servet-i Fünun, No.323, 8 Mayıs 1313 / 20 May 1897.

CHAPTER IV

MODERN WAR AND THE OTTOMAN PUBLIC SPHERE

It is an undisputed fact that the 19th century was a period of massive change and transformation concerning each and every state and society. Naturally, the Ottoman Empire was not an exception to these societal transformations and change, taking place all around the world. The Empire's deteriorating power against both her subjects and her foreign competitors had manifested as early as the 18th century that the traditional imperial system was in a desperate need for change. As Ortaylı suggested the Ottoman statesmen of the period were well aware that the European states were in the process of transformation. Having been aware of the need for reform, they themselves as well initiated a transformation in the system of the empire. What though was only a necessity in the 18th century became an emergency in the 19th century as the Empire would meet challenges that threatened its very existence.[120]

Therefore transformation in the Ottoman Empire was initiated as a cause of the interaction with the European states and Russia. Especially in the 19th century, the Ottoman state and society underwent massive transformations that brought their effects well into the Turkish Republic. The modernization of the Ottoman society which had begun with Tanzimat accelerated during the reign of Abdulhamid II. As a clear manifestation of modernity, an Ottoman public opinion took shape. Like all governments of Europe, the sublime porte and the Yıldız Palace were well aware that the strength of this public was unprecedented, meaning that without its consent to

[120] İlber Ortaylı, *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, (İstanbul:Umut Matbaası), 1983, p.23.

govern was not possible. Therefore the Hamidian Era witnessed an effort from the Sultan to expand his legitimacy concerning the public.

The aim of this chapter is to analyse the 1897 Greek Turkish War within the context of the relation in between the Ottoman state and the Ottoman public. A modern war in this context would be a good experimental arena, as the relations between the state and the society get condense. The state needs the consent and the participation of the people in a limited time and a powerful and voluntary fashion. The amount of propaganda and other means that are used by the state to appeal to the society increase to a great extent. The response of the society on the other constitutes the other variable. The extent of the public participation to the national cause would be parallel to the extent the state has managed to be legitimate in their eyes.

It is a well known fact that the Hamidian Period has been a strong magnet of contraversial arguments in Ottoman and Turkish historiography. It has been an arena in which the scholars felt more liberty in reflecting their own perception of their worlds. For instance an Islamist could argue that Sultan Hamid was the "büyük hakan" (The Great Lord) and the misery of the Islamic world today is because he was overthrown. On the other hand a modernist could argue that due to the closing of the Ottoman Parliament, the progress towards democracy was delayed and the Sultan ruled with tyranny over 33 years until the liberators of democracy overthrew him. The writing of history has never been independent from the author's perception of his or her own world. Nevertheless the analysis of the Hamidian Period in the context above has been too much polluted with the political motives of the historians, preventing a coherent grasp of the forces at work during the reign of the Sultan.

Recent scholarship on the Hamidian Period produced much more coherent and complex arguments. The main reason for the amelioration was the expansion of

Social History. As Social History became more influential, the empirical findings were more centered around real agents. The story of an Armenian baker in 1897 Istanbul who tried to make a living sounded attractive to scholars. In an increasing fashion the political generalizations of the previous periods have been abondened. Previously if a person were of Greek Orthodox background, he would be naturally associated with Megali Idea. His being Greek would be enough to label him as a fifth column ready to betray any second to the Empire. The Arabs were traitors stabbing the Turkish soldiers at the back during the first world war. Instead of these politically polluted presumptions, the recent works concentrate on how the Ottoman state tried to incorporate the Arabic lands or the "Rums". The methods they used to appeal to the people in general are being emphasized.

The intention and thus the methodology of this chapter is similar: To find traces of modernity in real agents and their relation with the state during the 1897 Greek-Turkish War. After a brief look on how the previous approaches perceive modernity, discussions about the civil society and public sphere in general and in the Ottoman Empire will be made. Finally the findings on the war within the context of the state-society relations will be outlined.

Traditional Arguments for the Transformation of Public

It could be argued that the indispensable link with the Ottoman state and the society initiated a heavily political approach to Ottoman history on the side of the historians of the Turkish Republic. In my opinion the sudden disintegration of the empire due to the great war and the huge territorial losses (from 3,5 million km2 to 756,000 km2) had traumatic effects on the elites of the Republic that was formed after a heroic struggle from the ashes of the empire. The loss was not only territorial,

everything that belonged to the Ottoman World it seemed had vanished and after the Lausanne Treaty, the republic had no heritage but a considerable amount of Ottoman foreign debt to be fully paid back only as early as 1957. The exchange of populations with Greece and the prior deportation of Armenians during the war rendered a simplification of the population structure of the new Turkish state. There was nothing left out of the "old mess" to impede the final aim of reaching the level of the contemporary civilizations as the famous phrase by Mustafa Kemal well implies. Nevertheless the loss was still immense and it was time to judge the old system, as not much had remained out of it to defend against the accusations. However I believe the judgement started more strongly with the second generation of the republic for whom now it was time to acknowledge in detail the reasons underlying the collapse of the empire.

This quest however was done in such a depth that those who initiated it almost came to ignore a very basic fact: The Ottomans were not aware until the end of the Great War that the empire would collapse and disintegrate. The emphasis on "what went wrong" paved the way for the teleological attitude against the Ottoman past, sometimes in a naive fashion relying on the political stance of the scholar. For instance in a recent TV program, a historian lady who defined herself as a fervent supporter of Positivism, attributed the beginning of the downfall of the empire to an imperial edict of 1578 commanding the eradication of the Rasathane building. Her argument was that the eradication of the building had put an end to the scientific developments that could have taken place in parallel to those in Europe.

Besides this satiric example, similar comments could be found even in works considered to be seminal in Ottoman history. The peculiarity of the 19th century is that these comments are found in a more frequent and politically overt

fashion. For instance having been influenced by the Modernization Paradigm, some influential historians of the Ottoman Empire focused on the constitutional relations between the Ottoman state and society. These historians were specifically concerned to explain, if not justify, the basic ideology of the founding fathers of modern Turkey. They sought in the experience of the Ottoman state, the precedents of a political-ideological trend of Westernization (Modernization) which made possible the foundation of the Turkish Republic. The figures and the events of 19th century Ottoman political and intellectual life are evaluated according to their contribution to this trend of Westernization.[121] Precisely in this context and within the larger scope of the Modernization paradigm which measures modernity in terms of the inherence of Western institutions in non-western societies, many scholars focused on constitutionalism and the development of a parliament which would be the most convenient measures to find traces of modernity in Ottoman society. Concessions provided by the state were traced back to the 1808 Sened-i Ittifak a document some scholars went so far as identifying as the Turkish "Magna Carta". The Tanzimat Edict of 1839 was certainly a mile stone in this process and the 1876 Constitution was its paramount since the regime acquired more or less a democratic character. The reign of Abdulhamid in this perspective, marked the end of modernity as the sultan closed the parliament, putting an end to the short constitutional period. The Hamidian regime according to these scholars was a misfortune and the empire was diverged from a path that would have lead to its salvation.

Although this is an oversimplification of the arguments proposed by these historians and it is by no means possible to exhaust their ideas in such a reductionist fashion, it could be argued that there are occasional signs of the above mentioned

---

[121] Engin Deniz Akarlı, *The Problems of External Pressures, Power Struggles and Budgetary Deficits in Ottoman Politics under Abdülhamid II (1876-1909):Origins and Solutions*, PhD. diss, Princeton University, 1976, p.1.

stance against Ottoman history. To be more specific it could be argued that the above mentioned trauma manifests himself in the form of an inherent "Orientalism" for instance in the studies of Berkes. Two peculiar examples proposed by Berkes is worth to mention. He claims that as early as the beginning of the 18th century, there were successful statesmen who were determined to ban the capitulations. Furthermore in the same period the Huguenots who were a group of French Protestants escaping from the repression in Catholic France sought refuge in the Ottoman Empire. The intolerance that they were subject to in their own country led them to immigrate to several places like England, or North America. The Huguenots were well developed in manufacturing yet their real fame was mastering the new techniques of ship building. Berkes suggests that the traditional mechanism of bribery in the Ottoman Empire both prevented the Ottomans to have the advantage of learning their crafts and as well to put an end to one of the main reasons of the collapse of the Empire, namely capitulations.[122]

Especially the same kind of comments on the capitulations, could be found almost in any kind of a similar study. The author identifies a problem which is associated as one of the main reasons that led to the downfall of the Empire. One hero who is aware of the grave future consequences of these grave concessions appears in 1710's and attempts to ban them. The hero's success could have overturned the events yet he fails. The other example namely the Huguenots is a more clear manifestation of the same teleological approach. It is true that the war technology was an important branch of importation for the Ottomans in the 18th century. However the way the author puts forward the situation makes the reader presume that the Ottoman were too naive or the system was so corrupted that the

[122] Niyazi Berkes, *Türkiye'de Çağdaşlaşma,* (Ankara:Bilgi Yayınevi), 1973, p.43-45.

bribes of the French Ambassador was adequate for the denial of access to the Huguenots and their naval technology. It is a well known fact that during the war with the alliance of Russians, Poles and Venetians that lasted from 1683 to 1699, France was the only ally to the Sublime State.[123] Without France as an ally the Ottomans would have to face the entire armies of the Habsburgs all by themselves and it was evident in the second phase of the wars in the second decade of the 18th century that the Ottoman armies were uncapable to deal with the new infantry system and battlefield tactics the Germans employed.[124] It is in this context that the Huguenots, the protestants of France were expelled and they came to Istanbul in search of asylum. Indeed when the first Huguenot reperesentative came to the capital in 1717, Belgrade was under a heavy siege by the famous German general, Prince Eugene. The reason why the Sublime Porte refused their request should be sought in the international balance of power within the context of which, the last thing to do for the Ottomans was to disappoint the French King.

It is also quite interesting to find out that the paradigms aiming to be critical about the Modernization Theory as well contains the above mentioned problematics. Dependency and World System Theories emphasized that the existence of Western patterns in a non-western society was only a tool to be able to exploit that country in a more efficient fashion. It is again not possible to exhaust these two major criticisms about the Modernization Paradigm in a couple of sentences. However Turkish scholars under the influence of this school as well could not protect themselves against the strength of Orientalism or the absence of true social actors since big generalizations had to be made. Railroads provide a good example for the

---

[123] Dimitri Kantemir, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Yükseliş ve Çöküş Tarihi 2,* (İstanbul:Cumhuriyet Kitapları), 1999, p.621.

[124] Jeremy Black, "The Military Revolution II Eighteenth-Century War", Charles Townshend (ed.), *The Oxford Illustrated History of Modern War,* (Oxford: Oxford University Press), 1997, p.40.

comparison of the two approaches. Those under the influence of Modernization Paradigm would suggest that whoever had helped Westerners to build railroads had done something good for the Empire since railroads mean modernization of the transporting system. The Dependency Theory on the other hand would claim that the railroads were built only for the specific purpose of enhancing the possibilities of the Capitalist, Metropolitan Countries to exploit the resources of the country. Although the second approach is much more complicated and in a sense more exhaustive compared with the first. They both miss a crucial detail by emphasizing that it was the exclusive initiative of the West that the railroads were built upon. For the sake of political generalization, the Ottoman state and society are given a much more passive role than they played in the modernization process.

Habermas and the New Approaches

Alongside the translation of the seminal work by Habermas into English and consequently into other languages, a new perspective and vocabulary developed concerning the analysis of societal transformation. Habermas's perspective relied on the democratic essence of bourgeois public discourse. In a very short summary, Habermas argues that the long distance trade and capital accumulation combined with the mercantalist policies of the 17th and 18th centuries prepared the scene for the appearance of the "bourgeois". The class whose power of change was unprecedented. The bourgeois grew and fostered in the 18th century with the widening of political participation and crystallizing of citizenship ideals. Having able to transform arbitrary power to rational authority, the bourgeoisie formed a public whose basic civil freedoms before the law were taken for granted.[125] This new

[125] Jürgen Habermas, *Kamusallığın Yapısal Dönüşümü*, K.R. Johnstone (trans.), (İstanbul:İletişim Yayınları), 1999, p.74-91.

bourgeois public played a seminal role in the formation process of the modern state in Europe. According to Habermas there are three areas concerning the relationship between the state and society. The private sphere which consists of the bourgeois society and its core unit, the nuclear bourgeois family. On the opposite side stands the state with its buildings and servants. The middle ground in between is the "public sphere". In these area there is the square, associations, clubs, the media and finally the coffeehouses where the bourgeois gets involved in debates about politics. This rational public discourse constitutes according to Habermas the essence of democracy.[126]

The association of the public sphere with democracy has been somehow problematic for countries except England and France. Habermas aims to circumvent this problem by stating that his thesis was designed specifically to analyse these two countries. However in 18th and 19th centuries research has shown that societal developments similar to that of the French and English bourgeois society took place in other countries as well. For instance the German bourgeois was organized around similar circles with their British and German counterparts. Blackbourn questions the role associated to bourgeois as the exclusive actor in the making of capitalism. He claims that in Britain the landed wealth and agrarian capital played much more of a greater role than the bourgeois during the transition from feudalism to capitalism. Consequently when the "heroic" role of the bourgeois as an active agent in the making of capitalism is questioned in such terms, the idea that the same "heroic" bourgeois played the exclusive role in the creation of the Bourgeois democratic society is also to be questioned. Blackbourn indicates to the recent research on British and French societies showing the wealth, power, influence and adaptation

[126] Habermas, p.101-148.

capacity of the landed aristocracy wheras in the same context the bourgeois is depicted as fragmented, socially modest and largely occupied with local affairs. The author consequently arrives at the failure of Western style liberal democracy to take root in Germany due to the insufficiency of German bourgeois. He claims that this vision has its roots in Weber and Marx and Engels, especially in Marx who accused the German Bourgeois of being coward and Engels who thinks that it is due to the insufficiency and the cowardness of the bourgeois that the authoritarian regime, bolstered by military and bureucratic support and covered by a plebiscitary fig-leaf, could be established. Blackbourn claims that these thinkers were quite right in identifying the bourgeoisie with these pecularities. Yet the bourgeoisie globally possessed the same characteristics. The mistake committed by the German historians was to deploy in English or French bourgeoisie a revolutionary role which they thought not existed in the ranks of the German bourgeoisie.[127]

The reason why I emphasized Blackbourn in detail is that his critical approach has further ramifications on the discussions of public sphere and democracy in other countries than England and Germany. He has brilliantly underlined the problem of identifying democracy exclusively with the bourgeois public sphere. This gross idealization when it comes to further east, manifests itself in a deeper form of Orientalism. More spesifically what is only the lack of Western style liberal democracy in the German case, goes further for the societies located more to the east, to the deep questioning of the by nature availability of the development of any norms associated with the liberal west.

The essays that have been edited by Clowes, Kassow and West focusing on the formation of a middle class in Russia are worth mentioning here. Having

---

[127] David Blackbourn and Geoff Eley, *The Peculiarities of German History: Bourgeois Society and Politics in 19th Century Germany*, (New York: Oxford University Press), 1984, p.170-175

overcome the naive and orientalist discussion that the Russian culture does not provide the prerequisite circumstances for a civil society -which is taken as a sign of a modern middle class-, the essays tend to analyse one by one the groups in the Russian society and the transformation they went through in the 19th century. The method is to reveal how the compartmentilization of the traditional society proved inadequate to the challenges of modernity. Russia in 19th century witnessed rapid increase in literacy, accelerating economic growth, expanding educational facilities and a cultural renaissance. Authors that have seperately studied the behaviours of students, teachers, journalists and several other professions in the 19th century, commonly conclude that alongside the above developments, signs of a civil initiative that are manifested in forms of public life such as voluntary associations and other forms of social movements became visible. Rieber's statement has been based on the certain peculiarities manifested by the Russian society as compared with the examples of the West like Britain and Germany. For instance "state" was a key factor within the modernization of Russia. While developing and transforming in itself, as seen in the changing perception of the "Narod", the state was the prominent actor in Russia to hamper the development of a true civil society. The would be components of a middle society and the state were never independent, they needed each other to proceed along the modernization pace. Furthermore the omnipotence of the state was seen by these groups as indispensable in order to maintain the integrity of the large multi-ethnical empire.

Unfortunately, these authors alongside refuting the orientalist discussion claiming that Russia by nature could not develop a middle class or in Habermas terminology, a bourgeois public sphere, all admit to be affected by the theory from the outset. As revealed in their common conlusions, there is always a good reason

why the Russian Society did not develop in the same lines with for instance Britain and France.

In the Middle of the Orient: The Ottoman Empire

The literature inspired by Habermas has been recently utilized for the analysis of the Ottoman society. For instance Hakan Yılmaz[128] in his brief article states that although the state had a constitutional character, temporarily in the Ottoman period and uninterruptedly in the Republican Era, the constitutional state could not turn into a democratic, rational state, as of the one in the West. This was due to the lack of a bourgeois public who, as explained at the outset, promoted such a transformation in the West. Yılmaz suggests that the bourgeoisie in the Ottoman Empire, who were non-muslim minorities, preferred to solve their problems via the foreign powers instead of the Ottoman state itself. This strategy of relying on foreign powers and lack of the initiative on the side of the non-muslims to incorporate other groups and form the bourgeois public, hampered the development of the Western kind of the democratic bourgois state.

It is worth mentioning that while talking about the potential groups who could be labelled as bourgeois, only non-muslims have been referred. This could mean that there were no Muslim entrepreneurs or merchants in the Ottoman Empire. It could as well be presumed based on the same argument that in each and every problem encountered with the Muslims or the state, the non-muslims resorted to applying to the foreign powers.

Except for the minor criticisms, the article in my opinion manifests how the conceptual framework of Habermas proves to be reductionist and thus insufficient in

---

[128] Hakan Yılmaz, "Kamu, Kamu Otoritesi ve Devlet: Habermas'ın Işığında Türkiye'yi Düşünmek", *Cogito*, No:15, 1998, p.159-167.

explaining the transformation of a society, in this case the Ottoman society. I believe that the transformations that both Russia and the Ottoman Empire went through in the 19th century, was the formation process of a modern bourgeois society for both countries. Habermas have over-emphasized the already exaggerated role of the bourgeois and disregarded the affect of other factors such as state and other classes in the formation of modern society.[129] Naturally scholars that have been inspired by Habermas conclude though with a more complicated and substantial manner compared with previous analysis that were discussed above, that there was no civil society in Russia or the Ottoman Empire in the 19th century which is, in other words, to say that these societies were different by nature from the Western societies and that very difference is the base for orientalism.

What then could be an alternative pattern for analyzing the Ottoman societal transformation in the 19th century? The criticisms brought by Geoff Eley to the framework of Habermas concerning the political development of the bourgeois public can offer a starting point. Eley at the first place indicates that Habermas strongly emphasizes a weak state at the initial formation stage of the classical public sphere. At this point he poses a critical question: Was the liberal state so uninterested in regulating the private sphere or so non-interventionist in the resolution of social and political conflict? The answer to this question is negative. The road to laissez faire as Karl Polanyi suggests was paved by the early modern state of the 17th century. As for the second part of the question Eley emphasizes the regulatory policies of the state to confirm a protected space for the public.

This "protectedness" I believe is very crucial to wake up from the Habermasian dream of the idealized public sphere where the bourgeois without any

---

[129] Geoff Eley, "Nations, Publics and Political Cultures:Placing Habermas in the Nineteenth Century", Craig Calhoun (ed.), *Habermas and the Public Sphere*, (London:The MIT Press), 1996, p.319-320.

challenge gets involved in rational discourse and decides for the others. The real public sphere was a contestation ground where the bourgeois confronted both the old aristocratic and royal authorities as well as the popular plebian elements already in pursuit. Therefore public sphere was the arena where the bourgeois as the dominant class demonstrated its claims to intellectual and moral leadership and with a continous labor of creative ideological intervention established its rule or in Gramscian terminology, its hegemony over the rest of the society.[130]

Therefore the public sphere is not as democratic in reality as implied in the work of Habermas. It is rather as Gramsci brilliantly expressed the area on which hegemony is constucted.[131] It is an arena on which opposing publics maneuvre for space with the modern bourgeois state who sometimes negotiates, sometimes obeys and sometimes subordinates these challengers. The most strong weapon on the side of the modern state is its ideological domination. This is reinforced on the public sphere mainly with mass education, rituals, invented traditions, symbols, ceremonies and if necessary by means of pragmatic policies that were just mentioned.

This real public sphere is the basis on which a different perspective on the Ottoman modernity could be expressed. The Hamidian Period witnessed a strong effort from the side of the state to establish its hegemony on the public sphere. The primary aim of the Hamidian State was to preserve the integrity of the state against the political dangers that started very soon when Hamid ascended to the throne.

The war of 1877-1878 and the Berlin Treaty played a seminal role in this process. As Karpat indicates that the defeat in war provided Abdulhamid II the possibility to challenge the modernist-Europeanist constitutionalist wing of the

---

[130] Eley, p.320-326.

[131] Norberto Bobbio and Jacques Texier, *Gramsci ve Sivil Toplum*, Arda İpek and Kenan Somer (trans.), Erhan Göksel (ed.), (Ankara:Savaş Yayınları), 1982, p.21-45.

middle classes. He blamed the spokesmen of these groups namely the urban, liberal, bureaucratic intelligentsia, sending to exile and later executing their prominent leader Mithat Pasha. Pushing forward the argument that the throne had held the Empire together for centuries.[132]

The sultan, wind in his sails, developed progressive policies to foster the identity transformation and social restructuring which were stages of his greater ambition, the nation building. The ideological framework in this process was Ottomanism tormented and decorated with an incorporative Islamic character. Primary education in Turkish as the standart language of the government and of law and judicial systems, was extended in reply to the popular demand.[133] Massive railroads were built and telegram lines were extended to the farthest points in the borders. Hamid was taking every chance to manifest to the people that, through his personage, the state was there.

As a concrete evidence to this effort, the period from 1876 to 1908 witnessed the formation of a massive network of charity services for the Ottoman society. Abdulhamid II institutionalized the imperial alms and other financial aids to the poor. After systemizing his personal revenue, (Cebb-i Hümayun), he allocated considerable sums to be spent for the needy and the poor. Furthermore he established the still operational institutions for the needy, orphans and children. These were the Dar-ül Aceze (the house for the weak), the Dar-ül Hayr-ı Ali (orphanhouse) and the Hamidiye Etfal Hastane-i Ali'si (The hospital for the children). The Sultan defined himself as a father who dealt with the problems of his subjects. The father figure was politically a symbol to which devotion and love was only natural. A clear

---

[132] Kemal Karpat, *The Politicization of Islam:Reconstructing Identity, State, Faith and Community in the Late Ottoman State*, (New York:Oxford University Press), 2001, p.153.

[133] Ibid, p.319-324.

manifestation of the effort of Sultan Hamid in this context was the circumcision ceremonies. A role traditionally tailored for the father was being performed by the Sultan. The aim was to draw the portrait of a paternal sultan, a father in whose presence the love and devotion for the state becomes materialized. Every year considerable numbers of male children were circumsized with money coming from the Sultan. These ceremonies and operations took place in the modern hospitals, particularly the Hamidiye Etfal Hospital which offered a modern and hygienic environment for the children. The modernity and progress inherent in these hospitals availed the Sultan to appeal to the learned Ottoman public who were very sensitive about these concepts. Combined with the circumsicion ceremony, they constituted a strategy to reinforce the legitimacy of the Sultan.[134]

The circulation of these news necessitated an extensive press and naturally a literate public. Although political freedom was greatly restricted and press cencorship heavily enforced, a series of new newspapers and reviews coupled with a rising rate of literacy nonetheless accomplished the widespreads dissemination of new and varied information about the progress of contemporary civilization and its formidable pillars: Progress, Science and Freedom. The printed word and the spread of knowledge increased greatly the impact of public schools which furher broadened literacy.[135]

In summary during the reign of Abdulhamid, there was a developed public who could read, write and interpret what was going on in their environment. The following part will focus on the reactions of this public to the 1897 war mainly from the press which as well facilitates the understanding of the state propaganda.

---

[134] Özbek, p.135-140.

[135] Karpat, p.136-137.

The 1897 War and the Mobilization of the Public

In the introductory part of their book Devlet-i Aliyye-i Osmaniye and the Yunan Muharebesi (The Sublime Ottoman State and the Greek War), the authors Süleyman Tevfik and Abdullah Zühtü both correspondents for the daily newspaper *Sabah*, issued in Istanbul, define themselves as the first reporters in the history of Ottoman press to have been on the battlefield. Suleyman Tevfik was on the front with soldiers whereas Abdullah Zühtü was in the telegram centre preparing and sending the news to the Sabah headquarters. In outlining their task, the reporters were saying: "Our purpose was not to create a book which would be similar to that of a lecture book to be taught in military schools. We desired to reach all classes of our people and our predecessors to inform them about the victory of the exalted sultan, for that purpose we found it suitable to employ a plain language.[136]

Ever since the news coming from Crete reached the capital and other prominent cities of the empire, the Ottoman public was in a state of mobilization. The Muslims of Crete had suffered serious onslaughts during the Greek initiated rebellion of the "Rums" of Crete. Dominating the rural areas of the island, the Christian insurrectionaries did not hesitate to loot the belongings of their Muslim neigbours sometimes even massacring them. Large sums of the Muslim population had to immigrate to the big cities under the protection of the army which in turn endangered their lives of the urban Christians as possible targets of vengeance.

Crete as the major reason for the war had been occupying the "Dahiliye" Interior Affairs column of the Sabah newspaper for several months starting from February 1896. Two months before the war, the issue was discussed almost everyday in the same column. The disembarkment of Greek soldiers onto Crete created a *casus*

---

[136] Tevfik and Zühtü, p.1.

belli between the two states. The island was then subject to a blockade by the foreign powers. The blockade worsened the already pathetic situation of the islanders. The Muslim population who had to flee to the cities were facing the danger of starvation. In order to help these people, a commission was established in Istanbul. The Girit Muhtacin-i İslamiyesine İane Komisyonu (Commission for the needy Muslims of Crete) was organizing the collection of aid from all parts of the Empire and its allocation of the needs of the Cretan Muslims. The Servet-i Fünun was announcing on 03/04/1313 (20/April/1897) that together with the sister newspaper Tercuman-ı Hakikat they would print an "extraordinary" (fevkalade) issue whose income will be donated to the needy Muslims in Crete. It was declared that thanks to the patriotism of the people who tried to publicize and introduce the aim of the copy, 20 issues in Söğüt and 200 issues in Manisa were sold before being printed and the money was collected.[137]

Another example of social solidarity that appeared within the context of the war, was the commission for the aid to the military institution, (Tesisat-ı Askeriye İane Komisyonu). This commission was organizing the the collection of public aid and its allocation to meet the demands of the army. The Ottoman state was naturally very fond of this voluntary activity. In the 3/4/1313 (20/04/1897) dated issue of Servet-i Fünun, the "Tevcihat" column on which the individuals rewarded by the state were made public, it was stated that certain patriotic notables of Filibe who made a great effort in the collection of aid to military, were given order. On the same day the kaymakam (lieutenant) of Nekib-ül Eşraf in the vicinity of the province of Trablusşam Seyyid Ahmed Şehabettin Bey was coronated with a third degree "Mecidi" Order.

---

[137] Servet-i Fünun, No:318 , 3 Nisan 1313 / 15 April 1897, p.46

These kinds of commissions were popular in the last decades of the 19th century. In general they were established after a disastrous situation which naturally produces a number of people in desperate need of help. In case of such a disaster first a commission was created and then this body would organize the collection of aid from the Ottoman society. In absence of an institutionalized disaster mitigation or social welfare department of the state, these commissions would fill the gap as social welfare branches of the state.[138]

The commissions also provide a clue about the relations between the state and the society. The state awarded those who have patriotically enhanced the collection of money by coronations which constitute an important ritual of rewarding during the Hamidian Period. The coronation was made public on the newspaper with the expectation of a larger participation to the campaign. The expenditures of the Tesisat-ı Askeriye Aid were also made public via the newspaper. The State was careful in informing the society about how the donations were spent. In the 42nd page of the same issue of Servet-i Fünun, it was declared that in order to purchase animals for the transportation of the artillery (Topçu Hayvanatı) from Hungary, 12,500 liras was allocated. Including the expense of the officers who would do the purchasing, a total amount of 12,684 liras 22 kurus was drawn from the account by an imperial order. The issue of Servet-i Fünun dated 17/04/1313 (1 May 1897) in page 60 informed the readers that the amount of money spent for the needs of the army up to then reached 88,527 lira 20 kuruş. On 24 April 1313, the next week's issue, it was stated that the amount reached 159,615 lira 20 kuruş.

The accountant manager of the Tesisat-ı Askeriye İane Commission proposed to the Sublime Porte the receipt of the funds collected up to 18 Kanun-u

[138] Özbek, p.257.

Evvel 1313 (30 December 1897). According to the receipt the officials and the clerks of the sixth municipal district donated 16,360 kuruş, the personnel Berlin Embassy donated 810 kuruş and the London Embassy personnel 210 kuruş which amounted to a total sum of 17,386 kuruş. The same receipt also gave information about the sums collected in various provinces. The Libya (Trablusgarb) province made a donation of 57,250 kuruş and the Selanik province 16,194 kuruş. The towns of Turgudlu in the province of Aydın contributed with an amount of 11,700 kurus and the town of Nablus in Beirut donated 6129 kuruş. The total amount of the funds collected by the commission up to 17 Kanun-u Evvel 1313 (29 December 1897) reached a total sum of 7,827,048 kuruş.[139]

Alongside these nation wide campaigns, there were also local efforts to raise funds. In the Servet-i Fünun dated 17 Nisan 1313, the following were reported on page 60:

"In a telegram sent from the The Province of Kosova to the Ministry of the Interior, it has been revealed that the local notables of Seniçe - Yenipazar have constituted a commission in order to provide shoes and money to the poor families of the volunteers. The mutasarrıf (local governor) of Yenipazar informed the Kosova Province that the service of the patriotic notables for the state has been appreciated"

On page 68 in the issue dated 24 Nisan 1313, it was reported that according to the news received from Mutasarrıflık of Serfiçe in the Province of Manastır. The Muslim community of Alasonya have donated 208 pieces of matress, blankets and pillows to the hospital which was being enlarged for the wounded in war. The following news was about the donation of 50 mules to the army by Çerçişzade Ali Bey, a person from Goriçe Mutasarrılık of the same province.

---

[139] BBA, Y.A Hususi , Nr.380/30, 6 Şaban 1315 / 31.12.1897

The porters of Leftokarya (the main port of transportation in Ottoman Thessaly) who unloaded the military equipment and the drivers that transported the equipment with their vagons did not accept the fee that was offered to them, declaring that they donated it to the treasury of the army (Nizamiye Hazinesi).[140]

Considering the financial situation of the Empire when the war became inevitable, it could be argued that these donations were not only symbolic. As has been revealed, the Ottoman had spent the last credit from the Ottoman Bank. The entire European stock markets were full with the bonds of the Empire and to acquire a new foreign loan did not look possible. Therefore the state had to exploit its own resources which meant that the savings of the people would be applied. The two major resources that the state used during the war were the savings of the military officers in the Nizamiye Maaş Sandığı (The cash box of the army officers) and the Ziraat Bankası Sandığı (The cash box of the Bank of Agriculture) which consisted of the payments to be done to the farmers. Both were exhausted due to the insufficiency of the funds required to finance the mobilization. The officers were expected to manage with non or a little share of their salaries and the villagers were left to the sake of a fruitful harvest upon which the confiscation of their money would be masked as a loan. Despite measures like this the total amount of the funds raised for mobilization amounted only 18 to 20 million German Marks which was the amount of money calculated as the daily expenditure of the mobilized German Army. According to Goltz no state on earth can mobilize such a massive force with so little a treasure. The funds were spent only to pay the army contractors who supplied the

[140] Servet-i Fünun, No:321 , 24 Nisan 1313 / 6 May 1897, p.68-75

rations of the soldiers, the foreign transportation companies carrying the soldiers and the expenses of the officers and officials. Further expenditure was not necessary.[141]

The payments done even to the contractors were not regular. In his telegram to the Yıldız Palace, the commander of the Greek Frontier Edhem Pasha was complaining that the contractors were paid only 54,000 liras although they were supposed to be paid 80,000 for the monthly ration of the army from 8th of August to 7th of September. From the seventh of September to 15th of October (Teşrinievvel) 10,000 Liras were paid against the promised 60,000. The contractors had declared that they are in a state of poverty and that they are not able to supply the army any more. Edhem Pasha begged the palace to make the due payments as the Imperial Army was in need of all kinds of provision.[142]

The war indemnity that would be paid by Greece constituted the security for further loans. It was decided among the government that the payment to the railway company that transported soldiers from İstanbul to Selanik would be done with the loan taken from the bank who would deduct this amount from the war indemnity.[143]

The distribution of the war indemnity is also an interesting example of how the Sublime Porte organized itself in the dramatic financial situation. The 4,100,000 Ottoman liras of indemnity which the government of Greece was condemned to pay to the Sublime Porte was distributed accordingly:

- 200,000 liras were allocated to the military retirement cashbox, probably to meet the amount that was consumed previously by the government.
- 100,000 liras were spent on the expenses for settling the immigrants coming Crete and Thessaly.

---

[141] Goltz, p.9-12.

[142] BBA, Yıldız Perakende Askeri , Nr.133/64, 21 Cemaziel evvel 1315 / 18.10.1897

[143] BBA, Yıldız Perakende Askeri , Nr.135/43, 06 Şaban 1315 / 31.12.1897

- 439,465 liras were to be given to the Tesisat-ı Askeriye Cash box again probably to meet the amount that was both withdrawn and still needed.
- 25,000 liras were allocated to the Girit Muhtacin-i İslamiyesine İane Komisyonu (Commission for the Needy Muslims of Crete)
- 261,941 liras would be paid to the Oriental Railway Company to compensate the debts owed to the aforementioned company.
- 9208 liras to be paid to meet the amount demanded by the company of Volos (Greece) Railways in return for transporting soldiers. This sum was borrowed from the Ottoman Bank by manifesting that the war indemnity was the security.
- 50,000 liras to be allocated for the expenses of the soldiers returning to their homelands
- 12,000 liras were spent for the sums of rations (peksimet) to the military who probably paid for this sum already.
- 1,200,000 liras were to be paid in return for the advance payment withdrawn from the Ottoman Bank with an interest rate of 7 percent.
- 350,000 liras again to be paid for the transfers made earlier by the Ottoman Bank.
- 200,000 liras to be paid for the transportation and the fees of the (Redif) reserve soldiers in the Thessalian and Epirus armies that returned to their homelands.
- 120,000 liras to be paid for the advances of the Ministery of Navy.
- 4,000 liras to be allocated for the Fires Aid Commission (Yangın İane Komisyonu)
- 15,000 liras to be paid to the Bank of Agriculture again probably to compensate the money that was previously withdrawn.
- 185,400 liras were allocated for the payment of triple salaries to the Thessalian and Epirus Armies.

- 100,000 liras were allocated in order to buy 12 ferries for the administration of Ferry Transport (İdare-i Mahsusa)[144]

As it can be observed, most of the sum was allocated to cover the advances taken before in order to meet the expenditures of the army. Overall it could be argued that during the entire war, the government relied extensively on the understanding of the people who were expected to sacrifice for the state.

The most obvious manifestation of the sacrifice was the voluntary action to go to war. As has been revealed voluntary troops were banned by the treaty of Berlin and the western press was particularly sensitive about the presence of such troops taking into account the Armenian incidents in which many Christians were killed by the voluntary troops.[145] As mentioned the volunteers in the 1897 war were sent to the fronts under the banners of reserve battalions.

The Servet-i Fünun on 3/4/1313 (20 April 1897) was reporting that many people of different backgrounds (her cihetten pek çok kimse) were applying to the local administrations to be enlisted as volunteers. Among these applications, the magazine had specifically emphasized an event which reflected the mood in the sociey during the war:

"The telegram which was sent from the mutasarraflık of Priştine to the province of Kosova has been issued in the Provincial Newspaper. A copy of the telegram is below:

Many people coming from various classes are applying to volunteer to serve in the Alasonya Army. Alongside the ordinary people, some state officials request to be enlisted as volunteers. And now a boy at the age of thirteen or fourteen has come to the mutasarrıflık and as a symbol of patriotism requested to be accepted as a

[144] Hülagü, p.201-202.

[145] BBA, Yıldız Esas Evrakı , Nr.145/19, 23 Zilkaade 1314 / 25.04.1897

volunteer. It has been declared to him that he was too young yet he said with an effective tone of voice that to give up life in the name of religion and the state and our master the August Caliph is the most exalted merit. The young soldier was refused with tears."

When the capital was informed about the situation, the palace replied that the little hero was rewarded with the rank of "padişah çavuşluğu" sergeant of the sultan.[146]

The reserve battalions of the province of Kosova had fought well on the frontier. Nevertheless incidents of desertion among these troops became widespread during the months that passed between the armistice (17 May 1897) and the gradual evacuation of troops from Thessaly that lasted until 06/06/1898. On the telegram sent in the month of December 1897, the province of Kosova was warning the Ministry of Internal Security (Zaptiye Nezareti) to take precautions about desertion. It was stated that the Albanian Redif (reserve) troops had been under arms in a place where there was no sea in between their homeland. As they are close to their homes and the holy month of Ramazan is coming the few incidents of desertion will become en masse unless precautions were taken at once.[147]

In the month of January 1898, the province of Kosova sent a petition to the Yıldız Palace. The petition was originally submitted by the mutasarrıf of Berat, a region populated mainly by Albanians, to the governor of the Kosova Province who forwarded the document to the Sultan. In the document, it was stated that the harsh punishment given to the Albanian Reserve Troops who had deserted and been caught in Selanik, incited a serious and wild reaction in the town of Berat. The mutasarrıf

---

[146] Servet-i Fünun, No:318 , 3 Nisan 1313 / 15 April 1897, p.46

[147] BBA, Yıldız Perakende Zaptiye , Nr.20/9, 01 Şaban 1315 / 26.12.1897

was asking from the authorities to pardon these deserters for once as the notables of Berat made it clear to him that unless pardoned these troops will not enlist in a future need.[148]

The Albanian Troops had been occasionally awarded both during and after the war due to their effort and devotion, on the other hand they were punished due to desertion. The relation between these troops and the state constitute a good example of the unstability of state-society relations. The Sublime State employed different strategies at different times to impose its legitimacy. The response received from the public was by no means linear. It was rather an oscilliating kind. There were times the masses were automatically mobilized and times they refused to board on the ferry until they were paid the promised triple salary.[149] There were no odds and evens but a struggle of the state by various means to control and govern the public.

The wounded veterans of the 1897 war occupy a particular place concerning the effort of the government in mobilizing social solidarity. The commissions that were established to deal with the veterans who were defined in the newspapers as "The heroes that went to the front and got wounded while struggling not to let the enemy set foot on the soil of the patrie kneaded with the blood of martrys" were frequently found in the newspapers. The Ottoman army did not possess a sufficient health care unit which meant that the masses of wounded would have to be cured behind the front lines. As a preliminary precaution to meet the huge demand coming from the wounded in the war, the hospital in Alasonya was enlargened. During the war the Ottoman Bank acquired permission to build a hospital with the capacity of 50 beds. However these were naturally not enough. The wounded soldiers had to be

---

[148] BBA, Yıldız Perakende Zaptiye , Nr.20/9, 17 Şaban 1315 / 09.01.1898

[149] BBA, Yıldız Perakende Askeri , Nr.141/13, 24 Safer 1316 / 14.07.1898

transported to the capital. In the mean time by the orders of Sultan Abdülhamid II a hospital with a capacity of 700 beds, operating with the most advanced technology and equipment was built on the Talimhane hill opposite the Yıldız Palace.[150] Those of the wounded who came from Thessaly were transported by yaylı fayton or landos, considering primarily their comfort, to Karafirye; whereas the wounded from Yanya were transported to Manastir by similar vehicles. From these centres they were transported to the capital Istanbul with trains specifically arranged for their transportation. A special commission of doctors and surgents (seyyar heyet-i tıbbiye) was established to escort the transportation of the wounded and intervene in cases of emergency. The train allocated for the wounded consisted of twenty vagons. In each compartment there were eight beds and two nurses to look after the veterans. In every train convoy there was a pharmacy vagon and another vagon provided to the commission of doctors.[151] The trains carrying the vetarans were farewelled from Selanik and Manastır with cheering crowds. The commissions that were established in these cities were giving presents to the veterans. In Selanik, the commission organized by Yusuf Ancel Efendi and three of his friends, all from the Jewish community of Selanik, rewarded the veterans with a watch furnished with chain (köstekli saat). A similar organization in Manastır delivered silver cigarette boxes and cigarette holders to the veterans.

On 18th of April (30 April 1897) the mobile commission of doctors reached Selanik. There, they took over the transportation of 244 wounded veterans and reached Istanbul with this big convoy on 19th of April (1 May 1897). The veterans were welcomed by thousands in the Sirkeci train station among prayers and cheers "Padişahım Çok Yaşa". They were then transported with a ship from Sirkeci to the

[150] BBA, Yıldız Perakende Posta ve Telgraf, Nr.12/133, 16 Zilhicce 1314 / 18.05.1897

[151] Tevfik and Zühtü, p.420-423.

imperial dock of the Dolmabahçe Palace to be welcomed by the statesmen accompanied a big crowd. From the dock the veterans were carried with ambulances either to the new hospital in Talimhane or to the Gümüşsuyu Military Hospital. After they settled, the imperial greetings were delivered to the veterans. According to the Sabah reporter who gave a vivid image of what happened, some of the veterans tried to stand up when his majesty's greetings were said.[152]

According to the news in Servet-i Fünun dated 8 Mayıs 1313 (20/05/1897) the last transfer of the wounded veterans during the war took place on 3 Mayıs 1313 (15/05/1897). The veterans were met again by a big crowd cheering "Padişahım Çok Yaşa" (Long live the Sultan) (P.85)

The most significant social solidarity campaign that took place after the war was the Evlad-ı Şüheda ve Malulin-i Guzzat-ı Asakir-i Şahane İane Sergisi (The charity exhibition for the infants of the martyrs and the wounded veterans of the imperial soldiers). The exhibition whose income was to be allocated to the families of the soldires who were killed or wounded in the war, was announced with an imperial decree issued on 5 Muharrem 1315 (6 June 1897). A two compartment structure with a garden suitable for a bazaar was to be constructed in a convenient place near the Yıldız Palace. The construction of these buildings were placed under the responsibility of the minister of agriculture, forestry and mines, Selim Efendi. The exhibition would be open to visitors on Sunday and Tuesday and would continue for six months. In case of need both durations would be extended. In order to initiate public donation, the Sultan himself donated some of his personal belongings. The State Elite naturally followed suit in a competing manner. These were followed by the rich merchant and notable families, the embassies and some wealthy foreigners.

[152] Tevfik and Zühtü, p.421-425.

The students of the School of Arts (Sanayi-i Nefise Mektebi) also brought some works of art to be exhibited. The Sultan desired to have full information about the items before they were exhibited. Furthermore he ordered the formation of a commission again to be headed by the minister Selim Efendi who would be assisted by Ferik Saadettin Pasha and Ferik Ahmed Zülküf Pasha representing the military side and Ahmed Refik Bey and İbrahim Bey representing the civil service side. The main purpose of the commission was to organize the sales of the exhibited goods. The goods would be priced double the avarage rate registered in the customs and two customs officers would be in charge of pricing. The commission would distribute the revenue among the afrementioned families. The Sultan demanded from the commission to purchase a real estate for the families of the wounded soldiers who will not be able to support their families any longer. Apart from the revenue of the goods, an entrance fee would be charged. The revenue from this fee would go to the Tesisat-ı Askeriye İane Commission. The Sultan made it clear that he desires a beautiful place and a peaceful organization. For that purpose he ordered the employment of adequate numbers of police and gendarmary. He also ordered the employment of a competent military band who would play during the open hours of the exhibiton.[153]

The official opening of the exhibition took place on Friday, 13 Mart 1314 (25 June 1897). The Sultan who did not appear in public except for the Friday Ceremonies, desired to make the opening himself. The presence of the Sultan turned the already remarkable event into an unforgettable rite. The reporter of the Sabah could not find adequate words to describe the opening ceremony. The Sultan with the heir to the throne, Burhaneddin Efendi and his loyal counsellor Gazi Osman Pasha

[153] BBA, İ. Hususiye, Nr.6, 05 Muharrem 1313 / 06.06.1897

did the Cuma Prayer as occasionally in the Hamidiye Mosque. Then he walked from the mosque to the exhibiton centre. He was accompanied by the entire cabinet and other prominent civil servants and military commanders of the highest rank. All the ambassadors and foreign representatives were also present in the ceremony. After having opened the exhibition the Sultan gave a speech.[154] His words were:

"I have considered the possibilities of providing more aid in addition to the regual wages of the families of those who were martyred or wounded for the glory of our state and our country. For that purpose we established this exhibition. Ever since I ascended to the throne, whenever I intended to help those who were in need, our people did not hesitate to contribute to the effort. I deeply appreciate the contribution of the people in dealing with the big draught in Anatolia and the earthquake in İstanbul and several fires and other calamities that took place in the past years. I would also declare my appreciations to his majesty the German Emperor, the Emperor of Austria and his majesty, the Şah of İran and his excellency, the president of the republic of France for their contributions to this present exhibiton. Yet I was most content above all from witnessing in our country the human virtues of our people which we inherited from our ancestors. I have no doubt that the high morality of my people, manifesting itself in devotion and love for the state and the country, will prevail. For this reason I pray to them."[155]

A Contestation Field: Multiple Publics

It had been five days since the war started, the chief judge of the commercial court of appeal (İstinaf-ı Ticaret Mahkemesi Reisi) , Saadetlü (A rank

[154] Tevfik and Zühtü, p.511-514.

[155] BBA, Yıldız Esas Evrakı , Nr.3/62, 29 Zilhicce 1315 / 21.05.1898

given to senior officers) Kostaki Efendi was coronated with a second degree Mecidi Order for his success in implementing his profession.[156]

Kostaki Efendi was only one of the hundreds of thousands of "Rums" that lived in the Ottoman Empire as Ottoman citizens. The Rums have been the most influential non-muslim community in the "millet" system of the Ottoman Empire. Kostaki Efendi was a member of this millet-i rum whose history priviledges was as old as the foundations of the Ottoman Empire. He also was the chief judge of a court to which defendants unsatisfied with the decisions of an ordinary court would appeal as a last resort. Those who applied to the court were not religiously segragated, therefore everybody as a prerequisitre would have to rely on the objectivity of the judge. He could condemn a Muslim in favor of a Christian or he would in the same manner convict perhaps a neighbour or a church friend in favor of a Muslim.

The example of Kostaki Efendi is a clear manifestation of the way of life introduced with the Tanzimat Firman of 1839. The Rums (Non-muslims in general) were considered for the first time in Ottoman history as equal with muslims before the law. All these radical administrative reforms coincided with the massive expansion of nationalist ideas among especially the non-muslim subjects of the Empire in the Balkans. The centuries old Ottoman domination in the peninsula had been seriously challenged with the formation of the independent Greek state in 1830. This was shocking to the Ottoman Empire. His "sacred majesty" Mahmud II made a great effort to supprass the rebellion yet to no success. Former slaves had rebelled and established a national state in his realm. It is no coincidence that Mahmud II made visits to the Balkans just in the times that the rebels had reinforced their gains and almost guaranteed their independence. (1831) Such a visit was unprecedented in

---

[156] "Tevcihat" Servet-i Fünun, No:319, 10 Nisan 1313 / 22 April 1897

Ottoman history. The Sultan visited Thrace and the lands that are Bulgaria today. Everywhere he gave speeches declaring that he is concerned about the well-being of his subjects regardless of religion. In almost every town he visited, he convened the leaders of the three religions and gave them presents. He listened to the complaints of the population as well. With no regards to religion, he tried to win their hearts by giving money and presents. Emphasizing their equality in his eyes, Mahmud II made a strong appeal to the religious sentiment of his people, he remarked "I want to see the Muslims in mosque, the Christians in church and the Jews in sinagog, they have no difference but that (bundan bir guna farkaları yokdur)." He advised all his subjects to be obedient and pay their taxes, as the taxes will eventually return to them as services and protection.[157]

The reforms of Mahmud II and Tanzimat were all products of this change of mentality. Against the threat to the heart of his multi-national legacy, the Sultan had felt a need to visit his realm. The reforms he initiated were enlarged in scope by the edict of Tanzimat and earmarked the effort of the Ottoman Empire to establish a modern legitimacy concerning the subjects. A typical incident of the age perfectly summarizes the effort. The Tanzimat Edict banned the usage of the adjective gavur, "infidel" to address the Christians, as now they were equal with muslim subjects of the Empire. This classification "gavur" represented the centuries of degradation of the Christians and the discrimination that they were subject to in the Ottoman public sphere. In the following days after this practice was banned by law, the Rums around Pera, brought a couple of muslims to the police station and made complaints saying that these people called them gavur, infidel. The commissaire of the Voyvoda Police Station finally was weary with the increasing complaints of the same accusation, he

[157] Abdülkadir Özcan, "II. Mahmud'un Memleket Gezileri", (İstanbul:İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi), 1991, p.361-379.

shouted one day "Haven't I told you, idiots! From this day on you will not call infidel to the infidels. It is against the law."[158] The times that the hangman travelled around the bazaar and collected bahsis from the "Rums" had passed. (When a Rum was to be executed, it was a tradition of the hangman to collect bahsis from the Rum notables and merchants in Istanbul). The Rums of Istanbul could legally complain to the authorities and they often did, when they were called "infidel".

The administrative reforms were on one hand a clear manifestation that the Ottoman elite was aware of the danger of nationalism, on the other hand they had understood that the administration of the Balkans in the past century and during the time of the Greek War of Independence had been nothing but a misery to their subjects. The first tide of reaction that developed in Balkans against the Ottoman domination was due to the tyranny of the local administrators and the very much hated janissaries. To cite a typical incident from the era :

A janissary would come to the square of a Serbian Village and he would exclaim: "Raya! I am your aga and son of the Sultan. I am collecting this amount of taxes and as a good will I am ready to give loans to those who cannot afford the tax."

These taxes of course were seldom levied by the center who had lost power in the 18th century. The local beys and their janissaries started to levy taxes by themselves and collect the money in the above mentioned ways. The famous reformist Sultan Selim III was probably aware of such abuses thus he sent to Belgrade an administrator of a high calibre, Hacı Mustafa Pasha. The pasha formed troops composed of Serbians and attacked the janissaries and the rebellious bey of Vidin. He was so much popular among the Serbs that he was named as the "mother

[158] Karal, 5th Volume, p.186.

of the Serbs".[159] Hacı Mustafa Pasha was assassinated by the janissaries during a sudden attack on Belgrade in 1801. Two years later the Serbs started the first major rebellion in the Balkans.

It has been a tradition to mark the Serbian Revolt as the first nationalist rebellion in the Balkans. The following rebellion initiated by the Greeks led to the formation of the independent Hellenic Kingdom of Greece. The nationalist literature that was shaped after the formation of the independent Balkan States tended to propose the national uprising as an event that has been expected ever since the first day of the Ottoman domination. The nationalist historical books started from an oblivious date somewhere in the middle ages (for the Greeks from the times of antiquity) and focused on the rebellions leading to independence. The Ottoman period was an age of darkness to be forgotten. Therefore the misery that the people in the Balkans and other parts of the empire suffered due to mal administration, which in my opinion constituted the main reason for the revolts, found only a secondary place in the literature.

In my opinion one of the main pillars of Mahmud II and the Tanzimat was to reform the administration and thus remedy the most important reason underlying the revolutions in the Balkans. This strategy is not expressed either in the nationalist context of Greek historians or likewise in the Turkish Nationalist historiography. According to the latter the rights given to non-muslim subjects are often referred as the pressure coming from the imperialist powers. This accusation would be parallel with a Greek nationalist historian who would defend that the rights given to non-muslims were concessions from the Ottoman state enforced by the irredentist Christian subjects in other words a further step to reach their exclusive goal:

---

[159] İlber Ortaylı, *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, (İstanbul:Umut Matbaası), 1983, p.69.

Independence. In the arguments of Tatsios concerning Crete this understanding prevails the whole discussion concerning both Cretan irredentism. Both approaches end up in the same conclusion that the Sublime State did not have any initiative during all that happened.

It is however not possible to understand some particular steps of the Porte within such a perspective. Beginning with the Tanzimat and Islahat Edicts, the participation of the non-muslims in the Ottoman administration was quite common. It is argued by Taner Timur that the Ottomans had to employ non-muslims in governmental positions due to lack of educated personel and that they have always pretended to neglect this employment due to the Islamic character of the state.[160] What then would explain the coronation of Kostaki Efendi in the middle of the war? The employment of non-muslim millets as vice governors or vice-kaymakams or to other prominent positions had been an established tradition ever since the reforms of Tanzimat and the Ottoman were particularly sensitive in preserving the status quo about the positions. The appointment process of Vasilaki Yanni Efendi to the town of Petriç in the province of Selanik and Anastas Anastasyadi Efendi to the town of Koçana in the province of Kosova are good examples in this sense. In accordance with the standart process, the Ministry of Interior demanded the appointment of these men as vice kaymakams to the mentioned towns. The application document was sent to the Sublime Porte Commission of Civil Servants. Both documents emphasize that these positions were traditionally filled by Bulgarian cemaat yet there have been no application from any Bulgars. The commission asked the opinion of the Orthodox Patriarch about the incumbents. In his official reply the patriarch stated that Vasilaki Hacı Yanni Efendi had been the *Sandık emini* and a member in the court of *Bidayet*

[160] Taner Timur, *Osmanlı Çalışmaları*, (Ankara:Verso), 1989, p.37.

in the town of Ergiri and Anastas Anastasyadi Efendi had previously been the teacher of Turkish in the Grand Mekteb-i Rum (still operational in Fener) and his last employment had been in the service of the Dersaadet Matbaa-ı Rumiyye, the Rum Printhouse in Istanbul, as a Turkish translator. Both are referred by the patriarch as members of the loyal subjects of the Sultan and the patriarch requests finally their acceptance to the due posts. The appointments were found appropriate and approved by the palace.[161]

The replacement of Alexandros Servet Efendi, the vice kaymakam of the kaza of Karafirye is also worth to mention in this context. The vice Kaymakam is unable to afford the expenses of his family and what is more the climate of Karafirye is no good for his Romathism. On 08/07/1313 (20 July 1897) he goes for an examination to the municipal doctor who confirms that the climate of Karafirye which is very humid worsenes the disease of the vice-kaymakam. Attaching this report health and his excuse explaining that his salary is not enough, Alexandros Efendi applies to the province of Selanik and requests that his resignment is accepted. The Governor of Selanik forwards the demand to the Ministry of the Interior and for his replacement he recommends Petro Dimitri Efendi on 17 October 1897 . The Governor has been impressed by the resume of Petro Efendi who graduated from the Selanik Hamidiye School of Agriculture with a very high degree (Aliy-ül ala derecede şehadetname istihsal eylemiş). Petro Efendi does not only know agriculture but also he is advanced at Turkish and French and his reference from the Principal of the School is perfect. The Application along the process goes to the Sublime Porte Commission of Civil Servants and the commission decides that

[161] BBA, İ. DH., Nr.18, 07 Safer 1315 / 04.10.1897

the qualifications of Petro Efendi are well adequate for the position.(18 October 1897). Finally the appointment is approved by the Palace on 06 November 1897[162]

One of the particularities of such appointments who are not rare in the archives is that they all took place in 1897 and 1898. The war did not have any impact on the policies of the Sublime Porte related with the non-muslim subjects. The one and single issue that is often referred as a malice was the Rum subjects volunteering to fight in the Greek army. To what extent the state was succesful in preventing the young rums to go to Greece in the extremely mobile Aegean world of the 1890's is arguable. Nevertheless the state was extremely cautious in this issue. Many orders were sent to the provinces before and during the war to surveille the Rums and forbid any such action. On 14 March 1897, the palace made a declaration stating that 500 Rum volunteers took a ferry from Burgaz in the principality of Bulgaria and went to join the Greek army. Taking into account that the collection of aid for the Tesisat-ı Askeriye Commission was hampered recently in Bulgaria, the permission given to these Rums was too much and the Bulgarian Commissariat would be questioned about the issue. It was understood that in some provinces, some of the Ottoman subject Rums, referred as the "useless and vagabonds", were going to Greece to join the Greek army. The Palace was informing the provinces to make the warning: "Be it known that they will be deprived of their Ottoman nationality and will not be accepted back on their return.[163]

On 02 April 1897 a harsher decree was sent to the provinces to inform those who wanted to go to Greece that they will not only lose their Ottoman nationality but

---

[162]BBA, İ. DH., Nr.34, 22 Cemazielevvel 1315 / 18.11.1897

[163] BBA, İ. Yunan, Nr.826, 10 Şevval 1314 / 14.03.1897

they will also be arrested. If anyone insisted then the security forces were ordered to arrest him immediately by use of force.[164]

One of the dangers of Greek irredentism for the Sublime State was its direct impact on the fragile internal peace among the ethnically mixed Ottoman society. During the period when Ethniki Eteria increased attacks and raids on the Muslims in the border province of Manastır, the Porte decided to distribure armament to some muslim villages for defence. This decision was taken after the petition of the governor of Manastır on 12 Temmuz 1312 (24 July 1896). The governor was assuring the Palace that the people to whom the weapons would be distributed are not inclined to banditry (başıbozuk) nor they are like the Circassians in Rumeli. They had come long before from Anatolia and their relations with the Christians were perfect. The governor accepted that the Christians might be disappointed yet the people of intrigue among them would certainly be deterred.[165] The telegram of the governor of Sivas to the Palace is a better clue on the sensitivity of the State in preserving the internal peace. The governor was reporting to the Palace that in the provinces of Crete, Selanik and Manastır, there were people who immigrated previously from towns of Karahisar-ı Şarki and Tokat within his province. Those people were writing letters or sending telegrams to their relatives in these towns saying that they were brutally attacked by the Greeks. The news of atrocities against muslims in Crete, Tırhala and Yenişehir (Larissa) incited an excitement in the province. The governer said: "We ordered control of the telegrams and letters yet a newspaper issued in Tokat wrote the incidents and this caused popular excitement in the muslim community. I have given orders to towns and districts not to allow any

[164] BBA, İ. Yunan, Nr.839, 29 Şevval 1314 / 02.04.1897

[165] BBA, Yıldız Perakende Umumi, Nr.35/38, 13 Safer 1314 / 24.07.1896

kind of such correspondence or publication. The province of Sivas was populated with a considerable amount of Rum and the governor probably was worried that the Rums could be a target of popular resentment and vengeance in return for the attacks of Eteria in the West.[166]

The Sublime Porte segragated the foreign Greek community in terms of social position. To that end the unemployed (voluntarily not working anywhere), miserable or rowdy were the adjectives used for some of the young Rums who were rendered as useless and a source of trouble by the porte. In dealing with those, harsh measures were found appropriate.[167] The merchants or or businessmen however received a different approach. After the declaration of war, all Greek subjects had to leave the empire in 15 days. The Sublime State considered this as a chance and got rid of the rowdies as soon as possible. On 18 April 1897, the next day of the war, the council of ministers proposed the formation of a commission under administration of the Department of Citizenship of the Ministry of Foreign Affairs. The members of commision consisted of an official from the ministry, a police officer and an official from the municipality and would meet in the ministry of Internal Security. Their first task was to give back the passports of the Greek citizens who were to be deported in 15 days. The second task of the commission was to deal with the Greek citizens who wished to leave Greek nationality and acquire an Ottoman passport. Concerning such applications the commission would register the name, the condition (hal) and the position (sıfat) of the applicant. He was then asked to bring a guarantor and sign the document. Thirdly the commission would make sure that the Greek nationalities would have completed their transactions with Ottoman subjects in the given time

[166] BBA, Y. MTV., Nr.153/16, 22 Şevval 1314 / 26.03.1897

[167] BBA, Yıldız Perakende Askeri, Nr.121/119, 20 Zilkaade 1314 / 22.04.1897

period. The palace approved the proposal including the condition that once Ottoman citizenship was granted as referred in the second task, it would not be permitted for the new citizen to change nationality without the approval of the Sublime State.[168]

The transactions could be economical, or legal in nature. Taking into account the high volume of relations among the Greek subjects and the Ottoman subjects, the Porte extended the duration for ten extra days. Yet the extra days were for the merchants or for those who had a legal problem. The others if found were sent immediately back to Greece.

It is a well known fact that the last decade of the 19th century witnessed an extensive penetration of Greek capital in the enterprises in Ottoman Empire. Ever since the Administration of Debts (Düyun-u Umumiye) was established, the Greek capital as a lendor to the Ottoman Government was replaced with British, French and the German Capitals. The alternative area of investment for the Greeks was the business opportunities that the Ottoman land offered. Many companies were formed in especially Weat Anatolia and the volume of trade between Greece and the Ottoman Empire greatly expanded.[169] Naturally the Ottoman citizens be them Rum or Muslim or the Ottoman state, all had their portion of income from this expansion. It is probably this relation which underlies the tolerance against the Greek merchants.

The Ottoman state while trying to appeal to the multi-ethnical public, had to deal ironically with the Turkish Nationalism which was a new but a very common sentiment in the Ottoman society. The irony came from the fact that the majority of the soldiers in the Ottoman army were enlisted from the three army circles where Turks constituted a majority. The army was practically Turkish but literally Ottoman. The soldiers were referred in as Turkish Soldiers in the Foreign Press. Yet the Press

[168] BBA, İ. Yunan, Nr.859, 18 Zilkaade 1314 / 20.04.1897

[169] Exertzoglou, p.96-100

carefully converted the "Turk" in these news into Ottoman. The soldiers were defined with a careful effort as either the Ottoman soldiers or soldiers of the Sultan (Asakir-i Şahane). Despite the probable official efforts, it is understood that the army in the 1897 war mobilized around the theme of "Turkishness" which would be in conflict with the ethnically and religiously heterogenous nature of the Ottoman society. The poems of Mehmed Emin Yurdakul which were printed in 1898 as "Türkçe Şiirler" (Poems in Turkish) aroused a great public sentiment during the war. According to the hand note of the poet under his first poem "Biz Nasıl Şiir İsteriz" (What kind of a poem we desire), his poems started to circulate and be memorized during the Greek War.[170] The most popular poem of Mehmed Emin "Cenge Giderken" (While going to war) starts with this strophe:

I am a Turk, my religion and my kind is sublime,

Ben bir Türküm dinim cinsim uludur,

My heart, my self is full with fire

Sinem Özüm ateş ile doludur,

He, who is human, is a servant of his fatherland

İnsan olan vatanının kuludur,

The son of Turk won't stay home, I will go

Türk evladı evde durmaz giderim

The poet before publishing his poems which he wrote with a very plain Turkish being heavily inspired by the nationalist sentiment of the days, wrote letters to the prominent poets and writers of the period. These were Recaizade Ekrem, Abdülhak Hamit, Şemsettin Sami and Rıza Tevfik. Emin was worried about the plain language which he specifically employed to appeal to the people. He was asking to

---

[170] Abdullah Fevziye Tansel, *Mehmed Emin Yurdakul'un Eserleri-1, Şiirler*, (Ankara:Türk Tarih Kurumu Basımevi), 1989, p.21.

the poets and writers: "Am I walking on the right path or will I fall down the cliff ?". His aim was to publish the poems and donate the revenue to the famillies of the lost soldiers. The reactions he incited were very positive. In his reply to Mehmed Emin in which he used a very sophisticated Turkish compared to that of the poet, Abdülhak Hamid, the master of poets as he was referred, supported the young man to walk in the path he chose. He said the formulations and the language were suitable for Emin's purpose. He further encouraged the poet by saying that when he first read Emin's poets, there was an old man at his seventy's seated next to him and he started crying. Hamid was sure that the poems would be popular in the future.[171]

The army consisted of soldiers coming mainly from Anatolia and speaking Turkish as their mother tongue. It was very probable that the poems of Mehmed Emin constructed on Turkish identity had a strong propaganda impact on the mobilization of these soldiers. To what extent, this concept of "Turk" in Emin's poems would overlap with the Turkish nationalism which would institutionalize in 1930's with the Republic is a matter of another discussion. Yet even this amount of emphasis on "Turk" probably disturbed the Ottoman statesmen and the state controlled Press. The soldiers were Turkish yet they were figting for an empire which inhabited a bunch of other ethnical and religious groups. For the Ottoman governing elite, the disappointment of these groups was unacceptable. It is probably to serve that purpose that the soldiers were referred as "Ottoman" in the official documents or in the press.

[171] Tansel, p.22.

CHAPTER V

CONCLUSION

On June 25 1897, the commander of the victorious Ottoman army in Thessaly, Edhem Paşa sent a crypto telegram to Istanbul. He was informing the government that the majority of the Christians and the Muslims that reside in the newly conquered cities of Yenişehir (Larissa), Tırhala (Trikkala) and Golos (Volo) had been unhappy with the corrupt administration of the Greek government. Having been treated fair by the newly appointed Ottoman civil servants, the people were content with Ottoman administration in Thessaly. Last week, upon hearing the rumours that Thessaly will be returned to Greece, a group of Vlach Notables in Golos, wrote a letter to the Great States (Düvel-i Muazzama) emphasizing that they would like to remain under the Ottoman administration. On the other hand it had been learnt some people of intrigue whose Greekness (Yunanlılıkları) had not yet disappeared are trying to affect the Christians with the ideas of Athens. As he informed with his previous telegram, three men of this kind were caught in Yenişehir and he asked their deportation to Selanik. He continued: "We are in a critical moment where the pure people have shown an inclination towards us and this has been confirmed by the foreigners. If with the support and manipulation of a few traitors, the current public opinion changes, this will give an excuse to the foreign states who are always anxious to judge against the Sublime State. To this end I would like permission to visit Tırhala, Yenişehir and Golos. My visit could reinforce the public opinion which is currently supporting our presence. I could listen to the complaints of the local people if they hesitate to tell them to our local officials. Furthermore I will be availed to make the civil servants concentrate more on their

jobs and also encourage their patriotic feelings. Finally the visit will be a chance to inspect the situation of the Imperial Army. [172]

The months of Ottoman occupation in Thessaly had witnessed interesting events. In a telegram from the front, it was stated that in Epirus, the retreating army had distributed their weapons to the people. The people however returned these weapons to the Ottoman forces confirming their loyalty to the Sublime State.[173]

According to Servet-i Fünun, the Ottoman administration, as soon as the Greeks retreated, established telegram lines to Yenişehir (Larissa) and assigned a police force to preserve peace in the city. On 13 May 1897 it was reported by the same journal that the Greeks in Yenişehir had started replacing their hats with fez and thus there was a shortage of fez in the city.[174]

The invasion of Golos, the port of Thessaly had been accomplished without a single gunfire. The Greeks had evacuated the city and the Ottoman army was invited by the foreign consuls concerned about the security to invade the city as soon as possible. The Ottoman army was welcomed in the entrance of the town. The colonel Enver Bey, commandor of the invasion force, made a speech from the Balcony announcing to the people that they are under the protection of the Ottoman army and they could continue their lives peacefully. The message received a great applause from the population who exclaimed: Long live the Turks"[175]

All these developments were probably a great source of surprise to both Ethniki Eteria and the ideologs of Megali Idea. They had been preparing their

---

[172] BBA, Yıldız Perakende Askeri, Nr.128/26, 25 Muharrem 1315 / 26..06.1897

[173] BBA, Yıldız Posta ve Telgraf , Nr.12/44, 16 Zilhicce 1314 / 18..05.1897

[174] Servet-i Fünun, No:322, 1 Mayıs 1313 / 13 May 1897 P.77

[175] Servet-i Fünun, No:323, 8 Mayıs 1313, s.87

society for the big day for a year ever since the Olympics. When the Greek army attacked, the Rums in Thessaly and Epirus and even in Macedonia were expected rebel instantly. The rebellious co-nationalists would cut the supply lines of the enemy and the Ottoman army without supplies would be defeated by the Greek army. The Rums or the Greeks, it seemed were not as ready to rebel as envisaged by the Ethniki Eterya. Let alone the lands in the Ottoman borders, the traditional source of brigandage and insurgency against the Ottoman Empire , namely Thessaly and Epirus was invaded for nearly a year and the opposition to the Ottoman occupation was probably so ignorable that there is no print of it in the archives.

In my opinion the peaceful year that the Ottoman administration spent in Thessaly after the armistice until the agreement that returned Thessaly to Greece was signed and fully implemented, cannot be attributed exclusively to the presence of the Ottoman army in the region. Rather than acting like an enemy invasion force, as the telegram of Edhem Pasha reveals, the Ottomans were trying to obtain public consent from the Greek citizens, in order to legitimize their permanent stay in the region. Interestingly enough just as Ethniki Eteria was ambitious about the "Hellenic Lands" behind the Ottoman border. The Ottomans were keen to keep a piece of land very well associated with brigandage and insurgency before it was ceded to Greece according to the Treaty of Berlin.(1881)

All of this evidence could lead to the conclusion that the Ottoman state was confident with its ideology. The confidence came from the belief of the Ottoman elite that the Ottoman ideology would prove strong enough a weapon in appealing to the public. They were ready to struggle in order to appeal to a public which composed of people that have been citizens of an adversary nation state for 16 years. The consent of the Middle Man as referred in the telegram of Edhem Paşa, the

affiliation of the pure public (ahalinin riyadan ari ve samimi olan mütalaa ve temayülat-ı), was the main target of the Ottomans and to a certain extent they proved succesful in persuading the middle man to accept their legitimacy. They were legitimate in the eyes of thousands of Christians who lived peacefully in the Empire. It is also true that there were as well thousands of Christians who were in harsh opposition to the Ottoman administration. At such a fragile balance, the Ottoman state employed sometimes propaganda, sometimes force to control the masses. The fact that there was war with Greece did not have the impact on the lives of Ottoman Rums as the aftermath of the war brought disaster to Turks of Thessaly. When the orthodox Patriarch died in 1912, the Empire had been again in battle with Greeks yet the traditional ceremony was made with the participation of thousands. The Ottoman elite knew very well that legitimacy in such a fragile context was extremely difficult to establish or at least to maintain nevertheless they never stopped to struggle for it.

Bibliography

Official Records

Başbakanlık Arşivi (Prime Ministry Archives, İstanbul)

- Yıldız Esas Evrakı
- Yıldız Mütenevvi Maruzat
- Yıldız Perakende Umumi
- Yıldız Perakende Askeri
- Yıldız Perakende Dahiliye
- Yıldız Perakende Posta ve Telgraf
- İradeler / Hariciye / Dahiliye / Yunan

Journals

- Akropolis, 25 March 1896.
- Sabah, İstanbul: Mart, Nisan 1313 (1897), Daily
- Servet-i Fünun. İstanbul: 3/4/1313-8/5/1313 (1897), Weekly

Books And Articles

- Akarlı, Engin Deniz. *The Problems of External Pressures, Power Struggles and Budgetary Deficits in Ottoman Politics under Abdülhamid II (1876-1909):Origins and Solutions*, PhD. diss, Princeton University, 1976.

- Berkes, Niyazi. *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, Ankara:Bilgi Yayınevi, 1973.

- Black, Jeremy. "The Military Revolution II Eighteenth-Century War", Charles Townshend (ed.), *The Oxford Illustrated History of Modern War,* Oxford: Oxford University Press, 1997.

- Blackbourn, David and Eley, Geoff. *The Peculiarities of German History: Bourgeois Society and Politics in 19th Century Germany*, New York: Oxford University Press, 1984.

- Bobbio, Norberto and Texier, Jacques. *Gramsci ve Sivil Toplum*, Arda İpek and Kenan Somer (trans.), Erhan Göksel (ed.), Ankara:Savaş Yayınları, 1982.

- Bozdağ, İsmet. *Sultan Abdülhamid'in Hatıra Defteri*, İstanbul:Pınar Yayınları, 1986.

- Colmar Freiherr Von Der Goltz Paşa, *Osmanlı-Yunan Harbi (Osmanlı-Yunan Seferi 1313/1897),* İbrahim Yılmazçelik and Ahmet Akşin (ed.), İzmir:Akademi Kitabevi, 2001.

- Dakin, Douglas. *The Unification of Greece 1770-1923,* London:Benn, 1972.

- Deringil, Selim. *The Well-Protected Domains, Ideology and the Legitimation of Power in the Ottoman Empire, 1876-1909,* London: Tauris, 1999.

- Eley, Geoff. "Nations, Publics and Political Cultures:Placing Habermas in the Nineteenth Century", Craig Calhoun (ed.), *Habermas and the Public Sphere,* London:The MIT Press, 1996.

- Exertzoglou, Haris. "The Development of a Greek Ottoman Bourgeoisie Investment Patterns in the Ottoman Empire, 1850-1914", Dimitri Gondicas and Charles Issawi (ed.), *Ottoman Greeks in the Age of Nationalism: Politics, Economy and Society in the Nineteenth Century*, Princeton, New Jersey:The Darwin Press, Inc, 1999.

- Forrest, Alan. "The Nation in Arms I: The French Wars", Charles Townshend (ed.), *The Oxford Illustrated History of Modern War*, Oxford: Oxford University Press, 1997.

- French, David. "The Nation in Arms II: The Nineteenth Century", Charles Townshend (ed.), *The Oxford Illustrated History of Modern War,* Oxford: Oxford University Press, 1997.

- Griffiths, Mervin Albert. *The Reorganization of the Ottoman Army under Abdülhamit II, 1880-1897,* PhD. diss, University of California, 1965.

- Habermas, Jürgen. *Kamusallığın Yapısal Dönüşümü*, Tanıl Bora and Mithat Sancar (trans), İstanbul:İletişim Yayınları, 1999.

- Haddad, W. William. "Nationalism in the Ottoman Empire", William W. Haddad and William Ochsenwald (ed.), *Nationalism in a Non-National State: The Dissolution of the Ottoman Empire,* Columbus:Ohio State Press, 1977.

- Hülagü, Metin.*Türk-Yunan İlişkileri Çerçevesinde 1897 Osmanlı-Yunan Savaşı,* Kayseri:Kayseri Üniversitesi, 2001.

- Kantemir, Dimitri. *Osmanlı İmparatorluğu'nun Yükseliş ve Çöküş Tarihi 2,* İstanbul:Cumhuriyet Kitapları, 1999.

- Karal, Enver Ziya. *Osmanlı Tarihi*, Ankara:Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988.

- Karpat, Kemal. *The Politicization of Islam:Reconstructing Identity, State, Faith and Community in the Late Ottoman State,* New York:Oxford University Press, 2001.

- Koliopoulos, John. "Brigandage and Insurgency in the Greek Domains of the Ottoman Empire, 1853-1908", Dimitri Gondicas and Charles Issawi (ed.), *Ottoman Greeks in the Age of Nationalism: Politics, Economy and Society in the Nineteenth Century*, Princeton, New Jersey:The Darwin Press, Inc, 1999.

- Margaritis, George. "The Nation and the Individual: Social Aspects of Life and Death in Greece (1896-1911)", Philip Carabott (ed.), *Greek Society in the Making, 1863-1913 Realities, Symbols and Visions*, London:King's College, 1997.

- Merticopoulou, K. Kalliataki. "Literacy and Unredeemed Peasants: Late Nineteenth-Century Rural Crete Faces Education", Philip Carabott (ed.), *Greek Society in the Making, 1863-1913 Realities, Symbols and Visions,* London:King's College, 1997.

- Millas, Herkül. "Velestinli Rigas'ın Anayasası", *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Problemler, Araştırmalar, Tartışmalar, 1. Uluslar arası Tarih Kongresi,* İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1998.

- Ortaylı, İlber. *İkinci Abdülhamit Döneminde Osmanlı İmparatorluğunda Alman Nüfuzu,* Ankara:Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1981.

- Ortaylı, İlber. "Greeks in the Ottoman Administration During the Tanzimat Period", Dimitri Gondicas and Charles Issawi (ed.), *Ottoman Greeks in the Age of Nationalism: Politics, Economy and Society in the Nineteenth Century*, Princeton, New Jersey:The Darwin Press, Inc, 1999.

- Ortaylı, İlber. *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, İstanbul:Umut Matbaası, 1983.

- Özbek, Nadir. *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyal Devlet: Siyaset, İktidar ve Meşruiyet (1876-1914),* İstanbul:İletişim Yayınları, 2002.

- Özcan, Abdülkadir. "II. Mahmud'un Memleket Gezileri", İstanbul:İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1991.

- Politis, Kozmas. *Yitik Kentin Kırk Yılı, İzmir'in Hacı Frangu Semtinden*, İstanbul:Belge Uluslararası Yayıncılık, 1994.

- Süleyman Tevfik ve Abdullah Zühtü, *Devlet-i Aliyye-i Osmani ve Yunan Muharebesi 1314*, İstanbul:Mihran Matbaası, 1315 (1898).

- Swanson, Glen W. "War, Technology and Society in the Ottoman Empire from the Reign of Abdülhamid II to 1913: Mahmud Şevket and the German Military Mission", V.J.Parry and M.E.Yapp (ed.), *War, Technology and Society in the Middle East*, London:Oxford University Press, 1975.

- Şakir, Ziya. *Tanzimat Devrinden Sonra Osmanlı Nizam Ordusu Tarihi*, İstanbul:Çeltüt Matbaası, 1957, p.67.

- Şakir, Ziya. *Sultan Abdülhamit'in Yunan Zaferi ve Gizli Siyaseti,* İstanbul:Boğaziçi Yayınları, 1994.

- Tansel, Abdullah Fevziye. *Mehmed Emin Yurdakul'un Eserleri-1, Şiirler,* Ankara:Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1989.

- Tatsios, T. George. *The Megali Idea and the Greek-Turkish War of 1897: The Impact of the Cretan Problem on Greek Irredentism, 1866-1897,* New York:Columbia University Press, 1984.

- Timur, Taner. *Osmanlı Çalışmaları*, Ankara:Verso, 1989.

- Townshend, Charles. "Introduction:The Shape of Modern War", Charles Townshend (ed.), *The Oxford Illustrated History of Modern War,* Oxford: Oxford University Press, 1997.

- Veremis, Thanos. "The Hellenic Kingdom and the Ottoman Greeks: The Experiment of the Society of Constantinople", Dimitri Gondicas and Charles Issawi (ed.), *Ottoman Greeks in the Age of Nationalism: Politics, Economy and Society in the Nineteenth Century*, Princeton, New Jersey:The Darwin Press, Inc, 1999.

- Weber, Eugen. *Peasants into Frenchmen The Modernization of Rural France 1870-1914*, Stanford, California: Stanford University Press, 1976.

- Yapp, M.E. "The Modernization of Middle Eastern Armies in the Nineteenth Century: A Comparative View", V.J.Parry and M.E.Yapp (ed.), *War, Technology and Society in the Middle East,* London:Oxford University Press, 1975.

- Yılmaz, Hakan. "Kamu, Kamu Otoritesi ve Devlet: Habermas'ın Işığında Türkiye'yi Düşünmek", *Cogito*, No:15, 1998.

- Yordanidu, Maria. *Loksandra İstanbul Düşü*, İstanbul:Belge Uluslararası Yayıncılık, 1963.

- Zakythinos, D.A. *The Making of Modern Greece from Byzantium to Independence*, K.R. Johnstone (trans), Totowa, New Jersey:Rowman and Littlefield, 1976.

Appendix A

LIST OF PICTURES

Picture 1 : Muradlı Mevkiinde Asakir-i Şahane / The Imperial Soldiers camped in Muradlı

Picture 2: Elbise-i Askeriyelerini ahz etmek üzre şimendifer mevakifine vürud iden gönüllü Arnavud askerleri. / The Albanian volunteers that have come to the train station to take their uniforms

Picture 3: Manzara-yı Harbiyye'den: Kranya Tepelerinde savlet-i asakir-i nusret-i müessir-i şahane / The Ottoman Soldiers in Kranya

Picture 4 : (Footer Lines)Milona Muharebesi Menazırından: Sabaha karşı Alasonya Kışla-ı Hümayunu ile Yılanlıtepe arasında bulunan dokuz santimetroluk İhtiyat Bataryalarından üçü (Bir batarya altı kıtadan ibarettir) topçu kumandanı Yaveran- Hazret-i Şehriyari Mirliva Saadetlü Rıza Paşa kumandasında Kiliseli Karyesi kırına getirilerek Milona'nın Alasonya cihetindeki ovada tabya edilmiş olduğundan ortalık aydınlanmasıyla beraber düşmanın Tırpan Tepesi üzerinde olup Pırnar tepesindeki Osmanlı Bataryasını bozmağa çalışan top istihkamına karşı ateş edilmekle başladı, gerek Pırnar tepesindeki ve gerek ovadan endaht edilen mermilerle mesafe tamamiyle tayin olunduğundan Pırnar tepesindeki batarya Papalivadya üzerine tahvil-i ateş etmiş ve düşmanın istihkamı ovadaki üç bataryaya kalmış 4300 metreden şarapnel atılmağa başlamış idi.

From the views of the Battle of Milona : Before dawn the three batteries from the nine santimetre scaled reserve artillery batteries (A battery consists of six units) located in between the Imperial barracks in Alasonya and Yılanlıtepe, have been brought to the field around the Kiliseli Village and placed in the plain that is to the Alasonya direction of Milona. After the first daylight these batteries opened fire on the enemy artillery fortifications on Tırpan Hill that aimed to dismantle the Ottoman Forces on Pırnar Hill.As the distance was exactly calculated due to the shells sent from either the plain or the Pırnar hill, the battery in Pırnar opened fire on Papalivadya. The enemy fortifications were left to the three batteries on the plain and from 4300 metres, canons started to fire.

Picture 5: Türk Orduları girmeden önce, Yenişehir'den bir köşebaşı. / A corner from Larissa before the entrance of the Ottoman Army.

Picture 6: (Footer Lines) Yenişehir'de Salat-ı Iyd (Bayram Namazı) : Cenab-ı Rab-ül Aleminde arz ve caib-i ubudiyyet etmek ve salat-ı ıyd'ı eda etmek niyet-i halisanesiyle sahraya doğru şitab eden, her biri bir berika-ı celadet olduğunu göstermiş olan o kahramanları görmek kadar lezzetli bir şey olamaz. Nihayet cemaat Yenişehir şimendüfer istasyonunun cenub cihetinde tahsis olunan namazgaha toplanmışlar idi, o manzara şimdiye kadar görülmemiş menazırdan idi, o geniş sahranın bir tarafına düşmandan iğtinam edilmiş cebhane sanduklarından bir miktarı birbiri üzerine konularak bir minber vücuda getirilmiş ve hatib efendiye tahsis olunmuş idi. Yimibine karib ehl-i islam kıbleye müteveccih olarak oturmuşlar ve kemal-i huzu ve huşu ile boyunlarını eğerek ibadet etmişlerdi

The Prayers of Feast in Larissa: 20,000 people gathered in the prayers. They were allocated a place to the south of the Larissa Train station. The author describes it as the most

delicious scene that ever took place.The Preacher stood on the ammunition boxes acquired from the enemy.

Picture 7: The attack of the Ottoman Cavalry in the battle of Velestino

Picture 8: (Footer Lines) Dömeke Muharebesi Menazırından: Birdenbire o kemerde bir yaylım ateşi zuhur etti. Bir takım tranşalar arkasından külliyetli düşmanın pusuda olduğunu ve ateş etmeğe başladığını gördük. Biz de hemen diz çöküp kemal-i muhabbetle müdafaya mübaşeret eyledik. El hasıl o andaki muharebe kıyametten nişane idi. Vurulan yaralanan yerinde kalıyor. Onlara o sırada kim bakacak zaten insan ateşe başladımı gözü duman bürüyor, kulaklarında bir gürültü hasıl oluyor. Ondan sonra muharib kükremiş arslana dönüyor.

From the views of the Domokos Battle : Suddenly a chain fire came from the opposite side. We saw that a large number of enemy located behing some trenches started firing at us. We kneeled and fired back to defend ourselves. The scene was a mark of doomsday. Those who were shot could not be touched.Who can look at them? Whenever there is fire, the eyes are covered with smoke and the ears with a huge noise. The warror then turns into a roaring lion.

Picture 9 : Scene from the battle of Pharsalos (Çatalca)

Picture 10 : A Garibaldian (Italian) Volunteer fighting in the Greek Army.

Picture 11: Scenes from Volos (Golos) during the war.

Picture 12: Hudud-u Yunaniye Umum Kumandanı ve Yaveran-ı Ekrem-i Hazret-i Şehriyari Müşir Devletlü Edhem Paşa Hazretleri. / The commander general of the Greek Frontier, his excellence Marshall Edhem Pasha.

Picture 13: The pictures of prominent Greek Officers.

Picture 14: Alasonya Ordu-yu Hümayun'u altıncı fırka kumandanı besalet ünvanı Ferik Saadetlü Hamdi paşa Hazretleri. / The commander of the sixth division in the Alasonya Imperial Army, his excellence Divisional General Hamdi Pasha.

Picture 15: The combat of "Beş Pınarlar" (Penta Pighadia) in Epirus.

Picture 16: A scene from the War.

Picture 17: Saye-i merahimvaye-i cenab-ı padişahide Yıldız saray-ı hümayunu civarında kain hastahanede tedavi olunan mecruh gazilerimizden Velestin muharebesinde cerihdar olan Boyabadlı Mehmed'in kolunda rontgen usuluyle kurşun tehrisi.

The soldier being treated in the hospital built near the palace by the Sultan. The bullet in his arm is being taken out with the new "x-ray" method.

Picture 18: The building where the charity exposition to the profit of the orphans of the soldiers took place. The exposition was formally opened by the Sultan himself non the day of his inauguration 31/08 /1897

Picture 19: The Ottoman map of Crete.

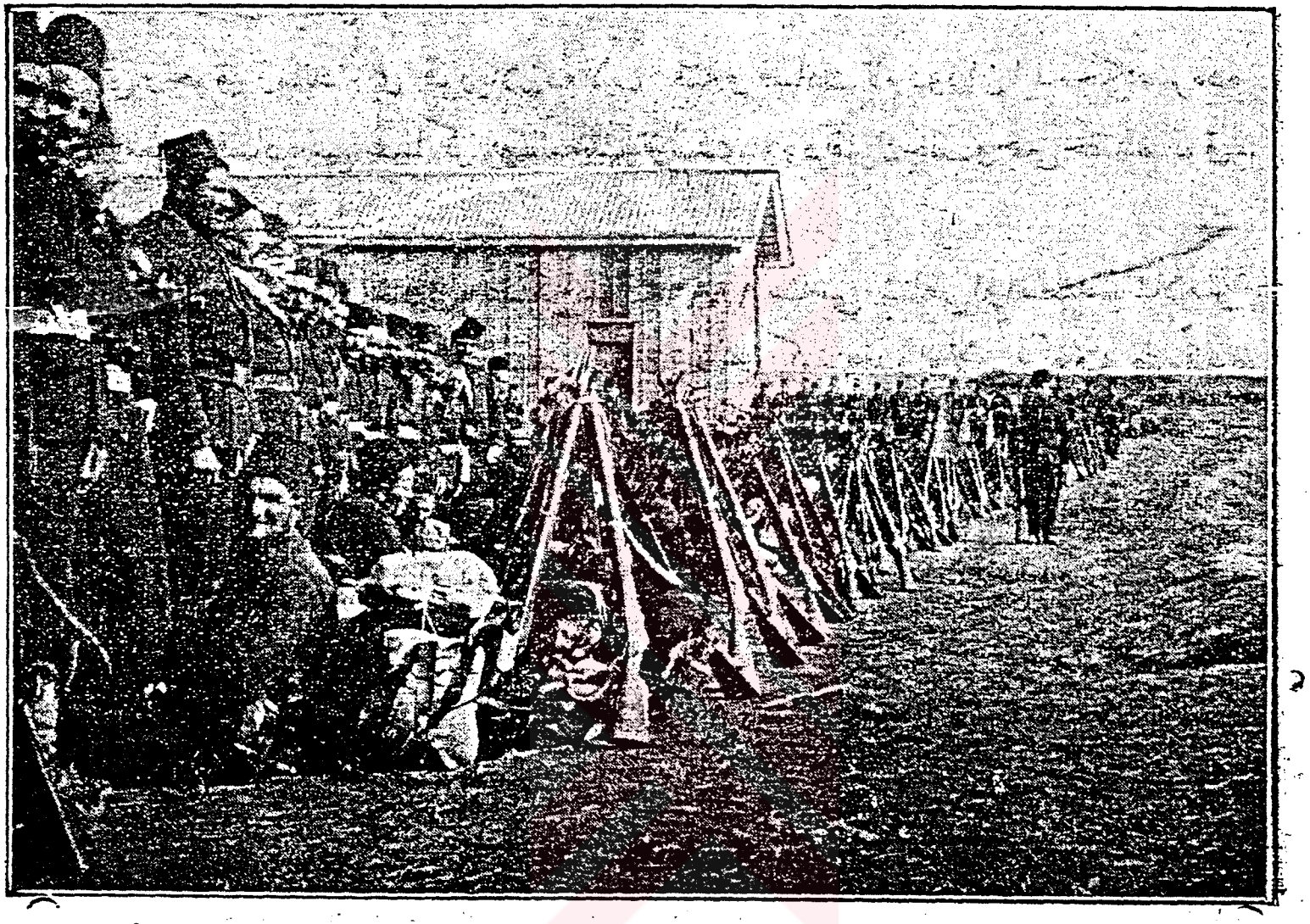
Picture 20: Melaksada bir asker karakolhanesine eşkiyanın hücumu / The attack of brigands on a military post in Melaksa (Crete).

Picture 21: Hanya Kalesinde Osmanlı Bataryası / Ottoman Artillery Battery in the Castle of Canea.

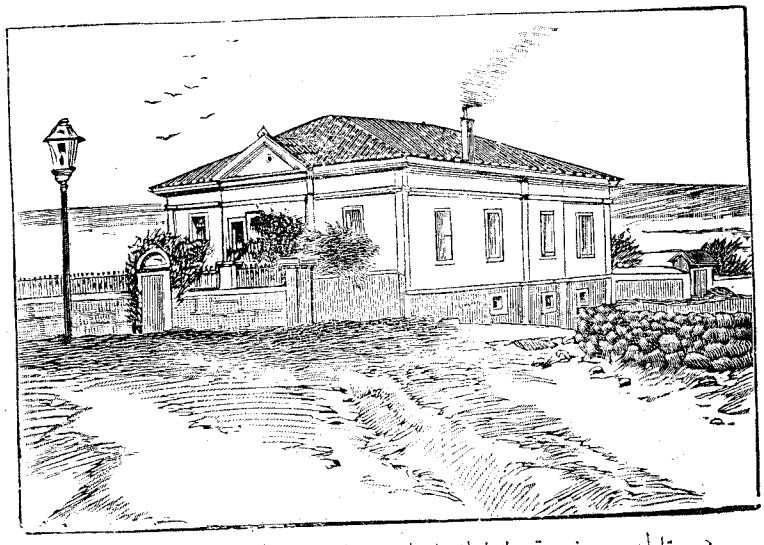
Picture: 22: Girid Valisi sabık Saadetlü Broviç Paşa Hazretleri / The former Governor of Crete, his excellence Broviç Paşa.

Picture 23: Hanya'da bir sokak / A street in Canea.

Picture 24: Hanya'da düvel-i muazzamanın Sancakları / The flags of the "Great States" in Canea.

مرادلی موقعنده عساکر شاهانه

[چتالجه‌ده پرنس قسطنطينك اشياسيله ترك ايده‌رك فرار ايلديكى خانه]

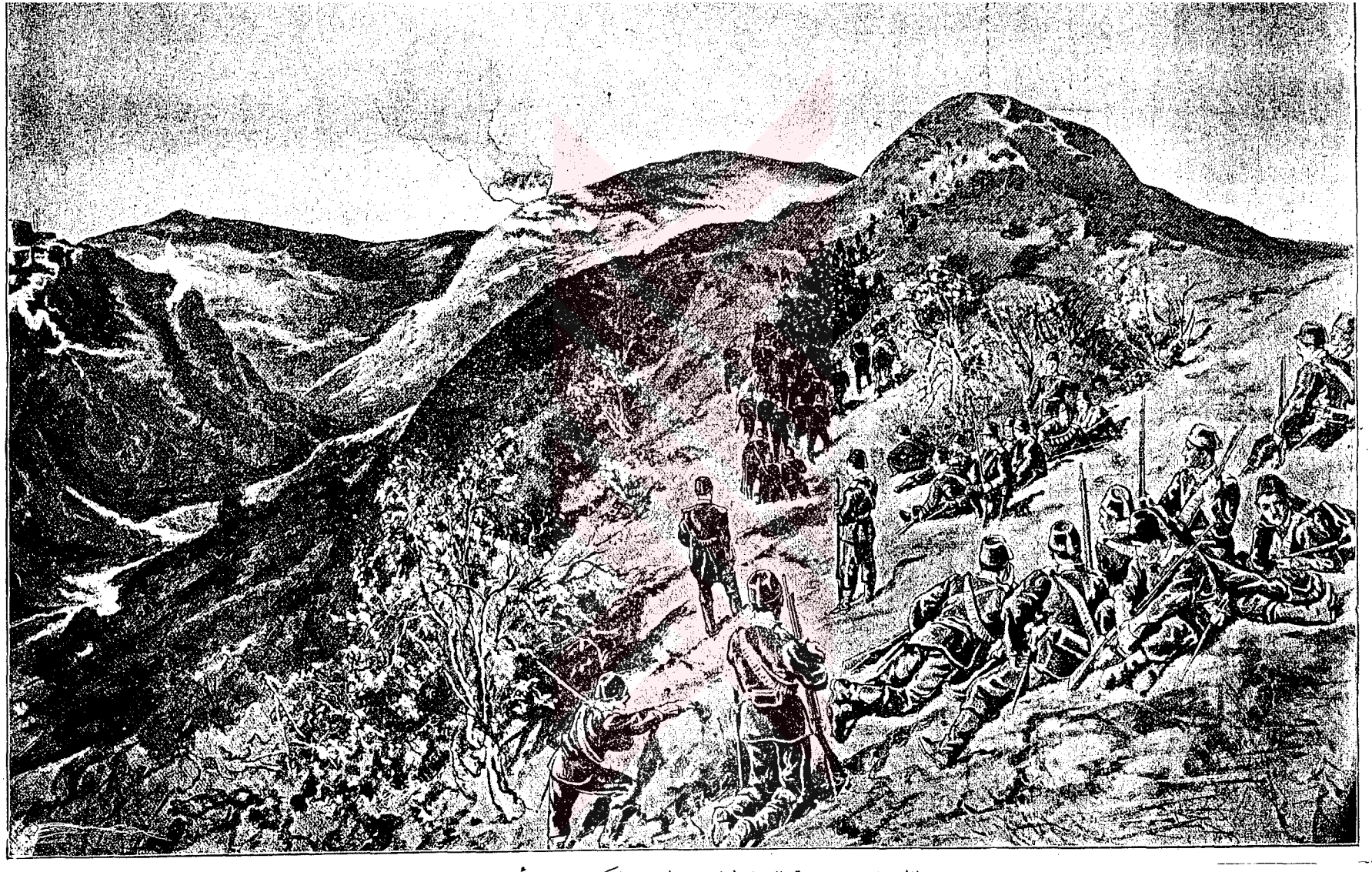
La résidence abandonnée du Prince Constantin à Pharsale.

[بر المان مخبرك رسمندن]

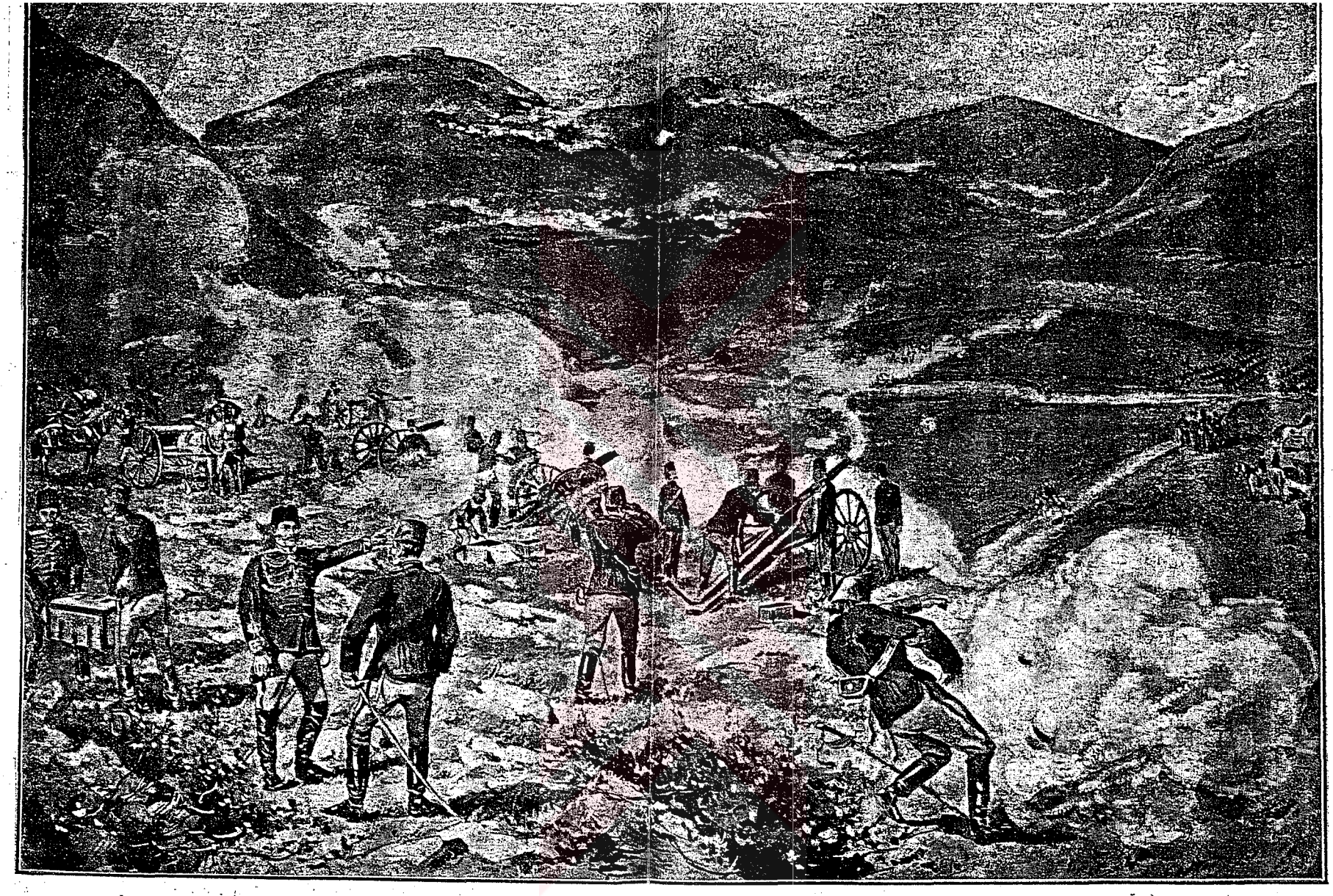
[البسهٔ عسكريه‌لريني اخذ ايتمك اوزره شمندوفر موقفنه ورود ايدن كوكلو ارناوود افرادى]

Les volontaires albanais.

[مناظر حربیه‌دن : قرانیه تپه‌لرنده صولت عساکر نصرت مأثر شاهانه]

Nos soldats à Crania.

میلونا محاربه‌سی مناظرندن: صباحه قارشی الاصونیه قشله‌سی همایونی ایله بیلالی‌تپه اراسنده بولنان ۹ مانیتروالی احتیاط بطاریه‌لرندن اوچی (بربطاریه الی قطعه‌دن عبارتدر .) طوپچی قوماندانی پاورلان حضرت شهریاریدن میرلوا سعادتلو رضا پاشا قوماندا سنده کابسالی قریه‌سی قریه‌کتیریله‌رك میلونالك الاصونیه جهتنده اروادہ تعبیه ایدلش اولدیغندن اورتالی ایدیلمسیله برابر دشمنك طرفان تپه‌سی اوزرنده اولوب پرنار تپه‌سندہکی عثمانلی بطاریه‌سنی بوزمغه چالیشمسی طوپ استحکامنه قارشی آتش ایدلکه باشلادی ، کرك پرنار تپه‌سندن وکرك اروادن انداخت ایدیلن مرمیلره مسافه تمامیله تعیین اولندیغندن پرنار تپه‌سندہکی بطاریه پاپالوادیا اوزرینه تحویل آتش ایتمش ودشمن استحکامی اروادہکی اوچ بطاریه‌یه قالمش ۴۳۰۰ متردن شرابنل آتلمغه باشلامش ایدی.

4

(5)

Η 1154 Γ

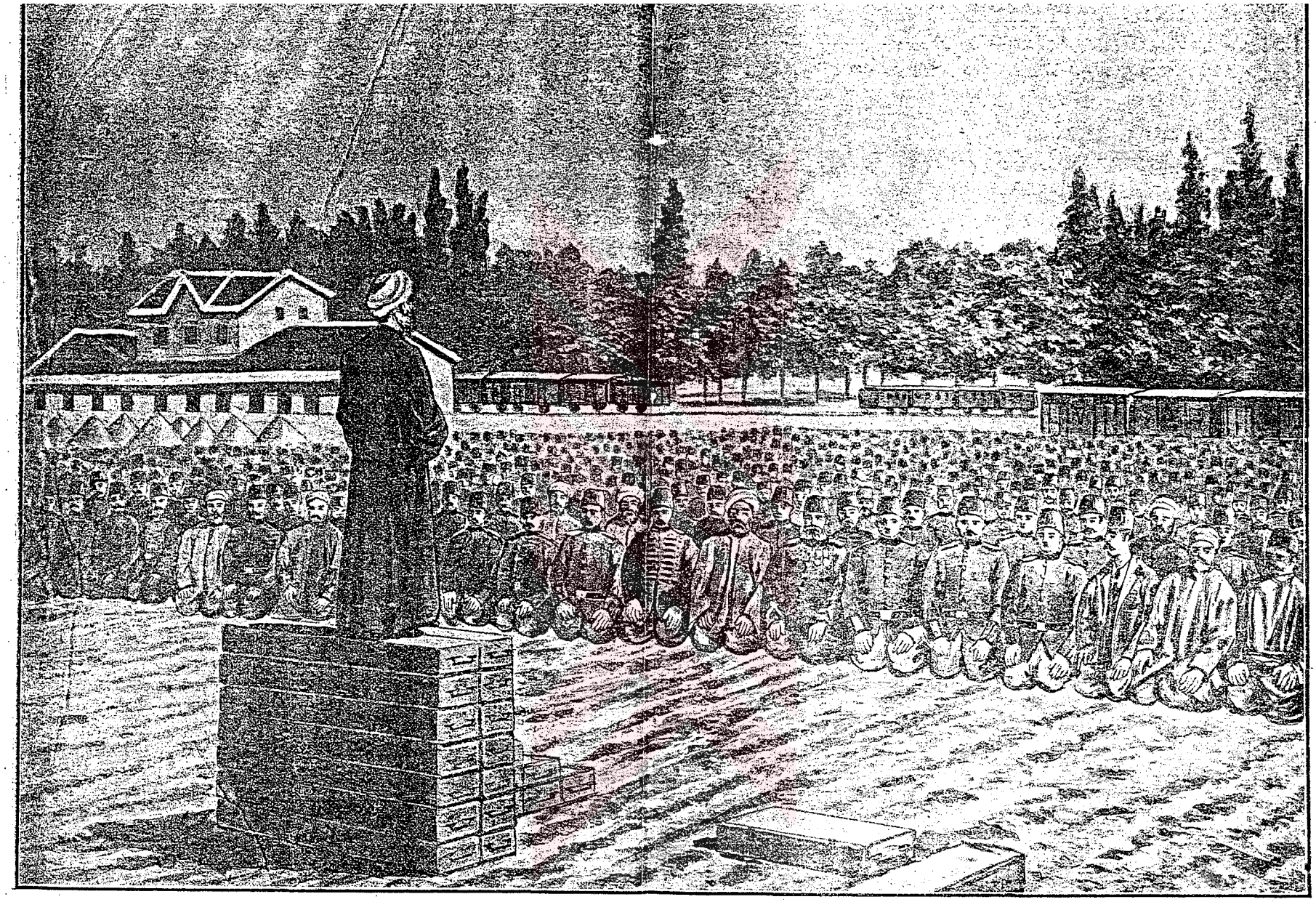
ΟΝΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Α

ΘΕΣΗ :

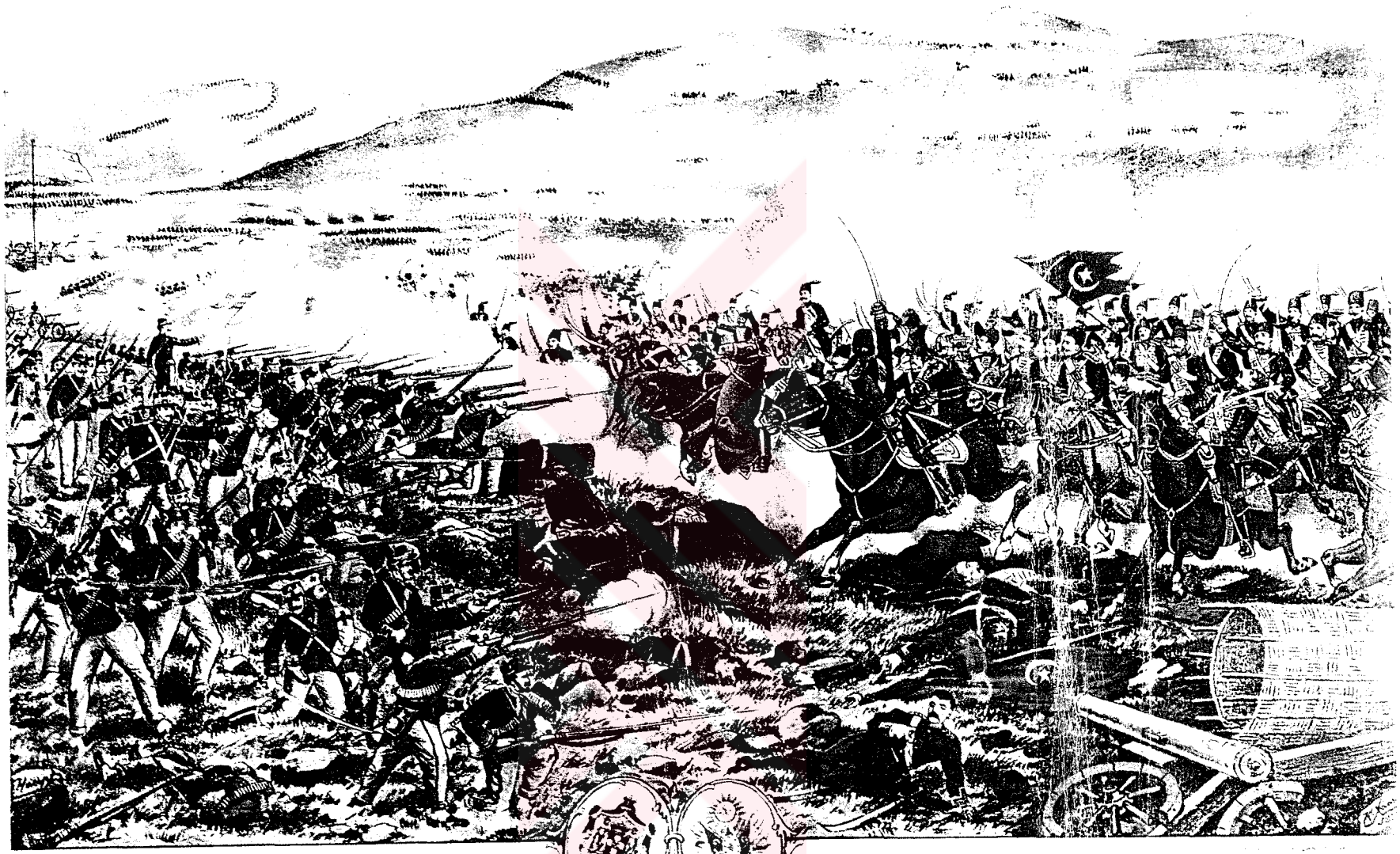
THE GRÆCO-TURKISH WAR

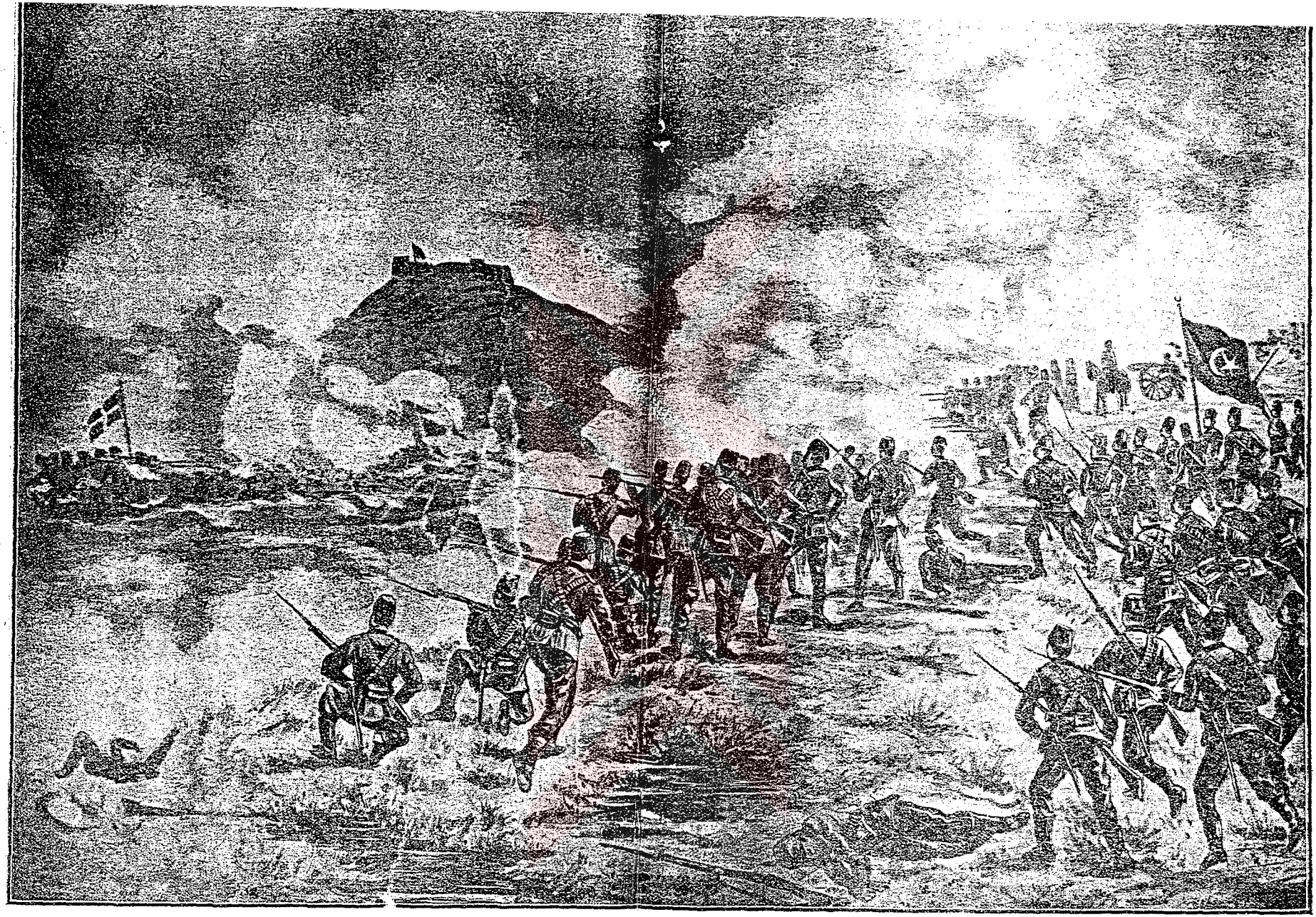

یکیشهرده صلاة عید اضحی

حضور رب له المنده عرض وجائب عبودیت ایتمك وصلاة عیدی ادا ایلمك نیت خالصه سیله صحرایه طوغری شتاب ایدن ، هربری برپارهٔ جلادت اولدیغنی کوسترمش اولان اوفهرمانلری کورمك قدر لذتلی برشی اولهماز. نهایت جماعت کبری یکیشهر شمندوفر استاسیونناك جنوب جهتنده تخصیص اولنان نمازکاهه طوپلانمشلرایدی ، اومنظره شمدیه قدرکورلمامش مناظردن ایدی ، اوکنلیش صحرانك برطرفنه دشمندن اغتنام ایدلمش جبخانه صندوقلرندن بر مقداری بربری اوزرینه قونیلهرق بر منبر وجوده کتیرلش وخطیب افندیبه تخصیص اولنمش ایدی.
یکرمی بیکه قریب اهل اسلام قبلهیه متوجه اولهرق طوپ قلر اوزرینه اوطورمشلر کمال خضوع وخشوع ایله یوبنلرینی اکمرك عبادت وطاعت الهیبه حاضرلنمش ایدیلر .

Στὸ χρονικὸ διάστημα μεταξὺ 14ης μέχρι καὶ 24ης Ἀπριλίου 1897, ἑλληνικὴ ταξιαρχία μὲ διοικητὴ τὸ συνταγματάρχη Κωνσταντῖνο Σμολένσκη ἔδωσε ἀλλεπάλληλες μάχες μὲ ἀριθμητικὰ ἀνώτερες τουρκικὲς δυνάμεις κοντὰ στὸ Βελεστίνο καὶ τὶς ἀπέκρουσε. Ὑποχώρησε μόνο ὅταν ἔλαβε αὐτὴ διαταγὴ ἀπὸ τὸν ἀρχιστράτηγο Κωνσταντῖνο. Ἐπάνω: ἐπίθεση τουρκικοῦ ἱππικοῦ ἐναντίον τῶν ἑλληνικῶν θέσεων στὸ Βελεστίνο σὲ λαϊκὴ εἰκόνα τῆς ἐποχῆς (Ἀθήνα, Ἐθνικὸ Ἱστορικὸ Μουσεῖο).

دومکه محاربه‌سی مناظرندن : بودنبره تا اوکرده بر بایلم آتشی ظهور ایلدی. بر طاقم ترانشه‌لر آرقه‌سندن کلیتلی دشمنك بوصوده اولدیغنی وآتش ایتمکه باشلادیغنی کوردك. نزده همان دیز چوکوب کمال مهابتله مدافعه‌به مباشرت ایلدك. الحاصل اوآندمکی محاربه قیامتدن نشانه ایدی. اوریلان، یارملنان یزده قالیور. آنلره او صره‌ده کیم باقه‌جق ذاتاً انسان آتشه باشلادیمی کوزینی دومانق بوریپور، قولاقلرنده برکورلدی حاصل اولیور. آندن صکره محارب کوکره‌مش آرسلانه دونیور.

Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΦΑΡΣΑΛΩΝ « 23 Απριλίου 1897 »

ΛΙΘΟΓΡ. Β. ΠΑΠΑΖΡΥΣΑΝΘΟΥ ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΔΟΤΗΣ Αθ. Τζάνος

58

Στὴ μάχη τοῦ Δομοκοῦ τῆς 5ης Μαΐου τοῦ 1897 διακρίθηκαν ἰδιαίτερα οἱ Ἰταλοὶ φιλέλληνες, ποὺ ἦταν συγκροτημένοι σὲ σῶμα Γαριβαλδινῶν. Ἐπάνω: μάχη σῶμα μὲ σῶμα τῶν Γαριβαλδινῶν μὲ τοὺς ἐπιτιθέμενους Τούρκους, ὅπου βρῆκε τὸ θάνατο ὁ φιλέλληνας Ἰταλὸς βουλευτὴς Antonio Fratti (Ἀθήνα, Γεννάδειος Βιβλιοθήκη).

ΕΘΝΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
ΙΚΑ
24/4/1997
11
ΘΕΣΗ :

THE ILLUSTRATED LONDON NEWS, June 24, 1897.

THE GRÆCO-TURKISH WAR: SCENES AT VOLO, THESSALY.

From Sketches made on the Spot by our Special Artist, Mr. H. C. Seppings Wright.

حدود یونانیه عموم قوماندانی ویاور اکرم حضرت پادشاهی
مشیر جلادت سمیر دولتلو ادهم پاشا حضرتلری

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΜΟΛΕΝΙΤΖ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ

Ο Αρχηγός των εν Κουμπρά Σωματοφυλάκων
ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ ΜΑΝΟΣ

Ο ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΘΕΝΤΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΟΥ
ΕΙΣ ΤΑΣ ΜΑΧΑΣ ΤΟΥ ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΑΧΟΥ
ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ ΜΗΤΣΑΣ

-20-

آلاصونیه اردوی همایونی التنجی فرقه قوماندان بسالت‌عنوانی
فریق سعادتلو حمدی پاشا حضرتلری

ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΕΝΤ. ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ
ΔΡΑΚΟΥ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΕΚ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ 1897

Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΠΗΓΑΔΙΩΝ

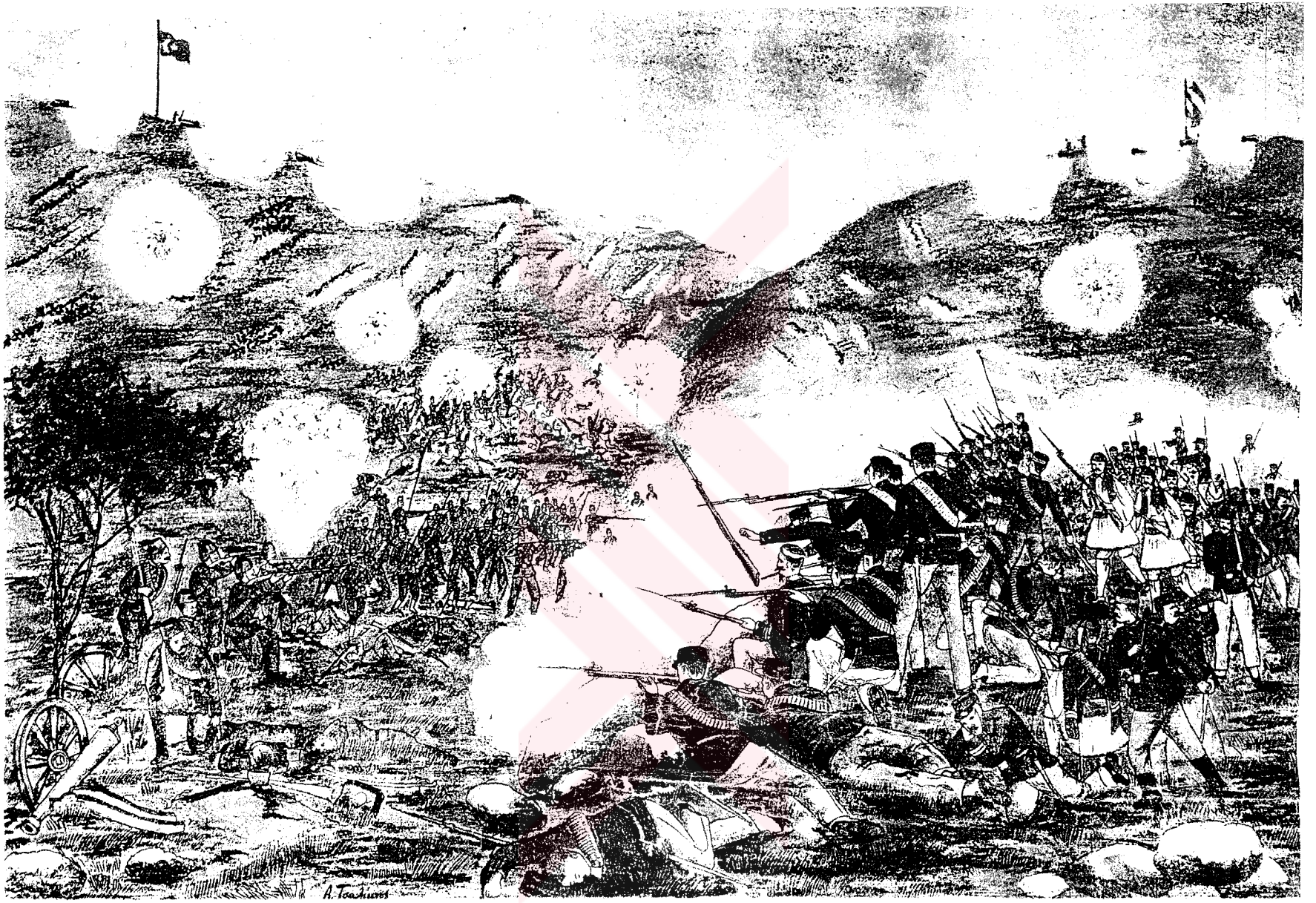
LA GUERRE TOURCO-HELLÉNIQUE DE 1897

LE COMBAT DE "PENTÉ PIGHADIA„

Κ.Θ. Β. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΘΗΝ

4999
55

15

Ἡ πρώτη φάση τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου τοῦ 1897 χαρακτηρίζεται σὰν «μάχη τῶν συνόρων». Ἡ μάχη αὐτὴ μπορεῖ νὰ ἀναλυθεῖ σὲ μιὰ σειρὰ πολυήμερων καὶ συγχρονισμένων μεταξύ τους συγκρούσεων στὸ τμῆμα τῆς ὁροθετικῆς γραμμῆς στὰ βόρεια τῆς Λάρισας. Ἐπάνω: ἐπεισόδιο ἀπὸ τὶς σκληρὲς συγκρούσεις στὴ θέση Ρεβένι ποὺ βρίσκεται κοντὰ στὴ Μελούνα, ἀπὸ λαϊκὴ εἰκόνα τῆς ἐποχῆς (Ἀθήνα, Ἐθνικὸ Ἱστορικὸ Μουσεῖο).

سرمحرر ومدیری: احمد احسان

شرائط اشترا

درسعادتده سنه‌لکی ۱۳۰ ، آلتی آیلغی ۷۵ ، اوچ آیلغی ٤٥ غروشدر پوسته ایله کوندریلیرسه ولایات - بدلی اخذ اولنور .

ثروت فنون

درسعادتده نسخه‌سی ۱۰ پاره‌در

شرائط اشترا

ولایاتده سنه‌لکی ۱۵۰ ، آلتی آیلغی ۸۰ غروش اولوب اوچ آیلغی یوقدر . قیرلمه‌ن مقوی بورو ایله آلمق ایچون سنوی یکرمی غروش فضله آلینیر .

پنجشنبه کونلری چیقار . منافع ملك و دولته خادم مصور عثمانلی غزته‌سی

N° : 326

Rédacteur en chef:
Ahmed IHSAN

SERVET-I-FUNOUN
JOURNAL ILLUSTRÉ TURC PARAISSANT LE JEUDI
CONSTANTINOPLE

7me Année

BUREAUX:
78, Grand'rue de la Sublime Porte

عدد : ۳۲٦ — پنجشنبه — ۲۹ مایس سنه ۱۳۱۳ — یدنجی سنه — اون اوچنجی جلد

[سایهٔ مراحمهٔ جناب پادشاهیده یلدیز سرای‌همایونی جوارنده کائن خسته‌خانه‌ده تداوی اولنان مجروح غازیلرمزدن ولستین محاربه‌سنده]

[جریحه‌دار اولان بوی‌آبادلی محمدك قولنده رونتکن اصولیله قورشون تحریسی]

Les rayons Röntgen dans la balle perdue par les rayons verts à l'Hôpital de Yildiz:

مزین بر
ماذبه لری
یلپازه‌سی
ه‌بیله‌جکی
قدر . »
طوغرو
قاپانان ،
یلپازه‌نك
قولاق
ی‌کچمه‌دن
کزهانکی
اولدیغنی
حته سالك
آکلار -
بر مادام
المـاس
اطوار
دقیق و
ـه بنه
للارکن
یکنده‌کی
غیور ،
آتشـی
ور کبی
جکدر .
بوما -
کملیت

یلمك ایچون مطلقا کبار بر علی‌العموم ، قادینلرك نزاکت فطرتی ،
ایتمش اولمق الحاصل اتمز .

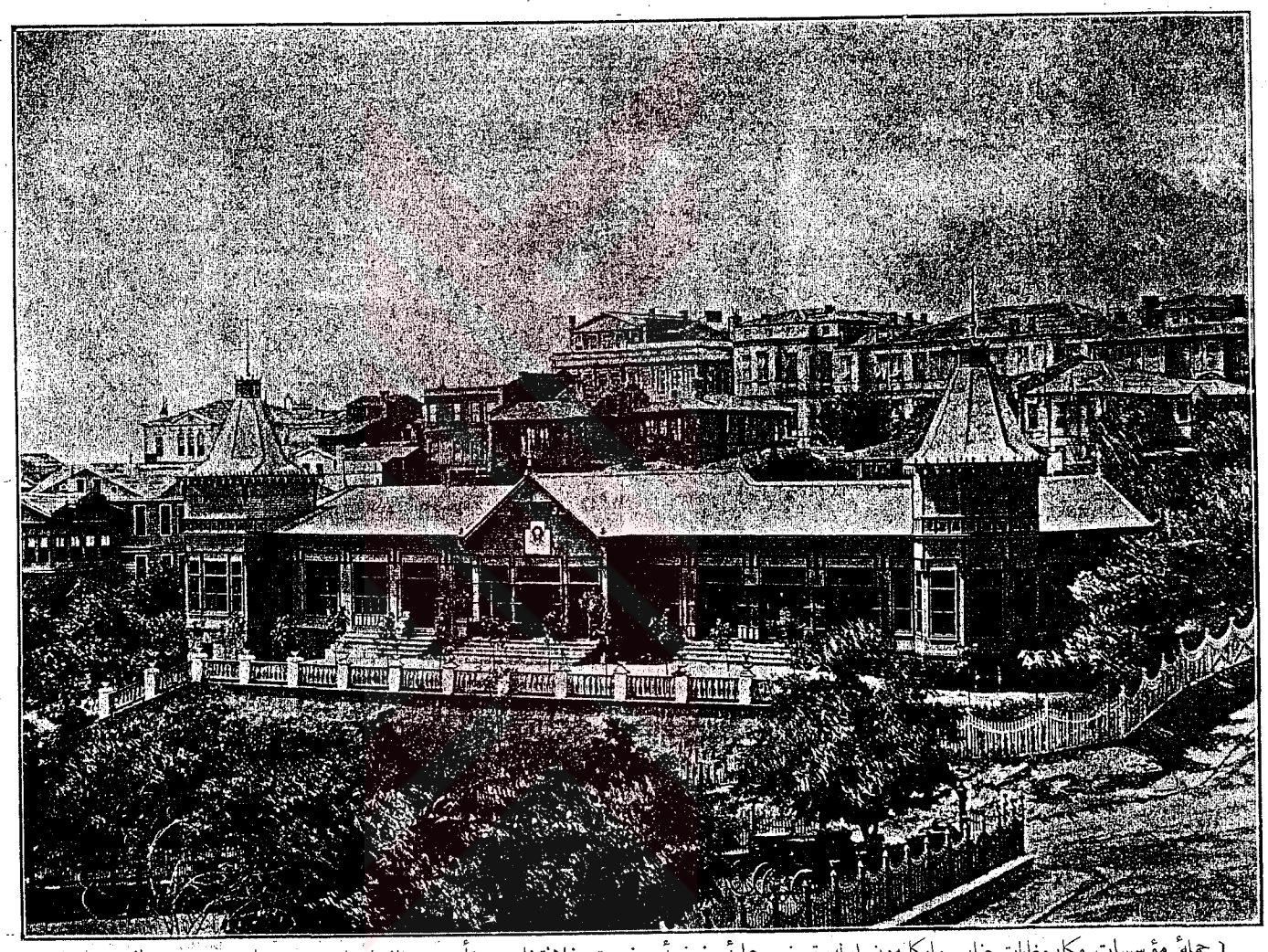
« ایچون بونازك مجو -
« هردن باشقه بر لسانه
« محتاج دکلدر . »

بوصیجاق مملکتلرك
تحصول عشوه‌سی اکر
حرارت هوایی تعدیلدن
باشقه برشیده قوللا -
نلمسه‌یدی رطوبتلی
پارسه‌ایشه‌یارامازدی .
فقط وقور ایچون ،
متواضع ایچون ،
قورقان ایچون ، متفکر
ایچون‌ده برطور آلمغه
خدمت ایتدیکی جهتله
اصل لیاقت عظیمه‌سنی
بو راده کوسترمش
اولیور . ایشته یلپازه‌نك
بویله بر خدمت کورە -
بیله‌جکنی درك ایتد -
کلرندن طولایی در که
اللی آلتمش سنه اول
فرانسه صنعتکارلرندن
برقاچی یلپازه‌لرك شکل
ونوعنی تجدید ایله بو
موده‌یی احیاایتدیلر ،
دنیایه‌یایدیلر . آرتق
ایستر پارشمندن ،
باتیستدن ، ایستر

مزین بولنـ
عبارت قالـ
فرانغه وارـ
بوکون هرق
الك برنجیلرند

المـاس — الـ
— صنعی الما
آقی عنبر —
— آقی عنبر
آتسز عربه

اسرار
منکشف اول
نقصانی کو
خارقه‌لر ، ه
اویله سرلر و
اظهار وله و
بعضاً برخارقه
او وقت هم
هم‌ده عقل
واسعدی ا
فقط بوعقل
قابلیتلیدر . ا
بوکون کورە

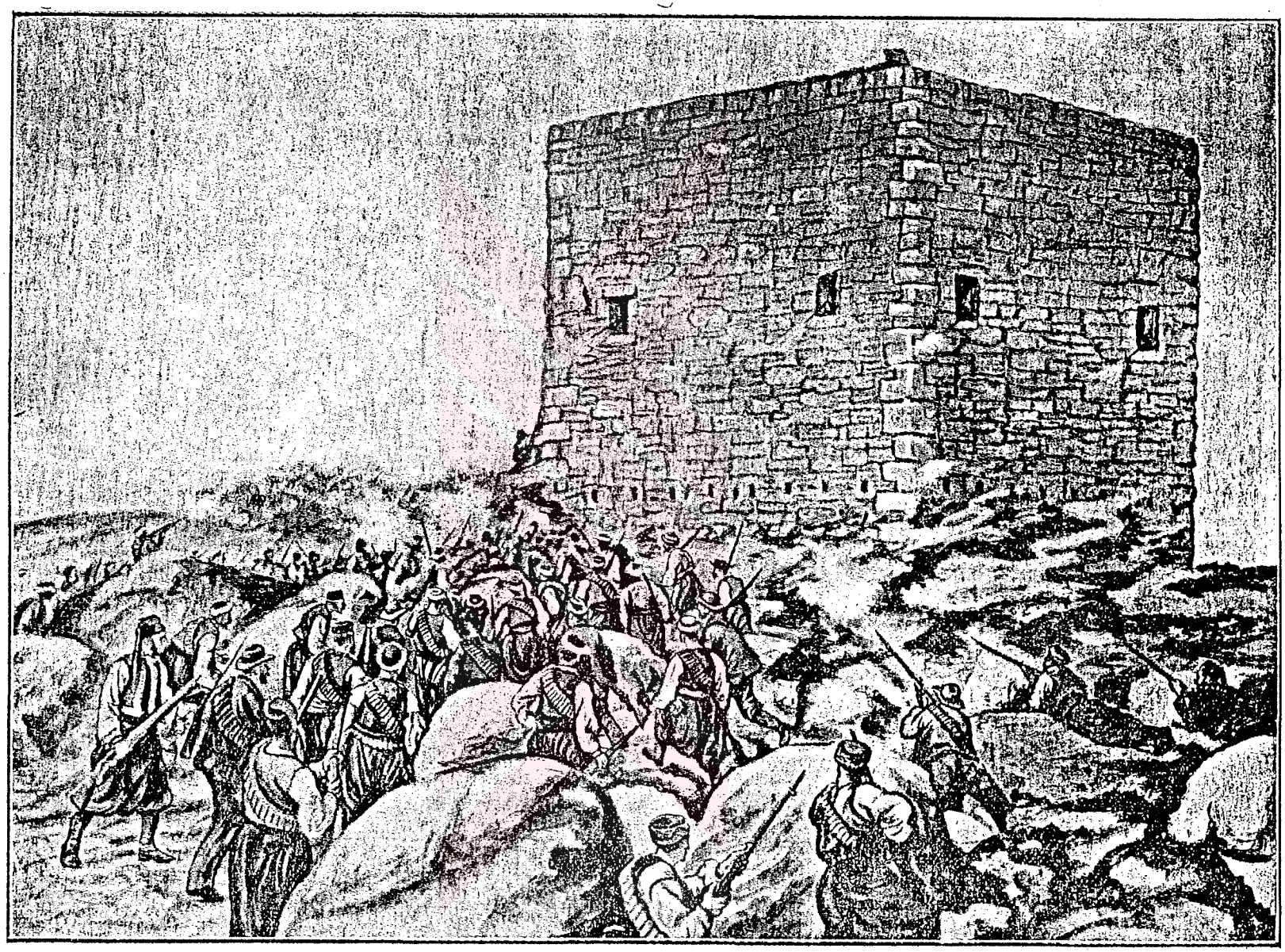

[جملهٔ مؤسسات مکارمغایات جناب ملوکانه‌دن اولەرق زیر حمایهٔ مفخمهٔ حضرت خلافتپناهیده تأسیس وانشا واشبو یوم جلوس میمنت مانوسده]

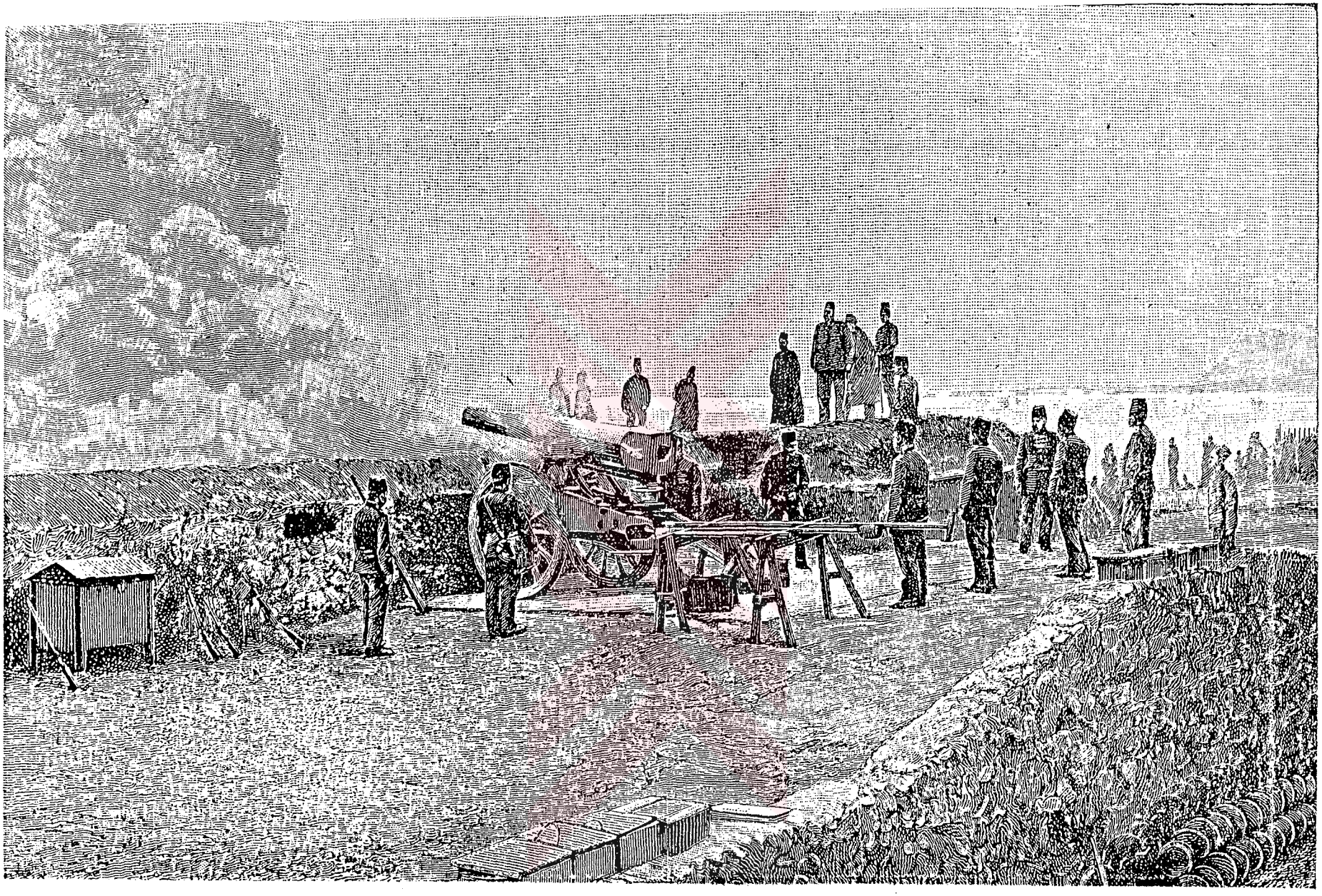
[رسم کشادی اجرا اولنان اعانه سرکئ عالیسنك منظرهٔ عمومیه‌سی]

L'Exposition de Charité fondée sous Le Haut Patronage de S. M. I. le Sultan au profit des orphelins de nos Saldats; inaugurée le 31 août 1897.

یوقدر . فی‌الحقیقه اسپانیا نام یلپازه مملکتیدر . ساتندن ، قره‌پدن ، تولدن ، تویدن یاپلمش

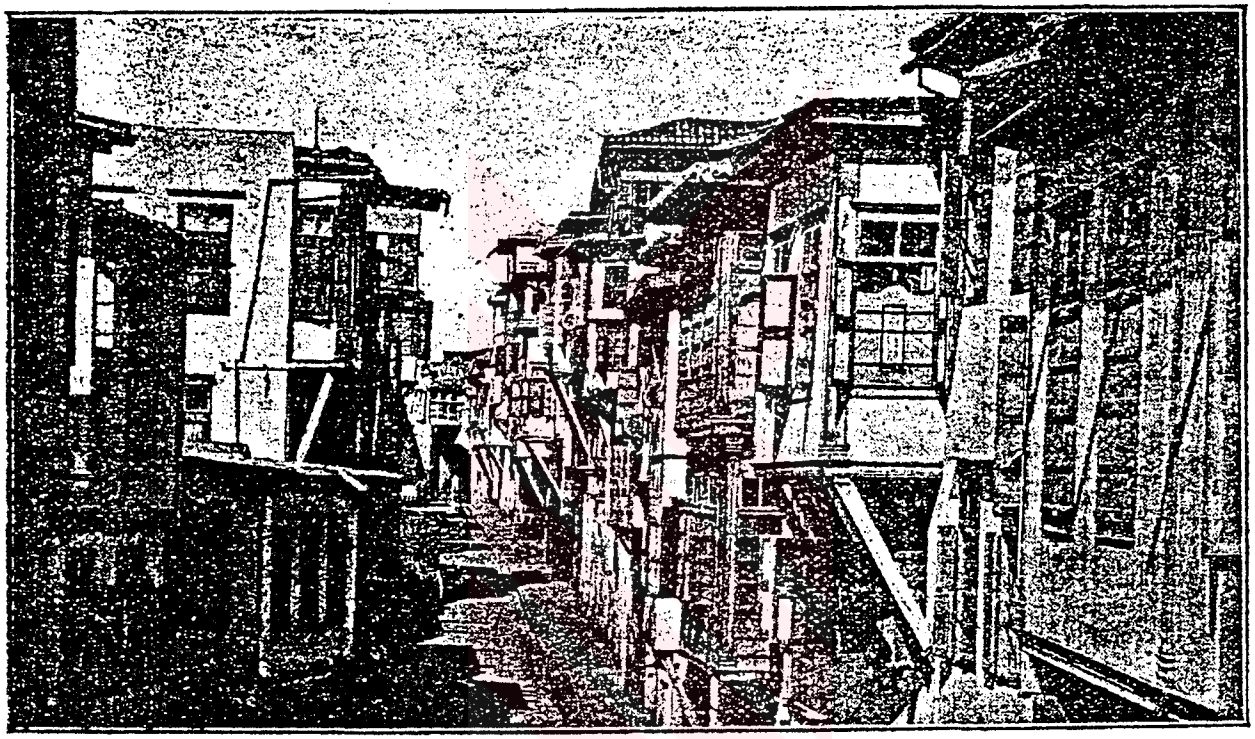
مالاقساده برعسکرفره‌عولخانه‌سنه اشفیانك هجومی

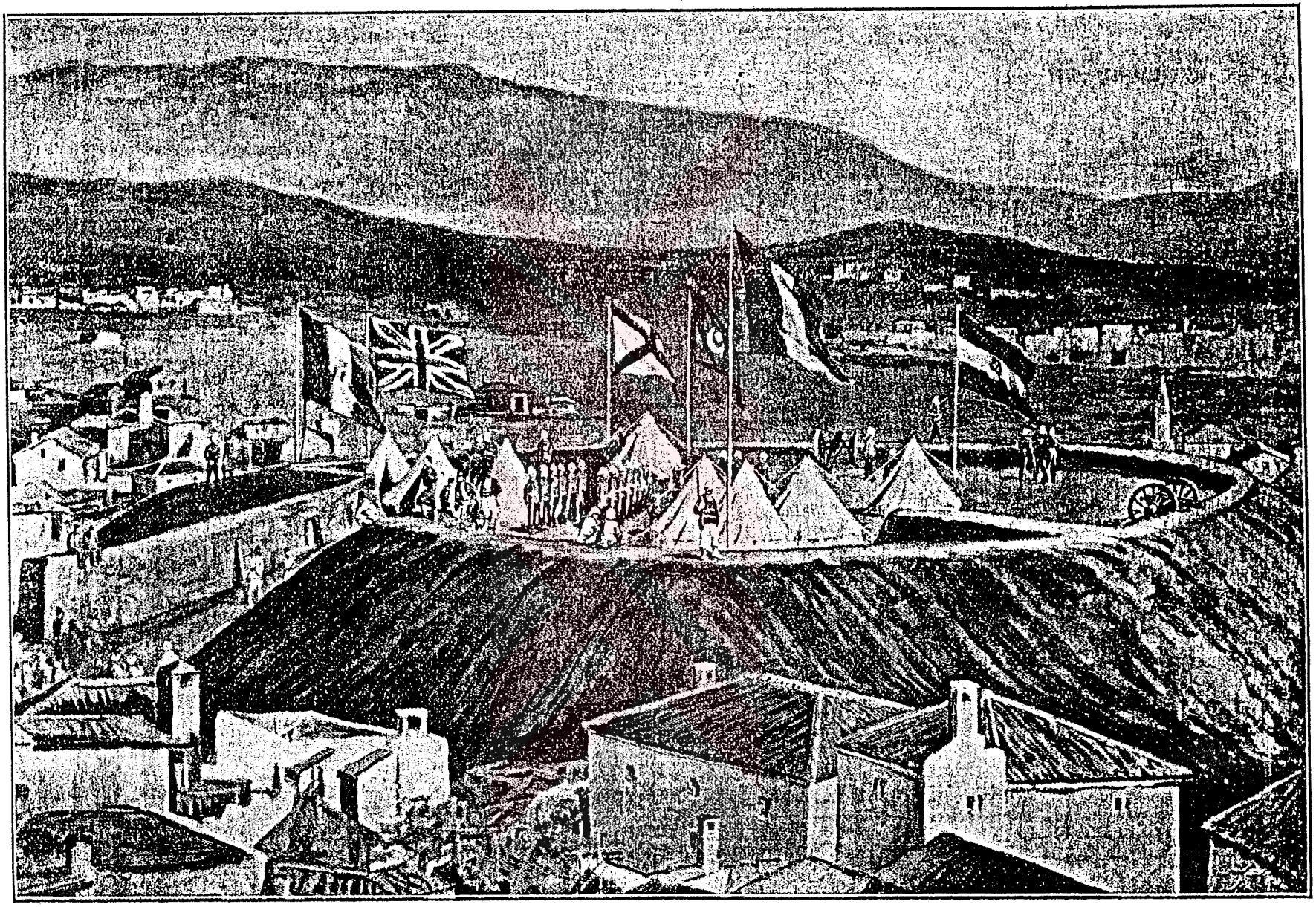
حائیه قلعه‌سنده عثمانلی بطاریه‌سی

کرید والیسی سابق سعادتلو بروویچ پاشا حضرتلری

حانیه‌ده بر سوقاق

حانیاده دول معظمه سنجاقاری

Appendix B

Yıldız Tesahürde Umumi No. 55/56

13 Safer 1314

بدرسعادتپناهی

باش کتابت دائره سی

مستند دفتر سیفه تلغرافنامه ملحقی

یوقاره سنجاقلی رقم و تنکیلی حمزه معاونت اهالیدن بر ذات طرفندن تلغراف اولنه لزوم کلهجکی اراده کی سائق اولمغی اردوی همایون قومانده لیغنه
ویلایت ارکانی تلغرافنامه عالی داورینی اوزرینه سرعسکر مشارالیه افندمز حضرتلرینک بالمجاره الدقلری تلغرافنامه جوابیده اوهالیده کی اهالی روم
ایلیه کی جرکسلر وخاصه دفتر کلهده باقی بولونوقدقجه اولجوب سلوسه قالقدقدن صکره خاصه کلهلی و داغدنه جیقه جهه دکمه قدر کو
عسکر شاهانه یه التجا ایتمه یه جکلرندن مواقع مناسبه ده لزومی مقدار عسکر وجبخانه الدیریلدکدن صکره سائق الدنک تلغرافنامه اصفار زده
بیانده بولونمغله سرعسکر فیقه ایتدکده تورتیعه قشلغی محکمه اولرنجی دائره کواد یاکه اهالی حوسیانه اهالیلرینه یهلدیغی
تورتیا ایلیکی سریسته کفی وقتاله ایتدکلری واردقطه اولربغدنه وسایر شاهانه ده نسکه لجی فی معاید اولرهجه صدوره تریثات
وسوقیاته میاشرت اولدیغندنه ایلرده کورلهجک لزوم وایجاب ادرینه شرائط مذکوره ایله تورتیا ایلیک واهالی سلم عسکر
وجبخانه لک ورودینی کوردکدن برقاچ هایمه قلعه واهالی حوسیانه دم افکار فاسده ده بولنمامق واراسی الدوده چنی
حیثیتلرینک ایلرو پرشان غیر مرضی حسابه ایتدکلرندن اوزره مناسب کلدکده عسکر وجبخانه لک مستحیلا بولندیغی درجه الزمده اولرنجی
قطعه اولمقدر هوا مذکور واهالیده قورقوسز وجهه واهالی بولدیغی وقتا اقاطولیده وقتیله کلهسنه وزراکت زمانی تقدیر ایدرک
وحسیاتده رفیقه ایله معامله کوستردکلری حالده اولرقدی ایکیوز یوزدن تجاوز ایتمیه جکندن بحثدن تقدیر ایدرک وجهه قلیچ چکه واید
قطعه قدر اولدیغی جهه قلعه تقدیم مقدره لرینه سوقنده مقدره لری ایله برابر اوب وتقدم عسکریه رعایت ایله اوزره لری اولان
مذکور جمعه وقوزاغ قشلغی وکوریجک و الدوغه وقاسیچ وکره بز وکریز قشلغرینده تجاوز ملحوظ اولمی ایله دیرلیه واردقلرنده
وفیلوریه قشلغرنده بلغاریستانه معضد تلک جهه اولنلرک قشلغرینه برسیده ایلی یوزر کشیلک سلاح وجبخانه واحتیاط
مهمات بولنمی وجمیعسنده تجربه معتمد وشهرای ممالکنده بربرلرینه مقدره لرک سوقنده بو ایکی یوزر کشیلک برقسمنه
وقوف وعدم مجاری حرکتلرینه اولنده عسکر شاهانه یه قلعه مذکوره ادرنه برابر بولنمه دیرلیه قیدنه محافظه سنده
بولندیرلمه وعودلرنه قدر مدینه ایله قونیه ده وجهه بوالقانه ایکیوز مستحفظ صغیره مهمات اولوب بونلرده مستحفظ دهی
بولندیرلمه وعودلرنه قدر مدینه ایله قونیه ده وجهه بوالقانه ایکیوز مستحفظ صغیره مهمات اولوب بونلرده مستحفظ دهی
مذکور دلری اوبناسی هایوسه ترتیب قلمه خلاصه امر محافظه ده آنکدام ایلرلر ایسه هدمتنده بولنه جقلرینه وقوف
اردوی همایون وبویله جه اولرنجی حرکتلرینه بر وجه مدلوله مذکور اولرقدقلرینه کلهسنلک لری الوقتنه مناسبدی لزوم کلهجه
ایکیوز کشی یه دیلمه اوزره ایکی یوز عدد تفنکلرک وسعادتلرینه کوندیلوب بو رادده محفوظ بولندیرلمسی تقضی ایدوکندن اقتضا کوره

مستند والیسی نامه حضرت شهریاری

فی یعه

کریم

ایکیوز کشی یه دیلمه اوزره ایکی یوز عدد تفنکلرک وسعادتلرینه کوندیلوب بو رادده محفوظ بولندیرلمسی تقضی ایدوکندن اقتضا کوره

YILDIZ PERAKENDE UMUMİ , Nr., 35 / 38 24 JULY 1896 / 13 SAFER 1314

Manastır'da Yunan eşkiyasıyla mücadele etmek için yöre halkından faydalanılması ve bunlar için lazım gelen silahların Derseadet'ten gönderilmesi.

Manastır'dan gelen şifre telgrafname sureti
Yıldız Saray-ı hümayunu Başkitabet Dairesi
Yunan eşkiyasının def-i tenkili zımnında muavenet-i ahaliyeden ne suretle istifade edilmek lazım geleceği iradesini şamil 3. ordu –yı hümayun-ı kumandanlığından zeylen tebliğ olunan telgrafname-i ali-i daverileri üzerine Serfice mutasarrıflığıyla bilmuhabere alınan telgrafname –i cevabiyede o havalideki ahali Rumeli'deki çerkesler ve haricden gelen başıbozuklar gibi olmayıp silahsız kaldıkları cihetle haricden gelecek ve dahilden çıkacak düşmana karşı asker-i şahaneye iltihak ettirileceğinden mevaki-i münasibeden lüzumu mikdar esliha ve cebhane aldırılarak salifüzzikr telgrafname-i asafanelerinde beyan buyrulan şeraiti kabul edenlere tevziiyle teslimi mümkün olduğu ve daire-i livada sakin ahali-i hristiyaniye ahali-i İslamiyeye
Silah tevzi eylediğini serrişte-i kıl u kal etmeleri varid-i hatır olduğundan ve saye-i şahanede teskin-i hicabı muceb olacak surette tertibat ve sevkiyata mübaşeret olunduğundan ileride görülecek lüzum ve icab üzerine şerait-i mezkure ile tevzi eylemek ve ahali-i müslime esliha ve cebhanenin vürudunu görüp bir kat daha emin kalmak ve ahali-i hristiyaniyeden efkar-ı faside de bulunanlar var ise anlar da işi has? Ederek öyle bir hal-i gayr-i merahimeye cesret edememek üzere münasib mahalerde ıslaha ve cebhanenin şimdilik bulundurulması derece-i elzemiyette olduğu işar olunmuşdur. Liva-i mezkur dahilinde Fuzane ve Cuma ve ahali-i islamiyesi zaten Anadolu'dan vaktiyle gelmiş ve nezaket-i zamanı takdir eder ve hristiyanlara refk ile muamele gösterir takımdan oldukları için bunların tesliminde bir mahzur tasavvur edilemediğinden ve suret-i teslimce varid-i hatr-ı kasr(kusur) olan cihete gelince nizamiye müfrezelerinin sevkinde müfrezeleri ile beraber edeb ve nizam-ı askeriye riayet etmek üzre ledel icab mezkur Cuma ve Guzane kazalarının ve kurice ve Alasonya ve Nasli(taslic)ve Gerebene ve Kerye kazalarının da tecavüzü melhuz olması ile ve Yerliye ve Ohri ve Florina kazaları da Bulgaristan müfsidininin cevelangahı bulunmasıyla kazalar her birisinde 200'er kişilik silah ve cebhane ve ihtiyac mevcut bulunması ve hin-i tesliminde başlarına mutemed ve eşraf-ı memleketten birinin tayiniyle müfrezelerin sevkinde bu 200'er kişilik bir kısmının vukuf ve malumat-ı

mahalliyeleri cihetiyle garbadan(Gurebadan?) olan asakir-i şahaneye kılavuzluk ederek beraber bulunmak ve bir kısmının da kasabanın muhafazasında bulundurmak ve mahsul zamanı münavebe ile kullnadırılmak ve çünkü bu ahali içinde müstahfiz sınıfında mevcud olup bu misüllü mustahfızlardan mesela kendilerince onbaşı çavuş tertib kılınmak hulasa emr-i muhafazada istihdam eyleyerek hidmetlerinden istifade olunmak mümkün idüğünden ve fakat ordu-yı hümayun ve bu yanda ıslah olunduğu cihetle ve berüce maruz-ı mezkur on kıta ahalisinin ledeliktiza teslimleri lazım gelecek 200'er kişiye verilmek üzere ikibin aded tüfengi Derseadet'ten gönderilip buralarda mahfuz bulundurulması muktezi idüğünden ana göre icabının icabının icra ve irade buyrulması maruzdur. 12 Temmuz 312 Manastır valisi yaver-i hz. Şehriyari Ferik Kerim

29 Ramazan 1314

note de Yanavislav 825

بدرسر عسکر اردوی همایون

باش کتابت دائره سی

۱۰۱۰۸

قریباً ظهور ایده جك بر طاقم اغتشاشات دینی تدارکاته بولنمغه کوریلمه اهالی مسلمه ده اهالی خرستیانیه یه بك زیاده مضطرب اولدقلری بیانیله خرستیانلر عمیزه تعرضات وقوعی منع ایچون تدابیر شدیده اتخاذی اوستیا وفرانسه سفایتلری جانبندن دیمیاه اولدیغی مستفاد خارجیه نظارت جلیله سی تذکره سی عصه وتقدیر اولندیغنه وبو مثللو ظهورات محل ویرلمی حالنده وزماناً جائز اولمامسیله خرستیانلرك تأمینی واهالی اسلامیه یه خرستیانلری وآسایشی تهدید ایده جك حالده احزاب واحتزاب ایجاد ایچون تدابیر مؤثره وجهیه اتخاذی ایچون شکایت سیاسیه یه تعرضاتی محل واقعه سی محلی مخصوص وکلا قرایه احمدی محرر ولدیاه تعرضاتی تبلیغ ایدیلکله دائر واصل دست تعظیم اولنه ۲۸ رمضان ۱۳۱۶ تاریخلی تذکره خصوصیه صدارت عظمی سعادتلو پاشا حضرتلری طرفندن برابر مطالعه عالی بیورلدی قریباً ظهور ایده جك بر طاقم اغتشاتدینی اهالی اسلامیه یه تدارکاته وخرستیانلرك قوروب مضطرب بولندقلری محرر بولنمغه نظراً اغتشاتك کیم طرفندن اقناع ایدیلدیکی جهای سؤال برحالده کوریلمکله بو بابده خاکپای شهریاری ملوکانه عصه اولنمغه اوزره مرقومه اردوی همایون شاهانه خاجه نظارت جلیله سنه طلب ایضاحات ایدلمسیله ایکی نظارت مشارالیها دن واردولنه جواب ایضاحات کافیه ویسائل اولیوب حکومتجه تدابیر لازمه یه برقاتها تأییدی خسته معلومات تامه آتصالی وبرده فرانسه سفارتنده ویریلمکله مخطوره یه باقی بولنمدیغی اتخاذ اتیجه حکم دائر برلیه معاهده نامه سنده مندرج تقریبه رعایت ایلمی حکومت سنیه جه نهایت جائز الهیئه بولندیغی مسطور اولوب انجه معلوم اولدیغی وجهله باقی بولنمغه اتخاذی قطعیاً منوع ایدوکی وکرهٔ کلیه یونانستانه تدارکات عسکریه ی اوزره ارناودلغه جائزه نه قصدی کلیدیکی صوف عسکریه میاننده بولندیرلمزی استدعا ایلمکدایسه دولتلیلرنه اخلاص آمالی صلح وسلم عمومی یه محافظه اولنمق والی اخلاص سبیت ویرمه جك احواله توقی ایلمك خصوصلرینه معطوف بولنمسیله استدعای واقعك اسعافی تنسیب اولنمسه وزمانه باقی بولنمغه اتخاذ ایدلمکی دخی برموجب امر وفرمان همایون حضرت ملکداری حضرتلری طرفلرینه اولدیغی ۲۱ رمضان ۱۳۱۶ تاریخده دائره جلیله عسکریه تبلیغ قلنمه خلاصه واصل سعادتلرینه تبلیغات واقعه سنده اول بابده تبلیغات اجرا اولنمغه باقی بولنمغه اتخاذ قطعیاً مساعده ایدیلدیکی بنا سفارتك وقوع بولنه تبلیغات اوزره خاجه ناظری پاشا حضرتلری طرفندن بولنه یزه واقع اولدیغنك موضحاً بیانیله سفارتك اسکات اولنمی لزوم کلوبدیسه بو یولده حرکت ایدلماسه اولسه نظراً باقی بولنمغه اتخاذی کلیتاً منوع اولدیغنك ودولتلك عسکره نظامیه دردیف ومستحفظ نامریه مفوضه اولوب صنفه مرکب بولندیغی کی یونانستان تدارکات وقشلات عسکریه ی اوزره حدود وصلحی محافظه واداره مقتضیه تسلیح اولنمه اشخاص دخی نظامیه ودردیف صنفلرینه منسوب افراد منظمه عسکریه دن عبارت اولدیغه مستحفظ صنفه مراجعت بیه حاجت کورلمسه ایدوکنك بوکره ناظر مشارالیه جانبندن صورت مقتضه وموضحه سفایه اوراقی لدنلزم کلدیکنك سرفصادر اولنه اراده سنیه جناب خلافتپناهی حکم منیفه توفیقاً قلمیه اولنمغه اولبابه اردوی همایونه حضرت ولیعهدیه ۲۹ رمضان ۱۳۱۶ سرعسکر حضرتلری

سرکاتب حضرتلری

İ. YUNAN 825 29 Ramazan 1314 / 3 March 1897

Yıldız Sarayı Hümayun Baş Kitabet Dairesi 10108

Kariben zuhur edecek bir takım iğtişaşata mebni tedarikatta bulunur gibi görünen ahali-i müslimeden ahali-i Hristiyaniyyenin pek ziyade muzdarib oldukları beyanıyla hristiyanlar aleyhinde taaruzat vukuunu men içün tedabir-i şedide itthazı Avusturya ve Fransa sefaretleri canibinden dermiyan olunduğu müşir hariciye nezaret-i celilesi tezkeresi arz ve takdim olunduğuna ve bu misüllü zanniyata mahal verilmesi halen ve zamanen caiz olmamasıyla hristiyanların temini ve ahali-i islamiyyenin hristiyanları ve asayişi tehdid edecek halden ihtiraz ve ictinab eylemeleri içün tedabir-i müessire ve ciddiye ittihazı ile müşkilat-i siyasiyyenin .....mahal bırakılmaması meclis-i mahsus-ı vükela kararıyla isimleri muharrer vilayata telgrafla tebliğ edildiğine dair vasıl-ı dest-i tazim olan 28 Ramazan 314 tarihli tezkere-i hususiyye-i sadaretpenahileri melfuflarıyla beraber manzur-ı ali buyuruldu kariben zuhur edecek bir takım iğtişaşata mebni ahali-i islamiyyenin tedarikatda ve Hristiyanların korkub muzdarib bulundukları muharrer bulunmasına nazaran iğtişaşatın kimler tarafından ika edileceği cay-ı sual bir halde görüldüğünden bu babda hakipay-ı hümayun-ı mülükaneye arz olunmak üzre ber mantuk-ı emr u ferman-ı şahane hariciye nezaret-i celilesinden taleb-i izahat edilmiş isede nezaret-i müşarun-ileyhadan varid olan cevab-ı izahat-ı kafiyyeyi şamil olmayub hükumetce tedabir-i lazimenin bir kat daha teyidi zımnında malumat-ı tamme istihsali ve bir de Fransa sefaretinden verilen muhtırada başı bozuk istihdam etmeyeceğine dair Berlin Muahedenamesinde münderic taahhüdüne riayet eylemesi hükumet-i seniyyece tabiyyeti haiz ehemmiyet bulunduğu mestur olub ancak malum olduğu vechile başıbozuk istihdamı katiyyen memnu idüğüne ve gerçi geçenlerde Yunanistan'ın tedarikat-ı askeriyyesi üzerine Arnavudluk cihetlerinde bazıları kendilerinin de sunuf-ı askeriyye meyanında bulundurulmalarını istida eylemişler ise de devlet-i aliyyenin ehass-ı amali sulh ve sulm-i umumiyi muhafaza etmek ve anı ihlale sebebiyyet verecek ahvalden tevakki eylemek hususlarına matuf bulunmasıyla istida-yı vakıanın isafı tensib olunmamış ve zinhar başıbozuk istihdam edilmemesi dahi ber muceb-i emr u ferman-ı hümayun-ı hazret-i mülükdari suret-i katiyyede olarak fî 21 Ramazan 314 tarihinde daire-i celile-i askeriyyeye tebliğ kılınmış olmağla ve'l-hasıl sefaretlerin tebligat vakıasından evvel bu babda tebligat icra olunarak başıbozuk istihdamına katiyyen

müsaade edilmediğine binaen süferanın vuku bulan tebligati üzerine Hariciye nazırı Paşa hazretleri tarafından bunun gayr-ı vaki olduğunun muvazzıhen beyanıyla süferanın iskat olunması lazım gelür idiyse de bu yolda hareket edilmemiş olunmasına nazaran başıbozuk istihdamı külliyen memnu olduğunun ve devletin asakir-i nizamiyye ve redif ve mustahfaz namlarıyla manun üç sınıfdan mürekkeb bulunduğu gibi Yunanlıların tedarikatı ve teşebbüsat- askeriyyesi üzerine hudud ve sulhu muhafaza ve idame maksadıyla teslim olunan eşhas dahi nizamiye ve redif sınıflarına mensub efrad-ı muntazama-i askeriyyeden ibaret olarak mustahfaz sınıfına müracaata bile hacet görülmemiş idüğünün bu kere Nazır-ı müşarun-ileyh canibinden suret-i mukannea ve muvazzahada süferaya ifhamı lazım geleceğinin şeref-sadır olan irade-i seniyye-i cenab-ı hilafetpenahi hükm-i münifine tevfiken tebliğine ibtidar kılınmağın ol babda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir

fi 29 Ramazan 314 ve fi 19 Şubat 312

Serkatib- hazret- şehriyari bende Tahsin

DAIRE BASKANLIGI

de Yunanistan 826
1 Sevval 1314

بلدرس الجمعن
باش كتابت دائره سى
١٠٥٧٩

برغوسده بر يونانده وابور يله يونانستانه نقل اولنمه اوزره فلبه وده بتيوز - دوم فدائيلرينك
برتره مخصوص ايله برغوسه متوجهاً سوده اولديغى ايشيدلمكله حالك طرفنده عرصه واستعلامنه
اولوب كچنده بلغارستانده تأسيسات عسكريه ايجون اعانه جلب وجمع امرنده وتوقيفلرينه
تبت صافقه اوغراسه ايكسه بويله - دوم فدائيلرينك مجتمعاً يونانستانه نقللرينه مساعده اولنمى
ماده سى شايان استصواب بولنمه اولديغندن كيفيتك بلغارستانه قويد بلكنه استعلام يله برابر
بعضه ولايات شاهانه ده نفوذ وتحليه اولنه - وملك اساخل وفروسيا طاغمى وضع
كوكطلو قيه اولنمه اوزره يونانستانه تبليغده اولنوب بونك وكالة اولنه محافظه سنى
بوكبلرك منع عزيمتلرى وسنوحنه واقعه خلافنده اولنه كه نظر تابعيت سلطنت سنيه ده كنديلرينه
اسقاط اتيه اولمقلرندن اكا كوره اقتضاى حالك ايفاسى ترفصه - بويله ايراده
سنيه جناب خلافتپناهى مظهر عالينه بولنمغله اولبابده امر وفرمان حضرت ولى الاوكدر -

باش كتابت عاليه
١٣١٤ سنه شوال ٢٤

İ. YUNAN 826 10 Şevval 1314 / 14 March 1897 / 2 Mart 1313

Yıldız Sarayı Hümayun Baş Kitabet Dairesi 10579

Burgaz'dan bir Yunan vapuruyla Yunanistan'a nakl olunmak üzre Filibe'den beşyüz Rum fedayisinin bir tören-i mahsusu ile Burgaz'a müteveccihen sevk olunduğu İbrahim Fehmi Bey tarafından arz ve işar kılınmış olub geçende Bulgaristan'da tesisat-ı askeriyye içün iane celb ve cem'i emrinde vuku bulan teşebbüs mümanaata uğramış iken böyle Rum fedailerinin müctemian Yunanistan'a nakillerine müsaade olunması maddesi şayan-ı istizah bulunmuş olduğundan keyfiyetin Bulgaristan komiserliğinden istifsarıyla beraber bazı vilayat-ı şahanede teba-i devlet-i aliyyeden olan Rumların Esafil ve Fürusaya takımı dahi gönüllü kayd olunmak üzre Yunanistan'a gitmekde olub bunların derkar olan mehazirine mebni bu gibilerin men-i azimetleri ve memnuiyyet-i vakıa hilafında olarak kendilerin tabiiyyet-i saltanat-ı seniyyeden kendilerini iskat etmiş olacaklarından ona göre iktiza-yı halin ifası şeref-südur buyurulan irade-i seniyye-i cenab-ı hilafetpenahi mantuk-ı alisinden bulunmağla ol babda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir

fî 10 Şevval 314 ve fî 2 mart 312

Serkatib-i hazret-i şehriyari bende Tahsin

Idrî Perokende Umumî
No: 37/60 17 Şevval 1314

بلدیه رئیس ثانی جنابلرینه
باش کتابت دائره سی

قونیه ولایتنده تشکیل اولنان مکتب اعدادیه

انکلتره سفارتخانه سنه دن افاده قونسلوسنه جیکیلان انکلیزجه برتذکره ده دولتلرك کریه یکدیکر برصاره اخبار تاریخده آیلوقره الدیکی یولنامه باندیره لی نه دائر کیلس کله اولوایکی قبول ایتمکله برابر یونانلیلر طرفندن برشوره جیقه جعه اولوایکی منع ایدیکی و تبعه سنه اولوره تجاوزده بولنمه ایدیکی کبی یولنامه کتیرمیوب مراجعت ایدنلره اولوره تجاوزده بولنمه ایدیکی کبی یولنامه کتیرمیوب مراجعت ایدنلره عاده ظهور ایدن بر معلومات ویرمک امر و تنبیهای اولدیغی اکلاشیلمغله عرصه اولنور ده

قونیه والیسی
کی ۱

۹ سنه ۱۳۱۴

OSMANLI ARSIVI DAIRE BASKANI

yprk - ask 119 91

23 Subat 1312 / 19 Sevval 1314

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

prk ask 119192

19 Şevval 1314

٥

تکفور طاغنده یوزباشی صادق بك قولنده

سجد

ارض و روم ده عساکر شاهانه سلاحینك خفظنك مکنیتی دولتلو شمدی فرندم برمکنیت کوندرلمکی تقدیر ده میدانه چیقاجغی و شمدیکی حاله و اقوعده التی طابور یولنوب و بونلرایله آچیلقده کویده تسلط و اهالی حیوانات بربری یکده وحتی برینك صاغرلسنده اثر قالدیغی فیقد مزك مع القسم افاده لرندن اکلاشلقده و نفس استاسیونده سکز طابور یولنوب اندیده سوقایدیلسی لازم عبه سفالته دوچار اولنجغی بیان ایدلکده اولدیغندن سوقایدیلوب ایدلمسی حصوصه متعلق بولندیغندن معروضه

٢٢ سباط ٣١٢

صادق

481

OSMANLI ARSIVI DAIRE BASKANLIGI

2 Mart 313

4prk:ask 119191

نمره ۱۰۴

بلغور صنجاغی بادیه‌نشین عشایرینک یزیدیه طایفه‌سنک

اولیمی طرابلس غربی ولایتک سنوسیه ایله سوء مناسبتده بولنمقده اولدیغندن

دیوریه بولنمق تحت مراقبه آلنمش اولان یزیدیه طایفه‌سنک و سایر مذکور طایفه‌لرک

استیطان ایده‌جکلری محلرک اهالیسنه علی‌العموم تبلیغ اولنمق اوزره

اخاذ قیدیله اوراده بولنمقده اولان یزیدیه طایفه‌سنک اهالیسنه

ایرادی اولمامسنه دائر اداره‌جه اتخاذ اولنان تدابیر

۱۳۱۲

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

y.prk_osk 119/91

+1313

۵

تحفوظ طاغنده یوزباشی صادق بك قولارنده شفره

سکوز رقملی کلمه لرك طابو اخراج قلنه جامصادره برشیرلیکی وفوه حکمنه دیت طابو سیلنمکه
اغرام قلنمه لسه ده یولده وه واغونه ایچرو سنده دیت ومراتع استاسیونده ایکی طابورك بولنمیی
وحمراولسونه برکونا وقوعاتنك اولمیی معروضدر فرمانه

صادق

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

pk ask d19 191

ad 1313

1

تحفوظ طاغنده طوپجی یوزباشیسی ضاروه باك قولاریندن شفره

بوصباح سعادت وابوریله کلان سلفکه طابوری ساحله جیقارلدیغی وتحفوظ طاغنده بولنمامسوده
مقصود اریك اشماری اوزره رفیقمزده محمود افندیله ایکی طابورك سوقه اولنجغی ونفس
تحفوظ طاغنده اوده بشقه یکرمی طابور چادر قورمقسزین اسکامه اتیدیرمك محکمه اولدیغی حالده
متصرف پاشا افندی ایمکده بولندیغی وبحر وتطبیف اتیدیرمك مقصدیله ارباب اولیانه محاسبه جی لی
اسماعیل افندی اعزام ایلدیرمده موخرا موصی ایله ارمنی مرسنك سوزنه قابیلرده ایلك باره اقریلجه
زمینی صولی برمحله انشا ایدیلکی رفیقمزده انتخاب ایدنجه اسماعیل افندی عزیمت ایدیکی براك
معلومات معروضه فقط

صاروه

۲۱۲ مارت

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

6 prk 11991

Mart 1313

مستجله — نفوس طاغه بولنان بوزیلی صادره یه تولدنده شفقه

شوی مواصلت ایدن هدیه دایوزنده البوز سکسان اوچ مکایی حیوانک بولنمنده وبونلرک پک غلبه جهه باغلاندیغی جهتله اوچیکونجیزده بم وصو وبرلمه یکی بوزاده بولنان استبولدن قرغلق دخی سفطه یه تشنه دیکه باستبوط کلمه یکی تقدیر ده حیوانات فیه بلمه جهتی برای معلومات مصدوصه زمانه ۱۸ مارت ۱۳۱۲

صادره

مستجله — نفوس طاغه یاوه قضاسنه بوزلی صادره یه مشروط

برعریضه دایره یه مورخ کوریلکه سنه ایسال حقنده لازم کلان اوامر لازمه اصدار قلنمشدر سنه یالنز دایره کلیه حیوانات قوریه اوچ دایره دولاشدیغندن وقت نقلیه معاونتده صو دیریلرک صباحدن اعتبارا وسیله مخصوصه ایله دایره یه چیقارلدقده صکره حیوانلرک اعاده قوریه ایچون شایه ایو باقدیرلمری باسته یالنز مقصد حاصل اولمق باعتبار اوزره اشعار ایلمسی اوامر سنه دخی مقتضای برای دایره کلیه اولمغله اوقضایه سنه یه ایله سنه دهیه اوقدر یمک وصو ویرلمسی ایچون بالاعلان سنه یه کوندرلمکده اولمغله کلان اوامر وجهله

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

pk 0516 / 119 / 91
1313

تکفوطیاغنده بولنان بونبکی حریبلک قولاندیره شخص

بوکونه قدر الیده اصلاحه زرفیقا بالکز ایکی طابورك استانبوله سوقیله یکی ونفس تکفوطیاغنده طقوز طابورك موجود بولنیغی وحمدولسونه برکونا دقوعاده اولمیغی معروضدر ١٨ مارت ٣٢

صادقه

OSMANLI ARSIVI DAIRE BASKANLIGI

lot 1313
4 prk osk 119191

[illegible]

[illegible]

[illegible]

OSMANLI ARŞ. DAİRE

Y.PRK.OAK 119/91
ext 313

شیفره

تحفوظ صاغنده بولونان صاروه بك فولدرنده

اجنیده وبولوده بولنان مخبره فاستوله مخصوصات کمال انتظام وافتقار مکاتیم رشا جناب خلافتپناهی وجهه
جیانه تسجیل کیجورلدی برساعت بیه اویوماقده اولدیغمز وطابورلرك اسکدره طلوع وشهره خروج وتفرقاتلرك
یوقاریده زکیه برقوعات اولماسی بدخواهلرك فهرانکده بولندیغنه جناب حق وبولوده بولنانه کافه
خلوه شاهد در. دونکی کونه ورودانیکی عرصه ظهرنده هیوانات مختلف طابورلرك برآنده کی وعجزه ضابطانك
مستقل نفرلرك اوده سنه بولندیغی جزئیه تفصیلی برسیاه دفترینه مالك اولدیغمز باقحه قدری وقیودات هیوانات محموراً
بوکونه یدکی تخصیصه قیلنمش وهیوانات حالیا معلوم عجزه زم اولنجه خدا علیم برهیوانده دیکرینه تفصیلی وبرمك
وبعضیرینه قالیا غمله صوورمك یردیجه قدر اروا ایدیلسی مرعایت ملاحظه اولندیغندن تفصیلی موخر
محله اولمدی واوجه ده آنجوق سقطلاتنه حقیقت حالیا عرض محجوب اولدیم لونکله برارغی یاندده موجود
وایوریلرك قرغانجه دنی استحوط حلب وکیجه الی یه قدر مساعده کله نعیم آنیه برکیجه ده نقلیاته انجق اوندن
مباشرت اولدیغی معروضدر. فرمانه تاه صاروه

10 Mart 1313

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

Y.PRK.AZN.11.69

سفیده

تکفور طاغنده بولنان بوزباشی صادق بك قولندنه

مدینه وابوریله فریقه حمدی پاشا ایله اکیکطاغ بورنوده وب سقاریه نك بوشنی عقبنده
اندك اخراجنه مباشرتاولنه جغی معروضه فرمانم بارك صادقه

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

1 prk asl. 119/91

Hariciye Nezaretine

Mahfuz olan Yunanistan Sefaretinin 1 Mayıs 1329 tarihli ve 1 numaralı tezkiresinde, Yunanistan'ın Selanik şehrinde bulunan Rum Ortodoks Patrikhanesi'ne bağlı Rum Ortodoks cemaatinin, Selanik'te bulunan Rum Ortodoks okullarının idaresi ve bu okullarda okutulacak dersler hakkında Yunanistan Hükümeti'nin kanun ve nizamlarına tabi olmaları hususunda Yunanistan Hükümeti'nin Patrikhane'ye müracaat ettiği ve Patrikhane'nin de bu hususta Yunanistan Hükümeti'nin kanun ve nizamlarına tabi olmayı kabul ettiği bildirilmiş olup, bu hususun Osmanlı Hükümeti'nin de muvafakatine bağlı olduğu ifade edilmiş olmakla, bu hususun Osmanlı Hükümeti'nin de muvafakatine bağlı olduğu ifade edilmiş olmakla, bu hususun Osmanlı Hükümeti'nin de muvafakatine bağlı olduğu ifade edilmiş olmakla,

11 Mayıs 1329

YILDIZ PERAKENDE UMUMİ , Nr., 37 / 60

17 ŞEVVAL 1314 / 21/3 /1897

Girid'in devletlerin ittifakıyla ablukaya alındığınım İngiltere Sefaretinin Antalya konsolosuna bildirmesi.

Yıldız Saray-ı Hümayunu Başkitabet Dairesi . Konya vilayetinden şifre telgrafname .

İngiltere sefarethanesinin Antalya konsolosuna çekilen İngilizce bir telgrafnamede devletlerin ittifakıyla Girid 21 mart efrenci tarihinde ablukaya alındı. Yunan Bandıralı Zırhlı ve Tüccar gemisi gelecek olur ise kabul etmemekle beraber Yunanlılar tarafından bir şurut çıkacak olur ise men ediniz .Ve İngiliz tebaasından olan tüccarlarada tenbih ediniz ki barut ve saire gibi alat-ı nariye getirmesinler mühim bir hadise zuhur ederse bize malumat veriniz. Emir ve tenbihası oluduğu anlaşılmağla arz olunur ferman. 9 Mart 313

Konya valisi Kemal

YILDIZ PERAKENDE ASKERİ, Nr.,119 / 91
1314 ŞEVVAL 19 / 23 Mart 1897

Tekfurdağın'da yüzbaşı Sadık Bey kllarından Şifre

Bugün saat bir de firuz Bey terfikan Bolu ve Düzce taburları İstasyona sevk olunduğu gibi gece saat altıda Ali Osman Efendiye terfikan sur-i hisar taburları sevk olunacağı ve şemendüfer memurlarının bugünkü telaş ve ikdamları ile saireden ziyade olduğu vagonlarda elan dört taburu mevcud bulunduğu istihbar olunmuş ise de saye-i intizam vaye-i cenab-ı padişahide yakında bu müşklilatta ber taraf olacağı ve Ali Saib Paşa vapuruyla Hafız Abdul...paşa ile Hamidiye redif taburu vürud etmiş ise de Fortana münasebetle kamilen ihraç edilemediği maruzdur ferman. 23 Şubat 312 (7 March 1897) Sadık

YILDIZ PERAKENDE ASKERİ, Nr.,119 / 91
1314 ŞEVVAL 19

Tekfur Dağı'nda yaveran-ı hz. Şeriyarinin Yüzbaşı Sadık Beye şifre

İstasyonda ve vagonlarda bir çok asakir-i şahane bekletilmekte olduğu haber alınmasına mebni bunların sürat-i mümküne ile sevki ve bundan böyle şurada burada bekletilmemek ve Muradlı'ya gelecek katarın istipsab edeceği kadar gönderilmek üzere asakir-i şahanin Tekfurdağı'nda ikamesi için lüzum-ı mikdar çadırların serian Tekfurdağı'na irsali icab edenlere evamir-i seniyye tebli' olunduğu ana göre hareket olunması emr u ferman buyurulmuştur. 2 Mart 313

YILDIZ PERAKENDE ASKERİ, Nr.,119 / 91
1314 ŞEVVAL 19 / 23 March 1897

Tekfurdağın'da yüzbaşı Sadık Bey Kullarından Şifre

Sükudli Vapuruyla gelen iki tabur ihrac kılınarak camilere yerleşdirildiği ve Ferecik'ten dört tabur Selanik'e izam kılınış ise de yollarda vagon içerisinde dert ve

Muratlı istasyonunda iki taburun bulunduğu ve hamd olsun bir gune vukuat olmadığı maruzdur ferman. 3 Mart 313 sadık

YILDIZ PERAKENDE ASKERİ, Nr.,119 / 91
1314 ŞEVVAL 19

Tekfurdağın'da yüzbaşı Sadık Bey Kullarından Şifre

Bu sabah Seadet Vapuruyla gelen Silifke taburu sahile çıkarıldığı ve Tekfurdağı'nda bulunan sevk memurlarınnın işarı üzerine refiklerimizde Muhammed efendiyle iki taburun sevk olunacağı ve nefs-i tekfurdağı'nda 15 ile 20 tabur çadır urmaksızın iska ettirilmek mümkün olduğu halde mütesarrıf Paşa ihmal etmekte bulunduğu ve mücerre d telgraf ettirilmek maksadıyla erbabı olmyan muhasebeciyi istasyona izam eyledirse de muahharan mumaileyhin ermeni mühendisinin sözüne kapılarak ilk barakalı zemini sulu bir mahale inşa edildiğini refikleimizden istihbar edince gece istasyona azimet eylediği beray-ı malumat maruzdur ferman. 4 Mart 313 Sadık

YILDIZ PERAKENDE ASKERİ, Nr.,119 / 91 1314 ŞEVVAL 19

Tekfurdağın'da yüzbaşı Hamdi Bey Kullarından Şifre

Bugün saat altıda İhsan Bey'e terfikan yalnız iki taburun istasyona sevk edildiği ve nefs-i Tekfurdağı'nda 9 taburun bulunduğu ve hamd olsun bir gune vukuat olmadığı maruzdur. 8 Mart 313 Sadık
*Telgrafın üstündeki isimle altındaki isim uyuşmuyor

YILDIZ PERAKENDE ASKERİ, Nr.,119 / 91
1314 ŞEVVAL 19

Tekfurdağın'da yüzbaşı Sadık Bey Kullarından Şifre müsteacildir.

C(evap) 8 Mart 313 bir araba vapuruyla bir römorkorun hemen şimdi irsali hakkında lazım gelenlere evamir-i lazime ita kılınmış şimdi...vapura gidip hayvanat kuru ot ve arpa ve yulaf .....ve taifenin muavenetiyle suverilerek haya'ma kadar açlık ve

susuzlukdan muhafaza edilmeleri ve vapurun çıkarıldıktan sonra hayvanların iade-i ....için gayet iyi bakdırılmaları baş kitabetin Tekfurdağı mutasarraflığına .bittelgraf emr u işar edilmiş olmağla siz dahi mutasarrıfla beraber vapura gidip ol vechle iktizasının serian ifasına ve hayvanatın o kadar ...yemsiz ve susuz bırakılmalarına sebebiyet veren .....hemen arz ve inbası.....himmet eylemeniz emr u ferman buyurulmuşdur. 8 Mart 313

YILDIZ PERAKENDE ASKERİ, Nr.119 / 91

1314 ŞEVVAL 19

Tekfurdağın'da yüzbaşı Sadık Bey Kullarından Şifre

Şimdi muvasılat eden hadide vapurunda 683 mekari hayvanı bulunduğundan ve bunların ise gayet sık bağlandığı cihetle üç günden beri yem ve su verilmediği gibi burada bulunan istimbotun kazanı dahi sakatlandığndan diğer bir istimbot gelmediği takdirde hayvanatım kırılacağı beyan-ı malumat maruzdur efendim. 8 Mart 313 sadık (bu belgedeki ikinci bölüm aşağıdadır)

YILDIZ PERAKENDE ASKERİ, Nr.119 / 91
1314 ŞEVVAL 19
Tekfurdağın'da yüzbaşı Sadık Bey Kullarından Şifre müsteacildir.

wahi'da
~~Meratilside~~ boş vagonlar beklemekte olduğu halde asker-i şahane gönderilmemekte olduğu nafia nezaretinden arz olunmağla beyhude yere vagonlar bekletilmeksizin askerin peyderpey izamı ve askerin gönderilmesi bir emre müstenid olması lazım geldiğinden burasınn dahi hemen arz ve inbası em r u ferman buyurulmuştur. 9 Mart 313

YILDIZ PERAKENDE ASKERİ, Nr.,119 / 91
1314 ŞEVVAL 19

Tekfurdağın'da yüzbaşı Sadık Bey Kullarından Şifre

YILDIZ PERAKENDE ASKERİ, Nr.119 / 91

1314 ŞEVVAL 19 / 23.03.1897

Tekfurdağın'da yüzbaşı Sadık Bey Kullarından Şifre müsteacildir.

Muratlıda boş vagonlar beklemekte olduğu halde asker-i şahane gönderilmemekte olduğu nafia nezaretinden arz olunmağla beyhude yere vagonlar bekletilmeksizin askerin peyderpey izamı ve askerin gönderilmesi bir emre müstenid olması lazım geldiğinden burasınn dahi hemen arz ve inbası em r u ferman buyurulmuştur. 9 Mart 313

Ecnebilere ve burada bulunan muhabirlere karşı her hususun kemal-i intizam ve efkar-ı mekarim ve ...cenab-ı hilafetpenahi vechle cereyan etmemesi için geceleri bir saat bile uyumamakda olduğumuz ve taburların iskeleye tulu ve şehirden huruç ve her akşamki yoklamalarla ve bu ana değin bir vukuat olmaması bed havahani kahr etmekte bulunduğuna cenab-ı hak ve burada bulunan kaffe-i halk şahidimdir. Dünkü gün vürud ettiği arz kılınan hayvanat-ı muhtelif taburların perakendesi ve acize-i zabitan ile müstakil neferlerin idaresinde bulunduğu cihetle hiç birisi üzerine mal etmeyerek bakmadıkları ve kapudana hayvanatın mecburen yoklattırıldığı tahkik .....ve hayvanatın hali malum-ı acizanem olunca hüda alim bir hayvandan diğerine atılarak ve kendi elimle ve bazılarına kalpağımla su vererek bir dereceye kadar erva eylediysem de gayet mülahik olduklarından hepsine yem vermek mümkün olmadı. Ve osırada istimbot sakatlanınca hakikat hali arza mecbur oldum. Bunula beraber aynı zamnada mevcud vapurların kazgancılarını istimbot celb ve gece altıya kadar mehma-i amkan tamir ettirdikse de nakliyata ancak onda mübaşeret olunduğu maruzdur ferman. 9 Mart 313 sadık

YILDIZ PERAKENDE ASKERİ, Nr..119 / 91
1314 ŞEVVAL 19

Tekfurdağın'da yüzbaşı Sadık Bey Kullarından Şifre

Medine vapuruyla Ferik Hamdi paşa ile iki tabur vürud edip Sakarya'nın boşanması akabinde onların ihracına mübaşeret olunacağı maruzdur ferman 10 Mart 313

YILDIZ PERAKENDE ASKERİ, Nr.119 / 91
1314 ŞEVVAL 19

Yunan harbi münasebetiyle Tekfurdağı'an Muratlıya yapılan askeri sevkiyat esnasında Selanik hatının Ermeni ve Rum makinistlerinin ihaneten sevkiyatı geciktirdikleri ve Tekfurdağı'nda istasyonda pek çok asker ve malzeme beklediğinden vagonları istiab edeceği kadar askerin sevk edilmesi ve diğerlerinin çadırlara yerleşdirilmesi. Tekfurdağın'da yüzbaşı Sadık Bey Kullarından Şifre Sekudli Vapuruyla bu sabah vürud eden iki taburda ihrac olunduğu ve bu taburların mecmuu altıya baliğ olduğu halde henüz istasyondan bir talep vukubulmadığını maruzdur ferman. 10 Mart 313

YILDIZ PERAKENDE ASKERİ, Nr.,119 / 91

1314 ŞEVVAL 19 / 23/03/1897

Tekfurdağın'da yüzbaşı Sadık Bey Kullarından Şifre Müsteacildir

Ermeni ve Rumdan ibaret olan Selanik hattının makinistleri ihaneten asakir-i şahaneyi yollarda bekletmekte ve ve ihanetleri Anadolu Şimendüferlerinden bir makinist gönderildiği takdirde meydana çıkacağı ve şimdiki halde vagonlarda altı tabur bulunup ve bunlar ise açlıktan köylere tasallut ve hele hayvanat birbirini yemekde ve hatta birinin sağrısında etten eser kalmadığı refiklerimizin mai-l-kısm ifadelerinden anlaşılmakda ve nefs-i istasyonda sekiz tabur bulunup onları da sevk eder isek aynı sefalete düçar olunacağı beyan edilmekte olduğundan sevk edilip edilmemesi hususuna muntazır bulunduğumuz maruzdur. 22 Şubat 312

Sadık

YILDIZ MÜTEVELLİ
153/16
OSMANLI ARŞİV

بلدیه رئیسلکی جمله‌سنه

باش کتابت دائره‌سی

توقاده‌ده ستبده تلفراف‌خانه

قره حصار شرقی اهالی قدیمه سندن کریه و سلانیك و مناستر جهتلرنده بولنانلرك مملکتلرنده کی اقربا و احباسنه یوسنه لرله کوندرمکده اولدقلری مکاتیب مخصوصه ده بولنانلرك جانلرنه کریه و یکیشه و نزهاده کی اهالی اسلامیه حقلرنده معامله و حسن‌حالاتی اجل اولدقلری وقت حوادث و برلکی تخصوص قلدقلری دیلو و دیلوسو تأثیرك موجب صوارتلی قسریه بیدانه و برلکده بولنه‌رق سائر محلاده ده بوکبی حوادثلر و یلسه اولمسی ملحوظ اولوب بو ایکی تخدیسه اولمای باعث اولدقلری اشاعه یوسنه ایله کلدجك خصوص مکتوبلرك اجابه قبل التوزیع حکومت طرفندن معاینه سی لازم کلدیکی اهالی اسلامیه اوزکه و فی الحقیقه حادثه ده اول توقاده وض بوکبی محذوراتك تسلسل بیدا ایتمسی معاینه سیله بیدا الاهالی هیجانه موجب اولمسه اولدیغی مستحب بولندیغندن بناءً یوسنه لرك اجرای توزیع ایدلمسی جواباً مذکور قره حصار هیجانه موجب اولمسه اولدیغی مستحب بولندیغندن بناءً یوسنه لرك اجرای توزیع ایدلمسی جواباً مذکور قره حصار شرقی تلفراف‌خانه سنه تلگراف مکتوب و غه‌نزلرك

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

rade Yunanistan 839

29 Sevval 1314

بلدیه نظارت جلیله سی
باش کتابت دائره سی
۱۱۴۲۱

Y.MTV.No:153/16
22.10.1314 / 26 March 1897

Karahisar-ı Şarki eski ahalisinden Girid, Selanik ve Manastır'da bulunanların akrabalarına gönderdikleri mektublarda Yunanlıların kendülerine vahşiyane hareketlerde bulunduklarından bahsetmelerinin halkı heyecana getirmesinden dolayı bu tür mektublarrın sahiplerine dağıtılmasına dair Sivas valiliğinin telgrafı

Yıldız Saray-ı Hümayun Baş Kitabet Dairesi
Tokad'dan şifre telgrafname
Karahisar-ı Şarki eski ahali-i kadimesinden Girid ve Selanik ve Manastır cihetlerinde bulunan bazı kimesnelerin memleketlerindeki akraba ve ehibbasına postalarla göndermekde oldukları mekatib-i hususiyyede Yunanlılar canibinden Girid ve Yenişehir ve Tırhala'daki ahali-i islamiyye haklarında muamele-i vahşetkarane icra olunduğuna dair havadis verildiği tahkik kılındığına ve bu türlü su-i tesiri muceb havadisin neşrine meydan verilmemekde ise de sair mahallerede bu gibi havadisler verilmiş olması melhuz olub bu ise tahdiş-i ezhan-ı bais olacağına mebni posta ile gelecek hususi mektubların ashabına kable't-tevzi hükumet tarafından muayenesi lazım geleceği işar olunmuş ve fi'l-hakika hadiseden evvel Tokad'da dahi bu gibi munteviyatı şamil bazı gazeteler gelerek ahali-i islamiyyece heyacanı mucib olmuş olduğu müstahber bulunduğuna binaen postaların icra-yı muayenesiyle beyne'l-ahali heyecan muceb olacak havadisi muhtevi bulunan mektub ve gazetelerin tevdi edilmemesi cevaben mezkur Karahisar-ı Şarki mutasarrıflığına ve tamimen icab edenlere yazılmış olduğu bera-yı malumat maruzdur ferman
fi 15 Mart 313 / 26 Mart 1897
Sivas Valisi Halil

İ. YUNAN 839
29 Şevval 314 / 2 April 1897 / 21 March 1313

Yıldız Sarayı Hümayun Baş Kitabet Dairesi 11331

Memalik-i şahane ahalisinin Rum gönüllülerin Yunanistan'a gitmekde oldukları arz ve işar kılınub bunların men-i azimeti hakkında şeref-sudur buyurulan irade-i

seniyye-i mülukane evvelce tebliğ olunmuş olduğunun hükm-i memnuiyyetin muhafazasıyla gitmeye kıyam edenler bulunur ise men edilmesi ve buna bakmayarak vesait-i nafiaya karşu durmak isteyenlerin derdest ve tevkif olunması ve gidenler kendilerini tabiyet-i osmaniyyeden iskat etmiş olacakları cihetiyle haklarında hükm-i nizam icra edilerek avdetlerinde kabül olunmayacaklarının dahi vilayatca ilan kılınması hususlarının tamimen vilayata tebliği şeref-sudur buyurulan irade-i seniyye-i cenab-ı hilafetpenahi mantuk-ı celilinden olmağla ol babda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir

fî 29 Şevval 314 ve fî 21 Mart 313

Serkatib-i hazret-i şehriyari bende Tahsin

YILDIZ PERAKENDE
ŞURA-YI DEVLET
No: 2/34 14 Zilkade 1314

بعضه مقاومه عسکریه ایله قوماندہ سی تحتنده اولدیغی حالده زوره کره بر قضیه ایکی نفطه سنه یونانه دولتنك اجرای تجاوزاتیدیکی
ایکی اردو بیك کوکلی عسکریك ابقاعات مؤثره سی برحرکت هجومیه اولدیغندن عساکر عثمانیه نك معلوم بالمثل قاعده سنه راجعتاً به
برمنزل خطی وتدهشی منع ایتمیوب وخط رجعتی یکسنك کی حرکات شدیده یه کوستریلمسی مأمول ایکن وظائف عسکریه نك ایفاسنه
حالا تردد ولنمسی آلاجونیا ویانه اردوی همایونیلرینك اعدامه بر فاجعه صورتنده تأثیر ایدیکی ویونانلولرك تدهشات وتجاوزاتی
برمعلوم اولمغله عسکریاید تحدید ایدیلمز ایسه احوالك نه یولده اولدیغی ملاحظه سی علی الاطلاق آتاوللره الحالسنده گیچیلمی
برحرکت فکریه حاصل ایتمیکی بوکونه بیانه ره طرف بندگانه یازدیغی کبی آوروپا دولتلرینك سکوتلرینه مبتدی نظر یاتی یونانلولرك
رهاقوتی قوللرنه نادره محیوه وکره بر طرفدن تحدید اجاعات جسارت ویرمکده اولدیغی وحتی موسیوریو پاریسك محبس بیوکلرنده
سلطنت سنیه عدینه بی یرو وقوعولنه تقوهاتنده اکلدیلمشدر -

اگرچه شدیکجه اولدیغی حالده ایشك هیچ بر دولتجه معلوم اولدیغی بزم کبی بندگانك سوزلرینه محل بولیوغیسز ره حریصلرك قوه طاغیدیلمك
بقیه مرحله طاقتی یه تجاوزلرینی جلب وتأمین ایچون یونانلولر هرطرفده تشبثاته بولنمقده وکریدا طرفنده اشعال نقطه اولمق
اوزره جدالی رهاکشتاك بحالده روم ایلی قطعه سنده ایصال حیثیتمقده اولدقلری کوروب آوروپا دولتلری یونانه مقاصنه
زیاده ساعد بروضعیت آلمه باشلدیغندن وحق برتاجی کونه قدر کریدك حقنده ایولنده وه تکلیفاته بولنه جقلری شایع اولمغله
واقعا روم ایلی قطعه سنك تغیرات سیاسیه سنه کندیلرینی مقدر عدایدیه آوسترویا دولتی آتیانا دولتك حمایته ره
استنادایده رك بوایکی دولتك برعلی استبدادکارانه یه مانع اولمغه باشلدقلری وایشته جهتدن شه سز اکسیره توصولینه
ترسع ایده جکی اوته دنبری معلوم اولمغله تکریدیلمشدر دولتلرك اعمال نفوذ ایدیه تحدید قرار اتمدی ویونانه دولتك
تشبثاتی عاطل براقه ره روم ایلیك آتینس هیئت دولتجه سنه محفوظ بحالده معاونت نمیده بولنمدی یولنه شکلده
حتی بودفعه کریدده عودته ایده بعضه مقدمات اجابه برآتش بیتیرك اخاده سنه تشبثاتی کریدهاده سنك برطرفدن وسعی
واقعه لك باصدیلمسی اوتوزقوه بیك کیشیك برقوای عسکریه نك سوقه متوقف ایمیه دولی معلوم ایسه سی
اوقدر وقایعی اخبار ایده مدکدنه دایده یه جکدنده بالطبع ارباب عصبیه ایه یونانلوره قارشی صوك درجه یه قدر
آتاوللری سیه کوسترمکده صوکره تبدیل وضعیت هنگامه یه کره جکدی طبیعی وخودیه - بناء علیه یونانلولرك
حرکات تجاوزیه لرینه مقابله بالمثل معامله سنك صوبا اجراسنه برمدت رهاتردد کوستریلوب ایسه سلطنت سنیه بو

بسبب قضیه طونجه لینی جهتله کرك کریدده سنك حتی وکرك بحقاره حکومتلرنده متفقا برجاوزنك قدم وقوعی
حکومت سنیه طرفندن برقدرت عسکریه نك استعمالنه دایسته قالمشدر - واقعا آوروپا دولتلرنده برکیسی دولت علیه نك
ضعفه قائل وصلح توبه سلمه ایلیسی طرفه مائل اولدیغه طولایسیله طولایسیله برشی قاتیه جقلرندن کریده
واسع برمساعده نك ابرازینی توصیه ایلدکدی شایع ایسه ده دون مطلعه ارسال کلنه رك رسمی هجوا حکومتجه
حاصل اولمقده اولان تأثیرك درجه سی تقدیراتجه ایشتدکلرینه ویونانلولرك آتیان طرفدارلرینی مدهوش ایتمیه
برشیه ره وسعت کسب ایلدیکی ریپیه نظر اتخاذ ایدکلرینه توجه ذاتنه نك خلوص نیته مقرون اولدیغنه کیمسه شك
سکیکی حالده اوزره قونیلنك اتفاقه دولتلك سطوت سیه هرکیمه مدار استناد اولدیغی وحتی کریدیه بدکلرینه
تمنیات واخطارات واقعه نك حائز اهمیت اولماسی طبیعیدر - عجبا قوة سنك اجرأ تشدیدیه حتی تأمین ایدیلیکی
برمعاهده نامه حقی انتقاضنه جقاره حکومتلرینك قریبا برحرکت وحدتکارانه ره بولنمدی قویا ملحوظ وایکی کونه اقدام
جریسانه وجفاکارانه یاسه وکیلدیلمك هدوده بولنیده مدلولاتی وحتی آتیان مقدره لرینه رئیس اولنغله برابر توکومزده
استقراره ره میدانه کلمه حاضر اولدیغی مشاهدات براه طاقندن اسلام وخرستیانه آره سنده صلح برقوعاتك
ظهوریله تبدیل وحتی ره قوه طاغیه امارتنك تشویقات رافیانه سنه طاغیدیلمش کوسترمه دیکی زاتا صدورك
تحدید اجرانده قوه طاغیه فائقه اولدقجه وعی وبایدلرنده طولایسیله طاغیدیلمش قوه لعاده کیمه وعادت بیدکلرندن
معلوم اولدقجه اوطرف آتاوللرینك خصوصات مزاجیه وقوه طاغیه حکومتلرینك خرستیانه یی تشویقده دوام ایمیسی
حسیه قوه طاغیدیلمك تدهشاته هرکیمی طرفدك بك قولدی سبب وبره جکدی شبه سز - فی الحقیقه برقبیل
عمارات مجیه نك تأثیرینی تحدید ایدنلر سکیکی حالده سلطنت سنیه حکومتلری طاقیلمش دولتلرك سطوت سیه یاخود
کوره کمده اولدیغی ادعا ایدوب روایات واهیه لدن مدوضی جای بحث وتردد صایه بیلدرلر ایسه ده
حرب قوه طاغیه وجفاکارانه حکومتلری سکیکی یه قدر دولتلرینك یونانه حکمانه قارشی کوسترمکده حکمی شدتلی وجه تأثیرینی
انکارمجه یه بیقه بولندقدنده ودسیه نك مسائل حاضره حقنده هرکونه برصورته منقلب اولمغله آتیانك اردوسنك خیبتیه
رهاکلیاره مدار اولدیغی حالده حتی ره بحبوحه اولدیغندن ایقاع اوقات ایشتدکلری انکلیزلرك اکلتمقده اولمغله هرشئی برحادثه ایمیه
آتاوللری سیه کوسترمکده صوکره تبدیل وضعیت هنگامه یه کره جکدی طبیعی وخودیه - بناء علیه یونانلولرك
حرکات تجاوزیه لرینه مقابله بالمثل معامله سنك صوبا اجراسنه برمدت رهاتردد کوستریلوب ایسه سلطنت سنیه بو

YILDIZ PERAKENDE ŞURA-YI DEVLET , Nr.,2 / 34
14.ZİLKAADE 1314 / 4 Nisan 1313 / 16 April 1897

Bazı emekli askerlerin kumandasında toplanan Yunanlı gönüllülerin hareketleri ile Yunan hükümeti ile diğer Balkan hükümetlerinin Osmanlı Devleti'ni Balkanlardan çıkarma tasavurlarına dair mütalaa.

Bazı mütekaidin-i askeriyenin kumandası tahtında olmak üzere Kerebene kazasının iki noktasında Yunan Devleti'nin icra-yı tecavüz ettirdiği iki üç bin gönüllü askerin ibkaat-ı müellimesi ....bir hareket-i harbiye olduğundan asakir-i Osmaniyenin muamele-i bilmisl kaidesine müracaat ile bunların tahtı ve taaruzlarını men etmesi ve hatt-ı ricatlerini kesmek gibi harekat-ı tehdidiyye göstermesi memul iken vezaif-i askeriyyenin ifasınca hala teressüs olunması Alasonya ve Yanya ordu-ı hümayunlarıyla ahali-i İslamiyyeye fena bir surette tesir eylediği ve bunların teferruat ve tahribatı bir muamele-i ciddiye-i askeriyye ile tahdid edilmez ise ahvalin neye müncer olacağı mülahazası alel ıtlak Arnavudluk ahalisinde heyecanlı bir hareket-i fikriyye hasıl ettiği bugün Yanya'dan taraf-ı bendeganeme yazıldığı gibi Avrupa devletlerinin şu aralık tebeddülü nazariyatı yunanlıların daha kuvvetli kullarla Narda Meçve ve Kerebene taraflarınca tecdid-i muhacematına cesaret vermekte olduğu dahi Mösyö Deli Yani'nin meclis-i mebusanda Saltanat-ı seniyye aleyhinde bi perva vuku bulan tefrihatından anlaşılmışdır.
Eğerçe şimdiki halde işler her ciheti devletçe malum olarak bizim gibi bendeganın sözü söylemesine mahal yoğise de Sırplılarla Karadağlıların yakında serhad-ı hakaniye tecavüzlerini celb ve temin için Yunanlıların her dürlü teşebbüsatta bulunmakda ve Girid adasında işale(sehven?işgale) muktedir oldukları ateş cidali dahi daha dehşet naif bir halde Rumeli kıtasına da isali çalışmakta olduklarını gören Avrupa Devletleri Yunan mekasıdını ziyade müsaid bir vaziyyet almağa başlamış ve hatta kaç güne kadar Girid hakkında o yolda da teklifatta buluncakları şayi olmuşdur. Vakıa Rumeli kıtasının teferruat-i siyasiyesinden kendilerini mutazarrır addeden Avusturya Devleti Almanya Devleti'nin hissiyatına da istinad ederek bu iki devletin mesai-i istilakaraneye mani olmak istedikleri ve isteyecekleri sübhesiz ise de şu suretle tevsi edeceği öteden beri malum oln Girid meselesinde Devletlerin imali tefviz ile tahdid-i fesad etmeleri ve Yunan Devleti'nin teşebbüsatını atıl bırakarak ..... her dürlü taaruzattan mahfuz bir halde muavenet-i fiiliyede bulunmları pek müşkildir. Hatta bu defa Girid'den avdet eden bazı muteberan-ı ecanible bir ateşe militerin ifadsine nazaran Girid hadisesinin ber

taraf olması ve ihtilalin batırılması otuz-kırk bin bir kuvve-i mühime askeriyenin sevkine mütevakkıf olup düveli muazzama ise o kadar fedakarlığı ihtiyar edemediklerinden ve edemeyeceklerinden bittabi erbab-ı isyan ile Yunanlılara karşı son dereceye kadar müsaadekarlık tarikini iltizam eyledikleri ve zaten Yunanlıların hudud boyunda olan tehdidat-ı Avrupa efkar-ı umumiyesince bir sebeb-i tazyik tutulduğu cihetle Gerek Girid meselesinin hali ve gerek Balkan hükümetlerinden müttefikan bir tecavüzün adem-i vukuu hükümet-i seniyye tarafından bir kudret-i askeriyenin isti'maline vabeste kalmışdır. Vakıa Avrupa Devletlerinden bir ikisi devlet-i aliyyenin zaafına kail ve sulhen tesviye-i mesele olunmuş tarafına mail olarak Yunanlıların doğrudan doğruya bir şey kazanmayacaklarından Girid'e vasi bir müsaadenin iraesini tavsiye eylediklerini şayi ise de Düvel-i Muazzama-i mezkure bu kabil müsaadatın diğer hem civar hükümetlerce hasıl edeceği tesiri derecesini takdir etmek istemediklerinden ve Yunanlıların amali harisanesi müddeti cezaiye içinde ne mertebede vüsat kesbeylediğini derpiş-i nazar etmediiklerinden tavsiye-i vakıanın hulus-ı niyete makrun olmamak lazım geldiği misüllü şimdiki halde ortaya konulan ittifak-ı devleteynin saltanat-ı seniyyece ne derece medar-ı istinad olacağı dahi kestirilemediğinden temenniyat ve ihtarat-ı vakıann haiz-i ehemmiyet olamaması tabiidir. ..... sının ahiren neşr edip sathını temin eylediği bir muahedename-i hafi iktizasına Balkan hükümetlerinin kariben bir hareket ve hiddetkaranede bulunmaları kaviyyen melhuz ve iki gün akdem Sırbistan ve Bulgaristan başvekillerinin hudud boyunda mülakatları dahi emsal-i mukarrerelerine delil olunmağla beraber şu günlerde İşkodra'da meydana gelen hadise-i müellime-i mütekaip Berane taraflarında İslam ve Hristiyan arasında mühim bir vukuatın zuhur etmiş olması da Karadağ emaretinin teşvikat ve ifadatından hali kalmadığını göstererek zaten zaten hududun tahdid-i ahirinden Karadağ'a kalmış olan meri veya balalarından dolayı Dağlılar aleyhinde fevkalade kin u adavet besledikleri malum olan ol taraf arnavudlarının haşvenet-i mizacları(sehven vahşet?) ve Karadağ'ın her gün ahali-i hristiyaniyeyi teşvikde devam eylemesi hasebiyle Karadağlının taarruzatına her iki tarafın pek kolay sebep verecekleri şüphesizdir. Filhakika bu kabil hadisat-ı mahalliyenin tesirini tahdid edenler şimdiki halde Slav hükümetleri zahiren Yunanlılara muhalif ve Saltanat-ı seniyyeye müsaade gibi görünmekda olduğu idia edip rivayat ve ihtimalat-ı maruzayı cay-ı bahş ve tereddüd-i saye biliyorlar ise de Sırp Karadağ ve Yunan hükümetleri şimdiye kadar Devlet-i aliyyenin Yunan harekatına karşı göstereceği şiddetin ca-i tesirini anlamak için bi kayd bulunduklarınan ve Rusya'nın mesal-i hazıra hakkında her gün bir surete

munalib olan amalinin ol meslek-i .....daha ziyade medar olup olmayacağı da mechul olduğundan ika etmek istedikleri anlaşılmakda olan her kangı bir hadise ile Arnavudları müsebbib gösterdikten sonra tebdil ve zaafiyetle hengameye girecekleri tabii ve zaruridir. Binaen aleyh yunanlıların harekat-ı tecavüziyyelerine mukabele-i bilmisl muamelesinin harben icrasınca bir müddetcik daha tereddüd gösteriliyor ise saltanat-ı seniyye bu hükümetlerin harekat-ı fiiliyyesini maruz olacağından kati nazar şimdiye kadar yunanlıyı hükümsüz bir heyet-i saiyye olan Arnavudluk ahalisinin ve bölgede asakir-i Osmnaiyenin gulyat-ı hissiyatla enva-i mehazir zuhuru muhtemel olduğu gibi gönüllü ve redif taburlarının tul müddet sila altında kalmasına istitaat-ı maliye zaten mani-i kavi olduğundan Rumelinin ve meselenin halihazırı cidden sezavar sualdir. Çünkü Hersek ve bosna ihtilalinin zuhuru.....Rumeli kıtasının 24 senedir uğradığı gavail .....ahidnamesinin inikadından sonra meydana gelen inlilabatın neticesi olarak umum ehl-i İslam fakr u zarturete düçar memleketlerin her dürlü asar ve samani her nasılsa sektedar olmuş iken bu defa Toskalıkta halkın gösterdiği hamiyyet son bir hareket veya diyanetpervarenesinden ise de tul müddet orada ictima iden asker ve ahalinin idame ve iaşesi gayr-i mümkün ve bir buhran müdebbirin avakibinden hükümet-i seniyyece emniyet buyrulmak halen ve maslahatan emr-i baiddir. Muhatt-ı ilm-i ali buyrulduğu üzre .....siyasiyenin neticesi olarak 1828 senesinde Yunan hükümeti meydana geldikten sonra Rumeli kıta sında olan akvam-ı muhtelifenin hissiyat-ı milliyesi ve o tarihden beri Devlet-i Aliyye hadiseden hadiseye düşdüğü halde şimdi ortaya atılan mesele Avrupa kıtasında devletin hayatını nihayet verilmek Anadoluda bile bekasını tehlikeye düşürmek maddesinden ibaret olduğundan Yunan Devleti'nin Pişvar olduğu maksada mukabil fiiliyat gösterilmez ise afiyet-i hal pel vahim olacağını hasbelsadaka arz u tekrara cüret eylerim ferman 4 Nisan 313

Şura-yı Devlet Azasının Kulları mühür.

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

15

آرناؤدلوق اهالیسنك وبلكه ده عسكرعثمانیه نك غذایه حیاتیه انواع محاذیر ظهوری محتمل اولدیغی كبی كوكللی وریف
طاغلرینك طول مدت سلاح آلتنده قالمسنه استطاعت مالیه زاتاً مانع قوی اولدیغندن روم ایلینك وسطلرنك
حال حاضری جداً نزاراً سؤالدر. حیوانكه هم سك وبوسه اعتدالنك ظهوری كوستدیرن روم ایلی قطعه سنده
یكرمی درجه سنه دك اوغاردیغی غوائل ایچون برلینه عهدنامه سنك انعقادندن صوكره میدانه كلمه انقلابلرك نتیجه سی
اولمق اوزره عموم اهالی اسلامیه فقر وضرورت دوچار وملكلرك هپسی ویران وساحاتی هپسی بر صحرای سكوت حالنه كلمكله
بو وقعه طوسقلقده خلقك كوستردیكی حمیت صوك برحركت ربانیه دن عد اولنه جق درجه ده طول مدت اداره
اجتماع ایده بیلمك عسكر اهالینك اداره معاشیه سی ایچون كافی وبرجوق مدیدك عواقبندن حكومت سنیه جه امنیت بیوطلمه
حالنه ومصلحتجه امر تعمیدر. محاط علم عالی بیورلدیغی اوزره بوجوه خطیئات سیاسیه نك نتیجه سی اولمق
بیك سكزیوز یكرمی سكز سنه سنده یونانه حكومتی میدانه كلدكدن صوكره روم ایلی قطعه سنده اوتوز اقوام مختلفه نك
حیات مدنیه سی واوتاریخدنبری دولت علیه جاده سنه یه روشدیكی حالده سكوی اوزره آتیلمك سوریه
اوزره قطعه سنده دولتك حیاتنه نهایت ویرمك وآناطولیده بیله بقاسنی تهلكه یه دوشورمك اماره سنده
عبارت اولدیغندن یونانه دولتلك پیشدار اولدیغی مقصده مقابل برفعالیت كوستردیكی عاقبت حال پك وخیم
اولمق حسب الصداقه عرضه وتكراره جرأت ایلرم وماعلیه التوكل

سؤالی دولت محمدیه
قولری

İ Cemaziyelahir 859 / 15 Zilkade 1314

مجلس مخصوص وزراء

۲۲۸٤

...ATIF PASKANJGI

98

عنوان: ...

...

Babıali Meclis-i Mahsus 3284

Atufetlu Efendim Hazretleri,

Dersaadette ve memalik-i şahanede bulunan Yunan tüccar ve tebasının on beş gün müddet zarfında memleketine iadesi ve bunların devlet-i aliyye ve düvel-i mütahabe tüccar ve tebasıyla olan mesalih-i mahsusalarının kat' ve tesviyesi zımnında burada ve vilayatda komisyonlar teşkili meclis-i bendeganemiz kararıyla bi'l-istizan makrun-ı müsaade-i seniyye-i hazret-i padişahi buyrulmak ve vilayat içün dahiliye nezaretine icra-yı tebligat olunduğu anlaşılmış olduğundan Dersaadette teşkil olunacak komisyonun heyet ve vazife-i memuriyeti dahi meyane-i acizanemizde lede'l-mülahaza mezkur komisyonun hariciye nezareti tabiiyyet kalemi müdüriyyetinin riyaseti altında olmak üzre adliye nezareti umur-ı hukukiyye müdüriyle polis müdüriyetinden ve şehremaneti mecliss azasından bir zat ile pasaport memurlarından mürekkeb olarak daire-i zabtiyyede ictimaı ve vezaifinin evvela ber-muceb-i karar iade olunacak Yunan tüccar ve tebasının pasaportlarına ve tabiyetlerine müteallik evrakı ruyet etmek saniyen bunlardan Yunan tabiyetini terk ile kalmak isteyenlerin esamisini ve ahval ve sıfatını zabt kayd ve sened ve kefil ahz eylemek salisen tüccar ve teba-i merkumenin müddet-i muayyene zarfında teba-i devlet-i aliyye ile olan ilişiklerini teminat-ı lazımeye rabt ettirmek maddelerinden ibaret olması tensib edilmiş olduğundan zikr olunan komisyonun hemen teşkiliyle vezaif-i maruzanın icraatına ibtidar ve vilayat-ı mukteziyyede teşkil edecek komisyonların heyeat ve vezaifinin buna tevfiki hususunun mahallerine tavsiye ve işar olunması tezekkür kılındı isede ol babda ve katibe-i ahvalde emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emr efendimizindir

fî 16 Zilkaade 314 ve fî 6 Nisan 313

Sadrazam:Rıfat - Şeyhülislam: Mehmed Cemaleddin -Adliye Nazırı: Abdurrahman - Serasker: Rıza - Bahriye Nazırı: Hüseyin - Şura-yı Devlet Reisi: Said - Hariciye Nazırı: Tevfik - Dahiliye Nazırı: Memduh - Tophane Müşiri: Zeki - Maliye Nazırı: Nazif - Evkaf-ı Hümayun Nazırı: Galib - Maarif Nazırı: Zühdi - Ticaret ve Nafia Nazırı: Mahmud - Sadaret Müsteşarı: Tevfik

Meclis-i mahsus-ı vükelanın manzur-ı ali buyurulan işbu mazbatası üzerine bu babdaki tezkere-i samiye-i sadaretpenahiye hamiş terkimiyle dahi tebliğ kılındığı vechile mucebince irade-i seniyye-i cenab-ı hilafetpenahi şeref-müteallik

buyurulmuş ve teşkil olunacak komisyonun vezaifine müteallik mevaddın Yunan tabiyetini terk ile kalmak isteyenlere dair olan ikinci fıkrasına bade-ezin ale'l-usul devlet-i aliyyenin izin ve ruhsatı olmadıkca tebdil-i tabiiyyet edememek ve bu babda iade bulunamamak şartıyla dahi ilavesi cümle-i emr u ferman-ı hümayun-ı mülukaneden bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir

fî 16 Zilkaade 314 ve fî 6 Nisan 313

Ser-kâtib-i hazret-i şehriyârî bende Tahsin

İ. YUNANİSTAN 859 18 Zilkaade 1314

Atûfetlü efendim hazretleri

Dersaadette ve memalik-i şahanede bulunan Yunan tüccar ve tebasnın on beş gün zarfında memleketine iadesi ve bunların devlet-i aliyye ve düvel-i mütahabe tüccar ve tebasıyla olan mesalih-i mahsusalarının kat‘ ve tesviyesi zımnında komisyonlar teşkili mukarrer olmasına mebni bu irade teşkil olunacak komisyonun heyet ve vazife-i memuriyeti hakkında meclis-i mahsus-ı vükeladan kaleme alınan mazbata arz ve takdîm olunmuş olmağla mündericatı hususunda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfetpenâhi şeref-müte‘allik buyurulur ise mantûk-ı alisi infâz edileceği beyânıyla tezkere-i senâverî terkîm olundu efendim

fî 16 Zilka‘ade 314 ve fî 6 Nisan 313 Sadrazam

Ma‘rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta‘zîm olub meclis-i mahsus-ı vükelanın mazbata-i maruzasıyla beraber manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkere-i sâmiye-i sadâretpenâhileri üzerine mazbata-i mezkureye zeyl terkimiyle dahi tebliğ kılındığı vechile mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfetpenâhî şeref-müte‘allik buyurulmuş ve teşkil olunacak komisyonun vezaifine müteallik mevaddın Yunan tabiyetini terk ile kalmak isteyenlere dair olan ikinci fıkrasına bade-ezin ale'l-usul devlet-i aliyyenin izin ve ruhsatı olmadıkca tebdil-i tabiiyyet edememek ve bu babda iade bulunamamak şartıyla dahi ilavesi cümle-i emr u ferman-ı hümayun-ı mülukaneden bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir

fî 18 Zilka‘ade 314 ve fî 8 Nisan 313 Ser-kâtib-i hazret-i şehriyârî bende Tahsin

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

19 Zilkade 1314

Idy Perakende
Salnameye Nr: 9/56

٤

حدود یونانیه سوقه اولنمه اوزره ترتیب اولنان عساکر حفظ صحت مخابراتی محلدنه
حرکت ایتدرمه اول عزیمتلرده نشر اولنمقده اولدیغی وجهله عسکریه وضع یاکلسه اولدرمه
اعلانه ایدلمکده اولوب بونلرک جائز اولدیغی حالده بعدما یونانک برحال استقرار وضع
حفظه سرایت ایتمیه نقصی اولدیغم اروپاده بعض جنابه موظفلرک عیه کراهت
وبعضه اصابه اولوب بعدما ترتیب وسوقه اولنمه عساکر صحاتی محلدنه
واصل اولدقجه نشر واعلانه اولنمسی وفقط قوای عسکریه نک کرتی اعلانه ایدلمه
محال نفیه لریله ویرلمه وصور حرکتلرینک نشرنده توقف اولنمسی لزمکده جالب نفقت
اولدیغندن اوروپه عزیمتلرینه تبعیه لزوم اجرا قلنمه اوزره مطبعه مأمورلری
قولدرمه لزوم کسلمه ایچون بالمذاکره قرارلشدریلدیکی صورتله عجله عجله عیان حفظ
وصحت بحیث اعطاسی فرض محدود قالمق اجراده اروپاده حفظ صحت اولاوقدر کرر

واصف مساری
محمد رفعه قولدری

YPRK.DH. NO:9/56 19 Za 1314 / 9 Nisan 1313 / 21 Nisan 1897

Yunan hududuna sevk olunacak askerin sevkinden önce gazetelerde yayın yapılmaması hakkında

Hudud-ı Yunaniyyeye sevk olunmak üzre tertib olunan asakir-i hazret-i şahaneleri mahallerinden hareket etmezden evvel gazetelerle neşr olunmakda olduğu gibi harekat-ı askeriyye dahi Yanlış olarak ilan edilmekde olub bu iş caiz olmayacağından badema bunların bir hal-i intizale vazı hakkında şerefyab-ı telakkisi olduğum emr u ferman-ı hümayun-ı cenab-ı mülükaneleri aynı keramat ve mahz-ı isabet olub badema tertib ve sevk olunacak asakir-i şahaneleri mahallerine vasıl olmadıkça neşr ve ilan olunmaması ve fakat kuvva-yı askeriyyenin kesretini ilan ile beraber mahall-i tabiyyelerinin ve plan ve süver-i hareketlerinin neşrinden tevakki olunması her halde calib-i menfaat olacağından o vecihle gazetecilere tenbihat-ı lazime icra kılınmak üzre matbuat memurları kullarından lazım gelenler ile bi'l-müzakere kararlaşdırılacak suretin arz-ı atebe-i ulya-yı hazret-i veli nimet-i bi-minnet-i azamileri kılınacağı maruzdur her ahvalde emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir 9 Şubat 313

Dahiliye Müsteşarı Ahmed Refik kulları

MANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

17 Perakende Askeri
121/119

20 Şilkade 1314

ذیده بولنانه قول اغاسی راغب بك قولندنه شیفه

بو اراده کی بو نامه تبعه سنده اصحاب تجارت و مصالحت بولنانلری بالاستثنا سریعاً بر کلده بولیس صرفیله دست و ضابطه به تسلیماً توقیف ایدلمکلرینه دائر قپوجیباشی خانه لرینه قیانو پاشا قدری تبلیغ طلبکاره برای معلومات عرض اولنور.

۲ بیانه سنه ۱۳۱۴

محرر صادق راغب

YILDIZ PERAKENDE ASKERİ ,.Nr.,121 / 119
20 ZİLKAADE 1314 /10 Nisan 1313 / 22-4-1897

Yunan tüccarlarının serserilerle birlikde polisce yakalandığına dair.

İzmid'de bulunan kolağası Ragıp Bey Kullarından Şifre

Buradaki Yunan tebasından ashab-ı tüccar ve maslahat bulunanları bila istisna serserilerle birlikte polis marifetiyle derdest ve zabıtaya teslimen tevkif edildiklerinden pek çoklarının hanelerine kapanıp kaldıkları işidilmediğin beray-ı malumat arz olunur.
10 nisan 313
Muhammed Sadık Ragıb

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

Yıldız Esas Evrakı
No: 145/19

23 Zilkade 1314

باسه کتابه بر لبه سفارت سنیه لرنده شفره

حضور مکارم شعور حضرت پادشاهیده عالی استرحام اولنور بدءً مساله افرنجی نازیلو تلغرافنامه عاجزانه زیلده بوکوره بارودهٔ مایشال چمارلرینه تبلیغات آتیده بولنمشدر. (عساکر شاهانلک مظفریتی مناقب اوردیاسنک وقت بر تعقیبنه طرف سلطنتپناهدن دولی مغلوبه عطایا بعضه شرائطی حاوی تکلیف صلح ایلمسی مخصوصنده ایپراطور حضرتلرینه طرفدنه عنبه فلکرینه حضرت خلافتپناهی عرضه ایلمکله اوزره محرمانه ودوستانه اولرق کچه کوندوز سزه تبلیغاتده بولنمسنی بوکوره واردات اولان خبرلره نظراً عساکر شاهانه مظفر البشیره بور ومکده اولوب بوتقدیرده بونه تسالیا فطعیسی ضبط ایتمک اوزره در. بنا علیه دولت علیه عثمانیه الهانیا دولتلک سالف الذکر نصایح خالصانه سنی حسن تلقی ایله بوکونکی مذکوره صلح اوردیا دولتلرینه تکلیف اینسی زمانی کلمک اوزره اولرق فقط دولت علیه بو تکلیفی انجمله برابر عساکر شاهانه یه سرعت ممکنه ایله ایلروسورمه یه تاکه تکلیفات واقعه بونانه حکومتی طرفدنه قطعیاً قبول اولنمیجه حرکات عسکریه یه تاخیر ایتمسی وبرده موقع حربده عساکر شاهانلک انتظام وشکوهی حفظنه کامعاملات انسانیتکارانه سی موجب ممنونیت اولوب بدءً دخی عهده حرکاتده دوام ایلمسی وبونانه حکومتی الحالیه دخی سلاح نوزیلو ایتمکده اولدیغنه بو صورتله عساکر شاهانه فتح ایتمکده اولدیغی محلده الحالیه طرفدنه مقاومت کورلیمسی کرک بونانه وسائر بونانه معاونتی حقنده دخی عفو وصفحی ایله معامله ایلمسی ضمنده بالجمله ضابطان عسکریه یه اوامر قطعیه اعطاسی وچونکه بو مقوله لره بحر معاملات شدیده اجرا ایله جک اولورسه عساکر شاهانه خرستیانلری قتل ایدیور دیو دشمنلرمز اوردیا افکار عمومیه سنی تهییج ایتمکه حاضر اولدقلری کبی ماکه دونیا الهالی خرستیانیه سی دخی احوال آسایشه لری بولیه بربرلرینه اراقده اولدیغنه ضابطان عسکریه مز طرفدنه الکوره غایت مدبرانه حرکت ایلمسی ولهذا تسالیا فطعیسنه عساکر معاونه ایسالنه اجنبای ایلمسی مخصوصنده کی نصایح دوستانه مزی بنه لزوم مکالمه مقام عالیه عرضه ایتمکلری رجا ایدرم) دیه فرمانه (۵۰ سنه ۹۷) غالب

YILDIZ ESAS EVRAKI.,nr. 145 / 19

23 ZİLKAADE 1314 / 25 April 1897

Türk Yunan harbine ilişkin Alman hükümetinin gizli tebligatını bildiren Berlin Sefiri

Galip Bey'in şifreli telgrafı

Baş kitabete Berlin Sefaret-i seniyyelerinden şifre ;

Huzur-i mekarimşur hz. Padişahide hal-ii istirham olunur. 20 Nisan Efrenci tarihli telgrafname-i acizaneme zeyldir. Bugün Baron mareşal çakerilerine tebligat-i atide bulunmuştur. (asakir-i şahanenin Muzafferiyetini müteakip Avrupa müdahalesine vakit bırakmaksızın taraf-ı saltanat-ı seniyyeden düvel-i muazzamaya hitaben bazı şeraiti havi teklif-i sulh edilmesi hususunda İmparator hz. Tarafından atebe-i felekmertebe-i hz. Hilafetpenahiye arz olunmak üzere mahremane ve dostane olarak geçen gün size tebligatta bulunmuş idim. Bugün varid olan haberlere nazaran asakir-i şahane muzafferen Yenişehir'e yürümekde olup bu takdirde Teselya kıtasını zabt etmek üzeredir. Binaenaleyh Devlet-i aliyye- Osmaniye Almanya Devleti'nin salifüzzikr nesayih-i halisanesini hüsn-i telakki ile bugünlerde sulh-ı mezkuru Avrupa Devletlerine teklif etmiş zamanı gelmiş olduğu zannındayız. Fakat Devlet-i aliyye bu teklifi etmekle beraber asakir-i şahaneyi sürat-i mümküne ile ileri sürüp taki teklifat-ı vakıa Yunan hükümeti tarafından katiyyen kabul olunmadıkça hareket-i askeriyeyi tehir etme(me)si ve bir de mevki-i harbde asakir-i şahanenin intizam ve düşman hakkında ki malumat-ı insaniyetkaranesi muceb-i memnuniyet olup badema dahi aynı harekette devam edilemsi ve Yunan hükümeti ahaliye dahi silah tevzi etmekte olduğundan bu suretle asakir-i şahane feth etmekte olduğu mahaller ahalisis tarafından mukavemet görüyor sa gerek bunlar ve sair yunan muaveneti haklarında dahi ukud-ı sakh ile muamele edilmesi zımnında bilcümle zabitan-ı askeriyeye evamir-i katiyye itası ve çünkü bu makuleler bi hak-ı malumat şedide icra edilecek olursa asakir-i şahane hristiyanları katl ediyor ve bu düşmanlarımız Avrupa umum-ı efkariyesini tahrik etmeye hazır oldukları

gibi Makedonya ahali-i hristiyaniyesi dahi ihlal-i asayiş içi böyle bir bahane aramakta olduğundan zabitan-ı askeriyemiz tarafından ana göre gayet müdebbirane hareket edilmesi ve hala Teselya hıtasına asakir-i muavene irsalinden ictinab edilmesi hususlarındaki nesayih-i dostanemizi yine lazım gelen makam-ı aliye arz etmenizi rica ederim)dedi ferman

25 Nisan 98 Galib

Yıldız Perakende Posta

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

Y.PRK.UM: 12/133

16 Zilhicce 1314

نمونه ۱

سنه ۱۳۱۴ ملی ۶		فی ۱۳۱۴ ملی ۶
Le 189		Le 189
وصول نومروسی		واسطه سیله
N° d'arrivé		Transmis par
دقیقه ساعت		دقیقه ساعت
h. m. du		h. m. du
۱۰ ۲۵ ارسالی		بدأ مخابره
Réexpédié		Commencé à
à		ختام مخابره
مأمورك امضاسی	L'Etat n'accepte aucune responsabilité	Fini à
Signature de l'employé	à raison du service de la télégraphie.	مأمورك امضاسی Signature de l'employé

تلغراف — TÉLÉGRAMME

مخابرات تلغرافیه دولتلرك هیچ مسئولیت قبول ایلمز

De Pour عن الی

اشارات مخصوصه	طریق	روز ویاشب	دقیقه	ساعت	محلی تاریخی	غروب	عدد کلمات	محلی نومروسی
Indications non taxés	Voies	Matin ou soir	Minutes	Heures	Date du dépôt	Group	Nombre de mots	N° du dépôt
								۲۰۷۶

صورتدر

باب عالی وبانده قونیه

اقدام غزانه کلاید اودیدی تاریخی تلغرافنامه ده عکس شعاعنك صاحبیه
ایرکندیه دوشمه سنه اوکنه مواصلت ایدن قطعه جمعه یکشنبه دوشمکده
ضباط آلدیانه تکلیف اولنمش اولدیغی کبی

YILDIZ PERAKENDE POSTA. VE TELGRAF Nr., 12/133

16 ZİLHİCCE 1314 / 18 May 1897

Telgrafname Asakir-i şahanenin Dömeke'ye hücum ettiği Yaralı Osmanlı askerleri için Yıldız'da hastane inşası irade buyrulduğu Epir kıtasında Yunanaskerlerinin Rumlardan yardı taleplerinin geri çevrildiği. Yunanlıların tahrip ettiği telgraf hatlarının tamirine başlandığı. Surettir.

Beyoğlun'danViyana'da Koroboro'ya;

İkdam gazetesine gelen onyedi tarihli telgrafnamede asakir-i şahanenin sabahlayin erkenden Dömeke'nin önüne muvasalat ederek her tarafdan hücuma başlandığı ve mahal-i mezkurenin zabtına an be an beklenilmekde olduğu ihbar olunmuşdur. Mecruhin-i asker-i şahanenin tedavileri için Yıldız civarında 700 yataklı iki hastanenin inşa olunmasına irade-i şahane buyrulmuştur. Epir'e kıtasına ahıren vuku bulan muharebelerde asakir-i Yunaniyenin o cihetinde bulunan Rumlardan muavenet görmek için icra ettikleri teşebbüsleri muvaffakiyet hasıl etmemişdir. Epir kıtasında Yunanlılar tarafından tahrip olunan telgraf hatlarının tekrar inşa ve ıslahına başlanmışdır.

18 Mayıs 97 Bertl

Irade Hususi NR:6 5 Muharrem 1315

بدرسعادتپناهی

باش کتابت دائره سی

İ. HUSUSİYYE No:6

5 M 1315 / 6 June 1897

Evlâd-ı şühedâ için tesis buyurulan iane sergisi ve teferruatı hakkında irâde-i seniyye

Yıldız Saray-ı Hümayunu Baş Kitabet Dairesi

Veli nimet-i bi-minnetimiz padişâh-ı me'âl-i âsâr ve şehinşâh-ı ru'efte-şi'âr efendimiz hazretlerinin ser ber-i şevketmakarr-ı saltanata revnak-ı bahş oldukları rûz-ı mesa'adet-i avârdan beri bi'l-cümle teb'a-i sadıka-i mülûkâneleri ve ale'l-husûs asâkir-i şâhâneleri hakkında hemişe ebzâl buyurageldikleri iltâf ve inâyet gunâ gun cümlesinden almak üzre muhârebe-i ahirede şehid ve mecrûh olan efrâd-ı besâlet-nehâ-i askeriyye ailelerinin bir kat daha terkin ve iktidâr-ı nezd-i merâhim ve kadd-i hazret-i şehriyâride pek ziyâde matlûb ve mültezim olduğundan şu maksad-ı alinin haber-ârâ-yı husûl olmasını te'minen yıldız saray-ı ümayun civarında kâ'in ve ahalinin .....mahsûs bağçede ta'yin olunan münâsib bir mahalde birinin hâsılâtı şühedâ ve mecrûhin-i askeriyye ailelerinin I'âne edilmek ve diğerinde vukû' bulacak vâridât-ı te'sisât-ı askeriyyeye tahsis olunmak ve tarih-i küşâdından itibâren altı ay devam etmek ve lede'l-hâce müddet-i küşâdı temdid kılınmak üzre iki şubeli bir küçük sergi veya pazar mahalli inşâsına mübâşeret olunmuş olduğu ve şimidilik Pazar ve Salı günleri haftada iki defa ve ilerüde icâb eder ise daha ziyâde açık tutulabilecek olan bu serginin inşâ ve tanzimine ve suret-i idâresine nezâret-i me'mûrinin zira'ât ve orman ve ma'âdin nâzırı Selim Efendi hazretlerine tevdi'i ve taraf-ı zî-şeref cenâb-ı padişâhiden bazı eşya ihsan buyurulmak suretiyle dahi nazar-ı atıfet-i şâhâne ile meşmûl tutulması müsemmim bulunan mezkûr sergiye ricâl-i devlet ve bendegân-ı saltanat ve Dersaadet tüccâr ve esnâfı ile ehâdi cânibinden ve aileleri cânibinden bi'l-ihtiyâr ahd edilecek el işleri ve saire gibi her türlü eşyanın kabulü ve ashâbınca hangi şubede satılması arzu olunur ise arzularına o şubenin numarası bi'l-işâre oraya vaz'ı ve mekteb-i sanayide imâl edilmekde olan eşyanın bir mikdârıda alınmak üzre bazı mekâtib-i mülkiyye ve askeriyyede tersim imâl olunmakda bulunan tablolarla eşya bir an evvel ikmâl ettirilerek bunların atebe-i ulyâ-yı mülûkâneye arz-ı ma'lûmât olundukdan ve cümlesi manzûr-ı âli oldukdan sonra sergide teşhiri ve kendülerine mahsûs şubede furuht edilecek eşyadan hâsıl olacak mebâliğ mecrûhin-i askeriyyeden iş görmeğe ve ailelerini beslemeye muktedir olmayanlara serginin irâdesine me'mur olacak komisyon ma'rifetiyle bi't-taksim bu para ile münâsib mikdâr irâdgetirir birer akâr tedâriki ve bubâbda ba'dehu meclis-i vükelâca tasdik olunmak üzre âtide beyân olunacak komisyonca bir nizâmnâme layihası dahi kaleme alınmış ve taht-ı himaye-i

mefhame-i hazret-i padişâhide bulunacak olan marûz'z-zikr komisyonun müşârun-ileyh Selim Efendi hazretlerinin riyâseti altında cihet-i askeriyyeden muhâsebât dairesi kısm-ı evveli reisi ferik Saadettin ve damad cenâb-ı şehriyâri ferikAhmed Zülküfil Paşalar hazerâtından ve cihet-i mülkiyeden dahi dâhiliye müsteşârı Ahmed Refik Bey ile teşrifâtî İbrahim Beyefendiler hazerâtından mürekkeben teşkil ve taşradan dahi sergiye bazı eşya gönderildiği takdirde bunların ve vaktiyle olduğu gibi bazı hükümdârân-ı ecnebi hazerâtı ile süferâ ve zevât-ı saire zarfından hasbe'l-insaniyye eşya irsâl edilecek olursa anların kabul ve ahzı ve şimdi inşâ olunacak ebniye sergiye gönderilecek eşyanın kâffesini isti'âba kâfi olmadığı halde geçen Ramazan-ı şerifde asâkir-i şâhânenin iftâr etmeleri içün baraka yapılan mahalle Cuma günleri süvari askerinin mürûruna mâni olmayacak sûretde geçmiş tahtalarla bir güzel baraka inşâsı ve sergiye irsâl olunacak eşyanın nev'i ve cinsi ile bunların ihdâ ve sergiden iştirâ edenlerin esâmisinin gazetelerle ilânı ve bir defter-i mahsûsa kayd ve eşya-yı mezkûreden şâyân-ı ehemmiyet olanların kıst-ı garrâının ahz ve hıfzı ve bunların resimli gazetelerle neşri ve sergidi gümrüklerde mevcûd ve müstahdem olanlardan iki muhammin bulundurularak eşya-yı vârideye bunlar ma'rifetiyle takdir olunacak fiyatın birden ikiye kadar mislü zamm ile eşya üzerine terkimi ve sergiyi ziyaret edecek zevâtdan mikdâr-ı kâfi duhuliyye istifâsı ve serginin Pazar ve Salı günleri sabahleyin saat üçde küşâdı ve akşam üstü saat onbirde tatili ve serginin küşâde bulunduğu günler ale'd-devam terennüm-saz olmak üzre asâkir-i musabaka takımlarından en mükemmel bir bandonun sergi mahalline irsâli ve serginin etrafındaki bağçe ile civârının gayetle temiz ve muntazam bir halde bulundurulmasına ve bağçeye kanepe ve sandalyeler konulub züvvârın esbâbı istirâhâti istikmâl olunmasına aid tedâbir ve tertibât-ı lâzimenin ittihâz ve icrâsı ve orada lüzumu kadar polis ve jandarma efrâdı ve belediye çavuşları bulundurularak izdihâm sebebiyle bir takım uygunsuz kesân tarafından bir münasebetsizlik vukû'a getürülememesine pek ziyâde dikkat olunmasının lâzım gelenlere tenbihi ve serginin müdâhhillerine bir onbaşı takımını isti'âb edecek kadar bir mahal ve karşılıklı birer nöbetçi kulubesi ile duhûliye biletlerinin itâsına mahsûs bir mahal nibâs ve her gün duhûliyyeden vukû' bulacak hasılâtın kemâl-i itinâ ile bir deftere sebt ve tahriri ve işbu hâsılâtın te'sisât-ı askeriyyeye tahsis ve ebniye-i mukteziyyenin gece gündüz çalışub pek az zaman zarfında itmâmı nezd-i hümâyûn-ı mülûkânede tensîb buyurulmakda olmaları keyfiyyetin bi'l-etrâf meclis-i mahsûs-ı vükelâca tezekkür ve tedkîk edilmesi ve bu bâbda bu gûne meclis-i vükelâ-yı fihâmca vârid-hâtır olacak sair husûsât bulunduğu takdirde anların ve birde sergiye at sığır

köpek ve kuş gibi bazı hayvânât ihdâ eyleyecek olur ise bunların .....berüce bir mahalde furuhtu münâsib olub olmayacağı komisyonca düşünülerek iktizâsının arz ve iş'âr kılınması dahi komisyona havâle buyurulmuş olduğunun berâ-yı ma'lûmât iş'ârı şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfetpenâhî mantûk-ı celilinden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir fî 5 Muharrem 315 ve fî 25 Mayıs 313

Ser-kâtib-i hazret-i şehriyârî bende

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

J. 164/140
9 Rebiülevvel 1315

4

مکتوبی قلمی
خصوصی

اولوبه ریف طابوری افرادینک رتبه وعمارتی وظلم وتعدیه اولدیغی جرائمدینک منع تکرری حقنده مصالحی اصغا ایتمه رك اکثر بسالك ترك موقعله فرار ایتدکلرینه وکرچه بونلرك درسعاده حضارنده معامله قانونیه ایفا قلنه جغی بوصورتله ترهیبی موجب اولدیغی جهتله بحث اولنان عدت مؤثره اولمغه دائره بوسئالولرك قورشون ریزلری ویاهود درسعاده اولنلرك یمه تبعیدلری حقنده بابعالیه قوللاری دوی همایونی قومانده المقدما وارد اولدیغی تلغراف نامه دائره اقتضای حال ووقته کوره برمعامله استحصالیه اولغه دائر اوسئالو افرادك سواحل عسکریه ده رجعتحملرینه کوره قرعه یوزکلکه قدر ضرب المثل کنه ولرینك رجعاً التیشه سه مدتله یدیحی اردوی همایونده بولندرلمه لاهل الاستخدام یمه تبعیدلری قومیسیونه عسکلق قرارنامه لری الاستیناف ضربه معاملری متعدیه برولته معاملری اولدیغنه اشبه صورتله عساکر مرقومه دن اعدام جزاسی درجه سنده اغر مجازاته محکوم اولرحقلرنده اصول نفس ابتدائی بامضطر بیاده اولنجه قدر قلعه بند ودیکرلرینك حبس ایدیلرك اشبه صورتله التیشه سه مدتله رجعاً خدمت عسکریه ده استخدام قلمه لری وشوقدرکه بونلرك عموماً یدیحی اردوی همایونه اعزامی بعضه محاذیری مستلزم اولرحقنده عساکر مرقومه نك خدمت رجعیه لری ایفا اتمك اوزره بروجه استیناف یمه رجعی کونده طقوز بیك طرابلس غرب وبنغازی ودرنه کی محلاره سوق واسکدارده (۲۶) سالدیرمق تاریخنده شرفصدور اولوب امر وفرمان همایون حضرت خدیوینك اقتضای عالیسنه اولمغله کیفیت مذکوره قول اردوی همایونه قومانده المقدما ارسال اولنمش بولغله مناسبتله اردوی همایونه مشیرتی وکالتنه وارد اولنه تلغراف نامه یازه اردوی همایونده اثنای حربده وشمه قارشوسنده فرار ایدن طولای درسعاده مناسبه کونده یدیلرینه یوزاوتوز سکز نفرك یوزاوتوز سکزی مادهٔ قانونیه وتطبیقاً اولنمه اراده سنیهٔ ملوکانه موجبنجه اجرای مجازات ایدیلرك برابر رجعاً التیشه سه استخدام اولنمه اوزره طرابلس غرب بنغازی درنه جزائریه اعزامدینه دائر بابعالیه ورقه حریده تنظیم اولنمه حکمانه اوراقی یوسته ایله کونده یلکی افراد مرقومه نك محافظه سنه اوراقلرنه جسمانی عیب کافی اولمه وذاتاً بوکیدلرك اثنای راهده اوزره بروده نکلیف رطبی عیب جائز بولنمه مبنی سلانیکدن نقل ایتدیرلکده یدیلرینه افراد مرقومه نك بلاتوقف محل مجازاتلرینه اعزام وایصالی ضمنده اقتضای حالك اجراسی اسعاسا اولنمه اولمی اوزره ذکر اولنمه یوزاوتوز سکز نفرك سکز یوزیدیسی سلانیکده کلهجك جایلرك وایوزیلم طرابلس غرب اعزامی وبونلرك محافظه سنه مقتدر برضابط ویکرمی نفر سلاح افراز تعیینی وجمله سنك یدی سکز کونلك قومانه ورملی وکنه ورقه لرینك بوطرفه وطرابلس غرب ایسالیه لرینه دیکر وابوزیلك ورودنه قدر اوراده قالمرهجه اولنمه سکسانه نفرك تحت محافظه ده بولندیرلمی محاکمات واردوی قرارنامه سلانیکده اوجمی اردوی همایونی وکالتنه جهیله سه درسعاده تبلیغ بولنمه اولدیغنك محاط علم عالی بیورلمه اوزره عرضه اشبه رقمنده اولنمش امر واراده اقدم حضرتلرندر

عسکر
رضا

۹ ربیع الاول ۱۳۱۵ و ۲۶ تموز ۳۱۳

Y.MTV.No:164/140

09.03.1315 / 8 August 1897

Yanya ordusunda harp sırasında düşmandan kaçan neferlere verilecek cezaya dair Seraskerlik arzı

Makam-ı Seraskeri Mektubi Kalemi Hususi

Avlonya redif taburu efradının nehb ve garete ve zulm ve teaddiye olan cüretlerinin men-i tekerrürü hakkında .....isga etmeyerek ekserisinin terk-i mevkiile firar ettiklerinden ve gerçe bunların derdestiyle haklarında muamele-i kanuniyye ifa kılınacak isede bu surret terhibi muceeb olamayacağından bahisle emsaline ibret-i müessire olmak üzre bu misüllülerin kurşuna dizilmeleri ve yahud derdest olunanların Yemen'e tebidleri hakkında Yanya kolordu-yı hümayun kumandanlığından mukaddema varid olan telgrafname üzerine iktiza-yı hal ve vakte göre bir muamele-i istisnaiyye olmak üzre bu misüllü efradın muvacehe-i askeriyyede derece-i tahammüllerine göre kırkdan yüz değneğe kadar darb ile beraber kendülerinin zecren altışar sene müddetle yedinci ordu-yı hümayun taburlarında li-ecli'l-istihdam Yemen'e tebidleri komisyon-ı askeri kararıyla lede'l-istizan darb muamelesi mütehadden bir devlet muamelesi olmadığından ondan sarf-ı nazarla asakir-i merkumeden idam idam cezası derecesinde ağır mücazata mahkum olacakların ıslah-ı nefs ettikleri ba-mazbata ilan olununcaya adar kale-bend ve diğerlerinin habs edilerek ondan sonra altışar sene müddetle zecren hizmet-i askeriyyede istihdam kılınmaları ve şu kadar ki bunların umumen yedinci ordu-yı hümayuna izamları bazı mehaziri müstelzim olacağından asakir-i merkumenin hizmet-i zecriyelerini ifa etmek üzre ber-vech-i istizan Yemen'e dahi gönderilmekle beraber Trablusgarb ve Bingaazi ve Fizan gibi mahallere sevk olunmaları fî 26 Niisan 313 tarihinde şerefsadır olan emr u ferman-ı hümayun -ı hazret-i hilafetpenahi iktiza-yı alisinden olmasıyla keyfiyyet mezkur kolordu-yı hümayuun kumandanlığına izbar olunmuşdu bu kere Manastırda üçüncü ordu-yı hümayun müşiriyeti vekaletinden varid olan telgrafnamede Yanya ordu-yı hümayununda esna-yı harbde düşman karşısından firarlarından dolayı derdestle Manastır'a gönderilen yüz yirmi neferin yüz otuz sekizinci madde-i kanuniyye ve tebliğ olunan irade-i seniyye-i mülukane mucebince icra-yı mücazatlarıyla beraber zecren altışar sene istihdam olunmak üzre Trablusgarb ve Bingazi Fizan cihetlerine izamlarına dair Yanya divan-ı harbinden tanzim olunan hükümlü evrakın posta ile gönderileceği gibi efrad-ı merkumenin muhafazasına oranın hapisanesi gayr-ı kafi olmasına ve zaten bu gibilerin esna-yı rahda ötede berüde beklettürülmesi gayr-ı caiz bulunmasına mebni Selanik'e nakl ettirildiklerinden efrad-ı

OSMANLI

نمونه ١

سنه ١٢٩٢ في
Le ..... 189 .....

واسطه سیله
Transmis par .....

دقیقه ساعت
h. m. du

بدأ مخابره
Commencé à .....

ختام مخابره
Fini à .....

مأمورك امضاسی
Signature de l'employé

سنه في
Le ..... 189 .....

وصول نومروسی
N° d'arrivé .....

دقیقه ساعت
h. m. du

ارسالی
Réexpédié .....
a .....

مأمورك امضاسی
Signature de l'employé

TÉLÉGRAMME

مخابرات تلغرافیه‌ده طرفلرندن هیچ مسئولیت قبول اولنمز
L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie.

De ..... Pour .....

عن ..... الی

محلی نومروسی	عدد کلمات	غروب	محلی تاریخی	ساعت	دقیقه	روز ویاشب	طریق	اشارات مخصوصه
N° du dépôt	Nombre de mots	Group	Date du dépôt	Heures	Minutes	Matin ou soir	Voies	Indications non taxés
٧٦٨								

فندیرمه سلاحدار افندیه

اهالئ عثمانیه صنایعیه

روجه ای تشفاقنه یه خارجه نقدینه یازیورم

ایکنجی رطوبتی قیاقیه یاغاجی بیاکسیتی مرکب بیتیوب تشکل

ایلک سلاحسز اولدیغی نهم اوزره طویلامشدر والی ویلایا اوته‌یه‌دن

نقد مرخص کلوب اهالیه سلامت وقدوم وصولنه عظیم ایچون بولندیغی

سیایه بوحال حصول نتیجه‌لنمامسنه طولایی امیدسز بولندیغندن اولخصوصی

طلب ایدیلدیکی کبی سلاحی بولنمیاله راسلامه قودوه خارجنه

وسلمامه کونیه یاتن بعضه عضولریله باشی کسیلمشدر بوکون دخی دیکر

سلاحسز پیسیده مجروح حالده کتوریلمشدر بنمامیله بدی اولنی وقیعه تعیین غیر

افی اولوب حتی بیانمامنه بیله کفایه اینیامشدر اهالی زیاده سیله

OSMANLI ARŞIVI DAIRE BAŞKANLIĞI

-J/165/104

22 Rebiülevvel 1315

نمونه ۱

فی سنه Le 189 واسطه سیله Transmis par دقیقه ساعت h. m. du بدأ مخابره Commencé à ختام مخابره Fini à مأمورك امضاسی Signature de l'employé	TÉLÉGRAMME مخابرات تلغرافیه دن طولایی دولت هیچ مسئولیت قبول ایلمز L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie.	فی سنه Le 189 وصول نومروسی N° d'arrivé دقیقه ساعت h. m. du ارسالی Réexpédié à مأمورك امضاسی Signature de l'employé

De ..... Pour ..... عن الی

اشارات مخصوصه	طریق	روز ویاشب	دقیقه	ساعت	محلی تاریخی	غروب	عدد کلمات	محلی نومروسی
Indications non taxés	Voies	Matin ou soir	Minutes	Heures	Date du dépôt	Group	Nombre de mots	N° du dépôt
<								

تقدیر زیام ضعیفه واستصباح رها فنادیر یولاق ومیوه
محصولات غایت صحتلی حیواناته اولیوب کندولرینه رها زیام
ومختلف مأکولاته واعانه یولسامس ویاخود امور نافعه ده
آتخاذ مهری ایزدواولمقدر احوالك کسب اتیدیکی گرکسنیلکم
وپرشیاته مناسب اتخاذینه رأی اقطارم ایله ۹۷ تاریخلو توقیعلرینه
صول فقرسنه ارائه اولنمشدر ۹۷ شرحایله

Y.MTV.No:165/104

22.03.1315 / 21 August 1897

Osmanlı halkının sabahleyin dükkanlarını kapayıb bir kaç bin kişi olarak miting yapmak üzre silansız olarak toplandıkları ve vali ile kendisine seçilmiş on iki kişi gelerek halkın fakr u zaruret içerisinde bulunduğunu gelecekten ümid kestiklerini, asayiş kalmadığını gıda tevziatının yetersiz olduğunu hayvanlarında açlıktan telef olduklarını, halka daha fazla yardım yapılmasını istediklerini hami Şermsayd imzalı Kandiye'den Beyoğlunda İngiltere sefaretine çekilen telgraf

Kandiye'den Babıalide İngiltere sefirine

Ber-vech-i ati telgrafnameyi Hariciye nezaretine yazıyorum ahali-i Osmaniyye sabahleyin erkenden dükkanlarını kapatub bir kaç bin kişiden mürekkeb bir miting teşkil ile silahsız olarak nizam üzre toplanmışdır vali ile kendisine seçilmiş on iki nefer murahhası gelüb ahalinin sefalet ve fakr u zaruret-i azami içinde bulunduklarını beyan bu hali hazırın neticelenmemesinden dolayı ümidsiz bulunduklarından ne olacaklarını taleb ettiler pençenbe günü silahı bulunmayan bir islamın kordon haricinde bir müslüman köyünün yanında bazı uzuvlarıyla başı kesilmiştir bugün dahi diğer silahsız yerliside mecruh olarak götürülmüşdür yaşamamış .....gayr-ı kafi olub hatta yaşamalarına bile kifayet etmemektedir ahali ziyadesiyle fakirdir ziyade zayıfdır ve istikbal daha fenadır yulaf ve meyve mahsulatı kayıb olmuşdur hayvanat avlıyor daha ziyade ve muhtelif mekulat ve ianede bulunulması veyahud umur-ı nafiada istihdamları arz u olunmaktadır ahvalin kesb ettiği gerginliğe ve bir teşebbüsat-ı münasibe ittihazına dair efkarım fi 14 Ağustos 97 tarihlü telgrafnamemin son fıkrasında irae olunmuşdur

fi 24 Ağustos 97 Şermsayd

İrade Tasnifi
Umumi No: 18
7 Cemaziülevvel 1315
3005

T.C. BAŞBAKANLIK ★ 1981

٧٠٧

حضرتلرنه

سدبك ورزی راضی و برج نفعی تأمیناتی معا ذكلك اركك بابجكری اعضای سابقه سندن و یدیرك یاغ دوغوه ورثه سندن فرعا نفعای تأمیناتی معا ذكلك اعضای سابقه سندن و یدیرك انشیرك تعیناری تنزیلك فضله یاغ مقدار مقرره یه بالغ اولدقده اعضای مشار الیهم یه بالغ اولدقده اعضای مشار الیهم یه بالغ اولدقده اعضای مشار الیهم

٥٠

بطريقخانهٔ ملك روم

استانبول

غرة

مصوص

واصل مقدس مجيدس جانبلرينه

دوستلرو افقم مفترص

اركص سنجاغي صنوف اسلكيه بر ايله محكومي اعضاسنك بك مأمور بيرده خدماته حسن سعي ايده واسيدوك حاجي يافي وفنار روم مكتب كبير مأمور نشأت الهي مناقب بقدوده زكي سائر تعليم تعليميه اشتغال ايده و برمرتبه دها ترقي ايلمك مطلوبلاريدر كه مرتبهكز بولنان آنلرك آنطاسيادن افندي بنالرك صداقت واستقامت جريله محكومكز حقنده استحكام بولمالريني سايان اصدقاي نبذه شاهانه ايله اولمديكي سايه سنده بو دفعه دخي مظهر نوازش شاهي بيورلمش اوصاف واقعه لريله مناسباً بر قاچ مقاطعه معاونكيه اعيالري خصوصه لطف وعنايه عليه دوستلرك بيورلمسني مورد خصوصه دعا ودنيازيه اجتناب اولنغين اولبابك اعتنايلري مقدمه سنه الاركدر. ماه محرم ١٣٠٧ سنه ٢٠ ١٣٠٧

بطريق سلم

٥٠٦٥١٤٧٩٠١

دائرة الأمور الداخلية
مكتوبجي
١٥١٤

حضور عالي حضرت صدر اعظم

معروضه عبدكم كه ديدكه
سلانيك ولايتي داخلنده بيرچ وقوعه ولان قوجاغز قضاسنه بلغار جماعتندن برنفر مقام معاونت نصبي مقرر اولوب حالبوكه
شرعيه قدر اوجاغنده مقام معاونت اجراسنه طالب ظهور اتمامسنه مناسبتك نصبي مقتضي كورينمك - ومع نظر بنظلكنده
ويلوف لفا تقديم قضامه تقرير اولنان اكثري بيان اولنمغله اعضاي سائر نفسنده واسطه باف قيد
بيرچ رانصه سي انتخاب اولنمق قوجاغز قضاسنك مقام معاونت حكميه نصبي مرهون راي سامي جناب صدر اعظم حضرتلرينك اولديغي
امر وفق حقنده لازم كلان مقدماتك اجراسي مهمات عالي جنابلرينه

ناظر امور داخليه

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞK

باب عالی
خزینهٔ اوراقی

۸۹۷	۱۲۷۵	

۱۵۱۲	
۱ ۷۶۷	
۱	
۲	

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞK

داخلیه نظارت جلیله سنت مأموریه مکیه قومیسیونه جواد بیریلدی ٤٤ حرره ١٣٤٤ تاریخ ویلیک بشیوز اوندوچ لفوف تذکره شده سلانیک ولایتی داخنده یتیمچ
وقوصوه ولایتی قوجاز قضالرینه بلغار جماعتنه برر قاچ مقام معاونی یعنی مقدار اوچیوز غالش شمدیکه قدر اوچ جماعتدن طالب ظهور ایتمامسنه مبنی روم ایلی ایکنجی آلای
ملفوف تقریرده الکیتری تصدیه اوضع ارکری بدایت محکمه سی اعضای سابقه سنه وسیلکی یانا افندینک یتیمچ وانصه سی انقره سیاری افندینک مر قوجاز قضاری قاچقلم
معاونلکنه یعنی اشعار اولنمش
موصی الیهما نک ترجمه حال خلاصه لری کریم مسجل وکیل ایشبو وسیلکی یانا افندینک مأموریت سابقه سنه برای الدم اولدیغی واضافه هنه اربابنده بولنمغی سعادتیه
استعلام جواباً یازیلوب ولایتیم کلا تعقیقات مأموره وانصه سی انقره سیاری افندینک کفایتی رضی روم ایلی ایکنجی ملفوف تقریری مندرجاتنده اکلاشیلمیه رو جب
اشعار تصدیه مأموریتی تنسیب اولنمه مذکور تذکره ملفوفیله اعاده وتقدیم قلندی اوچ یوز اون سکز سنه ربیع الاول ٢٩ و ٢٩ تشرین ثانی سنه ١٣٤٥

اعضادن
مدیر نائب
حمید عبده بولادی

اعضادن
علی حسن

اعضادن

اعضادن
محی الدین

اعضادن

مأموریه مکیه قومیسیونی رئیسی

İ.DH. No:18

7 Ca 1315 / 4 October 1897

Selanik vilayeti dahilinde Petriç kaymakam muavinliğine Ergiri Bidayet mahkemesi azâ-yı sabıkasından(eski azasından) Asilaki Yani ve Kosova vilayetinde Koçana kaymakamı muavinliğine Anastas Anastasyadi Efendi'nin tayinleri haklarında

Atûfetlü efendim hazretleri

Selanik vilâyeti dâhilinde Petriç kazâsı kaymakam muavinliğine Ergiri Bidayet mahkemesi azâ-yı sabıkasından Vasilaki Yani ve Kosova vilayetinde Koçana kaymakamlığı muavinliğine Anastas Anastasyadi Efendilerin tayinleri tezekkür kılındığına dair me'mûrin-i mülkiye komisyonundan itâ olunan mazbata Dahiliye nezâret-i celilesinin tezkeresiyle beraber arz ve takdîm kılınmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfetpenâhi şerefmüte'allik buyurulur ise mantûk-ı münifi infâz olunacağı beyânıyla tezkere-i senâverî terkîm kılındı efendim Fî 14 Rabiul-ahir 315 ve fî 31 Ağustos 313 Sadrazam

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olub melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkere-i sâmiye-i sadâretpenâhileri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfetpenâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir fî 7 Cemaziyel-ula 315 ve fî 22 Eylül 313

Ser-kâtib-i hazret-i şehriyârî bende

İ.DH. No:18

7 Ca 1315 / 04 October 1897

Babıali Daire-i Umûr-ı Dahiliye Mektûbi Kalemi Aded 1513

Huzûr-ı âlî-i hazret-i sadâretpenâhiye

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Selanik vilâyeti dâhilinde Petriç ve Kosova vilayetinde Koçana kazâlarına Bulgar cemaatinden birer kaymakam muavini tayini mukarrer olub halbuki şimdiye kadar o cemâ'atten kaymakam mu'âvinliği içün taleb zuhûr etmemesiyle münâsiblerinin ta'yini muktezi görünerek Rum Patrikliğinden verilüb leffen takdim kılınan takrirde ehliyetleri

tasdik olunan Ergiri Bidayet mahkemesi azâ-yı sabıkasından Vasilaki Yani Efendi'nin Petriç ve Anastas Anastasyadi Efendi'nin Koçana kaymakam muavinliklerine tayini merhûn-ı re'y-i sâmi-i cenâb-ı sadârretpenâhilerinden ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir fî 5 Safer 315 ve fî 24 Haziran 313

Nâzır-ı Umûr-ı Dahiliye Bende

İ.DH. No:18
7 Ca 1315 / 4 October 1897 / 22 Eylül 1313

Patrikhane-i Millet-i Rum İstanbul Aded Mahsus
Dâhiliye Nezâret-i celilesine
Devletlü efendim hazretleri
Ergiri sancağı sandık eminliğiyle Bidayet mahkemesi azâlığı gibi me'mûriyetlerde hidemât-ı hasenesi sebk eden Vasilaki Hacı Yani Viktır rum mekteb-i kebirinin neş'et eylemesinin müte'âkib başkacada türkçe lisânının ta'allüm ve ta'lîmiyle iştigâl eden ve bir müddetten beru Dersaadet matbû'ât-ı rumiyyesi türkçe mütercemliğinde bulunan Anastas Anastasyadi Efendiler bendeleri sadâkat ve istikâmetleri cihetiyle hükûmet-i seniyyece istihdâm buyurulmalarına şâyân-ı ısdıkâ-yı teb'a-i şâhâneden olmalarıyla sâye-i mekârimvâye-i hazret-i padişahide mûmâ-ileyhimâ bendelerinin evsâf ve iktidârlarıyla mütenâsiben bir kaymakamlık mu'âvinliğiyle ihyâları husûsuna lütf u inâyet-i aliyye-i devleteleri bidirig buyurulmasının sûret-i husûsiyyede ricâ ve niyâzına ictisâr olunmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir
fî 15 Muharrem 315 ve
fî 4 Haziran 313 Patrik-i Rum

İ.DH. No:18

7 Ca 1315 / 4 October 1897 / 22 Eylül 1313

Babıali Me'mûrîn-i Mülkiye Komisyonu Aded:262
Dâhiliye Nezâret-i celilesinin me'mûrîn-i mülkiye komisyonuna havale buyurulan 24 Haziran 313 tarih ve bin beşyüz onüç numaralı tezkeresinde Selanik vilâyeti dâhilinde Petriç ve Kosova vilayetinde Koçana kazâlarına Bulgar cemaatinden birer kaymakam muavini tayini mukarrer olduğu halde şimdiye kadar o cemâ'atten taleb zuhûr etmemesine mebni Rum Patrikliğinden alınan melfûf takrirde ehliyetleri tasdik olunan Ergiri Bidayet mahkemesi azâ-yı sâbıkasından Vasilaki Yani Efendi'nin Petriç ve Anastas Anastasyadi Efendi'nin Koçana kazâları kaymakam muavinliklerine tayini iş'âr olunmuşdur
Mûmâ-ileyhimânın tercüme-i hâl hulâsaları gerçi müseccel değilsede Vasilaki Yani Efendi'nin memuriyeti sâbıkasından beriyyü'z-zimme olduğu ve ahlak-ı hasene erbâbından bulunduğu sebk eden isti'lâma cevaben Yanya vilayetinden gelen telgrafname mealinden Anastas Anastasyadi Efendi'nin kifâyeti dahi Rum Patrikliğinin melfûf takriri mündericâtından anlaşılmasıyla ber-mûceb-i iş'âr tasdik-i me'mûriyetleri tensîb olunarak mezkûr tezkere melefûfuyla takdîm kılındı ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir Fî 29 Rebiül-evvel 1315 ve fî 16 Ağustos 1313Me'mûrîn- Mülkiye Komisyonu Re'isi Esseyyid Mustafa Vehbi Azâdan Akif bin Halil Rahman Azâdan Esseyyid İbrahim Azâdan Salih bin Hüseyin Hamdi Azâdan Mecididin Azâdan Kostantin
Azâdan Diran Bey hiyn-i tahrirde bulunmadı

Traité Politique 22 Cemaziel evvel 1315
No: 34

دائرهٔ امور داخلیه
مکتوبی قلمی
عدد
۷۸۸۱

موضوعی مصدر صدارت عظمیه

معروضه جیاکه کیفیت اسبابیه که

سلانیک ولایتی داخلنده واقع قره فوریه قضاسی قائمقامی بولنان، عسکر خیمی ترتیب اقدنمکده اولدیغی حالده بعض اشخاص طرفندن بابمه مطالبات تقدیم قلنمش اولدیغی

طرف قضیه الکلیسیه وسلانیک حبیب زاده ملکی مأذونلرندن یهودی افندیلر تعیین ویرلمش اولدیغی حالده آلغنیه مطالبات اولباب عاده وفقا حضرت صدارتپناهلرینه

تاریخ تحریراتی ایله قیدنمه وصورت اسنادی مرفوعه مکتوبلرینده بولنان اخبار اجمالیاری واجب مساعده فیه جناب صدارتپناهیدر -

۱۹ صاحبقران ۱۳۱۵

ناظر امور داخله

I. dh 1315 C 22

سلانيك ولايتي
مكتوبي قلمي
عدد
٢٢٧

راجعه نظارتپناهيسنه

دولتلو افندم حضرتلري

معاشه مخصص عائله سي اعانه يه غير كافي اولديغي وشمدي اولديغي محلك قره قريه نك آب وهوا سنه امتزاج ايده مديكندن طولاي كسب صحت ايلديكي بيان ايلديكي مأمورينك
عفوي ولاجل السعادي رعايت عزيمه ماذونيت اعطاسي حضرتنده قره قريه قضاسي قائمقام معاونلكنه تبديل قلمسي وسلانيك قضاسنه عودتي
قائمقام عفوندن كونديلدكده عائله سنك ايده محل بد هوا طبيعتي اوجهيله ايوري لقاء ابقاسنه سوي عالي نفس تنبيهلري قلمسي وسلانيك قضاسنه اعاده سنه
رديم جما عفوندن تزويز ريجاسي افندي طرفندن ويريلدكده عرضحاله كتسي سلانيك جمعيه راعت مكتوبه ده رجه سنه سعادتپناه تركيه وفرانسه جانبلرنده وفق راعتي تحصيل ايدرك
على الاعلى درجه ده شهادتنامه استحصال ايلديكندن بحثله برقضا قائمقام معاونلكنه تقديم قلمسي استدعا اولنمش وسوي عاليه تزويز ريجاسي افندينك صحت افاده سيله حسن سيرتي
محلنده وسكنه سنكوره يه تنسيبي ايچون اولفكرون بولنمك وكرك عكسا جوس تزويت افندينك ستدعيانه نظراً ابقاي مقتضاسي سوطرأي عالي نفس تنبيهلريه

٩ جماد الاول سنه ١٣١٥ و ٢٢ ايلول سنه ٣١٢

سلانيك واليسي

İ.DUİ.135-22

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞK

ا. dlln 1315 c 22.

دفاتر عالی
وزارت املاک و مستغلات
عدد
٢٢٥

واقع نظارت جلیله سنك معروضه مؤرخه ٤ شهر ربیع الاخر سنه ١٣١٥ تاریخ و ایکی بیك سكسان سكز نومرولی تذكره سی معروضیله مطالعه اولندی
مآلنده سلانیك ولایتی داخنده قره فریه قضاسی قاحقم معاونی علی افندینك آب و هوای محلی ایله عدم امتزاجندن ناشی وقوع استعفاسنه مبنی
بینه ملك قصه سی اهالیسنده اولوب سلانیك حمیدیه زراعت مکتبی مأذونلرندن بترو بجدی افندینك تعیینی ولایتجه ایراد و آلنان معروضدن تحریر اولنه اشعار-
اولندیغی بیانیه ایفای مقتضای کوشت اولندی-
موصی الیهك زوجه حالی مجلس وکلسنه کندوسنك متبدله مأذونیه اولمه وحصه سیدن ولایتك اشعارنده بیانیه و تصدیقه ایدلمه بناء بر موجب اشعار
اجرای مؤدیتی تذکر اولنه رق مذکور تذکره معروضیله اعاده و تقدیم قلندی اولبابده امر و فرمان حضرت صدارت پناهی الامر در-

٧ جمادی الاخره سنه ١٣١٥ و ٧ شهر ربیع الاخر سنه ١٣١٤

مؤدیه میله قوهیوفی یئسی

اعضادن
دیاله بك

اعضادن

اعضادن

اعضادن

اعضادن

اعضادن

عطوفتلو

صفوزی

افندم

سدبه دلای رضلغ فرمودیکز نفسی فاکفام معاونه عائد اولمق اوزره ۱۵ لیک تخصیصات سنویه ویرلمسنه دائر
جمعیت زراعیه نامنه مرد دیکری افندیه تعلیق طوبه رابطه سنه بیلدیرلمکله برابر بو بابده تکرار مذاکره سنه
محل قالمیه جغندن بو مسئله نک تنظیم اولنه رق مجلس وکلا قرارنامه سنه ادراجی ایچون ۱۵ لیک تخصیصات
مضطره نک عهده سنه تحمیل ایله بو کره دولمه ۱۵ لیک تخصیصات سنویه نک ۱۵ لیک تخصیصات مضطره
سنه عهده سنه تحمیل ایله بو کره دولمه ۱۵ لیک تخصیصات سنویه نک ۱۵ لیک تخصیصات مضطره
سنه عهده سنه تحمیل ایله بو کره دولمه ۱۵ لیک تخصیصات سنویه نک ۱۵ لیک تخصیصات مضطره
سنه عهده سنه تحمیل ایله بو کره دولمه ۱۵ لیک تخصیصات سنویه نک ۱۵ لیک تخصیصات مضطره

İ.DH. Hususi No:34
22 C 1315 / 18 November 1897

Selanik vilayeti dâhilinde Karaferya Kazâsı kaymakam yardımcılığına Selanik Hamidiye Ziraat mektebi mezunlarından Petro Dimitri Efendi'nin tayini hakkında

Atûfetlü efendim hazretleri
Selanik vilâyeti dâhilinde Karaferye kazâsı kaymakamı mu'âvini Aleksanbos Servet Efendi'nin vukû'u istifâsına mebnî yerine Menlik kazâsı ahalisinden ve Selanik Hamidiye Ziraat mektebi mezunlarından Petro Dimitri Efendi'nin ta'yîni husûsuna dâir Dahiliye nezâret-i celilesinin tezkeresi me'mûrin-i mülkiye komisyonundan tanzîm olunan mazbata ile me'ân arz ve takdîm olunmuş olmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfetpenâhi şerefmüte'allik buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infâz edileceği beyânıyla tezkere-i senâverî terkîm kılındı efendim Fî 10 Cemaziyel-ahir 315 ve fî 25 Teşrin-i evvel 313 Sadrazam

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i ta'zîm olub melfûflarıyla beraber manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkere-i sâmiye-i sadâretpenâhileri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfetpenâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir fî 22 Cemaziyel-ahir 315 ve fî 6 Teşrin-i sani 313
Ser-kâtib-i hazret-i şehriyârî bende

İ.DH. Hususi No:34
22 C 1315 / 18 November 1897
Babıali Me'mûrîn-i Mülkiye Komisyonu Aded:335

Dâhiliye Nezâret-i celilesinin me'mûrîn-i mülkiye komisyonuna havale buyurulan 4 Teşrin-i evvel 313 tarih ve iki yüz seksen bir numaralı tezkeresi melfûfuyla mutâl'aa olundu mealinde Selanik vilâyeti dâhilinde Karaferye kazâsı kaymakamı mu'âvini Aleksanbos Servet Efendi'nin ab ve hava-yı mahalli ile adem-i imtizâcından nâşi vukû'u istifâsına mebnî yerine Menlik kazâsı ahalisinden olub ve Selanik Hamidiye Ziraat mektebi mezunlarından Petro Dimitri Efendi'nin ta'yîni vilâyet-i müşârun-ileyhâdan alınan melfûf tahrirâtda iş'âr olunduğu beyânıyla ifâ-yı muktezası gösterilmişdir
Mûmâ-ileyhin tercüme-i hâli müseccel değilse de kendüsünün mektebden me'zûn olmasına ve hüsn-i sîreti vilâyetin iş'ârında beyân ve tasdîk edilmesine binâen ber-mûceb-i iş'âr icrâ-yı me'mûriyeti tezekkür olunarak mezkûr tezkere melfûfyla iade ve takdim kılındı ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir fî 3 Cemaziyel-ahir 1315 ve fî 6 Teşrin-i evvel 1313
Me'mûrîn- Mülkiye Komisyonu Re'isi Azâdan....., Azâdan....., Azâdan....., Salih bin Hüseyin Hamdi, Azâdan.Mecididin , Azâdan Kostantin , Azâdan Diran Bey hiyn-i tahrirde bulunmadı

İ.DH. Hususi No:34
22 C 1315 / 18 November 1897

İşbu raporda mevzû' mahall-i belediye tabibi Dimitri Tasos Efendi'nin mühr-i zâtisi olmağla tasdik olunur fî 8 Eylül 313

Karaferye kazâsı kaymakam mu'âvini Aleksanbos Servet Efendi'nin 8 Temmuz 313 tarihinde ma'rufât-ı acizânemle bi'l-mu'âyene kendüsünde romatizma illetinin te'siriyle ..... halini peyda eylediği ve illet-i mezkûreden nâşi rurubet mevkiiyyesi derkâr bulunan Karaferye ikâmeti ahvâl-i sıhhiyesine nazaran gayr-ı mümkün bulunduğu bâ-rapor arz olunmuşdu efendi-i mûmâ-ileyhin bu defa be-tekrâr mu'âyenesi icrâ edilerek illet-i sâbıkası el-yevm ala hâle olduğu tebeyyün etmiş olmağla işbu rapor tanzim kılındı fî 8 Eylül 313
Karaferye belediye tabibi

İ.DH. Hususi No:34
22 C 1315 / 18 November 1897

Selanik Vilâyeti Mektubi Kalemi Aded 232
Dâhiliye Nezâret-i celilesine

Devletlü efendim hazretleri ;
Maaş-ı mahsusunun ailesini I'âşeye kâfi olduğu ve mübtela olduğu illetinin Karaferye'nin ab ve havasıyla imtizâc edemediğinden dolayı kesb-i şiddet eylediği beyânıyla me'mûriyetinden affı ve li-ecli't-tedavi Dersaadet'e azimetine me'zûniyet itâsı hakkında Karaferye kazâsı kaymakam mu'âvini Aleksanbos Servet Efendi tarafından verilüb kazâ-i mezkur kaymakamlığından gönderilen istid'âname ile mahall-i belediye tabibinin ol bâbdaki raporu leffen eb'âs- su-yı âlî- nezâretpenâhileri kılınmış ve Menlik kasabası ahalisinden ve teb'a-i devlet-I aliyyenin rum cemaatinden Petro Dimitri Efendi tarafından verilen arzıhalde kendüsü
Selanik Hamidiye Ziraat mektebinde dörd sene mütemadiyen türkçe ve fransızcayı ve fenn-I zir'aati tahsîl ederek aliyyü'l-alâ derecede şehâdetnâme istihsâl eylediğinden bahisle bir kazâ kaymakam mu'âvinliğine ta'yîn kılınması istid'â olunmuş ve mûmâ-ileyh Petro Dimitri Efendi'nin sıhhat ifâdesiyle hüsn-I seyrânî mahallinden ve mekteb-I mezkûr müdiriyyetinden tasdîk edilmiş olmağla gerek bunun ve gerek Aleksanbos Servet Efendi'nin müsted'iyâtına nazaran ifâ-yı muktezâsı menût-I re'y- ali-I nezâretpenâhileridir ol bâbda emr u fermân hazret-I men lehü'l-emrindir fî 9 Cemaziyel-evvel 315 ve fî 23 Eylül 313
Selanik vâlisi

İ.DH. Hususi No:34
22 C 1315 / 18 November 1897

Babıali Daire-i Umûr-ı Dahiliye Mektûbi Kalemi Aded 288

Huzûr-ı âlî-i hazret-i sadâretpenâhiye
Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki ,
Selanik vilâyeti dâhilinde vâki' Karaferye kazâsı kaymakamı mu'âvini Aleksanbos Servet Efendi'nin ab ve hava-yı mahalli ile adem-I imtizâcından nâşi vukû'u istifâsına mebnî yerine Menlik kazâsı ahalisinden ve Selanik Hamidiye Ziraat mektebi mezunlarından Petro Dimitri Efendi'nin ta'yîni vilâyet-I müşârun-ileyhâdan alınub melfûfâtıyla beraber takdîm kılınan 23 Eylül 313 tarihli tahriratda izbâr kılınmış ve sûret iş'âr-I muvâfık-I maslahat bulunmuş olmağla icrâ-yı icâbı vâbeste-i müsâ'ade-i aliyye-i cenâb-ı sadâret-penâhileridir ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir Fî 19 Cemaziyel-ahir 315 ve fî 4 Teşrin-i evvel 313

Nâzır-ı Umûr-ı Dahiliye Bende

Yıldız Perakende Askeri

No 8134/18 12 Cemaziyelahır 1315

12 Ekim 1315 2

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

YILDIZ PERAKENDE ASKERİ ,.Nr.134 / 18
12 CEMAZİEL-AHİR 1315 / 8 November 1897

Redif Taburlarının ayaklanarak Çatalca'ya gelmesini teşvik edenlerin Tahkiki ve gereğinin yapılması

Hudud-ı Yunaniyye Umum Kumandanı ve Ordu-yı Hümayun müşiri yaver-i ekrem Edham Paşa Hazretleri bende

....Kuli civarında bulunan Ermenek ve Silifke ve Çorum ve Kangırı Redif taburları efradı birden ayaklanarak Çatalca'ya doğru gitmek üzere iken icra edilen vesayaya üzerine efrad-ı merkumla teskin ve yerlerine iade kılındığı ve bunun müşevviki Ermenek taburu katibi Ali Rıza ve Üçüncü Bölük yüzbaşısı Muhammmed Nuri Efendinin olduğu arz ve efsun(?) Ali olmağla serian tedabir-i lazıme-i teskinanenin ittihaz ve icrasıyla beraber gerek müşevvik oldukları beyan olunan muma ileyhima ve gerek bunda zi-dahil oldukları anlaşılacak olanlar haklarında muamele-i kanuniye-i şedidenin müsareaten ifa ve keyfiyetin arz-ı atabe-i ulya buyurulması irade-i Hazret-i hilafetpenahi iktiza-i alisindendir ol babda 27 Teşrin-i evvel 1313

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

1617
Erakende Askeri

No: 133/64

21 C.Evvel 1315

صدور بونانه عموم قونسلرینه اراضی دولت عثمانیه ده مقیم اولدقلری مدتجه عسکریه دن معاف اولدقلرینه دائر

افندیم حضرتلری

اراضی دولت عثمانیه ده مقیم اولدقلری مدتجه عسکریه دن معاف اولدقلرینه دائر بونانستان قونسلرینه ارسال قلنان ۱۳۱۵ سنه سی ایلولک بیرنجی پازارتسی یوم و ۱۳۱۵ سنه سی ایلولک اون بشنجی پازارتسی یوم و نمره لو تحریرات ایله بونانستان قونسلرینه ارسال قلنان ۱۳۱۵ سنه سی ایلولک یکرمی

YILDIZ PERAKENDE ASKERİ., Nr . , 133 / 64

21 CEMAZİELEVVEL.1315 / 18 October 1897

Müteahhitlere yeterli ödeme yapılmadığından orduya erzak vermedikleri.

Hudud-ı Yunaniye Umum Kumanı ve Ordu-yı Hümayunları Müşiri Yaver-i Ekrem Edhem Paşa KullarındanŞifre ;
Ağustosun yedisinden Eylülün yedisine kadar ordu-yı hümayunun bir aylık erzak-ı için müteahhidlere 80 bin lira verilecekken 54 bin lira tediye edildi. Eylül'ün yedsinden teşrin-i evvelin on beşine kadar da 60 bin liranı tediyesiyle idareye emr u ferman buyurmuş iken şimdiye kadar ancak 10 bin lira verildi. Binaenaleyh müteahhidler izhar-ı acz ile erzak getirmemekte ve ordu-yı hümayun ise her nev erzaka şiddetle muhtaç bulunmaktadır. Bu hal ile iaşenin kesb edeceği müşkilata ve intac eylemesi tabii olan vehamete nazaran muktezayı halin tesri-i ifasına emr u ferman buyrulmak maruzdur.21 Ca 1315 ve 5 Teşrinievvel 1313

1 Şaban 1315

İdare-i Perakande Zaptiye
No: 20/9

قوصوه ولایتنده شیفره

تسالیا ده فرار ایده ارناود افراد ردیفنك برحوغی شرقصو ریو ریده اراده سنیه حضرت
ملوکانه یه توفیقاً بر طاقم اشراف و متنفذان معرفتیله وقوعه کلان نصایح و ویرد یریده تأمیناته
همه تأثیراتیله عودت ایتدیرلدیکندن بونلرك سلاحلیکده طوتیلوب دوهار مجازات ایدلدی اشراف
مذکوره نك اهالیجه وقع و حیثیتلرینی کسر ایتدیکی بر دلیل کبی مخصوصاته کندیلرندن استفاده
ایدیلمامسی انباح ایده جکی برشتلرده صورت مخصوصده بیلدیرلمکده اولوب استطلاعات واقعه یه
بوفی مؤید ایدوکندن نظراً بوکیدرك بر دفعه یه مخصوص اولمق اوزره عفو عالیلرینه مظهریتلری لزومی عرض اولنور

اولبابده / شعبان ۱۳۱۵ و ۱۲ کانون اول ۱۳۱۳

قوصوه والیسی
حافظ محمد

YILDIZ PERAKENDE ZABTİYE , Nr., 20 / 9
01.ŞABAN.1315 / 26 December 1897

Kosova Sancağı mutasarrıflığı
Zabtiye Nezareti Celilesine;
Devletlü atufetlü Efendim Hz.
Arnavud redif taburlarını arada deniz olmadığı halde bir sene memleketlerine yakın mevaki'de silah altında tutmak sarf-ı muvaffakiyet-ı celile-i cihanbaniden olduğu ve muharebata nazaran her nasılsa şu aralık firariler adedi binnisbe tezayüd etmekte ve ramazan-ı şerifde takarrüb eylemekde olduğundan ilerüde cemiyetlice firara meydan kalmamak için münasib ise şimdiden ordu-yı hümayun kumandanlığının intibah-ı üzre bulunmaları lüzumu mütalaa edilebileceği arz olunur ol babda emr u ferman hz. Menlehül emrindir.
18 Şaban 315 ve 29 kanun-ı evvel 313 bende isim yazılı mühür

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

380/30 6 Şaban 1315

ه

بخ حمایه مفخره حضرت مدفنیا لهیده منشئ تأسیسات عسکریه اعلیه
فوصیوده عمومیدن تحصیلات یومیه یی مبنیه یوصدده.

اجمالی	تفصیلات	دیباره
	۱۶۲۶۰	التجی دائره بلدیه مأموریه وکتبه ی اعلیه ی طبه وه اطفائیه
	۸۱۰	برلیه محافظه خانه سندن
	۲۱۶	لوندره محافظه خانه سندن
۱۷۲۸۶	۱۷۲۸۶	

ویرانه

	۵۷۰۵۰	طرابلس غرب ولایتندن
	۱۲۱۹۴	سلانیك ولایتندن
	۱۱۷۰۰	طوغودن قضاسندن
	۶۱۲۹	نابلس سنجاغندن
۹۱۲۷۲	۹۱۲۷۲	
۱۰۸ ۶۶۱		
۷۸ ۱۶۶ ۶۰۷	۷۸ ۲۷۷ ۰۴۸	تحصیلده عمومیه

۱۷۸ طاس وافتتاح

۱۷۸ طاس وافتتاح تاریخنده عصده و تقدیم قلنمه یوصدلدن یکیوزسکن

فوتوسو عمومی محاسبه مدیری
نافذ محمد بن عبدالله

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

Y.A.HUS. No:380/30
06.08.1315 / 31 December 1897

Tesisât- askeriyye ianesinin hasıl olan mikdarına dair
Babıali Daire-i Sadaret Amedi Divan-ı Hümayun 1084
Tesisât-ı askeriyye i'âne-i umûmiyyesinin bu güne kadar hâsıl olan mikdârını mübeyyin pusula arz ve takdim kılındı efendim fî 6 Şaban 315 ve fî 18 Kanun-i evvel 313 Sadrazam
Taht-ı himâye-i mefhame-i hazret-i hilâfetpenâhide müteşekkil te'sisât-i askeriyye i'âne komisyon-ı umûmisinin tahsilât-ı yevmiyyesini mübeyyin pusuladır

Dersaadet	Guruş	İcmâl
Altıncı daire-i belediye me'murin ve ketebesi i'ânesi olarak alınan	16360	-
Berlin sefâret-i seniyyesinden	810	-
Londra sefâret-i seniyyesinden	216	-
	17386	17386
Vilâyet		
Trablusgarb vilayetinden	57250	-
Selanik vilayetinden	16194	-
Turgudlu kazasından	11700	-
Nablus sancağından	6129	
	91273	91273
		108641
fî 17 Kanun-ı evvel 313 tarihiyle arz ve takdim kılınan pusulanın yekünü		78168407
	Tahsilât-ı umûmiyye	78277048

Komisyon-ı umûmi muhâsebe memuru nafi'a muhasebesi müdiri

Yıldız Perakende Zaptiye
No: 20/9

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

17 Şubat 1317

ضبطیه نفر سید جمیله

YILDIZ PERAKENDE ZABTİYE , Nr.,20 / 9
17 Şaban 1315 / 9 January 1898
Teselya'dan firar eden Arnavut redif efradı hakkında Kosova valiliğinin şifresiyle Bran mutasarrıflığı tahriratı.

Kosova Vilayetinden Şifre
Teselya'dan firar eden Arnavud redifenin şerefsudur buyrulan irade-i seniyye hz. Hilafetpenahiye tevfikan bir takım eşraf ve müteneffizan marifetiyle vukua gelen nesayih u virdiye yalan teminatın hüsn-i tesir etyan avdet ettirilmişken bunların Selanik'te tutulup düçar-ı mücazat edilmeleri eşraf-ı mezkurenin ahalice vaki vahşiyetlerini kesr ettiği gibi bir daha bu gibi hususatta kendilerinden istifade edilememesini intâc edeceği protestodan suret-i mahsusada bildirilmekde olup istilaat-ı vakıada bunu müeyyid idüğüne nazaran bu gibilerin bir defaya mahsus olmak üzere afv-ı aliye mazhariyetleri lüzumu arz olunursa da ol babda 17Şaban 315 ve 13 Kanun-ı evvel 313 Kosova Valisi Hafız Muhammed

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

Yıldız A. Hususi No: 380/34
8 Şaban 1315

دائرة امور خارجيه
مكتوبجي
سر
٢٩٧١

صفوتلو حضرت صاحبنا هر:

معروضه چاكريكه در بركه
بنده و دوستلرينه و عموم مسافرين و زوار مايه حضرت پادشاهيدن كوكلو قبول اولنمه اوزره بولوناسنه كمكده اولديغز جهتله عرض عبوديتي مقتضاسي
اداء سنه جنابه يا رسانه تجشم بولنمغين بيانه جسارت اولنمشدر بوندن صفت ترفيقانه ايله سن شرفلنوب بيانه جسارت اولنمشدر بوندن صفت ترفيقانه ايله سن شرفلنوب بيانه جسارت اولنمشدر
اوراده بولونان ريس افندي به كيفيت تومسجه مخصوص بيانه جسارت اولنمشدر سايه قدر ترفيقانه حضرتلرينه احوال حميده بر طرف اولنمغي
مصاحبانه رخص حضرتلرينه اولنمسنه نظراً ذكر اولنمغين وصدر حضرتلرينه كمالي السلامه ترفيقانه وتعقيبه مجلسه قدوم ولعبه اولنمغين استيذان اولنمغين
بوكره الس، طاعونه تصادف ايتمكله تركي لعاً تعقيبه مجلسه قدوم اولنمغين افقاسنك اوراده بولونان ريس بابه اوزره حضرتلرينه مع الاركان
ناظر امور داخليه

١٥ شعبان سنه ١٣١٥

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

y.e-hus.1315-8-8

نمره
١٢٥

واجب نظارت جلیله سنه

دولتلو افندم حضرتری

تبعهٔ دولت علیه دن واسطه و فروشایه طاغنه محابره صناعتیله کوکلری اولدقلری کیه نزدیک منع و جزیه‌ری حقنده کرامت افزای
سنوح و صدور بیورلیوب ۱۵ مارت ۲۱۲ تاریخ و اوندن اویله نزدیک تکه‌لی نظارتینه تبلیغ بیورلیان اراده سنیه حقنده پادشاهی حکم جبینه
امتثالاً محالک محروسه شاهانه و دیار اجنبیه بکمال استیلا و صدر حقنده دخی تدقیقات و تفتیشات مکمله اجرا قلنمقده ایدوکی سایه ده نوابر حقته
پادشاهیه احوال غریبه یه طرفدارلق و مصالحه فطریه دخی تعقیب اولنمقده صدر حقنده اتخاذ اولنمش تدابیر مصدوقه نك اجراسنه لزوم قلمیوب قانونیله
ذهبیوب قرایه وجهه واسطه‌نك محابره سنه قدری اولمیاده اوزره حقنده دخی الاركسه

١٨ رجب ٢١٥ ما ٩ سنه ٢١٦

دولتلو افندم حضرتری

Y.A.HUS. No:380/34 08.08.1315 / 2 January 1898

Yunanistan hükumetiyle musalaha akd olunduğu halde savaş anında Osmanlı devletinden Yunanistana gönüllü gitmek isteyen Rumların men'i hakkında hususi komisyon tarafından yapılmakda olan tedkikata devam edilip edilmediğinin istizanı hakkında

Babıali Daire-i Umûr-ı Dahiliye Mektubi Kalemi Aded 3921
Huzûr-ı âlî-i hazret-i sadâretpenâhiye
Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki ;
Teb'a-i devlet-i aliyyeden ve esafil merkomaya takımından olub gönüllü kayd olunmak üzre Yunanistana gitmekde olan Rumların men'-i azimetleri muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı padişahide bulunduğu beyân-ı âlîsiyle bunlar hakkında tedkikât ifâsı şereftüvârid eden 11 Mart 313 tarihli tezkere-i sâmiye-i sadâret-penâhilerinde emr ve izbâr buyurulması üzerine keyfiyet komisyon-ı mahsûs-ı riyâset-i âlîlerine tebliğ kılınmışdı sâye-i kudret-vâye-i hazret-i hilâfetpenâhide ahvâl-i harbiyye ber taraf olduğu gibi musâlaha-i kat'iyye dahi akd edilmiş olmasına nazaran zikr olunan rumlar hakkında kemâ fi's-sâbık tedkikât ve tekayyüdât icrâsına lüzum olub olmadığının istizânına dair be kere alınan 1 Kanun-ı evvel 313 tarihli tezkere leffen takdim kılındığından iktizâsının emr ve inbâ buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir Fî 5 Şaban 315 ve fî 17 Kanun-ı evvel 313
Nâzır-ı Umûr-ı Dahiliye Bende

Y.A.HUS. No:380/34
08.08.1315 / 2 January 1898

Babıali Daire-i Sadaret Amedi Divan-ı Hümayun 1091
Yunanistan hükûmetiyle musâlaha-i kat'iyyenin akd edilmiş olmasına nazaran zaman-ı harbde teb'a-i devlet-i aliyyeden olub gönüllü kayd olunmak üzre Yunanistana gitmek arzusundan Rumların men'-i azimetleri hakkında komisyon-ı mahsûsca bâ-irâde-i seniyye icrâ kılınmakda olan tedkikâta kemâ fi's-sâbık devam olunub olunmaması istifsârını hâvi dahiliye nezâret-i celilesinden meb'ûs tezkere melfûfuyla arz ve takdim kılınmağın ol bâbda her ne vechile emr u fermân buyurulur ise hükm-i celili infâz olunur efendim Fî 8 Şaban 315 ve fî 20 Kanun-ı evvel 313
Sadrazam

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

y.a-hus 1315 8-8

دار السعادة
دار الصدارت العظمى
اللهم ديوان همايون
١٠٩١

٥

پوستانه مشوره مصالحه فصلیه لک خصوصیله اولسه نظراً زمان حربده نبعه دولته علیه ده
اولمیه کوصلی قیدلمه اوزره پوستانه کمنک ازوایه ده رومیلی مع غربندی حضرتلری
توجیه محصوصیله باداره سنه احاله ایتدکلری کبی ایالت رومیلی ایله اولمی
استصوابی حاوی اضبط رجیه سنه مبعوث نزکه مفوضیله عرضه وتقدیم قلنمیه
اولبابده لهذا وجه امر وفرمان عالیشان حکم حمیه انفاذ اولنور اقتم

١٨ استانبول ١٢٧٥ ١٢ بنده الله ٢٤ صدر اعظم

Y.A.HUS. No:380/34
08.08.1315 / 2 January 1898

Komisyon-ı Mahsus Numara 125
Dâhiliye Nezâret-i celilesine
Devletlü efendim hazretleri ;
Teb'a-i devlet-i aliyyeden ve esafil merkomaya?(veksoromaya) takımından muhârebe münâsebetiyle gönüllü olarak Yunanistana gidenlerin men'-i azimetleri hakkında kerâmet-efzâ-yı sünûh ve sudûr buyurulub 15 Mart 313 tarih ve otuz üç numaralı tezkere-i âlîyye-i nezâret-penâhileri ile tebliğ buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı padişah hükm-i celiline imtisâlen memâlik-i mahrûse-i şâhâne ve diyâr-ı ecnebiyyeye gitmek isteyen Rumlar hakkında dahi tedkikât ve tekayyüdât-ı mükemmele icrâ kılınmakda idi sâye-i kudret-vâye-i hazret-i padişâhide ahvâl-i harbiyye ber taraf olarak musâlaha-i kat'iyye dahi akd edilmiş olmasına nazaran rumlar hakkında ittihâz olunan tedâbir-i ma'rûzanın icrâsına lüzum kalub kalmadığının komisyon karârıyla arz ve istizânına mücâseret kılındı ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir fî 18 Receb 315 ve fî 1 Kanun-ı evvel 313 Komisyon-ı mahsûs reisi

Yıldız Esas Evrakı 3/62

29 ... ce /3/3

اوراق نمره سی	تاریخ	نقطه نظر عالیه سنه	تاریخ تبییضی

هومانه محاسبه سنه دولت و مملکتلرنک حفظ و بقاسنه ایجون فدای جانه ایده شهدای محترمه نک
اتمام و اعظه و اکرامی جهتنه اولنه سنه اثراً معلول قالان غزاة عسکریه نقطه نظرندن
اید بلاجه معاشره مخانم مخصوصه اجرا ایدیلمکده بولنان مساعدت مساعیه انتباهنی نظر
اتیم بو امر خیر ایچون طرفنزدن کوستریلمکده مشاله رعایتله اشتغال اولندیغی ایشته ممکنه کشاد
اتیکن بو سرکی یا دخو تنه تاسیس ایدیلن تخت سلطنت عثمانیه جلوسلرینه برکلهٔ وقت
راقتله زمان لزمه محتاجینه معاونت اتمکلری ایچون اصدار اقتضا ایدن اثر نزه اقتضاسنه مخصوص تحریر غیرته
وسایحتاً بازنیخ کبرد طویلرس آقانه کونیه ورنه اولدیغی نقطه نظرندن طولیه ظهور ایچون فوطه
واستانبوله وقوعه کلن حقیقت اعتراضه دچار قبول بازنیدیغی سیلاهدم مصاب اولان دیار
صورتده محتاج معاونه قالان بیچاره قارداشلرمزه کوستریلمسنه اولان مساعدت اثر نزه فتوغرافیه
تقدیم ایدیلمش اولدیغندن بو کره دخی مساعدت جهتنه اولمق کبی آلمانیا امپراطورلری حضرتلرینه
واستریا امپراطورلری دامت شوکتهما حضرتلرینه فرانسه جمهوریتی رئیس جمهورلری جنابلرینه
بذل آثار فتوته بولونمق اوزره حسن تشبثاتده بولنمق ایچون سبق ایدن الزنبام باعث مسرت اولدیغی
اصدار منویات خصائص جلیله دن اولان علو جنابلرک دلائل باهره سی سرکیه قدر
مملکتزه اثنای مشاهیر موفقه بونیخ طولاپ تجشیم اقدامنده بولنمق حقنده کی مساعی جمیله سی
وسکنه محبت دار شاهانه سی اثبات و تأیید ایدیلمکده اولدیغندن بحث و استفسار
ایله ماشاء الله تعالی مستمراً دولتلو حضرتلرینه ایجون کنه بدیه خیر دعا ایدرم

E 3/62

اوراق نومره وسنه	تاریخ	نمره هجایه مسوده	تاریخ تبییضی

YEE.NO:3/62
29 Z 1315 / 21 May 1898

Yunan harbinde şehit olanların dul ve yetimleriyle malul askerlerin maaşlarına zam yapıldığına ayrıca birde sergi açıldığına dair nutk-ı hümayun müsveddesi

Nutk-ı Hümayun Müsveddesi
Yunan muharebesinde devlet ve memleketimizin hıfz-ı şanı içün feda-yı can eden şüheda-yı muhteremenin eytam ve aramına ve aldıkları cerihalardan müteessiren malul kalan guzat-ı askeriyyeye nizamen tahsis edilen maaşlara zemaim-i mahsusa icra edildiği gibi başkaca bir muavenet-i münasibe ifasında tasavvur ettim bu emr-i hayr içün tarafımızdan gösterilen misale der-akeb imtisal olundu işti bu güne küşad ettiğimiz bu sergiyi o suretle tesis eyledik taht-ı saltanat-ı Osmaniyyeye cülusumdan beru her ne vakt bir afetle zedelenmiş muhtacine muavenet etmek istedimse ahalimiz eserimize iktifa hususunda çok gayret ve müsaraat ibrazından gerü durmadı afet gününden olarak mukaddema Anadoluda zuhur eden kahtda ve İstanbullda vuku bulan hareket-i arzda ve büyük yangınlarla seyelanlarda musab olan veya sair suretle muhtac-ı muavin kalan biçaregan haklarında gösterilmiş olan müessir-i insaniyyet ve fütüvvet-i kesan takdir ile yad ederim işbu sergi münasebetiyle cedd-i haşmetaneleri gibi Almanya imparatoru hazretleri ve Avusturya imparatoru ve İran şahı hazeratıyla Fransa hükumet-i fehimesi reis-i cumhuru cenablarının bezl-i asar-ı fütüvvet buyurduklarını hüsn-i şükran ile beyan eylerim en ziyade bais-i memnuniyetim olan ceht-i ecdadımızdan mütevaris hasais-i celileden olan ulu cenabın fezail-i insaniyyenin delailbahanesini şimdiye kadar memleketimizda daima müşahadeye muvaffakımdır bundan dolayı bahtiyarım ahalimin kulub-ı halisi ve devlet ve memlekete muhabbetdar ve sebatını isbat ve teyid eden ahlakının halen ve istikbalen maşallah-teala müstemir olacağından şüphem olmadığı içün kendülerine hayır dua ederim

YILDIZ ESAS EVRAKI , Nr. , 3 / 62
1315 ZİLHİCCE 29 / 21 May 1898

Yunan harbinde şehit olan dul ve yetimler ile malul askerlerin maaşlarına zam yapıldığına ayrıca bir de sergi açıldığına dair nutk-ı hümayun müsveddesi.

Nutk-ı Hümayun Müsveddesi
Yunan muharebesinde devlet ve memleketimizin hıfz-ı şanı için feda-yı can eden şüheda-yı muhteremnin ityam ve aramla ve aldıkları cerimelerden müteesiren malul kalan guzzat-ı askeriyeye nizamen tahsis edilen maaşlara zamaim -i mahsuse icra edildiği gibi başkaca bir muadeleti menasıba ifasınada tasavvur ettim. Bu emr-i hayr için tarafınmızdan gösterilen misale der akb ittisal olundu. İşte bu güne küşad ettiğimiz bu sergiyi o suretle tesis eyledik. Taht-ı saltanat-ı Osmaniye'ye cülusumdan beri her ne vakit bir afetle zedelenmiş muhtac olana muadenet etmek ist..... ahalimiz eserimize iktiza hususunda bi hakk-ı gayret ve müsaraat ibrazından geri durmaması afat-ı guniyeden olarak mukaddema Anadolu'da zuhur eden fevatda(kuvatda (tı ile)) ve İstanbul'da vukua gelen hareket-i arzda ve büyük yangınlarda seyelanlarda müsab olan veya sair surette muhtac-ı muazzin kalan bi çaregan haklarında görüşülmüş olan ve eser-i insaniyet ve fütüvveti lisan-ı takdir ile yad edelim. İşbu sergi münasebetiyle cedd-i haimetaneleri? gibi Almanya İmparatoru hazretleri ve Avusturya İmparatoru ve İran şahı hazretleriyle ve Fransa fehimesi reis-i cumhur-ı cenablarında bezl-i asar fütüvvet buyurduklarını hissi şükran ile beyan eylerim. En ziyade bais-i memnuniyetim olan cihet ecdadımızdan mütevaris hasais-i celileden olan ali cenab-ı fezail-i insaniyenin delail-i mübahiresini şimdiye kadar memleketimizde daima müşahadeye muvafıkdır. Bundan dolayı ne bahtiyarım. Ahalimin kulb-ı halis-i ve devlet ve memleketi muhabbet ve irtibatını isbat ve teyid eden mehasin-i ahlakını halen ve istikbalen (maaşallahuteala) müstehir olacağından şübhem olmadığı için kedilerine hayr dua ederim.

Appendix C

سرمحرر ومديري : احمد احسان

شرائط اشترا

درسعادتده سنه‌لكي ١٣٠ ، آلتي آيلغي ٧٥ ، وچ آيلغي ٤٠ غروشدر توسته‌ايله كوندريلورسه ولايات بدلي اخذ اولنور .

ثروت فنون

درسعادت نسخه‌سي ١٠٠ پارەدر

شرائط اشترا

ولاياتده سنه‌لكي ١٥٠ آلتي آيلغي ٨٠ غروش اولوب اوچ آيلغي برقدر. قبرله‌دن مقروا بورو ايله آلنق ايچون سنوي يكرمي غروش فضله آلنور.

حسنه كونلري چيقار . منافع ملك و دولته خادم مصور عثمانلي غزته‌سي

N° : 316

Rédacteur en chef
Ahmed IHSAN

SERVET-I-FUNOUN
JOURNAL ILLUSTRE TURC PARAISSANT LE JEUDI
CONSTANTINOPLE

7me Annee

BUREAUX:
78, Grand'rue de la Sublime Porte

عدد : ٣١٦ — پنجشنبه — ٢٠ مارت سنه ١٣١٣ — بدنجي سنه ـ اون اوچنجي جلد

(مرادلى موقفنده سوقيات عسكريه‌يه مأمور ضابطان ايله دمير يول مأمورلرى)

A Mouratly, Les officiers chargés de l'expédition militaire et le personnel de la Station.

ثروت‌فنونه مندرج بالجمله آثار ادبیه وفنیه‌نك تكرار طبع و نشری حقی محفوظدر .

كريد اعانه‌سی
و
ثروت فنونك ترجمان حقيقت جريده‌سيله اعانهٔ مشتركه‌سی

كريداهالیٔ اسلاميه‌سی محتاجينه‌معاونت وظيفهٔ انسانيتكارانه‌سنه اشتراك خصوصنده جريدهٔ عاجزانه‌مز طرفندن ده بر نسخهٔ فوق‌العاده‌نشريله حاصلاتنك اعانه‌قوميسيونه اعطاسی متصور ايكن رفيق محترمز ترجمان حقيقت غزته‌سی اداره‌سی طرفندن اشبو مقصد معاونتكارانه‌نك حصولی ايچون ايكی غزته‌نك توحيد غيرت ايتمسی تكليف محبانه‌سی ادارهٔ عاجزانه‌مزه بيلديرلدی . رفيق محترمز كندی طرفندن نشری مقرر اولان اعانه نسخه‌سنك طرفمزدن بر قسم مصور علاوه‌سيله تزيين ايدلمسی وبو وسيله ايله دائرهٔ معاونتك توسيعی آرزو ايتدی ؛ بزده مطبوعات عثمانيه‌نك الكقدمليسی واك اهميتليسی بولنان « ترجمان حقيقت »ك حقمزده لطفاً ارائه ايلديكی اشبو اثر توجهه بالخاصه تقديم تشكرات ايدرك رفيق محترمزك تكليفنی همان قبول و ايكی اداره نزدنده متصور اولان امل خيری توحيد ايلدك . بناءً عليه قريباً « ترجمان حقيقت » و « ثروت فنون » غزته‌لری نامنه برنسخهٔ مشتركهٔ فوق‌العاده ومصوره نشر اولنه‌جقدر . بونك ترجمان حقيقت غزته‌سنجه ترتيب و طبع اولنه‌جق قسم اولی مشاهير محررين عثمانيه طرفندن اهدا قلنه‌جق مقالات نافعه ايله تزيين اولنه‌جغی كبی جريدهٔ عاجزانه‌مز طرفندن تنظيم وطبع ايديله‌جك قسم ثانيسی دخی قسم اولده آثاری مندرج ذواتدن اقتضا ايدنلرك رسملرندن متشكل بر آلبوم حالنده بولنه‌جق و هرايكيسی بر قپاق درونده وثروت فنون قطعه‌سنده يوزسكسان صحيفه‌لك مكمل برمصور كتاب تشكيل ايده‌جكدر .

غزته‌مز اداره‌سی اشبو مصور قسمك طبعنی واداره‌مزده موجود رسملرله تزيينی برخدمت مفتخره اولمق‌اوزره مجاناً درعهده ايدييور ؛ مطبعه‌مز اداره‌سی ده نسخهٔ فوق‌العاده‌نك قپاغنی ترتيب‌وطبع ايله حصهٔ معاونتنی ايفا ايليور .

نسخهٔ فوق‌العاده‌نك اون بش كون ظرفنده طبع و نشری مقرر اولوب ، كرك ترجمان حقيقت مطبعه‌سنده كرك مطبعه‌مزده بهر نسخه‌سی ١٠ غروش فيأتله صاتيله‌جق و آريجه فوق‌العاده كاغده مطبوع اون ، يكرمی و قرق غروشلق نسخه‌لری دخی بولنه‌حقدر . درسعادتده وطشره‌ده بولنان قارئين كرامك شو امر خيره اشتراكله بالجمله قلوب اسلاميان وعثمانيانده مندمج آثار فتوت و مروتی ابراز ايليه‌جكلرنده شبهه‌مز اولمديغی جهتله تحريك حسيات معاونتكارانه صددنده تطويل مقاله حاجت كورمیز . ولايادن ارزو ايدنلر بهر نسخه‌ايچون پوسته اجرتيله برابر ١٣ غروشدن حساب ايدرك پوسته پولی وياخود پوسته اماتی ويا پولچه كوندرمليدر . يكرمی ، اوتوز و قرق غروش فيأتنده اولان نسخه‌لردن طالب اولانلر بهر عدده اوچر غروش پوسته اجرتی علاوه ايله اداره‌مزه سپارش ويردكلری تقديرده نسخه‌لر تعهدلی اوله‌رق ارسال اولنور .

بغداددن مصور مكتوب

غزته‌مزك توسيع انتشارينی تأمين ايتمكله برابر كزديكی يرلرده كوزل فوطوغرافيلر دخی چيقاره‌رق قسم مصورمزی تزيين ايتمكده بولنان سيار مأمورمز محمد توفيق افندينك كچن كانون اولده حلب طريقيله بغداده عزيمت ايلديكنی « سوريه‌ده برجولان » عنوانلی سياحتنامه‌مزده بالمناسبه سويلمش ايدك . توفيق افندی اولا بغداده بعده بصره‌يه مواصلت واخيراً اشبو ايكی ولايتك ملحقاتی دولاشه‌رق تكرار بغداده عودت ايلديكنی بزه تلغرافله اشعار ايلديكی كبی بودفعه دخی حلبدن بغداده قدر دوام ايدن يولجيلغنه متعلق بر مكتوبله يدی قطعه فوطوغرافی بی اداره خانه‌مزه كوندردی .

زور سنجاغی ودير قصبه‌سی طريقيله بغداد يولجيلغی فوطوغرافلرينی بالخاصه وبانده حك ايتديروب پيشكاه ارباب مطالعه‌يه تقديم ايليورز ، باقكز توفيق افندی بزه حكايهٔ سياحتی نصل نقل ايليور :

بغداد ، ١٠ كانون ثانی

« حلبدن حركتمك طقوزينه وكانون اولك اون اوچنه مصادف اولان جمعه كونی زورسنجاغنك مركزی‌ديرقصبه‌سنه‌مواصلت ايلمشيدم . حلبدن صورت حركتمز ، يوللرده كوردكلريمز حقيقةً فوق‌العاده ايدی ؛ كورديكمی قلم ايله تصوير ايتمك اقتداری بنده اولسه ايدی سزه اوزون اما پك اوزون بر مكتوب يازاردم ، نه فائدهكه بن‌ده اواقتداريوق ؛ تصوير مشاهداته موفق اولهمديغمه كوره المدكی فوطوغرافی ماكنه‌سی سايه‌سنده شايان تماشا بولدبغم منظره‌لری اولسون پيشكاه ارباب مطالعه‌يه وضع ايليه بيليرم يا ؟ اشته اونك ايچون حلبدن بغداده قدر سياحتمك دوام ايلديكی مدتجه ماكنه المدن دوشمدی .

غزته‌مزه يدی قطعه رسم كوندربيورم . بونلر ميانده سياحتك دوام ايلديكی مدتجه مأمور عاجزكزك كيجه‌لرينی كچيرديكی اوفاجق چادری بيله كوربيورسكز . اشته افندم ، صباح اولنجه سائر يول ارقداشلريله اوفاجق چادری طوپلايوب باركيره‌يوكلتمك ، صوكره اوزرينه بينمك ، اقشامه قدر حيوان اوزرنده كيتمك ، اقشام حلول ايلديكی كبی قوناق اتخاذ ايلديكمز يره چادری تكرار قوروب ايچنه يتاب دوشمك تمام يكرمی اوچ كون امتداد ايلدی . كاه‌چوللر ـ

دن ، کاه فرات ساحل لطیفندن کدییور ، بعضاً تپه‌لر آشیوردق . چادرلرمزك رسمنی آلدیغمز موقع دیره برقوناق اوزاقده و «تریف» نامنده ایدی .

« رسملر صره‌سنده دیرقصبه‌سنه متعلق اولمق اوزره اوچ رسم تماشا ایلیورسکز : کنارنده فرات نهری وقایقلری ایله سیر ایلدیککز فوطوغرافی دیرك شرق جهتندن کورونیشیدر . کذلك منتظم حالیله واوزرنده قادینلریله کوردیککز سوقاق دیرك الچیوك جاده‌سیدر . بغداده کیدن طریق کبیر بوراسی کچر . بابا‌سنك قوجاغنده بروضعیت غریبه ده دوران چوجق رسمنی‌ده دیرده آلدم . تحف دکلی ؟ بوراده اطفالك باشنه خروس توکلری وقاطر بونجقلری طاقوب تقیه‌لرینه کولنج برشکل ویریورلر .

« اوفاجق مناره‌سی وخورما اغاجلریله مصادف منظرکز اولان رسم بغداده اوچ قوناق قاله‌رق اوغرادیغمز « هید » ناحیه‌سنك مرکزیدر . بوراده برچوق معدن اوجاقلری کوردم ، بومیانده زیفت اخراج اولنان اوجاقلر شایان دقت اولدیغی جهتله بردانه‌سنك طرز اشتعالنی ارائه ایدر رسمی دخی آلدم . سیاح فقیرکزی معدنك دوماتنی ارائه ایدن وضعیتده سیر ایلیورسکز .

« شمدی تعریف ایلیه‌جك بررسم قالدی‌که اوده فراتك هیئت هیبت آمیزینی تصویر ایلر . فرات بوراده کوزل براطه تشکیل ایلیور ، اوزرنده یوزخانه‌لی و «حدیثه» ناحیه‌سنك مرکزی « حدیثه » کوپی وار . دوت طرفی خورما اغاجلریله محاط و غایت دلنشیندر .

« اشته افندم ، رسملری تعریف ایلدم . بوکونلرده بغداد ، کربلا ، هندیه ، نجف اشرف ، حله ، دیوانیه ، منتفك طریقیله بصره‌یه کیدییورم ؛ عماره وکوت الاماره‌دن کچه‌رك نهراً عودت ایلیه‌جکم ، ان‌شاء‌الله اوزمان دها برچوق رسملر کوندریرم . »

شعر

— شوخیٔ نوبهار —

کوزلردن اوچان نظرهٔ خولیا کبی مخمور ،
لبلرده کولن بوسهٔ شیدا کبی لرزان ،
سودای ربیعیسنه نالنده ومسحور
ایلر بتون عالملری برشوخیٔ عریان
اولدقجه خرامان .

الك تازه صبالر کبی الك صاف وطبیعی
حسلر پرصافندن اولور دلاره پران ،
برشوخیٔ عریان که ایکی شکل ربیعی
عرض ایلر اوهرساحهٔ خضراده پراخان
اولدقجه خرامان .

باشکل تزهزده : یاتار صحن چمنده
برزنبق ریحان کبی آغوش سمنده ،
رؤیاسنه الحان دوکر آواره هزارك ؛

باشکل تأثرده : برآسوده مزارك
اوستنده بوکوب بوینی بیوایه ومغبر ،
برسنبل نالان کبی رقتله کولومسر .

صبین سعاد

خانم مکتوبلری

محرری : صفوتی ضیا

— ١ —

نعمتمسه یا کیزه‌یه

« مکتبه ایله معطر ، مستطیل آچیق افلاطون برکاغد اوزرینه یازیلی »

بیوك آطه‌دن — کیجه : ساعت ٨

یا کیزه‌م !

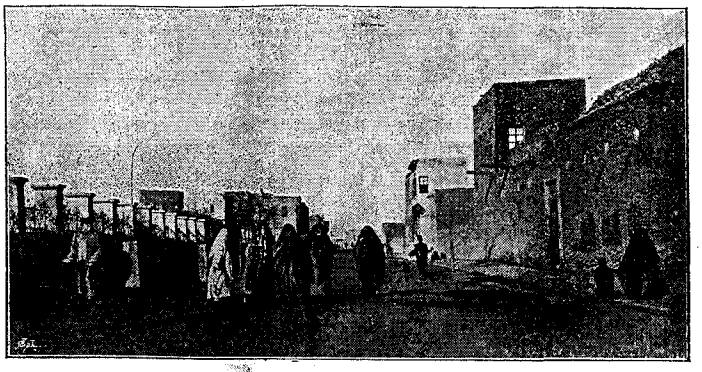
یك اعلا بیلیوردم ، شمدی شو « ساعت سکز ! » ی اوقویمجه برتبسم شیطنتکارانه‌ایله کولومسیه‌رك : « نی‌نی‌یه‌هنکامهٔ ادبیاتنه کیردی ! » دیه‌جکسك ؛ نی‌بازبلولك ، ادبیه فروشاق ایله انهام ایده‌جکسك ؛ نه دیرسه‌ك دی ، یا کیزه ، لکن آه سن‌ده شو آطه‌نك لطافتی . . بومهتابك پارلاقلغنی کوره بیلسه‌ك . . بنم حس ایتدکلرمی ؛ بنم طویدقلرمی طویه‌بیلسه‌ك . آه نه اولوردی ، برابر بولنسه یدق ! ... سعادتم — نه‌یه اویله کولیورسك ؟ — اوت ، سعادتم اوزمان لکمسز اولوردی .

اوف ! یا کیزه ، بیلسه‌ك آغوشکه آتلمق ، اوراده بوزوله‌رك کوز یاشلری آره‌سنده سکا سروز قلبمی ، سرائر درونمی دوکمك ایچون دون کیجه سنی نصل آرادم !

آطه‌نی شمدی‌یه قدر تصور ایده‌مدیکم بر مرتبهٔ مدنیت ولطافتده بولدم که قابل اولسه عمرمی ، تازه‌لکمی بوراده کچیرمك ایسته‌یه جکم ظن ایدییورم .... بیلمم ، یا کیزه ، لکن اویله حس ایدییورم که شوراده بر هفته‌در کچیردیکم حیات ، یاشادیغم رومان اختیارلغمك — کیم بیلیر اختیارله‌جقمیم ؟ — الك لطیف خاطراتندن اولەجق . . . آه بیلسه‌ك نه‌بختیارم ، نه‌قدر بختیارم ، یا کیزه ! ..

سن نیچون اویله‌سك ، آقارده‌شم ؟ انسان ایچون بختیارلغه ، حیاتده احتمال سعادته نیچون نیچون بردرلو اینانه‌مزسك ، یاخود اینانمق ایسته‌مزسك یا کیزه‌جکم ! ... بنم کبی چیلغین ، نشئه‌لی ، متجسس ، یاراماز .. اوت یاراماز — بنی هرکورن اویله دیمیورمی یا ؟ — برقیز اول دیمم ؛ لکن چهره‌کده ، او — براحبابك دیدیکی کبی — شعر ایله حسنك ، طراوت ایله شبابتك ، بکر ایله عصمتك — خاطرکده یا بن بکرایله عصمت اوقومش ایده‌ده سن نه‌قدر کولمش ایدك — آرامکاهی اولان لطیف چهره‌کده ، اوبودیغك زمانلر بیله ، کوزوکن اوظل کدورت آرتق زائل اولسون ایسترم . سنك‌ده ، یا کیزه ، جکمك‌ده بر مقصد حیاتی اولسون ، بر انیس روحی ؛ بر پرستیدهٔ قلبی بولنسون ایسترم ....

اکلادك دکلی ، آه قارده‌شجکم ، امینم که شمدی یانکده اولسه‌م آشنای قلب برروح امل پرور کبی مژکانلرکی سوزه‌رك بر مدت بنه محزون محزون — اوف ! نیچون اویله ؟ — نی‌نی‌جکنه باقدقدن صوکره بونمه صاریلیر ،

[سیار تحیرمزك قوه‌نوغ فیسندن]

(زور سنجاغی مرکزی اولان دیرك بیوك جاده‌سی)

Une vue à Dyr, sur l'Euphrate.

بنی حمایتکار بر بوسه‌ایله اوقشار ، ایچکی چکردك : « زوللی چوجق ! » دیر ایدك ؛ کوزلرکده‌ده ایکی دامله یاش بلیررردی!.

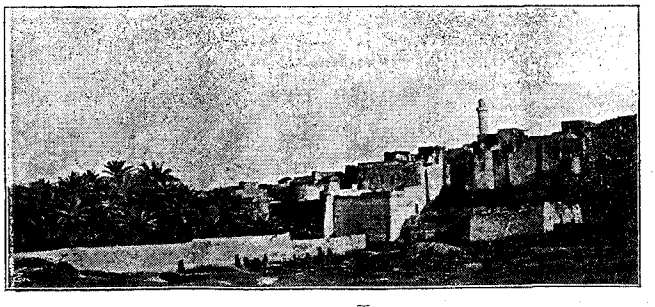
پاکیزه‌جکم ، بونمه صاریل .. ایستدیکك قدربنی اوپ .. بنمله استهزا ایت .. لکن محزون اولما ، کوز یاشی دوکمه ! بونلر هپ بنم یورکمی پارچه‌لیور ؛ ظن ایدییورم که آکلایه‌میه‌جغم ، آکلایه میه‌جغمی بیلدیکك ایچون دائما بندن صاقلادیغك بر درد درونك ، بر الم نهانك وارده اوندن بویله محزون .. بنده او درده معروض ، او المه نامزد کوریبور تحاشی ایدییورسك‌ده اونك ایچون بویله اندیشناك طوریبورسك !...

کوردکمی ، پاکیزه ، بنه خاطرك ، خیالك ، اودائمی حزنك بنی نصل پریشان - کلام ایتدی براقدی؟ . سنی اوراده محزون .. بردرد مجهول، برالم جدی‌ایله مغدورومحزون براقه‌رق بورایه اکلنمکه ، برعالم مستی‌بخش شعر وسودا ایچنده پویان اولمغه کلدیکمه شمدی‌ندامت ایدییورم.ایشته بوحسدرکه بنمده سعادتمه بر ظل کثیف اغبرار اوزاتیور .

سویله ، پاکیزه ، بنم محزون اولدیغمی .. سعادتمك ، نشئهٔ حیاتمك قارارديغنی کورمك ایسته‌مزسك ، دکلی ؟ اویله ایسه آرتق محزون اولما .. براق آرتق بوغملری ، بوکدرلری بریانه آت .. برنشئهٔ درون ایله رخسارلرکی پنبه پنبه ایده‌رك اطرافکه دهان لعلنك تلألؤ متبسمانه‌سنی صاچه‌رق قوش ، کل.. پاکیزه‌جکم ، آطه‌یه ، حقیقةً شعر ایله حسنك ، طراوت ایله شبابنك — نی‌نی ایله ... بشقه بر احبابك — تجلیکاهی ، آرامزاری ، موعد تلاقیسی اولان بوجنته کندیکی آت.. کور باق ، نه‌قدرا کلنه‌جکسك نه‌لر حس ایده‌جکسك ! . .

—

— صاقین مانتولر کی ، کناری دانتله‌لی آغیر شمسیه‌کی ، قاش پوسیه‌رکی کتیرمه‌مزلك ایتمه . بوراسی بیلدیکك کبی شی دکل . . تووالت ، تووالت ، هر آدیمده هرساعتده تووالت شرط !..

[دیر له بغداد آره‌سنده « هید » قصبه‌سی]

Hid sur l'Euphrate.

— ٢ —

بنه نصمتده یاکیزه‌یه

« عین کاغد »

.. آه پاکیزه‌جکم ، نیچون کیتدك ؟ نیچون قابل اولوب‌ده برکون دها قالمدك ؟.. بیلسه‌ك.. بیلسه‌ك که سن کیتدکدن صوکره ، همان‌اوکیجه ، اولرزشلی حلجانلی یازکیجه‌سی، دیاسکیلوسك سینهٔ کتمانمه نه‌لر ، نه‌لر .. دها نه‌لر تودیع اولندی .. آه بیلسه‌ك !..

— الله‌بیلیر ، کوکلم قاناداناجق ، سرسرمه‌نك امواج نورا نوری اوزرندن صیچرایه صیچرایه سکا قدر اوچه‌جق ، سنی همان قاناداریمه آلوب‌بورایه قاچیره‌جق‌صانیوردم ؛ او درجه تکمیل قلبم ، فکرم ، حسیاتم . قلبلرمز ، فکرلرمز ، حسیاتمز سنکله مشغول ، سنکله مشحون ایدی !...

(دیرده بر چوجق)

un enfant de Dyr.

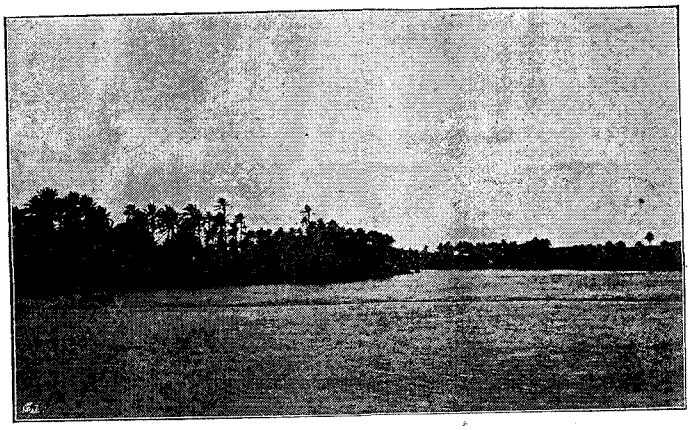
سنی محزون محزون اسکله‌یه قدر تشییع ایتدکدن ، غری پرل الدیونلرك ایچنده برقات دها کوچولمش، مینی‌مینیلشمش اللرکله قارەنك پنجره‌سندن بکا وداع ایدیشکی کوره‌رك متأثراولدقدن صوکره معدن‌بولندن دیاسکیلوسه کیتمك اوزره‌عربه‌جی‌یه امر ویردم. برمدت صیرتك‌اوزرنده‌عربه‌یی طوردیره‌رق تعریف ایده‌میه‌جکم بر خاجاله قلبم متأذی اولدیغی حالده سنی کوتورن ، بزلردن آیبروب کوتورن ، مغرورانه قطع امواج ایده‌رك ایلریلین او ظالم واپوره برخصومت فوق‌العاده ایله کوچولنجه‌یه ، بر نقطه قدر کوچولوب محو اولنجه‌یه قدر باقدم . .

آچیق عربه‌لرده سوسلوسوسلو خانملر،

ظریف توالتلی ماداملر ، مرکب سوار پرنشئه برآلای چوجوق ، هوب! هوب ! هوب ! اوازه لریله ، تکرالکلرك شمانت دلخراشیله یانمزدن متمادیاً کلوب کچیور ؛ بعض کنجلر ، آلا فرانغه‌لق وسیله‌سنی غائب ایتمیه‌رك ، سوزده بربریله قونوشیورلرمش کبی بکا ایشتدیره‌جك درجه‌ده فنا انسرجه تحفلقلرده بولنیورلردی . سنی‌یك آزکوردیکی حالده آریایشکدن بزم مادموازل‌ده بنم قدر محزون ، بنم قدر دل آزرده ایدی . آه ، جاذبه‌دار قیز ! هرکسی نه چاوق مسحور لطافتك ایدر براقیرسك .

دیاسکیلوسه کلدك ؛ بیلدیکك خلق ، بیلدیکك صغوق مخلوقلر ... غروب شمسی سیر ایتمك ایچون شویله‌جه یوله طوغرو کیتدك ؛ همان باتمق اوزره اولان کونشك او موقعه ویردیکی لطیف احمرارلر ایچنده مرمره‌نك اوراکد ، مذهب ، خفیف بر چین جبین بیله کوزوکمین سطح مجلاسنی ، بر استغراق عاشقانه ایله — اوت ، حقیقة عاشقانه ایدی پاکیزه! — اورته‌لق قارارنجه‌یه ، نجوم برر برر افقلرك فوق ظلام مائیسنده پرر صاری پرلانطه کبی تزه‌یه تزه‌یه پارلایانچه قدر برسکون وجدانکیر ایچنده تماشایه طالدم سنی ، کندیمی ، برده اونلری دوشوندم ....

آه پاکیزه .. آه ! حقك وار محزون اولغه ، سعادت حیاته احتمال ویرمه‌مکه ... یز ، بزلر سومك سولمك ایچون یارادلمامشز ؛ محبت عالمزده نه بیوك حائلر ، غلبه ایدلمسی

[دیر ایله بغداد آره‌سنده واقع حدیثه قریه‌سنده فرات نهری]

L'Euphrate près de Hatyssé.

دشوارنه غریب فکرلر .. آه ! نه‌لر نه‌لر ، نه کوچلکلر کورمکه باشلایورم !... کچمم . بیلمم نیچون؟ مادموازل‌ده ، بن‌ده برازیورومك ارزوایده‌رك عربه‌ی غازینونك اوکنه یوللادق . اتکلرمزی طوپلیه‌رق ، « مارکیز »ی اوکمزه قاته‌رق ، برلاقردی بیله تعاطی ایتمیه‌رك ، مارکیزك بویونندهکی چنغراغك شماتت مسرتیله یورتمکه ، کیچ قالدیغمزدن حیزلی حیزلی یورتمکه باشلادق ...

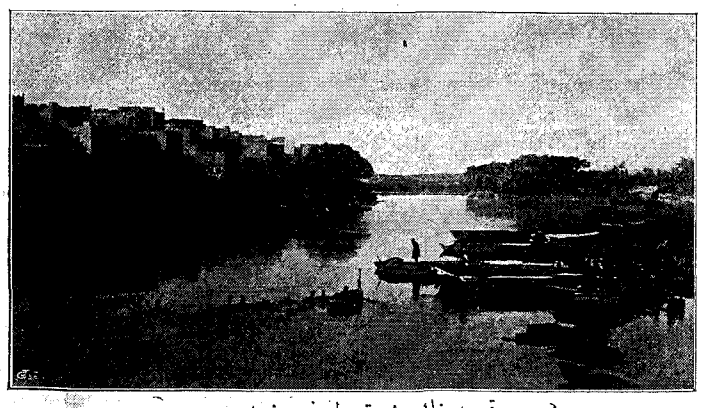
بردنبره مادموازل « نعمت خانم برازده صول طرفه باقکز ! » دیدی . آمان پاکیزه ! طبقی بنم چارشفمك رنکنده کوشی قوستومی ، بیاض کتان توزلقلری ، پارلاق پوتینلری ، اعضای وجودندن معدود ایمش کبی یاقه‌سندن هیچ برزمان آیرلمیان مینی مینی بوکتی ایله او ، اوراده یولك کنارنده بروضعیت احترامکارانه ایله طور - میورمی؟.. بردنبره براز بوزولدم ؛ حرکتمی شاشیردم ؛ مارکیز ده کافر کیدوب اونك پانطالونلك پاچه‌لرینی قوقایه‌رق ، اوك آیاقلریله دیزلرینه طوغرو اوزاتمغه چبالایه‌رق صانکه بیك بیللق احبابی ایمش کبی اطرافنده طولاشیورمی؟.. مادموازلله بزیرلره کچدك ؛ غالبا برازلزومندن فضله‌ده کولوشدك ، صوکره ایکیمز بردن مارکیزی چاغرمغه طاوراندق .

او ، رقیق برادای پریشان ایله آکیله‌رك مارکیزی قالدیردی ، اوپمك ایستدی ؛ مارکیز بوتکایفسزلکدن پك خوشلانمیه‌رق برمدت قیوراندی ، بوینندهکی چنغراقلر بر صدای متلاشیٔ ناخشنودی ایله — غری پرل الدیونلی ، طبقی بنم الدیونلرم کبی — اللرك آره‌سندن قاییوردی ، بی‌ادبانه برقاچ کره حاولیه‌رق بزه التجا ایتدی .

آرتق مادموازل ، بن ، مارکیز ، سرعتلی سرعتلی آدیملرله ایلریلمکه باشلادق ....

کورمیوردم ، لکن حس ایدییوردم که او ، یولك دیکر جهتندن پر خلجان ، پر تهیج سودا بزی تعقیب ایدییوردی . او اقشام ، او دقیقه ، اوراجقده حیات عاشقانه‌مده اهمیت فوق‌العاده‌یی حائز ، بر شی ، بر وقعه اوله‌جغنی یقیناً بیلیورمشم کبی اعصابمده سکا تعریف ایده‌میه‌جکم ، قابل دکل احساس ایده‌میه‌جکم برتزلزل ، براوزونتی حس ایتمکه باشلادم .

غازینویه تقرب ایده‌جك ایدك ؛ آرتق دیاسکیلوس تنهالشمش ، تك توك برقاچ

[دیر قصبه‌سنك شرق طرفی وفرات]

L'Euphrate à Dyr.

فرنك غادینی عربه‌سی ... چوق ایلریده عاشقانه حسبحال ایدن برجفت ...

اوتەدن بر صدای رعشه‌دار ایله‌او :

— بنی عفو ایدیکز .. جرأتمی ، سرسملکمی عفو ایدیکز .. سویله‌یکز ، ایسته‌مزسه‌کز بردها بردها تعقیب ایتمەیم . سزه سوز کتیره‌جکم دیه یورکم تتره‌یور ... . . . بنمله استهزا ایدیکز . . محو ایدیکز بنی ، پریشان ایدیکز .. حضورکزدن قوغیکز .. فقط الله عشقنه اولسون برشی یاپیکز ، برشی سویلیکز . . . جداً عرض ایدیورم ، پك فنا برحالدیم . .

دیه ایکلیور ؛ صوکره آهکسز ، پردهٔ طبیعیسندن اشیانی برسله کندی کندینه سویلیورمش کبی :

— پك فنا ، دیبوردی ، پك فنا ....

بن اودرجه شاشیردم ، اودرجه‌قیزاردمکه هان اورایه دوشوب آغلایه‌جغم ظن ایتدم . یو تأثرمدن ، بوضعف قلبمدن کندیمده فنا حالده اورکمکه باشلادم ....

آه! پاکیزه ، سکااعتراف‌ایدیم : سوز - لرینك هربری عصمت ومعصومیتمی‌اینجتدیکی حالده قلبمی نشئه‌یاب ایدیبور ، خلجانلر ایچنده براقیوردی .

بوتنهائیدن ، بوشاعرانه موقعدن ، لزده‌دار سودا اوکنجدن ، کندیمدن ، قورقدم .

ایشیتدیره‌جك درجه‌ده‌و — بیلمم نیچون؟

— برطورانفعال ایله :

— آمان مادموازل . هایدی بورادن کیدەلم ...

دیدم .

زوالليجق بوبارد معاملەم اوزرینه اوراده ذلیل وخاکسار ، مأیوس ونومید ، صانکه برانجماد ناکهانی ایله طوکه قالدی .

بر عربه‌یه بیندك ؛ مادموازل کولیور ، مارکیز عربه‌نك باصه‌ماغنه طوغرو اکیلش بلوری صداسیله کوزل کوزل حاولیوردی .

بیلم نصل اولدی ، نه‌ایچون اویله یاپدم ؟ تعیین ایده‌میه‌جکم برطاقم القاآت قلبیه‌یه تابع اولەرق باشمی چویردم ؛ تبسم ایتدم ؛ اوکا مدید ، اشتیاقلی ، عاشقانه بر سلام بوللادم .

کچه مهتابده بنه دیاسکیلوسه کیتدك .

قیصه بر پالەرینه بورونمش — طوغریسنی سوئللی‌یا ، بوپالەرین پك خوشمه ، پك ذوقه کیتدی — معدن یولنده بر چام اغاجنه یاصلانمش بکلیوردی ... عربه کچرکن آیاقلرمه طوغری افلاطون بر قوردله ایله صاریلمش بر مکتوب ایله فوژەرله تزیین ایدلمش بربیاض کل فرلاندی ...

اوقومدن اعاده ایتدیکمه صوکره ندامت ایده‌جکمی بیلدیکم حالده عصبی برتهالك ایله کلمی آلەرق دائما عصی — هم نەمرتبه ! — بر حرکتله مکتوبی عربه‌نك کوروکی اوزرندن یولك اوسته آتدم . مادموازل برطور انفعال ایله :

— او ! نەفنا قیزسك نی‌نی ...

دیدی . . دوندی ، اوطرفه طوغرو باقدی . بن اولطیف بوکتی اوزاقدن قوقلیەرق باش اورتومك صول اوموزیمه کلن طرفنه دقت ایدرسك‌یا؟ — ایلیشدیر . مکله مشغول ایکن مادموازل چابق چابق: — مکتوبی آلدی .باق؛ دیبوردی.. قلبنك اوزرینه‌باصیپور...

بنه نیچون بیلمم ، مادموازله حدت ایتدم ؛ جدی برطورله :

— آمان مادموازل ، اویله دونوب باقمه بی یاپدیریبور ظن ایده‌جك ، دیدم .

دیاسکیلوسه واردیغمز زمان برچوق خلقی — درونده غایت کوزل ماندولین چالینان — برعربه‌نك اطرافنه طوپلانمش دیکلیور بولدق ... کوکلم بوخلقه التحاق، پك سودیکم ماندولینی دیکلمکی بوکیجه هیچ آرزو ایتمیوردی . تنها کوشه‌لر ، انزوالر ، ارایور ؛ قلبمك زمزمهٔ عاشقانه‌سنی دیکلمکی ترجیح‌ایدیوردم . بنه یایان کوندوز کیتدیکمز یولی تعقیبه باشلادق .

قلممده اقتدار اولسه سکا مهتابك او کوشهٔ طبیعتی‌نه روحدار، نه دلپرور برصو - رتده تغییر ایتدیکنی ، صاری صاچلرینی آغوش دریایه اوزاتیوروب برادای استغنا ایله یوکسەرك اورادن بتون او چاملرك یاپراقلرینه، تکمیل کائناته صانکه غیر مرئی برچوق الماس پارچەلری ، پرلانطه توزلری سرپیورمش‌کبی اورتەلنی نصل دلنواز ، حیرور ، خیال انکیز برضیایه غرق ایتدیکنی تصویره چالیشیردم ... بوکیجەنك اودرجه مشحون استغراق، مسحور شعری‌اولدقکه مادموازللەطوروب طوروب : « آه‌نه کوزل ! ، دیبوردق ؛ نەقدر لطیف برکیجه !.. »

برده اوزاقدن برعربه کورولتیسی ایشیتدك ، دوندك ، یولك اورته سنده طوردق ؛ مارکیز برصولت قهرمانانه ایله درت نعله استکشافه کیتدی ...

عربه طورمش اولمکله آرتق سس ایشتمیوردق ؛ یالکز مارکیز یاراماز یاراماز حاولیوردی . برآرەلق آرایجی فیشکی کبی برسرعتله کلدی ؛ توزلر قالدیرەرق ، چنغراغنی صالیەرق اطرافنزده برچوق مجنونانه رقصلر اجرا ایتدی ؛ بنه باشنی آلدی ، کیتدی .

سن شمدی بنه طاریله‌جق ، اعتراض ایده‌جك ، باشنی صالیه‌جقسك اما بن بنه اعتراف‌ایده‌جکم: اوت، پاکیزه‌جکم ، اولور شیلر دکل ! مادموازللە اطرافنزه برنظر تجسس کزدیردکدن صوکره برر سیغاره یاقوب فوسور فوسور ایچمکه باشلامیه‌لمی؟. بربرمزك یوزینه طوغرو دومانلر اوفلر، الڤزیاده هانکیمز دومانی برونمزدن چیقاره - جق‌دیه اوغراشیرکن یولك کنارنده بویوك برقرنال قادینه مشابه برکولکه‌اوزانیوردی؛ برکره ایرکیلدك ، سیغاره‌لری آتدق ، طفلانه برامید حمایت ایله « مارکیز ، مارکیز مارکیز ... کیز کیز ! » دیه کوپکمزی چاغر- مغه باشلادق ...

برآنده کولکه ، مارکیز ، کولکەنك

صاحبی ... برده بشقه بری اوکمزه چیتیو- یرمزلرمی ؟

کیجه‌نك ، مهتابك تأثیری اولمق .. بوناکهان ظهور ایدن وقعه‌یی طوبوله‌میه- جق، باعث اعتراض وقیل وقال اولمیه‌جق ، والحاصل واقع اولمامش کبی ، بررؤیا کبی جریان ایده‌جك، دیه تلقی ایتدم ؛ تحاشی ایتمدم ؛ بکا صاقه کیجه‌نك اوظلام پرنوری، اوستره مرصعه‌سی نزی محافظه ایدییور ، اورتیور کبی کلدی ...

استفسارکارانه، رحمانه انتظار ایتدم ...

دیکرینك کیم اولدیغنی البته درحال تخمین ایتدك، حتی بورکك ده شدتله چارپدی.. امینم که نتیجه‌یی ، حوادثی اکلامق اوزره شمدی چابق چابق شوسطرلر اوزرینه کوزکزدیریورسك ... آه عجبا یاکیلیور- میم.پاکیزه‌جکم، کوزلرك پارلامیورمی؟ پرنور خفیف بسم چهره‌کی برآن اولسون تنویر ایتیورمی؟ عجبا اویله محزون محزون ، متردد . متأثر ینه باشکی صالیورسك ...

برازدها ایلریله‌دیلر ، طوردیلر ؛ طوغرودن طوغرویه بنمله علاقه‌دار اولما- مسندن طولایی اولمق ، او — جانم ایشته اکلادك آ — دها متجاسر ، دها طبیعی برحال ایله بر قاچ آدیم یاقلاشدی . بن نه قدر صغوق قانلی ، — تحف دکلی ؟ — محافظه ایدییور ، محل مأموریتنده ذهنی ظهور ایتمش برمعیت مأموریتی استنطاق ایدن برآمرکبی — کولمسه‌مه پاکیزه ، بونی بریرده کوردم یك تحفه کیتدی ده خاطرمده صاقلا- دمدی ؛ اودقیقه کندیمی بویله حس ایتدم‌ده اونك ایچون بنم کبی برقیزك لساننده غریب کوریدیکی حالده یازدم — بلاپروا طورییور- سه‌م او ، اونلر اوقدر شاشیرمش، سرسملشمش برحالده ایدیلر ! بریکی — طور ، براز کولهیم ! ... — متمادیاً خارق- العاده براشتها ایله طرناقلرینی قوپاریور ، ایاغنك اوجنی صاغه صوله چویره‌رك بوینی غجردانیوردی .

کندیلری ایسه — آرتق بوکا البته کولرسك — صول ایله ، پانطالونك اوزرنده تراپه‌ته جاله‌رق ، دیکر الیله‌ده ژاکتنك اورته دوکمه‌سنی بلافاصله چوزوب ایلیکلیه‌رك تقرب ایدییوردی ...

مادموازل بکا ، بن مادموازله باقمش اولسه‌ق هیچ شبه‌سز اوراده دهشتلی بر قهقهه صاليوره جکمزی ایکیمزده حس ایتمش اولمق یزکه ، بربرمزه هیچ باقه‌میو- ردق . . .

نه ایسه زوالللی آغزینی آچمغه قرار ویردی . (بیلمم سن‌ده اویله‌میسك ؛ بنم طبیعتمده اودرجه میل استهزا ، اوقدر جدیتسزلك وارکه هرمسئله‌نك ، هرشخصك — حتی پك بکندیکم ، اشخاصك بیله — یالکز تحف ، غریب ، کوانیج جهتلرینی تدقیق ایدیورم..) اغلایه‌جق کبی برصدا ایله دیدی، دها طوغریسی تضرع ایتدی‌که :

— بکا براز ، برنیم نکاه التفات براقه‌در کیتدیلر... اوت ، بندن قاچدیلر ؛ شونی ، عفو ایدرسکز . یالکز شونی سویله‌مك ایستیه‌رم‌ده آنك ایچون تصدیعه جرأت ایتدم: سو یابیکز که.. ایاقلریکزی اوپه‌یم خانم افندی !.. کندیسنه سویلیکز که مادامکه بنم حضورم کندیلرینی ازعاج ایدییور، بن کیده‌جکم ، استانبولدن بستون کیده‌جکم ، طیشاری کیده‌جکم ... بن‌ده کندیلرینی اونوتمغه چاباليه‌رق یاخودکه ...

بوراده ایچی چکدی . پك خجالتلی ایدی ؛ صوك سوزلری غایت کترك برصدا ایله ، کوزلرنده یاشلر پیدا اولمرق پك صمیمی ، پك جدی برحالده سویلدی .

آجیدم، پك آجیدم ؛ بومرحمت قسماً سکا راجع ایمش کبی ، قارشیمده طوران کنج برنوع سن ایتمشسك کبی بوحس ترحم پك صمیمی ایدی ...

فلاکتزده برفیقه‌مه خطاب ایدییورمشم کبی برآرزوی تسلیت ایله دیدمکه :

— نیچون اوقدر اعظام ایدییورسکز، بك افندی ؟ سزی تأمین ایدرمکه برمجبوریت قطعیه اوزرینه کیتدیلر . ایسته‌میه‌رك، محزون اوله‌رق کیتدیلر .

کوزلری اودرجه پارلادی‌که ویردیکم امیدی ، اولکی سوزلرمی تعدیل ایتمك لزومنی حس ایتدم ؛ برازده سندن قورقدم :

— بیلسه‌کز ، دیدم ، بنی نه قدر سورلر !..

بو احتیاطی ، بوتعمیرمی اکلامش اولمق نومید اولمدی ؛ اصرار ایتمدی ؛ کولدی؛ رفیقی.. اونی کوسترمه‌رك دیدی‌که:

— سزده بیلسه‌کز ، خانم افندی ، بونبچاره‌ده سزی نه‌قدر، نه‌قدر سویییور !... زوالللی ..

بلا اختیار کوزلرم اونك ویرمش اولدیغی چیچکی آرادی . صانکه اوراده اولدیغنه تمامیله قناعت کسب ایتمك ایچون المله‌ده یوقلادم ، دوزلتدم ؛ تبسم ایده‌رك نظرم اوکا متوجه اولدیغی حالده دیدمکه :

— بنی « قومپرومتر » ایدییورلر ؛ اونك ایچون کندیلرینه طارغینم...

بوسوزمله اونی‌ده لاقیدی‌یه قاریشد- یرمق ، صورت مدافعه‌سنی درجهٔ ذکا وشیطنتی اکلامق ایستیوردم . حال بوکه او آلیق آلیق متمادیاً طیرناقلرینی کمیریور ، بر فلاکت عظیمه‌یه اوغرامش کبی مبهوت ، ابکم ، مأیوس برحالده طورییوردی . هانکی ارککی بوحالده کورسه مطلقا نفرت ایده‌جکمی قطعیاً ظن ایدرکن- بیلم نیچون؟- اونك بوحالی ، بو احتراز ساده دلانه‌سی بنی متأثر ایدییور ، روحمی اوقشیوردی . بوسکوتی پك عاشقانه ، پك کبر بولدم ؛ عادتا مناسبتسز بر سوز سویلیه‌جك ، بو شعری ، بوخیالی محو ایده‌جك‌دیه‌قورقدم .

کندیلری — بن سنك عاشق شیدایه آرتق کندیلری دییورم— اوکا یاقلاشدی ، کوله‌رك دیدی‌که:

— باق ، خانم افندی نه‌ییورییورلر ؛ کندیکی مدافعه ایتسه‌که مونشر !

تا قلبمك اك کیزلی نقطه‌سنه قدر نفوذ

ایده‌رك روحمی براهتزاز غریب عاشقانه ایله‌تره‌تن ـ اوه ! بونی اعتراف ایتمکله نه بیوك برفرح طویوبورم ـ صداسیله بویونی بوکه‌رك، اوکنه‌باقه‌رق دیدی که:

ـ بنی محکوم ایدییورلر ، محو ایدییورلر . بن نه دییه بیلیرم ؟ بویونمی بوکرم ، پرستش ایدرم ، ایشته اوقدر ...

جواب بوله‌مادم . برشی سویلمك ، آرتق اعصابمی هرج ومرج ایدن بوملاقات ناکهظوره ختام ویرمك اوزره:

ـ استغفرالله افندم !

دیه‌بیلدم . اوزاقدن عربه کورلتیلری هوب ! هوب ! سسلری ، آیاق شماته‌لری، قهقهه‌لر طویولدی .

بك طبیعی برصدا ایله بك طبیعی برشیء اکمال ایدییورمشم کبی ـ بوحسمه حالا متعجبم ـ :

ـ آرتق آیریلسه‌ق افندم ، دیدم ؛ باقسه‌کزآ بوطرفه طوغری کلیورلر .

ایشته اوزمان ایلریلدی ، النده‌کی مکتوبی اوزاتدی :

ـ آیاقلریکزی اوپه‌یم ، دیدی ؛ رد ایتمیکز ، اوقویکز ، اکلایکز ...

اوزرنده‌اویله برحال‌فوق‌العادهٔ اسرار پردازی، صداسنده اودرجه‌روحپرور برلرزش سوداوی‌وار ایدی‌که، نه‌یالان سویله‌یم، متأثر اولدم . بومکالمه اثناسنده بوروشدیرمقده اولدیغم‌مندیلله برابر المی اوزاتدم :

ـ چابق اولیکز ، دیدم ؛ آمان کیدیکز .

بك نازك بر نوازش عاشقانه کبی اصولجه منديلی چکه‌رك آووجك ایچنه مکتوبی براقدی . صوکره :

ـ بنی عفوایدیکز ، عفوایدیکز...

[بغداده عزیمت ایدن سیار مخبرمزك چادری]

La Campement de notre représentant sur la route de Bagdad.

دیه‌رك چکیلیوردی . مکتوب المده نظرمله آنی تعقیب ایدییوردم . حیاتمده ناقابل اعاده ، ناقابل تعمیر برشی برحال اولدیغنی ایشته اوزمان آکلیه‌رق ، التجا ایده‌جك ، التجا وندامت‌ایده‌جك برآغوش، حضورنده اعتراف کناه ایلیه‌جك برقلب آرادم . سنی بوله‌میجه ناچار مادموازلك اوموزینه یاصلانه‌رق مهتابه ، او پارلاق مائی کیجه‌یه قارشی چوجوق کبی اغلادم !

—

آزدها اونوته‌جقدم ؛ آمان ایکی کوزم ، شونم زمزمه‌لرله منسیاتی لطفاً ایلك کلن آدمله بوللاییور . برقاچ کوندر کیجه‌لری پردرلو اویوپه‌میورم ؛ آرتق ساعتلرجه پنجره‌نك اوکنده اوطوروب کیجه‌نك رنك اسرارینی استنطاق ایتمکدن بیقدم ....

همشیره‌نك

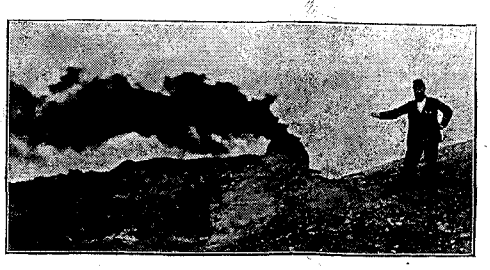
نعمت انیس

مرسیلیزم

سوقیات عسکریه

کچن هفته‌کی نسخه‌مزه سوقیات عسکریه‌یه متعلق ایکی قطعه رسم درج اولنوب بونلر حقنده تفصیلات اعطا اولنورکن مرادلی موقفنده بولنان مخبر رسامز طرفندن ارسال اولنه‌جق بوکبی تصاویرك صره‌ایله‌غزته‌مزده‌نظرکاه‌ارباب مطالعه‌یه وضع اولنه جغنی بیان اولنمش ایدی . بودفعه دخی مخبرمزدن مرادلیده سوقیات عسکریه‌یه مأمور اولان ضابط افندیلرله دمیریول مأمورلرندن مرکب بر غروپ ورود ایتمکله درج ایدییورز. مرادلی درسعادت ـ ادرنه خطی اوزرنده اوقاق بر موقف‌در که تکفور طاغنه ۲۲ کیلومترملك مکمل برشوسه ایله مربوطدر . اناطولی ولایاتندن ورود ایدن عساکر جناب ملوکانه واپورلرله تکفور طاغنه چیقیورلر ، اورادن‌قره‌دن مرادلیه ماشیاً کلیورلر ، مرادلیدن قطارلره راکب اولوب دده‌اغاج طریقیله وشمندوفرله سلانیکه ، بعده کذلك شمندوفرله حدود خاقانی‌یه سوق اولنیورلر .

بو نسخه‌مزك برنجی صحیفه‌سنده کوریلن رسم با ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی اورادہ بولنان هیئت مخصوصهٔ عسکریه ایله موقف مأمورلرینی بر آرده ارائه ایلیور . بونلر ایکنجی اردوی همایوندن میرالای عزتلو احمد بك افندی ایله قائمقام عزتلو غالب بك وایکنجی اردوی همایون مشیری دولتلو عارف پاشا حضرتلرینك یاوری قول اغاسی رفعتلو مرتضی بك ویاوران حضرت شهریاریدن طوپجی یوز باشیسی رفعتلو حمدی بك افندیلردر . شمندوفرمأمورلرینه کلنجه بونلرده‌سوقیات‌عسکریه‌دن‌دولایی دمیریول اداره‌سی‌طرفندن‌باخاصه مرادلی‌یه کوندرلمش اولان موسیو شنایدر ایله قوللبرانس وستالدر افندیلردر . مخبر مخصوصمز ضابطان و مأمورین موصی الیهمك خدمت وغیرت فوق‌العاده‌لرینی بیوك برلسان تقدیر وتشکرله‌یازییور .

[بغداد طریقنده بر زفت معدنی]

Une Mine de Bitume sur la route de Bagdad.

هارپ

یوق ، یوق ، یمین ایدرم که باشقه برشی ایستهم ؛ نارین وجودك ، بیضی چهره‌ك ، شوخ صاچلرکله ، بونلرك فوقنده پرواز ایدن اثیر ابتسامکله اوقدر مافوق الاماسك که ایستیه‌م ؛ فقط بتون بونلرله اوکا ، او ارتق بنی سومینه اوقدر بکزییو - رسك که بکا اونکله برلکده کچن دملری ، او مائی سمالر التنده ، مقمر دکزلره قارشی ، سکون آلود قورولرده نغمه‌ساز اوله‌رق کچیردیکمز دملری ، اومسعود دملری یاد ایتدیردك .

سنده بونوردن پارماقلریکك لرزش رقصیله ترانه‌دار بر هارپ اولدیغی کبی اوندده بنم قلبم واردی ؛ بتون قلبم ، بتون بوشمدی ازیلن زوالسز قلبم اونك اندیسی . مائی سمالر التنده ، مقمر دکزلره قارشی ، سکون آلود قورولرده کزرکن باشنی اوموزیمه دایار ؛ کوزلرینی ، اوکوزل کوزلرینی کوزلریمه دیکر ؛ النی قلبمه‌قوبه‌رق ترنمه‌باشلاردی ؛ وقلبم ، وعشقم بایغین بایغین اوکا نغمه‌لر ، اوکامسعود ، پرذوق ، شوخ نغمه‌لر الهام ایدردی .

هارپ سنك بونوردن پارمقلرکك بوسه‌لریله چیلغین ، رقصان ، مخمور بوسه‌لریله ، لرزشدار افتراق اولدیغی کبی بنم قلبمده اوندن جداً دوشمدن اوقدر تیتردیکه کوزلرینی ، او کوزل کوزلرینی تبسملرله دوداقلریمه بخش ایتدیکی زمان عشقم بنی موسوس ایدردیده آریلرز دیه اوپه‌مزدم ؛ صوکره برکیجه او مائی سمالر التنده ، مقمر دکزلره قارشی ، سکون آلود قورولرده یالکز یاپ یالکز قالدم ؛ اوارتق کلمدی ، وآریلیرز دیه کوزلرندن اوپه‌مشدم ...

فقط شیمدی ، آرتق شیمدی که سکا راست کلدم ، شیمدی منسوب اولدیغك حسن مجرد نامنه قادینلغکی اونوت ، کل شاعر اولده آریلیرز دیه اوپه‌مدیکی کوزلرك ، او کوزل کوزلرك خاطره‌سیله مأیوس برقابی مسعود ایت ... ایقلریکك التده‌کی قلبلره‌می باقیورسك ؟ باشکی قالدیرده کوزلرکی کورمیم ! یوق ، یوق ، یمین ایدرم که باشقه برشی ایستهم ؛ نارین‌وجودك ، بیضی چهره‌ك ، شوخ صاچلرکله ، بونلرك فوقنده پرواز ایدن اثیر ابتسامکله اوقدر مافوق الاماسك که ایستیه‌م ...

فقط آه ای کوزل قادین ، اکر کوزلرکده اونك کوزلرینه ، اونك او کوزل کوزلرینه بکزییورسه .. مائی سمالر التنده ، مقمر دکزلره قارشی ، سکون آلود قورولرده اونك کیلرینی اوپه‌مه‌دم ؛ فقط سن کل ، کل شوخ ودلباز اولده مساعده ایت : سنك کوزلریکی

نفحهٔ بهار

کلشنبهار حسنه کلدم ملول وزار ،
کیت سویله یاره حالمی ای نفحهٔ بهار !

کیت سویله یاره چکدیکم آلام فرقتی ،
بالله یاقدی روحمی اندوه انتظار !

لرزنده دل ، شکسته نظر ، منطفی امل ،
بی‌تاب وبی‌حیات اولورم رهرو غبار .

ازهاردن طوپار کبی بم شمهٔ وفا ،
انهاردن کابر کیدر نغمهٔ مسار :

اشجاردن آرار طوروروم ظل حسنی ،
انواردن امید ایدرم لمعهٔ عذار .

کوکلده کریه کریه خروشان بلای عشق ،
قارشیمده جلوه جلوه کریزان خیال یار...

کیت سویله یاره حالمی ای نفحهٔ بهار ،
دوشدم تراب وصلنه دل‌خسته .. جان نزار !

ع . نادر

پارایله یمه

[کچن نسخه‌دن مابعد]

عرفان، نظامینك الني براقیوب :

— اطه‌کزده‌برهفته کچیردم بك‌افندی، دیدی ؛ پك لطیف مملکتکز وار ...

اوته‌کی ایری کوزلرنده متبسم تعجبلر ، خفیف بیقلرله مستور دوداقلرنده تصفیه اولونمامش بر شیوه ایله : — تسکرلر .. مفتخرم ... جوابنی ویردی .

اورادہ بر النون بابامی ، ارقه‌داشلرینك « نایاب » دیدکاری عمر وهاب ایله پدرندن قالان حسابی غیر معلوم ثروتدن ماعدا عموجه‌سندن ده‌امید توارثی اولان یکیشهرلی عمرفوقی و بك‌اوغلی عالم زنبرستیسنك‌بر آثارنه مداومی اولان دها بر قاچ کنج واردی ؛ هپسی رسامه‌تقدیم اولوندی . خلیل صفوت ممتازك قولنه کیروب بر کوشه‌ده تك کوزلکنده برالتماع استخفافله نکران حسین بسیمی اشارتله :

— مادام ده‌نلاری‌نك پره‌ناندو دون ژوانه باقارمیسکز ؟ اکر برتاریقانوریست اولسه‌یدم یمین ایدرم‌که بوتیپله برثروت یاپاردم .

اوته‌کی لطیف بر سسله : — بررومان یازیکز ... دیدی .

بو آنده غیر معتاد بر کورولتیله اچری کیرن ایکی کشی هرکسك نظر دقتنی جلب ایتمشدی ؛ بریسی قیصه ، ایری ، سیاه، کنیش اوموزلری ، قالین کوودسی ایله دها قیصه کورینن ، قالین سیاه دوداقلری اوزرنده‌کی ایری بیقلریله جوجه کبی قالان ، شقاقلرینه ، قاشلرینه قدر طاشمش صاچلریله بویوك باشلی ، قیصه بوینی بوکسك برغلا - دستون یاقه‌سندن طاشان برآدم ؛ اورته بویلو ، فوق‌العاده متناسب ، بیاض چهره ، قاره‌قاش وکوزلریله، لوندانه بورلمش بیقلریله ، قرمزی فسنك وضع مخصوصیله‌وقوبرکنجه رفاقت ایدییوردی .

پرنجیسی رفیقنك الندن طوتوب ایلری چکه‌رك : — افندیلر ، دیدی ؛ افندیلر ، مساعدکزله تقدیم ایده‌یم ... سوکیلی دوستم علی شهاب بك افندی ... صوکره‌یان کوزیله بریکینك سلام‌وقورینه،طورکبارامه‌سنه باقه‌رق متمسخرانه دوام ایتدی :

— بنم‌بوفومم ، فارسورم ، تربیولم... دها ترکچه سویله‌یم ، بنم اکلنجه‌م ...

قاباً ، مخرش ، دالغه‌لی بر قهقهه ایله کندی سوزلرینی آلقشلادی .

اوته‌کی فوق‌العاده منفعل ، غضوب ایدی ؛ صوکره متبسمانه بویون قیره‌رق :

— عزیز سپورتمن محمد عارف بك افندینك شکرلمه‌جیده ایکی عدد فضله‌سی اولدیغنی اعترافه مجبوریت حس ایدییورم ...

بو عبارهٔ قطعیت تلفظله چاتلاتیوردی ، هرکس بومضحکه التنده مؤلم بر تأثرله نه یاپه‌جقلرندن عاجزدیلر .

خلیل صفوت عرفانك قولاغنه : —

بواقشام پك کوله‌جکز ، دیدی ؛ رجایده‌رم بونلری تدقیق ایدك ... چفته قهقهه‌لر !.. نره‌ده قهقهه وارسه شبهه ایتمیك‌که اورادہ علی شهاب‌ایله‌محمد عارف واردر ...

عارف قهقهه‌سنی براقمش هرکسك الني صیقیوردی ؛ شیمدی هرکس طاقم طاقم مباحثه‌یه دالمشلردی؛ نجمی رسامله برکوشه‌ده کوریشیور ؛ بسیم ، ممتاز ، صفوت یانلرنده عارفله شهابه باتیورلردی . نجمی عرفانك عکس ایدن شهرت صنعتکارانه‌سنه ارجاع کلامله قربتیك‌دارکوستاوژه‌فرونك مقاله‌سنی ذکر ایدییور ، عرفان آلادوده طرانمش کور صاچلرینك ، سیاه ولوند بیقلرینك افاده‌سیله بر عظمت اکتساب ایدن‌قرمزی کوچورك‌یوزنده‌لاینقطع برآتش حیاتله پارلایان مدور اوفاق کوزلری بر مقدمهٔ تمو دها کوستره‌رك دیکله‌یور ؛ سوزلری اغزینی آچیق طوتمرق ، دائما متبسم ، دائما پرنشوه بیقلرینك حرکتیله سویلرجه‌سنه برسرعتله سویله‌یوردی .

دعوتلیلردن یالکز شاکر نعمت قالمشدی . حسین بسیم میرلدانه‌رق :

— دائما بویله‌در ، دوقتوربك دائما بکلتمه‌لیدر ... دییوردی .

اورته‌بویلو، ایری باشلی ، یاره‌لی یوزلو بربك : — کیم بو ، بوشاکر نعمت ؟ دیدی .

بسیم ، تك کوزلکیله مخاطبنك تپه‌سنده طوران اوفاق فنی ، بویندہ اوصطوره‌دن قالمش برتاج تل صقالنی ، بویون باغنك ذوقسز برقیورتمی‌سوزه‌رك ارقه‌سنی دوندی؛ نجمی‌به تقرب ایده‌رك: — مون شر ، دیدی، بوعزیز دوقتوری بکلمك فکرنده‌میسکز؟ هر درلوتیکه‌تدن‌صرف نظر آچلقدن‌اولمك رادہ‌سنده‌یم.. هم‌امثالیله‌مثبتدرکه‌دوقتورمن یك ئه قزاقت دکلدر ... .

نجمینك جدی نظری برثانیه مخاطبنك کوزلرینه مرکوز قالدی . بسیم برطور آلق ایچون کوزلکنی تکرار دوشوروب طاقغه چالیشه‌رق بایرسز برصاریلقله بو-

زولدی، نجمی صوکره : « لطفاً برازدها... » دیدی .

بسیم اوموز قالدیره‌رق « ئه‌پانان! » دیه سویانیوردی ؛ ایکی قاین ، متعاقب قهقهه، شهابك وعارفك کورلتیلی قهقهه‌لری کورله‌دی . بسیم پرآتش برنظرله بو آدملری ازمك استرجه‌سنه باقدی . صوکره ینه استخفافکارانه بر اوموز حرکتیله پچره‌یه دونوب دیشاری باقمغه باشلادی .

بو آنده صالونك قپوسنده شاکر نعمت کوروندی : کوچوك ، ظریف ، ایچه بر آدم ؛ پرشتاب براعتذارله قوشوب‌دوستك الني صیقه‌رق وحضاری سلاملایه‌رق : — اوخ . اعتذارلرمی عرض وافدیلری بکلتدیکمدن طولایی عفولر طلب ایده‌رم . چونکه، نه یاپه‌لم ، بزم بوخراب ایدیجی مسلکمز ! ایکی شامپانیا یاخود ایکی قهقهه اره‌سنده برئه قراز مانه . یاخود بر آپوپله - کسی‌یه چاغیریلیرز .

یمك صالونه کچیلدی . مدعوین سفره ده اخذ موقع ایتدیلر ؛ طعام باشلادی .

ابتدای طعامه مخصوص برسکوت دوام ایدییوردی ، شاکر نعمت باشنی قالدیروب حاضرونه باقه‌رق دیدیکه : — کچ قالمه سبب بیسیقل ایله‌کزرکن دوشن مادموازل ده‌للاریدر . هپ بردن مراقله نعمته باقدیلر :

— کرچکمی ؟

نعمت باشنی صاللامقله اکتفا ایتدی.

ناباب وهاب بوزوق برترکچه ایله : — کوزل مادام ده‌للاری ایچون نه کدر!... دیدی .

هرکس عارفه باقدی، اوچاالنی یچاغنی تلاشله براقش ، دوقتوره حایقریوردی .

— جیزه‌للا ... لکن نه دیور-سکز دوقتور ؟.. بونك احتمالی یوق ... شیمدی برابردم ...

— بن‌ده شیمدی اورادن کلیورم . دیمك واقعدر دوستم ...

برقهقهه ، عارفك پریشان ، سرسم حالنه قارشی شهابك طرپنزا ، شاطر ، جسور برقهقهه‌سی یوکسلدی ؛ قاتیلیرجه - سنه کوله‌رك « نه‌تحف... نه‌تحف! » دییوردی.

عارفك قارشیسنه تصادف ایتمش اولان بسیم شهابه پیرو اوله‌رق دوستنه :

— نه‌فلاکت مون‌شر ، دیدی . ووتر آرمید ، بله سسه ...

عرفانه مادموازل ده‌للاری اوزرینه بر ایکی تفصیلات ویرمکده اولان صفوت ، بسیمه ایکنه باطیرمق فرصتندن استفاده ایچون ، بوسوز اوزرینه دونوب : — او، تبریکلر عزیزم ... دیه استهزا ایتدی .

بسیم، عصبی، مستهزی، رعشه‌ناك:

— بوشرفه‌سبب لیاقتم ؟ ..

— عارف بکله تظاهر ایدن قرابت ...

— یا ؟ نصل ایضاح بویوریورسکز ؟

— چونکه مادام ده‌للاری ده‌سزك دو - لسینه‌کزدر !

هرکسده برتبسم کوروندی ؛ شهابله ، کندینی ارتق طوپلامق اوزره بولنان عارفك یك آهنك قهقهه‌لری ینه چینلادی. بسیم بوزولورکبی اولدی ، نهایت ساده‌جه : « پاربلو ! » دیدی .

ایری باشلی ، یارملی یوزلو کنج بو کولشلرك سببنی اکلامیه‌رق رفیقنه صو - رییوردی : — کیم بو، بودولسینه ؟

خلیل صفوت سفره‌نك اوبر اوجندن یوکسك سسله جواب ویردی : — دون کیشونك لادام دولا پانسه‌سی!

بسیم نیم جدی برچهره ایله : — افندی . . . دیدی ؛ و مزیف دوداقلرندن برضربه کبی دوشوردی : — کافی !

نجمی بونلره نهایت ویرمك ایچون دوقتوره خطاب ایده‌رك :

— ای عزیز دوقتور ، مادموازل تهلکه‌لیمی ؟

— او ، یوق ، بالعکس ... هیچ بر شی دکل ... اوفاق برئه غرانیتیور ... ایکی کونلك برتداوی ...

ناباب قالین سسی، بوزوق ترکچه‌سیله تکرار ایتدی : — کوزل مادام ده‌للاری ایچون نه کدر !

شهاب یانده‌کنه ، حسین نظمی ایله یك محرم کوروشن عمر فوقیه عارفك تلاش وهیجانی ، دوقتوردن‌بیك تمنا ایله استیضاحنی کوسترمه‌رك کولیور ، هرکسه اشارتلر ایده‌رك قاتیلیوردی .

صفوت کنج رسامه اکیلوب : — نصل ، دیدی ؛ قهقهه‌تین نصل ؟

— او ، پك شن ... ورسام نجمی‌یه بدایع صنعت حقنده برمسئله‌یی ایضاحاً تفصیلاته کیریپور ، ئه‌پره‌سیونیزم واوکو - ست‌مانه حقنده فکرلر بیان ایدییوردی .

بردنبره خلیل صفوت دیکیله‌رك اینجه دوداقلرنده خفیف بر تبسم بولوندیغی حالده باردا غنی قالدیردی ، برصدای ضعیف‌ایله :

— افندیلر، دیدی. افندیلرشو ضیافتده بولونمه‌مزه سبب اولان ازدواج برازدواج دکل بر غروب ، بر رسم تدفیندر . نجمی بك عالم اذواقدن غروب ایدییور ، بو اوزون وموفقیتلی حیاتی دفن ایدییورز . یالکز قادینلر بر مه‌تر غالان دکل ، بتون غالانتری بر غلوار غائب ایدییور . بکده بیك بر کیجه حکایه‌لرنده‌کی کبی خارقه نما بر طلسم واردی ... بن کدیم ایچون بویله مظفر بر سلاح ارقه‌داشنی ضایع ایتدیکمه تأسفلرله برابر فوق‌العاده محترم بر سینهٔ عائله‌ده احراز موقع تبجیل ایلمسنه فوق‌الحد ممنونم . بو عالمدن غروب ایتمکله برابر دها لطیف . دها مکمل برعائله طلوع ایدییورکه اورادہ ملاقی اولدیغی نجم سحر بتون‌استا - نبول سمای نسوانده‌کی قونسته‌لاسیونلرك سیریوسیدر. سزی‌ده بو شرفی ، بوسعادتی تبریکه دعوت ایدرم .

هپ اياغه قالقمشلردی .

نجمی قالقوب متهیج برسسله :

— افندیلر، دیدی؛ اره‌کزده‌کچن عمرمك خاطره‌دن سیلنمز یادکارلری بولوندیغنی اعتراف ایده‌رم . بکا قارشو کوسترپلن دوستلقلره تشکرلرله برابر مفارقتمز ایچون‌ده تأسف ایدرم .

مابعدی وار

چوجقلره آش

یازان
والده‌لره شبه
محرری : دوقتور بسیم عمر

[۳۱۳ نجی نسخه‌دن بری ، بعد]

مخصوص اولهرق اعمال ایدیلن تمه باشلری، درونـنده سوت تعقیم اولنان کوچك شیشه‌لرك اغز وبوینلرینه کچیریله‌رك امزیکه تحویل ایدیلور .

قپاغی آچیلمش بر شیشه‌ده قالان سوتدن چوجغه ویرلیه‌جکی کبی تعقیبی یکرمی درت ساعتی تجاوز ایلمش بر سودك‌ده استعمال اولنامسنه وشیشه‌لرك ایوجه تمیزلنوب قاینار صودن کچیرلمسنه زیاده‌دقت ایدیله‌جکدر .

هر بری ۱۵۰ : ۲۰۰ غرام سوت استیعاب ایدر ۱۰ : ۱۵ کوچك شیشه‌دن وبونلری حامل بر قطعه ایله برده کوچك تنجره‌دن عبارت اولان معلم [سو قهلت] ك ایجادایلدیکی جهاز هپسندن زیاده مستعملدر .

شیشه‌لر ثلثانه قدر سوت ایله طولدیرلدقدن وقپاقلری قوندقدن صکره اوزرنده بولندیغی قطعه ایله برلکده تنجره‌یه یرلشدیریلور ؛ اشبو تنجره « حمام ماری » وظیفه‌سنی ایفا ایدوب درونده یاریم‌ساعت قدر غلیان درجه‌سنده براقیلان صو شیشه‌لرك یاریسنه‌قدر کلور .

شیشه آغزلرینه قونیلان قپاقلر بوکون یك زیاده ساده‌لشدیرلمش اولوب قرمزی قاووچوقدن معمول بر قرصدن وبوقرصلك بخار وهوالك شیشه‌دن حین خروجنده قایماسی ایچون کوچك معدنی بر اسطوانه دن عبارتدر . سوت بو صورتله قاینادلدقدن صکره شیشه‌لر صودن چیقاریلور ؛ شیشه‌لرك ثلث علویسنی املا ایدن صو بخاری یواش یواش تکاثف ایتمکله هواء خارجینك تضییقی حاصل اولان خلایه طوغری قرصی سوق ایدر و بو وجهله اشبو قرمزی لاستیك قپاق کویا شیشه ایچندن چکیلیورمش کبی ایچرویه چوکر .

موسیو [بودن] ك (شاری‌نه) خسته‌خانه‌سنده استعمال ایتدیکی جهازیك ساده‌ویك‌اوجوز اولوب غایت‌قوللانیشلیدر . [بودن] ، شکلجه معدن صوبی شیشه‌لری آغزلریی قپامق اوزره قوللانیلان معدنی قاپسولاره مشابه لاستیکدن برنوع قوقولاتا یابدیرمشدر .

بو نوع قپاقلرك دیکی اولدقجه مقاوم اولدیغی کبی آشاغی طرفده‌کی فتحه‌لری‌ده شیشه‌نك بوینی صیقمق اوزره یوزوك شکلنده بر لاستیك حلقه ایله چویرلمشدر . هرهانکی بر شیشه‌نك بوینه بو قوقولاتا کچیریلوب شیشه ایله برلکده حمام ماریه قونلدقده حرارتك تأثیریله بخارماء قاپسولك دیبنی قالدیرديغندن قپاغی آتمامق اوزره کناری قلمواری مقطوع ایکی کوچك دلیك براقلمشدر . شیشه حمام ماریدن چیقاریلنجه درونده خلاء حصوله کلمکله قاپسول شیشه‌نك آغزینه ایو یرلشه‌جکی کبی دیکده چقورلاشیر . چوجغه سوت ویریله‌جکی زمان قوقولاتا قالدیریلوب شیشه‌یه [غالاقتور‌فور] کچیریلور .

پارسده آلت فابریقه‌جیسی موسیو [ژانتیل] ك اولرده سوت تعقیمنه مخصوص اختراع ایلدیکی جهاز : ایچی چینیلی بر حمام ماری ایله اوزرینه شیشه‌لری قویوب قالدیرمغه مخصوص معدنی بر صاج آیاقدن ، درجه‌لی شیشه‌لردن ، کندی کندینه شیشه‌لری قپامغه مخصوص قرمزی لاستیکدن واشاغی یوزلرنده چیوی شکلنده برر ذیل مرکزی بولنان کوچك قرصلردن عبارتدر .

والحاصل ، هیچ بر مصرفسز اوده سوت تعقیم اولنه‌بیلورکه بونك قانامش بر سوته هرحالده رجحانی درکاردر . دینه براز صمان قونمش وانچی ثلثنه قدر صو ایله طولدیرلمش عادی بر تنجره آلوب درونه ، غایت تمیز وقاینار صو ایله یقانمش وهربری بر دفعه‌ده امزیریله‌جك سودی استیعاب ایده‌جك عادی اجزاجی شیشه‌لری [۲۴ ساعنده چوجق نه‌قدر وقاچ دفعه امزیریله‌جك ایسه اوقدر شیشه] دیکنه قونلدقدن صکره اوچ چاریك قدر قاینادیلور وبعده شیشه‌لر حمام ماری وظیفه‌سنی ایفا ایدن تنجره‌دن چیقاریلوب آغزلری بش دقیقه قدر صوده قاینادلمش عادی طپه‌لر ایله قپادیلور .

اشبو اجهزهٔ مختلفه واسطه‌سیله اوده تعقیم ایدلمش سوت ترکیب ولذتی تمامیله محافظه ایدر ایسه‌ده هر شیشه‌یی آچیلشده چوجغه ویرمزدن اول سودی طاتمق وبو وجهله تغیری ایله حاصل اولهبیله‌جك [شیشه آغزینك چاتلامسی ، قرص ویا قوقولاتانك اوینامسی والحاصل آغزك ایوجه قپانامسی نتیجه‌سی] محاذیر وخیمه‌دن صاقینمق لازمدر .

اوده ، حمام ماريده بروجه بالا تعقيم اولنمش سوت صنايعده بيوك سوتخانه‌لرده ماكنه‌لر ايله تعقيم ايدلمش سوت قدر ايو اولديغى كبى اوصافى‌ده بردر ، يالكز سوت خالص اولسون .

تعقيم ايدلمش سودك خصوصى بر طعم ولذتى اولديغى كبى تركيبى‌ده دكيشمه‌مشدر . تعقيم اولنمش سوت بوزلمقسزين اوزون بر مدت قالهبيلور ايسه‌ده احتياط اولمق اوزره انجق يكرمى درت ساعت ظرفنده صرف ايديلمه‌جك مقدارك تعقيمنى توصيه ايدرز .

شيشه‌لرك اغزلرنده قپاق خدمتنى كورن قرصلك مركزى چقور قالدقجه سودك بوزلمديغنه ودرونده بالتخمر غازلر پيدا

اولمديغنه قناعت كتوريله‌بيلور .

تعقيم ، سودى دها هاضم قيلارمى ؟

تعقيم اولنمش سوت درونده چى وحتى قاينامش سوتدن دها ايچه پختى پيدا اولديغى تجارب عديده سايه‌سنده معلوم اولديغندن تعقيم ايدلمش سودك دها هاضم اولديغنه حكم ايتمك قابلدر .

استحصال ايديلن نتايج حسنه‌ده خصوص مذكورى تأييد ايلمكده‌در ؛ اطفال تعقيم اولنمش سودى پك اعلا هضم ايتمكده‌در .

تعقيم اولنمش سوته صو علاوه اولنه‌جق ايسه ، صويك مقدارى چى ياخود قاينامش سوته ضم ايديله‌جكندن دها آز اولمايدر . حتى موسيو [بودن] ، يكى طوغان چوجقلره بردن بره خالص تعقيم اولنمش سوت ويرمكده‌در : « عادته مخالف اوله‌رق ، يكى طوغان چوجقلره آز چوق صو علاوه ايدلمش اينك سودى ويره‌جكمزه صاف ويرمكده‌يز . . . يكى طوغان چوجقلرك ايچديكى « لبن عقيم » خالصدر . »

چوجقلره ، تعقيم اولنمش اينك سودى ويرمكله حفظ صحت اطفالده بيوك بر ترقى ميدانه كلمش ايسه‌ده ، انسان سودينه نسبةً ايكى مثل قازه‌ئيى زياده اولان اينك سودينك حتى تعقيم ايدلديكى حالده مسئلهٔ هضميتى قالبركه بونك‌ده حلى اولدقجه كوچدر ؛ چونكه اينك سودينه صو علاوه اولنسه فى‌الواقع قازه‌ئينك مقدارى تنقيص ايديلور ايسه‌ده عين زمانده اصلاً انسان سودندن دها آز اولان شكرك مقدارى ازالتلديغى كبى مواد شحميه‌نك برقسم كليسى‌ده رفع ايديلور .

چوجغه ويريله‌جك اينك سوتنده‌كى قازه‌ئينك مقدارينى انسان سوتنده‌كى قازه‌ئينه مساوى بردرجه‌ده آزالتمق وفقط عين زمانده مواد سائره‌نك نسبت ومقدارينى محافظه ايتمك اصولنه « سودى انسانلاشديرمق » نامى ويرلمكده‌در .

ويانه‌لى معلم [غورتنر] ، فضله قازه‌ئينى ميخانيكى اوله‌رق آيرمق ايچون اساساً بر قوهٔ عن المركزيه‌يه مراجعت ايلمكده‌در . اتكاتره‌ده عادتا پينر استحضارنده استعمال اولنان اصول ايله اينك سوتنده زياده مقدار بولنان قازه‌ئين رفع ايدلدكدن صكره قالان مايع ـ كه انسان سودينه‌زياده‌مشابهدر ـ ١١٨ درجهٔ حرارتده برتنوردن كچيريلوب تعقيم ايدلمكده‌در .

ايشته بو وجهله ، قازه‌ئينك بر قسمى آله‌رق انسان سودينه يقلاشديرلمش اولان سوت هيچ‌صو علاوه ايدلمكسزين چوجقلره ويريلور .

ايديلن تجاربه نظراً چوجقلر اشبو سوتدن پك چوق استفاده ايتمكده و آز زمان ظرفنده ايركوب بيومكده وهضملرى

پك بولنده واقع اولمقده‌در .

عادتا انسانلاندير لمش اولان بو نوع سودك هضميتى نظر اعتباره آله‌رق موسيو [بواسار] وقتسز طوغان چوجقلره استعمالنى توصيه ايلمكده‌در . طبيب مذكور بويله وقتسز طوغان چوجقلره ويردير مكده اولديغى اشك سودينى كديره‌رك آنك يرينه قازه‌ئينى آلتمش اينك سودى قوللانوب حسن نتيجه‌يه نائل اولمشدر .

سودك صورت اعطاسى

و

سوده صو علاوه‌سى

مؤلفيندن برطاقمى چوجغه سوتى صافى يعنى صاغيلديغى كبى ويرمك طرفدارى اولدقلرى حالده ديكرلرى سوده مقدارى چوجغك ياشنه ومزاجنه كوره تحول ايتمك اوزره صو علاوه‌سى لزومنده اصرار ايلمكده‌درلر . صاف سوت ويرمك طرفكيرانى ، صو علاوه‌سيله اشبو مايع مغدينك خواصى غائب اولمه‌جغنى وعادتا « سوت اولديريله‌جكنى » بيان ايديورلر . سوده اشبو تعبيره‌دن برشى اكلامامق

طبیعیدر ؛ واقعا صو علاوه‌سیله اثر طبیعت تحویل ایدلیور ایسه‌ده آثار موجوده‌نك کافه‌سی دائما مکمل اولهمیه‌جغی کبی بر چوقلرینی علی‌الاکثر تبدیله‌مجبور اولیورز. چوجغه ، کندیسنه مخصوص اولان سوت ویرلیوب کوچك بوزاغیلرك نشوونماسنه صالح بر مایعی ویرمکله قوانین طبیعت کوزه‌نیایورمی ؟

معلم (تارنی‌یه) نك فرانسه‌انجمن‌دانش طبیعی حضورنده نقل ایتدیکی بعض مشاهدات . آرتق چوجقلره ویریله‌جك سوته صو علاوه‌سنده‌کی فوائدی بسبتون اثبات واظهار ایتمشدر . طبیب مذکور دفعهٔ وفات ایدن برچوجغك « فتح میتی » اجرا ایتدیکنده سبب فوت اولهرق یالکز معده‌سنده بك بیوك یخی بولدیغنی واشبو چوجغه توصیه‌بی خلافنده صافی اینك سودی ویرلدیکنی نقل ایدر .

* * *

بوقاریده سویلدیکمز کبی اینك سودینك قازه‌ئینی زیاده اولدیغندن هضمی‌ده کوچدر. اشبو سودی دها هاضم قیلمق ایچون درمیان اولنان وسائطك اك بسیطی الکزیاده تعمم ایدنی « صو علاوه‌سی » در . علاوه اولنان صویك مقدار ونسبتی ، سودی انسان سوتنه اولهبیلدیکی قدر یاقلاشدیرمق اوزره حساب ایدلمش وچوجق بیودیکجه تنقیص ایدلمکده بولنمشدر .

بووجهله سوت دها خفیف ودها هاضم اولمش اولور .

بناءعلیه : « سوته صوعلاوه ایلمایدر. (تارنی‌یه) »

سودی بویله خفیفلتمك ایچون اك ایو واسطه ومایع ، غایت خالص وسوزیلوب قاینامش صودر . صویك یالکز میقروبلرك دکل صولیجانلرکده انتقالنه بر واسطه اولدیغی بوکون مثبت بولندیغندن سوته علاوه ایدیله‌جك صویك « مطلقا قاینامش یاخود تعقیم اولنمش اولمسی الزمدر . » . آرپه وبغدای مطبوخی چابق تغیر ایلدیکندن سودی اکسیتمکله اسهاله بادی اولور .

لکن اشبو مطبوخلرك استعمالنده اصرار ایدیلور ایسه اویله یکرمی درت ساعتلك مطبوخی بردن حاضرلامیوب اقتضاسنده وحتی هرسوت ویریشده استحضار ایلملیدر. معلم [پارو] ، بك سهولتله تغیر ایتدیکندن طولایی اشبو مطبوخلرك سوء تأثیرومضرتی حقنده اوزون اوزادیه مطالعاتده بولنهرق صاف سوت اعطاسنی التزام ایتمکده‌در . لکن اشبو فکر بك قطعی اولوب کوچك چوجقلرك تغذیه‌سنده تدابیر لازمه‌یه رعایت ایتمك شرطیله حبوبات مطبوخلرندن زیاده استفاده ایدلمکده‌در .

چوجق ایکی آیلق اولنجه‌یه قدر سوته صو ، یاری یاریه ، بعده درت بش آیلق اولنجه‌یه قدر برثلث علاوه‌ایدیله‌جك وبالآخره معده‌لك تحملنه وچوجغك نشوونما واشتهاسنه واحوال سائره‌سنه کوره [آلتی آیغه قدر] صویك مقداری یولش یواش آزالدیله‌جقدر.

« سودك اك طوغری معیاری هضم بوریسیدر . »

سوته صو ، لزومنده‌یعنی حین استعمالنده علاوه اولنه‌جقدر . قاینامش وصیجاق صو سوته علاوه ایدلدکده اشبو مایعك حرارتی مطلوب بردرجه‌یی بولور : ویریله‌جك سوت وعلاوه اولنه‌جق صو تمامیله اولچیله‌جك وچوجق ایچدکدن صکره باقی قالان مخلوط آتیله‌جقدر .

سوت ، یاخود ماریده تقریباً ۳۷ درجه‌یه کتوریله‌رك یاخود صیجاق صو علاوه‌سیله بودرجه‌یی بولدیره‌رق ویریله‌جکدر ؛ زیرا اشبو درجهٔ حرارت اك زیاده طبیعیدر .

سوته براز شکر ، یارم قدحه [۸۰ : ۱۰۰ غراملق ، یاخود ۵ : ۶ قاشیقلق] بش غرام [بر بچاغلك اوجی] سوت شکری یاخود عادی شکر علاوه اولنه‌جقدر .

بروجه آتی درج اولنان جدول ایلك آیلرده شکرلی صو وسودك نسبتی کوستر:

سن	سوت	شکرلی صو
برنجی هفته . . .	۱ قسم	۳ قسم
ثانیه قسم . . .	۱ —	۲ —
ایکنجی آی . . .	۱ —	۱ —
اوچنجی ودردنجی آی	۲ —	۱ —
بشنجی آی	۳ —	۱ —
آلتنجی آی	خالص سوت	خالص سوت

چوجق عمومیتله ، اشبو مخلوطه تحمل ایلمکده ووالده یاخود سوت ننه‌سی سودی سایه‌سنده معده‌سی حیوان سودینی هضم ایلمك ایچون درجهٔ کفایه‌ده اکتساب قوت ایتمکده‌در .

چوجغك انسان سودینی هضم ایتمکه آلیشمش اولان معده‌سی ویریان بکی سودی قبول ایلمز یاخود بك کوچلکله قبول ایدر وآز چوق بیوك واکشی وهضم اولنمامش یخیلر چیقارر ایسه سوده قلوی بر ماده علاوه اولنملیدر ؛ بونك ایچون امزیك یاخود فنجان باشنه کوچك بر قهوه قاشیغی قومنق اوزره کرج صویی یاخود ویشی ویاخود والس معدن صولری قوللانملیدر. کرج صوبندن کونده ایکی اوچ دفعه ویریله‌جکدر ؛ بز عمومیتله ، سوت ویرلمه‌دن بش آلتی دقیقه اول بر قهوه قاشیغی ویشی یاخود والس ویاخود چیتلی صویی ویرمکی ترجیح ایدرز .

هضمده صعوبت دوام ایده‌جك اولور ایسه سوته برقاچ دانه طوز آتمق وچوجق انقباضدن مضطرب بولنور ایسه‌هرویریلیشده سودینه بش سانتیغرام [ثانی‌قاربونیت‌سود] یاخود دها ایوسی [قاربونیت مانیه‌زی] علاوه ایلمك توصیه اولنور .

* * *

چوجغه زیاده مقدار اجنبی بر سوت ویریلدیکی زمان نمه ویریلمیه‌جکدر؛ بوحالده، سودك درجهٔ تمیزی یعنی مایع مذکوره نه مقدار صو علاوه اولندیغنی وچوجغك سنه وقوتنه وباخصوص وزننه کوره اشبو مخلوطدن نه قدر ویرلمك لازم ایدوکنی بیلمایدر .

بناءعلیه ، چوجغك « ایوبسلندیکنه » ، « ایوجه استفاده ایتدیکنه » ایکی کره ایکی درت ایدرجه‌سنه صحیح بر صورتده کسب وقوف ایچون تدریجاً ومنتظماً وقوعه کلن نشو ونماسنی نظر دقته آلمق وبونك ایچون‌ده چوجغی صیق صیق اولچمك لازمدر . ایشته بوسایه‌ده چوجغك زیاده براستفاده‌سنی موجب اولمق اوزره بلا اندیشه سودك

مقداری تزید و علاوه اولنسان صویك مقداری بالعکس تنقیص ایدیلور .

ولادتنده ۳۰۰۰ : ۳,۵۰۰ غرام کلن بر چوجغی الله آلهلم . بو چوجق وزناً ، ایلك درت آیده هر آی ۶۰۰ : ۷۰۰ بعده شهور متعاقبه‌ده ۵۰۰ : ۴۰۰ وایلك سنه‌نك صوك درت آینده ۴۰۰ : ۲۰۰ غرام بیومایدر . نقلتجه اشبو تزاید وتناقص تدریجاً واقع اولور .

تعیر دیکرله ۳ کیلولق بر چوجق کونده ایلك آی ۲۵ ، ایکنجی واوچنجی آی ۲۳:۲۲ ، دردنجی آی ۲۰ ، بشنجی آی ۱۸ غرام قازانیر وبویله‌جه چوجق یکرمی دردنجی آیه قدر هر آی کونده ایکی غرام غیب ایدر ؛ ایکی یاشنه وارمق ایچون صوك ایکی آیده چوجق وزناً کونده ۶ : ۵ غرام تزاید ایلر .

هنوز طوغان بر چوجق ایکی اوچ کون ثقلتدن غیب ایدر ؛ یدنجی کونی وزن ابتدائی اخذ واونجی کونه طوغری ایسه ۱۰۰ غرام قدر تزاید ایدر .

ایلك هفته بی‌قرار اویویان چوجقلر ایوجه بسلنه‌مدکلری کبی ثقلتلرندن‌ده غیب ایلرلر ؛ بناءعلیه ، آنلری برنظارت متمادیه آلتنده بولندیرمق وهیچ اولماز ایسه ایلك کونلری صیق صیق اولچمك لازمدر .

چوجق ایلك آیده ، یکرمی درت ساعت ظرفنده اون دفعه وفطامه قدر آلتی سکز دفعه امزیرلك لازم کلدیکندن برایکی مه یرینه اینك سودی (یوقاریده سویلندیکی اوزره آز وياچوق صولاندیرلمش) ویرمك قابلدر .

ایکیدن آلتی هفته‌لق بر چوجغه مه‌لر ایله برلکده وآنلرله متوالی ایکی یاخود اوچ درت امزیك (فنجان وسائره ایله‌ده) وهرامزیك ایله ثلثانی صودن یعنی ۳۰ غرام سوده ایکی مثل صو علاوه ایدلمش ویاخود ایکی قاشیق سوت ودرت قاشیق صودن عبارت اولمق اوزره قاریشدیرلمش ۱۰۰ : ۸۰ غرام سوت ویرلیه‌جکدر .

مابعدی وار

ثروت فنونك رومانی

مائی وسیاه

محرری : عشاقی زاده خالد ضیا

[۲۷۳ نومرودنبری مابعد]

اوتده ناکهان قوملرك سینه‌سندن فیشقیریورمش اولان بربیاض روزکارطالغه‌سی شکلنده اوزافدن بوتون بیاض کورونن آنلرینك اوستنده بیاض ستره‌لری اوچو - شه‌رق کچن برسواری زمرهٔ طیاره‌سی ..

اووقت ، بوعالم حیات احمد جمیلك قارشوسنده جانلانه‌رق یاشامغه باشلادیغنه ؛ او سس تکرار ایشیدلدی ؛ بودفعه بر حیات نوله ، برقوهٔ تازه ایله اوراده ، همان اوك قاپوسنده تکرار اویاندی ...

شمدی بوسسده برادای وحشی ، بر نالش تهور ، برطغیان مرارت وار ایدی ؛ بواویله برسس ایدی که ایچنده برقاب پارچه‌لانیور ، پیرتیلیور ، انسجه‌سی سوکو - له‌رك قان صاچیلیور کیبی ...

بر فریاد تیز ایله باشلادی ؛ ناکهان آتش المش هوائی برفشنك شکلنده چیقدی ، یوکسلدی ، یوکسلدی ؛ صکره بر مدت ، مدهش بر ارتفاعده ، ارتق کندیسنی ضبط ایده‌میه‌رك ، صدمهٔ صعودینك صوك قوتی صرف ایده‌رك تتره‌دی ؛ اینه‌جکمی ، چیقه‌جقمی ، سونه‌جکمی بیلمیوردی ؛ بر نایه قالدی ؛ صکره بردن‌بره پاطلادی ، برانطراق مدهش ایله طاغیلدی ؛ اوزمان برسقوط نشاید شکسته باشلادی ؛ کویا اوهوائی فشنکدن قیریق دوکوك ، کاه وبیکاه منجلی ومنخسف قندیللر دوکولدی ؛ بونلرسوزوله سوزوله ، یرر برر سونه سونه دوشیور ، کیدییوردی ؛ نهایت بوانقاض نشاید اوزرینه بر ابر چاکیده سینه‌دن خفیف یاغمورلر بوشانمغه باشلادی ؛ احمد جمیل مبهوت طوریوردی ...

بوکون بونشیدهٔ غریبه‌دن طوبدیغی شی هیچ بر تأثرله قابل قیاس دکل ایدی . شو اکلاشیله‌مایان ، ضبط ایدیله‌مین لسان ایله اوسس کویا احمد جمیلك پدرینك خاطرهٔ ماتمنه ، اقبالك خاك مزارینه ، لامعه‌نك خولیای ضایعه ، شوصوبالك ایچنده حالا بر بقیهٔ لرزش حیات ایله چتیردایان اثرینك کوللرینه آیری آیری اغلادقدن صکره بو قلب خستهٔ شاعرك بوتون المری ، آجیلری ، غیر قابل تحلیل وافاده دردلری ایچون بر لسان ذی‌مأل اولمش ایدی .

بر مدت بودورهٔ مغشیهٔ حسیات ایچنده قالدی ، شمدی اوسس ارتق بوسبوتون اوزافلاتمش ، همان غائب اولمش ایدی ؛ ارتق قولاقلرینه ایشته بو صحرای عریانك افق بعیدنده کیدن دوه سوریسی ایچندن کلیور کیبی ...

اباغه قالقدی ، کندی کندینه « اوت ، اورایه کیده‌جکم ، او حیات ساده ایچنده انقاض امالمك تربهٔ ساکتی اورادهقورهجغم» دییوردی ...

اوطه‌سنك قاپوسنی آچدی ، آه ! بو اوطه !.. بو حجرهٔ انیسهٔ حیات ، بورادن الی‌الابد آیرلمق لازم کلیوردی ...

شمدی کوکسی اوفق بر آه تأثرله شیشیوردی . بواوطه ، بو او ... بونلردن آیرلمق ایچاب ایدییور ، اویله‌می ؟ .. مردیوندن اینرکن اوراده ، طاشلقده اقبالك تابوتی ، ابدی برسفر ایچون ، مهیای عزیمت کوریپور کبی اولدی . ایشته شمدی اوده ابدی برسفرله مهیای عزیمت ایدی . براز طوردی ، برنظر وداع ایله بواوی سلاملایور کبی اشاغیه یوقاری‌به باقدی ؛ بوراسی نجه طاتلی ، آجی خاطرلرك مدفنیدی ، طاتلی واجی ، فقط اونلرك هپسی قلبنك معزز ، محترم ثروت خزینه‌سیدی ...

بوراده بو اوك بوتون حیاتی تخطر ایتدی : اودها کوچك بر چوجق ایدی ؛ بورایه نصل تلاش ایله طاشندقلرینی ، باباسنك اوکونکی چوجقجه‌سنه سونجی ، فسلك کلیم دوشمه‌مه ایچون قرعه سپتاکی ایتدیکنی

هپ برر برر تخطر ایتدی ...
آه ! اووقت واوندن صکره بابامی اولنجیه قدر نصل مسعود ایدیلر ...
لکن دها صکره ؟...

احمد جمیل ارتق تخطر ایتمك ایسته‌مه‌دی ؛ بوخاطرات قلبنی شو اوه قوتلی رابطه‌لرله یکیدن تقییده باشلایور ، متانت قرارینه ضعف ویریوردی . دماغنه هجوم ایدن او خاطره‌لری سیلکنه‌رك دفع ایتمك استه‌دی ؛ آنسنك یانه کیردی .

• • •

اقبالی غائب ایتدکدن صکره صبیحه خانمله احمد جمیلك اراسنده‌کی مناسبت هر زماندن زیاده میال تحسس برروقت کسب ایتمش ایدی . بو ایکی قلب مصیبتدیده یکدیکرینه تقرب ایچون دها بیوك بر احتیاج طویوردی ؛ کویا هر وقت برابر بولنمقله یکدیکرینی غائب ایتمك قورقوسنی تخفیف ایتمك ایسترلردی . بووالده قینی غائب ایتدکدن صکره شمدی اوغلی‌ده الندن قاچیرمق تهلکه‌سنه قارشو هر وقتدن زیاده تتره‌یه‌رك اونك دائما یشنده طولاشیور ، بعضاً کیجه‌لری فنا بر رؤیا ایله اویانه‌رق اوطه‌سنك قاپوسنه قدر کلوب دیکله‌یوردی .

احمد جمیل بوکون یانه کیرنجه والده‌سنی اووقتدن بری اعتیاد کرده‌سی اولان وضع تفکرده بولدی ؛ صبیحه خانم اللرینی دیزلرندن طولایه‌رق کلیدله‌مش ، هر کون کچدکجه کوزلرندن قطره قطره بوشانیور ظن ایدیلن شعلهٔ حیاتی اورتولی نکاهی برنقطهٔ مبهمه یه دیکمش طوریوردی . اوغلنی کورنجه کوزلرینی چویردی ، اونی بر تبسم ایله قارشیلامق ایسته‌دی ، فقط بوکون احمد جمیل ارتق آنه‌سنك قارشوسنده صوصه‌رق دوشونمك ایچون کله‌یوردی ؛ بوکون سویله‌مك ، آنه‌سنه صوك قرارینی خبر ویرمك ایچون کلیوردی ؛ تایانه قدر کیتدی ، سنه‌لردن بری — تاشوقدر بر چوجق ایکن

{ عبدالهپرادرلرك فوطوغرافیسندن }

{ رسوماتّ امینی دولتلو حسن فهمی پاشا حضرتلری }

Son Excellence Hassan Fehmi Pacha,
Président de la Commission extraordinaire d'enquête envoyée à Tokad.

وقار رجلیته مخالف کوردیکی زمانلردن بری — ارالرنده وقوع بولمایان بر شی یایدی ؛ — انسانلر نه قدر بویورلرسه بویو سونلر ، نه قدر اختیار اولورلرسه اولسونلر ینه بعض دقیقه‌لر واردر که انه‌لرینه صوقولهرق چوجق اولمق ایسترلر . انه‌سنك یانه اوطوردی ، قوللریله اونك ضعیف قوری وجودینی صاردی ، کوزلری کوزلرینه دیکدی ؛ برمدت اویله ، شیمدی ایکیسنك ده دوداقلرنده نه آجیامغه نه غائب اولمغه جسارت ایده‌مین آجی برموجهٔ تبسمله باقیشدیلر ؛ صکره احمد جمیل : — آنه ! دیدی ، بوخطاب طفلانه لطیف بر زلال تسلیتله قلبنی بیقایه‌رق تکرار ایتدی : — آنه ! مساعده ایدرمیسك ؟ سنك دیزیکه یاتیم ... هانیا برونتلر بنی نصل دیکه یاتیرردی صاچلرمی اوقشاردك ؟ ایشته بنه اویله یاتیم ، بنی بنه اویله ، کویا سکز اون یاشنده برچوجق کبی اوقشا ... آه ! بیلسه‌ك ، انه‌جکم ، بوکون اوقشانمق ، سونك ایچون نه قدر احتیاجم وار ؛ خصوصیله چوجق اولمق ، اومسعود زمانه براز عودت ایتمکه نصل محتاجم ! ... بوکون دیزیکك ، سنك زواللی ضعیف دیزیکك اوستنده اغر چکن بوباشك ؛ بیلسه‌ك ، اوچوجق باشندن نه‌قدر فرقی وار ! بوچوجقله او - چوجق اراسنده قیرلمش ، پارچه - لانمش برحیات طورییور . آه ! بن حیاتك ، اووجودی خرد و خاش ایدن دمیر منکنه‌لك اراسنده نصل ازیلدم ! ایشته بوکون سکاخسته ، مجروح ، محتاج تداوی اولهرق عودت ایدیورم ... اغلایور میسك ، انه ؟... اوح ! اغلا ، اغلا ، براز اویاشلر بوزیمه ، صاچلرمه دوکولسون اونلرك پاك و مقدس قطره‌لری آلنده شفایاب اولق ایسته‌رم ؛ یالکز بوکون دکل ، دائما ، اولنجیه‌قدر ... دکلی ، انه‌جکم ، سن بنی بونلرله ابی ایده‌جکسك ، بونلرله‌بکا قوت ویره‌جکسك ، دکلی ؟ ... فقط بوراده دکل ، بوراده بزم ماتملرمزوار ، بابام وار ، قرداشم وار ، اوندن صکره بنم کندی جسد بیروحم وار ، اوچ دانه مزار مدهش که یاشایه بیلمك ایچون بونلردن اوزاق اولق ایسته‌یورم ... سنکله اوزاقلره کیدملم ، اوقدر اوزاقلره‌که نفسمزی اورادە طانیه‌میه‌لم ؛ کیدیمزه بشقه برحیاندە ، بشقه برحیاتده بشقه مخلوقلر نظریله باقه‌بیله‌لم ... دکلی ، انه‌جکم ، بنمله برابر اورایه‌قدرکله جکسك ، بنی شو مقدس ، شو محترم کوز یاشلرکله ابی ایده‌جکسك ، دکلی ؟ ...

مابعدی وار

— یکی کتابلر —

ملاحظات ادبیه

استاد کمالات پیرا اسماعیل صفا بك افندینك بو نام التله یکی براثرلری زینتساز مطبوعات اولدی ، شاعر مادرزادك بوکتابی فن بدایعه ، بدایع ادبیا برجملهٔ قیمتدارندر ؛ نفایس پروران ارباب ادب توصیه‌سنی وظیفه‌دن عدایدرز .

احمد احسان

سرمحرر ومدیری : احسان

شرائط اشترا

درسعادتده سنه‌لکی ۱۳۰ غ آلتی
آیلغی ۷۵، اوچ آیلغی ۴۰ غروشدر
وسته‌ایله کوندریلورسه ولایات
پدلی اخذ اولنور .

ثروت فنون

درسعادت نسخه‌سی ۱۰ پاره‌در

شرائط اشترا

ولایاتده سنه‌لکی ۱۵۰ آلتی
آیلغی ۸۰ غروش اولوب اوچ
آیلغی یوقدر . قیرله‌دن مقبوزا
بورو ایله آلتی ایچون سنوی
یکرمی غروش فضله آلنور .

پنجشنبه کونلری چیقار . منافع ملك و دولته خادم مصور عثمانلی غزته‌سی

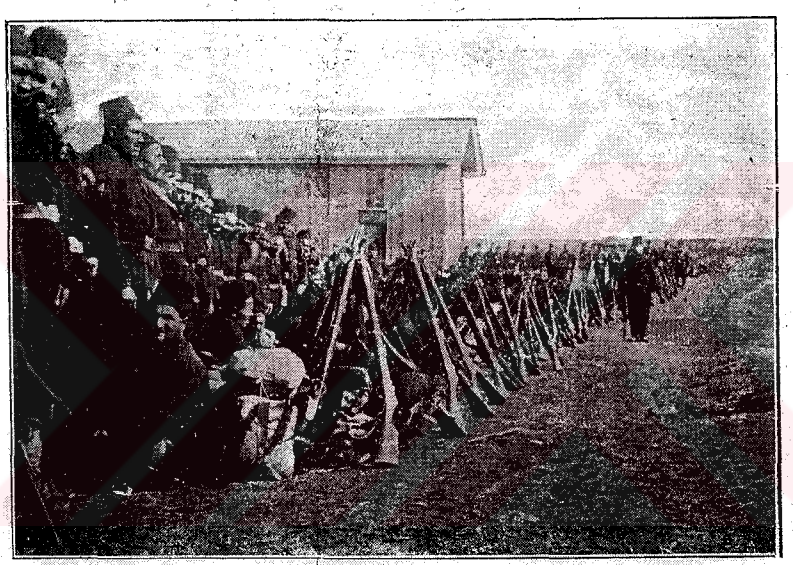
N° 317

Rédacteur en chef
Ahmed IHSAN

SERVET-I-FUNOUN
JOURNAL ILLUSTRE TURC PARAISSANT LE JEUDI
CONSTANTINOPLE

7me Annee
BUREAUX:
78, Grand'rue de la
Sublime Porte

عدد : ۳۱۷ — پنجشنبه — ۲۷ مارت سنه ۱۳۱۳ — بدیعی‌سنه ـ اون اوچنجی جلد

[عساکر نصرت‌مأثر جناب ملوکانه‌دن بر طابورك مرادلی موقفنده حال آرامی]

A Mouratly: Soldats attendant l'ordre de partir.

[مرادلی موقفنده بر عسکری قطاری]

A Mouratly: Un train militaire prêt à partir.

ثروت‌فنونده مندرج جملهٔ آثار ادبیه وفنیه‌نك تكرار طبع و نشری حقنك صاحبیت قانونیه دائره‌سنده محفوظ بولندیغنی اعلان ایتدیكمز حالده مأخذ ارائه ایتمك نزاكتی بیله‌بی‌لزوم كوره‌رك آثار مندرجه‌مزی ستونلرینه نقل ایدن بعض رسائله قارشی ۳۰۱ نومرولو نسخه‌مزده بر فقرهٔ اخطاریه درج ایتمش و شو حركتده دوام اولنسور ایسه ثروت فنوندن نقل آثار ایدوب‌ده بونلری كندی مالاری ایمش كبی كوسترنلرك تشهیرینه مجبور قالهجغمزی بیان ایلمش ایدك . كوكلرك ایسته‌مدیكی شو معامله‌نك بوكون مع‌التأسف اجراسنه مجبور قالیورز؛ چونكه كچن هفته‌كی معلومات رساله‌سی ۳۱۳ نومرولو نسخه‌مزده مندرج [كوچك عائله] عنوانلی منظومه‌یی مأخذ بیان ایتمیه‌رك صاحبنك امضاسیله برابر عیناً نقل ایتمشدر .

واقعا حقوق آثار مزی قانونك بخش ایلدیكی صلاحیت ایله محافظه ایتمك بك قولای ایسه‌ده اداره‌مز زمان تشكلندن بری مسلك سلیم ناموسپرورانه ومعاملات متقابلهٔ ناچیزانه‌سنده هیچ برصورتله محاكمه ایش دوشورمه‌مش اولدیغندن شمدی‌ده اخطار واقعمز موجبنجه یالكز اعلان كیفیت واثرك صاحبی اولان محرر ادیب‌ز ت. فكرت بك برادرمزك شو سوزلرینی نشره مسارعت ایله اكتفا ایلرز :

« محترم قاردشم صفا بك [كوچك عائله]
« عنوانلی منظومه‌می اوچ هفته اول ثروت
« فنونده اوقودیغی حالده كچن هفته بر برده‌دها
« كوردیكنی بویله اوفاق براثری ایكی غزته‌ده
« بردن نشر ایتمدیر مكده‌كی فكرمی بردرلو
« آكلیه‌مدیغنی سویلیه‌رك بنی مؤاخذه‌ایتدی .
« صفانك بو مؤاخذهٔ محقهٔ وجاهیه‌سی دیكر
« ارباب مطالعه طرفندن‌ده عن‌الغیاب واقع
« ووارد اوله بیله‌جكی ایچون جوابنی شوراده
« علناً اعطایه مجبور اولیورم .

« ابتدا عرض ایده‌یم‌كه بن اثرلرمه
« یالكز بركره‌جك نشر ایدلمك شرفی بیله
« اساساً چوق كوروروم ؛ چونكه دكرسز
« شیلردر . شاید بونلردن برینی — اوده
« ایلك طبع اولندیغی غزته‌نك نامی ویرلمك
« شرطیله — باشقه بریره نقل ایدلمش كورر
« ایسه‌م بونی اثرمه راجع بر تقدیر دكل ..
« نفسمه عائد بر التفات ، بر تشویق دیه
« تلقی ایدرم ؛ لایقسه ممنون اولورم . لكن
« بوكون برغزته‌یه درج ایدیلن قیمتسز بر
« منظومه‌می یارین باشقه بریرده نشر ایتدیر-
« مك صایغیسزلغنی هیچ بر وقت تجویز
« ایتم !... دیمك ایستیورم‌كه [كوچك
« عائله] منظومه‌سنك ثروت فنونده انتشا-
« رندن صوكره باشقه‌یرده بردها طبع ایدلمسنده
« قطعاً علم ودخلم یوقدر .
« شیمدی فرض ایده‌لم‌كه بر غزته‌ده
« باصیلان شیلری بلاقید وشرط نقل وتصرف
« ایتمكه دیكرلرینك — بنجه آكلاشلمق
« امكانی اولمیان — برصلاحیتلری بولنسون؛
« بر محرركده هیچ اولمازسه كندی امضا-
« سنی تصرفه حق واردر یا . یئه فرض
« ایده‌لم‌كه بن بو حقمی محافظه‌دن عاجز
« قالهیم ، یك اعلی .. فقط — فلان اثرمی
« فلان رساله‌یه بن كندیم كوندرمدم و
« كوندرمم ! — دیمك ده‌می المدن ، دیلمدن
« كلمز؟... »

حج یونانده

اوچنجی مكتوب : « القاهره » واپورنده .

سیاحتمزك بو ایكنجی كونی بحر سفید اوزرنده ، یونان اطه‌لری پیشكاهنده كچیره-جكدك ؛ مطرد بر حركت ، یك آهنك بر غمغمه ، یكرنك بر دكزله یكپاره بر سما... ایشته بونلر آقشامه‌قدر بزی اتعاب ایده-جكدی . فقط آقشام ایچون بو یورغونلغه بر چارهٔ تضمین موعود ایدی : پیره‌یه واریله‌جق ، اورادن آتنه‌یه اینیورمك بزم ایچون ممكن اوله‌جقدی . آقشامه‌قدر اویلانمق ایچون او جولان هوسكذارانه ایچنده‌كی مسایر خیالیه كافی ایدی ؛ بوندن باشقه منظرهٔ اطراف‌ده قورقدیغمز قدر متعب ومزعج دكلدی : كونشك دائرهٔ نوارندن ریزان اولان الواح ضیا بر آینه پارهٔ زرین كبی دكزك قویو مائی ، كنیش ، روزكارله خاره‌لنمش قطیفه‌سی اوستنده اویناشیور ، تذلقات رقصیه‌یی آكدیرر بر حركتله طالغه‌لانه‌رق افقه طوغری سوزو-لیوردی ؛ طاتلی بر بادشرقی واپورك بتون ایپلرنده بر زمزمهٔ اهتزاز اویادیریوردی؛ كوز بر لاجوردیٔ غیر محدود ایچنده دیكلنیور ، كوكس نامتناهی برهوای پاكلك نفحات ملایمه‌سی ایله طه‌له‌ق طراوت بولیوردی ، بتون بوشیلر بر روح پرخیالك ترك‌وتاز مستغرقانه‌سنه برر خیابان بی‌حدود اوله‌بیایردی .

كونش سمت‌رأسمزه واصل اوله‌دن جزائر یونانیه‌نك مقدمات مهمه‌سی افقد برر سنجابی موج بخار حالنده آشكاراولدی ایشته چنغراق سسی ، ایشته اوكلو طعامی زمانی ...

طعام زماننده یكدیكرینی برقاچ ساعتد بری بو سایح اوتل ایچنده طانیان سیاحر ارهسنده‌كی مصاحبه، اكر فورطنه یوقسه علی‌الاكثر نقطهٔ عزیمتمه متعلق معلومات مشاهداتك یادی ایله نقطهٔ مواصلته د استخبارات وتصوراتك بیانی آردسنه رقص ایدر ؛ بری برینك هویتندن بی-اولان بو موقت آشنالر پست برسه ناز كانه بر برودتله مداولهٔ مشهوداتد مسموعات ایدرلر ... بوكون بو طه اثناسنده یوجیلردن ایكی فرانسز یونا حقنده جدی بر مباحثه‌یه طوتشدیلر. یونانیلرك لهنده ، دیكری علیهنده اید بز برسكوت بی طرفانه ایله دیكلیورد مباحثه یالكز بی‌وقوفانه برسوز یاریشه عبارت دكلدی ؛ بو جهتله بن ذهنی بر كتابته قویولدم . بری دییوردی‌كه:

— ذوق فنون وادبیاتی ، فكرتی انسانیته ایلك مال ایدن یونانیلر اولمش

یونانك الك شدتلی هنكام محاربانده بیله شعر وتجارت، بو ایكی واسطهٔ تأمین مسالمت، روحلرینك لفایف سعلیهٔ نسیانه سقوط ایتمه‌مشدر . اویله مستثنی زمانلرده بیله یونان صولرنده مرسای تجارت آرایان كیلر كورلدی .

مخاطبی غایت ظریف، خفیفجه مستهزی ایدی ، كولومسه‌دی :

— سزده مبالغه‌لی بر وجد مورخانه كورویورم، دیدی ..

سوزنده دوام ایتدی :

— سزآراسطو، آلسیباد زمانلرندن بحث ایدیبورسكز . بوكون « یونانلی » دینلنجه خاطره كلمه‌جك شی نه یونان قدیمك عقلای سبعهٔ مشهوره‌سندن بری ، نه ترموپیل كچیدینك اوچ یوز قهرمانندن بری، نه ده آریستوفانلردن ، اوریپیدلردن ، اسكیلاردن بریدر ... بوكون بر « یونانلی » اكر شهرلی ایسه قادین ، شراب ، قمار آره‌سنده یووارلاك بر زوپیه ، پول دوقوك رومانلرنده‌كی اشخاصدن بری؛ اكر كویلو ایسه بندیكی مركبك یولارینی قاریسنه چكدیرن برقابا ، خودكام ، آداب نظافتدن بی‌خبر برمخلوقدر . شمدیكی یونانستانك بیوك شهرلرندن برنده بولنمش ایسه‌كز البته دقت ایتمشكزدر : دنیقانلیلر قوللرنده كتاب طاشیمقدن زیاده مترس طاشیمغه هوسكاردرلر... یولكز یونان قریه‌لرینه اوغرادیسه بی‌شبهه كورمشكزدركه بدمست بر كویلو اقشامه‌قدر تارلالرده چالیشان زوجه‌سنی سیاه یومروقلری آلتندازیور. بر شهرده بولنورسه‌كز اوروپا مدنیتنك بتون فنا جهتلرینی ، اما منحصراً فنا جهتلرینی كوررسكز : قهوه‌لرده، سوقاقلرده كلن‌كچه معیدار برصورتده قول ووران قادینلرك عددی شایان حیرت بر درجه‌یه بالغ اولمشدر ؛ اكثر خانه‌لرده دعوت كیجه‌لری یمك ماصه‌سی اوكنده ، آرمودله پیتر آره‌سنده كنج قیزلر پرده بیرونانه‌مضمونلر صرف ایدرلر . قیزلرك بو تفوهاتنه‌والده‌لر مغرورانه تبسم ایدرلر ؛ هله صالونلرده‌كنج ارككلرك حالی‌پك كولنجدر ، اك ممتازلری تحملسوز بر ادا ایله فرانسزجه سویلرلر، اكثریسی ایچون آرغو بر مدار تمیز اولور!.. یمك ماصه‌لرنده میوه طبقلرینی اسقانبیل دسته‌لری تعقیب ایدر؛ بر هضم‌طعام‌اتناسنده ثروت موجوده‌سنك ثلثانی غائب ایدنلر نادر دكلدر. قماردە حیله برقاعدهٔ عمومیه، بر اثر ذكادر ؛ عفیفانه حكم‌تصادفه تسلیم ثروت ایدنلر آتنه‌صالونلرنده‌تجمیق اولنور!. فرانسه قمارباز لری آره‌سنده زبانزد اولان — بریونانلی كبی حیله‌كار — سوزینی برتشبیه تهی ظن ایتمه‌یكز . اعتقادمجه لسانمزه — بر یونانلی كبی هواپرست، بریونانلی كبی بدمست — تعبیرلرینی‌ده علاوه ایتملی...

بتون بو سوزلر شایان تعجب برسهولت وطلاقتله سویلنیوردی ؛ چانالرك طاباقلره طوقونمه‌سندن متولد سسلر آره‌سنده یولجیلرك قولاقلری بو حقایق هجویه‌یی دیكلیوردی ... برنجی مباحث چیكنه‌دیكی بیفتك پارچه‌سنی یوتمه‌دن طولغون براغزله مقابله ایتدی :

— مع‌مافیه بتون بوحالار هر طرفده مكتبلر كشادینه مانع‌اولمیور...

اوتهكی ینه كولدی :

— اووو ، مكتبلر!.. رجا ایدرم، بكا اونلردن بحث ایتمه‌یكز !. محكمه‌صالونلرنده دسایسانه دون كیشوتلق ایتمكدن باشقه برایشه یارامیان آووقاتلر ، پیره ریختمالرنده هر كوردكارینی نظر استحقار ایله سوزه‌رك قلیچ سوزومكدن باشقه معرفتلری، صاچلری طاغنق قادینلردن باشقه كیمسه‌یی تعقیب ایده بیله‌جك قدر معلوماتی اولان هكیملر، بتون بو معارف مدنیه مفلسلری اورالرك یتشدیردیكی اعجوبه‌لردن دكلیدر؟.. آتنه‌ده بن اویله دارالفنون طلبه‌لری كوردم كه هندسه‌نك مسائل ابتدائیه‌سندن بی‌خبر ، مع مافیه بعض رسائل موقوته‌نك ویردیكی مسائل لعبه‌یی ایلك حل ایدن كندیسی اولیور .. بو ارباب تحصیلدن اكثرینك اوطه‌سنده كتاب طولابی یرنده بر « رولت » قوطوسی بولنور ؛ همان‌هپسی روما قانونلرندن زیاده « شطرنج » قاعده‌لرینی بیلیرلر...

— صنایع نفیسه‌ده‌كی استعدادلرینی‌ده انكار ایده‌بیله‌جكمیسكز ؟

— « استعداد » لرینی بیلمم ، فقط اثرلرندن بحث ایدرم ... ادبیاتدن باشلایهلم : بوكون بر یونان ادبیاتی موجود دكلدر ، بوكونكی یونان اشعاری، بتون اوبیچاقدن، تفكدن ، متره‌سدن ، شرابدن باحث قافیه‌لر اورو پا طاغلرینك برندن دیكرینه عكس ایدن چوبان شرقیلرندن باشقه شیلر دكلدر؛ بوكونكی یونان قافیه‌پردازلرینك اومیروسك حفیدلكی دعواسنده بولنملری برآدای طرّارك قاروزاده‌لكندن بحث ایتمسنه بكزر. یونانستانده‌هنوز بر ادبیات اولدیغی كبی برفكر ادبی دخی یوقدر ؛ كتابجی دكانلرینك اوكنده‌كی جامكانلره دقت ایدكز : بتون اورالری « فهن دوسیه‌قل » محررلرینك آثار پرده‌یرونانه‌سی اشغال ایدر . بزم بیوك ادبامز اوراجه مجهول كبی‌در . مع مافیه یونان لسانی آهنكسز ، یونان خلقی خیالدن محروم دكلدر ؛ فقط جهل وسفاهت بوقطعه‌یی اوقدر تحت تصرفه آلمشدركه هیچ كیمسه‌نك ملكاتندن استفاده‌یی دوشونه‌جك حالی یوقدر .... موسیقی‌به قارشی اولان ذوقسزلكلرینی آكلامق ، تسلیم ایتمك ایچون یونانستانده كی قافه‌شاتانلردن برنده‌یارم‌ساعت كچیرمك كافیدر : بوصنعت نفیسه‌یه قارشی یونانلیلرك نه‌معلوماتی ، نه احتساساتی واردر؛ سلم آهنكی غیر مساوی فاصله‌لی ربع اصواتدن مركب برموسیقی‌به برطاقم غیر منتظم تیز سسلرله اویله برحال ویررلركه بر اوروپالینك قولاغی بونده مطابقات لحنیه‌دن هیچ برائر حس ایده‌مز . آلهیلر، قصیده‌لر، آغیر وخفیف شرقیلر .. هپسی برطرزده بسته‌لنیر ، هپسی بورولدن چیقان اكثی برسسله تغنی اولنور . شیمدی بو صدای حامضی‌به برده اوج تللی كیتاره‌نك اهتزازات سامعه خراشنی علاوه ایدكز :

ایشته یونان موسیقیسی ، بر موسیقی‌که سزی صاغر اولمدیغکزه نادم ایدر ... بوکون یونا نستانده هیکل نامنه لایق براثر یوقدر ؛ بوجهتله فیدیاس احفادینك هیکلتراشلقده کی مهارتلرینی قاله آله میه جغم ... رسمه کلنجه یکی کلیسالرك بتون دیوارلرینی تلوین ایدن قابا تصویرلر ، آغیر ضیالر یونان رساملرینك قدرتلرینی بندن دها فصیح برصورتده آکلاتیر ... اوکلیسالردن معمارلرك ذوق واقتدارینه‌ده استدلال اولنه بیلیر : غوتیك ، رومی ، عربی اصوللرینك ذوقسز ، مهارتسز بر طرزده جمع ایدلمسندن متحصل برملز معماری ایله ترتیب اولنان او ابنیه اولاد یونانیه‌نك بوشعبهٔ صنایعده بیله پك استعدادسز اولدقلرینی آکلاتیر ... ایشته برزمان صنایع نفیسه‌نك همان هرشعبه‌سنده برتحیلکی قازانان برمملکتك بوکونکی حالی ...

بومقابله‌یی بتون سفره‌ده بولنانلر حیرت‌آمیز برسکوت ایله تقدیر ایتدیلر . بونشانهٔ تحسین نطوق فرانسزه جسارت ویردی ؛ اونی یه سوزه باشلادی :

— صنایع نفیسه یوقلغی بنم بوکونکی یونانلیلرده کوردیکم نقایصك اك خفیفی‌در. برکره اونلرك عالم خصوصیتنه داخل اولکز: یکدیکرینه « قاردشم » دیه خطاب ایدن بوآدملرك براجنبی‌یه قارشی نه‌قدر خودکامانه طاوراندقلرینی اوزمان آکلارسکز . اونلر نظرنده « یونانلی اولمامق » برخطادرکه آنجق پاره ایله ، آنجق فدیهٔ نجاة ایله عفو ایتدیریله‌بیلیر . بر قریه‌یه داخل اولکز : مطلقا قادینلر سزدن قاچه‌جق ، ارککلر سزی عدم امنیتله مملو برنظرله باشدن آیاغه سوزه‌جکدر ، کویا سزك حقکزده ایدینه‌جکلری فکر طول قامتکزله متناسب اولمه‌جقدر ؛ بونظر آلتنده صیقیلیرسکز : برپاتاغونیالی اولمدیغکزدن طولایی محزون ، برلاپونیالی اولمدیغکزدن طولایی ممنون اولورسکز ... اونلرك حرمتی مطلقا کیسه‌کزك ثقلتنه تابعدر . بومعاملات یالکز اجانبه قارشی دکلدر ، کندی آرەلرنده‌ده ، آدلفوسلر آره‌سنده‌ده بویله جریان ایدر ... دهاسی‌وار : بونلرك زوجه‌لرینه ابتدکلری معامله‌یی کورملی ؛ قادین هرکون آقشامه قدر چالیشیر ، کوی قهوه‌سنده شراب ایچن زوجنه نفقه تدارك ایدر ؛ تارلالرده ، دره کنارلرنده ، سوقاقلرده ، اولرده چالیشانلر بتون قادینلردر ؛ اوته‌کیلر ، تنبل ، مفسود الاخلاق ارککلر ! . اونلری آنجق غازینولرده ، کوی میخانه‌لرنده کوره‌بیلیرسکز ؛ قادین ایچون برکیتاره تلنه طوقونمق برخطوهٔ رقصیه ، بر تبسم ممنوعدر ؛ قادین مظلم ومطرد برحیات ایچنده یالکز برارککله کوروشه بیلیرلرکه اوده قریه‌نك پاپاسیدر ؛ قریه پاپاسلری قادینلره اعتقادات باطله تلقینندن برآن خالی قالمازلر . بوتلقینات قادینلردن چوجقلرینه انتقال ایدر .. بو جهتله اوممکتلرده ظنون واباطیله رعایت هر یردن زیاده‌در : آیاینك بحر سفید آطه‌لرندن برنده‌کی غلطات بصریه‌سنی حاکی اولان کتاب ، جاهل یونانیلرك خیال رعشانی اوقدر تهییج ایتمشدرکه حال و مستقبله عائد بتون وقوعاتی اوکتاب ایچنده مقید ظن ایدرلر . بومیل ظنون پرستانه نتیجه‌سی اوله‌رق متعصب ، خونخوار ، محاکمه‌سزدرلر . جاهل پاپاسلرك اثرتشویقاتی اوله‌رق برزمان اوروپاتجارتنه قارشی قورصانلغی نلقبه‌رقابته قالقشمشلردی اوزمانلر قورصان کمیلرنده یونانلی بر پاپاس بولنمق شرط ایدی ؛ قورصانلر تجار سفینه‌لرنده‌کی طائفه‌لری بوغار ، کسر ، اولدورکن پاپاس «پاناید» اوکنده دیز چوکر ، قاتللرك مظفریتنی تمنی ایدردی ... یونان تاریخنك اخیری میدانده دکلمی ؟ آثار ، هرکسدن طوغرو سویلر : اوتاریخك الهام صحیفه‌لری نهب وقتل ایله مملودر !

(حدود خاقانی‌یه سوق اولنان عساکر شاهانه‌نك زمان عزیمتده‌کی ذوق ونشئه‌سی)

A Mouratiy: L'amusement de nos Soldats; la danse de Zeibek.

آرتق طعامه نهایت ویرلمش ، قهوه‌لر ایچیلیوردی ، مباحثلر صوصمش ، سامعلر سکوتی محافظه ایدییوردی ...

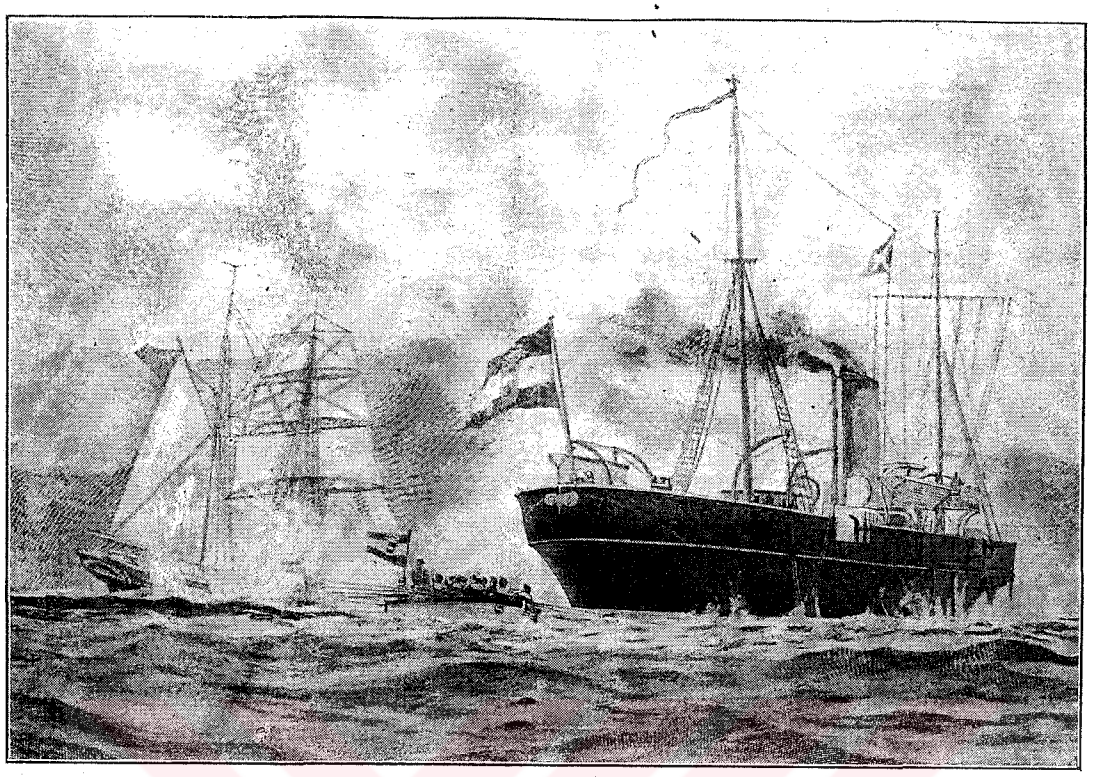
صالوندن چیقارکن رمزی بك قولاغمه دیدی‌که :

— نه سویتلی آدم ! نه‌قدر طوغرو سویلیور ..

بن تصدیق ایتدم .

آرتق یونان آطه‌لری اوکنه کلشیدك برطعام اثناسنده برافق بوی مسافه قطع ایدلمشیدی . شیمدی یولجیلرك اکثریسی ساحل جهتنه بریکمش ، سایه قدر چیقا سیاه قایالردن عبارت برساحل یابسی تماشه ایدییوردی . بوچیلاق صخره‌لر پیشنده دکز کولکه‌لنیور ، قارارییوردی . بعض نظرلرده اویله برمعنی واردی‌که : « یونا آطه‌لری بونلرمی ؟ » دییور ، خیالنده آلداندیغنی آکلاتیوردی . اوته‌ده بریونانلی طانیدیغنه ، طانیمدیغنه بو آطه‌لرك اسملرینی سویلیور ، محصوللرندن بحث ایدییور حقایق مغمومه‌سیله کوز اوکنده طوران اشیای طبیعیه‌یه اغراقپسندانه قصیده‌لر یازیوردی . بو آطه‌لرك اسملری خاطره قالمق ممکن دکل ، زیرا اوقدر چوق ، غریب اوقدر متخالف ...

برساحل نه‌قدر بسیط ، نه‌قدر یکنسق اولورسه اولسون چیلاق دکزلرله الفت ایتمین نظرلره خوش ، آرامنمون کلیور .

[کریده اشیای ممنوعه ادخال ایدن بر یونان کمیسنك اوستریانك «سه‌بنیقو» قروواذوری طرفندن باتیرلمسی]

Les évènements de Crète: Un voilir grec coulé par Sébénico de l'Autriche.

ساعتلرجه ماوی برافق دائروی ایچنده کیدن بریولجی‌یه طوپراغك یوزی نازك، مهمانلرنواز برخانه صاحبی کبی سویملی کورینور. دکزك روی‌نامتناهیسی‌اوستنده آهسته آهسته قلب سیاحه تراکم ایدن آجی، فتور آمیز شیلر برساحل اوکنده بردنبره‌برهیجان امیده قاریشیور؛طوپراغك قارشیسنده سیاحك روحنه شو آرزو کلیور: واپور شوراده یارم‌ساعت طورسه، یارم ساعت شوساحلده‌کزینه‌رك باجاقلریمی دیکلندیرسه‌م ...

شیمدی شوخاك عریانه قارشی بتون بوحسلری، بتون بوهوسلری طاتیوردم. آطه‌لر پیش نکاهمدن کچیور، اوزری رسملی بربیوك شرید کبی لاینقطع آقوب کیدییوردی. برخلوت غیر متناهیه بتون بوساحللری بر فکر وسکوت آلتنده براقیوردی. آطه‌لر دکیشیور، فقط منظره‌لر همان همان برقالیوردی: جابجا بردمت چالی ایکی سنجابی قایا آره‌سنی کوستریور، نادراً برزیتون آغاجی خفیف برسیس ایچنده حزین براهتزازه مقرون کورونیور، کاه وبیکاه بر بیاض طاش‌بو عالم سیاه ایچنده بر مهتاب نقطه‌سی کبی مرئی اولیور، بر آطه‌ده بر ایچه صو اقینتیسی بررشتهٔ شفاف حالنده دکزه قدر اینیور.. فقط بونلرك هیچ بریسی ساحلك منظرهٔ عریانی تعدیل ایده‌میوردی.

بر قاچ مارطینك پرواز بیاضی آلتنده برمدت بویالچین کنارلری تعقیب ایتدك. هربری کسکین براوچوروم هیأتنده طوران بو آطه‌لر آره‌سنده دکز کاه منحنی، معوج، منکسر برخط.. کاه بیوك برحوض راکد نسبتی آلیوردی ...

صوکره منظره دکیشدی: یانندن کچدیکمز جزیره اوستنده براسکی شهرك خرابهٔ متروکه‌سی عمیق برسکوت، صیق بر سابود زمردین ایچنده اعصار دیده بر خاطرهٔ بشریت صاقلایوردی؛ اوزاقده بر آطه قارلی شواهقیله کوپوکلی بر طالغه کبی طوروبوردی. یانمزده کی خرابه‌نی کیزلی بر آفار صویك مدهش چاغلتیسی کمیریوردی: بونی ایشیده بیلیوردق، ساحله اوقدر یاقلاشمشدق.

یانمده کنج بر انکلیز کوچك آلبومی اوزرینه خرابه‌نك قروکیسنی یاپیور، بر بلدهٔ معدومه‌نك انقاض واغبره‌سندن بریادکار صنعت آلمغه چالیشیور. کیم بیلیر؟ بلکه‌ده بورایه — چبلاق چوجوغنی دکز کنارنده بیقایان — بروه‌نوس علاوه ایده‌رك اساطیری بر تابلو وجوده کتیره‌جکدر. شمدیلك رسام سرعتلی خطلرله بیقیق دیوارلری کوسترمك ایچون تلاش ایدییوردی.

آرتق اوطبیعت مرده‌یه، اوورطه‌لره، اوقیالره، اومدهش برعدم انتظام ایچنده مدهش برتهالق کوسترن ساحللره نهایت ویرمشدك؛ آرتق آغاجلرله محاط برر تالاب جمله باشلایان نشانهٔ زندکی اوزاقده بیاض، شیشکین یلکنلری صو اوستنده قایان کیلرله بر موجودیت متحرکه اثبات ایدییوردی. شیمدی طبیعت روحمه او ارملهٔ ماتمزده‌یی اخطار ایدییوردی که

یکیدن دار الضیافهٔ حیاته کیرمك ایچون دوشنده‌کی لباس یکرنکی چیقارمش ، بر قمیص کلفام عید ایچنده وجودینه بر رؤیای ربیعی طراوتی ویرمشدر .

طاغلرك اشکال بخاریه‌سی کیتدکجه کری یه چکیلیور ، خفیف موجه‌لرله ایصلانان ساحل کیتدکجه آثار حیات کوستریبوردی . شیمدی قیرمزی طاملی بیاض خانه‌لری بیوك باغچه‌لر ایچنده طاغلمش برقریه اوکندن کچیورز ، صوکره تارلالری آره‌سنده چیفت سورنلری کوروبورز ، دها صوکره اوچ سروسالیده آره‌سنده بر قبرستانك بیاض طاشلری پارلدایور .. بعضاً یوکسکده ، آهسته کردش بر قاچ هوا دکرمنی بتون بو مبصراتی یلپازه‌لیور .

خاطرات اساطیریه‌نك بوکچوب کیدن جولانکاهلری اوکنده اومیروسی طاتمش برخیال یك قولایلقله بر نشیدهٔ مطنطنه‌نك عناصر حیاتیه‌سنی تدارك ایده‌بیلیر . هپات ، بن اومیروسی آنجق اوقومشدم ...

بنه برچنغراق‌سی ، بنه طعامه دعوت ... ساعت بعدالزوال اوچه کلمشدی . بواوچنجی طعام بر ایکندی قهوه آلتیسی ایدی ؛ ات صوبی ، سوکوش ویمشلردن مرکب ...

بو دعوته یولجیلرك یك آزی اجابت ایتدی ، زیرا اوکلن طعامنه ختام ویرمك آنجق ایکی ساعت اولمشدی . بوندن باشقه ایکی اوچ ساعت صوکره‌ده آقشام طعامی حاضرلنمش بولنه جقدی . کونده درت نوبت مکمل طعام !.. بوکا آنجق بر دیو معده‌سی متحمل اوله‌بیلیر . واپورده بردفتر واردی‌که واپورك ایچنده‌کی امور ومعاملاتده برمناسبتسزلك کورنلر اورایه ملاحظه‌لرینی قید ایدیورلردی . بزم حسین بك اودفتره شو مطالعه‌یی یازمق ایستدی : « هرشی « یولنده ، هرشی کوزل . فقط بتك نوبتلری « یك صیق ، بتك زمانلری حسن توزیع « اولنه‌مامش . بو افراط استطعامه تحمل « آنجق پانتاغروئلك معده‌سنه تملکله ممکن « اوله‌بیلیر ... »

واپور ساحلی تعقیب ایتدیکی زمان یولجیلر بتك ماصه‌سنده وقت کچیرمکی سومزلر . ایکی چاتال ضربه‌سیله طعامه ختام ویردیلر ؛ هرکس کوکرتیه قوشار ، ساحلك پانوراماسنی تماشا ایدر ؛ کوکرته‌ده یك آز قونوشولور ؛ هرکسك آرزوسی یالکز قالمق ، بوتماشا ساعتلری ایچنده کندی کندینه روحنی صاللامق ، هوسات خیالیه‌سنه کوره بر عالم رؤیا ایچنده تنهاجه یاشامق ، وحتی اطرافنده یولجیلر اولدیغنی اونوتمق‌در . بویله زمانلرده بر یولجی‌یه نطقلر دیکلتمك آداب معاشرته موافق اوله‌ماز ...

برخموشیٔ استغراق ایله بنه کنارلرك سیرینه طالدق . دکزده مختلف استقامتلرده یلکنلر طولاشیور ، قرده زمان زمان انسان شکللری ترسم ایدییوردی . ساحلده صولرك کیپردیکی اوبوقلر ، امواج بحر سفیدك آثار اسنانی .. ایلریده دکزه طوغرو اوزانمش بر قطعهٔ ارضیه مشهود اولیور ، بو چیقندی منظره‌نك اوتکی طرفی اخفا ایدییوردی . یانمده کیلردن بری فرانسزجه دیدیکه :

— شیمدی شوچیقندیی دور ایدنجه آتنه کورونه‌جك ...

آرتق بن او زمانه بی صبرانه منتظر قالدم ..

بر ساعت صوکره اوچیقندیی دور ایتدك :

واسع ، تهی برقویك تعرنده قره‌یه طوغرو اوزانمش ، مالطه رنکنده ، طاغنق ، باصیق خانه بیغنلری کودوندی . مختلف ارتفاعده برقاچ طاغ بویکی منظره‌نك حدودینی کیزله‌مشدی .

بوبوش قویده بر ساعت قدر کیتدکدن صوکره طار — آنجق ایکی واپور صیغه‌بیله‌جك قدر طار — برمدخلدن پیره لیمانینه کیردك .

دیرکلر ، ایپلر ، یلکنلر ، باجالر آرقه‌سنده پیره شهربنك بیاضلی ، مائیلی ، پنبه‌لی ابنیه‌سنی کوردك . غایت آغیر بر حرکتله لیمانك اورته‌سنه قدر کلدك ؛ اورادہ بر صندال هجومی آره‌سنده واپورك زنجیر توقفی بوشاندی ... شیمدی صندالجیلر ، حمالار ، ترجمانلر ، اوتلجیلر برعربهٔ مدهشه ایله واپورك ایچنه طیرمانیورلردی .. رمزی وحسین بکلرله بن ایپلرله . قاپچه‌لرله واپوره صیچرایان بو آچلری متحیرانه کوزدن کچیرییوردق . بو آره‌لق بر ترجمان یانمزه صوقولدی :

— برر مجیدیه ویرکز . سزه ایکی ساعتده آتنه‌نك بتون مواقع مشهوره‌سنی کزدیره‌یم ، کوسترەیم ... بتون مصارف ایچنده ... دیدی .

بوتکلیفده خوشه کیتمیه‌جك بر جهت یوقدی . ترجمان کاه مردار برفرانسزجه ، کاه ملوث برترکجه ایله متادیاً سویلیور ، بو ایکی ساعتلك سیاحتك منافع ولطائفندن بحث ایدییوردی :

— صندال ایله چیقه‌جغز ، شمندوفرله آتنه‌یه قدر کیده‌جکز ، شهری لاندو ایله طولاشه‌جغز ؛ بنه شمندوفر ، بنه صندال ایله عودت ایده‌جکز .. بتون بودوران ایکی ساعتده بیتەجك ؛ آتنه‌نك بتون ابنیهٔ مشهوره‌سنی کوره‌جکسکز ...

صوکره ابنیهٔ مشهوره‌یی تعداده باشلایوردی :

— پارته‌نون ، زاپیون ، پولیتکنیون ...

قیصه برمذاکره‌دن صوکره آتنه داخلنده برکره طولاشمغه قرار ویردك . واپور بوراده آنجق اوچ ساعت قدر طوره‌جقدی . ایکی ساعت صوکره عودت ایتمك شرطیله مردیونه توجه ایتدك ؛ ترجمان او قدر ممنون ایدی‌که کاه اوکه کچیور ، کاه آرقه‌ده قالیور ، نه یاپه‌جغنی بیله‌میوردی ...

ایکی ساعت ایچون اللهه اصمارلادق ...

حسن جمال بیه

شعر

آرنك تصاريف

— ١ —

فضولی

كوزنده شعله‌نما مهر آتشين عراق ،
باقشلرنده هويدا حزين بر استغراق ،
دهايه ناصيهٔ صافی مركز اشراق ،
صولوق‌بوداقلری پرلرزش سرود فراق...
اثرلرنده بو سودالی چهره‌در ظاهر ،
بوچهره بنجه [فضولی] يه پك مناسبدر .

بوچهره چهرهٔ غم .. چهرهٔ محبتدر ؛
محبتك اوكا تأثيری پرغرابتدر :
سور وسوديكی هپ درد ، هپ مصيبتدر ؛
صفاسی نشئه‌سی يوقدر ، بتون كدورتدر...
سمای روحنه بر ابر گريه طاريدر ،
كولومسيورسه امينم‌كه اضطراريدر !

زمان زمان قاپيلير غملی بر تسلايه ،
طالوب كيدر نظر قلبی ليل سودايه ؛
دوكرسه خاكنه برسرو نازنين سايه ،
اولور بو عمری ايچون بر نشاط بی‌غايه ...
بتون املاری كوكلندن ايلمش ابعاد ،
« نه‌ويرسه‌لرا كا شاكر ، نه‌قيلسه‌لرا كا شاد! »[*]

لسان حسرتی لكن شكايت افشاندر :
دوشنجه فرقه ، عالم كوزنده زنداندر ؛
جهانه كلديكنه آن بآن پشيماندر ...
رفيقهٔ سفری برپرئ كرياندر ؛
اونك پينده كزر دائما خرابه‌لری ،
اونك كوزيله‌هپ آغلار كورر سحابه‌لری .

يوزنده شيمدی باقارسك اميدلر كورونور ،
نه‌درا ميدی؟.. اوبوندن‌ده بی‌خبر كورونور ؛
حيانه قارشی نكاهنده‌بركدر كورونور ،
حياتی عشقنی تمديدايچون سور كورونور..
نه‌وارسه عشقی ايچوندر ، اونكله‌در بيدار ؛
برر لطيفه‌سيدر عشقنك خزانله بهار !

اسيری اولديغی حسن خيالپرورده
چكر محاسنه پيشنده برطونوق پرده ؛
بتون بدايع خلقت كورونسه بريرده
دوتر قالير ينه چشمی اوحسن اسمرده ...
اوحسن اسمره مفتونانی ازلدندر ،
اونك غميله [فضولی] حياته دشمندر .

ت. ق.

مصاحبهٔ فنيه

عشرت بلاسی — اسپرتو و تسمم بطئ — ورانت مرضيه — اطفائده دمالكتول — بر اختراع : تكرار لكلی بالون — طاغ‌تپه‌سنه شمندوفر — اوروبجكدن تعلم صنعت — اوروبجك آغنك قيمتی — يكی بر صنعت نسيج — مايعاتك تعقيمی ايچون يكی اصول — مقناطيس وايكنه .

عالم انسانيتی زبون ايدن يالكز قولرا و وباكی هنوز فن ومعرفتك قطعی بر سلاح مدافعه بولمه‌مدينی وحرب وجدال كبی فن و معرفتك ايجادكرده‌سی اولان بيك درلو سلاح تخريبيله دهشتی آرتديرديغی بليه‌لر دكلدر . اقوام‌مدنيه هم‌بزم‌موانستی اولمقدن كنديلرينی آله‌مدقلری بر دوست ظاهری وبر دشمن حقيقی‌نك دها مفتونی واسير قهريدرلر . بوده عشرت‌در .

فعل وتأثيرينی نشئه آور و ذوق‌افزا كوسترديكی حالده تدريجاً ابتلا كرده‌سنك هم بدنی وهم‌عقلی بردن تخريب ايدن عشرت مدنی عالمده نه فلاكتلره سبب اولمش ، نه خانمانلر بيقمشدر . عشرتك تأثيريله نيجه ارباب ناموس سفالته آتلمش ، ارتكاب جنايته وارمشدر... ايواكه بو لوحه‌لر عياشيه موجب‌عبرت اوله‌مامش و شمديه‌قدر عشرت عليهنه سويلنن سوزلر تأثيركوسترمه‌مه‌مشدر .

تدقيقات فنيه‌نك جديتنه هرنقطه‌ده سرفرو اولنوركن اسپرتو دنيانن سم‌مهلكك وجود بشرده نه‌قدر تخريباته سبب اولديغی حقنده اربابنك اورتايه قويدقلری دليللره واثباتلره‌برسرخوش‌قولاق آصميور . مع‌مافيه بر سرخوشی اعتيادندن واز كچيرمكه مقتدر اوله‌مازلرسه بيله بو اعتياده قاپيله‌جقلری اولسون اليقويه بيلمك ايچون ارباب تدقيق وارباب انسانيت‌غيرتدن‌خالی‌قالميور . عشرت عليهنه‌اوروپاده هيئتلر تشكل‌ايتمش ، بايه‌نك شدتی تخفيفه چاليشيور . مقتدراطبا اسپرتو- نك هرنه‌صورتده اولورسه تأثيرمهلك كوستر- ديكنی بيلك‌درلو تجربه‌لرله‌اورتايه قويبور .

بو اطبا ميانده انكليز مستر هوچ‌ده داخلدر . بو ذات اسپرتونك وجوده اصلا فائده‌سی اوله‌ميه‌جغنی وعقل وبدنی تدريجاً تسمم ايدوب بنيه‌ده وحتی عرقده برتزلزل حاصل ايده‌جكنی باغيره باغيره سويلمش ؛ فائده يوق... بعض امراض وخيمه ومنتنه- نك تداويسی ايچون اطبا نه طريق‌تجربه‌يی طوتيور؟ ابتدا حيوانات اوزرنده مرضك سيرينی تدقيق ايديور . حيوانات اوزرينه تشفيه‌سی چاره‌لرينی تطبيق ايديور . انسانيته خدمته چاليشيور . انكليز دوقتورده بلكه عياشين عبرت آلير ديه حيوانات‌اوزرنده مواد كئوليه‌يی تجربه‌ايتمش . مينی‌مينی‌كدی ياورولرندن برطاقمی ساده‌صويه وبرطاقمی مشروبات‌كئوليه‌يه آلشديرمش . كوپكلرندن بر قاچنی‌ده سرخوشلقله الفت ايتديرمش . بزاز زمان‌كچمش . زواللی‌كديلردن اسپرتويه آلشانلرك وجودی ثقلت‌وقوتجه‌ديكرلرينك ياريسی‌قدر بيله‌يوق . كدی‌نك‌طبعنده مكنوز اولان جسارت صيادانه‌دن ، نشئه ايله‌خو- رولتی . شدتله ميراثی‌كبی جنسنه مخصوص حاللردن اثر قالميور . دوشكون وحزن‌آور بر حال آليور... كوپكلرده بويله . صادق وفداكار كوپك تأثير كئول ايله قورقاق وخائن اوليور . غايت‌متقيد ومتحمل‌اولان حيوانه تن‌پرورلك ، مساعه‌كارلق‌كليور .. انكليز دوقتور بونلری كوستروب كدی‌يه كديلكنی ، كلبه دنيا دنيا اوله‌لی شهرتی تأمين ايدن خصلتی غائب ايتديرن اسپرتونك

---

[*] « ايشم قراكچيه ناصح ناله وفرياد »
« نه‌ويرسه‌لرا كا شاكر نه‌قيلسه‌لرا كا شاد »
فضولی

انسانه‌ده انسانلغی غائب ایتدیرن بر بلا اولدیغنه انسانلری اقناع ایتمك استیور. عبرت آلان کیم؟ فرانسه‌ده‌ده وقتورلانسر و باشده اولدیغی

Le pont Saihan à Adana.

[الطبعه عجلان كوريسي]

حالده برخیلی اطبا عشرت ایله اعتیاد ایدنلرك وجودنده کوریلن تنزلك اولاده‌ده سرایت ایتدیکنی و بیچاره چوجقلرك ابوینلرینك ورم وسائره نوعندن حالات مرضیه‌سنه توارث ایلدیکی کبی بابا و انالرینك عشرتدن رخنه‌دار اولان بنیه‌سی‌ده بونلرده ظاهر اولدیغنی اثباته چالشیورلر. کوچك چوجقلره جزئی اسپرتو ویرلمکله وبوکا آلشدیرمقله داء کئول مبتلا لرنده کورپلن رعشهٔ عصبیه وفالج واحوال سائره بونلرده‌ده کورلمش. بیچاره یاورولر چلیمسز وجیلیز اولمش. قوای عقلیه‌جه‌ده نشو ونمای نامدن قالمش. فرانسه‌ده بعض کبار عائله‌لرده چوجقلرك رعشه یاوغرامسی، صولغون، اویقودن ونمادن محروم ومریض قالمسی اسبابی ایوجه تدقیق اولنمش. سود ننه‌لرك عشرته مبتلا اولملرندن، یاخود قوتلنمك فکر واهیسیله قوتلی شراب استعمال ایتملرندن ایلرو کلدیکی بر چوق اطباجه تصدیق اولنمش. سود ننه‌نك مشروبات کئولیه ایله الفتی چوجقده بویله برتأثیر حاصل ایدیور، بوده اثبات اولنسون... عیاشین متنبه اولهجقمی؟

بزده ناصح دکلزیا! اطبانك تدقیق و غیرتی سویلمکله اکتفا ایدرزده بحثه کچرز.

***

بعض ارباب فن وتدقیق عشرتك تأثیر مضرینی تحری واثبات ایله اوغراشیرکن بر طاقمی‌ده طاغ تپه‌لرینه شمندوفرلر قورمغه حصر ذهن ایدیور. المانیا مهندسلرندن بری بر مدت اول بالونلری واغون یرینه قوللانه‌رق وبونلره برر تکرلك طاقه‌رق الی یوکسك طاغلرك تپه‌لرینه قدر برر شمندوفر تأسیسی ترتیباتی دوشونمش وبرده اختراع براتی آلمش ایدی. المان مهندسی شمدی فکرینی موقع اجرایه قویبور. بو ذاتك بالونی اوزونجه‌در. التنه یولجیلرك اوطوره‌جقلری محل ترتیب اولنمش. بالونك قوهٔ صعودیه‌سی وار. فقط هوایه سربست براقلمیور. دمیر رایله یول یاپلمش. بالونك اویوق تکرلکی یاخود چارینی ایچنه بو رای کچمش. هم طوتیور، هم کذرکاهی اولیور. بالونه مربوط قالین برتل غلطه تونلندکی اصوله مشابه ترتیبات ایله بوکا رای اوزرنده حرکت ویریور. المان مهندس المانیانك هوهنستاوفن موقعنده بو بالون قطاریله سطح بحردن ۱,۸۰۰ مترو ارتفاعه قدر چیقه‌جق ایمش. چیقسونده کورملم.

***

اوروجك! بو حیواندن کیمی اورکر کیمی‌ده اوطه‌ده‌دولاشمسنی خیره حمل ایدرك زواللی بی رنجیده ایتمز، بویله میلیونلرجه جنس مخلوقك خلقتنده بر جلوهٔ ربانی اولدیغنی حضوعکارانه دوشونور.

عربستانده وآمریقاده بولنان بعض سمدار جنسلرندن قطع نظر بزم اوروجکلر. یمزك بزه برضرری یوق، آزچوق فائده‌سی وار. ایچی شربت طولوکاسه‌لرك طوتهمدیغی سینکلری اوروجك اوردیکی آغه، قوردیغی طوزاغه پك چابوق دوشوریر. آغنی آلیرز. بعضاً قان دیندیرمك ایچون — اطبا قانلی یاره‌یه بو تورلی، طوپراقلی افراز حیوانی‌نك قوللانلمسنه جواز ویرمدکلری حالده — قوللانیرز.

برمدقق طبیعت اوروجکدن درس صنعت آله بیلیر. حیوانك ذکاسنه‌ده حیران اولور. آغنی طوتدیردیغی واوردیکی یرلره دقت ایدنلر بالهندسه بویله موافق استناد نقطه‌لری بولمه‌نك وبورایه اورکو طوتدیرمه‌نك لزوم کوستردیکی مهارته حیران اولیورلر.

اوروجك آغنك اینجه‌لکی‌ده شایان حیرتدر. مثلا آغنك طقسان تلی بر آره‌یه کلسه انجق ایپك قوردینك برتل ایپکی قدر ثخن پیدا ایده‌جکی وعادی دیکیش تیره‌سی قالینلغنی بولمق ایچون اوروجك تلندن اون سکز بیکنی بر آره‌یه کتیرمك لازم کله‌جکی حساب اولنمشدر. بوقدر اینجه بر تلدن وقتیله اهل صنعت — برغریبهٔ صنعت کوستر. مك ایچون — استفاده ایتمشلر. بر زمان فرانسه انجمن دانشنه اوروجك آغندن منسوج برچوراب تقدیم اولنمش وینه فرانسه قرالیچه‌لرندن برینك بو تلدن اورولمش بر الدیونی وارمش...

بونلر مصال دکل. مصال بیله اولسه انکلیز صنعتکارانندن «شتیلبر» حقیقته

[برلوحه : تأثير الحان]

بدیل ایدیور . بو اهل مراق اوروپا اوروجکلرندن زیاده آمریقااوروجکلرینك محصولی شایان استفاده کوره‌رك اوروجك آغی منسوجاتنه مخصوص برکوچك دار- الصناعه کشاد ایلمشدر . شمدیلك مواد اصلیه‌سی پك چوق دکلکه دارالصناعه‌سنی بیوتسون .

مستر « شتیلبر » اوروجکلری قپالی حجره‌لره قویپور . هوانی دائما اون بش درجهٔ حرارتده بولدیریور و اوروجکلره شوق ونشئه ویرمك ایچون قلورفورم واتر ایله بخارلیور... اوروجکلرینی — طوت پارانمی یرینه — بوجك ایله بسلیور . آمریقا اوروجکلری بوراده یمورتلیورلر وایپك بوجکی قوزه‌سی کبی آغ اوره‌رك قوزه‌پاپیورلر . برقوزه‌دن یوزمتروتل آلنیور- مش؛ بونلرایپکلر قوزه‌دن آلدیغی کبی آلنه‌رق نسجده قوللانیلیور . مستر « شتیلبر » ك هنرینه دیه‌جك یوقیا . برکیلو اوروجك ایپکی انجق یوز فرانسز لیراسی مصرفله میدانه کلیورمش. براز بهالیجه . فقط زنکینلر تزینات اشیاسنده بهایه باقارمی ؟ اوروجك تلندن منسوج مندیللر ، الدیونلر، چورابلر موده اولورسه بوکا آمریقا و اوروپاارباب یساری لیرالر ویرمکدن قاچارمی؟

بلکه مستر « شتیلبر » ك همتیله آچلمش اولان بو شعبهٔ صنعت ترقی ایدرده بزم بازارکاه تجارتده‌ده‌اوروجك آغندن منسوج قماشلر صاتیلیر . او زمان کانی افندی ده لیکیداسیون پایه‌رق خالص اوروجك ایپکندن مندیللرینك دانه‌سنی برلیرایه‌قدر ویردیکنی بزه‌بیلدیرر... اعلان صحیفه‌مزده‌اوقورسکز.

* * *

بر صاحب هنر اوروجك آغندن استفاده‌یه چالشیور . برصاحب تدقیقده برتدبیرصحی‌نك تکمله‌سی ایچون اوغراشیور. شمدی تدابیر صحیه‌نك الك باشلوجه‌سی بیوب ایچدیکمزی امراض مختلفه طفیلاتندن تجرید ایتمکدر. بونك الك باشلوجه چاره‌سی ده یدکارمزی وایچدکارمزی قاینا تمقدر . شدتلی حرارت قدر میقروبلری اورکودن، محو ایدن برشی یوقدر .

شمدی یه قدر مایعات عضویه‌نك ازان جمله سودك محافظه‌سی وطفیلاتدن تجریدی ایچون قاینادلمسی مناسب کوریلیوردی . سوت وسائر مایعات قاینامقله پیشیور وکوزل لذتی غائب ایدیوردی . موسیو « کون » نامنده بر ذات باشلوجه برتعقیم اصولنك بومحذورینی دفع ایتمك چاره‌سنی دوشونمش وبولدیغی چاره‌یی یقینده فرانسه انجمن فنونته بیلدیرمشدر .

سودی یاخود دیکر برمایعی قپالی بر قاپ ایچنه قویپور . قابك ایچنه ذره‌جه هوا کیرمیور . تماماً مایعله طولوبولنیور . بوقپالی قاپ صورت مخصوصه‌ده ترتیب ایدلمشدر واورته‌سندن حلزونی بربورو کچیرلمشدر . بوبورویه قاینار صو یاخود

بخار سوق ايدرك مايع ايصديليور . بنه بوراده تدريجاً و حلزونى بورودن صغوق صو امرار اولنه‌رق صغوديليور . بوصو - رتده مايعك حاوى اولديغى نافع غازلر ، كوزل قوقولر هوايه قاچوب ضايع اوليور ومايع طفيلات مرضيه‌دن تطهير اولنديغى حالده تماماً خاصه‌سنى ولذت ورايحه‌سنى محافظه ايديور . موسيو كونك اصولى اطبا وصحيونجه پك مقبول كورلمشدر .

* * *

اطبانك مقبول طوتدقلرى اختراعات مهمه‌نك الباشلوجه‌سى رونتكن شعاعاتيدر . بو شعاعاتك داخل بدنى فوطوغرافيا لوحه‌سنه عكس ايتديرمسى واطبانك كورمك استيوب كوره‌مدكارى داخل بدنى كوستر - مسى طبابتده بر بيوك بر استفاده‌يى تأمين ايتمشدر . عضلاتدن كچه‌رك كيكلرى وبعض اعضاى داخليه‌يى اظهار ايدن بو شعاعات على‌العموم كيك خسته‌لقلرينك تشخيصنه يارامقده وحتى بوقيناردە ورم وذات‌الرئه كبى امراض صدريه‌نك تشخيصنه بيله معاون ايدلمكده‌در .

رونتكن شعاعاتى داخل بدنده قالان قورشون ، ايكنه كبى مواد معدنيه‌نك يرنى تماماً كوسترمك و عملياتى تسهيل ايتمك خصوصنده‌ده قطعى‌وبهم خدمتده بولنمشدر . حتى بوسايه‌ده بعضاً تيشترك فعل خونريزانه - سنه‌ده لزوم كورليوب اتلر ايچنه كومولمش بر قوجه ايكنه برداملە قان آقه‌دن چيقا - رلمشدر . فرانسه‌ده دوقتور « راديكه » رونتكن شعاعاتندن بوصورتده استفاده ايتمشدر : اياغنه بر ايكنه باتان بر آدمك ايكنه هانكى نقطه‌ده ونه وضعده بولنديغنى كوزلجه تعيين ايتمش ، چيقارمق ايچون تيشترك دكل قوتلى برمقناطيسك ياردمنه مراجعت ايتمشدر . برساعت قدر قوتلى برمقناطيس الكتريقى ايله لزوم كورلديكى طرفده ووضعده اياق دلك ايديلمجه ايكنه يرندن اوينامش و مقناطيسك جاذبه‌سى قوتيله اتلردن كچه‌رك برداملە قان آقيتمه‌دن كندى كندينه طيشارى چيقمشدر . خسته‌نك بنيه‌سى عملياته مساعد اولديغندن بو تدبيرله اضطرابدن قولايجه خلاص ايدلمشدر . طبابتده مقناطيسك بووجهله تطبيقى ينه رونتكن شعاعاتى سايه‌سنده‌در . شمدى‌يه قدر وجوده باتوب غائب اولان چيوى پارچه‌سى ، ايكنه و سائرنك مقناطيسله اخراجى تسهل ايدلمش ايسه‌ده بونلرك محللرى لايقيله تعيين اولنه‌مديغندن استعمال اولنه‌ميوردى . انجق دمير جيلرك كوزينه قاچان و فيرلايان كوچك پارچه‌لر برقاج دفعه مقناطيسله چيقارلمش ايدى . رونتكن شعاعاتى داخل بدنى وداخل بدنده‌كى اك كوچك برمعدن قيرنتيسنى شكل ووضعيله نمودار ايتديكندن آرتق مقناطيس الكتريقى نك طبابتده استعمالى‌ده تقرر ايتمش ديمكدر ... فنون برى برينه مربوط وهمظاهر ، مثلا فن جراحى حكمت و كيميادن استعانه ايديور . حتى بعضاً برمقناطيس برنيشترك خدمتى كورير .

م . صادق

ميشو

سكز طقوز ياشنده ايكن كندينه‌سندن پك زياده قورقديغم برى واردى : ميشو . غالبا ميشون مخففى اولان شونام عجيب ايله معنون يادكار بوبوك پدرمدن صوكره اوك آمرى ايدى . كتخدا . وكيلخرج ، اوشاق هپ ميشو ! . نه‌مه‌لازم بونلر ؟ ايسترسه اوك هر شيئى اولسون ، فقط ميشو نمده لالام ايدى . برلالاكه باشه بلا ! صورتسز ، سرت ، عنود ، دساس حريف . بركره قاشلرينى چاتديمى ، آلتنك دريسنى يارسه‌ك اوقاره كومور قاشلرى بربرندن آيرمق قابل دكل ؛ بركره باغرمغه باشلادىمى ، انسانلر دكل حيوانلر بيله اطرافندن قاچمغه مجبور اولور ؛ برشيئه اولماز ديجه كيم امر ايدرسه ايتسين اولور ديمز ؛ هله بو « اولماز » نم حقمده صادر اولمش برحكم ايسه . يا دسا - سلغى ، شيطانلغى .. امان‌يارب ! نه‌بابارسه‌م بيلير ، اوكره‌نير ؛ قباحتمك درجه‌سنه كوره بنى حاشلادقدن صوكره بويوك پدرمدن ده آزار ايشتديرير . حاصلى بجه چكلمز بر مسلط . هرصباح ايركندن قالقمالى . كينملى ؛ براز كج قالقسه‌م ميشونك ايرى سسى حرم قاپيسندن كوكرديه كوكرديه ياتديغم اوطه‌يه‌قدر يتيشير . كينوب ده‌سلاماغه چيفنجه‌قهوه آلتيمى حاضرپولوردم : بربيوك فنجان بومورطه‌لى ياخود قهوه‌لى سود ، برديلم اكمك ، براز تره‌ياغى ، پنير . تميز ، منتظم بر ماصه‌جغك اوزرينه ديزلمش اولان بوشيلرى بينجه‌يه قدر ميشو قارشيمده ديوان طورردى . كاشكى ياتمه اوطورسه‌ده يوزمه اوسرت نظرله باقماسيدى . نه‌حاضرلاتمش ايسه هپسنى يملى ، فنجانده برداملە سود براقق قابل دكل . اشتهام اولديغى كونلراوقوجه - مان فنجان طولوسى سودى ايچمكه باشلار - دمده كوزلرم طولاردى . ميشوده هيچ تغير يوق : « هايدى بكم ، سوديكزى بيتيرك ؛ مكتب وقتى كچيور . » ايشته هر كون سويلديكى سوز . قهوه آلتيدن صوكره بنى آليرمكتبه كوتورور ؛ اقشام يينه اوه كتيررردى .

مكتب ديديكم خصوصى دارالتدريسده سكز اون چوجوق ايدك . فرانسزجه اوله‌رق جغرافيا كبى مبادئ علومى تحصيل ايدييوردق . مكتبك مديره‌سى مادام « قوكيى » ده ميشو قدر دكلسه بيله همان اودرجه‌ده سرت برقادين ايدى . بناءً عليه كندينى پك سومزدك . فقط تدريساتندن چوق مستفيد اولوردق . بالخاصه بن فرانسزجه‌مى خيلى ايلرلتمش ، حتى يالان يا كاش اوديلدن كومزلنمكه بيله باشلامش

ایدم . چونکه کوندوز مادامك مکتبده کال مهارتله ویردیکی درسلری کیجه اوده میشو وفور خشونتله بکا ازبرلتیردی . یکدن بربوچوق ساعت صوکره درس اوطه‌سنه‌کیریلیر، همان ایکی ساعت چالیشیلیر، صوکره بویوك بابامك یانه‌ کیدیله‌رك امتحان ویریلیردی . مرحمتسز میشو ، تعطیل کیجه‌لرندن باشقه برکیجه یاقه‌می براقمازدی.

بزم لالانك سرتلکنه مثال اولهجق بروقعه حالا خاطرمده‌در : برکون مکتبده مادامك خسته‌لنمش اولان قیزیله مشغول اولمندن بالاستفاده باغچه‌یه چیقدق ، اویون اویناماغه باشلادق. چوجقلر یالکز براقیلنجه آردلرنده هراویون برغوغایه منجر اولور. بزغوغادن طوتدردق، دوکوشه‌قدرچیقدق! ارقداشلرمدن بری‌فسمی قاپدی، پوسکوانی اوقدر شدتله چکدیکه فسك تپه‌سی ییر- تیلیوردی. بونی کورنجه‌چوجوغك اوزرینه هجوم ایتدم، کندیسنی کوچم یتدیکی قدر پاتاقلادقدن صوکره یرتیق فسمی باشمه کیه‌رك باغچه قاپیسندن طیشاریه فرلادم . ارتق اوراده طوره‌مازدم : احراز ایتدیکم ظالیت عموم چوجوقلری علیهمه سوق ایده‌جك ، بکا بر اعلا طیاق چکیله‌جك اولدیغنی حس ایتمش ایدم . حدتمدن کوپو- ره‌رك ، ایکیده برده دونوب نکاه آتشین ایله مکتبك قاپیسنه باقه‌رق اوه طوغرو ایلرلیوردم . بش اون دقیقه صوکره یورغونلق وجودمه بر رخاوت کتیردی . قامه‌کی غایان سکونت پذیر اولدی ؛ او زمان دوشوندم : نره‌یه کیدیورم ؟ بویله پژمرده‌قیافتله، یرتیق فسله اوه کیتمك !.. میشو ایله نه‌یاپارز ؟ بلکه‌ده اوده دکلدر... یا اوده ایسه ؟ لالامك خیالی کوزمك اوکنه کلدی : وای نه قورقونج صورت ! نه یامان طور !!.. ایاقلرم تتره‌یوردی . نه یاپملی یارب ؟ مکتبه دونسم طیاق حاضر ، طیاقده اولماسه استهزا .. نه‌رذالت ! ارتق هرشیئی کوزمه آلدم ، میشونك تکدیرلرینه قارشی ذهنمده مدافعه‌لر ترتیب ایده‌رك آغر آغر اوه چیقدم ، قاپیی تتره‌یه‌رك چالدم . میشو آچماسینمی .... باق باشمه کلنلره !

— وای... نه‌اوبکم ؟ نره‌دن‌کلیورسکز؟ بوساعتده ... نه‌وار باقه‌یم ؟

— مادامه‌نك قیزی خسته‌لندی‌ده ....

— خسته‌لندیسه سزه نه ؟ بو قیافت ، بو حال ! یوزوکز صاپ صاری .... وای فسکزده بیرتلمش !

— اوت .... یولده کلیرکن ... روزکار باشمدن قاپدی‌ده .... بر طاشك آره‌سنه صیقشدی ، چکنجه‌بیرتلدی، میشو اغا ...

— یا .... اویلمی ؟

باشقه برشی سویلمدی . بن قرباناق قویون کبی حرکتسز ، مجالسز بکلیوردم . میشو کوزدن ایکی دقیقه قدر غائب اولدقدن صوکره فسنی ، پالتوسنی کیمش اولدیغی حالده کوروندی . دمیر پارمقلریله بیله‌کمی یاقه‌لیه‌رق اوزمانه قدر کندیسندن هیچ ایشتمدیکم بر لسان ایله « هایدی باقهلم مکتبه ! » دیدی . بنی عادتا سوروکلیکه باشلادی . یولده ایچین ایچین اغلایوردم . کوزلرمدن دوکولن یاشلر یوزمی یاقیوردی. فریادمی کیم دیکلر ؟ یوزمه کیم باقار؟ میشونك اومنحوس، اوقورقونج‌قاشلری ینه چاتلمش، صوروکلیور ، بیلهکم آغریوردی .... هله مکتبه کله‌بیلدك . مادام قوکینی چوجوقلری طاغتمش ، خسته قیزینك یانده ایمش . لکن میشو بویله سیلری آکلارمی ؟ قادینی آشاغی چاغرتدی ، براز قونوشدیلر؛ صوکره ینه بنی‌بیله‌کمدن یاقه‌لادی‌ده‌دیدیکه: « فسك هانکی طاشك آره‌سنه صیقشدیسه بکا کوسترمه‌جکسك . » نه مشکل شی ! مغ‌مافیه فتور کتیرمدم . یولده کیدرکن برپرینه یاقین ایکی طاش کوره‌رك میشویه کوسترمدم . بریوزمه ، برطاشلره باقدی ، « یالان سویلمه‌نك صوکنی بن سکا کوستریرم » دیمکله اکتفا ایتدی . اوه کیدر کیتمز درسخانه‌یه طیقلدق ، اقشام اوستی بنی دولابه حبس ایتدیلر ؛ کیجه درسلره ایکی قات چالشدم ؛ چکمدیکم قالمادی !

بوقدر سرتلکلرینه‌مقابل میشونك هیچ ابیلکی ، کوچ یوزلولکی یوقیدی ؟ بالعکس اونك‌قدر دنیاده انسانی اکلندیرر بر آدم نادر بولنوردی : حکایه‌لر، ماصالار سویلر؛ اویونجاقلر یاپار ؛ اویونلر ، حقه‌بازلقلر چیقارير ؛ خلاصه بیك درلو مسخره‌لقلر ایدردی . صرفیات افندینك رأینه توافق ایدوب ایتیه‌جکنی هیچ دوشونمه‌دن اویمزی بر چفتلك حالنه قویمش وبویوك باغچه‌نك بر طرفنه منتظم‌رچوق کومسلر، برکوشه‌سنه‌ده ایکی‌مصنع حوض‌ابدیره‌رق‌بوزلرجه‌طاووق ، اوردك ، قاز و هندیدن مرکب بر قاچ عائله‌ جسیمه‌یی باغچه‌یه صالیویرمش ایدی . میشونك بو حیوانات اره‌سنده باشی بوش کزر برمرکبله برده آو کوپکی واردی . هوا کوزل اولدیغی کونلر مکتبدن کلنجه طوغرو کومسلره کیدر ، یومورطه‌لری طوپلادقدن صوکره برلکده حیوانلره یم ویررديك . میشو طرفندن ویریلن امر اوزرینه اشك ایله کوبك ادیبانه برکوشه‌یه چکیلیرلر، طاووقلر یمرنی‌یمکه‌باشلارلردی. او زمان پك اکلنیردم : امان نه‌تلاش ، نه تهالك ، نه‌اضطراب ! عائله‌لر بربرلرینه قارشمش ، چوجوقلر قوشوشیور ، ننه‌لر باغرپشیور. مسرت صدالری ، محرومیت فریادلری . جانآجیسی‌سلری‌آنواحده طوبولیور. یم یتدکجه طاغیله‌طاغیله‌باغچه‌یی طولدوران بو جماعت کثیره تکرار آرپه ویریلیر ویرلمز طوپلانیور، متحرك برکومه اولیور . بو کومه‌نك ایچنده‌الك‌زیاده‌هندیلرك حالی تحفدی : بو ارباب درایت بر قاچ دانهٔ حیات بلع ایده بیلمك ایچین‌نه‌قدر مشقت چکرلردی! ایری وجودلریله‌کومه‌یه‌صوقوله بیلمك ، صیرتلرینه طرمانان ایریلی اوفاقلی پیلیچلری طاشیمق، خروسك مهاجاتنه قارشی طورمق ... نه مشکل احوال ! بابا یکیت خروس‌کندی قارنی فریح وفخور طویوردقدن باشقه طاووقلری‌ده اطعام اتمك ایستدیکندن ایکیده برده‌کومه‌دن آیریلیر ، هندیلرك اوزرینه اویله بر هجوم ایدردیکه زوالی حیوانلر آتشه

مائی وسیاه رومانی رسملرندن: برساعت صکره مسائرینك سرای برونی طولاشان واپوری . . . .
Noir et Bleu, roman de Halid Zia bey.

دو شمش کبی باغیره رق یوقاریه فیرلارلردی . بوهنکامهٔ تناول نهایت بولدقدن صوکره عائله لر آیری آیری خانه لرینه قاپادیلیر ؛ او زمان ده مرکبله کوپکك هنکامهٔ جلوه سی باشلاردی : میشو جانباز لقده ده ماهر کچندیکندن بو ایکی حیوانه بر چوق اویونلر اوکره تمش ایدی . برکره مرکبك یولارینی کوپکك آغزینه ویردیمی ، بری چفته لرآ نه رق اوبری یاپغه لر قوپاره رق باغچه یی دوره قویولورلر ؛ کوپك اشکك اوزرینه فیرلار ؛ مرکب کوپکی دیشلریله طوته رق هوایه قالدیرر ؛ کاه ایکیسی بردن یرلرده یووارلانیر ، کاه بری اوبرینی قووالار . . . برکورلتی ، برقیامت که تعریف اولنه ماز . پك کیفلی اولدیغی کونلر میشوده بونلرك آره سنه قاریشیر ، ایدیلن جلوه لره ، تعرضلره قارشی ایکی حیواندن پك چوق درایتلی اولدیغنی اثبات ایدردی !

بن ایچین اوده بوقدر اکلنجه بولندقدن باشقه طبیشاریده ده حیوانله کزمکه کیتمك ، یلکنلی صندالله بینه رك طولاشمق ، آوه چیقمق کبی هر چوجوغه قولای قولای نصیب اولیان اکلنجه لرم واردی ؛ بنه ممنون دکلدم . چونکه هپ اویونلرم ، اکلنجه لرم مکتبدن کتیردیکم آفرین ورقه لرینك عدد واهمیتی نسبتنده ودائما میشونك رأیله ترتیب اولنوردی . میشونك نظری اوزرمدن بر دقیقه اکسیك اولماز ، دیلی هیچ صوصمازدی . بویله نظارت متمادیه آلتنده پروغرام ایله اکلنمك کیمك خوشنه کیدر ؟ ایشته بو حالله نظر امیشونی بی سومز ، بوغدار لقلری مخصوصاً بنی تعذیب ایچین ترتیب ایدر ظن ایدردم . یاشم ایلرلدکجه بو ظنم رخنه دار اولدیسه ده بتون بتون زائل اولمامش ایدی .

بر وقعه ذهابمك نه قدر یاکلش اولدیغنه ، میشونك بکانه صمیمی ، نه جدی محبتی بولندیغنه وجدانیجه قناعت حاصل ایتدی :

اون یاشندن اون اوچ یاشنه قدر بوغاز خسته لغندن قورتوله مامش ایدم . بولندیغمز مملکتك الك حاذق طبیبی اولان دوقتور بارجیلی زواللی بوغازمی کون آشیری جهنم طاشیله یاقاروهر کیدیشمده ـ برکون یانارم ، برکون یانمام (برکون یاقارم برکون یاقمام دیمك اولهجق) سوزیله بنه کله می تنبیه ایدردی . آرتق مواد صلبیی یوته مامق درجه لرینه کلدم ؛ اویقوده نفسم طوتولوردی . نهایت استانبولدن براختیار دوقتور چیقه کلدی . بنی معاینه ایتدیردیلر . بوغازمده عملیات اجراسی قطعی اللزوم اولدیغنی بیان ایتمش . میشو بولزومی بکا اصول ومعرفتله اکلاتدی . برکون دوقتورك اوینه کیتدك . شو نقل ایده جکم شیئه کیمسه اینانماز ، باقك عملیاته ناصل باشلادق . دوقتور دیدی که : « اوغلم سنك بوغازکده یاپیله جق عملیات پك اهمیتسزدر ، ایکی ثانیسه ده بیتر ؛ صاقین تلاش ایتمه . فقط بن بوغازکی ایی کورملیم . کنجسك ، کوزلرك ایی کورور ، هله اولا شو جیمبزی آلده بم کوز قاپاقلرمك ایچندن چیقان قیللری بر بر قوپار . » بن کمال حیرتله جیمبزی المه آلیرکن میشو : « امان بك افندی ، حکیملککزی کوچوك بکده تجربه ایده جککزه کندیکزده تجربه ایده یدیکزده اولا کوزلریکزی تمیزلیه یدیکز . . . بن اویله کور کورینه ایش کورمم ، عملیات فلان یادیرمام ! » دیه فریاده باشلادی . دوقتور : « صوص سن ده بدالا ! چوجوغی اولدوره جکمیسك ؟ بوکون بوغازی کیلمزسه بو کیجه بوغوله بیلیر ! » جوابنی ویردی . بو بوغوملق سوزی میشونك بردن بره حدتی تسکین ایتدی . ایشته مملکتده بوندن ایی حکیم یوق . . . بکنك بوغازینی اوچ سنه دن بری یاقیورلر ، هیچ فائده سی کورلمیور ؛ بلکه راحتسزلق تداوی سایه سنده دوام ایدییور ؛ نهایت کوزلری قیل طولو دوقتورك رأیله حرکت ایدیله جك دکلی ؟ . . میشو مأیوسانه برتسلیمیت آلتنده ازیلوب قاله رق سسنی چیقاره مادی ؛ بنده خوف وحیرتمه غلبه ایدن ابراز مهارت هوسیله دوقتورك کوزلرنده کی کوچوك ، بیاض قیللری قوپارمغه باشلادم . هرقیل چیقاردقجه برآفرین آلیر ، غیرتمی تزیید ایدردم . هله اون دقیقه صوکره دوقتور کوزلرینك تمیزلندیکنی سویلدی . او زمانه قدر کاه قاشلرینی چاته رق ، کاه دوداغنی بوکه رك بوغریب عملیاته سنا کتانه نظر انداز اولان میشو آرتق کندینی طوته مادی ده دوقتور کوزلرینی ، اللرینی بیقامغه کیدرکن بکا دیدی که : « والله مهارتکزه حیران اولدم بکم ! بك افندیه سویلیه یم ده سزی بودوقتور بکك چراقلغنه ویرسین . »

عملیات اوزون سوردی : دوقتورك کوزلری پك زیاده اعتنا ایله تمیزلنمش اولمقله برابر کج نظر لقدن قورتوله مامش ایدی . الندکی عجیب الشکل آلتله اوچ درت کره بوغازمی قارشدیردی . نه اوله جغمی بیله مدیکی ایچون پك زیاده قورقمقله برابر قولرمه طوتان میشونك بلا اختیار میرلداندیغنی صبرسزلغندن اياقلرینی یره اوردیغنی طویه

یوردم . هله نهایت شدتلیجه بر آجی حس ایتدم : دوقتور عملیاتی اجرا ایتمش ایدی. بوغازمك صاغ طرفندن کسمش اولدیغی ایری فندق قدر ات پارچه‌سنی بکا کوسترردی. غرغرهلر پایه‌رق قانی‌ده طوردرردقدن صوکره ممنونیتله میشونك یوزینه باقدم : بم بیاض اولمش ، قانسز دوداقلری ، اللری خفیف خفیف تتره‌یور ، صاچلری دیکلمش ؛ کرپیکلرینه ایکی طامله یاش آسیلوب قالمش..

اوه عودت ایتمك اوزره آرابه‌یه کیرمجه‌دیدم که: «ـ ن اغلایورمیدك میشو ؟» اوزمان بتون بتون اختیاری منسلب اولدی . کوزلرندن باران بلا دوکولمکه باشلادی . بنی قوللرینك آره‌سنه آلوب باغرینه باصدقدن صوکره کمال هیجان حسیات ایله شو سوزلری سویلدی : «ـ اغلایوردم یا ... ایشته بنه اغلایورم . . اغلایه‌جغم ... سن بنم نه‌مسك بیلیرمیسك؟ ولی نعمت زاده‌مسك ، اوباشقه . . . فقط المده طوغدك ، بویودك ... سن بنم جانم، حیاتمسك بکم ! دنیاده سندن باشقه افخارم، املم یوق ... الك کوچوك سعادتك ایچین کبریم ... آه ... شیمدی ، شوراجقده ایکی اولومك آره‌سنده قالدك . سنی یا خسته‌لق بوغه‌جقدی ، یا دوقتور ! های چلدیریبوردم . آفرین ، بنم غیرتلی پاشام ! اوکور حریفك إشکنجه‌سنه تحمل ایتدك .. بنه‌ده « اغلایور میدك ؟ » دیه صورو - یورسك؟.. میشو بردانه‌جك بکنی بوحالده کورورسه اغلامازمی ، کدرندن کبرمزمی؟ میشو انسان دکلی ؟ میشونك یورکی یوقمی؟ اما بعضی باغیرر چاغیرمش ، سن اوکا باقمه بکم .... اوسنك ایلکك ایچیندر ، یوقسه میشونك نه حدینه ! . . اوسنك اوشاغك ، قوللك ، کوپکدر . اوخ! هله حمد اولسون شوخسته‌لقدن قورتولدك ... آرتق هیچ راحتسز اولیه‌جقسك . . . بو

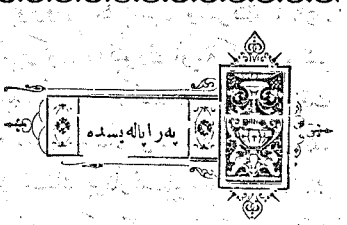

[مائی وسیاه رومانی رسملرندن: اوقت احمد جیل واپورك]
[کتابندکی تخته قنایه‌نك اوزرینه اوطوردی]
Noir et Blu, roman de Halid zia bey

اقشام کیده‌جکم ، ایچه‌جکم .. ایچه‌جکم.. صوکره کلوب بردانه‌جك بکمك اياقلرینك آلتنده یووارلانه‌جغم ... پاشا بنم ملك پاشام ، سن بیکلر پاشا ! » آرتق حزنی سروره منقلب اولمشدی . کوزلرنده تتره‌ین درردانهٔ تأثر لمعات نشاط ایله تنور ایتمش ، بکا پارلاق ، خندان برنکاه مشفقله باقوب قالمش ایدی . بوکوندن اعتباراً زوالای میشو جغمی پك زیاده سومکه باشلادم .

مابعدی وار

ع . نادر

[کچن نسخه‌دن مابعد وختام]

بونکله برابر حیاتك برده جدیتی اولدیغی دوشونیلنجه طوتدیغم یولی تعقیبه هیچ مجبور اولدیغمز تظاهر ایدر ... بنم تسلیم بالکز بودر . هر برکزك آیری آیری بو یولدن کچمکزی تمنی ایده‌رم ..

وقدحی باشی حذاسنه‌قدر قالدیروب متبسم دیشلرینی کوسترهرك : — آدیو لیه‌رتیناز ! دیدی .

هرکس اوطوردی . سفره آرتق جدیتلرك لطافتله کاملاً فدا ایدلدیکی دورهٔ شطارته کچمشدی ؛ آرتق کاملاً مست و شادان شهابله عارفك قهقهه‌لری الك اوفاق بر سببله توالی ایده‌رك بتون حاضرونی قاتیلتیوردی . بسیم مزیف دوداقلرله صفوته ویا ممتازه برسوز آتیور ، قهقهه‌لره اوموز قالدیروب عرفانك بطی خنده‌لرینه ، لطیفه‌پردازانه سوزلرینه قولاق آصماز کو - رینیوردی . شیمدی سفره بتون بتون دکیشدی ، مباحثه‌لر تکثر ایتدی ، بایغین حرکتلرله صاندالیه‌لرده صالللانه‌رق، چرز - لره اطالهٔ دست تجاوزله بر بطاقت سرمستانه ایله سوزلر فرلاتهرق طاقم طاقم اولدیلر .

ناباب ، فوقینك چوجقه قاچیرنجه دائما بریسنه دیکلتدیکی برعشق شکایتلرینی بلکه بیکنجی دفعه دیکله‌یرك عین تفصیلاته عین جوابلرله مقابله ایدییور ؛ برطرفدن واسطه‌سیله بر لبنانلی زنکینك خانه‌سنه قبول اولونه‌جغی ایچون بو انفاریه اره‌سنده« لکن قرداش ... والله‌بالله...اما یوق اما...» دیه سوز آچمغه چالیشیور؛ ایکیده برده دوبوب علی نظامینك قولاغنه ایکی سوز فیصلدایه‌رق بنه عودت ایدییوردی . عارف سفره‌نك پریشانلغندن استفاده ایده‌رك قالقمش ، دوقتور شاکر نعمتك یانه صوقولمش ، یاواش سسله اوزون اوزون کوروشیور ؛ دوقتورك تأمینانه‌اشتباهلرله مقابله ایده‌رك ، قولاق قابارتان ممتازك ایشتمه‌مسنی التزام ایدرکی سسنی الچالده‌رق دوام ایدییور ایدی . بالکز شهابله بسیم آزاده ایدیلر . برسی بتون بو مجلسلردن برروسیلهٔ قهقهه آرارجه‌سنه کوزلرینی سرعتله اورایه‌بورایه کزدیریبور ، اوتهکی برمراسم نقصانی ، بر زینت قصوری بولمقدن متلذذ برمراسم‌پرست استخفافیله شو ثقلته قربان اولیشنی صبرایله کچیررجه‌سنه سکوت ایدییوردی .

شیمدی یالکز عرفانك سسی ایشیدیلیوردی :

— لکن اون سکزنجی عصر باشقه بر ظرافت ، باشقه بر رقت تصویر

كوسترمش . واتتو ، پرودون ، فراغو - ننار ، لانور... بونلراك بويوك استادلردر... كندیمجه هپسنه واتتوبی ترجیح ایدرم... بتون او افاده اولونماز، كورولمز قادینلری، شوخلقلری نه مكمل كورمش . نه مكمل كوسترمش ... بن بایرام صباحی بایدیغم زمان بر اوریژینالیته اولسون دیه بایدم... شرق حیاتندن برصحیفهٔ رنگین...

بردنبره برحركت اولدی ، هركس عارفك قیصه بویی ، كنیش اوموزلری ، شیشمان قارنیله ، بیقلرینك حدی كچن تجاوزندن همان مستور یوزیله ، ایاغه قالقوب رعدانكیز برصدای قهقهه ایله :

— افندیلر ، مساعده كزله... دیدیكنی ایشیتدی . بر شی یاپمق ایسته‌یورم... بر شی كه هركسی ممنون ایده‌جك... هله بی ، وبسیمبك افندی‌یی ... یالكز بلكه بركشی‌یی محجوب ایده بیلیر... لكن اونك بوخاصه - سندن اوقدر چوق شبهم وارکه بو ارزوبی بو شبهیه فدا ایده‌م . شهاب‌بك‌دوستمزی تقدیمله كسب شرف ایتمشدم... بونك‌اوستنه بر فقره‌م دها وارکه‌قاراقه‌ریستیكدر ...بك افندی متأهلدر ، اصیل بر عائله‌یه انتساب ایتدی ... فقط بر پارەسز تأهل ایتمشدر دیه‌م اینانیرمیسكز ؟ بو اوزون برحكایه‌در ... یالكز شوقدر سویلیه‌یم‌كه قولتوق كونی كندیسنه دائما كشاده اولان كیسهٔ معاونتم اولمسه‌یدی تراش اولهمیه‌جقدی . بن بوكا حیران اولەرق بتون عمرینی پارەسز كچیرمكده‌كی مهارتنه بر توست تكلیف ایده‌رم .

سفره‌ده كیلر شهابی اوقدر وقورومحقر، اوقدر جدال‌انكیز بولیورلردی‌كه بر شی یاپوب یاپامقده متحیردیلر . كیمسه نك بو تكلیفه موافقت ایدوب قالقمادیغنی كورنجه عارفك بوزولمسی اوقدر كولونج اولدی‌كه شهابله برابر هركس ده كولمكه باشلادی.

— افندیلر ، — شهاب‌سویایوردی— موسیو دللارینك ده‌تراكه نامیله معروف دخترکم... آلاتی مادەسوازل جیزەللایه بكزەمك ایچون شو مهیب قارنایله شوفقیر بویه چارەساز اولمق اوزره ... اوروپایه بر موجد سپارش ایدن عزیز و محترم دوستم نیامان‌زاده‌محمدعارف‌بك‌افندینك بیسیقللرینه، تیابوریلرینه ، شانده‌ملرینه، نهایت‌بتون ...

— لكن بتون بونلر پك مناسبتسز...

وبسیم‌تعریف‌اولونماز براستخفافله‌قالقدی؛ شهابك صوغوبوب‌قالیشی اوكنده ، عارفك قهقهه‌لری آرەسنده نجمی‌به یاقلاشوب یاواش بر سسله :

— پاردون تره‌شه‌ر ، په‌رمیسیون... تیاتروبه‌كیدیكدم... بكله‌نیورم.. تبریكلر... او پله‌زیر !.

سفره‌دن هپ قالقدی . بسم ، عرفانله بر ایكی كلمهٔ مراسم تعاطی ایدییورلردی ؛ شهاب فوق‌العاده بر اعتدال دهله اللرینی كوكسنه قاووشدیرمش بسیمه باقیوردی ؛ شیمدی جدی ، وقور، مغروردی . اوتەده عارف فوقی ونظامی‌یه كیزلی كیزلی كولەرك كندیسنی كوستریيوردی . ناباب وهاب بتون بركیجه دیكله‌دیكی دردلرك مكافاتی اولمق اوزره شو لبنانلی عائله‌یه بوكیجه‌تقدیم اولنمق ایچون فوقی‌یی چكمكله اوغراشیور ، اونلرك عنادی اوزرینه قیزەرق شهابی شوزییوردی.

پرر برر ، كیمیسی ویرلمش بر سوز، كیمیسی آلنمش بر بیلت بهانه ایده‌رك‌مساعده طلب ایدییورلردی ؛ شهاب بسیم ایچون برچوق تحفلقلر ، غرابتلر اویدیرمش ، یكیدن یاناشدینی عارفه اكلاتەرق قاتیلتیور- دی . نهایت نجمی ، صفوت ، عدنان ، ممتاز یالكز قالدیلر ؛ الك صوكره شهابله عارفك قهقهه‌لری‌ده دالغالانه دالغالانه اوزاقلاشدی .

او زمان بتون‌بوكورولتی ایله سینیرلری خراب اولمش درت دوست هپ برآغزدن « اوخ! » دیدیلر؛ صوكره راحتجه قونو- شمق ایچون بر تنها كوشه آرامق اوزره چیقدیلر.

محمد رؤف

رسملیرمز

سوقیات عسكریه

سوقیات عسكریه‌یه متعلق رسم لری كمال سرعتله پیشكاه ملوكانه‌یه تقدیم اولمق اوزره مرادلی‌ده بولنان رسام مخابرمزدن مورود فوطو- غرافیلری درحال حمل ایدیروب ایكی هفته‌در غزنه‌مزده درج ایلدیكمز كبی بو هفته دخی حركته مهیا برمفرزهٔ عسكریه ایله برعسكری قطاری وزمان عزیمتلرندكی ذوق وسرورلرندن اویونله مشغول اولان نفراتی ارائه ایدن اوچ رسمله تزیین صحیفه ایلدك .

كرید وقایعی

كریدك آبلوقه التنه الدیغندن صوكره حدود معینه‌یی تجاوز ایدرك برطاقم اشیای ممنوعه‌ادخالنه متجاسر اولان سفائن یونانیه‌یه قارشی دول معظمه سفن حربیه‌سی طرفندن معامله‌ٔ شدیده اجرا قلنمقده اولدیغی غزته‌مزك حوادث قسمنده یازلمقده‌در. اوستریانك سه‌به‌یقو فروازوری طرفندن تجاوز واقعه‌سندن طولایی كوللهٔ ایله باتیرلمش اولان — بریونان یلكن كیسنك صورت غرقنی ارائه ایدن بر رسم مخبر مخصوصمز طرفندن كوندیرلمش اولمغله درج صحیفه قلندی. یلكن سفینه‌سی كوللهٔ ایله غرق و نابود ایدلمش ، یالكز طائفه‌سی قورتلمشدر .

رؤف بك رومانی

مائی وسیاه

محرری : عشاقی زاده خالد ضیا

[٢٧٣ نومرودنبری مابعد وختام

— ٢٠ —

احمد جمیل سركه‌جیدن والده‌سیله سحری صنداله بیندیردكدن صكره اسكله‌ده اشیادن برشی قالوب قالمدیغنی اكلامق اوزره صوك برنظر تفتیش ایله اطرافه باقدی صنداله اباغنی آتمق اوزره ایدی ، قولندن بریسی طوتدی: حسین‌نظمی ...

اسکی ارقداشنی کوچك بر صیحهٔ حیرتله سلاملادی:

— سن ده می کیدییورسك ؟

اونك ده یانده بر بویوك یول چانطه سی واردی :

— اوت بوکون مساژه ری ایله ...

— بن ده لوئیدله کیدییورم...

بو ایکی محب ، ارهلرنده اوکوندن بری یواش یواش حاصل اولان بر صوغوقلقله شیمدی یکدیکرینه قارشو حسلرینه برسربستی سیلان ویره میوزلردی . حسین نظمی دیدی که:

— ایکی کون اول توجهات اره سنده تعیین ایدلدیکك بری کوردیکم زمان حیرت ایتدم...

حسین نظمی جمله سنك بقیه سنی اتمام ایده میورکی براز تردد ایتدی، صکره ارقداشنك النی طوتهرق: — نه قدر اوزاق بر انتخاب ایتمشسك ، جمیل... تأسف ایدرم. دیدی . احمد جمیل خفیفجه النی چکهرك جواب ویردی:

— بن ده سنك بنه اوکونکی توجهات اره سنده امید ایتدیکك برلرك اك کوزلنه تعیین ایدلدیککی کوردیکم زمان صوك درجه ممنون اولدم، تبریك ایدرم .

احمد جمیلك اغزنده بو تبریك شوایکی ارقداشك حیاتی تشکیل ایدن زنجیر تضادك ارتق صوك حلقه سی حکمنده ایدی ، ارتق یکدیکرینه سویلیه جك برشیلری قالمامش ایدی؛ حسین نظمینك چانطه سنی برصندالجی قالدیرمش، بکله یوردی؛ ایکی ارقداش تکرار یکدیکرینك اللرینی صیقدیلر...

* * *

برساعت صکره مساژه رینك سرای برونی طولاشان واپوری حسین نظمی بی ، سینه سی امیدایله مالی، برجهان آماله طوغری کوتورورکن قیز قله سی آچیقلرندن برمیل بطی ایله سوزوله رك یواش یواش ایلریله ین لوئیدك سویش خطنه ایشله ین آغر کیلرندن بری احمد جمیلی قلبنده بر مزار امید مرده ایله جای تربهٔ آماله سوروکله یوردی ... اولا ، حرکت اتاسنده ، او دغدغه ایچنده هیچ بر شی حس ایتمه دی ؛ والده سیله سحری اشاغیده کندیلرینه تخصیص اولنان حجره یه یرلشدیردکدن صکره یوقاری یه چیقدی ؛ صندالر ، مردیونلردن تلاش ایله اینوب چیقان خلق ، چوزولن خلاطلر ، قوشوشان طائفهلر ، آره صره ایری سسیله بوکورولتینك ایچنده هرکسی سکوته دعوت ایدییور کبی حدیدانه باغیران دودوك ؛ دها صکره اطرافنده لیمانك ازدحامی ، استانبوللهٔ غلطه اراسنه صیقیشان بودکز پارچه سنی بر عربده کاه حیات حالنه کتیرن بوتون او حرکت بر مدت بینی ، کوزلرینی اشغال ایتدی ؛ فقط واپور بو ازدحامکاهی یواش یواش ، کویا شو بزم حیاتدن تحسرله افتراق ایده رك ، اوزاق براقدیغه ؛ دقیقهلر کچه رك احمد جمیلك پیش نظرنده بوتون حیاتنك یکانه محفظهٔ تحساتی اولان بوشهری افقك زمین لاجوردیسنه ترسیم اولنمش بر لوحهٔ بدیعه شکلنده براقمغه باشلایجه قلبنده بردن ، بر حس الیم افتراق طویدی ؛ بر حس که همان او آنده بوتون عزم متینی صارصدی ؛ تکرار کری دونمك ، کیم بیلیر حیاتنك بلکه صوکنه قدر آیرلمق اوزره اولدیغی بویره تکرار ایاقلرینی باصمق ایچون برارزوی شدید اویاندیردی .

شمدی اوزاقلاندقجه قارشوسنده کوش صوبی تپه سندن دکزه طوغری اینن بایر کوچك ملون طاش پارچهلرندن اوزرینه برلوحه ایشلنمش اوزون ، بوکسك بردیوار شکلنده ترفع ایدییور ؛ اوته دن پارچه پارچه قاچه رق صاقلانیور کبی کورونن بك اوغلی صیرتیله غلطه یوقوشلرینك اوزرندن قالقمش متجسس بر باش کبی یانغین قله سی ایری کوزلریله باقیور، اوته طرفده استانبول تپهلرینك اوزرنده جامعلرك بر مقفر سیمین ایله اورتولی جسیم باشلری یوکسلیور، مناره لرك سماواته پرواز ایتمك ایسته ین بر تیر بیاض شکلنده اوزانان اندام لوندلری جانجا اقشامك هوای اسمری ایچنده کویا اهتزاز ایدییور ، بریده کونشك صوك ضیالریله طوتوشمش جاملریله قرمزیلقلره بویانان احسانیه، اسکدار ، دها یوکسکده یشیل تپهلرك اوزرینه انکلرینی سره رك مرمره یه باقان چاملیجه ، براز دها ایلریده طوپراق قلردن آیریله رق کندیسنی دکزه صالویرمك ایسته یورمش ظن ایدیان فنار ، موده ؛ نهایت واپور حرکت ایتدیکجه وضعیتلرینی دکشدیرن — یرلرنده اوینایورلرمش ، بعضا یکدیکرینه صوقوله رق ، بعضاً بربرندن قاچیشه رق طالغه لرك ایچنده یوزویورلرمش وهمنی ویرن — اطهلر ... شمدی واپور براز دها سربستانه ایلرله یور ، ارتق بو منظره لر اولکندن چابوق اوزاقلانیور ، رنك شامیٔ افاقك سیسلرینه بوغولیوردی. احمد جمیل اوراده ، قلبنده بریأس عمیق ایله شمدی کندیسندن قاچیور ظن ایدیلن بو لوحه یه کوزلرینی دیکه رك ، باقیوردی ؛ ثابت ، مصر برنکاه وداع ایله کوزلرینی اولوحه دن آیرمایوردی؛ واپور اوزاقلانیوردی ، نهایت اولوحه پیش نکاهنده اوزرینه برتول کچیرلمش کبی طونوق قالدی ، دها صکره یوسیوتون بولاندی ، او وقت اوزرینه کونشك بررنك محضری دوکولمش بولوطلردن بشقه برشی کورمه دی ...

باشنی چویردی ؛ ایشته کونش اوراده، تا مرمره نك دکزله دوکولن افاقنده ، پارچهلانمش بر طاغ انقاضی شکلنده بیقلمش بولوطلرك ارقه سنده اینیوردی .

کونش کورونمه یوردی، یالکز اوبلوط یغینتیسنك بیرتیلمش سینه سنده بر یانغین، دهاش، مهیب بریانغین کورونیوردی ؛ اولا اومنفذ نوارك اطرافنده بلوطلر بر طوفان لعله بویانمش طوربیور، براز یوکسکده سیاه بر کومه اویانغینك فوقنده برطاق ظلمت قوربیور ؛ کنارلردن پنبه ، قرمزی ، آل، صاری ریشه لرصارقیور؛ بر طرفنده ارمش بر یافوت دره سی اینجه بر خط متبدل ایله یول آچه رق آقیوردی؛ — ناکهان منظره دکیشدی — کویا بویانغین بردن سونه رك اورته سنده قرمزی برطبق آچیلدی، اطرافندن یمین

ویسارینه، زیروبالاسنه‌دسته‌دسته‌صاری‌نوردن متشکل اوقلر فیشقیردی ؛ بر ثانیه صکره بنه دکیشدی ، بلوطلر بو لعلپاره‌لرله مملو طبق اوزرینه پارچه پارچه دوکولمکه باشلادی ، نهایت بوسیوتون اورتدی، ارتق هیچ بر شئی کورونمه‌یوردی ، اوراده سیاه بلوطلردن برطاغ یوکسلدی ؛ ناکهان کونشك صوك برحملهٔ ضیاسی فوران ایتدی، ناأوطاغك تپه‌سنده طوتوشمش براورمان کبی پارلادی ؛ شمدی احمد جمیلك کوزلری بولانیوردی ؛ بوتون دکزی ، سمایی بو بولانتی ایچنده‌تاریشدیردی ، ارتق کورمیه‌رك باقیوردی ؛ براز صکره ناکهان ابقلرینك التنده برفشفشهٔ خفیه ایله اسرار لیالی طاشیمغه حاضرلانان صولرك اوزرینه واسع، مدید برکولکه دوشدی .

اووقت احمد جمیل واپورك کنارینه ، تخته قاپه‌نك اوزرینه اوطوردی ؛ دیزسکنی طایادی ، باشنی آوجنك ایچنه قویدی ؛ اقشامك سرین بر روزکاریله صاچلری اوچوشه‌رق پیش نکاهنده حاضرلانان کیجه‌نی سیره باشلادی ...

بوراده ساعتلرجه بویله ، اشاغی‌یه یمك ایچون اینمك ایسته‌میه‌رك ، کوکرتمه‌نك شو حال تهائیسنده بوراده دوشونمك ایچون قالمنی ترجیح ایده‌رك ، اوطوردی ؛ فقط دوشونه‌مدی ... یالکز بوراده کیجه‌نك یأس برودتی تنفس ایده‌رك بوتون مزاحم حیاتی دیکلندیرمك ، بوظلمتی سم یأس ایله تشفیه ایدن بر دوای مغشی کبی ایچمك ، قانه قانه جکرلرینی اونکله طولدیرمق ایسته‌یوردی .

بوسیاه برکیجه ایدی ... اویله برکیجه‌که کویا سماوات بوتون قندیللرینی سوندیره‌رك دکزلره خفایای بزم غیبی دوکمك ایچون حاضرلانمش ایدی ، یالکز ایلریده دیرکلرله باجه‌نك برر سرسریٔ لیال شکلنده یورین کولکه‌لرینه ظلمتلرك ایچنده رهبرلك ایدن واپورك قرمزی فناری بوسیاهلقلرك اراسنده آچیلمش اوزاق بر قرمزی کوز کبی پارلایوردی .

بوسیاهلقلر ...

احمد جمیل ایشته شو صاچلرینك اراسندن اوشوپه‌رك کچن روزکارك قنادلرینی چیرپه چیرپه بوسیاهلقلری سمالردن دکزلره دوکدیکنی حس ایدیبیور ، کوریبیور ، اونلرك فشافش سقوطنی ایشیدیبیوردی :

کویا برباران درسیاه ...

بردن ، بو سیاه کیجه‌نك ، بو باران درسیاهك قارشوسنده عقلنه بربشقه کیجه‌نك خاطره‌سی کلدی .

تا مبدأ حیات خولیاسنده، تازمان انجلای امیدنده تپه‌باشی باغچه‌سنده خلیجه باقه‌رق سیر ایتدیکی مائی کیجه ایله اوبازان الماسی تخطر ایتدی .

پیش نکاهنده اومائی کیجه ایله بوسیاه کیجه تقابل ایتدی : مائی وسیاه ؟ . .

آه ! بیچاره حیات پژمرده ! . . مائی برکیجه ایله سیاه برکیجه اراسنده کچن اون بش سنه‌لك عمر برهوا ! . . برباران الماس آلتنده انکشاف ایده‌رك ثمدی برباران درسیاه آلتنده کومولن او ازهار فرسودهٔ آمال ! . .

ایشته ، ایشته ، کوریبور ، کوزلرینك اوکنده یاغان بوسیاهلقلر ، دکزه دوکولدکجه بر زمزمهٔ واپسین ایله بوغولان بو ظلمتلر ؛ ایشته بونلر اوحیات خولیانك اوزرینه چکیلن برکفن ماتم دکلی ؟

اووقت دکزه باقدی : سیاه بردکز . . قراکلغك ایچنده احمد جمیل واپورك کنارندن اسمر بر کوپوکله قاپلناشه‌رق فرار ایدن اوسیاهلقلری کوریبور ؛ بوتون زیر نکاهنده مخوف ، موحش ، وهم آور عدم سیاهلقدن بشقه برشی کورمه‌یوردی .

آه ! بودکزك زیر خفایای ظلامی ! . . برحملهٔ فرار ، یالکز بر کوچك حرکت ؛ اورایه کیده بیلیردی . اورایه کیتمك ؛ بو سیاهلغك ایچنه ؛ بردها چیقلهماز ، عودت اولنهماز درینلکلرینه کیتمك ...

طالغه‌لر اوزون ، قالین برر سیاه یپلان کبی قیورانه قیورانه ، یووارلانه یووارلانه آچیلیور ؛ بلیمسز برلسان ایله زیر نکاهنده ظلمتلرك ابعاد بی‌نهایه‌سنه طوغری سریه‌رك اونی دعوت ایدییوردی .

بونلرك اغوش سیاهنه آتیلمق ، یارین طوغمجق اولان اوکونشك سفالت حیات ایله استهزا ایدن ضیاسندن قاچمق ؛ الی‌الابد بوظلمت هیچی ایله شو آسودکیٔ بزم عدم ایچنده یووارلانوب کیتمك . . .

اوزمان کندینی بوطالغه‌لرك اراسنده سوزولوب لطیف برمستیٔ تجرد وجودیت ایله غشی اوله‌رق ، اعصابی اویوشه‌رق دکزك او بی‌پایان اوچوروملرینه طوغری اینیور وهم ایتدی ... اینیور ، برسقوط بی‌نهایه ایله ، ظلمتلری طبقه طبقه یاره‌رق ، شوامواج سیاهی کتله کتله صیرتنه آله‌رق ، یواش یواش ، برآهنك منتظمله ، عدمه بر سکون تسلیمیتله اینیوردی ؛ اوت ، برحملهٔ قرار ، یالکز برکوچك حرکت ، بی‌نصیب کچن حیاتیله شو بی فائده وجود اراسنده بو دکزك بوتون طبقات ظلامنه برسلسلهٔ اسداد کبی براقه‌رق تا شو عمان دیجورك عمق قعر نایینه قدر اینه‌جکدی ؛ ناکهان سیلکندی . . .

تا یانی باشنده برسس :

— جمیل ، نیچون قراکلقده یالکز اوطوریورسك ؟

دیبوردی .

اووقت تیتره‌یرك ایاغه قالقدی «کلیوردم ، انه ! . . . » دیدی ، و ، بو نومید حیات ، یواش یواش — بوسیا کیجه‌دن ، شورنك جاذب عدمدن آیریله‌رق — آتنه‌نی تعقیب ایتدی ...

انتهی

احمد احسان

سرمحرر ومدیری : احمد احسان

شرائط اشترا

درسعادتده سنه‌لکی ۱۳۰ ، آلتی آیلغی ۷۵، اوچ آیلغی ۱۵ غروشدر بوسته‌ایله کوندریلورسه ولایات بدلی اخذ اولنور .

ثروت فنون

درسعادت نمره‌سی ۱۰۰ پاره‌در

شرائط اشترا

ولایاتده سنه‌لکی ۱۵۰ آلتی آیلغی ۸۰ غروش اولوب اوچ آیلغی یوقدر. قیرله‌دن مقروا بورو ایله آلنق ایچون سنوی یکری غروش فضله آلنور .

پنجشنبه کونلری چیقار ، منافع ملك و دولته خادم مصور عثمانلی غزته‌سی

7me Année

BUREAUX:
78, Grand'rue de la Sublime Porte

SERVET-I-FUNOUN.
JOURNAL ILLUSTFE TURC PARAISSANT LE JEUDI
CONSTANTINOPLE

No : 318

Rédacteur en chef
Ahmed IHSAN

عدد : ۳۱۸ — پنجشنبه — ۳ نیسان سنه ۱۳۱۳ — بدیعی‌سنه ـ اون اوچنجی جلد

ترقب‌عاشقانه : ادوار بیسونك ۱۸۹۳ رسم سرکیسنده تشهیر اولنان تابلوسندن

Edvard Bisson . 1893 . — Attente .

ثروت‌فنونده مندرج باجمله آثار ادبیه وفنیه‌نك تكرار طبع و نشری حق محفوظدر .

مالیه نظارت جلیله‌سی حقوق مشاوری فضیلتلو محمود اسعد افندی حضرتلری طرفندن ارسال بیوریلان مقاله‌ٔ نفیسه بروجه آتی درج صحیفه‌ٔ استفاده قلندی . فاضل مشارالیهك برقطعه تصویرلری دخی بووسیله ایله رسملی صحیفه‌مزی تزیین ایلمشدر .

اوروپاده ایلك مستشرقلر

تاریخ اسلام ، نظر تدقیق ومطالعه‌دن امرار ایدیلیرسه تاریخ اقوام ایچنده برخارقه تشكیل ایتدیكی نمایان اولور .

عالمده بر قانون واردركه باجمله تكونات وحادثات طبیعیه‌یه شامل اولدقدن بشقه وقایع سیاسیه واجتماعیه‌دن هیچ بری آنك خارجنده دكلدر . بو قانوندن مقصد تكامل تدرجیدر .

اشبو قاعدهٔ كلیه موجبنجه عالمده هرشی ، تدریجاً ظهوره كلیر ؛ آناً فاناً درجهٔ كماله واصل اولور . تاریخ كائناتده دفعةً ظهوره كلمش مهم برحادثه‌یه تصادف اولنه‌ماز .

لكن تاریخ اسلام بوقاعدهٔ كلیه‌نك یكانه براستثناسیدر . خریطهٔ عالمده اسمی بیله اوقونماز ایكن بر قاچ سنه ظرفنده میدانه قوجه برملت ظهور ایتسون ؛ باجمله اخلاق وعاداتی ، اساطیر ومعتقداتی ترك ایده‌رك بشقه بر حاله كیرسون ؛ كوشهٔ بداوتدن بر خطوه آنه‌رق ذروهٔ قصوای مدنیته ایرشسون ؛ مكتب ومدرسه كبی مربیٔ اقوام اولان وسائطدن بالكلیه محروم اولدیغی حالده برمدت قلیله‌ده علوم اولین وآخرینی اوكره‌نه‌رك باجمله اقوام متمدنه‌یه حكمیات والهیانه وفنون شتایه دائر درس ویره‌جك درجه‌یه كلسون ؛ ایشته بوشیلرك كافه‌سی تاریخده یالكز بركره تصادف ایتمشدر .

ژاپونیالیلرك ترقیات اخیره‌سی دخی تاریخ مدنیتده بر خارقه عد اولنمقدمدر . فی‌الحقیقه ظلمت بت‌پرستی‌یه غرق اولمش ، جهل ونادانیك دركهٔ واپسینده دوشمش برقوم ایچون ، اوتوز قرق‌سنه ظرفنده صرتلرنده‌كی رداءوحشتی آنه‌رق اوروپا مدنیت حاضره‌سنه قدر ارتقا ایدییورمك كندیلری ایچون سزاوار فخر وشرف برحالتدر .

لكن ژاپونیانك حالی عربلره اصلا قابل قیاس اولمادقدن بشقه كوزلرینك اوكنده یابیلمش برمدنیت وار ایدی . بر طرفلرینی آوروپا مدنیتی ، دیكر جهتلرینی امریقا مدنیتی قاپلامش ومملكتلری شو ایكی مدنیتك آراسنه صیقیشوب قالمش ایدی . ژاپونیالیلر سائر اقوام متجاوره كبی اوزرلرینه تهاجم ایدن سیل‌مدنیته قارشولابالیانه طاورانمادیلر . ضیاء مدنیتی كورمه‌مك ایچون جبر نفس ایده‌رك كوزلرینی یومادیلر . المانیانك مكاتب عسكریه‌سنی ، انكلترەنك ترسانه‌لرینی ، فرانسه‌نك دارالفنونلرینی ، آمریقانك تجارتخانه‌لرینی بیكلرله طلبه ایله طولدیردیلر . كوردكلرینی تقلید ایتدیلر . بلكه‌دكلرندن استفاده‌یه چالیشدیلر وبحق استفاده ایتدیلر .

عربلر ایسه كوشهٔ انزوایه چكلمش بر قوم ایدی . آنلر ایچون اقوام سائره‌نك ترقیاتی دكل اسمی بیله مجهول ایدی . آنلره عطیهٔ الهیه اولان شریعت احمدیه اویله بر مدنیت فاضله تشكیل ایتدی‌كه دنیاده بر دها مثلی مشهود اولمامشدر . آرادن اون اوچ عصر كچدیكی حالده مدنیت هنوز او علویته واصل اولمادی . اقوام مختلفه‌نك علما وحكماسی چوق فكرلر یوردیلر ؛ حقایق اسلامیه‌دن بشقه اساس متین بولهمادیلر . مشاهدات وتجربیات اوزرینه مؤسس اولان فنون مثبته‌یه قارشو مذاهب سائره ظل زائل كبی محو اولوب كیدییور ، بیت عنكبوتدن دها واهن اولدیغنی كوستریبیور ؛ بالعكس فنون مذكوره ایله تأید ایدن حقایق شرعیه قلوب بشراوزرنده‌كی حاكمیتی دها زیاده محافظه ایدییور .

بیكلرله قبائله آریلان قوم نجیب عرب ، جهت جامعهٔ اسلامیت ایله نقطهٔ واحده‌ده اجتماع ایتدكدن صوكره عالملرینك خارجنه ایلك تخطی ایتدكلری وقت بیلمدكلری بر مدنیته تصادف ایدییورلر ؛ كورمدكلری بحبوحه احوال وعاداته واقف اولیورلردی ، قلیجدن ، قالقاندن بشقه سلاح ، اوقدن ، یایدن بشقه آلت جنك بیلمه‌ین ، غیرمنتظم مهاجاتدن ماعدا اصول حربه مطلع اولمایان ذكای عرب ، اون‌سنه ظرفنده ایرانیلر ویونانیلر كبی بیكلرله سنه‌لردن بری كندیلرینی رهبر مدنیت عد ایدن اقوامه فن حرب تدریس ایده‌جك درجه‌یه ارتقا ایتدی .

شجاعت وبسالت ، ذكا ودرایت ، انتظام وعدالت ، اعتدال وریاضت كبی اوصاف عالیه ایله متصف ، اخلاق حمیده ایله متخلق اولدقلری حالده مجرد اعلاء كلمةالله ایچون فتوحاته شتابان اولان عربلره ؛ بویله فعال ، كنج ، قلبلری دنیوی واخروی امیدلر ایله مملو بر قومه او اسكیمش اصول اداره آلتنده بولنان حكومتلرك مقاومت ایتمه‌لری قابلمیدر ؟

بوحالك جریان ایتدیكی وقتلرده عا نصرانیت مسلمانلغه مدافعه دكل حتی آنی انتقاد ویا تقبیح ایتمكه بیله وقت بوله‌میوردی

وقتاكه بو آثیه موقعنده اسلام اردوسی ایلك مغلوبیته دوچار اولدی ، اقوام غیر بركنیش نفس آله‌یلدی . بوندن صوكره اهل اسلام اوزرینه كیتمكه جسارت ایده‌میورلر ویالكز افترا وبهتان ایله اخذ یلتمیورلر ایدی .

ایشته بومغلوبیت زمانلرینك یادكاری اولهرق اختراع ایدیان افترالر ، بتون عالم اسلامیت اوزرنده عصرلرجه دوام ایتدی .

اسلامیت حقنده‌كی اشبو نظر عداوتی ازالهٔ اول تبدیله مبادرت ایتمك ؛ فرانسز وانكلیز اقوامی بینلرنده مشترك جیبون ، مؤیر ، قوسه‌ن دوپرسوو سنت ایلر ، وهیل ، سپره‌نژر كبی مستشرقلر دین اسلامی وادبیات عربیه‌یی تدقیق ویولدیلر وممكن مرتبه بی‌طرفانه برصورتده یوروتمك ایسته‌دیلر .

الك اول اوصاف جلیلهٔ نبویه‌یی وتحریره شتابان اولان « ژان غایی‌یه » بوذات فرانسوی الاصل اولوب ، انكلترەنك تابعیتنه كیرمشدر . ژان سنه‌سنه طوغری « ناوار » مكتبنده ایتدی . عربجه وعبرانیجه‌ده بو

استعدادی کورونیوردی . اکمال تحصیلدن صوکره « سن ژه‌نه ویه‌و » راهبی اولدی . لکن بردن‌بره رهبانیتی ترك ایله تزوج ایتدی . بعده انکلتره‌یه التجا ایده‌رك پروتستانلق مذهبنه کیردی . بومذهب جدیده‌یه‌درت ال ایله صاریله‌رق قاتولیکلك علیهنه شدتله‌یوریمکه باشلادی . بونکله برابر اوقسفورد دارالفنونده لسان عربی تدریس ایدیوردی . بو صره‌ده احوال شرقه دائر عالمانه اثرلر نشر ایتدی . بونلرك اك مهمی « ابوالفدا » تاریخنك ترجمه‌سیله برابر طبع ایدلمسیدر . بوکتابدن استنباط طریقیله یازدیغی سیر نبی ایکی جلد اوزرینه مرتب اولوب ۱۷۳۲ تاریخنده آمستردام شهرنده طبع اولوندی . ۱۷۷۰ تاریخنده وفات ایتدی . ژان غانی‌یه‌دن بری اسلامیت حقنده دها پارلاق اثرلریازلدی؛ لکن آنك اثری بوکون بیله ایدیٔ اعتبار واشتهارده طولاشمقده‌در .

ظن اولوندیغنه کوره وولتر « عادات اقوام » نام اثرنده حضرت پیغمبر حقنده مندرج اولان فقراتی غانی‌یه‌نك اثرندن اقتباس ایلمشدر .

ژان غانی‌یه‌نك وفاتندن اون ایکی سنه صوکره (۱۷۸۲) ساواری طرفندن قرأن عظیم‌الشانك ترجمه‌سیله برابر آثار معتبرهٔ شرقیه‌دن مأخوذ اولق اوزره برسیرنبی نشر اولوندی . ساواری‌نك اشبو اثری پك زیاده اعتبار قزاندی . بیچاره دها اوتوز سکز یاشنده ایکن بوعالم فانی‌یه وداع ایتدی . ۱۸۲۲ تاریخنده بونك ترجمه‌سی « قارسه‌ن دوتاسی » نام ذاتك نظارتیله تکرار طبع ایدلدی وعقائد اسلامیه‌یه دائر برده لاحقه علاوه اولوندی .

ژان غانی‌یه‌نك شاگردلندن کوستاوو ویل آنك مسلکنی تعقیب ایتدی . « محمدالنبی ، سیر ودین نبوی » نامیله المانجه برائریازدی، ۱۸۴۳ تاریخنده ستوتغارده نشر ایتدی . بو اثرك منددرجاتی قرأن عظیم‌الشاندن ، نسخه‌سی نادر اولان آثار عربیه‌دن ، اسلام تاریخلرندن مأخوذ وطقوز باب اوزرینه مرتبدر . اثرینك نهایتنده علمای اسلامك آثارندن وبالخاصه ابراهیم حلبی حضرتلرینك اثرندن مقتبس مستشهدات واردر . بواثری تحریر ایچون چوق وقتلر صرف ایتدی ، چوق تتبعات اجرا ایلدی . لکن بونك مراجعت ایتدیکی مأخذلر ایلروده بیان ایده‌جکمز مستشرقینك مأخذلری قدرکثیر اولمادیغی کبی قدم جهتیله‌ده آنلرك درجه‌سنه وارمامش ودائما متأخرینك آثارینه مراجعت ایتمشدر . بونکله برابر اثری اعتباردن ساقط اولمایوب یازلدیغی زمان هر حالده موجود اثرلره رجحان قزانمشدر . بوندن بشقه کوستاو ویل ، عبدالمالك ابن هشامك « سیرةالرسول » نام اثرینی آلمانجه‌یه ترجمه و ۱۸۶٤ سنه‌سنده‌ستوتغارده طبع ونشر ایتدی . ابن هشام ایکنجی عصر هجری رجالندن اولدیغندن اثری کتب سیرك همان کافه‌سندن اسکی و مستشهدات معتبره‌دن معدود اولمقله برابر موسیو ویلیام موویر هندستانده بواثرك یالکز ایکی نسخه‌سنی کورمشدر ؛ برینه دهلیده ، دیکرینه‌ده قالکوتاده متشکل آسیا جمعیتنك کتابخانه‌سنده تصادف ایتمشدر . موسیو سپرنژه‌رده برلینه عودتنده برنسخه‌سنی برابر کتیرمشدر . بواثر سکزنجی عصر هجریده (۷۰۷) شام شریف علماسندن برذات طرفندن اختصار ایدلمش وبروقتلر اشبو خلاصه موقع انتشارده طولاشمشدر . موسیو ویل اصل ابن هشامك اثرینی ترجمه وایکی جلد اوزرینه ترتیب ایتدی : جلد اولی ولادت نبویه‌دن بنی سلیمه محاربه‌سنه قدر و ۳۹۰ صحیفه ، جلد ثانیسی سویق غزوه‌سندن ارتحال نبویه قدر و ۳٦٤ صحیفه‌در . ویل بو اثری معلم « سته‌هلین » ه هدیه ایتدی ومصارف طبعیه‌سی اشبو معلم طرفندن تسویه اولندی . اندن اول « ووسته نفلد » نامنده برآلمانیالی‌ده سیرةالرسولك عربجه‌سنی نشر ایلمش ایدی .

بعده قوسه‌ن دوپرسوال طرفندن « تاریخ عرب » نامیله معنون براثر نشر ایدلدیکه آثار سابقه‌یی کولکده براقدی . بواثر زمان جاهلیتدن اعتباراً تازمان نبویده قبائل مختلفه‌نك لواء محمدی آلتنده اجتماع ایتدکلری وقته قدر قبائل عربك احوالندن باحثدر . اوچ جلد اوزرینه مرتب اولهرق ۱۸٤۷ – ۱۸٤۸ سنه‌لرنده پارسده طبع ایدلدی . بونده قدمای عربك انسانی ممکن اولدیغی قدرتفصیللندیرلمشدر . بواثر اوروپاده پك زیاده اعتبار قزاندی . وبریان تفصیلاتك مبسوط اولمقله برابر هپ یکی شیلر اولمسی، موثوقیتی ، وقتیله یاکلش اکلاشیلان ویا هیچ اکلاشیلمامش اولان نجه موادك تشریح ایدلمسی . عربستانك قبل الاسلام احوالنه دائر معلومات ویرلمسی ، اثرك موضح اولمسی کبی نجه مزایا موسیو قوسه‌ن دوپر سووالك کشفیات تاریخیه‌سنه بوبوك بر اهمیت ویردیردی ؛ حالاکل یوم اهمیتی تزاید ایتمکده‌در : شو قدرکه مؤلف مومی الیه اثرنده پك احتیاطلی طاورانمش و وقایعك سرد واتیانیله اکتفا ایدوب تحقیقات ومحاکماتی ارباب مطالعه‌یه براقمشدر . موسیو کوستاو ویل زمان جاهلیت حقنده یالکز برقاچ صحیفه یازمش ایدی ؛ موسیو قوسه‌ن ایسه بوجهت ایچون برجلد تخصیص ایتمشدر . بواثرك اك یکی واك زیاده شایان مطالعه اولان جهتی‌ده بودر . اووقتدن بری هانکی برمورخ تاریخ اسلامه دائر براثر یازارایسه مومی الیهه اقتفاءً زمان جاهلیتدن‌ده بحث ایتمکده‌در . فی‌الحقیقه حضرت پیغمبرك ایچلرنده تولد ایتدیکی قومك حالی کوسترملز وزمانك وقایع عمومیه‌سندن بحث اولونمازسه تاریخ اسلام حقیله اکلاشیلماز .

بونلردن صوکره موسیو موویر ایله موسیو سپرنژر طرفندن اسلامیته دائر ایکی اثر نشر ایدلمشدر . بواثرلر ممالك اسلامیه‌ده یازیله‌رق آوروپاده طبع اولونمشدر .

موسیو موویر مقدمه‌سنده کوستردیکی وجهله اثرنی ، علمای اسلامیه ایله ایتدیکی مباحثادن طولایی کسب اشتهار ایدن پفاندر نامنده‌کی میسیونرك تشویقی اوزرینه یازمشدر . بواثر اول امرده « قالکوته مجموعه‌سنده » تفرقه صورتنده نشر ایدلمش

ایدی ؛ نوعماً خرستیانلغی نشر مقصدیله یازلمش اولدیغندن کمالیله بی طرفانه دکلدر . موویر هند مسلمانلری زدنده انتشار ایتمسی مقصدیله اول امرده اثری هند لسانی اوزره یازمق آرزوایتدی . لکن بحث ایدهجکی مسئلهنك نزاکتیله وهندده بولنان علمای اسلامیهدن چوغنك انکلیز لسانته آشنا بولونمهلرینه بناءً انکلیزجه یازمغی ترجیح ایتمشدر . موسیو موویر هر نهقدر میسیونر مسلکنده ارلماوب بنغاله ده ملکیه مأموریتنده مستخدم ایدیسه ده کندیسی وقتیله طریق رهبانیتده بولوندیغندن اثری پاپازلق شائبهسندن خالی دکلدر . آنکچون بوکا براثر فنی نظریله باقیلهماز ؛ حالبوکه آتیده بیان ایدهجکمز سپرنژهرك اثری اودرجه بی طرفانه یازلمشدرکه اسلامیتی پك آلچیشلادیغندن طولایی دوچار تعریض اولمشدر .

مع هذا افکار عالیه اصحابی دوقتور سپرنژهری بوندن دولایی مؤاخذه ایتمك شویله طورسون اسلامیت حقندهکی مکتسبات علمیه سنه وفدا کارلغنه تقدیرخوان اولمقده وکندیني بودرجه مساعئ جمیله صرفنه مجبور ایدن حسیات صداقتکارانه سندن دولایی آلقیشلادیغندن طولایی دوچار تعریض اولمشدر .

موسیو سپرنژهرك فکرنجه آوروپالیلر اوته دنبری ازمنهٔ عتیقه احوالنه لزومندن زیاده اهمیت ویردکلری حالده مسلمانلرك احوالنه لزومی قدر اهمیت ویرمهمشلردر . بوایکی فقره دن برنجیسی بزجه مسلم دکلسه ده ایکنجی فقره عین حقیقت اولدیغنه شبهه یوقدر . آنك ایچون سپرنژهر دها پك کنج ایکن عمرینی احوال اسلامیهنك تدقیقنه تخصیص ایتدی ؛ عندنده پك قیمتدار اولان ممالك اسلامیهیی طولاشوب برمدت مسلمانلر ایچنده یشامسنی ارزو ایتدی ؛ آوروپا مدنیتندن مستحسن اولان جهتلرك شرقه ادخالنی ومسلمانلرك احوالنه وادبیاتنه دائر آوروپالیلره معلومات مکمله اعطاسنی کندیجه بروظیفه عدایلدی . بونك اوزرینه هند علیانك اهل اسلام ایله مسکون اولان جهاتنده تام اون ایکی سنه عمر

(یانیه والیسی و حدود قوماندانی سعادتلو حفظی پاشا حضرتلری)

Son Excellence Hifzi Pacha, Gouverneur-Général de Janina et Commandant de la frontière de ce Vilayet.

کچیردی . تحری ایتدیکی معلوماتی تماماً الده ایتمك ومسلمانلر بینلنده علوم جدیده نشر ایلمك مقصدیله اك مساعد احوالی انتخاب ایلدی . مجرد مسلمان اطفالنی تعلیم وتربیه ایچون اسلام مکتبلری کشاد وادارهلریی درعهده ایتدی . کوستردیکی نمونه اوزرینه دیکر بر طاقم مکتبلر دها تأسس ایتدی . آنلری ده کندی حمایه سنه آلدی . اهالئ اسلامیه ایله دها صمیمی بر مناسبته کیریشمك ایچون آنلره مخصوص غزتهلر تأسیس ایتدی . اك اول ١٨٤٥ ده دهلی شهرنده « قران السعدین » عنوانیله مصور بررسالهٔ موقوته نشرینه باشلادی . بو نام مشتری ایله زهرهنك مقارنتی معناسنی مفید اولوب بوندن ده مقصدی افکار شرقیه ایله افکار غربیهنك مقارنتی اشراب ایتمکدر ؛ چونکه زهره شرقه ، مشتری غربه اشارتدر . دوقتور سپرنژهر بوتشبثده موفق اولدیغی کبی چوقلری آنك اثرینه اقتفا ایتدیلر . حتی سپرنژهر شرقدن آیرلدقدن اون برسنه صوکره بواسلوبده نشر ایدیلن رسائل موقوتهنك عددی اون ایکیه بالغ اولمش ایدی ؛ بونلرك کافهسیده موفقیت تامه یه نائل اولیورلری .

دوقتور سپرنژهر بونکلهده ا ک ایتمدی . نظارتی آلتنده انکلیزجه دن لسانته پك چوق آثار فیه ترجمه ایتدیرد اطفال مسلمینك ذکا ودرایتنی امید فوقنده بولدی . بتشدیردیکی شاکر چوق کچمکسزین آوروپالیلرك معاونتد مستغنی اولدیلر وکندی باشلرینه استادلر کوردکلری مسلکده دوامه باشلادیلر

دوقتور سپرنژهر شرقلیلر ایله اشتغال ایتدیکی صرهلرده آوروپا فراموش ایتمدی ؛ چونکه فراموش ایتمه ناصباوتنده درعهده ایتدیکی وظیف نصفنی اهمال ایتمش اولهجق ایدی . اور عودتنده هپ یازمه اولهرق پك - کتب اسلامیه کوتوردی وبرلین کتبخا وضع ایتدی . بونلرك یالکز انکل یازیلان فهرسی باشلی باشنه بر جلد تش ایتمکدهدر . سپرنژر بوقدرلهده ا ایتمدی . جمع ایتدیکی اشبو کتب نفیس بر اثر میدانه کتیرمك آرزوسنه دو وبونده بالجمله مکتسباتنی خلاصه ایتد اول امرده ١٨٥١ ده آه آباد شم سپرنبویه دائر بر اثر نشر ایتدی . بو اون ایکی سنه صوکره تدقیقات عمیقه اجر اوچ جلد اوزرینه مرتب ودها مکمل یازدی . بونك ایچون مأخذ اتخاذ ایت آثار اسلاف تعداد واحصادن افزون ا ارتحال نبویه قدر بالجمله وقایعی حاو

دوقتور سپرنژرك الده ایتدیکی نفیسه ونادره یه برمثال اتیان ایدیم : ا الیه هند کتابخانهلرنده اصحاب نبینك ت احوالنه دائر بر اثر الده ایتدی . ب سکز بیك صحابینك بر تفصیل ترجمهٔ مندرجدر . « اصابه » نامیله موسوم ا بو اثر درت جلد اوزرینه مرتب ا طقوزنجی عصر هجریده « ابن حجر » طر تحریر ایدلمشدر ؛ مأخذلری غایت مو ومعتبردر . سکز بیك ذاتك ترجمهٔ ایچنده موثوقیتی مشکوك اولان اونی مت دکلدر . سپرنژر بواثری قالکوته ده وتمثیله مباشرت ایتمش ایدی . حتی

جلدی همان ختام بولمق اوزره ایدی . لکن مدیران مجلسندن کلن برامر موجبنجه طبعی تعطیله مجبور اولدی . انجمن مزبورك شایان اسف اولان بویله بر امری اعطا ایتدیکنك سببی آکلاشیلهمیور . حتی بویله بر امرك ورودندن سپره نشر کندی اثرنده اصلا بحث ایتمهمکدهدر . بونی بزه موسو موویر کمال اسف ایله بیلدیریور . مع هذا نشر ایدیلن برنجی قسمندن دخی دوقتورك نه قدر همهمات صرف ایتدیکی وتصادف ایدیلن بوتونجه مشکلات ایله برابر نه درجهلرده موفق اولدیغی مستبان اولور .

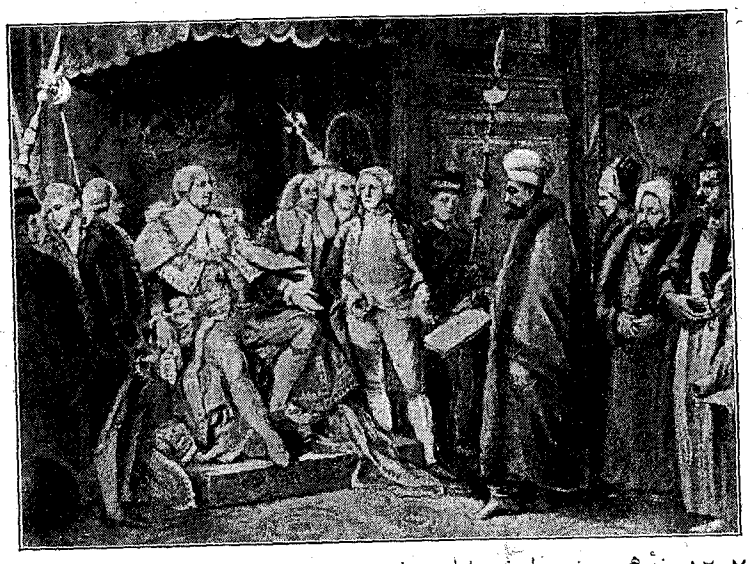
بورایه قدر تعداد ایلدیکمز ذوات اوروپانك ایلك مستشرقلریدر . بونلردن صوکره نجه کیمسهلر علوم شرعیه‌یه وتاریخ اسلامه دائر اثرلر یازمشلردر . کل یوم عددی تزاید ایتمکده اولان اشبو آثارك تعداد واحصاسی غیر قابل بر حاله کلمشدر . قرأن عظیم الشانك — ولو خطالی اولسون — متعدد ترجمهلری اولدیغی کبی تفسیره ، حدیثه دائر یك چوق اثرلریازلمش ، علم فقهده ایسه ترجمهایدلمك برمسئله براغلمامشدر . مثال اولهرق یالکز مصر مکتب حقوق معلملرندن اوژمن قلاوهلك اخیراً احکام اوقافه دائر برمقدمهٔ تاریخیهدن بشقه ایکی یوموك جلد میدانه کتیردیکنی بیان ایله اکتفا ایدهلم .

مصاحبهٔ ادبیه

— ۲۵ —

اثر ادبی

بو یالکز بوراده ، یالکز بزده دکل ، هریرده ، حتی فرانسهده ، حتی بتون عالم ادیده بویله اولمش ، بویله اولیور ، و بویله اولاجقدر : بر اثر ادبی انتشار ایدنجه اوندن صکره هرکس کندنده بر صلاحیت غیرمحدوده بولهرق الك معتبر منقدلردن الك فکرسز ارباب قرائتهقدر هرکس او اثرك قیمتی کندی درجهٔ معلوماتنه کوره محکوم

[۱۲۰۷ سنهٔ هجریه‌سنده طرف سلطنت سنیه‌دن اوروپاده ایلك ایلچی اولهرق انکلتره قرالی] [اوچنجی ژورژ نزدینه کوندریلن یوسف آکاه افندی مرحومك صورت قبولی]

Le roi Georges III d'Angleterre recevant Youssouf Aghiah Effendi, le premier Ambassadeur ture envoyé en Europe.

ایده‌جك ، کندی فکر وذوقنه موافقت ویا عدم موافقتنه کوره بکنهرك ویا ردایدهرك ، او نوع اثرلر ارهسنده مقایسهلر یاپوب هر برینه برموقع رجحان ویرهرك ، بوکا ابی ، بوکا فنا ، بریکنه کوزل ، اوتهکنه چرکین دیهرك تهزیل ویا تبریکده بر اهمیت مخصوصه بولهجق ، بویلهجه حرکات ادبیهٔ عصریهنك ادوار تکاملنی کویا قطعی ، معین ، مقرر رنکلرله تعیین ایده‌جك ، حکملر ، هرذوقه ، هر املاه ، هر فکره کوره حکملر تمادی ایدوب برکردابه — دومانلره بوغولمش بر کرداب نسیانه — دوشه‌جك ... بتون بوحکملردن شو چیقه‌جقکه اثرلرك حیاتنه بوحکملر قدر ، حتی الك داهی منقدلرك حکملری قدر تأثیرسز ، بی‌فائده بر شی اولمامش ، اولمیور ، واولماز ...

مثاللرمی ایسترسکز؟ بوکون اوروپاده رومانتیزمك اجتهاداتی قدر استخفاف ایدیلن برشی اولمدیغی کبی رئیس مبالغاتی هوغونك نه‌قدر دوشمش اولدیغی‌ده میدانه‌در ؛ او دور محررلرینك بوکون هرکس طرفندن نه‌قدر اونوتلدیغنی ، نصل اهمال ایدلدیکنی ، ارباب انتقاد وفکرت طرفندن نه دهشتلی محکومیتلرله ازلدیکنی کوریورز . حالبوکه وقتنده بتون منقدین بونلرك طرفنده ایدی ، بونلرك تقدیر مزیانی ایچون جلدلرله آثار انتشار ایتدی ؛ فقط بوکون لامارتین اوقومیور ، موسه اهمال ایدیلیور ، هله هوغویی اتمام ایچون انسانده برصبر جنانی اولمایدر دییورلر ؛ بونلرك فلسفه‌سنه کولیورلر ، اسلوبنی رد ایدییورلر ، او چوجقلقلری نه فکرله میدانه چیقاردقلرینی اکلامیورلر . مثلا سنت‌بوو ، اوقدر یوکسك بولدیغی محررلرك بوکون نصل محکوم استخفاف اولدیغنی کورسه‌یدی ، اونلری اعلا ایچون طولدیردیغی جلدلره عجبا نصل بر نظرهٔ معنیدار حواله ایدردی؟.. هوغو حقنده یازیلان مدحلر بوکون اونك عادی برمحرر منزله‌سنه اینرکبی اولمسنه مانع اولهمدیغی کبی ستاندال ، بالزاق وپیروانی علیهنده — حال حیاتلرنده — طولدیریلان تعریضلرده بونلری عصرك حرکات ادبیه‌سنی تشکیل ایتمش اولمقدن منع ایده‌مه‌مشدر . بوکون محققدرکه اون طقوز نجی عصر بالزاقدن باشلایان مکتب فنی ایله یاد ایدیله‌جکدر ؛ سنت‌بوو محکوم ایتدیکی بالزاق مکتبنك بو درجه تعالیسی قارشیسنده اوقدر موفقیتله حکمران اولدیغی عالم تنقیدده کندینی دوشمکدن نصل وقایه ایدردی ؟ هیچ برشی مثلا یکرمیبیل اول تعالی ایتمش بر محررك بوکون منسی قالمسنی منع ایتمیور :

زولایی اوقویکز ، فرانسه‌ده بر زمانك اك مشهور ومعتبر استاد تماشاسی اولان دومافیسك نه قصورلرله محکوم ایدلدیکنی کوررسکز ؛ کوررسکزکه هوغو نه‌قدر هیچمش، غوتیه نه‌قدر موفق اوله‌مامش، سنت‌بوو نرەلرده آلدانمش ؛ صوکره‌ده‌او محررلری اوقویکزکه زولایی شدتله محکوم ایدییورلر...حاصلی براثرانتشار ایدنجه‌بتون منقدلری اوقویکز ، اوقدر آرای مختلفه که شاشیررسکز .

او زمان کندی‌کندیکزه « ای‌اوحالده تنقید ، بو محك آثار ادبیه نه‌در؟ » سؤالنی صورارسکز ؛ فقط بوندن‌اول « آثارادبیه نه‌دن عبارتدر؟» سؤالی‌فکرکزی زورلار؛ دیرسکزکه: تنقید بونلری بر نقطهٔ نظردن محاکمه ایتمکدر ، او حالده بو نقطهٔ نظر نه اولمالیدر ؟ آثار ادبیه‌ده نه آرانملیدر ؟ بو،تعبیردیکرله «بر اثر ادبی‌نه‌در؟» دیمکدر.

اوخ! امین اولکزکه خلقتدنبری‌نه‌قدر دوشوننلر کلمشه اوقدر مکاتب‌ادبیه‌کلمشدر. بونلرك آره‌لرنده‌کی آنات معانی‌اودرجه‌غیر محسوس شیلردرکه یالکز بر هیئت مجموعه تشکیل‌ایده بیلنلر برمسلك چیقاربرلر؛ مثلا رومانتیزمك بللی باشلی محررلری ـ بوکون کوریلیورکه ـ فکر ومسلکجه‌متحددکلدیلر، هپسی باشقه اصوللری تعقیب ایدرلردی ؛ دها یاقلاشه‌رق‌زمانمزه‌قدر کلیرسه‌ك فرانسه‌ده شبان ادبانك بر اثرادبی‌بی نه‌کبی نقطهٔ نظرلردن محاکمه ایتدکلرینی تعقیبده پك یورولورز ؛ اونلر دیرلرکه : حقیقت بزم طرفمزده‌در، آلدانانلردائما بزدن‌باشقه‌لریدر. اوت ، هرمسلك اولا سلفنی ابطال ایتمکه مجبوریت کورمش؛ مسالك ادبیه بربرینه قارشی «بزم‌حقمز وار،سز آلدانیورسکز!» دعواسیله یاشامشدر .

دیمك عموم طرفندن قبول ایدلمش بر محرر، برمسلك ، بر اثر، یعنی قصورسزاثر اولامیور: بونی‌دوشونمیوب‌ده‌الهکن‌اثرلری بعض قصورلری ایچون دوشورمك نه‌دن اویله ایسه ؟... بوکون مادامکه حقنده بر چوق قصورلر صایلمامش هیچ بر اثر بشر یوقدر ؛ بر اثرك نقیصه‌دار اولمسی قاعدهٔ‌عمومیه حکمنده دکلیدر؟..

بر اثر کوزل عد ایدلمك ایچون نقل ایتدیکی وقعه ، تصویر ایتدیکی اشخاص طبیعتدن مقتبس‌می اولمق ، یوقسه خیال ایله تزیین ایدلمش‌می بولونمق لزمدر؟ بوکا کیمسه جواب ویرمیور . سنت‌بوو بر اثری‌شوخ، لطیف، ذوقه موافق ایستیور؛ زولاوحشی، بشری، قوی اولسون‌دییور. برینك فکرنجه مادام بووارى بر چوق جهتلردن نقیصه‌دار ؛ اوته‌کنه کوره سفیللر برهیچ ، بر اکلنجه. ای،هانکیسی‌حقلی؟.. بری‌زولا ـ ادبیاتی فنونه، اصول تجربیه‌یه توفیق ایده‌رك ـ بر اثرده حقیقت ، ساده حقیقت ، انجق حقیقت آرایور ؛ بالزاق ، فلوبر ، غونقورلرده کندیسیله برابر ؛ او بری‌نزاهتدن‌معرا اولمامق، خیالی‌سوسلمك، فکری تزیین ایتمك‌شرطنی قویییور، وبونکله برابر هپ اوته‌کیلر... زولا قاچ‌کره‌لر « بر اثرك مزیتی حاوی اولدیغی حقیقته باغلیدر » دیه‌حایقیرمشدر، لکن‌بوده سوز کوتودر بر فکردر ، چونکه هندسه‌ده بر دعوی‌اثبات ایدیلدیکی زمان المزده اوقدر قطعی دلائل بولمازدرکه انکاری قابل اولماز ؛ حالبوکه ادبیاتده بوقطعیت ریاضیه‌دن محرومز.

ایشته بونك ایچون مثلا فرانسه‌ده‌بورژه کبی وضوحپرور بر محررك یازیلرینه « بو فرانسزجه‌دکلدر » دییورلر؛ صوکره هیچ برشی بورژه‌نك استاد عد ایدلمسنه سد چکمیور. چونکه برمحررك‌شخصیت‌ومزیتی بر طاقم‌سفیل شیلرده دکل، حیات‌وطبیعتی صورت‌عرض وافاده‌سنده‌در . بونی‌بیلکره سویلمشلر، آکلاشلمامش؛بیلکره‌دهاسو . یانسه‌بنه‌اکلاشیله‌میه‌جق . بو سویله براثری صورت‌تدقیق‌وملاحظه‌اوقدر تزایدایدییورکه بو«اثرادبی نه‌در؟ هانکی نقطهٔ نظردن محاکمه صائبدر؟ » سؤالنك اوکنده ابکم قالیورز.

مع‌هذا بوعصره مخصوص فی ادبیاتك مهم‌استادلرینی دیکرسه‌ك بعض دستورلر بولا بیلیرز، اویله‌دستورلرکه افرادینی جامع اغبارینی مانعدر. اولا شوحققدرکه اثرانجق بر صنعتکارك‌اثریدر؛ بر آرتیستك‌اثری‌هردرلو شرائطیله‌بر اثرادبیدر. هانکی‌مکتبه ، هانکی مسلکه‌هانکی‌زمانه‌منسوب‌اولورسه‌اولسون، اسلوبی ، سلیقه‌سی، صورت تحکیمی نه اولورسه اولسون ، مؤثر برصنعتکاراولدیغی صورتده انرده براثرمهم ومقبولدر. بویله اولنجه مؤثرلرك صورت رؤیتلرنده نه‌قدر فرق‌وارسه‌اوقدر مسالك‌مختلفه‌اوله‌جقدر.

اوکنزده حیات وطبیعت‌وار: ایشته بونی توصیف‌ایده‌جکز؛ بونك ایچون هر برمزك ، بشقه براصولمز وار، وبواصوللرك هیچ‌بریسی فنا دکلدر ؛ زیرا بو اصوللر درکه رؤیتلرمزك‌فرقنی افاده‌ایدر. اکربزده بر رقت صنعتکارانه وارسه اثرمز مرغوب ومعتبر بر اثردر .

بوکا قارشی « صنعتکارلر کیملردر ؟ » سؤالی وارد اولورکه جوابی پك مشکلدر . صنعتکار : حیاتله‌طبیعت حقنده‌کی صرف باشقه ، صرف‌بکی ، صرف موجزتحسسات وافکارینی سزه القا ایده بیلنلردر، دینلسه بیلمم‌که فکر ادا ایدلش‌اولورمی؟ هرحالده شو محققدرکه طبیعتك تماشاسیله بر صنعتکار قدر متأثر ومتحسس اولان‌اولاماز . او بو تأثر وتحسسنی کندنجه اك ادالی، الموافق بر واسطه ایله سزه‌احساس ایتمك‌ایستیور ؛ سز بوکا باقکز ، آلتلری صوکنده‌کوریکز؛ بویله‌جه بر شعرده ، بر حکایه‌ده مطلقا بکله‌دیککزی آرایه‌جقکزه ساده‌جه اوقویکز . اونی یا دونکزده، یا فوقکزده‌بوله‌جقسکز. در. ایچنده‌کی فکرلر ، حسلر ، کلملر فکرکزه مطابق کلمکله همان اونی محکوم ایتمیکز؛ دوشونکزکه‌مادام‌بووارى، صافو ، ره‌نه مویرەن، آسوموار وبتون آثارنفیسه بو قصورلردن مرکبدر.

صنعتکار سزه نه‌کبی بر حس تلقین ایتمك ایستیور ، بونی آراملی ؛ فقط مطلقا شرائط معینه‌داخلنده بکلمه‌ملیسکز. بونك ایچون زولایی ، بر اثری انجق‌حاوی‌اولدیغی - حقیقته کوره نقدیر ایدن بو محرری دیکه‌یکز : اونك فکرنجه ادبیاتده اساس

قطعی اولهرق طبیعت قبول اولونه بیلیر ؛ او دیورکه آلدانمقدن قورقمقسزین مسالك ادبیه اردسنده طبیعتی ساحهٔ مشترکه دیه قبول ایده بیلیرز . بر اثری هرکون اولان بیتن ایله مقایسه ایتمك ، افاده ده صحت وارمی؟ حقیقتی بلا کذب افاده ایده بیلیورمی؟ بونی صورمق بتون اثرلری تدقیق ایچون لایتغیر بر نقطهٔ حرکتدر . لکن شبهه یوقکه بوده کافی دکلدر : اکر اولسه‌یدی فوطوغرافیلر بر اثر صنعتکاری دها معتبر اولوردی . اوزمان « اك کوزل اثر اك دوغرو اولاندر » دیمك ایجاب ایدرکه بر اثر بدایتده دوغرو اولدیغی حالده ! کثرتا نتیجه ده یاکلشدر . دیمك بو نقطهٔ حرکته عنصر بشری ده علاوه ایتمك لازم کلیور . بویله‌جه مسئله‌یی بر آنده توسیع ایتمش اولورز ؛ المزه شویله بر دستور کچر : بر اثر برمزاج طرفندن مشاهده ایدلمش برکوشهٔ طبیعتدر. شمدی بونکله‌ده بنه بر قطعیت ریاضیه‌یه دسترس اولامیورز ؛ لکن بو الده‌اولیجه اویله بر آلت تنقیده مالك اولمش بولونیورز که ـ طرفدارلق کریوه‌لرینه سوق ایتمه‌دن ـ بزه پك بیوك خدمتلر ایده بیلیر. انسانك قارشیسنده بر اثر بولندیغی ، اولا ایچنده نه‌قدر حقیقت واردر؟ بونی آراملی ؛ صوکره حقیقته نه‌کبی تبدلات ویرلمش ، بونی کورملی ؛ وبو تبدلاتی ویرن مزاجی مطالعه ایتملی . او زمان اساس مسئله بو مزاج ، یعنی بو صنعتکار طبیعتی نه قوتله کورمش، کندی فکرنجه بونی دهاشدتله افاده ایچون نه‌کبی تبدلاته اوغراتمش ، تماس ایتدیکی شیلرده نصل برشخصیت براقمش... ایشته بونلردن عبارت قالیر .

محمد رؤف

شعر

انتظار

املم یازدیغم شعرلردن
سکا عرض محبت ایتمکدر ،
حسرتکدن شکایت ایتمکدر ؛
یوقسه اشغال ایدرمیم سنی بن ؟

ای معزز اولان حیاتمدن !
روحمه دائما تسلی ویر ،
بکا برحجلهٔ امل کوستر
دها پارلاق تصوراتمدن ...

طفل امیدمی اویوت شیمدی
مهد ترمین انتظارکده ،
قلب معصوم لرزه دارکده ؛

هیچ اوزولمه ، فقط اونوت شیمدی ..
برمعطر بهاری بکلیه‌لم ،
برمنور نهاری بکلیه‌لم ! .

م . رشدی

سرخوش

برسیه ـ نشئه مست لایعقل
کیدییور چارپه چارپه کندیسنی ،
دیکله‌مك ، آکلامق دکل قابل
بر خیرلتیله ایکله‌ین سنی .

تتریور دست نکبتنده حیات
بر ملوث پاچاوره حالنده ؛
صاقلی یوزلرجه مفترس هوسات
آلتنك چین انفعالنده ...

ـ کوله یچاره‌نك سفالتنه ؛
کیم بیلیر بلکه بر طبیعتدر :
اوکا یتمش ییل اوکجه‌دن موروث .

کیم بیلیر بلکه ـ مضطرب ، مأیوس ـ
اونی محکوم ایدن شوذلتنه
سنی مسعود ایدن محبتدر !

ت . فکرت

خاطرات تاریخیه

ایلك سفارت

اوقات خالیه‌مده عمومی کتبخانه‌لردن بریسنه کیتمك ومطبوعات قدیمه‌دن اولان رسائل موقوتهٔ مصوره جلدلرینه کوز کزدیرمك مراقدر . تصادف ایتدیکم رسملر آرهسنده ، شرقه وبالخاصه ممالك شاهانه‌یه عائداولانلر ، بالطبع بکا دها خوش کلیر . برکون بنه برمعتاد بوجموعه‌لری قاریشدیررکن برتصویره راست کلدم که سلطنت سنیه‌نك ارکان قدیمهٔ مأمورینندن بعضیلرینك برحکمدار اجنبی نزدنده وجه قبوللرینی ارائه ایدییوردی . بونك آلت طرفنده رسم قالبنك تاریخ حکی اولان ۱۷۹۶ سنهٔ میلادیه‌سندن بشقه بر اشارت یوق ایدی . فکر تفحص ایله مجموعه‌نك صحیفه‌لرینی قاریشدیردمسه‌ده بنه هیچ برتعریفه تصادف ایده‌مدم . آرهدن بش اون دقیقه مرور ایتدکدن صکره بر وقعهٔ تاریخیه‌نك وارد خاطر اولمسی ، مراقمی ازاله‌یه مدار اولدی ؛ اولدی اما رسمك برصورتی الده ایده بیلمك خواهشی ، ابتدا کی مراقدن زیاده ، کوکلده راحتسزلق احداث ایلدی . هله بو آرزومك صورت استحصالنه اسباب مانعه حیلولت ایتمسی ، اضطراب درونمی بتون بتون آرتیرمش ایتدی .

کچنکی میلاد عیسی یورطوسنده نشر ایدیلن مجامع مصورهٔ شهریه‌دن بریسنده رسم سالف البیانك برصورتنه راست کلمکله مسترح اولدم . بودفعه رسمك آلتنده عبارهٔ آتیه محرر ایدی :

The King George III and the officers of state receiving Yousuph Effendi, the Ambassador from Constantinople to the court of Great Britain.

یعنی : « قرال اوچنجی جورج ایله ارکان دولتنك دارالسلطنت عثمانیه‌دن بریتانیای کبیر قرالیتی نزدینه سفیر ایدیلن یوسف افندی‌یی استقبال ایتملری »

کریدلی یوسف آکاه افندینك سفارتنامه‌سنی مطالعه ایدنلرجه معلومدرکه مرحوم مشارالیه تاریخ هجرتك ۱۲۰۷ سنه‌سنده جنتمکان سلطان سلیم ثالث حضرتلری طرفندن لوندره سفیری تعیین

اولنمشدر . انکلتره قرالی ایله اعضای خاندانه . کندیسنك یدیله تودیع واعطااولنمق اوزره ، طرف همایوندن ترتیب و تهیه‌سی اراده بیوریلان هدایای سنیه ، مخصوصا استحضار ایدیلن برکمی‌به تحمیل وبحراً انکلتره‌یه ارسال قلنمشدر . یوسف آکاه افندی مرحوم ایسه ، هیئت سفارت ایله برلکده لوندره‌یه متوجهاً ، قره طریقیله استانبولدن حرکت وایکی آی صکره محل مقصوده مواصلت ایتمشدر . الیوم درت کونده قطع ایدیلن برمسافه‌نك ، اوزمان ایکی آی مدته متوقف بولنمسی دخی ، قرن حاضر ظرفنده‌کی ترقیات خارقه‌نك تعیین درجاتنه برمقیاس عد ایدلسه کرکدر . سفیر مرحوم ، سرکذشت سیاحتی صره‌سنده ، مقر قرالی‌یه بر ساعت مسافه‌سی اولان چه‌لسی نام قریه‌یه وصول وفرداسی کونی هنطوه سوار عز واکرام اوله‌رق لوندره‌یه دخول ایتدیکندن بحث ایلیور . اوزمان لوندره‌نك بر ساعت خارجنده بولنان « چه‌لسی قریه‌سی » بوکون شهر مذکور داخلنده و S.W یعنی جنوب غربی جهتنده بنه اونام ایله مسمی غایت بیوك برمحله‌در ! آلای استقبال ، بوکون لوندره‌نك الك معتبر سمتی اولان بیقه دیللی نام محللدن کچرکن ، تماشا ایچون اوقدر خلق طوپلانمش که ثقلت ازدحام ایله نیچه کیمسه‌لر ازلمشدر . تصویرده کوریلن ملاقات و اعتماد نامه تودیعی « سنت جه‌یمسه‌س » سراینده وقوع بولمشدر . بو سرای هاید پارقه قریتی بولنان وینه اواسمله یاد ایدیلن حدیقه جوارنده یعنی « سنت جه‌یمسه‌س پارق » یانندهدر که قرالیچه ویقتوریا حضرتلری « وینه‌زور قاسل » ده اختیار اقامت ایده کلدکلرندن سرای مذکور اکثریا پرنس وپرنسس دوغال جانبندن اجرا اولنان رسم قبوللره تخصیص ایدیلیور . یوسف آکاه افندی‌یی صندالئ قرالی اوزرنده قبول ایدن قرال اوچنجی جورج انکلتره تاریخنده صحایف آرای افتخار اولان حکمدارلردن وهانوره

[مالیه نظارتی حقوق مشاوری فضیلتلو]
[محمود اسعد افندی حضرتلری]

Mahmoud Essad Effendi, Conseiller légiste du Ministère des Finances

سلاله‌سندن اولوب سکسان بش سنه معمر اولمش وتمام آلتمش سنه حکم سورمشدر .

شبهه‌سز اصحاب مطالعه‌دن بك چوقلری تاریخ جودتده کورمشلردر که هجرتك ۱۲۰۷ سنه‌سنه قدر سلطنت سنیه‌نك آوروپاده مقیم ایلچیلری بولنماز ومسائل مهمه اقتضا ایتدیررسه دول اجنبیه نزدینه موقت مرخصلر کوندریلور ایدی . فقط تاریخ مذکورده ، آوروپا مراکز معظمه‌سنده ، دائمی سفیرلر نصبنه حاجت قویه مس ایتمکله ، بوایش تحت تذکره آلندی . استانبولده‌کی فرانسز ایلچیسی بوندن آکاه اولنجه حکومت متبوعه‌سنك دولت عثمانیه ایله مناسبات خالصهٔ قدیمه‌سندن بحثله ایلك سفیرك پارسه ارسالی فرانسه ایچون موجب افتخاراوله‌جغنی تمهیدوعتبهٔ حضرت سلیم خانیده اجرای التماس ایلدی . فقط سلطنت سنیه‌جه ایلك سفیرك انکلتره نزدینه ارسالی تنسیب اولندی که تاریخ جودته نظراً بوترجیحك اسبابی : انکلتره‌نك اووقته قدر دولت علیه ایله هیچ محاربه‌سی وقوعبولمامسی ایمش .

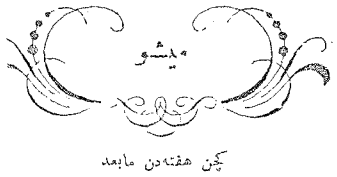
رسمده کورلدیکی اوزره هیئت سفارت آلتی کشیدن عبارت اولوب ، سفیر خواجکان دیوان همایوندن کریدلی یوسف آکاه افندی ، باش کاتب محمود افندی ، بری مسلمان دیکری خرستیان ایکی آتاشه وفارلی روم بکزاده‌لرندن ایکیده ترجمان .

باش کاتب مومی الیه برخیلی سنه‌لر لوندره‌ده اقامتله تحصیل لسان و هنره سعی ایتمش و استانبوله عودتده ترکچه براطلس ترتیب ایده‌رك خاکپای همایونه تقدیم ایلدیکندن سلطان سلیم خان مغفور طرفندن مظهر التفات اولمشدر .

محمود افندی ۱۸۰۰ ده ناپلیون اردوسنك مصردن اخراجی مقصدیله سوق اولنان، عثمانلی ـ انکلیز عساکر متفقه‌سی آره‌سنده‌کی معاملاته واسطه اولمق اوزره ، مصره‌کی اردوی همایون نزدینه مأمور ایدلمشدر . اووقتك انکلیز ضباط ممتازه‌سندن اولوب اردو ایله مصره کلش اولان یوز باشی طومس وولس Campaign in Egypt عنوانیله ۱۸۰۳ تاریخنده مصر سفرینه دائر نشر ایتدیکی کتابده مومی الیه حقنده شویله یازیور

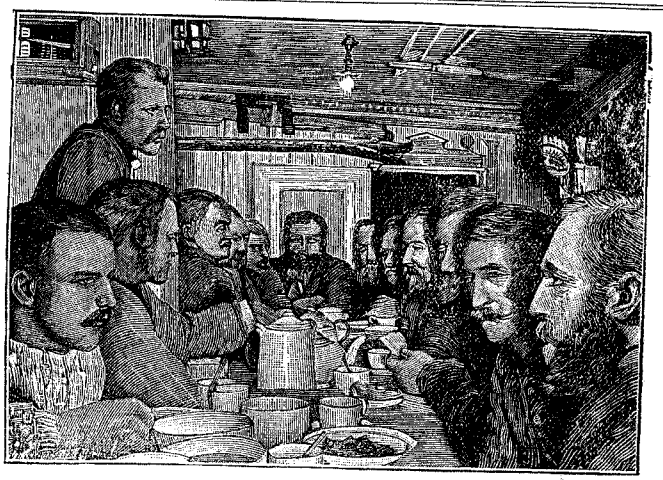
« ... بوذات سفارت عثمانیه‌ده کاتبلك ایتدیکندن انکلتره‌جه معروفدر . آورو عادات ومراسمی حقنده‌کی اطلاعی حسبیله اردومن ایله اولان روابطده فوائد کثیر تأمین ایلدی . کندیسی فرانسزجه ، سهولتله تکلم ایدر ، سائر برقاچ آورو لسانلرنده دخی بازار ، بك مستعد ، وپا مدبردر . »

— لوندره‌دن — غ . ع

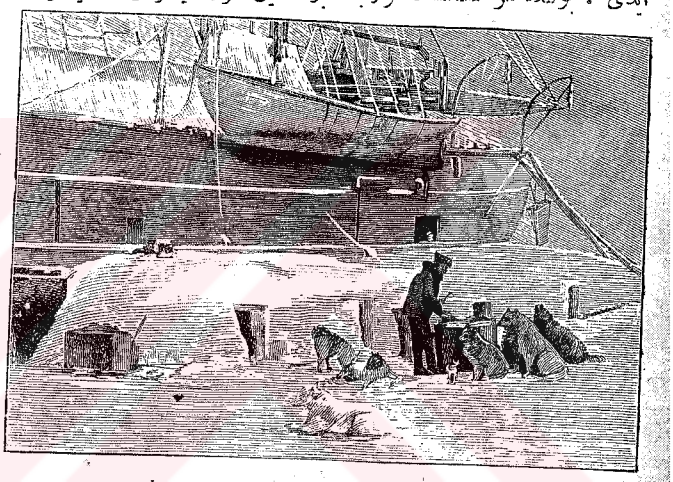
کچن هفته‌دن مابعد

میشو صحیحاً شایان تصویردر . طبیعی مادی معنوی بك بیوك سخاوتنه مالك اولمش ، وجودی غبطه اولنه‌جق قوی ، ذکاسی فوق‌العاده ، اورته بو ایری باشلی ، کنیشجه اوموزلو ، قاره چهره‌لی ، آچیق ویوکسك آلنلی ، آ

(قطبه طوغرو : دوقتور نانسن ورفقاسی)

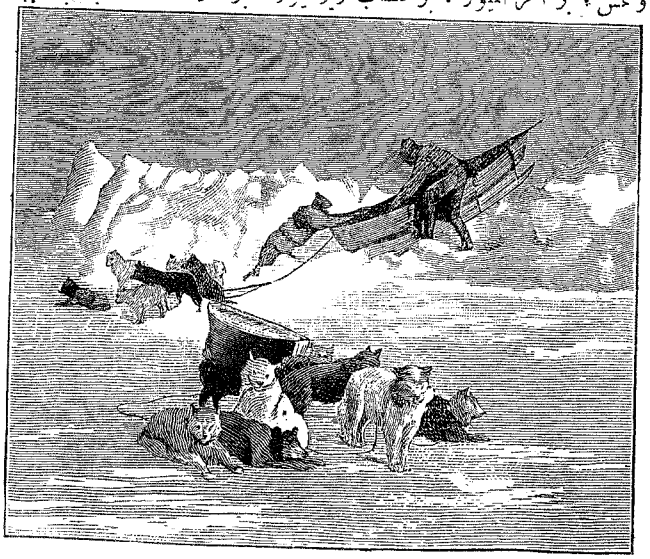
بورنی چیرکین ، کوزلری اویناق، قاشلری اولدقجه اکلی وغایت سیاه ، اوتهسنه بریسنه بهنك بهنك قیر سرپلش طوپچه صقالللی ، قیصه بویونلو ، چهرهسی هردقیقه برشکله کیرن ، کوزلرنده هرلحظه برباشقه معنا طولاشان چرکین کوزهلی ، صورتسز سویملی برانسان تصور ایدیکز ، ایشته میشو ! کسکین دیشلریله اوجلرینی یمکدن ذوق آلدیغی قوپوق بیقلرندنده بحث ایدرسهك میشونك لوحهٔ سیماسنی اتمام ایتمش اولورز . بودمیر وجودلو آدم بتون سوء استعمالاتك مجمعی ایدی : کونده لااقل بر اوقه راقی ایچمکدن صوکره قارنی پاصدیرمهلی یمورطه ، صوغان صالاطهسی کبی برشیه مأکول ایله طویورر ، کیجه صباحلره قدر اویقو اویوماز ، هرکون ذهنی بوره جق وجودینی تخریب ایدهجك بیکلرله ایش بولور ، دنیاده قمارنامنه نهقدر اویون وارسه هپسنی بیلیردی . هله نسوانه اولان اشتهاکی صوك درجهده ایدی . بولندیغمز مملکتده کوزلجه بر قادین کور دیکزمی ، میشونك مترسلکندن متقاعد یاخود محبت شهوت پرستانهسنه معروض اولدیغندن امین اولهبیلیر دیکز ! هپسده سودای صاف ایله ، محبت حقیقیه ایله باشلاردی جمال عاشقی بك افندی ! کیجه یارلری — دامزلفنه اسیر اولدیغی آلفتهنك ملیتنه کوره — میشونك اوطهسندن خیرلتیلرله قاریشیق بر طاقم اسملر طویولوردی : آه صوفی ... صوفی ... ماری ... سارا ... ساراجغم بنم . . ایسقوهی ! ... آه !... آه !...

(قطبه طوغرو : فرام سفینهسنك برقیشلاغی)

میشو بو قادینلرك اوغرینه نه قدر پارهلرمزی صرف ایدردی . سفیه چاپقینك سفاهت دهخصائلی جملهسندن ایدی . بر کیجه بر میخانهنك جاملرینی مجیدیهلر آمرق قیردینی ثابت اولمشدر .

بر اوشاغك بوقدر مناسبتسزلکلرینه عجبا نیچین تحمل اولنیوردی ؟ اوك ادارهسی ، افندینك کیسهسی ید اختیارینه تسلیم اولنمش ، بر امر آلیور ، برحساب ویرمیور ! بوقدر مساعده البته برسببه مستند ایدی . اوت ، اولا اذواقنه ، سوء استعمالاتنه بودرجه اتمامکیله برابر میشو وظیفهسنی ایفاده ذرهقدر قصور ایتمزدی . ناصل یتیشیور ؟ زمانلرینی تضعیفمی ایدییور ؟ اوراسنی بیلهم . ثانیا شمیدی وکیلخرج ، کتخدا مرتبهلرینه واصل اولمش اولان میشو وقتیله اوشاق ، آشجی ، آبواز ، چماشیرجی ایمش ، افندیسنك حال احتیاجنده کندیسنی کیسهیه محتاج ایتمهمش ، التیسنه ، تمام التی سنه برمجیدیه آیلقله کچنمش ، بونی ده چاریك حسابیله هفتهلق اولهرق — ویرولرسه — آلیرمش ! بوغازندن باشقه هرشی کندی اوزرینه ، قیشین براسکی پالتو ، یازین برصولوق پانتالون بیلهیوق . حتی .. حتی اوك احتیاجات مبرمهسی ده کون اولورکه میشونك درایت حمولانهسی سایهسنده بش پارهسز تدارك ایدیایرمش ! میشو کندی نقل ایدردی : « بك خستهلندی .

(قطبه طوغرو : بوزلر اوزرنده برجولان)

امان اللهم ، برصیقه که یتمك توکنمك بیلمز . هی اقشام . هی اقشام نوبت ! ... حرارت بیلم نه قدر ؟ قرق ایکیمی ایمش ، قرق بشمی ؟ مملکتده حکیم یوق ، علاج یوق ؛ صیحاق ، مردار بریر . بر جراح محمد افندی وار ایدی ؛ الله راضی اولسون ، بك افندی یه ناصل باقدی . نه فائده صیقه ایله اوغراشه میور که . . نهایت بر زهر ویرمشده اوکنی آله بیلش ! بن بیلم با ، بك افندی سویلیور . کون اولدی که بکم ، برات صوبی یاپه جق پاره بوله مادق . قصابده ات ویرمدی . بکه آز دها قورو اکمك یدیره جکدم . » بوخسته لق اثناسنده میشونك صباحلره قدر برپوستکی اوزرنده یاتامه دن ، اویویامه دن یوزلرله کیمه کچیر - دیکنی - عادتاسایهٔ اهتمامنده قورتلمش اولان - افندیسی نه قدر رقتله نقل ایدردی ! شیمدی بویله املك ویرمش ، جان صرف ایتمش برآدمك زمان رفاهیتده کی سفاهتی بر درجه یه قدر معذور اولمازمی ؟ پاپیلان قدر دکلسه بیله اولدقجه قصورینه باقامق موافق انصاف ومروت ایدی . قطره قطره جان صرف ایتمش ، درهم درهم پاره آلیور . هم آلدیغنی ، یدیکنی صاقلامازدی که ؛ راحت راحت ، کنیش کنیش سویلردی قوجه میشو ! ...

میشونك ملکات عقلیه سنی تفصیل ایتمك لازم کلسه برروماں یازیلیر : سرعت انتقال ، قوهٔ حافظه ، ملکهٔ استحضار ، فعالیت فکریه کبی جواهر عقلیه نك هر برینه بك بیوك مظهریتله مظهر اولمشدر . ذکای مجسم اطلاقه سزاوار اولان بو مخلوق جمعیت بشریه نك دها بویوك بر صنفنده بوله یدی ، ادراکی قدر معلوماتی اوله یدی اعاظمدن اولوردی . بو حقیقتی میشونی بیلنلرك جمله سی قبول ایدر . یاحسن طبیعتی ! مثلا کندیسی الك بطیء الهضم شیلری یرده بر ضیافت ترتیبی لازم کلسه بك اوغلی آشجیلرندن زیاده مهارتله برچوق اطعمهٔ نفیسه پیشیرر ؛ یازین کوکسی باغری آچیق کزر ، قیشین برعبایه بورونور ؛ معمافیه هرکسك اتوابنه ، کینمسنه اعتراض ایدر . مائیلی قیرمزیلی بر بویون باغی باغلامش اولان بر ذاته « امان بکم نه کوزل بویون باغکز وار ! کوکسکزده شفقلر آچیلمش ! » دیدیکی ؛ پك اوزون ، غایت پارلاق رنکلی برپالتو کیین (. .) بکی ده هرکسك یانده « الله عشقنه اولسون ! بو قدر ابی یچملی ، بو قدر کوزل رنکلی پالتو کیمیکز : والله کندیکزه نظر دکدیره - جکسکز ! » دییه رك محجوب ایتدیکی خاطرمده در . میشو سوزنی هیچ اسیرکه مز ، صیره سی کلنجه کیمه قارشی اولورسه اولسون اعتراضی یرلشدیررردی . شایان احترام بر ذات ایله اوروباده مرعی اولان صاونلر مراسمنه دائر مباحثه ایدیوردق . میشوده سوزه قارشدی ، مناسبتسز برفکر بیان ایدیوردی . اوذات « صوص سن ده بدالا ! بیلمدیکك شیلره قارشمه . . » دینجه میشو « عفو ایدرسکز بك افندی ، سزه چاپال بچاقله یمك یمکی بنده کز اوکرتمش ایدم ! » سوزلریله مقابله ایتمینمی ؟ نه قدر محجوب اولدم !

بویلان دیللی حریفك سوزلرینه هرکس تحمل ایدردی : چونکه هانکی مجلسده بولنسه ، پارلاق ذکاسنك سایه سنده لاقیردیسنی دیکلتمه مك ، کندینی بکندیرمه مك قابل دکلدی . برکیجه برضیافت ترتیب اولنمش ایدی . مبتلا اولدیغی « سی یاتیق » دن طولایی ایکی آیدن بری اوطه سندن چیقه میان میشو چورباجی قدح شافیردیلرینه قاریشان شرقی صدالرینی طویار طویماز یرندن فیرلار ، ایکی کشینك اوموزینه طایانه رق عشرتکاهك قاپیسنه قدر کلیر ؛ ایچریده ثلث ادرا کندن استکراه ایتدیکی برذاتی کورنجه کری دونمکه قالقیشیر ، کوچ حال ایله ضبط ایدرلر ؛ فقط اوطه یه کیرمز ، آیاغنی اوزاتمق بهانه سیله قاپینك اوکنده اوطورور ! « نه خبر میشو اغا . نه یاپیورسك ؟ » کبی سؤاللره « نه یاپیم افندم ، ایاغم بوحاله اولدیغی ایچین شکر ایدیورم : صاغلام اوله یدم اوطه یه قدر کیرر ؛ (. .) بك افندینك یانه صوقولور . دمده . . . . راحتسز ایدردم ! » یوللو جواب ویره رك تهکمانه باشلار . اوکیجه ابراز ایتدیکی آثار ذکاوت جداً شایان حیرت ایدی .

ایشته بودرجه لرده استعداد ، ذکا صاحبی اولان میشو برنقطه ده الك آغزی آچیق بدالالردن بدالا اولیورردی : زنکینلك مراقی ! مصیبت اوقدر خیالیوندن ایدی که کندیسنده استعداد شعر بولنسه هوغولری کچه جکنه شهه ایدیله مز . اعتقادنجه زنکین اوله رق طوغمش ، کرهٔ ارضده کی تحولات هپ بونك ثروت پیدا ایتمسی ایچین حاصل اولیور ! طالعی یوق ، طالعی ؛ یوقسه روچیلدلر قدر پاره قازانه جق . پرده سرمایه تدارك ایده مبور بدبخت میشو ! هیچ اولمازسه بش یوز لیرا اولمالی ده ایشه اویله باشلاملی . پاره پاره دن کلیر . جیبنده غروش اولمغه قرق برپاره ایسترسه نه یاپیلیر ؟ امان نه لره تشبث ایدردی : برزمان طاوقجیلغه قالقشدی . اوزم باغچه لری احاطه ایدن مصنع ، مکلف کومسلرده یتشدیردیکی جیلیز پیازلری صاته رق پاره قازانه یم دیرکن اختیار خروسمزه وارنجه یه قدر صاتدی ؛ بوتون مصارف ده جابا ! صوکره آت جانبازی اولدی : بوله جنی حیوانلره بها بیچلمز ایمش ، عربستانده بیله یوقمش ، یوزده بش کار ایله وره رك جکمش ! کومسلری اخوره تبدیل ایتدیلر ، برقاچ حیوان کلدی کیتدی ؛ نتیجه سی کندی سوکیلی . امکدار مرکبنی بیله صاتمقدن عبارت قالدی . جانبازلقدن ده مأیوس اولنجه فابریقه جیلق مسلکنه سلوك ایتدی : (. .) کوینده غایت ایی برطوپراق وارمش ، بونکله اویله طوغلهلر ، کره میدلر یاپیلیرمش که چکیج ایله دوکولسه قیرلمق قابل دکل . اوروپادن ماکنه لر کتیردیه جك ، جیق جیق ، جیق جیق . . ساعتده اون بیك طوغله ؛ مارسلیایه ، آمریقایه رقابت ایده جکز ! نه یاپدیسه یاپدی ، استعانه واستقراض تاملریله یوزلیرادن زیاده پاره بولدی ، فابریقه دیدیکی کلبه یی آچدی . برآی صوکره نه فابریقه وار نه طوغله ! میشونك « شریك »

نامنی ویردیکی محسنلر ایسه ذاتاً پاره‌لری ویرکن کری‌یه برشی آله‌بیلمکدن مأیوس ایدیلر. بونجه‌جیلق، یمنیجیلك، باصمه‌جیلق، صحافلق، مرتبلك کبی صنعتلرده کیردی؛ لیمونات غازوز صاتمغه‌بیله باشلادی؛ هپسنده عدم موفقیت. نه یاپسین بچاره میشو؟ سرمایه، طالع... ایشته ایکیسی‌ده یوق. خیالیلکی بودرجه‌لره کتیرن برآدم بلکه اوفاق نفك موفقیاته نائل اولوردی، چونکه بعضاً کیمسه‌نك خاطرینه کلیه‌جك تشبثاتده بولنه بیلیر؛ لکن میشو سفاهت، ابتلای عشرت، قیدسزلق کبی نواقص اخلاقیه ایله او مرتبه آلوده ایدیکه احوالنك برایکی مثالی کوسترمدن اکلاشیله‌ماز: برکون ایکی کشیله ایراسنه بحث ایده‌رك برر برر سرخوش ایدنجه‌یه قدر ایکیسی ایله‌ده آری آری راقی ایچمشدر؛ برکون ثروتنك مجموعی یکرمی پاره‌دن عبارت ایمش، کویا معده‌سی‌ده بوزوقمش، اکمك پنیر یمك ایسته‌مدیکی ایچین اون پاره‌یه برصالقم اوزوم آلمش؛ اوبر اوزپاره ایله نه‌آلسه یکنیرسکز؟ اوزومی بیقامق ایچین ایکی بارداق ایی صو! برعربه‌جی‌یه جاریك یرینه قاراکلقده‌لیرا ویردی‌ده صوکره هیچ آلدیرمادی. بو طبیعتده، بوکنیشلکده برآدم خیالپرستلکی نه‌قدرایلری کوتورسه کوتورسون بدیهیدرکه پاره‌نی دکل، کولکه‌سنی بیله الده طوتهماز!

[مابعدی وار]

ع. نادر

مرحوم جمال بك

ماقاسجل احوال قومیسیونی اعضاسندن مرحوم محمد علی جمال بك ارغنی وکیسان معادن همایونی قائممقامی متوفی احمد مختار افندینك مخدومی اولوب بیك ایکیوز التمش درت تاریخنده درسعادتده تولد ایتمشدر. بیك ایکیوز یتمش یدی سنهٔ هجریه‌سنده ملازمتله مکتوبئ صدر عالی اوطه‌سنه و سکسان بش سنه‌سنده شورای دولت ملازملکنه تعیین اولنوب سکسان طقوز سنه‌سنده دائرهٔ محاکمات عدلیه نظارتنه الحاقنده ملازملك ایله دائرهٔ مذکوره‌ده قاله‌رق طقسان سنه‌سنده رتبهٔ ثانیه صنف ثانیسی ایله تلطیف وطقسان اوچ سنه‌سنده دائرهٔ مزبوره معاونلکنه نقل ایله سنهٔ مذکوره‌ده موقتاً تشکیل بیوریلان محکمهٔ فوق‌العاده باش کتابتیله طونه ولایتنه اعزام اولنمشدر. بعده درسعادته عودتله دائرهٔ محاکمات شورای دولته اعادهٔ ارتباطنده ملکیه دائره‌سی اوچنجی صنف معاونلکنه وبر مدت صکره تنظیمات دائره‌سی باش معاونلکنه نقل ایلمشدر. مرحوم مشارالیه عهده‌سنه بیك اوچیوز سنه‌سنده رتبهٔ اولی صنف ثانیسی توجیه بیورلدیغی کبی اوچیوز سنه‌سی مارتنده شورای دولت بدایت مدعیٔ عمومیلکنه نقل وبر مدت صکره خدمات ممدوحه‌سنه مکافاةً رتبه‌سی اولی صنف اولنه‌رق رفیع بیورلمش ومؤخراً غلطه کمرکی اختلاسانتك تحقیقات اولیه‌سی ایچون باارادهٔ سنیه تشکیل قلنان قومیسیونده بولنه‌رق حسن خدمتنه مبنی ایکنجی رتبه‌دن مجیدی نشان ذیشانه نائل اولمشدر. سالف الذکر شورای دولت مدعیٔ عمومیلکنده بولندیغی مدتجه تواریخ مختلفه ایله شرفصادر اولان ارادات سنیه موجبنجه سلانیك، ایلبصان، اسکوب، یانیه، چشمه، بوردور وبالیکسر جهتلرنده خدمات مخصوصه‌ده بولنه‌رق ابراز مأثر رویتکاری ایتمشدر. الك صوکره باارادهٔ سنیه تشکیل بیوریلان سجل احوال قومیسیونی اعضالغنه تحویل ونقل مأموریت ایتمش ودرکار اولان معلومات وصداقتنه مبنی اغتشاشات مندفعه اثناسنده ارضروم وان وبتلس ولایتلرینك تفتیشاتنده بولنه‌رق عودتنده خدمات واقعه‌سنه مکافاةً باب عالیده متشکل تسریع معاملات قومیسیونه دخی اعضا تعیین بیورلمشدر. اخیراً سجل احوال قومیسیونی لغوبیورلمش ایسه‌ده کندوسنك خدمات مسبوقه‌سنه مکافاةً اخر برمأموریته تعیین بیورلنجه‌یه قدر معاشنك اعطاسی خصوصنه ارادهٔ احسان عادهٔ جناب شهریاری شرف افزای سنوح وصدور بیورلمش ایدی. وفاتی مارتك اوچنجی پازار کونه مصادفدر.

قطبه طوغرو

دوقتور فریدچوف نانسن

قطبه.. اوت، قطبه طوغرو.. شیمدی‌یه قدر برچوق فن عاشقلرینك، فن خولیا کارلرینك حیاتلری بهاسنه اولهرق آدیم آدیم یوریه بیلدکاری اوساحهٔ منجمده‌یه، او نقطهٔ مجهوله‌یه طوغرو سومك، سونمك بتلز برآتش حرص تحسله ایلریله‌ین دوقتور نانسنك سیاحت غریبه ومهمه‌سنه دائر معلومات اعطاسنجه ثروت فنونمز شهرمزك مطبوعات سائره‌سندن کری قالمامش، قسم سیاسیزده بویوك سیاحك پای عزیمتی قابل اولدیغی قدر یقینیدن تعقیب ایله برابر مصور قسمزده‌ده برقاچ دفعه بونی موضوع بحث ایلیه‌رك بعض تصویرلرله دخی تزیین وتأیید ستون ومقال ایتمش ایدك. حالبوکه سیاحتك اهمیتی، آوروپا مطبوعاتنك بوبابدهکی تهالك وغیرتی نظر دقتنه آلنجه یازده نانسندن هیچ بحث ایدلمدی دینله‌بیلیر. بوروجده، انکلتره‌ده، آلمانیاده بوغیور وجسور سیاح حقنده یازیلان، طبع ونشر اولنان اثرلرك عددی شایان اهمیتدر.

بردقیقه طوروب دیکلندیکی حالده بنه حرکتدن، بیوك بیوك حرکتلردن چکنیر. رخاوت وعطالتی سورکی کودرون اون طقوزنجی عصرك اویکنسق طور - غونانی آره‌سنده بوشمل چوحوغنك بردن بره چیقوب الك بیوك، نتایج محمله‌سنه نظراً الك دهشتلی برحرکتی، قطبه سیاحتی درعهده ایتمی بردن کندیسنی زمانك مهم

آدملری صره‌سنه کچیرمش ، بو اهمیت نشبتك موفقیاتی نسبتنده ایلریلیه ایلریلیه بوکون نانسن نامی عالم مدنیتك هر طرفنده بیلینیر ، حرمتله یاد اولنور نامله‌ردن اولمشدر .

معلومدرکه قطب نقطه‌سی اوتەدن بری بر چوق ملتلرك ، هر ملتدن بر چوق ارباب عزم وهمتلك اقدام اقدامنی کندینه‌طوغرو جلب ایتمکدن خالی قالمامشدی . حتی بنه عصرمزده قطب سیاحتنه قالقیشانلرك عددی بر قاچه بالغ اولور ؛ فقط بونلرك قطع ایتدکلری مسافه نانسنك آلدیغی یوله نسبت ایدیلیرسه اهمیتسز کورولور . نانسنه کلنجه‌یه قدر منطقهٔ قطبیه‌ده سیاحت ایچون استعمال اولنان وسائط نقلیه کمیلرله قیزاقلردر . ۱۸۲۷ ده انکلیز پاری قیزاقله سپیچبرغ آطه‌سنك شمالنده ۸۲ بچق درجهٔ عرضه قدر یوکسلمش ، صوکره دها ایلری کیدیله میه‌جکی عقلی کسه‌رك قطبه ۸۰٤ کیلو مترولق برمسافه‌ده تشبثدن وازکچمکه مجبور اولمشدر . پاری سیاحتی تعقیب ایدن تەغه‌توف ، مارخام ، لوقوود سیا - حتلری‌ده هپ متحرك بوز قطعه‌لری اوزرنده وارمسنده کمی وقیزاقلرله حرکت ممکن اولهمامسندن طولایی محدود قاله‌رق بتون بوتشبثلر ، بوفدا کارلقلر بزی آنچق ٦۹ کیلو مترو دها قطبه یاقلاشدیرمشدر .

صوك زمانلرده اجرا ایدیلن سیاحات قطبیه‌نك اك مهمی بهرنك بوغازندن قالقه‌رق بوزلر آره‌سنده شمال غربی‌یه طوغرو ایکی سنه چالقاندقدن صوکره سیبریای جدید آطه لرینك یوقاری طرفلرنده پارچه‌لانان لاژانت سفینه‌سیله اجرا ایدیلندر . حاصلی کرك سفینه‌لر وکرك قیزاقلرله تجربه اولنان قطب سیاحتلری سایح بوز پارچه‌لرینك حیلولت

[بر لوحه]

مدهشه و مخربه‌سیله دائما وبلا استثنا موفقیتسزلکله نتیجه‌لنمش و آرتق قطب نقطه‌سی ارباب فهم غیر قابل وصول بر هدف آمال کبی تلقی ایدلمکه باشلامشدی که دوقتور فریدچوف نانسن ۱۸۹۰ سنه‌سی شباطنده قریستیانیا جغرافیا جمعیتنه بر بیاننامه ویره‌رك قطب شمالی‌یه سیاحت ایچون بربول بولدیغنی وبو سیاحتی کندیسی درعهده ایده بیله‌جکنی آکلاتدی .

نانسنك بولدم دیدیکی یول اون سنه اول لاژانت سفینه‌سنك بلا اختیار تعقیب ایتمش اولدیغی طریق مهلك ایدی . یکی سیاح بوطریقی ، بواستقامتی طوته‌جق وکمی ایله یوله چیقه‌جقدی . بویولی ترجیح وقبول ایتمکه کندیسنی سوق ایدن باقلق نه‌اولمش :

لاژانت سفینه‌سنك غیبوبتندن اوچ سنه صوکره غرونلاند قطعه‌سنك جنوب غربیسنده ، ژولیانشا آب جوارنده اسکیمولر طرفندن غایت اهمیتلی برکشف اجرا ایدلمشدی . بوکشف لاژانت سیاحلرینه عائد برایکی البسه اسکیسندن ، کاغد پارچه‌سیندن عبارت اولمق وصحت وموثوقیتنده اختلاف ایدلمك ایله برابر عالم‌فنون وترقیات ایچون پك قیمتدار کشفیاتدن معدود کورلمك لازمدر ؛ چونکه ۱۸۸٤ ده نوروحلی معلم موهن طرفندن بوالبسه وکاغد پارچه - لرینك - بزیا اوزرلرندن تا غرونلانده کله‌بیلك ایچون مطلقا قطب دکزلرنده شمال غربی‌یه طوغرو برسیاحت اجرا ایتمش اولمسی لازم کله‌جکی نظریه‌سی برمقالهٔ مخصوصه‌ایله‌اورتەیه قونیلنجه دوقتور نانسن بونی برشعلهٔ امید کی قاپه‌رق ذاتاً اوتەدن بری ذهننده جایکیر اولان نظریات کاشفانه - سنی اونیکله تنویر وتفدیه‌یه باشلادی . اوکوندن اعتباراً طقوزسنه صوکره موقع فعله قویه‌جغنی آمال سیاحتی غریب وضعیف بر خیال شکلنده بینی طولدیر - میور ، بتون ساعات حیاتنی بوخیال ، بو فکر اشغال ایدیوردی . نهایت غرونلاند قطعه‌سنه قدر اجرا ایتدیکی برسفردن عودتنده مقصدینی اعلان ایده‌جك درجه‌ده کندیسنی حاضر لامش بولدی ؛ قریستیانیا جمعیت جغرافیه‌سنه مراجعت ایده‌رك یوقاریده بحث ایتدیکمز بیاننامه‌یی اعطا ایلدی .

[مابعدی وار]

هومین

رسملی لطیف رومان

اسکندر دوما زاده‌نك آثار مشهوره‌سند اولان بورومانچق بودفعه احداحسان‌بك طرفند ترجمه اولنه‌رق نفاست طبعیله مشهور (عالم مطبعه‌سی معرفتیله نشر اولندی فیتاتی یوز پاره طشره‌دن اوچ غروش آلنیر هرکتابچیده بولنق مرجعی باب عالی جوارنده (عالم) مطبعه‌سیدر

چوجقلره آش

یاخود

والده‌لره هدیه

محرری : دوقتور یسیم عمر

[۳۱۳ نجی نسخه‌دن بری دابعد]

آلتی هفته‌لقدن اوچ آیلق اولنجه‌یه قدر چوجغه یاری یاری‌یه صوعلاوه ایدلمك اوزره هر دفعه‌سنده ۱۱۰ : ۱۳۰ یاخود ۱۵۰ غرام، یعنی بر اوقدرده صو ضم اولنمق‌اوزره بش یاخود آلتی قاشیق سوت ویریلور .

اوچدن آلتی‌ایلغه قدر اولان چوجغه کونده اوچ درت دفعه وهردفعه‌سنده ثانی صو اولمق اوزره ۱۷۵:۱۵۰ غرام سوت ، یعنی ۱۲۵:۱۰۰ غرام سوته ۶۰:۵۰ غرام صو علاوه اولنمش مخلوط ویریلور .

آلتنجی آیده ، عمومیتله خالص سوت ویریلور [۱۵۰ : ۲۰۰ غرام — کونده اوچ دفعه] .

مقدار مذکورك ، چوجغه یومی‌لزومی اولان‌سودك مجموع مقدارینك نصفی اولدیغنی عرض وبیانه حاجت یوقدر .

چوجق ، والده ممه‌سنه مراجعت ایتمکسزین یالکز صناعی اولەرق ارضاع ایدیلور ایسه هردفعه‌سنده بنه عین مقدار ویرلمك اوزره عدد طعام ایکی مثل اولەجقدر .

چوجغه بر ممه ، بر امزیك یعنی مثلا صباح اوکله واقشام امزیك وآره‌لرده ممه ویرمك هرحالده دها مناسبدر .

چوجق اکر معین بر ساعتده اویور ایسه ، اویومه‌دن اول قارنی طویورمق ایودر ؛ زیرا بو صورتده هضم دها ایو اولەجغی کبی چوجوده ایو اویور .

احواله کوره چوجغه کیجه‌لری بر امزیك بر ممه، یاخود ایکی امزیك، یاخود والده خانه‌سنده کوندوز بولنماز وچوجغی‌ده انجق صباح اقشام وکیجه‌لری امزیره‌بیلور ایسه ایکی ممه ویریلور .

[ملغا سجل احوال قومیسیونی اعضاسندن]

[مرحوم جمال بك]

Djémal Bey, mort le 15 mars 1897 à Constantinople.

چوجق تقریبا اون آیلق اولدقدن صکره اکر کوندوزلری ایوجه اموب سوت ایچر ایسه ارتق کیجه‌لری سوت ویرملز ؛ بونك ایچون‌ده صوسزلغنی کیدرمك وآووتمق اوزره بر ایکی قاشیق خالص صو ویرمك کافیدر . چوجق ایشته بو صورتله آرتق کیجه‌لری هیچ بر شی ایسته‌مه‌مکه آلیشه‌جغندن کرك کندیسی کرکسه ابوینی راحت اویویه‌بیله‌جکدر .

چوجغه اویقو کتیرمك اوزره بی‌قرار سوت یاخود شکرلی صو ویرمك مناسب دکلدر ؛ بویله براعتیاد پك فنادر .

چوجغك بسلنمه‌سی نه‌قدر مهم ایسه افراط تغذیسی‌ده اودرجه اهمدر .

تغذیده عدم کفایت سیسقه‌لغی ، کیمك خسته‌لغنی تولید ایدیکی کبی ورمه وامراض سائره‌یه‌ده‌مستعد قیلار .

[زونت] اسمنده بر آلمان طبیبنك اجرا ایلدیکی تجاربه نظراً ایلك آیلرده کافی بر درجه بسلنمین حیوانات بالاخره نه قدر منتظم اغدا وانفاق ایدیلور ایسه ایدیلسون نشو ونمای تاملرینه ایرەمیورلر .

لکن ارضاع صناعیده ایقاع مضرت ایدن تغذیده عدم کفایت دکل بلکه عمومیتله افراطدر . دوقتور [قومبی] دیبورکه : « آچلقدن زیاده هضمسزلغك اطفالی اهلاك ایلدیکنی خاطرلامایدر . »

ارضاع اطفالده افراط : قیلری ، اسهالری ، قوسمجلری دعوت ایلدیکی کبی معده وباغرساق عفونتلرینه‌توسع معده‌یه، راشیتیزم دینلن کمیك خسته‌لغنه وسائره‌یه سببیت ویرر .

بناءعلیه ، چوجغه‌یاشنه کوره‌نه‌مقدار سوت ویریله‌جکنی ، کونده قاچ‌دفعه ویرلمك مناسب اولەجغنی ونه‌قدر صو علاوه‌سی توصیه ایدلدیکنی چابق خاطرلامق اوزره جدول آتی‌یی درج ایدیورز :

یاشی	سوت	صو	سوت ایله صو قاشیق	مجموع مقدار	کونده قاچ دفعه	مقدار	یاشی
۱ اون	۱۲۵	۶۰	۲	۱۸۵	۵	۳۷	۱ اون
۱ اون بر	۱۳۰	۶۵	۲	۱۹۵	۵	۳۹	۱ اون بر
۲	۱۳۵	۶۵	۲	۲۰۰	۵	۴۰	۲
۲ بر	۱۴۰	۷۰	۲	۲۱۰	۵	۴۲	۲ بر
۳	۱۴۵	۷۰	۲	۲۱۵	۵	۴۳	۳
۳ بر	۱۵۰	۷۵	۲	۲۲۵	۵	۴۵	۳ بر
۴	۱۵۵	۷۵	۲	۲۳۰	۵	۴۶	۴
۴ بر	۱۶۰	۸۰	۲	۲۴۰	۵	۴۸	۴ بر
۵	۱۶۵	۸۰	۲	۲۴۵	۵	۴۹	۵
۵ بر	۱۷۰	۸۵	۲	۲۵۵	۵	۵۱	۵ بر
۶	۱۷۵	۸۵	۲	۲۶۰	۵	۵۲	۶
۶ بر	۱۸۰	۹۰	۲	۲۷۰	۵	۵۴	۶ بر
۷	۱۸۵	۹۰	۲	۲۷۵	۵	۵۵	۷
۷ بر	۱۹۰	۹۵	۲	۲۸۵	۵	۵۷	۷ بر
۸	۱۹۵	۹۵	۲	۲۹۰	۵	۵۸	۸
۸ بر	۲۰۰	۱۰۰	۲	۳۰۰	۵	۶۰	۸ بر
۹	۲۰۵	۱۰۰	۲	۳۰۵	۵	۶۱	۹
۹ بر	۲۱۰	۱۰۵	۲	۳۱۵	۵	۶۳	۹ بر
۱۰	۲۱۵	۱۰۵	۲	۳۲۰	۵	۶۴	۱۰
۱۰ بر	۲۲۰	۱۱۰	۲	۳۳۰	۵	۶۶	۱۰ بر
۱۱	۲۲۵	۱۱۰	۲	۳۳۵	۵	۶۷	۱۱
۱۱ بر	۲۳۰	۱۱۵	۲	۳۴۵	۵	۶۹	۱۱ بر
۱۲	۲۳۵	۱۱۵	۲	۳۵۰	۵	۷۰	۱۲

قاشیق ، فنجان ، طاس ، بارداق وسائره چوجقلره سوت ویرمك ایچون بر چوق زمان اول قوللانلمش اولدیغی کبی بو کونده حالا استعمال ایدلمکده‌در . بو اصولده چوجق عادتا بیوك بر آدم کبی نفقه‌سنی بارداقدن یاخود طاسدن ایچر . لکن بویله‌جه چوجغك سودینی طاسدن ایچمسی ، ممه امدیکی زمانده اولدیغی کبی یناقلرك ایکی طرفنده واقع عضله‌لری حرکته کتورمیه‌جکندن محذورسز اولمیه‌جغنی بیان ایدلمش ایسه‌ده بوادعا صرف فرضیدر؛ زیرا بر چوق عائله‌لرده چوجقلر بویوله بیوودلدیکی حالده هیچ بر محذور ومضرت کورلمه‌مشدر ؛ بالعکس فوائدی . والده وسوت ننه‌لك چوجق ایچون قوللاندقلری طاس یاخود بارداغی‌قولایلقله تمیزلیه‌بیلملری واویله ساعتلرجه امزیك ایله اوغراشمغه

محل اولميوب زمانلرينك قسم اعظمنى چوجغنك وكندیلرينك نظافتنه حصر ايده بيلملريدر .

معلم (تارنى يه) ، امزيكك بيوك بر دشمنى وقنجانك ايسه خاطرشناس بردوستى اولوب چوجقلرك پك قولايلقله قنجان وسائره ايله سوت ايچمكه آليشدقلرينى بيان ايدييور .

اشبو اصول ايله ، چوجغه ويريله جك سودك مقدارى تعين اولنه ميه جغندن ، انفاقك محذوردن سالم بولنميه جغنى اوكه آتيليور ايسه ده بوحال امزيك ايله اولان ارضاعده موجوددر . آندن بشقه مخصوص درجه لى باردافلر قوللانيله رق اشبو محذوردە كاملاً برطرف ايديلور .

يالكز ، ديشلر سوردیكى زمان ديش اتلرى ملتهب ومنتفخ وغايت حساس بولنمغله قنجان ياخود قاشيق كبى قاتى برجسمك ضربه وتضييقى غايت وجعناك اولەجغندن بوزمان زياده دقت لازمدر .

اوروپاده بعض برلرده ، فروندن كچيريلوب بالاخره ايوجه دوكولمش وشكرلنمش وسوت ياخود صو ايله قاريشديرلمش اكمك قابوغندن كوچك بر جوز حجمنده چيقين ياپه رق چوجغك اغزينه ويررلرمش . بزده ايسه دها هنوز طوغمش بر چوجغه ، اكمك قابوغندن زياده راحت الحلقوم ، بادم ازمسى وسائره يى برتولبند ايچنه قويه رق ويردلر . حتى شكرجيلرده بالخاصه چوجقلر ايچون بادم ازمسى وارمش !

اشبو اصول واعتياد سقيمى شدتله مؤاخذه ايدرز ؛ زيرا چيقين ومحتويسى برمدت صكره اكثيوب تخمر ايده جكندن چوجغك آغزينى التهابلنديرر ودرعقب ميقروبلر بومينى مينى آغزى استيلا ايلر ؛ ظهور ايدن « پاموچيق » ك اوكى آلتماز وچيقين برطرفه آتيلماز ايسه اشبو طفيلات هضم بوريسنه بالانتشار چوجغى اهلاك ايلر .

امزيكك ، ارضاع مادرانه يى اكديره جق صورتده سودك آغزه آغز آغر آغر آقمسى واوراده بر مدت قالمسى وصاليه يى دعوت ايليه جك وجهله امه فعلى داعى بولنمسى كبى فوائدى واردر .

اك زياده بسيط امزيكلر اك ايو اولانلردر .

اول امرده ، نظافت وطهارت حقيقيه سى پك كوچ وعادتا محال بولنان ودرونده پك چابق سوت اكشيوب ميقروب پوواسى كسيان اوزون بوريلى امزيكلرى تماميله منع ايلمليدر .

برقاچ سنه دنبرى بساطتلرى وتماميله تطهيره قابليتلرى جهتيله اكمال واصلاح ايديان امزيكلرك استعمالنه مساعده اولنه - بيلور .

امزيك هرقوللانيشدن صكره سوكيلوب قاينار صو ايله بيقانه جق ومخصوص بر فورچه ايله ايو تميزلنه جكدر . كرك شيشه وامزينه كركسه فورچه تكرار استعمال اولنجه يه قدر درونه برقاچ پارچه قاربوناتا (ثانى قاربونيت سود) آتلمش بر صو ايچنده براقيله جقدر . صويك غايت تميز اولوب قاينامش بولنمسى وصيق صيق دكيشديرلمسى وهر دفعه سنده دوكلمسى لزومنى عرض وبيان زائددر ظن ايلرم .

امزيكى سوت ايله طولديرمه دن اول بنه قاينار صو ايله حاشلامق لازم وراحت ايتمك ايچون ايكى امزيك تدارك ايدوب هردفعه سنده برينى قوللانمق مناسبدر .

اك ايو امزيك اك بسيط اولاندر ؛ برمه باشى ياخود [بودن] ك « غالاقتوفور » ى ايله برشيشه دن عبارت امزيك البته ترجيح ايديلور .

« غالاقتوفور » ، برى بيوجك اولوب سودك ديكرى نسبةً غايت ايجه اولوب هوانك مرورينه مخصوص وبكديكرينه متصل ايكى بوريدن عبارت عادتا برمه باشيدر . هوا ايجه بوريله شيشه يه غايت آغر كيره جكندن سوت چوجغك آغرينه منتظماً آقاركه بوحال ارضاع مادرانه يى تماميله اكديرر .

آلتى آيلق اولان برچوجغك مه دن كسلنجيه قدر نفقه سى

چوجغك نازك وبارين معده سنه كوره يد قدرتك استحضار ايديكى سوت ايلك زمان حياتده فعل اغتدايه ونشو ونماى بدنه كافى ايسه ده دها صكره لرى يالكز سوت ايله تغدى ارتق كفايت ايلمه مكه باشلار . چوجق ارتق بر ياشدن بر زمان صكره نشو ونماسنه كافى وصالح موادى ، حيوانى ونباتى اغديه سائره ده آرايوب بولمغه مجبور - در . فطامه قدر اشبو اغديه صرف نباتى و فقط بنه سوت چوجغك برغداء اساسيسى اولەجقدر ؛ آندن بشقه اغديه نباتيه دن مستعمل اولان اونلر على الاكثر سوت ايله استحضار ايديلور .

انجق التنجى ويدنجى آيدن صكره ، چوجغه والده مه سندن واينك سوتندن بشقه برشى ويرلمكه باشلانير .

واقعا . يكيدن كبه قالمه ، سودك مه لر - دن چكيلمسى ، ياخود ابوينك دها قوتلى بر نوع غدا ايله چوجقلرينى چابق بيوتمكى وقوتلندير مكى آرزو ايلمارى كبى احوال مخصوصه ده چوجقلر وقتسز مه دن كسيلمكه قالقيشيلوركه ايشته بزمده مقصدمز وقتسز مه دن كسمكده كى فائدنى بيان وارائه وبويله برحالده چوجغى مناسب اغديه يه آلشديره رق مشكلات فطامى تخفيف وازاله در .

لكن اشبو غداء جديده باشلاندقده نه درجه دقت وانتظام لازمدر ! ويريله جك غدانك كميت وكيفيتى چوجغك قواى هضميه سنه تابع اولق وانكله نسبتده بولنمق لازمدر ؛ زيرا على الاكثر چوق قوتلى و چوق مغدى بر غدايه دوام ايدلمكله برچوق فالقلر ميدانه كلير .

واقعا اسهال ، قولنج وقى على الاكثر فقير ياخود فنا بر سودك نتيجه سى مشئومه سو ايسه ده زياده قوتلى و زنكين اغديه دن ايلرو كله بيلير ؛ اكر هضم بوريسنه

[مابعدى وار]

ثروتفنونك رومانی

مجرم

مولفی : فرانسوا قوپه

مترجمی : احمد احسان

قالوادوس حوالیسنده اکثریا یاغمور یاغار، بوندن دولایدرکه «قائن» قصبه‌سنده‌کی ظریف کلیسالرك چاك قوله‌لری انکشت سنکیلریله دائما — غرب روزکارینك سوقه تابع اولمش — سحابیاره‌لرله مزین برسمای مستوری کوسترر. قصبه‌ده محکمهٔ جنایت اعضاسندن بولنان اختیار موسیوله‌کویه‌رك اوغلی قره‌تپه‌نه کلنجه یکرمی اوچ یاشنه قدر بوراده پك حزن انکیز برحیات ایله یاشامش، مملکتك نادرآمشاهده اولنان کشاده هوالرندن، چهرهٔ متبسمندن بیله استفاده ایلیه‌مه‌مش‌اولدیغی ایچون بوزواللی دلیقانلی کویا که بدایت حیاتندن بری‌شدتلی بر یاغمورون قورتیله مامشدر.

بو عائله‌نك اوطوردیغی خانه، اون یدنجی لوئی زمانی انشا آتندن اوله‌رق بیوك باباالرندن قالمه‌در. یالکز اسکی عائله‌لرك مسکنلرینی مشتمل اولدیغی ایچون تنها وحزن آمیز بولنان «قارم» سوقاغنی تشکیل ایدن موحش خانه‌لر میاننده دخی موسیو له‌کویه‌رك خانه‌سی حقیقةً الك موحشیدر. شوسوقاقدن تموز، اغستوس آیلرنده بیله کچسه‌کز قالدیرم طاشلرینك اطرافنده رطوبت اثاری کوررسکز. دیوارلرك رنکی وجودکزده تولریکزی اورپرتیر. عادتا دیشیله‌بیلیرکه بوراده یالکز حزن ایله شدتلی برنزله مایه‌سی‌تنفس اولنور. حالبوکه جاده‌نك براوجنده، سن‌ژان‌سوقاغنده بغله‌لك چوقدر؛ بیاض سرپوش، ماوی ائواب کیمش کویلولر آلیش ویریش ایدر، عادتا اوراده قاپاناشیرلر. دیکر اوجده ایسه لیمانك جوش وخروشی مشاهده اولنور. صاری صقاللی اسقاندینا ویا کمیجیلری قرمزی کوملکاری التنده سریع حرکتلرینی ارائه ایده‌رك لطیف رایحه‌لی چام تخته‌لری بوشالتمقله مشغولدر. فقط «قارم» سوقاغنك ایکی طرفی اثار حیاتدن حصه‌دار اولمق ایسته‌مز؛ بر طرفده‌کی مساعیٔ عامیانه‌یله، دیکر جهته‌کی شماتت بحریه‌یه نظر لاقیدانه ایله باقار. خانه‌لرك اکثر پنجره‌لرنده قنادلر قپالیدر. جبهه‌لری مرور زمانله بر طاقم چاتلاقلر پیدا ایتمش اولان واسع قوناقلر جدی طورلی، چاتقین چهره‌لی، متعظم، فقط مفلس بر آدمك سیماسنی آندیرر.

موسیو له‌کویه‌رك خانه‌سنده حزن و وحشت خصوصنده سائرلرندن هیچ بر اکسیك یوقدر؛ بنا حیات خارجیه‌دن غایت یوکسك بر دیوارله تفریق اولنمش، بو دیوارك اورته یرینه — هیچ آچیلمیان — بر بیوك قپو یاپلمشدر؛ بونك بر قنادینه آچلمش اوفاجق بر قپودن ایچری کیریلیر؛ بو بیله غایت قالین وآغر اولدیغی ایچون آچیلوب قپانیرکن حزن صدالر چیقارر. کیمسه‌لرك کیرمدیکی بوقپودن ایچری داخل اولورسه‌کز کنبده مشابه ایکی قسم بنا واوزری صارماشیقلرله اورتولو بر دیکر دیوارله انتها بولور طار ومظلم برحولیده بولنورسکز.

بو حولینك منظره‌سی‌ده انسانه پك فنا تأثیر ایدر. بر کوشه‌سنده چیقرقلی قدیم بر قویووواردر. پنجره‌لرك اوزرنده‌کی قبا ایشلمه مرمر قفالرصانکه سزه: «نیچون تعجیزه‌کلدیکز؟» دیه‌معنیدار برصورتده باقارلر. هله مرد یونك آشنمش، بربرندن آرلمش طاشلری آپ آشکار: «کله‌مز اولهدیکز!» معناسنی افهام ایلر.

داخله کلنجه دها فنادر. هر نره‌یه باقسه‌کز ولایاته مخصوص برخست وعظمت عامیانه آثارینی کوررسکز؛ قپودن کیرکیرمز صانکه بوزدن برپالطو ارقه‌کزه کچر.

طعام صالونته کیرلنجه کویا مزمن براوکسوروك هوای باردی درونده تموج ایدییور صانیرسکز. اشته زوجه‌سنك وفاتندن دولایی قادین مسافر قبول ایده‌مین موسیو له‌کویه‌ز سنه‌ده بش التی دفعه محکمه رفقاسنه بوراده ضیافت کشیده ایدر، فقط اشجینك کتیردیکی صیجاق یمکلر خانه صاحبنك مکالمهٔ قطبیه‌سی ومعاملهٔ باردهسیله درحال انجماد ایلر. بیوك صالونده ایسه‌کز سزی قپو آرقه‌سندن ترصد ایدن شدتلی بر نزلهٔ صدریه‌نك نظر تهدیدی التنده بولندیغکز حالده موسیو له‌کویه‌رك پروقه‌لی اجدادی ارائه ایدر برچوق رسم لوحه‌لری مشاهده ایدرسکزکه بونلربیضی‌چرچیوه‌لری ایچنده عادتا سزی انتظاره حاضرلنمش کبی کورینورلر. همان: «مظنون! اسمکزی، پدرکزك اسمنی سویلیکز.» سؤالنی ایشیده‌جکم ذهابنه دوشرسکز!

اکر خطا ایدوبده برنجی قاعده موسیو له‌کویه‌رك اوطه‌سنه چیقه‌جق اولورسه‌کز واریا.... او زمان تأثیر دها خشیت انکیزدر. قرون وسطی عاداتی تشریح ایدن آشنمش جلدلی اسکی کتابلردن طوتکزده سیاه مشین قابه کیرمش مجموعهٔ محاکمك نامعدود جلدلرینه وارنجیه قدر بر طاقم مؤلفات حقوقیه ایله مملو کتبخانه بیله عینی تأثیری اجرا ایلر. بواجتماع کتب. بومؤلفات عدلیه، علم حقوق ایله حسیات طبیعیه‌نك نه‌قدر متباین اولدیغنی کوسترر. بونجه کتابلر آره‌سنده، اون‌سکزنجی عصر یادکاری کوزل بر یازیحانه باشنده موسیو له‌کویه‌ر اکثر زمانلر قارشیسنده دوران اوراق ومحررانك تهاجمنه معروض قالیر؛ ایشته غایت مداوم، مستقیم، غیور، فقط فکراً محدود وحسیات رقیقهٔ قلبیه‌دن محروم اولان موسیو له‌کویه‌ر بو حکایه‌مزك باشلادیغی ۱۸۶۶ سنه‌سنده اللی یاشنه داخل اولمش ایدی. کندیسی معتقد و برآز متعصبدر، اونك ایچون عدلیه نظارتنده هیئت روحانیه طرفداری عد اولنور؛ اوزون اولان مدت خدمتنده مسلکنجه یك آهسته ترقی ایتمش، ولایاته مخصوص طمعکارانه وظرافت شکنانه اعتیاددن دولایی درت بش سنه کیه‌بیلدیکی هاوی کیتمش، دیکیش یرلری آغارمش وضعیف بروجودی ستره آلشمش اولان رده‌لغوتنك یقه‌سنده ده هنوز لژیون دونور روزتی کورینمش

ایدی . موسیو له‌کویه‌رك زیاده‌سیله اهمیت ویردیکی اسباب زینت حکامه مخصوص اولان بیوك بیاض بیون‌باغیدرکه عادتادرونندن بر آق بابا بونی ایله قورو ، قرمزی، غایت تویلو قفا چیقمش ، صانکه بر قار بیغیندن آیریلوب انمش دینیله‌بیلیر . بیچاغك ترسنه بکزه‌ین بو چهره‌یه کیندار نظرك ، دائما چاقین طورك، صارارمش‌دیشلرك ویردیکی فنا منظره صاچ صقال وتوی بوللغیله دها زیاده‌لشیر ؛ واقعا موسیو له‌کویه‌رك قولا - قلرندن ، برون دلیکلرندن بیله بر چوق اوزون تویلر صاللانیر ؛ خلاصه شو آدمك چهرهٔ متحکمانه‌سنده هرحال کبره ، عناده وسرتلکه دلالت ایدر .

اشته قائن مکتب حقوقندن ملازمت رؤسنی کمال موفقیتله اخذ ایدن کنج قره‌تیه‌ن له‌کویه‌ر شوحزن انکیز خانه‌ده ، بوساکت ووحشی پدرك رفاقتنده بیومش ، چوجغك باباسی حقنده‌کی حسی بردهشت احترامکارانه‌دن عبارت بولنمشدر . یکرمی ایکی یاشنه کلدیکی حالده الآن بر آز طاتلی خاطره پیدا ایده‌مه‌مشیدی . کندیسنه « اولاد ! » دیه خطاب ایده‌رك متبسمانه برصورتده دراغوش ایدن اختیار وابدال خدمتجی قادینـدن بشقه کیمسه‌نك کندینی سومه‌مش اولدیغنی قره‌تیه‌ن پك اعلا حس ایدر ایدی . چوجق هنوز بررسمنی بیله چیقارتمامشدر . باباسی سومیورمی ، دییورسکز؟ قره‌تیه‌ن بعضاً بو جهتلری دوشونجه فنا فکرلره دوشر ، نه‌قدر نانکورلك ایدییورم دیه نفسنی مؤاخذه‌یه بیله قالقیشیردی . فقط حیف که باباسنك یانـه نه‌زمان چیقمش ایسه‌غریب برحس‌حوفك، برارزوی‌فرارك زبونی اولمقدن بر درلو کندینی قورتاره - مامشدر . خاطرات طفولیتنك اك اسکیلرینه مراجعت ایلدیکی زمان بیله دائما باباسنك تکدیر آمیز صدانی ایشیدیر ، غضبناك کوزلرینی کورر . مثلا دها پك کوچك ایکن سفره‌ده قطعا لقودی سویله‌مه‌مسی و اوصلو اوطورمسی امر اولنمشیدی . کیجه‌لری یتاق اوطه‌سنه چکیلرکن عادت اوزره باباسنك یانه صوقولدیغی زمان آلنی اوزرینه تماس ایدن غایت بارد بر بوسه‌یی حس ایدر ایدی ؛ او زمان دینیله بیلیرکه موسیو له‌کویه‌ر اوغلنی دراغوش ایتمیور ، کور ابه اوینـارکن مغلوب اولمش‌ده بیامم قاچ دفعه مثلا لانبانك قار پوزنی ، یاخود قپـونك طوپنی اریمکه محکوم اولمش ؛ ذاتاً شـو نادر نوازش ده چوجـق اون یاشنه کلدکدن‌صوکره بسبتون زائل‌اولمش ایدی . سنلی‌بنلی مکالمه‌ده‌قالقمش ، درحال مکتبه لیلی اوله‌رق ویرلمش ایدی ... انسـتان تحصیله نه‌قـدر ارکن باشلاسـه اوقدر ایی ایمش . قره‌تیـه‌ن مکتبده حقیله غیرت ایتمشـدر ؛ فقط موفقیات تحصیلکارانه سـنی اخبـار ایتـدکچه باباسـندن غایت بارد برصورتده : « پك اعلا ! » جوابندن بشقه برشی آلهما - مشیدی ؛ کیم بیلیر ، بلکه موسیو له‌کویه‌رك سـومسی‌ده بویله‌در ؛ ذاتاً اوغلنك پدرینه بیان شـکایت ایلدیکی‌ده کورلمز، فقط خوف واندیشه ایله ممزوج اولان حسیاتنده بر آزده شـفقت ومحبت اثری بولنمی پك ارزو ایدر ایدی .

خلقـهٔ محبوب وسـاکت اولان قره‌تیـه‌ن چوجقلغندن‌بری محترز یاشـامغه آلشدیرلمش اولدیغندن مکتبده امرار ایلدیکی مدتجه شـاگردان آره‌سنده تحصیل ایدوب جدی ، صمیمی ، علوی وشـبابتك شرف ولطافتی ند اولنان مناسـبات رفقا نوازانه بیله پیـدا ایلیه‌مه‌مشیدی . ارقداشـلری آره‌سنده بر آز زیاده‌جه سویشدیکی فرانسوا دونا دیو اسـمنده بر پارسـلی وار ایدی که آبادن بابادن اوکسوز اولان بوچوجق غایت فقیر، فقط اخلاقی قره‌تیه‌نك اخلاقیله متباین ایدی ؛ بویله اولدیغی حالده قره‌تیه‌ن ارقداشنه زیاده‌سـیله مجلوب ایدی . واقعا قره‌تیه‌ن کبی چالشقان ، اوصلو ، دائماصنفنده یوکسك موقعلر احرز ایله سـنه صوکلرنده توزیع مکافاة رسـمرنده حضارك آلقشـلرینه ، ارکان مکتبك تقدیرینـه مظهر اولان برتاکردك کـدیله کاملاً ضد اخلاقه مالك برچوجقـله مناسـبتده بولنمی حقیقةً غریب ایدی . فرانسـوا دونادیویه کلنجه بوچوجق تنبل ، حشری ، فقط زکی وصاف قلبلیدر. یالکز رسم درسلرنده ایی‌نومرولر آلیر . هرزمان جیبلری قورشـون قلملہ ، رسم ادواتیله دولودر . بوش دورمز ، تحف تحف رسملرله مشـغول اولور . معلملره لطیفه‌لی جوابلر ویرر . اوتهکینك بریکیك مضحکه نوعندن قاریقـاتورلرینی یاپار ، بوندن دولایی دائما مجازات کورر ، اذلسز قالیر؛ فقط قرمزی صاچلی قفاسنه ، پارلاق کوزلرینه باقارسه‌کز هیچ علائم یأس وحزنه مصادف اوله‌مزسـکز . قره‌تیه‌ن سکونت حالی وحیـات محترزانه‌سی ایچنده — کندی کندینه‌بیله اعترافه جسارتیاب اوله‌میه‌رق — شو حشری چوجغك شمائلی ، حالنی بکنیر ایدی . اونك ایچون فرانسوایه صوقولدی اثر محبت ارائه ایلدی ؛ فرانسـوا صافیه قلبه‌مالکدر دیمدکمی؟ اوده‌درحال قره‌تیه‌نا ابراز ایلدیکی اثر محبته اشـتراك ایلدی پایدوس زمانلرنده هپ برابر کزمکه ، دا قونوشـمغه باشـلا دیلرکه بو مبصرك ن حیرت وناخشنودیسـنی جلب ایدر ایدی جسـیات ردیئه‌ن اصلا نشـانه کوستر فرانسوا صنفك برنجیسـی‌طرفندن کندی ارقداشـلق ایدلمسنه صحیحاً ممنون اولو افتخار ایدر ایدی . فقط قره‌تیه‌ن ارقد درسلرینه چالشمق خصوصنده بر آز ا ایده‌رك دائرهٔ غیرته آلمق ایستینجه فرا مقاومت کوسترردی ؛ افکارینی علناًسویـ لاینجه درسلر قفاسنی شیشیرمش ؛ م قوقوسنه تحمل ایده‌مزمش ؛ یالکز چالیشه بیلیرمش ؛ الـده رسم قلمی فورچه‌سی‌اولمدقچه کندینی مسعودعد ایمش. هم آرتق هیکللری ، رسم لوح مودهٔ‌اتخاذ ایدرك چالشمقدن‌ده اوصا «برحیات اجسـامی مودل طوتوب بیلیرمیدن یا رسـام یا هیکلتراش اوله- دییور ، هیکلتراشـلغه دها زیاده کوستریور ایدی .

مابعد

احمد ا

درسعادت نسخه‌سی ۱۰۰ پاره‌در

شرائط اشترا

ولایاتده سنه‌لکی ۱۵۰ آلتی آیلغی ۸۰ غروش اولوب اوچ آیلغی یوقدره قیرلمه‌دن مقبولدر بورو ایله آلتی ایچون سنوی یکرمی غروش فضله آلنور.

ثروت فنون

صاحب‌امتیاز ومدیری : احمد احسان

شرائط اشترا

درسعادتده سنه‌لکی ۱۳۰ آلتی آیلغی ۷۵، اوچ آیلغی ۴۰ غروشدر طوسته ایله کوندریلورسه ولایات بدلی اخذ اولنور.

پنجشنبه کونلری چیقار، منافع ملك و دولته خادم مصور عمائلی غزته‌سی

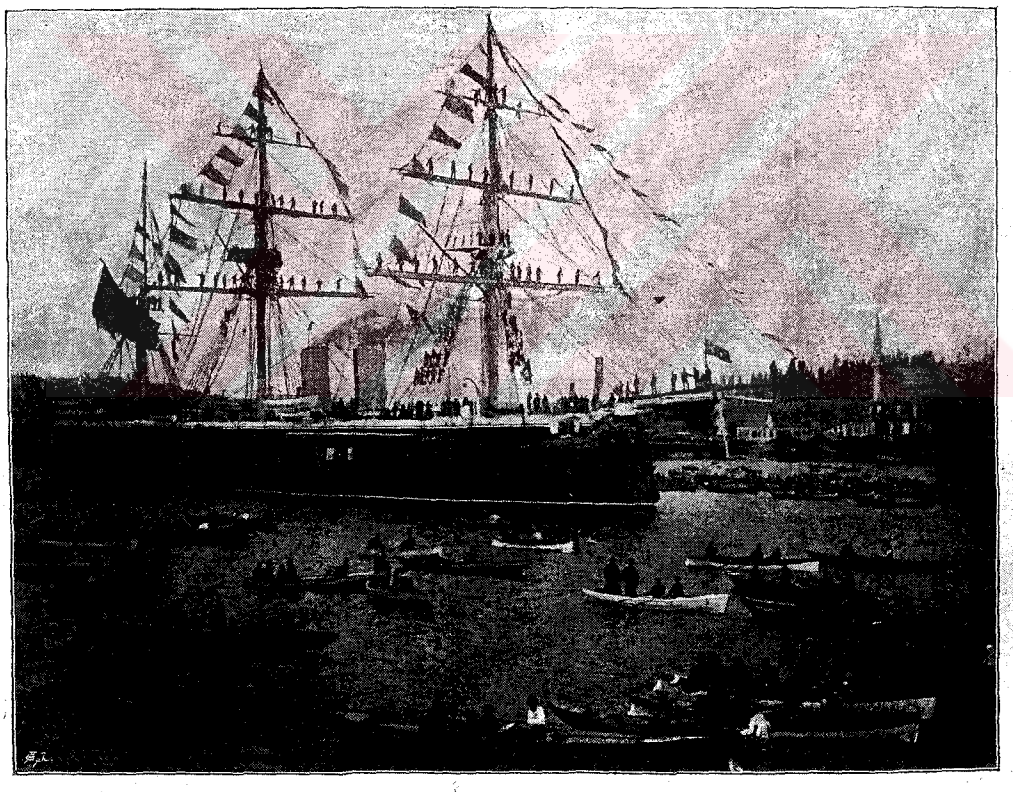
No : 319

Rédacteur en chef
Ahmed IHSAN

SERVET-I-FUNOUN
JOURNAL ILLUSTRÉ TURC PARAISSANT LE JEUDI
CONSTANTINOPLE

7me Année
BUREAUX:
78, Grand'rue de la Sublime Porte

عدد : ۳۱۹ — پنجشنبه — ۱۰ نیسان سنه ۱۳۱۳ — بدیعی سنه — اون اوچنجی جلد

دونمای همایونك خروجی

مسعودیه زرهلی فرقتین همایونك جسیمه‌ن خروجنده ضابطان بحریه‌دن رضایك افندینك آلدیغی فوتوغرافیدن ویانه‌ده حك ایتدیریلمشدر

La Frégate cuirassée Messoudié quittant la Corne d'or.

ثروت فنونده مندرج بالجمله آثار ادبیه وفنیه‌نك تكرار طبع ونشری حقی محفوظدر .

حج یولنده

دردنجی مکتوب : القاهره واپورندن .

ایکی بچق ساعت دوام ایدن پیره‌و آتنه جولاندن شیمدی عودت‌ایتدك .

قابا برصندال ایچنده صبرفرسا بربطائله پیره ریختمنه تقرب ایتدیکمز زمان کونش افق مقابله یاقلاشمش .. اوطرفده کی طاغنق، خفیف بولوطلر آنات‌احمرار آره‌سنده مغروق قالمشدی . بز لیمانك ساحل شرقیسنه یاباشبرکن قره‌ده پانجورلر ایچندن اوزانان‌سیاه یاخود قمرال باشلر نظر تجسسلرینی ، دور - بینلر واسطه‌سیله ، واپورلر آره‌سنده طولاشدیریورلردی ؛ قیصه . طومبول ، بیاض برجوجق قولی برکنارندن یافه‌لادیغی بربیاض مندیل‌ایله برلکده ، برچفت‌لکه‌سز کوکرجین کبی ، بر پنجره‌نك چرچیوه‌سی ایچندن ، یکی‌کلن واپوره قارشی آله‌بیلدیکنه چیر پنیوردی . بو چیرپنمه بلکه بر مژدهٔ ملاقات ، خلجان وداع ، بلکه‌ده کیمسه‌سز بربولجی‌یه کوندریلن برصدقهٔ آشنائی ایدی ؛ بوبرنوازش، یاخود برتحریش اولهبیلیردی .

کری‌یه چکیلمش غازینولرینی ، دکانلرینی ، رنکارنك پانجورلو خانه‌لرینی کوستون کنیش بریختم اوزرنده بولندیغمز زمان ، ایکی کوندبری تحسر تراب ایله غیجیقلانان آیاقلرمزده برحس خشونودی ، بر حضور تلاقی کلدی ؛ طوپراق اوزرنده اولدیغمز اینانمق ایچون خطوه‌لرمزی شدتله یره اورییوردق ... میخانه‌لره کیرن یاغلی شابقه‌لر ، قیرمزی مندیل باغلی بویونلر ، قابا قطیفه پانطالونلر .. بونلر آره‌سنده دونوب دونوب آرقه‌سنه باقان پودرالی چهره‌لر ریختمك عابرین سائره‌ینی نظردن کیزلیه بیله‌جك برکثرنده ایدی . کوچك غازینولرك ـ ریختمی قسماً تفریش ایدن ـ کوچك باغچه‌لری وقت غروبك ملایمت مضیئه‌سی ایچنده بر نظر دعوتله مملو کورینیوردی : فقط رهبرمز روح شناسی‌ینی نالان ایده‌جك برادا ایله : « ـ دها واراون دقیقه ، قاچه‌جق صکره ترمن ! » دییور ، قوشیوردی ؛ بزاونی تعقیب ایدییوردق ... ریختمدن آیرلدق ؛ کنیش برشوسه‌یی‌تعقیب ایتدك .

بر قاچ قدمه‌لك طاش بر مرديون اوزرنده .. ایکی طرفی اوزون ، یوکسك برصیره پنجره ایله متمادی برقاپو : بوراسی شمندوفرك غاری ایدی . نیم مضی بر آولونك برکوشه‌سنه بوزولمش بر پنجره‌دن بیلترمز آلندی. طارجه، اوزون برکزینتی یرینه چیقدق : بوراسی‌ده انتظار صالونی ایدی ! اوتده بریده طاغلمش تخته قاناپه‌لر اوستنده برقاچ یولجی صبرسزلقله دیکلنیوردی. یولجیلرك قسم اعظمی بر قاناپه اوکنده بریکمش ، اوراده اوطورانك سویلدکارینی دیکلیورلردی: بز سوق تجسسله صوقولدق. اوزمان کوردك که کوه‌زه‌نك اللرنده دمیر کلپچه ، یانده بر پولیس واردی . متعجب اولمایکز : بو برجانی ایمش ! رهبرمز بزه یاری ترکچه ، یاری فرانسزجه اکلاتدی که بوایتالیالی برقاتل ایمش ، او کون بر روس کیجیسنی اولدیرمش ؛ سبب قتلی ، جنایتك صورت جریانی حکایه‌ایدییورمش. مجرمك خونین کوزلرنده شایان استکراه بر معنای تهور ، بتون چهره‌سنده کوکرمش بر - بهیمیت واردی . بر قاچ بوقدر یقین بولنمق بزی تترەتدی ؛ هله بونکله برتره‌نده آتنه‌یه قدر کیده‌جکمزی دوشوندکجه بتون تویلرمز اورپرییوردی .

— یولجیلرله برقاتلی ایکی معصوم دوست کبی کورشدیرمك ! . . غریب بر عادت عدلیه ...

دیدم . ترمك دودکی ایشیدلمشیدی .

شیمدی کوچك بر اومنیبوس قطاری ایچنده شرقه طوغرو عودت ایدییوردق . واغونك پنجره‌لردن کیرن خفیف بر بادمسا طاتلی ، معتدل بر حرارت کتیریوردی ؛ رمزی بك دیدی که :

— اقایم دکشدی . بوراده‌هیچ‌اولمازسه اون ، اون ایکی درجه بر حرارت وار .. ترمن‌کاه دکزی بولیور ، کاه‌اونی غائب‌ایده‌رك خام بویالی صیفیه‌لر آره‌سنه طالیوردی . شیشلینك تراموای عربه‌لرینی آکدیران واغون ایچنده عمیق بر سکوت واردی : برقاچ غرته خشیرتیسیله ترمك ولوله‌ٔ معدنیه‌سندن باشقه برشی ایشیدلمیوردی . اوچ استاسیوندن صوکره آتنه‌یه واصل اولدق . بوراده کی غار معنای‌عربیسیله برغار حالنده، چوقورده ایدی : شهر حذاسنه چیقمق ایچون یکرمی بش، اوتوز قدمه‌لی برمرديون طیرمانمق لازم کلیوردی . رهبرمز اوکدن قوشدی ، لاندومزی تدارك ایتدی . ملایم برآقشامك بقیهٔ‌مضیئه‌سی ایچنده آتنه شهریی طولاشدق ؛ اینشلی یوقشلو شوسه‌لردن کچه‌رك آقادمیانی ، دارالفنونی ، زاپیونی ، سرای‌قرالیی ، سلطنت سنیه سفارتخانه‌سنی، بیوك جاده‌لری والحاصل رهبرمزك بتون وعد ایتدیکی برلری کوردك . آرتق غازلر یانمش ، سوقاقلر غلبه‌لقدی . برکره شهرك آرقه‌سنده‌قالان پارته‌نون خرابه‌لرینی کورمك ایستدك : اسکی‌تیاترولر ، اسکی آنفیتیاترولر اوزرنده قدیم ستونلرینی کوسترن اوبنای یادکاری مقدمهٔ لیل آره‌سندن خیال میال تماشا ایتدك . خرابه ایچنده آهسته آهسته خطوه‌لرله برانسان شکلی طولاشیوردی ؛ حسین‌بك :

— ایشته آثار عتیقه مراقبلرندن بری ... احتمال که برآیدنبری کیجه‌لی کوندزلو بوراده وقت‌کچیرمکده‌در . بونلرك پاس قوقوسندن نه‌ذوق آلدقلرینی بردرلو آکلایه‌میورم .

دیدی ...

ایندیکمز یرلردن چیقه‌رق ، چیقدیغمز یوقوشلردن اینه‌رك واپوره عودت ایتدیکمز زمان اورته‌لق بتون‌بتون قارارمش ، « القاهره » بتون الکتریق فنارلریله بردمت کرهٔ منوره حالنی آلمشیدی ...

آقشام طعامندن بزم ایچون آریلان شیلری (چونکه طعام وقتی کچمشدی) یمکه اوطوردیغمز زمان واپور حرکته حاضرلا -

نیوردی : « — تام وقتنده کلشز! » جمله‌سی آره‌مزده طولاشدی .

توتون صالونده پك آز اوطوردم : بومشهوداتی قید ایتمك ایچون آرقداشلردن مساعده ایستدم .

بن یازارکن هرکس برر برر قاره‌لرینه چکیلیوردی . برازصوکره بن‌ده کوزلرمده براثر تعب طوبدم ...

...

ایرتسی صباح :

بوکون جمعه . واپوره بینشمکزك اوچنجی کونی . واپور صاللانیور ، کوچك بر فیرطنه وار ؛ کیجه برآره‌لق اویاندیغم زمان ینه بوصالینتی‌یی حس ایتمشدم . دها هیچ کیمسه قالقمامش ، هرکس اویویور . یکرمی درت ساعت صوکره اسکندریه‌یه واصل اولهجغز : « ورسای » نامی اون دردنجی لوئی‌یی ، « واندوم » ستونی ناپولئون بونا پارتی اخطار ایتدیکی کبی یکرمی درت ساعت صوکره واصل اولهجغمز شهرده ذهنه ، دارات دارایی زیر وزبر ایدن اسکندر کبیری اخطار ایدییور ؛ زمان قدیمك بویوك عسکری هندستان ایله یونانستان آره‌سنده برمرسای معتدل تشکیل ایتمك اوزره آفریقا ساحلنك اونقطهٔ منتخبه‌سنده اسکندریه شهرینی بنا ایتمشدی . متعاقباً یونانیلردن رومالیلره ، رومالیلردن عربلره ونهایت ید عادلهٔ عثمانیانه کچن بوبلدهٔ عتیقه موقع جغرافیسنك اهمیتی حسبیله موجودیت مدنیه‌سنی علی رغم الازمنه محافظه ایتمش ؛ قارتاج ، هالیقارناس ، تروا کبی بر خرابه حالنه دوشمکدن قورتلمش ... اورایه‌تقرب ایتدکجه روحده برطاقم خاطرات تاریخیه اویانیور ؛ ایشته شانلی بروقعه‌که اوزرندن اون اوچ‌عصر کچمش اولدیغی حالده‌طراوت اصلیه‌سندن هیچ برشی غائب ایتمه‌مشدر : اوت ، هجرت نبویه‌نك یکرمنجی سنه‌سی ، یوسنهٔ میارکه‌نك شهر محرم الحرامی ، بوآیك ایلك‌جمعه‌سی ایدی‌که حضرت عمروبن‌العاص اورایه لوای اسلامیتی رکز ایتمش ، قلوب مصریونه بتون برسمای هدایت آچمشدی ... حافظه یالکز بو وقعهٔ مبجلهٔ تاریخیه‌نك یادیله اکتفا ایده‌میور : بوراده حکمران اولان خلفای عباسیه‌نی ونهایت بر « آتشپارهٔ جلادت » اولان سلطان سلیم اولك برحمله‌ده بورانی تسخیر ایدن قبضهٔ آهنین سطوتنی دوشونیور .. صوکره دهلیز حافظه‌دن برر برر بتون فلاسفهٔ قدیمه ، ارسطولر ، بطلمیوسلر ، اسکی معبدلر ، اسکی کتابخانه‌لر ، اسکی فنلر ، اسکی ادلر مسابقتکارانه برتلاش‌ایله کچوب کچوب کیدییور .. دها صوکره کنار دریای تصوره یکدیکرینه صارلمش ایکی نعش قلب کلیور : انطوان ایکی قلهٔ‌ئوپاترا .. اوایکی سودازدهٔ مشهور بوراده بولشمشلردی . بوتخطر ، نظرخیال اوکنده ، بتون برهالهٔ حسن وعشقك پردهٔ کثیف تاریخیسنی قالدیریوریوردی : محیط برضیا ایچنده بری برینی‌قوجاقلایان ایکی روح معاشقك انظار استغراقی تماشا ایدییورسکز....

صالونده حالا کیمسه یوق . واپورکیتدکجه اشتداد ایدن صالینتی ایچنده یولنه دوام ایدییور . کندی کندیمه قهوه آلتی ایتدم . صوکره برکره اطرافه کوز کزدیرمك اوزره کوکرته‌یه چیقدم : اطرافده نه قره‌دن اثر واردی ، نه‌کزك مستویت افقیه‌سندن . بیاض بولوطلرله قاباران کبودیٔ سما ایله بیاض کوپوکلو کبودیٔ دریا آره‌سنده قالمشدق . سرد وشدید برباد غربی واپورك بتون ایپلرینی بر صفیر اضطراب ایله اوتدیریوبور ، بتون تنته‌لرینی مدهش برچارپنتی ایله صارصیور ، باجادن چیقان اسطوانهٔ دخانی جهت معکوسه‌یه طوغرو یاتیریوردی . بتون کمی حرکات امواجه بویون اکیور .. کاه باشدن ، کاه یاندن یالپه ایدییوردی . کوکرته اوستنده مقاومتلی بر ایکی یولجیدن باشقه هیچ کیمسه یوقدی . بو طبیعت متهوره ، شوبحر پراختلاج ایچنده کندی کندیمه ایدم : بوتنهالق بنی تدهیش ایتدی . شوعناصر غضوبه‌یه ، شوقوای غیر محدوده‌یه قارشی آیاقلرمك آلتنده مدهش بر تهدید انهدام ایله چاتیردایان سفینهٔ کمینه‌دن باشقه صاریانه‌جق برواسطهٔ مادیهٔ نجاة یوقدی . کورمه‌مك ، بوعجز ومتروکیتدن بی‌خبر قالمق ایستدم . مع مافیه صالونه کیرمه‌دن بر دفعه اوچنجی موقع یولجیلرینه باقدم : غلبه‌لقلری ایچنده اونلر دها متروك ، دها تنها ، دها بدبخت ایدیلر ؛ هیچ بریسنك هیچ بر طرفی کورنمیور ، هر بری یاغلی برپاچاوره ایچنه صارلمش یاتیوردی ؛ یونلرك یوغچه‌لرندن . هکبه‌لرندن کندیلرینی آیرمق ممکن دکلدی : اوقدر بوزولمشلر ، اوقدر اورتونمشلردی ؛ دکز کاه وبیکاه بویغنلری رشاشهٔ تهدیدی ایله ایصلاتیوردی . بوآدملر شوولوله ، شو احتلاج ایچنده نصل اویویه بیلیورلر ، شو منفسی اولمایان قوندقلر ایچنده نصل تنفس ایده‌بیلورلردی؟ مجهول ، مجهول ...

صالونه کیردیکم زمان رمزی وحسین بکلرك سویملی چهره‌لرینی برماصه باشنده قارشی قارشیه کوردم . یوزلرنده خفیف برصولغونلق ، بللی بلیرسز بر معنای نا‌خشنودی واردی . صوردیلر :

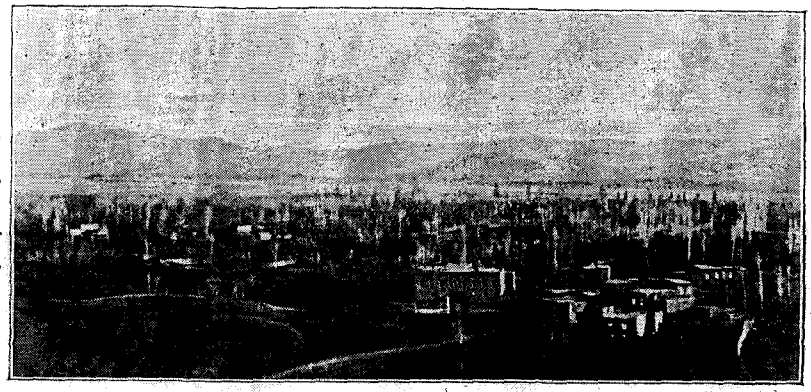
— نصل ؟

هوایه ، دکزه دائر معلومات آلمق ایستیورلردی .

— نه پك ایی ، نه پك فنا ... دیدم .

صوکره بری بریمزه کیجه‌لرمزی نصل کچیردیکمزی حکایه ایتدك ....

اوکلن طعامی زماننده صالونه چیقان یولجیلرك عددی درت بشه بالغ اولدی . اوته کیلر قماره‌لرندن چیقه میورلردی ؛ هپسنی دکز طوتمشدی ؛ دکز طوتمه‌سی : اوت ، بوحال فرانسزلرك داء البحر دیدکلری مرض موقتدر . دکز طوتانلرك درجهٔ اضطرابانی آکلامق ایچون چهره‌لرنده کی رنك وحالی کورمك کافیدر : بتون اوچهره‌لر سیاهه مائل برصولغونلقله صارارير ، بتون ملاح وجهیه‌یه خطوط آلام ترسم ایدر . بربارناتوانی آلتنده بتون موجودیت بدنیه ازیلمش کبی کورونور ... بوحال مرضی‌یه قارشی‌یك چوق دوالر توصیه ایدلمش وفقط هیچ برندن نتیجهٔ مطلوبه استحصال اولنه‌مامشدر . « الك کوزل چاره کوکرته‌یه چیقمق ،

(وان شهرینك منظرهٔ عمومیه‌سی)
La vue générale de Van.

آچیق هوایه‌قارشی اوطورمقدر!» دییورلر ؛ فقط بوکاده تحمل ، غایت متین برقوهٔ تحمایه لازم ؛ چوجوقلرك ، قادینلرك ، عصبی ارککلرك الندن کله بیله‌جك شی دکل ... دکز طوتمه‌سنك انواعی وار، دکزهرکسی برطرز خصوصیده طوتیور : بری یاتمق ، لاینقطع یاتمق ، قیملداماق ، قماره‌سندن چیقمامق ایستیور ؛ اوته‌کی اوطوره‌میور ، دائماً کزینیور، خطوات‌عصبیه ایله‌کوکرته‌ده، صالونده متمادیاً تك وتاز ایدییور ؛ بر- اوچنجیسی مرضی برداشتهای معدیه‌یه طوتیلیور ، کندیسنه اویله کلیورکه‌معده‌سی هرزمان بوشدر ؛ بعضیلری بواشتهانی انجق بعض مأکولاته قارشی حس ایدییورلر : ایشته بریولجی‌که برعارضه چوجق کبی دوداقلرینی برلیمون ایچندن آیره‌میور؛ایشته بردیکری‌ده بیسکویه صارلمش ، فاره کبی متوالیاً کمیریور .. دکز طوتمسی اثری اولهرق مدهش، مصدّع برکوه‌زه‌کسیلنلرده وارمش ! ... دکزك بوتعرضاتنه قارشی کندمده برمیل مقاومت وار ، بو احوال فوق العاده‌یی دها شیمدی‌یه‌قدر وجودمده حس ایتمدم؛ حس ایتمدیکم برشیدن دها زیاده بحث ایتمیه‌جکم ...

اوکلن طعامی زماننده یمك ماصه‌سی هان بوش کبی ایدی ! آنجق بش آلتی کشی سیرك سیرك اوطورمشلردی .. بر آره‌لق سوزفیرطنه اثناسنده ملحوظ‌الوقوع قضایاره انتقال ایتدی ؛ باش قپودان او- غولتولی برفرانسزجه ایله دیدیکه :

— هوا آچیق،هرزمان ارتفاع‌ممکن .. پارا کته‌مز ، قرونومترومز ، بوصله‌مز منتظم .. ماکنه‌نك‌مقاومتندن‌امینز .. واپور آچیق دکزده کیدییور ، یولزی غائب ایتمدیکچه هیچ برمخاطره یوقدر ؛ حال بوکه آلاتمز مکمل اولدقجه یولزی غائب ایتمیه- جکمزدن امین اوله بیلیرز ..

صوکره یوکلیردن بری حکایه ایتدی:

— سویش قانالنك عملیات حفریه‌سنده استخدام اولنمق اوزره برچوق مالطه‌لی عمله جلب اولنمشدی،ختام عملیاتده بونلری‌مالطه آطه‌سنه‌قدر یوللامق‌ده‌شرائط مقاوله‌دندی. قانال اچیلدی ، عملیات بیتدی ؛ بر موجب مقاوله عمله‌یی مالطه‌یه قدر کوتورمك‌اوزره برواپور طوتلدی ؛ عمله اسکندریه‌دن بو- واپوره ارکاب ایدلدی . سما صاف ، هوا ساکن ، دکز راکددی . واپور اوچ‌کونده مالطه‌یه واصل اوله‌جق ، همان اوکون‌عمله‌یی چیقاره‌رق عودت ایده‌جك ، آلتی کون نهایتنده‌یه اسکندریه‌ده بولنه‌جقدی. آره‌دن برهفته کچدی ؛ مالطه‌یه کیدن واپوردن اثر کورونمدی . آخرته مالطه‌دن تلغرافله معلومات‌ایستدی . شویله برجواب آلدی: « اویله بر واپوره دائر بوراجه معلومات یوقدر .» اون بش کون کچدی ؛ حالاخبر ، حالامعلومات ، حالاواپوردن براثر یوقدی . بتون بحر سفید لیمانلرینه تلغراف چکیلدی ؛ مارسلیادن ، جزایردن ، ازمیردن، استانبو- لدن ، بیروتدن کمی‌یه دائر خبر صورلدی ؛ هرطرفدن کلن جوابلر متحد المآل ایدی :

« مجهول ! » ... آرتق اسکندریه‌ده هرکس واپورك غرق ونابدید اولدیغنه حکم ایدییور، مأیوس اولیور ، فقط هیچ کیمسه صورت وقوع‌قضایی ایضاح‌ایده‌میوردی. کونلرکچیور، هرکسك ظن وتخمینی‌کسب قوت ایدییور، یأس وفتور آرتیوردی ... اوتوز اوچ کون صوکره برصباح اسکندریه‌لیماننده‌شایان‌حیرت بروقعه ظهور ایتدی : مالطه عمله‌سنی حامل اولان کمی‌عودت ایتمشدی .. هم‌ده‌نه‌صورتله بیلیرمیسکز؟ بتون‌حامل اولدیغی‌عمله‌یی کری کتیرمك صورتیله !... هرکس واپوره‌شتاب ایتدی ، بتون قلبلرده خلجانلی بر تجسس واردی .قپودان‌استیضاح‌ایتدیلر. قپودانك جوابی پك بسیط‌اولدی، دیدی که : « مالطه یوق ...»

بتون سفره‌ده‌بولنانلر کولدیلر. قپودان ایضاح ایتدی :

— اوله بیلیر ، دیدی ؛ حسابلرمی شاشیرمشلردر ؛ برکره یاکلشلق باشلایخچه آرتق تصحیح واصلاح پك مشکل اولور . کمینك‌نرده بولندیغی‌بیلنه‌مز. اونلرده کندی حسابلرنجه مالطه آطه‌سنك بولندیغی نقطه‌یه کیتمشلر ؛ حال‌بوکه‌حسابلری یاکاش اولدیغی ایچون آرادقلری نقطه‌ده‌آطه‌یی بوله‌مایخچه : « آطه یوق ، مالطه یوق ... » دیمشلر ، آرامشلر ، آرامشلر ، عودت ایتمشلردر... کیم‌بیلیر ؟ بلکه پوصله‌لری بلکه پارا کته‌لری بوزوقدی ؛ بلکه هوانك قپانقلغی‌ده بوکا منضم اولمشیدی...

صکره سکوت ... دهاصکره بنه‌فیرطنا حکایه‌لری ، دها مدهشلری ، دها خلجانآورلری ...

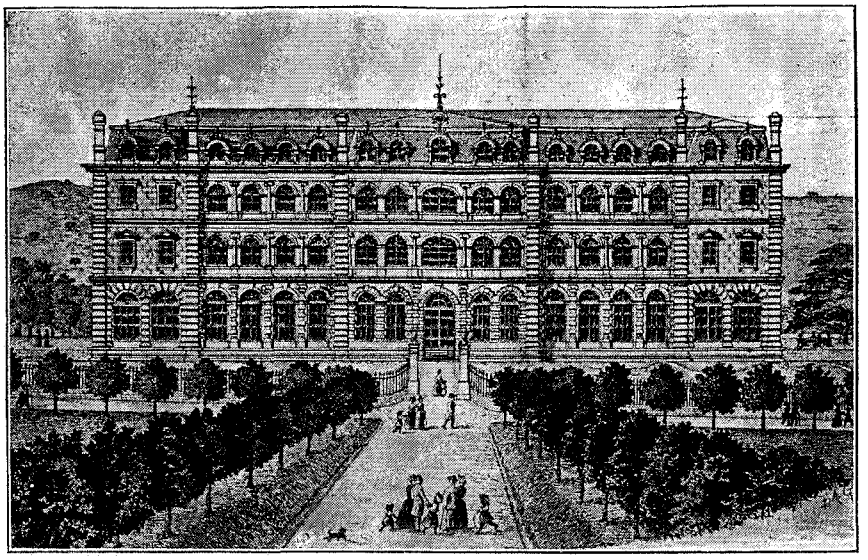
یمك ماصه‌سنی ترك ایتدیکمز زمان قلبلرمز برهیجان‌هراس ایله مشحون‌ایدی رمزی بك میرلداندی :

— اوف، بوقورقونج حکایه‌لر ...

صوکره :

— دعوت نسیان ایچون سزه بر سر کذشت مضحك‌نقل ایده‌یم، دیدی :

بزرجالر. تشکرلر ایتدك ؛ اوحکایهٔ سر کذشته باشلادی :

(بیروت جوارنده عین صوفرده انشا وکشاد اولنان یکی مسافرخانه)

L'Hôtel Aïn Sofar, nouvellement construit et inauguré à Liban.

— آثار ادبیه‌یه نه قدر مراقلی - اولدیغمی بنی بیلنلرك هپسی بیلیر ... حال بوکه او قادینك قدرت قلمیه‌سی اوقدر ثنا اولنیوردی‌که مطلقا براثر قلمیسنی ، اوفاق بر سطر یازیسنی کورمك آرزوسنه دوشدم . اوزمان بر صیفیه‌ده اقامت ایدییوردم که بو اقامت موقته اوقادینله آره‌مزده برده قومشولق مناسبتی حاصل ایتمشدی . مع‌مافیه یمین ایده‌بیلیرم که بن کندیسنی هیچ کورمدم . هیچ‌طانیمازدم ؛اونك براثرینی‌اوقومق آرزوسی بو مجهولیته رغماً آرتوب کیدییوردی.نهایت نه‌اولدی بیلیرمیسکز ؟ .. برکون اعلان عشقی متضمن برشی ، اما آتشین کلمه‌لردن مرکب برتقلید نامهٔ صمیمیت ، اکر جعلیتی‌یلنسه‌یك کولنج اولەجق برشی یازدم؛ کندیسنه کوندردم . بوندن باشقه چاره‌تصور ایده‌مه‌مشدم ؛ کندی کندیمه دییوردم که : « بوکا مطلقا برجواب ویره‌جك .. شیمه‌سز شدتلی‌برجواب‌رد؛ فقط هرحالده برجواب؛ بیکاده لازم اولان بودکلی ؟ » بوصحا کمه‌جك کفایت‌ایدییوردی؛ دها شیمدیدن سوینیور، اللریمی اوغوشدییوردم . نهایت اونك بر - آرینی ، اوقدر مدح اولنسان قلمنی کوره - جکدم ؛ بونم ایچون‌برموفقیت کافیه ایدی ـ بر استلذاذ قبل التذوقله دیلمی شاپیر - داتیوردم... برکون کچدی ، جواب یوق؛ ایکی کون کچدی، ینه یوق ؛ اوچنجی کونی ایدی، آمان یارب ، اوکونی‌اودقیقه‌یی‌اونوتمق احتمالیوقدر؛ اونك‌اوشاغنی الندە برمکتوب ایله قارشیمده کورونجه نه‌قدر ، اما نه‌قدر سوینمشدم . بعض تجسسلر اولورکه برانفعال نفسانی نسبتی آلیر ؛ بنم‌مراقم‌ده بودرجه‌یی بولمشدی . سزی تأمین ایدرم که مکتوبی آلمق اوزره اوزاندیغم ال بر خزان یپراغی کبی تیتریوردی . صوکره عین رعشه ، عین خلجان ایله آچدم ... نه‌کوره‌جکدم ؟ یار- ڤاکت متهوره ایله مملوبرردیه ، یاخود ... اوح! بوایکنجی فرضیه‌یی دوشونمك بیله ایسته میوردم؛ ذاتاً اونجه‌مقصود دکلدی... صوکره اوقومغه باشلادم : حیرت ! نه کوریور ، نه‌لر اوقویوردم ؛ کوزلرم آچیلمش اوللیدر ؛ مدهش بر قهقهه‌یی دوداقلرمله صیقیور ، ایصیریور، کیزلمکه چالیشیوردم. آح. اوتأثیری آکلامق‌ایچون اومکتوبی اوزمان بنمله برلکده اوقوملی ایدیکز ...

بزم مراقزی تشدید ایچون سکوت ایتدی .صوکره بر استعجال مضحکله دوام ایلدی :

— باقکز، عزیزم ، مکتوب برصیره ، مقفا القابدن عبارت کبی ایدی : تنده جانم، غنچه دهانم ، تازه‌فدانم، قاشی کمانم، طوطی زبانم .. قائمه‌جزئدانم ، شکوفهٔ شکوفه دانم، زمین وآسمانم ، باغ وبوستانم ، شمعمله شمعدانم ، یتاقله یورغانم ، کیچمله قزغانم ، دیوارمله طوانم ... دها بیلمم نه‌هذیانلر ونهایت : مزید محتلو بکم‌افندم ... بوالقاب مضحکه‌دن صوکره‌ده عادی ، اما تویلری اورپرتەجك درجه‌ده عادی، برمحبتنامه ... بوقرائت بنی متحیر ایتمشدی . کوزلرمی قالدیروب‌ده قارشیمده‌کی اوشاغی حالا منتظر کورونجه بر جواب لزومنی حس ایتدم . بوکا، بومدهش‌عادیلکه قارشی نه‌یازه‌بیلیردم. صوکره عقلمه کلدی؛ یازدم : « بنم بتون مقصدم سزك اسلوب مشهورکزی کورمکه منحصردی. سودای‌ادبی‌ایله اختیار ایتدیکم بوکستاخلغی عفو ایدکز . جوابنامه کزی لفاً اعاده ایتمکی موافق عفت کوردم . باقی قبول معذرتمی نیاز ایدرم .» ایشته بوقدر. آره‌دن بیلمم نه‌قدر کچدی ؛ برکون اونك اوشاغنه ، اومکتوبی کتیرنه تصادف ایتدم؛ عارسزجه صیریته‌رق یانمه صوقولدی:« بکم، سزك عشقداشلغکز بزه‌طوقوندی ..یرمدن اولدم ..» دیدی.صوکره‌براتاطولی کویلوسی شیوه‌سیله حکایه ایتدی‌که اونك ویردیکی مکتوبی نصلسه اوشاق غائب ایتمش؛ بوصاو- روقلغی تضمین‌ایچون یکی‌جامع‌حولیسنده‌کی یازیجیلردن برینه مراجعت ایتمش ، چونکه جوابنامه‌نك نه‌دن باحث اولەجغنی تخمین ایلمش ایمش ؛ بکا کتیردیکی اعجوبهٔ قلمیه اوته کینك، اوقادینك قلمی دکل ..یکی‌جامع آوکوسی ادباسندن برینك اثری ایمش...

بز کولیوردق رمزی بك‌علاوه ایتدی:

— غریب دکلمی ؟ بوکون آرتق او - قادینك اسلوب قلمی حقنده هیچ برمیلم یوقدر . صانیورم‌که اونك افاده‌سی‌اوکاغد- ده‌کی مضحکات انشائیه‌دن عبارتدر ... بواعتقاد برکره حاصل اولدی، آرتق اونی دکیشدیره‌میورم . اعتقاد ! غریب‌قوت ...

واپور طالغه‌لر آره‌سنده یوارلانیور ، اپلر اوتیسور ، روزکار کاه اولویور ، کاه حایقیریوردی.

یارین صباح، اوت! یارین صباح اسکندریه‌ده بولنه‌جغز .

حضرت حقابی

شعر

عسکر چرکن

نقاره اوکده ، برمتحرك جبل کبی
کچمکده ذی وقار وطرب موکب ظفر ؛
سانجاق اورنك آل ایله فجر ازل کبی
فرق مهابتنده صاچار موجه موجه فر .

هرکس ، بیوك کوچك ، بیریکیر رهکذارینه
برانجذاب روح ایله ، پرشوق واحترام ؛
کوزلر طالار کذارش سطوتمدارینه ؛
ایثار ایدر قدومنه هرنظره برسلام .

طورماز ، یورر کتیبهٔ رخشان مفخرت...
هرلحظه برتمایش خندان مفخرت
یوزلرده، سونکولرده ، قلیچلرده برق اورر .

قالماز غنوده کچدیکی یرلرده حس شان ؛
بعضاً طورر سلامنه برقیشله . . . ناکهان
برسیف آمرانه پارلدار : « سلام طور ! »

ت . قدری

مصاحبهٔ فنیه

تعشیر زمان — برکون یکرمی درت ساعت — برساعت یوز دقیقه — بر دقیقه یوز ثانیه — حسابده سهولت ، تطبیقده عسرت — توزون — توزونك صوده حلی — هوای نسیمینك تشکلی حقنده فرضیات جدیده — ورملك تداویسی : « توبرکولین » نك تطبیقی .

اصول تعداد وترقیم « اون » عددی اوزرینه مؤسسدر . بوسایه‌ده بردن نهایت ویرلین مقداره قدر قولایجه حساب ایدلمك میسر اولمشدر . حساب کتابلرینك مبادیسنده تعداد وترقیم اعشاری حقنده معلومات ویررلر ، محسناتی کوسترلر .

بتون مقیاساتك بواصوله تطبیقی حساباتده پك بیوك بر سهولتی موجب اوله‌جق وعالم مدنیت ترقیات فنیهٔ حاضره‌سیله متناسب مقیاساته صاحب اوله‌جق ایدی . بوسهولت میدانه چیقمش و بر ایکی مستثناسندن بشقه مدنیلر سهولت وفائده‌سنی تخمین وتقدیر ایتدکلری مقیاساره صاحب اولمشلردر . ارضك چوره‌سنی اولچه‌رك وبو چوزه‌نك قرق میلیونده بزینه « مترو » دیه‌رك طوللر ایچون ثابت براولچی بولمشلر ومتروی اونه ، یوزه ، بیکه تقسیم ایله « دسیمترو ، سانتیمترو ، میلمترو » دینیلن اجزاسنی اونر اونر کوچلتدکلری کبی اون ، یوز ، بیك مثلی آله‌رق « دەقامترو ، هکتومترو ، کیلو مترو » دینیلن امثالی‌ده اونر اونر آیرملردر . طول مقیاس اساسی اولدیغنه کوره بر سانتیمترو مکعبك حاوی اولدیغی صاف صویك اغرلغنه غرام دیه‌رك بونی‌ده ، وبر دسیمترو مکعبك حجمنه لیتره دیه‌رك بونی‌ده اون حسابنه تابع قیلوب ثقلت وحجم ایچون اعشاری اصولی وضع ایتمشلردر .

انکلتره‌دن بشقه اوروپاك بتون ممالکنده شمدی بومقیاسات مستعملدر . خیلی سنه اقدم بزده‌ده قبول ایدلش اولان بواصول ایکی سنه‌دنبری دائرهٔ تطبیقه‌ده کیرمشدر . یکی اوقه ، یکی درهم ایله آلش ویرشه مشتری واصناف کیندکجه آلشمقده‌در .

طول ، حجم ، وزن مقیاسلرندن صکره صره زمانه کلمشدر . ارباب فن شمدی تعشیر زمان مسئله‌سیله اشتغال ایدیور . زمانك اصول اعشاریه اوزره تقسیمی بالنظریه پك قولایدر . لکن دیکر مقیاساتك تبدیلندن وخلقك سنه‌لردنبری اعتیاد ایتدیکی بر اولچیدن محرومیتندن نه قدر مشکلات چیقدیغنی کورلمشدر . حالبوکه سائر مقیاسات هربره کوره متبدل ایدی . بری برندن آلش ویرش ایدن اقوام اوزون حسابله تبدیل مقیاساته مجبور ایدی . شمدی هربرده مقبول ومعتبر اولان اصول تعمیم اولنیور . بنه مشکلاتك دفعی ممکن اوله‌میور . دنیانك هر طرفنده مقبول وبتون اقوامك مألوف اولدیغی تقسیم ازمنه اصولنی همان تبدیل ایله یکی صورته هرکسی آلشدیرمق نه‌قدر کوچ اوله‌جق ؟ اشته بو نقطه ارباب فنی دوشوندیریوردی طوغریسی بزده تعشیر زمان مسئله‌سی هنوز قابل حل عد ایتمیکمز ایچون بو بابده‌کی مذاکراتی قید ایتمك زحمتی کیمیور ایدك . فقط مسئله یقینلرده زیاده قورجالاندی . طرفدارانی اوصاتمه اوغراشیور . بتون غزته‌لر بومسئله‌دن بحث مجبور اولدی . بزده بوجبوریتی حس ایتدا

فرانسه‌ده « تعشیر زمان » مسئله‌سی حل ایچون ارباب تفنن واقتدار دن مرکب وهم زمانك ، هم‌ده شمدیه قدر اوچ التمش درجه‌یه تقسیم اولنه کلن دائره اونه ، یوزه ، بیکه تقسیمی مذاکره مأمور برقومیسیون تشکیل ایدلمشیدی .

قومیسیون زمان حقنده فکر ویردی . فقط اویله قولایجه دکل . تا اولنان لایحه‌لردن برطاقنده کونك یکرمی درت ساعته تقسیمی ترك ایدیله‌میه کوسترلمش ، بر طاقنده کونك اون ساعته یاخود یکرمی ساعته تقسیمی تکلیف اولنمش

عصرلردن بری برکون یکرمی ساعتدن عبارت طانلدیغی وبر سنه امتدادینه هرطرفده ، هرمملکده ، هرزمان بودرجه آلشلدیغی حالده بونی تبدیل امکانی اولدیغنی قومیسیون اکلادیمش که : باری ساعتك اجزاسنی ایدەلم . ساعتی التمش دقیقه یرینه دقیقه‌یه وبر دقیقه‌یی التمش ثانیه یرینه ثانیه‌یه تقسیم ایدەلم . کونك اون ایکی کیجه واون ایکی ساعتی کوندز ایتمه‌دن ایسه بردن باشلایوب ساعتلری درته قدر صایەلم . . . بوحسابله ساعت درتده ، یاخود کوندز ساعت دیمکه حاجت قالمیه‌جق . « ساعت سؤاله : « افندم ، اون طقوزی کچیور . » دیه جواب ویریه‌جك قومیسیون هنوز دائره‌نك

التمش درجه‌یه تقسیمی نظریه‌سنی تبدیل جهتنه کیمه‌مشدر. بوکاده قراروبره‌جك. فقط مسئله قرار ویرمکده دکل اجرا ات وتطبیقاتده‌در.

شمدی‌یه قدر زمانك تعشیری دوشو - نلمه‌مش، تحت قراره آلنمامش دکلدر. فرانسه‌ده کچن عصرده‌ده کونك اون ساعته وهر ساعتك یوزه، بیکه تقسیمی تصور اولنمش ایدی. لکن اللی عصرلق بر اعتیاددن بتون اقوامی واز کچیرمك اولایمیدر؟ کی قراردہ ساعته طوقونلمیور، بالکز یکی دقیقه اسکیدن دها قیصه اولیور. اسکینك التمشی، یکی دقیقه‌دن یوز. بناءً علیه اسکی دقیقه‌نك اونده التیسی بر یکی دقیقه‌یه معادل اولهحق. بر اسکی ثانیه‌نك یوزده اوتوز التیسی‌ده بر یکی ثانیه اولور. شمدی‌یه قدر هرکسك قوللانه کلدیکی وسنه‌لردن بری صاقلادیغی ساعتلری دکشدیرمك ا- تمالی‌ده پك آزدر. یکی اصوله کوره ساعتلرك ماکنه‌لری کشه‌جك. اوپله یا، ثانیه‌لری کوسترن وساعت مینه‌لرینك برکوشه‌سنه صیقشدیریلان دائره‌جك کفایت ایتمز. مادامکه هرساعت یوز دقیقه‌یه منقسم اولهحق وساعتك یوزه منقسم مینه‌سنك مرکزینه عقرب ایله یلقواندن بشقه بر اوزون ابره دها علاوه اولهرق بوابره‌ده دقیقه‌ده بردفعه تکمیل ساعتك چوره‌سنی دور ایله ثانیه‌لری کوسترمك لازم کله‌جك. بوده ترتیبات جدیده‌یه متوقف. واخاصل بش بیك سنه‌لك اعتیادن عالم انسانیتی واز کچیرمك برقومیسیونك کاری اولمسه کرك. بلکه شمندوفر ووابور قومپانیه‌لری یکرمی درت ساعتی بردن باشلایوب یکرمی درده قدر صایمغی مقبول طوتارلر. قبل‌الظهر، بعدالظهر کبی تعبیرلری تعرفه‌لرینه درجدن وارسته قالیرلر. بونك‌ده اعتیاده احتمال که تأثیری اولور. هرحالده زمانی تعشیر ایچون زمان کچه‌جك.

* * *

کیمی زمانی دوشونیور، کیمی‌ده هوایی. بادئ حیاتمز اولان هوانك ترکیبی وبوترکیبه نصل ایردیکی بشقه ایش بوله‌میان ارباب فن وتدقیقی اشغال ایده‌کلمشدر و ایدیور. نته‌کیم سوز بوله‌میان هوانك کوزللکندن، فائدهدن بحث ایدر. هوانك اجزای مشکله‌سندن دکلسه‌ده هواده موجود اولان بر عنصرده «ئوزون» در. هوانك آزوت ومولدالحموضه اسمنده ایکی جسم هوائی اختلاطندن حاصل اولدیغی واچنده بر آزده حامض قاربون بولندیغی ویکیدن برجسمك دردنجی عنصرده کشف اولندیغی معلومدر. «ئوزون» الکتریق جوّی‌نك تحت تأثیرنده بردرجه دها تحمض ایتمش مولدالحموضه‌در. خاصهٔ شفا بخشایی وار، مضاد تعفن خدمتنی کوریور. حتی ئوزون صنعی اولهرق استحصال اولنیور ومتورملره بوندکله نفس آلدیریلیورده تداویسنه چالشیلیور. شمدی‌یه قدرئوزون‌هپ هواده آرانیوردی. شمدی ارباب تدقیقدن بری بونی شدتلی برتضییق التنده صوده حل ایتمك یولنی دوشونمش، بولمش، کوسترمشدر. ئوزون محلولی، خاصه‌لی وهردرلو طفیلاتدن عاری برمایع شافی مقامنده قوللانیله بیله‌جك. صولرك ومایعاتك تعقیمی ارباب حفظ‌صحتك الك زیاده اشتغال ایتدیکی مسائلدندر. ئوزون صوده محلول اولورسه بوصومواد متعفنه‌دن وطفیلاتدن عاری کوریله‌جك. ئوزونك قابلیت انحلالیه‌سنی اثبات ایلین و حل ایدن ذاتده تشکر اولنه‌جق.

* * *

ئوزونی بری حل ایده طورسون بر دیکر صاحب تدقیق هواده نصل اولوب ده بوقدر مولد الحموضه بریکدیکنی حسابله اوغراشمقده‌در. بعض تشکلی پك قدیم اولان قیالرده کوکرت ترکیلرینه تصادف اولنور. بونلرك مولدالحموضه ایله امتزاجه حرصلری وار. نصل اولوب ده امتزاج واقع اولهدن قالمشلر؟ دیمك که هواده مولدالحموضه بوله. مامشلر. بوق ایمش که بولسونلر. مولد. الحموضه حیات حیوانی نك باعثیدر. بوسایه‌ده تنفس ایدرز. پیسله‌نن قائمزی تمیزلرز.

حالت ابتدائیه‌ده کرهٔ ارضده شدتلی بر حرارت واردی. بو حرارت امتزاجات کیمیویه‌یه مانع ایدی. ذرات عناصر طاغنق ایدی. تدریجاً ارض صغودقجه کیمیوی ترکیبلر وقوع بولدی. ازوت غازی بشقه‌لریله امتزاج ایتمدیکندن بیرکسی، یو قاری قالقدی، ایلك هوایی تشکیل ایتدی. احتراقاتدن حامض قاربون حاصل اولوب بوده یوقاریلادی. آزوته قارشدی وسطح‌ارضده نبات ظهور ایتمکه باشلادی. نباتات بوکون اثبات ایدلمشدرکه آزوت ایله حامض قاربون مختلطی ایچنده نشوونما بوله بیلیر. ادوار ابتدائیه‌ده نشوونما بولان نباتات جسیمه‌دن بیوك بیوك اورمانلر حصوله کلدی. نباتات بنیه‌سی ایچون لازم اولان قاربون عنصرینی هوادن آلدی، بسلندی، یرینه مولدالحموضه‌یی سرپست براقدی. بوصورتله مولد الحموضه چوغالدی. حیات حیوانی ارض اوزرنده ظاهر اولدی، کلیشدی، تکثرایتدی. اشته هوانك تشکلنه دائر اورته‌یه قونیلان نظریه بودر. دیمك که نباتلك تاثیریله تدریجاً مولد الحموضه زیاده‌لشمش. بوحالده هوای نسیمی‌یی انسانلر وحیوانلر صرف واستهلاك ایده‌ایده نهایت پیسله‌ه‌جکلرندن قورقاملیدر. بر طرفدن پیسله‌نن هوایی نباتات تمیزلمکده‌در. بز نباتاتك، نباتات بزم ادامهٔ حیاتمزه، واسطه اولیورز. عالم‌ده‌شمدی بوعالم اوله‌رق کیدییور. عصرلرجه دها پایدار اولهحق. فقط کیت کیده ارض صغو مقده ونباتات وحیواناتی بسلهمك استعد ادینی غائب ایتمکده ایمش. بیکلرجه‌سنه صکره سنك‌ده بز شمدیلك طاسه‌سنی چکمیز.

* * *

کچن هفته ایچنده عالم طبابت ورمك تداویسی حقنده المان مطبوعاتندن برینك نشر ایتدیکی فقره اوزرینه انظار دقتی آچمشدر. بومدهش ومخرب انسانیت اولان خسته‌لغك چارهٔ تداویسی کوستریلیرده کیمك نظردقتنی جلب ایتمز. لکن ورمك تداویسی ایچون کوستریلن چاره وعلاجلر شمدی‌یه‌قدر تأثیر کوسترمه‌مدی. دوقتور قوخ‌نك تکمیل عالم انسانیتده برتهالك منتدارانه ایله قارشولانان کشفی‌ده اصلسز دکلسه بیله

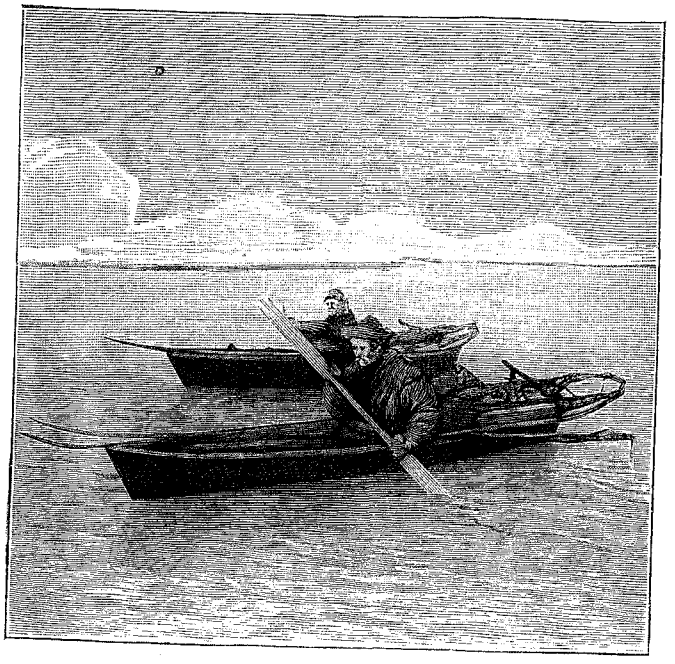
طقوز بیك فرانق اعطا ایدلمشدر .

تکمیل جمع اولنان پارهنك مقداری الی یوز اون یدی بیك یوز سکسان التی فرانکدر کہ سفینهنك مجموع مصارفی بونك تمام پشده اوچیدر .

فرام، [نوروج لسانندہ « ایلری! » دیمك ایمش] ثروت فنون قارئین کرامنه بو سفینه پك یاقنجی اولمسه کرکدر ؛ مع مافیه شو صرده برکره دها بحث وتعریفی فائدهدن خالی کورمیورز .

یوقاریدن بری عرض ایتدیکمز اوزره فرام سفینهسی نانسن سیاحتنك اس الاساسنی تشکیل ایتدیکندن بوکا فوق العاده اهمیت ویرلمشدر . تکلیفی قبول اولنوبده پارهلر طوپلانیر طوپلانماز نانسنك ایلك ایشی بو کمیی بی ایصمارلامق اولدی . قوله‌ن آرشهر نامنده بر سفینه معماری سیاحك افکارینی تماماً آکلیهرق ایشه باشلادی ، بر چوق اوغراشدقدن صکره فرامی وجوده کتیردی. فرام قیزاقدن اینديرلدیکی زمان برخفیف یلکن سفینهسی ، یاخود سریع بر واپور دکل بوزلرك مهاجماتنه مقاومت ، بوزلر ایچنده اوزون اوزون طولاشمغه خدمت ایدهجك امین وصیجاق بر قلعه ، بر قلعهٔ سیاره ایدی .

بوزلرك تضییقنه ممکن اولدیغی قدر مقاومت ایدهجك ، بو تضییق خارجی نه‌قدر شدید اولورسه اولسون وهانکی استقامتله کلیرسه کلسین آندن متأثر اولمیهجق بر تکنه ... نانسنك ایستدیکی سفینه بو ایدی؛

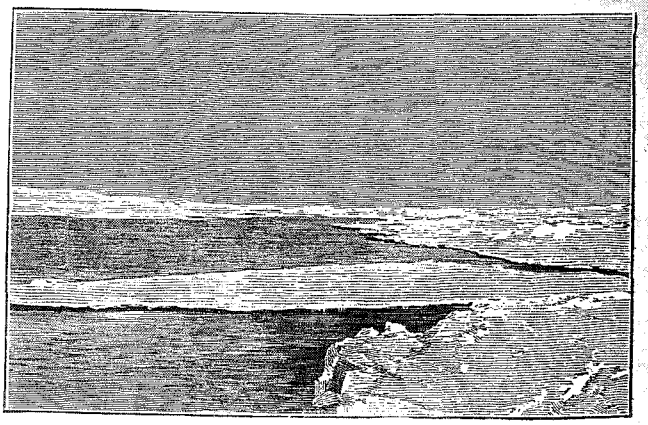

[قطبه طوغرو : قطب دکزلرنده صندال سیاحتی]

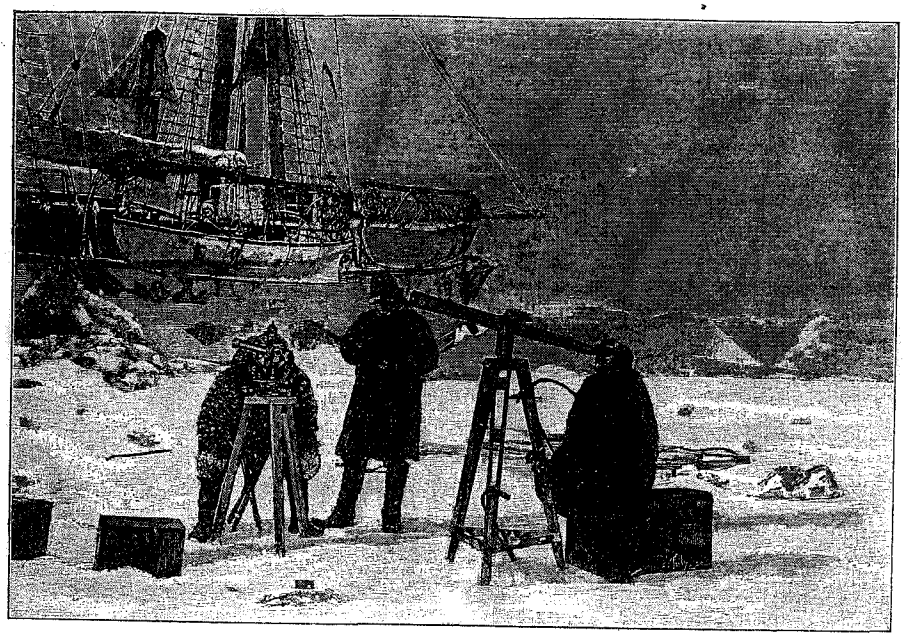
ایشته فرام معمارك الندن بو شرائطی کاملاً حائز اولهرق چیقمشدر . برده بوز دریالرنده سیاحت ایچون کمینك غایت خفیف وبویسز اولمسی لازم کلیوردی ؛ نانسن ایستیوردی کہ سفینهسی مثلا یوزیتمش طونیلاتهدن زیاده طارتماسین ، حساب کتاب ، نهایتہ اوچ یوز یدی طونیلاتهیه قدر چیقلمق اقتضا ایتدی . بویده ممکن مرتبه قیصه طوتلدیغی ایچون فرام کوس کودوك ، طبم طیقیز برشی اولدی ؛ فقط اك کوچك ترتیباتنه وارنجهیه قدر بیوك بردقت واعتنا ایله یاپلدی.

بوز پارچهلرینك پنجهٔ حملاتندن قولایجه صیویشوب قورتلمق ایچون سفینهنك خارجاً هیچ برچیقنتی ، حتی دوز بر سطح بیله عرض ایتمهمسی ده ملتزم اولدیغندن تکنهیه عادتا اوزونجه وایکی اوجی سیوری بریمورطه شکلی ویرلمشدی.

فرامك اخشاب طرفلری ایچون اوتوز سنهلك قورو اعلی ایتالیا میشهلری استعمال اولنمشدر . تکنهنك دیکر جدارلردن صرف نظر یالکز تحته اولان تختی آلتمش یدمش سانتیمتردر . فضله اولهرق اقتضا ایدن محللری دمیرلرله باغلانمش ، تزیید مقاومت ایچون داخلاً ده برچوق دیرسکلر، قوشاقلامهلر، باغلرعلاوه ایدلمش وما کنهلر، قازغانلر فلانلر بتون قیچ طرفه یرلشدیرلدیکی کبی مطبخ ، صالون و قاماره‌لرده او جهته صیقشدیریلهرق باش طرف نسبةً آزاده براقلمشدر . دومن و پروانهیه کلنجه — بالینه صیدینه مخصوص صندللرده اولد. یغی کبی — بونلرك تعمیرلرینه لزوم کورلدیکی، یاخود کمی بوز اوزرنده مدت مدیده قالمق لازم کلدیکی زمان اورادن یوقاری چکیلوب تعمیر ویا حفظ ایدلمك اوزره یانی باشلرینه برر دایك یاپلمشدر. برده دومن بوزلرك چارپمسندن قابل اولدیغی قدر قورتلمق

[قطبه طوغرو : مناظر قطبیه‌دن]

[قطبه طوغرو : قارلر ایچنده فرام سفینه‌سی وترصدات جویه]

تأثیرسز چیقدی . بونك اوزرینه هرکسده بر تردد حاصل اولدی . دوای حقیقی بولنسه‌ده هرکس متردد بولنیور .

دوقتور قوخك کشفی اعلانده استعجال ایدلدیکی وهمان بوکشفك تطبیقنه کیدیلهرك خطاده بولنلدیغی معلومدر . دوقتور قوخ دنیلدیکی کبی قوف برآدم دکل ایدی . میقروب عالمنده صاحب تدقیق وصاحب معلومات بر ذات ایدی . ورم میقروبلرینی اوره‌تهرك بونلردن استحصال ایلدیکی ماده ورمالری تشفیه ایده‌مدیسه‌بیله بعض حیوانات ورملی اولوب اولمدیغنی تشخیصه یارادی .

دوقتور قوخك « توبرکولین » ندن بعض ارباب وقوف قطع امید ایتمدی . بوکون انسانیته‌ده — تدقیقات وتجارتك توسیعیله — خدمت ایده بیله‌جکی تخمین اولندی .

دوقتور « نیمان » ك فکر وتجربه‌سنجه بوتخمین بوشه چیقمامشدر . بو ذات متورملری تشفیه ایچون بر « سردوم » بولمشدر . ورم میقروبی عضویتنه کیرمیین هندطموزلرینی برقاچ آی بو سرومله آلشدیردقدن صکره میقروبلری وجودلرینه ادخال ایتمش وتأثیر مهلکلرینی اکلامشدر . علتله معلول اولدقدن صکره تداوی ایتمش وتداویدن حسن ثمره استحصال ایلمشدر . اولا تدریجاً زیاده لشدیرمك اوزره وجوده « توبرکولین » شرینغه ایدیایور . بالاخره توبرکولینك اسپرتو ایله معامله‌سندن حاصل اولان رسوب ایله وینه زرق اصولیله مریض تداوی اولنیور . بونی متعاقب . طوغریدن طوغری یه ورم میقروبلرینك اورتمش وهوادن خالی یرده صاقلانمشی ایله شرینغه اولنیور . بویله‌جه خسته‌ده حال صلاح وحال عافیت کوریلیور .

بو اصول ایله متورم بر قاچ کشی تداوی اولنمش ، یعنی انسانلر اوزرنده تجربه اید - لمشدر . تداوی‌یی متعاقب صلاح حال باشلادیغی روایت اولنیور . مرضانك بلغملری معاینه اولنه‌رق کثرتله ورم میقروبلری بولندیغی حالده بعدالتداوی اوکسوروکك قالمدیغی وبلغمك ازالدیغی وافرازات ده کیت کیده میقروبدن‌ده اثر قالمدیغی سویلنیور . فقط روایات اوزرینه بنای احکام بشقه نقطه‌ده جائز اولسه بیله ورم کبی برمرضك تداویسنده جائز اولهماز . روایات ایله یالکز ارباب فن دکل ، هیچ کیمسه شبهه و ترددن قورتیله‌مز . بناءً علیه ورمك تداویسنه چاره بولندیغنه قانع اولمق وچاره بولان ذاته انسانیت نامنه ایفای وظیفهٔ منتداری ایتمك ایچون هیئات علمیه‌یه ویریله‌جك لایحه‌لره وبو هیئتلر طرفندن اورته‌یه قونه‌جق فکر و مطالعه‌لره انتظار ایتمك لازمدر . عجله‌نك تداوی‌ئه مین خصوصنده ضرریی دوقتور قو برابر هرکس‌ده اکلامش ایدی . عجله ایتم صبر ایده‌لم .

م . صادق

قطبه طوغرو

دوقتور فریدچوف نانسن

— کچن هفته‌دن مابعد —

دوقتور نانسنك قریستیانیا جم جغرافیه‌سندن طلب ایتدیکی شی هم‌دکه هم قره‌ده یورر بر سفینه ایدی . نانس دیه‌وردی‌که : بوکی‌یی بکا ویرك ؛ لز اولان طائفه‌یی ، ذخیره‌یی ، صندالل قیزاقلری ، کوپکلری ، حاصلی بتون‌ایه کلرمی‌ده دریغ ایتمیك ؛ بن بونلرله مملکت بیوك بر شان ، برشان ایدی قازاندیریم .

شوبیانات او زمان بتون جهان ایچون غایتله اهمیتلی برمدار مباحثات وا ضات اولمش ، نوروج اهالیسی تهیجه‌کا پاره‌لر طوپلامغه باشلامش و یالـ قرال ایکنجی اوسقار یکرمی بیك ق یعنی یکرمی‌بدی بیك‌یدی‌یوز سکسان فر ویردیکی کبی حکومت نامنه‌ده اوچ‌یوز سک

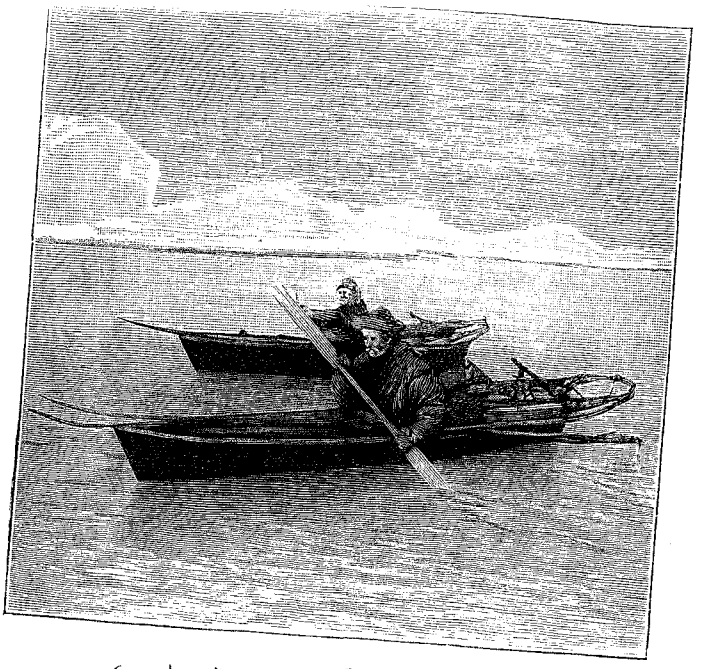
طقوز بیك فرانق اعطا ایدلمشدر .

تکمیل جمع اولنان پارهنك مقداری التی یوز اون یدی بیك یوز سکسان التی فرانقدر که سفینهنك مجموع مصارفی بونك تمام بشده اوچیدر .

فرام، [نوروج لسانده « ایلری! » دیمك ایمش] ثروت فنون قارئین کرامنه بو سفینه پك یاقینجی اولمسه کرکدر ؛ مع مافیه شو صرده برکره دها بحث وتعریفی فائدهدن خالی کورمیورز .

یوقاریدن بری عرض ایتدیکمز اوزره فرام سفینهسی نانسن سیاحتنك اساسی الاساسنی تشکیل ایتدیکندن بوکا فوق العاده اهمیت ویرلمشدر . تکلیفی قبول اولنوبده پارهلر طوپلانیر طوپلانماز نانسنك ایلك ایشی بو کمی بی ایصمارلامق اولدی . قولهن آرشهر نامنده بر سفینه معماری سیاحك افکارینی تماماً آکلیهرق ایشه باشلادی ، بر چوق اوغراشدقدن صکره فرامی وجوده کتیردی. فرام قیزاقدن ایندیرلدیکی زمان برخفیف یلکن سفینهسی ، یاخود سریع بر واپور دکل بوزلرك مهاجماتنه مقاومت ، بوزلر ایچنده اوزون اوزون طولاشمغه خدمت ایدهجك امین وصیجاق بر قلعه ، بر قلعهٔ سیاره ایدی .

بوزلرك تضییقنه ممکن اولدیغی قدر مقاومت ایدهجك ، بو تضییق خارجی نه قدر شدید اولورسه اولسون وهانکی استقامتله کلیرسه کلسین آندن متأثر اولیهجق بر تکنه ... نانسنك ایستدیکی سفینه بو ایدی؛

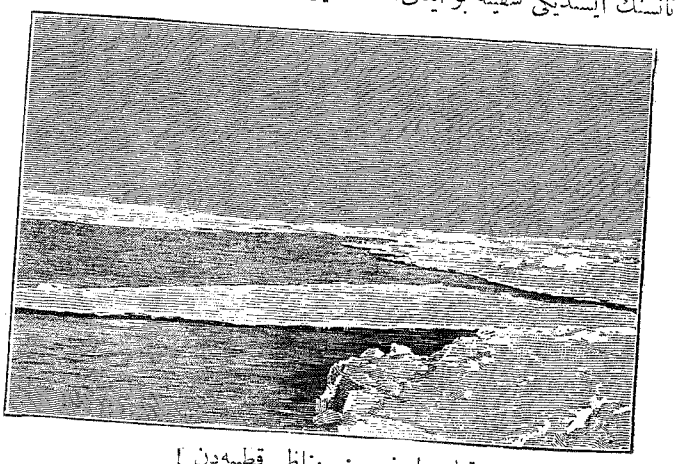

[قطبه طوغرو : قطب دکزلرنده صندال سیاحتی]

ایشته فرام معمارك الندن بو شرائطی کاملاً حائز اولهرق چیقمشدر . برده بوز دریا - لرنده سیاحت ایچون کمینك غایت خفیف وبویسز اولمسی لازم کلیوردی ؛ نانسن ایستیوردی که سفینهسی مثلا یوزیمش طونیلاتهدن زیاده طارتماسین ، حساب کتاب ، نهایت اوچ یوز یدی طونیلانه یه قدر چیقلمق اقتضا ایتدی . بویده ممکن مرتبه قیصه طوتلدیغی ایچون فرام کوس کودوك ، طیم طیقیز برشی اولدی ؛ فقط اك کوچك ترتیباتنه وارنجه یه قدر بیوك بردقت واعتنا ایله یاپلدی.

بوز پارچه لرینك پنچهٔ حملاتندن قولایجه صیویشوب قورتلمق ایچون سفینهنك خارجاً هیچ برچیقنتی ، حتی دوز بر سطح بیله عرض ایتمهمهسی ده ملتزم اولدیغندن تکنه یه عادتا اوزونجه وایکی اوجی سیوری بریمورطه شکلی ویرلمشدی.

فرامك اختشاب طرفلری ایچون اوتوز سنهلك قورو اعلی ایتالیا میشهلری استعمال اولنمشدر . تکنهنك دیکر جدارلردن صرف نظر یالکز تحته اولان ثخنی آلتمش یدمش سانتیمتردر . فضله اولهرق اقتضا ایدن محللری دمیرلرله باغلانمش ، تزیید مقاومت ایچون داخلاً ده برچوق دیرسکلر، قوشاقلامهلر، باغلرعلاوه ایدلمش وماکنهلر، قازغانلر فلانلر بتون قیچ طرفه یرلشدیرلدیکی کبی مطبخ ، صالون و قامارهلرده او جهته صیقشدیریلهرق باش طرف نسبةً آزاده براقلمشدر . دومن و پروانه یه کلنجه — بالینه صیدینه مخصوص صنداللرده اولدیغی کبی — بونلرك تعمیرلرینه لزوم کورلدیکی، یاخود کمی بوز اوزرنده مدت مدیده قالمق لازم کلدیکی زمان اورادن یوقاری چکیلوب تعمیر ویا حفظ ایدلمك اوزره یانی باشلرینه برر دلیك یاپلمشدر. برده دومن بوزلرك چارپمسندن قابل اولدیغی قدر قورتلمق

[قطبه طوغرو : مناظر قطبیه دن]

ایچون دیکر سفائن دومنلرینه نسبتله دها درینجه وضع ایدلمشدر .

فرامك باشلیجه مساحاتی شونلردر: صو کسیمنده‌کی طول — ٣٤ بچق مترو ؛ کوکرتهنك تکمیل طولی — ٣٩ مترو ؛ اك کنیش نقطه‌سنك عرضی — ١١ مترو ؛ صو کسیمنده‌کی عرض — ١٠ مترو ٤٠ سانتمترو ؛ دربنلك — ٥ مترو ٢٠ سانتمترو .

کمی، قازغانلری طولو اولدیغی تخمیناً درت یوز یکرمی طونیلاتو تقلتنده اولوب حال بوکه دها سکز یوز طونیلاتو یه قدر میدانی اولدیغندن ناسن بوکا آرقه‌داشلرینك و کوپکلرینك بش سنه‌لك قومانیه‌سی و سائره ایله برابر درت آی استیمله کیتمکه کافی کموری ده تحمیل ایده بیله‌جکدی .

ماکنه اساساً اوچ سیلندیرلی اولمقله برابر عند الاقتضا بونلردن یالکز بر ویا ایکیسنی استعمال ایتمك ایچون مخصوص موصلقلرله مجهز وایکی یوز یکرمی بیکیر قوتی حائز اولهرق بوقوتله فرام — پك زیاده یوکلو اولدیغی ، هواده راکد بولندیغی حالده — پك اعلی ساعتده الی یدی میل آلیردی .

یلکن ودیرکلره کلنجه — مرتباتنك قلتته مبنی — بونلرك برقاچ کشی ایله قولایجه وکوکرته اورزندن قوللانیله‌جق برحالده بولنمسی ضروری ایدی . یکرمی درت، یکرمی درت بچق مترو اوزونلغنده بر بیوك، ایکی ده کوچك دیرکدن و مجموعی بش یوز التمش مترو مربعنده متین وطایانقلی یلکنلردن عبارت اولان بو تجهیزاتیله فرام ایچه یوروك بر یلکن سفینه‌سی ایدی .

قیچ طرفه صیقشدیرلدیغی سویلدیکمز قاماره‌لر ، ایکیسی برر وایکیسی دردریاناقلی درت اوطه ایله برصالوندن عبارت اولوب بونلرك صوغوقدن محافظه‌سیچون دیوارلری اولسون، دوشمه‌لری اولسون ، طاوانلری اولسون هپ برودتك نفوذ وانتقالنه مانع مواد ایله ستر وتفریش اولنمش و بوله‌لرك آرمسنده رطوبت حصوله کله‌رك بالآخره انجماد ایتمسنی منع ایده بیلمك خصوصنده لینوله‌ئوم کبی، کچه کبی ، مانطار کبی، رمن تویلری کبی برودت ورطوبتك کچمسنه حائل اولهجق نه قدر مواد وارایسه جمله‌سندن استفاده ایدلمشدر .

قامارەلرك تسخینی ایچون مراجعت ایدیلن وسائطك بری ده پترولدر . ناسن یوله چیقارکن برلکده اون التی طونیلاتو پترول آلمش و بونی انبارده مخصوص یاپلمش معدنی خزینه‌لره طولدیرمشدر .

مأکولات انتخابنده‌ده پك زیاده صرف دقت ایدیلهرك بالکیمیاتحلیل ایدیلوب ده عدم مضرتی تبین ایتمین هیچ بر قونسه‌رو (صالاموره)، هیچ برمادهٔ مستحضره فرام کیلارینه قبول ایدلمه‌مشدر .

ناسن کمیسنه کوزل برکتبخانه ، بر چوق آلات رصدیه وسائره ایله برابر یدی دانه فوطوغرافی ماکنه‌سی آلمشدی .

ایکیسی طقوزر مترو طولنده سکز صندال ایله پترول ایله ایشلر برکوچك موشده فرامك جملهٔ متفرعاتندن ایدی . بتون بوتجهیزات وتدارکات تمام اوچ بیل سوردی .

ایشته دوقتور فریدچوف ناسن طقوز سنه‌دن بری مرسای خیالنده وجود ویردیکی زورق آمالی بوز دریالرینه ، برنقطهٔ مجهوله‌یه طوغرو بو سفینه‌نك آرقه‌سنده یدوب کوتورمشدر .

[مابعدی وار]

رسم ایله سیاحت

عین صوفر ارتلی

سوریه جولانی عنوانیله درج ایلدیکمز دفتر سیاحتده «عین صوفر»ده دردست انشا اولدیغنی بیلدیردیکمز جسیم اوتل بودفعه اکمال وکشاد اولنمغله مخبر مخصوصمز طرفندن کوندریلن رسمی پیشکاه قارئینه وضع ایدلدی . اسویچره اوتللری یه‌ستمنده وغایت دلنشین برطرزده انشا ایدیلن بو اوتلك بولندیغی عین صوفر موقعی سطح بحردن ١٣٥٠ مترو ارتفاعده و لطافت هواسیله مشهوردر . الك صیجاق ایامده بوراده کی درجهٔ حرارت کوندز ٢٠ : ٢٥ و کیجه ١٢ : ١٥ سانتیغرادی تجاوز ایتمز .

عین صوفر اوتلی بیروت — شام تیمور یولنك بیروتدن اوتوزنجی کیلو مترو سنده واستاسیونك جبهه‌سندەدر . اوتل استاسیونه طرفینی اغاجلر ایله سایه‌دار بریول ایله برلشدیرلمشدر . بوراده اوطورانلرك نظری اولا وادیٔ حمانیه متوجه اولوب وادینك منتهاسنده بیروت شهر شهیرینه مصادف اولهرق بحر سفیدك افقی ایچنده تمادی ایدر کیدر . اطرافده باشقه‌جه کویلر ، متعدد تپه‌جکلر و لطیف صحرالرده مشاهده اولنور . بوموقعدن هر طرفه شوسه ایله بالسهولة کیدیلمك قابلدر . مثلا ارزو اولنديغی صورتده عین صوفدن شوسه ایله بقاع العزیزه واورادن بعلبکه بش بچق ساعتده عربه ایله کیدیله بیلیر . عین صوفردن عالیه وسوق - الغرب ومکین کبی جبلك مواقع مشهوره‌سنه کیدیله بیلمك ایچون دخی شوسه‌لر موجوددر .

عین صوفرك صوبی غایت لذیذ وخفیفدر . بعض معدن صولری کبی «کوراتیف» اولدیغی ده ادعا اولنیور .

خانم مکتوبلری

محررى : صفوتى ضيا

— ٢ —

پرنزاد خانمدن بروسده وردنو خانمه

«کوشه‌سنده قارمه کوفی ایله «پرنزاد» یازیلی» غایت خفیف لیلاق قوقوسیله معطر دوز بیاض کاغدلر اوزرینه

وردنو ،

بوراده مدنیت ترقی ایتدکجه غریب غریب وقعه‌لر ظهور ایدییور ؛ مدنیت دیه‌کدن مقصدم نه اولدیغنی امینم که آکلیورسك ؛ «مدنی» خانملرمزك نعمت مدنیتدن شرف انسانیتدن نه قدر فائده‌لی نتیجه استحصال ایتدکلرینی کورمك ایسترسه‌ل شو برقاچ آی ایچنده جریان ایدن برمناسـ

عاشقانه‌نك سكا تاريخ حياتى نقل ايده‌يم‌ده ديكله ...

جانم، دوشوندكجه كوله‌مك ، كولدكجه تأثر ايتمه‌مك قابل اوله‌ميوركه ... بوندن اوچ‌سنه اول مكتب رفيقه‌لرمزدن نميده‌نك درت بش آى دوام ايدن برمعاشقهٔ ظريفانه‌يى متعاقب ازدواجنى پك اعلا بيليرسك ؛ سكا بوخصوصه دائر پك‌چوق تفصيلات‌ويرمش، اوآره‌لق بوازدواجك حيات آتيه‌سى ايچون‌ده دور ودراز مطالعات حكيمانه! ده بولمش ايده‌مده برمكتوبكده بنمله استهزا ايده‌رك « فلسفهٔ ازدواج » ديه بر اثر يازمه‌مى توصيه ايتمش ايدك ؛ بو استهزاك پك محق‌ايدى؛ بونكله برابر جميتمزك اويله بر اثره جداً احتياجى وار . اويله دكلى اما وردنوجكم؟.. شمدى لطيفه‌يى براق ، « جانم بوزمكى دها حياتك هيچ برتجربه‌سنى هيچ بر فلاكتى كورمه‌مش قادينلرك ، ازدواجده كلين اثوابيله جهازدن ، ياتاق اوطه‌سى طاقيله يوز كورومكندن باشقه برشى كورمين قيزلرك قاريشديره‌جغى مسئله‌لر دكلدر .» ديمه ؛ بوقدر رومان ، بوقدر كتاب اوقويورز ؛ البته بزمده برفكرمز ، ازدواج حقنده يكى اسكى، نه‌ايسه برفكرمز واردر يا ؛ اوحالده ...

حس ايدييورم . سن ينه شوسطرلرى اوقوركن قيص‌قيص كوله‌رك « بوده بر خسته‌لق ظاهر ! » ديورسك .

ذاتاً قادينلرمزك بوقيدسزلغى ، متاعب حياتيه‌يه مقاومت يرينه تسليم هويت ايديورملرى ، عطالتلرى ، قناعتلرى دكلمى‌دركه .... نه‌ايسه ، نه‌ايسه ! ..

اوت ، دوكون اولدى ؛ هر كسك آغزى‌قاپاندى؛ بر مدت زوج وزوجه آشيانهٔ سعادتلرنده‌عشق و حرارتلرنى كيزلديلر، هركسدن قيصقاندىلر؛ پك‌ايى، پك‌شاعرانه.. كيمك نه‌ديمكه حقى وار ؟ صوكره بوبختيار جفت كزمه‌لرده ، شوراده بوراده تك توك عرض ديداره باشلادى ؛ اوو ! شيقلق ؛ ظرافت ، حتى كوزللك — بر آره‌لق زواللى قيز عادتا پك كوزل اولمش ايدى — هيچ بر شيلرى نقصان دكل ايدى ؛ ذاتاً عائله‌جه اونلرك ظرافتلرى ، حسن معامله‌لرى ، تربيه وتحصيللرى نه‌قدر مكمل اولديغنى دائما سنكله اعتراف ايتمزمى ايدك . خلاصه برمدت اواسكى ساده ظرافت ، اوكبار طورلر دوام ايتدى . حقيقت نميده مسيره‌لرك زينت وشرفى اولمغه .. توالتلرى ، فراجه‌لرى خانملرمزجه اورنك يرينه كچمكه باشلادى ...

صوكره بيلمم نه‌اولدى ؟.. بركوى عاللرى ، مهتاب‌صفالرى، عائله مسامره‌لرى، قير ضيافتلرى‌در ميدان آلدى ؛ فلان خانم افراد عائله‌دندر ، ديكرى ايله سود واردر، بريكى پك‌عزيز احبابدر ، اوتەكى ايله نا چوجقلقدنبرى حقوق وار .... والحاصل برعالم كرما كرم صفا كه تعريف ايده‌مم ! .

معلوميا وردنوجكم ، شدتلى برعشق ايله باشلايوب ازدواجله نتيجه‌لنن — پريزاد ينه حكميساندن دم اوريبور ديمه ، رجا ايدرم ! — مناسبتلر هپ بويله‌در . بويله برطائفه‌نك ايچنه — هرنه صورتله اولورسه اولسون — زنكين برزوج آولامق، غريب ونامسبوق بر ازدواج ياپمق نيت قطعيه‌سيله مسلح كوزل ، اويناق ، بى‌پروا ، شيطان ، سودا انكيز ، صوك درجه مدنى (!) ، مقصدينه وصول ايچون هرفدا كارلغه حاضر بركنج قيز ادخال ايتده صوكره دوشون !..

الله بيلير ، وردنو ، يوركم پارچه‌لندى... نصل تحمل ايديلير؟ بوقدرلعينانه برتصور هنوز معصوم، پاك، هردرلو خسائدن برى اولمى لازم كلن برقلبده نصل حاصل اولور؟.وجدانى لكمله‌دن ، خيالى تلويث ايتمدن فكره نصل تماس ايدر ؟ بن حبرتلرديم . اوقيز بروقت حسن قبول كوردىكى ، همشيره معامله‌سى ايتديكى ، برابر بيوديكى اوزواللى قادينك آشيانهٔ سعادتنه رفيقه‌سنك قلبنى جيكنيه‌رك، بونجه سنه‌لك حقوق مودتى اياقلرينك آلتنه آله‌رق نصل نصل كيده بيلدى ؟ . دها قاچ آى اول دوداقلرنده برتبسم شيطنت، كوزلرنده‌برلمعهٔ آرزوى سعادت ، قلبنده بر غليان محبت اولديغى حالده برپنجشنبه كونى همزله برابر سير ايتديكى ، شمدى ذليل وخاكسار براقديغى اومسعود ، اوخنده ريز صفا كلينه قارشى كوزلرينى قيربه‌رق كوستر- ديكى او ياتاق اوطه‌سنه نصل اولدى‌ده دوداقلرنده غرورتبسملرى ، كوزلرندن برق ظفرلر ، قلبنده خفى آرزولر ايله آياق آنه بيلدى ؟ ... بن‌بونى بردرلواحاطه ايده‌ميورم ؛ تصورك ، تفكرك ، محاكمه‌نك خارجنده بوليورم ؛ انسانيتك ، قادينلغك فوقنده كوريبورم ؛

الله بعض قادينلره اويله بر قلب ، اويله برحس ويرمش كه بتون بشريته ، بتون قادينلره اونلرك افعال و حركاتى برر درس عبرت يرينه كچيور ...

حاصلى ، وردنوجكم ، افتراقدن اوچ هفته صوكره اولنديلر؛ وجدانسز قيز ! .. كندينى هيچ اولمازسه معذور كوسترمه‌جك، حقنده برحس مسامحه وترحم اوياندىره‌جق عشق وشودا كبى برعذرى بيله يوق . زيرا بومحقق ؛ نجيب بكى سومديكنى ، شايان استهزا ، كولنج بولديغنى ، عادتا اوندن نفرت ايتديكنى عنتاً اوراده بوراده سويليور ايمش . مقصد ، زنكين برقوجه بولمق . . اوحيات سفيلانه‌دن قورتولمق . . دها طوغريسى ، دها فناسى بر رفيقه‌سنك زوجنى كوزللكنه ، عشوه واداسنه اسير ايده‌رك النه‌دن المق ، اوكا غلبه چالمق ..... اوت ، وردنو ، اويله دييورمش : « نميده بكاحقارت‌ايدر ايدى ، بنى ناحق يره قيصقانيردى ، بكا چوكين دير ايدى ، دييورمش ، بن‌ده ايشته اوكا غلبه چالدم !» بدبخت قيز!.. بيلميورسك كه غلبه دكل قوجه چالدك ؛ رفيقه‌كك ، همشيره‌كك اشيانهٔ محرميتنه برخرسز كبى كيروب قوجه‌سنى چالدك ؟

افندم بواولور ، ياپيلير شيلردن دكل ؛ سن‌ساز كتيرت، قاپيلرى‌آچ، بكجيى اوكنه اوطورت — نه‌بيله‌يم اونك كبى برشى ! — قولتوق ياپ ، پاچه‌ياپ، اوطانه‌دن هركسى دعوت ايت ؛ كلين خانم افندى اشاغى ،

[چوجقلره آش رسملرندن]

کلین خانم افندی یوقاری ! . . بر یاغیلق بر حیاسزلق که ...

یا کلین خانم افندینك اطوار مظفرانه‌سی ، قهقهه‌لری .. نه‌دیه‌یم ؟ حیرت ! پنجشنبه کونکی حالنی کورملی ایدك : هردقیقه بنه کندی کی کینمش بر آلای بیکلر اتکلرینی الله‌لریله صاووره‌رق پلپازه‌لرینی آچوب شدتله قاپایه‌رق ، یوریرکن بردنبره دونوب آرقه‌دن کلنه بر ادای اسرارپردازی ایله ایکی سوز سویلیه‌رك کیدییورلر ، کلیورلر ؛ کلین خانم افندی یه یاقلاشوب اوکنده بردیز چوکه‌رك ، دوواغیله اوینایه‌رق ویجیر ویجیر سویلشیورلر ، قاپاشیورلر ؛ کلین خانم افندی‌ده کندندن بیوك ، باغه صاپلی صاری بر توی پلپازه‌نك آرقه‌سنه کیزلنه‌رك متصل فیقیردیور ، اکیلوب اکیلوب برشیلر سویلیور ، کاه مندیل ایچنه صاقلانمش برشکرلمه‌یی دیشلرینك آره‌سنه الیور ، کاه برایکی نفس سیغاره چکیور ؛ اوزمان اطرافنده نه قدر پلپازه وار ایسه درحال آچیلیور ، اوینایور ، کیدوب کلیور . برقهقهه ، برکورولتی ، برفیصلتی ، بر قیامت که کورلمش . ایشیدلمش . تصور ایدلمش شیلردن دکل ؛ اوته‌طرفدن سازده‌معنیدار بر طاقم شرقیلر چالیور .. بر آره‌لق حزین ، لطیف بر تقسیمی متعاقب برخواننده رقیق ، پریشان ، مهتز برصدا ایله بر غزل اوقویور .

حاصلی یورکلر آجیسی بر حال ؛ دعوتلیلرده ، سیرجیلرده ، هر کسده بر طورغونلق ، بربرودت ، برتأثروتنفر . . . یالکز قاین والده‌خانم ایله کلین خانم افندی و معیتی برنشئه ، برصفا . . قهقهه‌لرندن چکلمیور . . .

کیزلندیکم کوشه‌ده بر دقیقه‌دها طورسه‌م طیانه‌میه‌جغمی ، مطلقا بر مناسبتسزلك ایده‌جکمی .. کیدوب تکمیل تحقیرلرمی ، کوکسمی قابارتان بتون نفرتلرمی یوزینه چارپه‌جغمی حس ایتدم ؛ غنچه فمك چارشافندن چکه‌رك « کیده‌م ، امان کیده‌م ! » دیدم ؛ کندیمی طار عربه‌یه آتدم .

شیمدی زواللی نمیده حقنده عمیق بر حس ترحم ، ناقابل مقاومت بر آرزوی تسلیت طوییور ایدم .... بیچاره نمیده‌جك ! ایکی کوزم قیز ! آچیق قرمه کلینلك اثوابی ، صاری صاچلری ، معصوم ومسرور کوزلری ، محجوب لرزشلی تبسملری ، اینجه بلی ، بیاض دووالغی ایله کوزمك اوکنه کلیوردی ؛ کوزلرم طولدی .

غنچه فمله اوفاق براستشاره‌دن صوکره عربه‌جی‌یه نمیدنك قوناغنه چکمسنی تنبیه ایتدم .

تکمیل حسیات رقیقه‌م ، قابلیت تحسس غلیانه کلمش بکا درجه‌سنی تقدیر وتصویر ایده‌میه‌جکم بر طاقم تصورات فداکارانه القا ایدییوردی ؛ اوندهبیچ کیمه قالمامش ، مناسباتمز حد رسمیتی آشمامش ایکن والده‌یه کاغد یازوب برقاچ کون نمیده‌ده قالمق ، والدەنك بکك رأیی صورمه‌دن نمیده‌یی اویالاندیرمق ایچون برقاچ کون بزه کتیرمك ، بدیعه‌یه تحقیر آمیز بر مکتوب یازمق ، والحاصل — نه بیله‌یم بن ؟ — بویله بر چوق فکرلر برسرعت برقیه ایله ذهنمدن کچیوردی .

سینیرلرم اوقدر اوینامشدی که یول اوزرنده بر اجزاخانه‌ده طوروب لقمان روحی حبلری کتیرتدم ، ایکی دانه آلدم‌ده براز ایچم فراخلادی . شمدی اعصابمه بر کوشکلك ، بر ضعف طاری اولمش ایدی ؛ هردقیقه اغلامق لزومی حس ایدییوردم ؛ نه‌ایسه واصل اولدق .

تحف دکلی ؟ شمدی‌ده کلدیکمه ، اورادە بولندیغمه پشمان اولمغه باشلادم ؛ نمیده برمدت بنی بکلتدی ؛ بسبتون سینیرلندم ، جانم صیقیلدی ، کندی کندیمه : « نه‌که لازم ، دییوردم ، نه‌قوشار کیدرسك ؟ هر کسی تسلیت ایتمك سکامی قالدی ؟ »

نهایت قپو آچلدی ؛ باقدم ، نمیده کلدی ؛ آمان افندم اونه شیقلق .. اونه ظرافت .. اونه چکی دوزن ! خانم افندمزك بزی بوقدر بکلتمسی تووالتلرینی تنظیم ایلە مشغول اولدقلرندن ایلری کلدیکنی آکلادم ... بعضاً نه‌احمق ، نه‌ساده دل بر قادین اولورم . بن اونی تسلیته کلمش ایکن اوظرافتی الماسلری ایله نیم کوزلرمی قاماشدیرمغه وقوع حالدن متأثر کورونمه‌مك ایچون طور شوخانه ولاابالیانه آلتغه چابالیو ایمش ؛ امان نه‌اعتنالر ! نه ساده وظریف طوغرو پارسدن کلدیکی آشکار برتووالت ! النده بوینه ایلجی برقوردونله آصیلی

باغه کوزلك طوتمش ، اوموزینه شویله‌جه دوه قوشی توینسدن غایت آغیر ، غایت ظریف ، افلاطون بر پله‌رین آتیوبرمش ؛ بوز بودره‌لی ، کوزلرسورمه‌لی ، صاچلر قارتلمش ، کمریرنده برطوپ منکشه دمتی ..

— سزی بکلتدم دکلی ؟ .. عفو ایدرسکز کوزم ، برقیافتده ایدمکه .... دیه‌رك ساخته بر استعجال ایله ایلریلدی ، اوپوشدك . صوکره تبسم ایتدی ، کوزلکیله پنجره‌نك اوکنی کوسترەرك :

— اورایه‌اوطورەلم ، اولمازمی ؟ دیدی .

صوکره کوزلکنی قلوش‌انکنك بوینجه یاوەردی ، پارمقلریله صاچلرینی قاباردی ؛ بلەدیکی برحرکت لاقیدانه ایله اوموزدن آلەرق برصندالیه‌نك اوزرینه آتدی ، بلوزی ، مستهزی برقهقهه صالیوبرەرك :

— دوکون‌دونوشنی‌سیر ایدرز ، دکلی‌یا همشیره ؟.. دیدی .

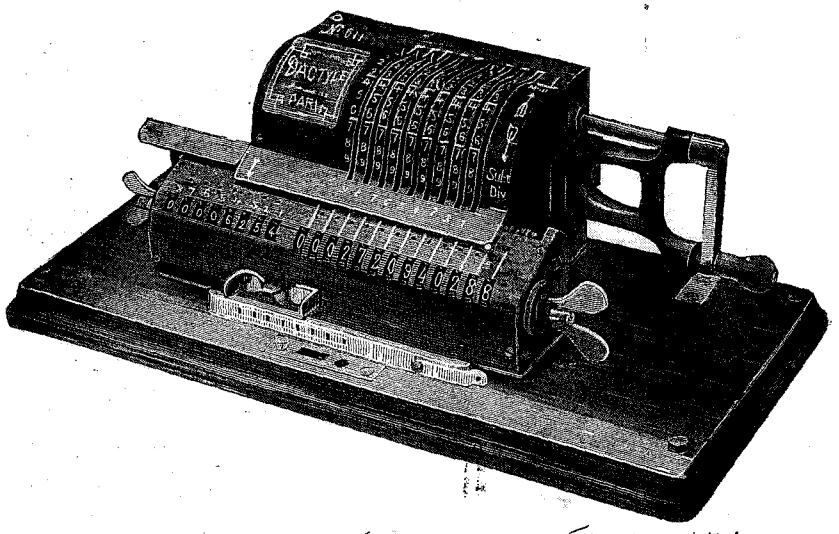
خفیفجه‌قوله‌کیردی ، ایکیزده ایلریلدك ، پنجره‌نك اوکنده‌کی قولتوقلره اوطوردق ، هم ایکیده برکوزلکی کوزینه یاقلاشدیریور ، پنجره‌دن دیشاری برنکاه مبهم آتیور ، هم سویلیوردی :

— شو اوفاق « بودووار » می نصل بولیورسکز ؟ بن بر درلو ایستدیکم کبی پوراسنی تنظیم ایدەمدم . افندم ، بوقونافلرك قیولری او قدر مناسبتسز یاتلش ، پنجره‌لر او قدر جوق‌که آدم نصل‌دوشه‌یه‌جکنی ، آنتره‌یی نصل قومینه ایده‌جکنی بیله‌میور . تابلو آصمق ایسترسك ، ضیایی تعیین ایتمك قابل دکل ؛ برەتاژر قورسك ، چیوی طوتماز ؛ حاصلی ەنستاله اولمق پك مشکل ، همشیره‌جکم .

بردنبره قالقدی ، برماصه‌یه یاقلاشدی ، مینه‌لی برچرچیوه ایچنده بروسم‌ایله کلدی :

— نصل بولدیکز ؟ دیدی ، براز آچیق ، براز نه‌تدکل امانا آنسامبل اینجه .. اویله دکلی ، کوزم ؟..

تبسم ایدییور ؛ کوزلرمدن درجهٔ

[نوایجاد حساب ماکنه‌سی : اعمال اربعه‌یی کمال سهولتله اجرا ایدر]

تقدیرمی ، بومشغولیتی نصل تاقی ایتدیکمی آکلامق ایچون دقتله یوزیمه‌باقیوردی :

— بوەپروو بنم ، شیمدی فوطوغرافی یاپیورم . بك اکلنجه‌لی شی ، خوش وقت کچیور . بك افندی مساعده ایدرسه سزلك‌ده رسمکزی آلەیم . جانم قورقماسین ، جامی قیرارز ، کیمسه کورمز ... هله شمدی ...

قاشلرینی‌قالدیردی ، متعاقباً کوزلرینی سوزدی :

— ذاتاً اولده اولمش‌اولسه ، دیدی ، او آدمدن‌می معدود ایدی !

دوداقلرینی نفرتله بوکدی . حیزله اياغنی اياغنك اوزرینه آتدی . کوزلکیله متمادیاً دیزینه اوره‌رق سویلیوردی :

— تصور ایده‌مزسك ، همشیره .. بوآدمك بیاغیلغنی ، عادیلکنی ، قابل دکل تصور ایده‌مزسك . امان افندم ، اصلاح اولنور ، تربیه ایدیلیرشی دکل‌که . سوسیه‌ته کورمه‌مش ، انسان کورمه‌مش . قادین کورمه‌مش ... ەدوقاسیون دیرسه‌کز هیچ !

سرعتله‌برآتلی کچیوردی . نیمده درعقب کوزلکنی قالدیره‌رق پنجره‌دن سوقاغه بر نظر سریع فرلاتدی ... بنسه قاشلرینی قالدیره‌رق دوام ایتدی :

— ظن ایتسدم‌که بنی سورسه ، بنم جمعیتمده بولنورسه ، برکره بزم عائله‌مزه قاریشیرسه آدم اولور .. برشیئه بکزر ؛ لکن احتمالی یوق ... افندم ، بالخاصه کیدوب اتوابلرینی کندیم انتخاب ایدوب ایصمارلامغه قدر فداکارلغی وار دیردم ؛ یوبون‌باغلرینی کندیم آلیر ، کندیم باغلاردم ؛ اوقومسی لازم‌کلن رومانلری النه‌وبررم .. دها نه یاپیم ، افندم ؟ استعداد مدنیت یوق آدملرده ...

باشنی صاللادی ؛ محقرانه تبسم ایتدی ؛ اللرینی بربرینه کچیره‌رك دیزلرینك آره‌سنه براقدقدن صوکره بکا طوغری ایکیلدی ؛ کوزلرینی یاری قاپایه‌رق ، بنی او نیم نظرله احاطه وحبس ایده‌رك دوام ایتدی :

— بواولماز شی افندم ، دییوردی ؛ بلکه قادین‌کوررسه فکری ، طوری کسب نزاهت ونزاکت ایدر مأمول ایتدم‌ده عائله بینده اوفاق تفك مسامره‌لر ، دینلر ترتینه قالقشدم .

براز توقف ایتدی ، تنفس ایتدی ؛ منديليله آعزینك کنارلرینی اوقشار کبی سیلیوردی ؛ اوزمان بن دیه‌یلدمکه :

— طاریله اما همشیره ، براز تدبیر . سزلك اولمش ... بدیعه کبی برقیز ! .. شدتله‌قولرینی آچدی ، کوزلری پارلادی ،

برونك قنادری کتم وستر ایدلك ایسته‌ین برخلجان ایله قیملدیوردی :

— بدیعه کبی برقیز ! آمان انصاف ایدك ، همشیره‌سی بزده‌می بوفکرده‌سکز ؟

جواب ویرمدم ، سکوت ایتدم ؛ دها زیاده آتشلندی .

— بدیعه‌ده خارق‌العاده نه‌بولیورسکز ، یا الله عشقکزه ؟

کسیك کسیك کولەرك صوریوردی :

— ایکی قاریش بویمی ؟ .. بویالی صاچلریمی ؟.. ایکی کونده برتعمیر ایتدیردیکی طولو دیشلریمی ؟.. یوقسه دوزکونی ، آللغیمی ؟

کندی سوزینه عصبی برقهقهه ایله کندی جواب ویردی :

— باقیکز ، بویامق ، دوداق قاش یاپمق ، خارق‌العاده تووالتلر دوشونوب بولمق خصوصلرنده .... اعتراف ایدرم مم ..... طوغریسی کندیلرینه رقابت اولنه‌ماز .

بنه‌جواب ویرمکه وقت قالمامشدی ؛ بنه قولتوغه یاصلاندی ، صول الی صاغ دیرسکنه طیایوب کوزلکیله اوینیه‌رق برقرار ، برحکم ویرر کبی رسمیت وجدیتله علاوه ایتدی :

— هرحالده بن رقابت ایده‌جك قدر کندیمده مهارت بوله‌مدم ....

برحال فوق‌العادهٔ اسرار پردازی ایله تبسم ایتدی :

— بوله‌مدم‌ده ... دیدی ، ایشته بویله نتیجه‌لندك ! ! ...

صوکره قولتوغك یانندهکی ماصه‌دن آلتون سیغاره‌قوطوسنی آلدی ، بکا اوزاتدی :

— بر سیغاره‌ت ! ... دیدی ، ایچرز دکلی ؟

— تشکر ایدرم ، دیدم ؛ ترك ایتدم ، کوکسمه طوقونیور .

عجله ایله کندی برسیغاره تلندیردی :

— بن ، دیوردی ، بالعکس او قدر زیاده‌لشمیردم که دقیقه باشنده ایچمزسه‌م ایده‌میورم ... اما فنا دکل ، وقت کچیور !

اوآره‌لق قپو چالندی .. نمیده حیزله آیاغه قالقدی . لطیف سسیله :

— پاردون ... دیدی ، بردقیقه ! کیتدی ، کوشه پنجره‌سندن برمدت باقدی ، تلاشله کلدی اوطوردی :

— مهرستانی دوکونه حوادث کتیرمکه یوللادم ایدی‌ده اومی دیه باقدم . عفو بیوررسکز ... دکلی ؟ دیدی .

صوکره برصدای مأیوسله :

— اودکل ایمش اما ... آمان بکلیکزده باقهلم ، شو دوکون اوینك حالنی اکلایهلم .

بن تبسم ایتدم ، دیدم که :

— الهی همشیره ! نه بوش یره اوزولیورسکز ؟ بن شمدی اورادن کلیورم ؛ اصل حوادث ایسی بنده !

اینانمامق ایستیوردی ؛ مع مافیه‌شدتله یرندن اوینایوب طوپلانه‌رق بکا طوغرو ایکیلدی :

— صحیحی الله عشقنه ؟ کیتدیکزمی !

— علیم‌اه جانم ، دیدم .

وتأکید ایتدم :

— علیم‌الله ! ...

النده کی سیغاره‌یی بر تابله‌نك ایچنده ایجه ازدکدن ، سوندردکدن صکره بردانه دها یاقدی .

— امان سویله‌قاردش ، دیدی ، قولتوق اولدیمی ؟

— کورمدم اما اولمش .

— آه ایکی کوزم ! ... بدیعه بیاضمی کیپور ایدی ؟

— بیاض ، صاری ، افلاطون ، یشیل هرنه ایسترسه‌کز کیپور ایدی ! ....

برحرکت غیر اختیاریه‌ایله ایکی الریمی آووجنه آلوب صیقه‌رق :

— امان همشیره ، بعضاً نه کوزل آکلاتیرسکز ..

دیدی ، برمدت باشنی ایکی طرفه کتیروب کوتوره‌رك کولدکدن صوکره علاوه‌ایتدی :

— شمدی اوحالی کوزمك او کنه‌کلدی .

بر آز طورغون قالدی ، متعاقباً صوردی :

— سازده وارمش ، اویله‌می ؟ هم بزم دوکونده کی سازمش .. بدیعه اویله ایستمش ایمش ؛ اوندن خبریکز وارمی ؟

صداسنده شمدی بر حزن مبهم ، برتأثر مخفی حس اولنیوردی . کوزلری طالغین طالغین برنقطهٔ غیرمعینه‌یه معطوف .. پیش نظرندن بر طاقم لوحه‌لر کذران ایتدیکی آکلاشیوردی .

— آمان . دیدم ، آمان انسان بوحالار کوردیکمه تویلری اورپریور ! کوررسکز نجیب بك بوقیزله ایده‌میه‌جکدر ؛ بنه سه اباغکزه دوشه‌جکدر ؛ اوندن امین اولك برروٴیادن اویانیورکبی برقاچ کره برر متعاقب کوزلرینی قیرپدی ؛ برعدم اهمیت برقیدسزلق علامتی اوله‌رق ایکی دفعه صاووردی :

— آمان آلسین ، اونك اولسون الله مبارك ایتسین .

صوکره یاقه‌سنی سیلکه‌رك :

— اوح ! بن قورتلدم ، قورتلدم دیوردی . سیغاره‌سنك اوجنی غایت احترازلی احترازلی صیقوب ازه‌رك کو بر مرکوزیت غریبانه ایله سیغاره تابلو طالوب قالدی . پرده سز بر سسله کندینه سویلیورکبی علاوه ایتدی :

— لکن کوررسکز ، نجیب کچه‌مز .. قابل دکل کچه‌مز .

— ایشته ، — ایکی کوزم ، ! قوجه‌مان برحوادث . بن آدمه‌مکتو یازدم ده صکره تکمیل تبلیکاریمی لرمی عفو ایتدیره جك بویله ا حوادثلی مکتو بلر بولور یازارم اینانمازسك ؛ خدایلرورد نوجکم ، اوزرندن آیرلمق ایستمیورم . کو دها قونوشمق ، دها دردلشمك آرز یکی قاندیره بیلسه‌م کلوب اون‌بش

سزده مسافر قاله‌جغم؛ اما وعد ایتیورم، حتی دها لاقردیسنی یاپه آچدم !...

لکن شوایشلره نه دیرسك ، وردنو ؟ الله یلیر بن حالا حیرتدن حیرته دوشیورم . علیم‌اه بن ارکك اولسه‌م نمیده‌ایله بدیعه‌آره‌سنده بش دقیقه ترددایتم . اویله حس ایدیورم‌که نمیده کبی بر قزدن صوکره تجیب بك بدیعه ایله چوق زمان یاشایه ماز . لکن ویله شیئر بیلمز ؛ ارککلر ، او آکلاشلماز مخلوقلر ذاتاً ایی شیدن خوشلانمازلر . کوزلدن آکلامازلرکه !...

همشیره‌ك

پریزاد

چوجقلره آش

یاخود

والده‌لره هدیه

محرری : دوقتور بسیم عمر

[۳۱۳ نجی نسخه‌دن بری دابعد]

بعض عارضات میدانه کلمز ایسه فنا اکلاشیلان و نامعقول اولان اشبو صورت تغذینك دلائل و علامات باهره‌سی جلد اوزرنده ظهوره باشلار ؛ جلدینك اوتمسنده بروسنده یارەلر ، قابوقلر کوریلمکده اولان خسته‌یه دها خفیف بر پیه‌جك ویرلسه اکثر احوالده علامات مذکوره سرعتله بر طرف اولور . آثار مزبوره دیش سورمه‌سنه تصادف ایلرایسه اك بیوك فنالقلر (اختلاجات وسائره) حصوله کلهبیلور .

زمانده سوتدن بشقه اغذیهٔ سائره‌یه مراجعت نه‌قدر معقول ایسه وقتسز ولونباتی اولسون چوجغه پیه‌جك ویرمکه قالقشمق وسودی بسبتون کسمك اودرجه برفکر غیر مقبولدر . زیرا وقتسز تغذیه چوجغی منشئوم حالاته وغیر قابل تداوی سوء تشکلاته سوق ایلر .

* * *

بوحالده انجق یدنجی آی ایچنده چوجغه اوکله طعامنده آراروت ، پرنج، آرپه، یولاف، مصر اونی وسائره ایله یاپلمش صولی بولاماجدن ویریلور . انتخاب اولنان اوندن برقهوه یاخود چوربا قاشیغی بر اوقدرده صووق صو ایله قارشدیریلوب صولاندیرلدقدن صکره اشبو مخلوط ـ پارچه پارچه ، طوپ طوپ اولمامق‌ایچون ـ آتش اوزرنده بش آلتی چوربا قاشیغی سودی حاوی کوچك بر تجربه‌یه بوجا ایدیلور .

قارشدیرمق شرطیله صووق سوت علاوه‌سیله‌ده اون صولاندیریلور .

طبخ معتدل براتش اوزرنده ۸ : ۱۰ دقیقه دوام ایدر ؛ بش آلی دقیقه قدر غلیاندن صکره بولاماج قویولاشمغه باشلا ـ دیغنده تجره‌اتشدن چکیلور ؛ زیرا بولاماج اتش اوزرنده چوق قاله‌جق اولور ایسه زیاده قویولاشیر ؛ ذاتاً آتشدن ایندیر ـ یلوب صوومغه باشلاینجه‌ده پك چابك قویولاشیر. بولاماج پیشورمکه ایلك باشلا ـ نیلدیغنده تجره آتشه قونیلورکن ساعته باقلمیدر ؟ زیرا بی قرار قاشیق چویرمکه صرف ایدیله‌جك بو اون دقیقه نه‌قدر ده اوزون کلیر ! وقتسز تجره آتشدن ایندیر ـ یلور ایسه بولاماج کافی درجه‌ده پیشیرلمش اولماز .

بولاماجه یا بریچاق اوجی ایله توز حالنده یاخود پارچه‌صورتنده شکرقونیلور.

بووجهله استحضار اولنان بولاماج طوپاقسز وصولی برقرمه‌ما قوامنده اوللیدر .

انتخاب ایدیلن بولاماجدن ویرلدیکی زمان چوجغك هوس ایله یبوب یمدیکنه وهضم ایدوب ایتمدیکنه دقت ایتملیدر؛ زیرا صحتنه وارزوسنه کوره آره‌صره بولاماجی دکیشدیرمك ده قابلدر .

مزاجی نازك واسهاله مستعد اولانلره آراروت ویرنج ویاآرپه یاخود مصربغدایی اونی ایله یاپیلان بولاماجلر ایوکلور . آراروت ، خصوصیله کوچك چوجقلرك ابتداء تغذیلرنده یاخود چوجق یاشلی اولوب معده‌سی نازك بولندیغنده مناسبدر . اشبو غدا خفیف اولوب سوت یاخود یاغی آلنمش‌ات‌صویی‌ایله پیشیریله بیلور. آراروت بولاماجنك لذتی نفیس و هضمی سهلدر . برایکی طاتلی قاشیغی آراروتی صوایله قاریشدیردقدن صکره حاصل اولان پلته تقریباً بش قاشیق مقدارنده بولنان قاینار سوده بوشادیلور وجمله‌سی اون دقیقه قدر قارشدیریله‌رق قاینادیلور .

چوجق والده‌سنك سودندن غیریسنی ایستمدیکی ، قالدیرمدیغی زمان سوت یرینه ات صویی قوللانیله بیلور .

مصر ویرنج اونی‌ده بویله‌جه ابتدا صوایله قاریشدیرلدقدن صکره قاینارسوده بوشادیله‌رق اون دقیقه‌قدر قاینادیلور .

مصر بغدایی اونی زیاده مغذی ایسه‌ده لذتندن هرچوجق خوشلانماز ؛ حاوی اولدیغی مواد شحمیه‌دن طولایی برنجی ونشاء جهتندن ایکنجی موقعی اشغال‌ایدر . پرنج بغدایدن زیاده نشاسته‌یی ولکن آلدن آز مواد آزوتیه‌یی حاویدر ؛ چوجقلرك تغذیه‌سنده پرنجدن زیاده استفاده ایدیلور : اشبو غدا صحته غایت نافع اولوب خفیف ونفیس‌برچوق یمکلرك‌استحضارنده استعمال اولنور .

چوجقلره ، انقباضه میال بولندقلری زمان ، یولاف‌یاخود آرپه‌اوندن بولاماج ویرمك فائده‌دن خالی دکلدر. بو بولاماج‌ده یاسوت یاخوت ات صویی ویاخود صوده برمقدار ترەیاغی ایله استحضار اولنور . هاضم و ملطف حکمنده اولان اشبو بولاماجی استحضار ایلمك ایچون اونی اول امرده صووق سوت یاخود ات صویی ایچنده قاریشدیروب قاینار برمایعه بوشالتمق وجمله‌سنی قاریشدیره‌رق اون‌دقیقه قدر پیشورمك کافیدر .

یولاف اوندن‌ده سوت ایله بولاماج یاپیلور . واقعا اشبواون تازه ایکن غایت خوش ولطیف اولدیغندن چوجقلره آره صره ویریله‌بیلور ایسه ده دائمی صورتده استعمال توصیه‌اولنه‌ماز ؛ زیرا براز منهدر. آلدن بشقه یولاف اونی حاوی اولدیغی مادهٔ شحمیه‌نك تغیرندن طولایی چوق کچمکسزین براجیلق پیدا ایلدیکندن زیاده

طوره‌ماز . آرزو ایدیلن بر مقداری طوپاقلانمامق اوزره صووق صو ایله قا- ریشدیردقدن صکره قاینار برسوده بوشالتمق وبش دقیقه قدر قاینامق کفایت ایدر که بوحالده غایت صولی برپلته استحضار ایدلمش اولور . یولاف اوننده چلیك ، طوز ، فوسفوریتلری دیکرلرندن زیاده حاویدر .

بغدای اونی ایله بولاماج اوللری پك چوق قوللانلدیغی کبی بوکون حالا بعض محللرده استعمال ایدلمکده‌در. لکن بولاماج درونننده اون ، اکمکده اولدیغی کبی پیشمه‌مش وتخمرده ایلمه‌مش اولدیغندن هضمی کوچجه‌در . بناءعلیه اول‌امرده اونی یاپرصاج اوزرنده یاخود برفرونده قیزارتمق لازمدرکه اشبو صورتده قاورلمش وصرارمش اون‌ایله‌صحته نافع وغایت‌خوش‌چوربا، بولاماج استحضار اولنور . اشبو اون ایله بولاماج یاپمق ایچون اول امرده برمقدار (تقریباً برطاتلی قاشیغی) صووق صو یاخود سوت ایله قاریشدیریلوب ایوجه حل ایدیلور. وبعده اوزرینه تقریباً بش قاشیق مقدارنده سوت علاوه اولنوب دائمی صبورتده قاریشدیرمق شرطیله جله‌سی اون دقیقه قدر پیشیریلور . بولاماج صولی برقوه‌ما قوامنده وآز شکرلی اوللیدر ؛ چوق دفعه قویو وآز پیشمشدر . بولاماج چوجغه ویریله‌جکی زمان استحضار ایدلمليدر ؛ یوقسه اولدن یاپیلان بر بولاماجی تکرار ایصیدوب ویرمك مناسب دکلدر . بونوع بولاماج اك اشاغی سکز اون آیلق اولان چوجقلره وکمال احتیاط ایله ویرلمليدر ؛ زیرا دها کوچکلرك معده‌لری اشبو بولاماجی قالدیرمدیغندن قی واسهالار والحاصل اعضای هضمیه امراضی ظهور ایدر .

* * *

بولاماجلردن صکره خفیف وایو پیشمش تریدلردن ، پاپارالردن بحث ایدهلم :

کوچك برتجربه یه قوری براکمك‌قابوغی قویدقدن صکره برمقدار صوعلاوه اولنور؛ بووجهله ایصلادلمش اکمك قابوغنه ، صیقمقسزین ، ۱۰۰ : ۱۵۰ غرام سوت یاخود صو ویاخود یاری یاری‌یه صووسوت قونیلوب طوزلانیر وجله‌سی بردنك اشاغی برچاریك ساعت طاتلی برآتش اوزرنده ، پیشیریلور. بعده سوزیلوب برمقدار ترمیاغی علاوه‌اولنور. بووجهله استحضاراولنان‌قویو وخوش بولاماجدن چوجغه صباح یمکنده بش قاشیق (اون اون ایکی آیلق اولدیغی حالده) ویریلور .

« بیسقوت دوبروکسل » (قاورلمش اکمك) ایله‌ده تریدیاپیلور . خفیفجه طوزلی برباردای صویه بربیسقوت قویدقدن صکره برچاریك قدر پیشیریلور وبعده بر مقدار تره یاغی علاوه اولنور . چوجغك یاشی مساعد ایسه یعنی اك اشاغی اون اون ایکی آیلق بولنیور ایسه تریده بریمورطه صاریسی‌ده علاوه ایدیلور .

غایت صولی ترید وعادتا « اکمك صویی » استحضار ایلمك آرزو اولنور ایسه بربیسقوت ایچون طوز قویمقسزین صویك مقدارنی تزیید ایتمك ودها زیاده پیشیروب ایجه برزدن کچیرمك لازمدر .

چوجغك یاشی ایلرولدکجه ، هضم ایده‌بیلدیکی حالده بولاماج یاخود چوربانك مقداری زیاده‌لشدیریلور. بعده‌بولاماجه وچوربالره بریمورطه صاریسی قونیلور و حتی چوجغه آز پیشمش غایت تازه بر رافدان یمورطه‌ده ویریلور ؛ تریدوچوربالر کیتدکجه قویولاشدیریلور ؛ بویله برزمانده تاپیوقا ، قاقائو ویریلور .

ساغو، تاپیوقا ، سحلب خفیف ومغدی اونلردندر ؛ سوت یاخود ات صوینده چابق اریدیکندن کوچك چوجقلره ویرینه‌جك بولاماجلرك ترکیبنه کیرر . چوجقلره ، بری کستانه دیکری طاتلی پلاموطدن عبارت اولمق اوزره ایکی نوع نشائی میوه ویریله‌بیلور .

بعض محللرده حبوبات یرینه دها پك ایرکن کستانه ویرلمکده وعادتا بعض یرلرده چوجق همان طوغار طوغماز کستانه ایله بیودلمکده‌در. واقعا کستانه‌صوده ایوپیشدیکی یاخود آتشی اوزرنده ایوجه قاورلیوب بشکرلنمکه باشلادیغی حالده اولدقجه هاض ایسه‌ده یدی سکز آیدن اول کستانه مراجعت پك نادر .

ابوجه قارولوب درونننه برقاچ دیش قرنفیل یاخود برپارچه نعنع قابوغی آتلمه طاتلی پلاموطدن برنوع قهوه پیشیریلور چوجقلرده معدن کسیلدیکی زمان حاد اولان اسهاله قارشو غایت مؤثر بردوا اطفاله نافع برغدادر . دوقتور [په‌ری وجودلری نازك وتنبیه وایقاظه محتا چوجقلرله هنوز خسته‌لقدن قورتل اولانلره قیشین اوکله یمکندن صکره برما طاتلی پلاموط قهوه‌سنی توصیه ایلمکده

قاقائو وچقولاتایه کلنجه : واقعا غدا بوکون اطفاله زیاده ویرلمکده ایسه ۱۰۰ ده ۱۲ مواد زلالیه‌یی وهمان و نصفی مادهٔ شحمیه‌یی حاوی اولمغله مغدی وفقط کوچك چوجق ایچون الهضمدر ؛ بناء علیه چوجقلره ق وقاقائویی باخصوص زیاده مقدارده و هیچ‌ده مناسب دکلدر .

سوتلی ، مالتلی ، چقولاتالی وسائر نامرله یاداولنوب چوجقلره مخ استحضار ایدیلن مواد مغدیه ، سوت ایله مختلف اونلردن وچ آرپه‌ایله قاقائووشکردن عبارت مخلو

حبوباتك قابوقلرنده (بغدای ، یولاف) یعنی کیکده نباتك بالذات طا چکدیکی کرچ ، پوتاس ، حامض فو وسائره کبی مواد ملحیه بولندیغی ا اشبو نباتاتك زیاده فوسفورلی اغذیه حاصل ایلدیکی معلومدر .

بغدای وجوده ات قدر فعالیه ایسه‌ده زیاده مغدی برنباتدر ؛ اولان نبات درونده یعنی بغدای عادتا چاقاق طاشی نفوذ ایلدیکی زیاده برمقاومت وصلابت حصول

احم

مرمحرر ومدیری : احمد احسان

شرائط اشترا

درسعادتده سنه‌لکی ۱۳۰ ، آلتی
پلغی ۷۵، اوچ آیلغی ۵ غروشدر
وسته‌ایله کوندریلورسه ولایات
بدلی اخذ اولنور .

ثروت فنون

درسعادت نسخه‌سی ۱۰ پارەدر

شرائط اشترا

ولایاتده سنه‌لکی ۱۵۰ آلتی
آیلغی ۸۰ غروش اولوب اوچ
آیلغی یوقدر. قیرله‌دن مقروا
یورو ایله آلتی ایچون سنوی
یکرمی غروش فضله آلنور .

پنجشنبه کونلری چیقار ، منافع ملك و دولته خادم مصور عثمانلی غزته‌سی

N° : 320

Rédacteur en chef
Ahmed IHSAN

SERVET-I-FUNOUN
JOURNAL ILLUSTRÉ TURC PARAISSANT LE JEUDI
CONSTANTINOPLE

7me Année
BUREAUX:
78, Grand'rue de la
Sublime Porte

عدد : ۳۲۰ — پنجشنبه — ۱۷ نیسان سنه ۱۳۱۳ — یدنجی سنه ـ اون اوچنجی جلد

[عبداه برادرلرك فوطوغرافیسندن]

[سرعسکر دولتلو عطوفتلو محمد رضا پاشا حضرتلری]

Son Excellence Riza-Pacha, Ministre de la Guerre .

بعونه تعالی سایهٔ سطوتوایهٔ حضرت خلافتپناهیده جنود ظفر موعود عثمانی طرفندن حدود یونانیه‌ده پیدرپی احرازاولنه‌رق قلوب انامی لبریز مباهات ایدن موفقیات جلیله‌نك تفصیلات رسمیه ومکمله‌سی قسم سیاسیمزده مندرج اولدیغی کبی مظفریات واقعه‌نك الجای مفاخریله ایکی شاعر یمزك یکزبان حمیت اوله‌رق انشاد ایتدکلری منظومه‌یی ده بروجه آتی درج صحیفهٔ افتخار ایدیبوروز .

تشییعدن عودتده

غارب کونش ، عزیمته آماده بر ترعن ؛
بر محملِ روان امل ظن ایدر کورن .

هریانده برخروش وتموج ، برازدحام ؛
هریوزده ، هرنظرده هویدا خلوص تام .

پرمفخرت روشلری قول قول کیدنلرك ،
پرمحمدت باقشلری تشییع ایدنلرك .

کلبانکلو قلوبه نشاط آور نوید ؛
آلقش ، دعا ، بکای صفا ، خندهٔ امید .

یارب ، نه‌در بوحسّ حمیت که شیخ وشاب
آغوش موته جان آته‌رق ایلیور شتاب ؟ !

مطلق شو بر ترعن طولوسی قهرمانلری
جذب ایلیور باروت قوقوسی ، طوپ دومانلری .

لایقمیدر بوشوقه تهی بر هوس دیمك ؟
اقبال ایچون ، سعادت ایچون بوشمیدر امك ؟

ملکك بقای شانی سعادت دکلیدر ؟
کیم اولق ایسته‌مز انی تأمینه مقتدر ؟

شونلر . . شوحترم ، شوبهادر کوکلولر
اولمقده هپ او خواهش ایله عازم سفر .

الله معینکز اوله عثمانلیلر سزك ؛
تاریخ وصف سطوتکزله طولار سزك !

راه وطنده تارك دار ودیار . . سز ،
بالله بختیارسکز بختیار . . سز !

یولداش سزه کوکلاری هپ مسلمانلرك ؛
اعلا ایچون شکوهنی کچمش زمانلرك

سرحدده التحاق ایدیکز شانلی ارلره ،
بزدن سلاملر کوتورك هپ اویرلره ! . .

اویرلر شیمدی بر تابشکه سیف مجلادر ؛
صفوف غازیان پیرایه بخش صحن صحرادر ؛
تفك ، طوپ ، سونکو بردن ، براوغوردن حمله فرمادر ؛
چنلر ایشته موج خون دشمنله مطرادر . . .
بتون ابر ظفردر صانکه فیض افشان اویرلرده ،
بهار خون وآتشدر بویبل جوشان اویرلرده !

اویاندیرمق خطردر غرّه برشیری منامندن ؛
حذر ، ای خصم بی‌انصاف دین ، عثمانلی نامندن !
بوقومك تتره مقرون عدالت انتقامندن !
قیلیچلر چیقماسین برکره پرسطوت نیامندن . .
طورولماز پیش قهرنده ، طایاماز ضربنه حائل :
صواعقدر ، بوارقدر ، بلا بارانیدر صائل !

کیدر میدان حربه دونمه‌مك عزم سدیدیله ،
کیدر عثمانلی غازی یاشهید اولمق امیدیله ؛
مساوی بختیار اولمقده غازیسی شهیدیله ؛
یورر برلکده بر پیر جوان همت حفیدیله . . .
دکل ارکککلری ، نسوانی خواهشکار هیجادر :
تعرض بویله جنکاورلره بر کار بیجادر !

ید تسخیره کچدکچه کیدلر ، قلعه‌لر هرکاه ،
آچلدقچه فضای فوز ونصرتده نچه شهراه ،
چیقار عیوقه آهنك ظفر . . کابانك « یا الله ! » .
جزای فعلنی کورسون سزادر دشمن بدخواه .
شوسوزلر قائله ، آتشله یازلسین وجه غبرایه :
قیلیچدن باشقه یوقدر چاره تدمیر اشرّایه !

توفیق فکرت اسماعیل صفا

تاریخ ظفر

رحمی بك افندی برادرمز کدر :

یکیشهری یه آلدی اسلام

[ظفر سعد] اکا تاریخ تمام

۱۳۱٤

ثروت فنونده مندرج بالجمله آثار ادبیه وفنیه‌نك تكرار طبع ونشری حق محفوظدر .

مصاحبهٔ فنیه

صویك تصفیه‌سی — مایعاتك تعقیمنده اهمیت — مأ کولاتك محافظه‌سی — افرازات وفضلاتك دفعی — آمریقاالصولی : افرازاتدن استفاده — توالت صابونلری وپوماده‌لر — بالفلرده رنكك تبدلی .

حفظ صحتك اهمیتی حقنده اوزون اوزادیه سوز سویلمكه لزوم یوقدر . دنیاده صحت قدر قیمتدار برشی اولهمیه‌جغنی تسلیم ایتمیه‌جك كیمسه بولنماز . محافظهٔ صحت یولنده صرف اولنان مساعی‌ده عالم انسانیته اك بیوك خدمتلردن عد اولنه بیلیر .

حفظ صحت عامی ارباب انسانیتی امراضك تخریباتندن قورتارمغه، قولرا كبی ، وبا كبی، ورم كبی امراضك تداویسنه چالشمقله برابر بونلرك استیلاسندن مصونیتی تأمین ایتمك چاره‌لرینی دوشونوب بولمغه‌ده‌خیرت ایدیورلر .

حفظ صحتده اك مهم مسئله‌لردن بری صویك تصفیه‌سیدر . بوكون قولرا و تیفو كبی خسته‌لقلرك ایچیان صولره بدنه كیرن میكروبلردن تولد ایتدیكی اطباجه مصدق و محققدر . مأ كولاتی همان عمومیتله شدتلی برحرارته معروض اولان مواد تشكیل ایدیور . بو جهتده اوقدر قورقو اولمیور . چونكه حرارت قدر هادم طفیلات برقوت یوق كبیدر . صولرك ایسه هر وقت ایچمه‌دن اول قاینادلمسی ممكن اولهمیور . قاینادلمسی‌ده صویه وجوده نافع خاصه‌سنی ویرن وایچنده محلول بولنان هوا قاینادلمش صودن قاچیور . خفیف صو آغرلشیور .

قاینامه‌دن صوبی تصفیه ایچون برچوق یوللر كوسترلمش وهر كوندهكوسترلمكده بولنمشدر . یفینده المانیا اطباسندن بری بر بول كوستریور وصویك «بروم» ایله تصفیه‌سی طرفداری بولنیور . بو اصول ایله بش دقیقه ایچنده صوده بولنان بتون طفیلات مرضیه یانوب قاووریله‌جق .

بروم مضاد تعفن ماده‌لرك اك ایلری كلنلرندندر . اوكه یوزغرام صوده یكرمی غرام بروم ویكرمی غرام بروم پوتاسیوم حل اولنوب صاقلانه‌جق . بو مایعدن بر لیتره صو ایچنه ایكی سانتمترو مكعبی دوكیله‌جك . بش دقیقه كچسون . بنه بو مقدار صویك ایچنه آمونیاق محلولی قونیله‌جق . بومحلولك وظیفه‌سی صوبی تمیزلین برومی كری چاغیرمقدر . برومله آمونیاق برلشیرسه برتركیب حاصل ایدیور . بوده دیه طورطولنیور . بو رسوبی آتمق ایچون صو سوزیلورسه غایت مصفا وهرنوع میقروبدن عاری وشربی حفظ الصحه یه موافق كوزل برصو الندهایدلمش اولیور .

بو اصولك سوقیات عسكریه‌ده واثنای حربده پك چوق منافعی اولهجغنی المانیا اطباسی تصدیق ایتمشدر . هر یرده تمیزصو بولنماز، بعضاً طورغون كول وبطاق صولرینه اثنای سفرده تصادف اولنور . عسكر صوصامش ، بو صودن ایچیریلیرسه برطاقم خسته‌لقلره دوچار اولنه‌جق ، قاینامغه‌زمان ووسائط یوق . همان بش دقیقه‌ده بروم اصولی بولان موسیو شومبورغك ترتیبیله معامله اولنه‌رق قابل شرب كلی صو تدارك اولنه‌بیلیر .

***

صولرك تصفیه‌سیله اوغراشدقلری كبی ارباب فن مأ كولاتك محافظه‌سنه‌ده چالشیورلر . شمدی قونسروالر هر یرده میدان آلمش وبرایكی سنه‌دنبری استانبولمزده‌ده قوللانلمغه باشلانمشدر . یمكی پیشیریورلر، بوقپالی وهوادن عاری اولهرق تنكه قوطولر ایچنده صاقلانیور . موسمسز استیلن یمك بولنیور . فقط بو اصولك برمحذوری كورلمش . یمك تمام پیشیریلیرسه لذتی غائب ایدیورمش . بر آز شكمپروراولمسی محتمل اولان برصاحب تدقیق تجربه‌لر اجرا ایتمش ویمكی تمام پیشیرمه‌دن ایسه قرقبش، اللی درجه حرارته ایكی اوج دفعه عرض ایده‌رك قونسروایه صالح بر حاله قدر كتیرمكی مرجح كورمش . بو ترتیب ایله مأ كولات طعم ولذتی اصلا غائب ایتمه‌مكده ایمش . سودلرك تصفیه ومحافظه‌سنده‌ده بواصوله مراجعت اولندیغی معلومدر . سود، انسانك ایلك غذای اولان بومایع عضوی ایودن ایوبه قاینادیلیرسه حاوی اولمق احتمالی اولان طفیلاتدن تجرید ایدلمش اولور . وقاینامش سود زیاده مدت اكثیوب قوقه‌دن دایانیر ایسه‌ده نه چاره‌كه سهل الهضم اولمق خاصه‌سنی بردرجه غائب ایدر . بونك ایچون سودلری اغزلری غایت محكم قپالی قاپلرده و هوا المیه‌جق درجه‌ده آغز آغزه طولو قاپلرده اللی درجه حرارتله ایصیدیورلر . بو اصولی الموافق كوریورلر .

***

حفظ صحت ارباب اك زیاده دوشوندیرن مسائلدن بری‌ده بیوك شهرلرده فضلات وافرازاتك دفعی وبضرتنك ازاله‌سی چاره‌سیدر . استانبول كبی ساحل بحرده كائن مملكتلرده تحت الزمین ودكزه منتهی مجرالرله فضلات بدنیه وعضویه‌نك دكزه سوقی اصولی اختیار اولنمقده‌در . فقط داخلده بولنان یرلرده بو اصول قابل تطبیق اولهماز . تحت الزمین چقورلر ایسه حفظ الصحه‌جه موافق كوریله‌مز . ذاتاً لغملرك حفظ صحته موافق اولمسی وافرازاتك تعفنه، نشئنه میدان ویرمیه‌جك صورتده یاپلمسی خیلی وقته متوقفدر . حالبوكه بو قاعدهٔ دقته رعایت ایدلمزسه شهرك هواسی افساد وسكنه‌سنك احوال صحیه‌سی اخلال ایدلمش اولور . شمدی یه‌قدر اوروپانك اك بیوك شهرلرنده افرازاتك دفعی مسئله‌سی پك چوق مذاكرات و تدقیقاته زمین اولمشدر . بونلرك شهردن اوزاقلره نقلیله ترلالرده استفاده ایدلمسی برآره‌لق اصول اتخاذ اولنمشدر . فقط ارباب تدقیق بو تدبیره قارشوده اوازهٔ اشتكایی یوكسلتمكده چوق وقت مسامحه ایتمدیلر . مملكتلر نصل محافظه ایچون استحكامات ایله چوریلیورسه بوكا مقابل هردرلو تخم امراضی حاوی ومتعفن فضلاتدن بر دائره ایله بونلردن حصوله كلن غازلرله اشباع اولنمش بر مفسد هوادن بر حقه ایله چوریلمش اولور دیمكه باشلادیلر . والحاصل حفظ صحت ارباب قطعیاً ممنون ایده‌جك صورتده مصرفی آز ، تطبیقی قولای بریول بولنه‌مامش ایدی . آمریقالیلر یقینده بولوب

[عبداه بيراودرك فوطوغرافيسندن]

[حدود يونانيه اردوی همايونی تفتيشه وعساكر شاهانه يه سلام سلامت انجام حضرت پادشاهی يی تبليغه مأموراً موقع حربه عزيمت بيوران]

غازی دوائلو عثمان پاشا حضرتلری

Général de Division, nommé dernièrement le Commissaire général de l'Armée

تطبیقه باشلادقلری بر تدبیری پك اوكیورلر . اوروپاده‌ده بوكا طرفدار اولانلر پك چوقدر . بوده فضلاتك یاقامسیدر . لكن مصرف چوق . هیچ استفاده یوق . ترلالرده‌كوبره اوله‌رق استعمالندن محصولاتجه پك چوق استفاده كورپلن فضلاتی بویله یانوب كول ایتمكی‌ده موافق كورمیانلر اولمش . شمدی بو محذوره‌ده چاره بولنمشدر .

آمریقانك نویورق و فلادلفیا شهرلرنده فضلات وافرازاتك معامله‌سی ایچون فابریقه‌لر یاپلمشدر . شهرك مناسب محللرنده مثلا درت بش پرده ترتیبات مخصوصه ایله یاپیلان محللرده بتون شهرك افرازاتی معامله اولنه بیلیور. هراودن ، هربردن طوپلانان مواد مفرزهٔ عضویه بو یرلره سوق ایدیلیور . بش مترو قدراوزون وواپور باجه‌سی كبی برچق مترو قطرنده اسطوانه‌لر وار . بونلره دمیر وجسم حونیلرله طولدیریلیور . تضییق التنده تسخین اولنمش صو بخاری بواسطه‌سیله سوق اولنیور . اسطوانه ایچنده همان یوز اللی درجه‌یی متجاوز بر حرارت حصوله‌كلیور . فضلات وارده عادتا بیشوب تعفنات وتفسخاته میدان ویره‌جك تخمرلر برباد ایدیلیور .

افرازات وفضلاتك بر چوق مواد شحمیه‌یی حاوی اولدینی معلومدر. اسطوانه‌لرك آلتنده بولنان موصلقلری آچیلوب مایع قسمی بو یاغلی ماده‌لرله بشقه قاپلره اساله اولنیور . قالان صلب قسم‌ینه حرارتله قالب قالب قورودیلوب صكره توز حالنه كتیریلیور . اشته بو توز الك برنجی درجه‌ده بر كوبره‌در . كوبره ترلالره كوندریلیور. فضلاتك محصولاته فیض وبركت ویرمك صورتیله استفاده ایدلمسی جهتی فوت اولمیور. یاغلی وصولی قسم نه‌اولیور؟. ایش بوراده !

***

بیلمم دقت ایدلمشمیدر ؟ اسكیدن بونمارشه و پازار آلمان كبی بیوك مغازه‌لرده

[آلاصونیه اردوی همایونی قوماندانی مشیر دولتلو]
[ادهم پاشا حضرتلری]
Son Excellence Edhem-Pacha, généralissime de l'Armée d'Elassona.

قوقولی وكوزل كوزل رنكلی صابونلر بهالیجه صاتیلیر ایدی . بوماده‌لرده اولدقجه وشمدیكی زمانه نسبتله دها بهالی ایدی . صوك سنه‌لرده بو كونلرك صابونلرك فیاتی چوق تنزل ایتدی . اوللری دانه‌سی اوچ غروشه آلنه بیلنلری شمدی قرق ، اللی پاره‌یه قدر دوشدی . اعلان افتخاراولدی. صنایعك ترقیاتی سایه‌سنده مواد اصلیه‌نك اوجوز تدارك اولندیغی ومصارف اعمالیه‌نك غایت تنزیلنه موفقیت الویردیكی سویلندی . بلكه بورایه كلوب صاتیلان صابونلر و بوماده‌لر آمریقا اصولیله استحصال اولنان مواد شحمیه ایله استحصال اولنیور. فقط آمریقا فضلات وافرازاتندن ترلالرینه كوبره چیقاردقدن صكره قالان قسم مایعك یاغلرینی طوپلایه‌رق بعض اوروپا عطریات فابریقه‌لرینه كوندرمكده ایمش. غایت اوجوز اولدیغندن فابریقه‌لرده بوكا رغبت كوسترمكده واوجوزجه صابون وبوماده اعمالنه موفق اولمقده ایمشلر . مادامكه مضاد تعفن بر قوته معامله ایدلدی ، طفیلاندن تجرید اولندی ، صافیت ویرلدی ، اضافی آرامه‌دن بو نوع مواد شحمیه‌یی قوللانمقده « فن » بر محذور كورمز . محذور كوره‌جك بلكه بولنور . بوده ضرری اعتباریله دكلدر ، بلكه تنسمكدن نشأت ایده بیلیر .

***

بر صاحب تدقیق بالقلرك اویقوسنه دقت ایتمش وشمدی‌یه قدر معلوم اولمیان بر نقطه كشف ایلمشدر . بوده بالقلرك اویقوده رنكلرینی دكشدیرملری و اوپانجه‌ینه اسكی رنكلرینی آلملریدر. موسیو « وه‌ریل » اسمنده بر ذات اوروپانك « اقواریوم » لرنده بوحالی مشاهده ایلمشدر . « اقواریوم » كرك ارباب مراقبه تماشا ایتدیرملك وكرك اصحاب فنك تدقیقاتده بولنمسنه یاردیم ایتمك ایچون حیوانات بحریه‌نك حفظ ایدلدیكی یرلردر . دكان جامی كبی بر جام ، ایچریسی كنیش بر اوطه ، صو طولو ، ایچنده هرجنس حیوانات بحریه وار . دكزك دیبنی سیر ایدركی جامدن سیر ایتملی . موسیو وه‌ریل برجنس بالقلرك كوندوز رنكی كومشی اولدیغی حالده كیجه قویوطوچ رنكینی آلدقلرینی تصدیق ایدیور. دیكر برجنس بالغك اویانیق ایكن رنكی آچیق یشیلمسی ایكن اویور ایكن قویو سنجابی اولمقده و تحت البحر قیالره بكزه‌مكده ایمش . جملهٔ عصبیه‌نك عضویتده الوانه تأثیری معلوم اولوب اویور ایكن بالقلرك جملهٔ عصبیه‌لری تأثیریله بویله رنك دكشدیره بیلدكلری سویلنیور . قوهٔ فاطره عالم طبیعتده نه‌جلوه‌لر كوسترمشدر. بتون سلسلهٔ حیوانات تدقیق اولنسون الك بسیطندن الك علویسنه‌قدر جمله‌سی تشكلات عضویه‌سی اعتباریله نه یولده یشامق ، نه یولده نشو ونما بولمق ، نه‌چاره ایله مبارزهٔ حیات قانونندن غالب كلمك لازم كلیورسه اكا كوره آلات مدافعه‌یه ووسائطه مالك بولنیور. بارگیر تكمه‌سیله . بوغا بوینوزیله، آرسلان پنچه‌سیله مدافعه ومقابله‌ده بولنیور. مینی‌مینی بالقجقلرده كیجه‌لری متیقظ بولنه‌مدقلری صرده كندیلرندن بیوك حیوانلك لقمهٔ دندانی اولمامق ایچون كندیلرینی قورومق مجبوریتی حس ایدییورلر. قیالردن، بحری اوتلردن تفریق اولنه‌ماملری

ایچون رنکلرینی بونلره بکزه‌دوب اویله اویقویه دالیورلر .

م . صادق

محمود صادق بك

محمود صادق بکی قارئین کرامه تقدیمه حاجت یوقدر دکلی؟ سوکیلی قاردشمز ثروت‌فنونك بدایت تأسیسندنبری محرر فنیلك وظیفهٔ معتنابهاسنی ایفا ایده‌رك کندینی‌پك کوزل طاتمش ، همان هر هفته یازدیغی « مصاحبهٔ فنیه » لریله مصاحبه‌سی نه‌قدر طاتلی اولدیغنی هرکسه تسلیم ایتدیرمشدر . اونك ایچون مهارت قلمیه‌سندن ، مکتسبات فنیه‌سندن بحث ایتمیه‌رك سزه محترم ارقداشمك حیات‌خصوصیه‌سنه دائر معلومات ویرمکله اکتفا ایلیه‌جکم .

محمود بکله مناسبتمز اخوت درجه‌سنی بیله کچمشدر ؛ بوندن اون یدی سنه اول بنم ایله‌برابر سنزده مکتب ملکیه‌ده بولنسه ایدیکز ، پایدوس زمانلری‌باغچه‌ده دولاشان شا کردان میانینده سریع حرکتلی ، متبسم‌چهره‌لی ، بر چفت بللورپاره آرقه‌سندن بیله لمعهٔ ذکاسی کمال شدتله انعکاس ایدن پارلاق نظرلی بر افندی‌درحال‌نظردقتکزی دعوت ایدر ایدی ؛ صنفه کیرنجه معلمدرك ایراد ایلدکاری سؤاللره هرکسدن اول بنه او افندینك‌جواب ویردیکنی کورر ، دها زیاده نظر دقتی آچار ایدیکز . او وقت بیله مکتبه جیبی درس کتابلرندن باشقه‌بر چوق رسائل حکمیه وفنیه وغزته‌لرله دولواولهرق کلیر ایدی . بز همان اطرافنی آلیردق ، او سوزه‌باشلاردی ، بز دیکله‌مکدن اوصانماز ایدك .

مکتبك هنوز ایکنجی صنفنده ایدك — که ۱۲۹۹ سنه‌سنه‌مصادفدر — محمود صادق بك او زمان انتشار ایدن « مرآت‌عالم » رسالهٔ مصوره‌سنه قلماً یاردیمه‌باشلادی ، یعنی مسلك مطبوعاته دها او زمان داخل اولدی . صوکره زراعت تحصیل ایتمك اوزره آلمانیایه کوندریلن افندیلر میانته کیردی ، آلمانیایه کیتدی ؛ فقط بر سنه صوکره عودت ایلدی : بر چفتجی‌اولوب صاپان ایله اوغراشمقدن ایسه قلمیله اشتغالی اولی کورمش ایدی . بورادهمکتب ملکیه درسلرینی براقدیغی یردن تعقیب ایلدی ؛ زمان غیبوبتی‌تلافی ایده‌رك صنف ارقداشلریله برابر شهادتنامه‌سنی آلدی .

بوندن‌صوکره محمود بك مسلك مطبوعاتی هیچ براقمامش ، نشریات معتادهسنه دوام ایتمکله برابر برخیلی مکاتبده معلملك وظیفه‌لرینی‌ده ایفاایلمشدر . الآن اووظائفدن بعضیلری عهده‌سنده‌در . ترجمان حقیقت و طریق غزته‌لرنده سیاسی محررلکی‌ده شایان تذکاردر .

استانبولده تأسس ایدن اوراق موقوته‌نك همان اکثریسنك حین تأسسنده محمودصادق بکك معاونتی کورولمشدر ، زیرا ارقداشمزده قوهٔ قلمیه‌دن‌باشقه‌پارلاق‌بر فکر ایجاد وشایان حیرت بر حس طبیعت واردر . مسلك تحریری عاشقانه سومسی‌ده بونلره انضمام ایدنجه غزته‌جیلك نقطهٔ نظرندن درجهٔ‌قیمتی پك کوزل اکلاشیلیر . بومیانده « خاتملره مخصوص غزته » نی یاد ایده‌جکم ؛ مخدرات خلاصه‌مزه مخصوص اولان بو جریده‌نك پروغرامی‌همان کاملاً محمودصادق‌بك‌طرفندن ترتیب اولنمش ایدی .

بزم ایچون شایان افتخار بر نقطه وارسه اوده محمود صادق بکك معاونت قلمیه‌سنی غزته‌مزك دائما محافظه‌یه موفق اولمسیدر . بوکون سوکیلی ارقداشمزك برقطعه تصویرینی پیشکاه ارباب مطالعه‌یه وضع ایلمکله کندینه قارشی اولان حس شکرانمزی علناً ایفا ایتمك ایستدك . محرر فنیمزك تصویرینی تماشادن قارئین کرامك ممنون اوله‌جغنی بیلدیکمز قدر محترم ارقداشمزك‌ده متحیر اوله‌جغنی بیلیورز ؛ زیرارسمنك بوکون ثروت فنون صحیفه‌لرنده انتشار ایلیه‌جکندن هیچ خبری یوقدر . تأثیر حیرتی برطرف ایده‌رك شو جسارتمزدن دولایی بزی مؤاخذه‌یه کله‌جك اولورسه تسکین حدتنه موفق اوله‌جغمزدن امین اولمسه‌ایدك طبیعی بوحرکته اجتسار ایلمز ایدك ؛ واقعابزیك اعلا بیلیرز که کوزل پیشمش بر شکرلی قهوه ارقداشمزك اولانجه حدتی ازاله ایدر . اونك‌ایچون تصویرینی رسملرمز میانینده تماشادن صوکره شو سطرلری اوقویه‌جق اولان برادر وجدانمزه اداره‌خانه‌مزده کندی ایچون بیوك بر فنجان اعلا قهوه حاضر دوردیغنی خبرویریرز .

شعر

— ۱ —

او قادینه

بکا بلا پروا اسکی سودالرکدن بحث ایتدیکه روحمی ، نازك ، نازك ، او قدر رقیق ونازك اولان روحمی یاره‌لیورسك ؛ او قدر یاره‌لیورسنك که ابی اولق ایچون ابدیت کفایت ایده‌مز .

نیچون ، سکا هنوز معصوم وصاف ایکن ، هنوز صولمدن نیچون‌راست کلدم ؟.. آه او زمان نه الملر دویلیه‌جق ، نه کدرلر بیلمیه‌جکدی ! حالبوکه سن بتون بونلره نه قدر ، نه‌قدر بیکانه‌سك ..

سن « آدم سنده ! » دیه طبیعی بر قیدسزلقله ، بلکه آتشلرمی ، بلکه اشکنجه‌لرمی کوره‌رك بر محظوظیت شو خانه ایله ماضیکی تشریح ایدرکن بن ، مقهور ومأیوس ، باشمی اکوب دوشونیورم‌که سن شیمدی‌ده ، اکر بن اولمسه‌یدم شیمدی‌ده لب اغیاره کشاده سینه بولونه‌جق ، سن بنه لاقید ومخمور ، بویله ساکن وطبیعی قاله‌جقدك ؛ نهایت اکلایورم‌که بتون بوشیلر ایچون دوغمشسك !

بومختلف آغوشلرك بوی بیکانکیسندن نفرت ایتمه‌مك ایچون نه‌قدر صولمش بولونمه‌مك لازم اولدیغنی دوشونیورمده سنی طانیدیغ

ایچون کندمدن وحیاتدن وکائناتدن نفرت ایدییورم . آه ای هرکسك اولان حسسز قادین ! نصل ، نصل اولیوردہ بولوئلرہ ، بولوئلرہ تحمل ایدییورسك ؟..

بن ایستردم که هیچ اولمازسہ سقوطك غیر ارادی اولسون ؛ بوندن مضطرب ومتأذی اولدیغکی ، نہایت ، آلام ومحنله تصفیهٔ وجود ابتدیککی کورمك ایستردم ؛ فقط سن او قدر لاقید وهوائی چیقدك که روحمی ، نازك ، اوقدر رقیق ونازك اولان روحمی یارمدك ؛ او قدر یارمدادك که ایی اولمق ایچون ابدیت کفایت ایدهمز .

شباط ۱۳۱۲

— ۲ —

آلام وصلت

کلبکلر ، فیض ازهار ارمسنده ، غنچهلرك شوخیٔ معنبریله پرذوق وسرمست اوچوشورکن ، بعضاً برلرزش تملکله بر کلك بوی محرمیتی مص ایتمك ایسترلردہ ورقهلرك التندکی دیکنلردن بریله قانادلری پیرتیلهرق مجروح ونالان قالیرلر .

بویله جه ، بن روحمده آلام مدیدهٔ حیاتیهدن صوکره سینهٔ نسیان ومستیدر دیه وصال یاره دوغجه الم ، قهار ، تداوی-ناپذیر یارمدلر آلیور ؛ قلبم کندینه الم ایجادنده او قدر موشکافکه بتون لیال عاشقیم سادهجه برقت مفرطهٔ تألم وتمرضله بر سلسلهٔ غموم تولید ایدییور .

بتون سرورلردن ، بتون سعادتلردن باشقه یارمدلر طوپلایهرق یاشادیغم حیاته قارشی برکین ، او قدر متهور ، او قدر وحشی ، او قدر مفترس برکین حاصل اولیورکه قلبم اسیر طغیانی اولمقدن خراب وتباه اولدی .

— آه بو حیات ! دییورم ؛ آه اکر بکا دانشمدلردی ، بکا دیمدلردی که: «بتون سرورلر ، بتون سعادتلر ، بتون طنطنهلر سنکدر ، فقط یاشامق لازمدر ! » ... بکا بونی سویلسمدلردی ، ذوق ووحشتله رد ایدردم ؛ یاشامامق ایچون بو شیلری تپر ، « بنی راحت براقك ! » دیردم .

نیسان ۱۳۱۳

محمد رؤف

قطبه طوغرو

— سلیمان نسیب بکه —

اوکنده برمتباعد سمای برف آلود ، پینده بر مدنیت که معترض و حسود ؛ یورو: سکوت عدم .. طور: صفیر استهزا ... بتون بوقهره مقابل نهدر اولان موعود ؟

جهان فنده بیوك برشرف ، بیوك برشان ؛ اوت ، یارین دییه جکلرکه: «طویدیکزمی ، فلان « فراز قطبه صعود ایلمش ، بواستعلا « نصیبی اولمادی عالمده کیمسهنك الآن... »

ـ نهبوش طمع !.. بوتهالك روامی شهرت ایچون؟ ـ کلیرمی عالمه انسان یاساده راحت ایچون ، آرانمدن بولنورمی دفینهٔ آمال ؟..

شوکهنه حکمتهباق ، دیرسکز ؛ فقطانصاف ، اوکهنه حکمتی نانسه ایدهیدی استخفاف فرام بوکون نهاولوردی ؟ ـ براحتمال محال!

ت . فکرت

میشو

۳۱۸ نومرولر نسخهدن مابعد وختام

حسن روحانیسی بوتون ملکلرك انظارینی جذب ایدهجك ، نظر لاهوتیسی بوتون انسانلرك یورکلرینی تیترتهبیلهجك بر نادرهٔ شباب . . کوزل ، آهو قدر کوزل برقادین — طشرهلرده اکثر روملرك عادتی اولدیغی اوزره — اقشام یاقلاشنجه قاپیسنك اوکنه چیقارمش . برکون بوقادینجغزك پکده غلبهلك اولمایان محلهسندن میشو ایله کچیوردق . او ، غایت ساده فقط تمیز کینمش ، صاچلرینی طوپ طوپ آرقهسنه آتمش ، قولنده نور طوپی کبی بر چوجوق بولندیغی حالده آسماندن دوشمش برملك کبی قاپینك اوکنده طوروبوردی . ایکیمزده بلا اختیار توقف ایتدك . حسنك ، او فوق البشر ماهیت لاهوتانهنك جاذبهٔ روح-آشوبنه طوتلمش ایدك . میشونك آتشین نکاه شهوانیسی قادینك نظر معصو-مانهسیله تقابل ایدنجه وجودی خفیفجه تیترهدی . قادینجغز اونکاهك حیاتی یاقهجغنی حس ایتمش اولملیدرکه درحال باشنی چویردی ، مینی مینی معصومهده بیرتجی برحیوان کورمش کبی قورقوسندن اغلامهیه حاضرلانهرق ، دوداقلرینی بوکهرك نینهسنك اوموزینه قاپادی ؛ قاچدقلرینی بللی ایتمهمك ایچین آهسته برشتاب ایله کری کری چکلدیلر . قاپیلری اورتولورکن میشونك نکاهی ده شمشك ضیاسی کبی ارقهلرندن یتیشدی !

بولوحه کوکله پك طوقوندی : اکلا-مش ایدمکه اوملك قادینی ، اوکنج والدهیی بزم اختیار چاپقین میشو محو ایدهجك. دیدی که :

— امان بك ، بونه کوزل شی ! اللهم ، نهلر یاراتیرسك ! بن هیچ بومحلهدن کچمهمشمی ایدم ؟ عجبا شیمدیه قدر بوحوریی نهدن کورمدم ؟ ... هرکون ، بوندن صوکره هرکون بورادهیم ... اوح ، امان یارب انسان دکل ، ملك ... ملك !

— نهکه لازم میشو ؟ ایشته برکره کوردك الویر ...

— آی کوزله برکرهمی باقیلیر ، بکم ؟ بومنطقیده یکی ایشیتدم !

— هرزمان باقیلیر اما بن سنی بیلیرم ؛ قادینی باشدن چیقاررسك ، یازیق اولور .

— هیچده دکل ؛ برده اویله اولمش ، نه ضرری وار ؟

— قوجاغنده‌کی چوجوغی کورمدکمی ؟ براولی قادینه ، بروالده‌یه تعرض ....

— تعرض نره‌ده آی افندم ؟ طورك باقه‌لم ، برکره دها یوزینی کوره‌بیله‌جکمیز ؟

— سن هرشیئك چاره‌سنی بولورسك ، یوزینی‌ده کوررسك ، یانه‌ده کیدرسك ؛ فقط والله کناه میشو ! سنك یاپمق ایستدیکك شیئی بن یاپمغه قالقیشسه‌م آفرین دیرمیسك ؟

— یوق ، سز باشقه بن باشقه ؛ سز بوملکته خدمت ایده‌جك کنجلرسکز ؛ پك ابی اخلاقلی اولمالیسکز . صاقین بکم ، صاقین اولی برقادینده کوزیکز اولماسین ... اختیار بنده‌کزك بوقدر خدمتلرینی ، نصیحتلرینی بوشه‌می چیقاره‌جقسکز ؟ بن .. سزبکاباقیك ؛ هم بن لطیفه ایدییورم .

خایر ، میشو چورباجی ، لطیفه‌ایتیوردك : او قادینك خیالی فکرکه اورمش ، قلبکی طوتمش ، روحکی لرزه‌دار ایتمش ایدی ! باشقه‌لرینی هرفنالقدن منعه چالیشان بومخلوق عجیبك شهوت ، سفاهت ، عشرت ماده‌لرنده نفسنی صوك درجهٔ ابتلادن منع ایده‌مدیکنی پك اعلا بیلیردم . شیمدی قادینی بونك پنجهٔ حرصندن قورتارمق قابامی ؟

ایرتسی کون میشو بك افندی اوطه‌سنده تووالتی یاپیوردی : یاقالرینك ، قوللرینك کنارلری پیرامش فرنك کوملکلرینی ؛ رنکلری اوچوق ، ایپلکلری سوکوك اسکی بویون باغلرینی ، یاقالری یاغلیجه ، دوکمه‌لری قوبوق برچوق اثوابنی مندرلرك اوزرینه سرمش . برچوق پیرتیق چورابی ، اوتوسز مندیلی یرلره آتمش ؛ ایاغنده برپانتالون ، ارقه‌سنده برانجه فانیلا بواشیانك آرمسنده طولاشیور ؛ ایکیده‌برده کناری‌پاس طوتمش کوچوك آینه‌سنه باقه‌رق چهرهٔ دلارامنه ، تناسب اندامنه لایق بر تووالت آرایور ؛ تردد انتخاب ایله چارپینوب طوروبوردی ! نهایت ایام مخصوصهٔ انتظام‌پرورانه‌سنه عائد اولان سیاه چوخه ره‌دنغوت طاقمنی بکندی . بونلری برر برر مندرك اوجنه یرلشدیردکدن .. اوکی ایشلمه‌لی کوملکنی ، سیاه بویون باغنی ، فسنی

[غزته‌مزك محررفنیسی محمود صادق بك]
Mahmoud Sadik Bey.

پوتینلرینی حاضرلادقدن صوکره اوچه صابونلی ، صوکره قولونیالی صولرله یوزینی کوزینی ، بونینی قوللرینی ساعتلرله یقادی ؛ صاچلرینی ، صقالنی بیغنی یاغلی قوقولر ، قوزماتیقلر سوره‌رك سوسله‌دی ؛ کینمکه باشلادی . آرتق بویون باغنی باغلارکن ، فسنی باشنه یرلشدیررکن اختیار ایتدیکی ۲عتاللره باقاسه بویوك برباویه دعوت اولنمش کنج برلورد کینیور ظن اولنوردی ! میشونك عنوانی‌ده لورد دکله بیله بارون دکلیدیی‌یا ؟ احبابی کندیسنه بارون دیرلردی . کیندکدن صوکره بکا توجه ایله « ناصل بکم ، تووالتمی بکندیکزمی ؟ » دیدی .

— ماشاءالله ، پك کوزل میشو بك . بوقدر حاضرلق نه ایچین عجبا ؟

— بریره دعوتلی‌یم‌ده ....

— یالان‌سویلیورسك ، دون کوردیکمز قادینك محله‌سندن کچه‌جکسك ؛ بن اکلادم ....

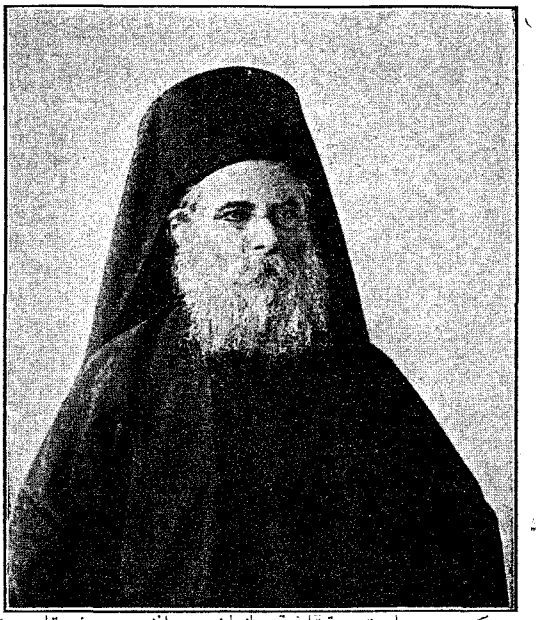
هیچ جواب ویرمدی . آینه‌سنه برکره دها نظر انداز اولدرق قاپینك کوشه‌سنه طیالی اولان کوموشلو باستونی آلدقدن صوکره بکا عادتا لوردلر کبی کوچوك بر « ره‌وه‌رانس » یاپدی ، چیقدی کیتدی . ایشته اوکوزل قادینك کوزللکی ، نینه‌لکی ... ناموسی او دقیقه‌دن اعتباراً مخاطره‌یه دوشمش ایدی . برقاچ کون صوکره قادینك آدینی‌اوکره‌ندك : پانرا ! قوجه‌سی بر فقیر آدم ایمش ، اوچ سنه اول اولنمشلر ، چوجوقلری اون آیلق ایمش ..... میشو بیچاره‌لرك حالنه چوق آجیمش ! چوق سورمدی ، حقیقت حال میدانه چیقدی : بزم عاشق شوریده ادا بك افندی اقشاملری قفاسنی دومانلاتجه ایری بورو سسیله شرقیلرینی طوتدورر ، ساعتلرجه‌خرلداردی . « برزلف سیاه آل ایله بوکوکلی آلدی » شرقیسی بالخاصه مقبول‌طبع سوداپرورانه‌سی اولدیغی ایچین بونی متصل تکرار ایدر ، هر تکرار ابتدکجه‌ده « آه پانرا ! پانرامو ! یاورمو ! آغاپمو ! » کبی معشوقه‌سنك شیوهٔ لسانینه موافق خطابات عاشقانه ایله‌فریادلرینی عیوفه حیقارزدی . بوخوانندەلك ابتلاسنه بردە [illegible]لك مراقی انضمام ایتمسنمی ! هم‌ده کمان چاله‌جق مصیبت ! آرتق اقشام اولنجه اوك ایچنده کویا برچوق مرکبی باغرمغه ، برچوق بوستان قوبولری‌ایشلمکه باشلاردی . هرکس بوحالدن‌مشتکی ، هرکس بیزار ؛ لکن میشونك وظیفه‌سندەمی ؟ او نازینك کچه‌جکندن‌امین ، موسیقی‌ظن ایتدیکی ظرلدیلردن فوق‌الحد متلذذ . حتی براقشام جوشه کلمش‌ده برکور اکمك بچاغیله کوکسنك دریسنی چیزمش ! « کمان‌خواجه‌سی یانمده بولنوب‌ده المی طوتمیه‌یدی اوبر دنیایه کیتدیکم کوندی ! » دییه‌رك شجاعت عاشقانه‌سنی راست کلدیکنه اکلاتیردی .

پانرا کولکه کبی آرقه‌سندن آیرلمایان ، کابوس کبی رؤیالرینه کیرن ، تمساح کبی یوزینه صیریتان میشویه عجزندن باشقه نه ایله مقابله ایده‌جك ؟ عجز نسوانی — ولوکه نظر شاعرینده برمرتبهٔ علویه احراز ایلمش اولسون — حرص شهوانی‌یه قارشی نه‌در ؟ واسطهٔ استحصال امل . ایشته اوکوزل قادین ، اومعصوم والده لکسز بروجدان صاحبنه قارشی فقریله ، عجزیله ناموسنی محافظه ایده‌بیلیردی ؛ فقط کوزللکی مادیانده آرایان ، محبتی شهوت کلمسیله ترجمه ایدن

بر چاپقینه قارشی نه یاپسین ؟ آره‌دن اوچ آی کچمه‌دن اوده موسیقی آوازه‌لری کسیلدی : میشو نائل مرام اولمش، حتی پاترانك اوینه یاقین بر اوطه استیجار ایتمش ایدی . برازصوکره قادینك زوجی واوك اصل صاحبی اولان ساده‌دل فقرایی ده آره‌دن چیقاردی ، اوه نورد کبی یرلشدی . برکون او ادمجکز کلش ، کندی اوینك قاپیسنی چالمش‌ده میشو آچمغه لزوم کورمدن پنجره‌دن بر قاچ‌غروش آته‌رق حریفی دفع ایلمش !.. بنله بو احوالدن بحث ایتمك ایسته‌مز عادتا مؤاخذاتمدن قورتولمق ایچین یانمدن قاچاردی. فقط بن‌یاقه‌سنی براقیرمیدم ؟ مجبور اولوب‌ده مباحثه‌یه کیریشنجه بنی اتماع ذکانك نتیجه‌سی اولان بر باران سفسطه آلتنده بوغمق ایستر ، موفق اوله‌مینجه حدتنمدن کورل کورل کورلر؛ نهایت: «اوت حقکز وار ، حقکز وار؛ فقط سز بنم کبی اولمایك ، صاقین بکا بکزه‌میك ! » سوزلریله اعتراف قصور ایدردی. هوسانه کلیاً مغلوب اولان بویورکنی سوندرمکه چالشمش مخلوقك مساویسنی مدافعه ایچین آنشلر صاچه‌رق باغروب طورورکن وجدانمه طوقونیو . یرنجه چوجقلر کبی بوینمی بوکوب قالمسی نه‌قدرحزن، هله قباحتی نابت اولنجه بحثده مغلوب‌اولدیغمی ، محجوبیتمی ، بنلکمی اونوته‌رق کمال جدیتله بکا نصیحتلر ویرمسی ناصل شایان تقدیردر ! نه غریب برمجموعهٔ تضادسك،میشو ! . .

* * *

پانرا ایله برلشدکدن ایکی سنه صوکره میشو معاشنی آلمق اوزره بزدن چیقمق ایستدی . چونکه وظائف عائله ! ایله بزم اوده‌کی خدمات یومیه‌مزی برابر ایفا ایده‌میورمش ! . . . اختیارلامش ، طاقتی قالمامش . . . برازدیکلنملی دکلمیا؟ ایشته باجاغنده‌کی سیه آتیق یینه باشلادی . . . بونلرك هپسی یالان : کیم بیلیر یینه هانکی خولیای ثروت مفکره‌سنی استیلا ایتمش ، نه‌لر یاپه‌جق ؟ براقامغه چالشدق ، اصرار ایتدك . . عادتا یالواردق ، قابل اولمادی . اوقدر نقایص اخلاقیه‌سیله برابر هپمزی داغدار تأسف ایده‌رك یانمزدن آیرلدی . اوکوندن اعتباراً بوتون حیاتی پاترایه وقف ایتدی . قادینی بردرجه‌لرده سویوردی‌که اوخیالپرستلکنه شاعرلردن زیاده مغلوب اولان سفیه لاقید معشوقه‌سنی ممنون ایده‌بیلمك ایچین اوقاق تفك ایشلر کورمکه، پاره‌لر قازانمغه‌بیله موفق اولمشدی . پانرا خانمی عادتا مادامار کبی کیندیرر ، لوقنطه یمکلریله اطعام ایدردی . هله براز راحتسز اولسه‌درحال دوقتورلری باشنه اوشورردی. میشونك عندنده قادینلر اکلنجه‌دن عبارت ایکن شیمدیکی مترسنه ایتدیکی معامله بوقادینی کندیسنه زوجه ایدندیکنه ، اولنجه‌یه قدر برابر یاشامق ایستدیکنه دلیل ایدی . واقعا اون ایکی سنه برابر یاشادیلر . هم محبتلرینك تناقصنه اماره‌عد اولنه‌بیله‌جك برحاللری کورلمه‌دن یاشادیلر . خیلی سنه‌لر بربرمزدن آیرلدق ، بنه بولوشدق . میشونك سکزیاشنده‌براوغلی ده واردی: نیقو. باباسنه‌فوق‌العاده‌بکزه‌ین بوجن اوغلی جن، بو شرارهٔ ذکا باباسنك نه بویوك مدار افتخاری ایدی ؛ سنه کوره خیلی جالب نظر دقت اولان معلوماتی اثبانه باشلادیمی ، او باباسندن اوکرندیکی مستهزیانه ، مضحك تعبیر وعبارات ایله برسلسلهٔ کلام طوندیردیمی‌میشو کیفندن یرنده اوطوره مازدی . بختیار میشو ، بویله اولاده مالك ، مترسیله اون ایکی، تمام اون ایکی سنه بربرندن ایچنمدن کچنمشلر ؛ پاره جقلری‌ده بوق دکل ، بوندن بویوك سعادتمی اوله‌بیلیر ؟ هیهات ! انسان کندینی اك مسعود ظن‌ایتدیکی زمانلرك بویوك بد بختلقلر حاضرلنوب طوروبوردر .

[یکی روم پطریقی رتبتلو قسطنطینوس افندی حضرتلری]
Monseigneur Constantinos, le nouveau Patriarche Œcumenique de Constantinople.

میشو بش‌التی آی قدر بزه‌کلمه‌مش ایدی. برکون نیقوسنی الندن طوتمش اولدیغی حالده اطاقده کزیوردی، چوجوغی طیشاری‌یه براقوب قاپیی سورملدکدن صوکره آغیر آغیر بکا طوغرو کلمکه باشلادی. کوزلرنده اویله درین براضطراب، اوقدر شدید برعزم یأس کورولیوردی‌که عادتا قورقدم . سرخوش دکلمه‌ده ایچمش اولدیغی ! تلاشیلیوردی . بردن‌بره حیزلی حیزلی یورویه‌رك معتادی اولدیغی‌اوزره‌کلدی، دیزلرمك دینه‌اوطوردی . بوغوق‌برسسله :

— آه بکم بیتدم ؛ محو اولدم !

— نه‌اولیورسك‌میشو؟.. سنی چوقدندر کوزدن غائب ایتدك ...

— کاشکی دنیادن غائب اوله‌یدم . دیکله بکم دیکله: سندن‌باشقه کیمه‌سویلیه‌جکم ؟ دنیاده بنم کیمم قالدی ؟ شیمه ایدییورم .... یوق یالان نه‌لازم ؟ هاها ... کندمی‌الداتمق ایستدیکم کبی سزی‌دمی آلداتمجغم ؟ شیمه دکل بکم . . . امنیت ، آجی ، قورقونج برامنیت ... آه!

— نه‌سویلیورسك‌میشو؟ اکلامیورم...

— اکلاده‌میورمکه .... دیلم‌وارمیور.. پانرا یوقمی ؟ بزم پاتراخانم . پاتراخانم افندی، اون ایکی سنه‌لك جانامز ایشته اوقاری . اوقحبه بکا خیانت ایتدی!

— ایتیکدی اللهی سورسه‌ك !

— خیانت ایتدی بکم ! هم‌ده کیمکله؟ هانی اسکی قوجه‌سندن برقیزی واردی‌ده اکا برداماد بولیورمش ، قیزی کندی‌قیزم ایمش کبی اولندیره‌جکدم ، بیلیرسکز نه‌قدر چالشدیغمی ، نه‌لر یاپدیغمی ذاتاً بیلیرسکز . سزدن آلدم ، اوته‌دن بریدن آلدم ، اوتوز قرق لیرا پاره طوپلادم؛ مکر بن کیجه‌می کوندوزمه قاته‌رق قیزینك جهازینی ترتیب ایدرکن خانم دامادیله اکلنیرمش : دامادیك هرکون اوده ، میشوده یوق ... میشو اختیار ، اوبری کنج ... آه ملعون‌قیجه!

— جانم بویله شیمی اولور میشو ؟ سن وهمکه تابع اولیورسك مطلقا ، قیسقانجسك ده ....

— وهم فلان دکل افندم ، دکل : کوردم، چیقه‌سی کوزلرمله کوردم. اوطه‌یه طالوب ایکیسنی‌ده دیشلرم طرناقلرمله بوغه‌جقدم . باقدم نیقو منـدرك اوزرنده اویویور ! نه‌قدرده بکابکزر ! بنی کوریور، کوز قاپاقلرینك آلتندن کوریور ظن ایتدم . آه یاوروم ! الم، ایاغم کسیلدی . چوجوغی اولا چیقارملی‌ده نه یاپه‌جقسه صوکره یاپمالی . برشی سزدیرمدن نیقویی آوب بورایه کتیرنجه‌یه قدر نیه‌سی اوله‌جق جادویه نه طاتلی دیللر دوکدم ، کولر یوزلر کوستردم؛ بیلسه‌کز حاله آجیرسکز . ایشته شمدی نیقو سزکدر ، بنده‌کزك اوغلیدر . اونی آلك . بیونك ؛ بیلیرم، میشونك خاطری ایچین چوجوغنی ای تربیه ایدرسکز .

— ای سن نه‌اوله‌جقسك ؟

— نمی؟ بن‌ده باشمك چاره‌سنه باقارم...

— شیمدی نی‌ایی دیکله میشو: دوچار اولدیغك فلاکته مستحقسك،هیچ شکایت ایتمکه حقك یوق . الدن کلن اله کیدر . بوکون سکا خیانت ایدن قادینی سن وقتیله قوجه‌سندن آیردك ، اونی بارقمی یقدك ، کندی قیزم کبی اولدیره‌جکدم دیدیکك قیزی بابامز براقدك! ایشته شیمدی‌ده قاری سنك اوغلکی آناسز براقیور . سن هردرلو رذالتی ارتکابه نفسکده صلاحیت کورور - سك‌ده باشقه‌سی نه‌دن کورمسین ؟

میشونك بوتون اعضاسی بردن تتره‌دیکدی حس ایتدم . کوزلری فیریل فیریل دونمکه باشلادی ، یوزی بم‌بیاض کسیلدی . صولوق دوداقلرینك آره‌سنده برشیلر میرلدانمدی ، بوتون وجودنده‌کی قان قلبنه طوپلانمش کبی شدید برخلجانه‌طوتولدی . ذاتاً فوق- العاده متـأثر اولدیغی حالده قلب مجروحنه بویله برتیر آتشین صاپلامق موافق انصاف دکلدی ، فقط برکره ایلری کیتمش بولندم . باری حاصل اولان تأثیری زائل ایتمیم دیه دوام ایتدم :

— بن سنك باشنك چاره‌سنه ناصل باقه‌جغکی‌ده اکلادم : کیدوب قاری‌یی اولدوره‌جکسك ، دنیاده هیچ بردنائت ارتکاب ایتمه‌مش کبی بونی‌ده یاپه‌جقسك ، یاخود سلسلهٔ رذائله‌بویله شاشلی! برخاتمه چکه‌جکسك، دکلی ؟ یمین ایدرمکه بویله بر دنائتی ارتکابه قالقیشیرسه‌ك — نیقویی او دقیقه‌اودن قوغارم؛ بزقاتل زاده بسلیه‌میز . هم سنی ضابطه‌یه خبر ویره‌جکم .

— نه ایسترسه‌ك یاپ !... صانکه سویله باقه‌یم ، بن نه‌یاپه‌یم ؟ کبره‌یمی ؟ ایشته کبره‌میورم‌ده ...

— نیقویی بر مکتبه برلشدیررز ؛ سن‌ده اوقادینك آدینی آکاز ، کندینی ترك ایتمش اولورسك .

بیشو درین درین دوشوندی ، کوکسی پیرتیلیورمش کبی بر « آه » ایتدکدن صوکره « بو تکلیفك بکا اول ، کبر دیمکدر اما بنه حقك وار بکم ! » دیدی . باشنی الارینك ایچنه آلەرق برخیلی زمان حزین حزین ، کسیك کسیك اغلادی . یوزنی آچدیغی وقت دهشتلی بر سلهٔ تأدیب اورلمش کبی قاریشیق ، یورغون ، قورقونج برچهره‌نك لوحهٔ مأیوسانه‌سنی کوردم ....

« نیقو ! کل بورایه ، بو بکی کورو - یورمیسنك ؟ ایشته بن کبردکدن ، راقیدن چاتلادقدن‌صوکره‌سن بورایه کله‌جکسك ! »

میشو بوسوزلری سویلدکدن بش آلتی آی صوکره برصباح برکاغد پارچه‌سی کتیردیلر . کویا بر قارت دووزیت اوله‌جق بر اوجی‌ده قیورلمش ! اوزرنده یوقاریدن اشاغی طوغرو برعجمی یازیسیله « میشو زاده نیقو بنده‌لری» یازیلی . چوجوق کندی کندینه ایمش ؛ یوقاری چیقه‌ق ایستمیور، قاپینك‌اوکنده بکلیورمش . یورکی یرندن اوینادی . سرعتله اشاغی‌یه ایندم . چوجوق محترز ، محزون برطورایله . . باجاقلری تتره‌یه‌رك ، کوزلرینی اوکنه دیکه‌رك بکلیوردی .

— بابام کیتدی ...

— نره‌یه کیتدی ؟

— کبردی ، راقیدن چاتلادی !

بوسوزلری سویلرکن کوزلرنده بر خندهٔ استهزا پارلار کبی اولدی ، متعاقباً یاناجقلرینه ایکی دامله یاش دوکولدی .

ایشته بیچاره‌میشونك ترجمهٔ حالی بویله‌بر لوحهٔ معصومانه ایله ختام بولمشدر .

ع . نادر

قطبهٔ طوغرو

دوقتور فریدچوف نانسن

— ۳۱۸ نومرودن بری مابعد. —

نانسنك سیاحت پروغرامی انتشار ایدر ایتمز اوروپانك هرطرفندن ، حتی آمریقادن ، اوسترالیادن رجا نامه‌لر یاغمغه باشلادی ؛ او قدرکه نانسن بو پروغرام موجنجه سفینه‌سنه قبول ایده‌بیله‌جکی اون اوچ کشی‌یی انتخابده مشکلات عظیمه‌یه دوچار اولدی . نهایت کرك احاطهٔ معلومات ومهارتجه ، کرك صحت وقوت بدنیه‌جه اك زیاده الویرشلی کوردکلرینی سچه‌رك بونلرله براکده ۱۸۹۳ سنه‌سی حزیرانك یکرمی دردنجی کونی قریستیانیادن فلك لنکر عزیمت ایلدی .

فرام نوروج ساحلندن آیرلدیغی زمان دوقتور نانسنك زوجه‌سی « ئه‌وا » ایله قیزی « لیوه » ده داخل اولدیغی حالده یکی قطب سیاحلرینك کریده براقدقلری زوجه- واولادلری سکز قادین ایله یکرمی ایکی چوجوقدن عبارتدی . ساحل سیاحة

هفته‌لرجه سوردی . « لوروایق » ده ، « برگن » ده کمی طورمغه ، زیارتجیلر ضیافتجیلر قبول ایتمک ، حاصلی کجکمک مجبور اولدی . بیکلرجه نوروجیالی کناره ، قیالرك تپه‌سنده بکلیه‌رك غیور وطنداشلرینی کچرکن سلاملیور ، آلقشلیور ، بیوك بر هیجان ایله تشییعساز اولیوردی .

تموزك اونبنده « ترومسو » یه وارلدیغی زمان بتون مملکت بم بیاض ایدی . اورادن آلنه‌جق شیلر آلندی : کمور ، آیاق قاپلری ، طوزلو اتلر ، فلانلر . . . بعده دهشتلی بر فیرطنه ایله « واردو » یه کیدیلهرك ، اورادن‌ده صوك مکتوبلر یازلدقدن ، صوك اقداح وداع اداره ایدلدکدن‌صوکره ، تموزك یکرمی برنده فرام بحر ابیضك کثیف وبارد سیسلری آره‌سنه صوقلمغه باشلادی . آرتق بوزلرله کولشمك زمانی کلمشدی . طقوز کون صوکره « یوغور » بوغازینی کچوب « قابارووا » یه یاناشلدی . اورادە بارون دوتول طرفندن کوندرلش اوتوز سکز اوستیاق کوپکی سیاحلری بکلیوردی . بونلر فرامه آلندی ؛ برقاچ کون‌ده کمور کتیره‌جك اولان « اورانیا » واپوری بکلندی ایسه‌ده کلدیکندن اغستوسك دردنده تکرار یوله چیقلدی .

بوغازده‌قلاغوزلق‌ایدن‌پرووللوچاطاغنك لایقیله حرکت ایده‌ممه‌سی آز قالسین بیوك برتهلکه‌یه سبب اولهجقدی . نهایت « قارا » دکزینه کیرلدی . نانسن دیوردی که : برکره بورایی و « چیلیوسکین » بوغازینی کچهلم ، برکره « سیبریای جدید » آطه‌لرینك شمالندن شرقه طوغرو یوز اللیجی درجهٔ عرضه قدر یوکسه‌لهم ، اوته‌سی قولای . فی‌الحقیقه قارا دکزنده برموافق یول‌بولنور ، بلا مانع بوغازده کچیریرسه اورالرده‌قیشلامغه لزوم قالمیه‌جقدی .

فرام قارا دکزینه داخل اولدیغی زمان سطح بحر کاملاً بوزلرله مستور ایدی . فقط اوزاقدن کوك لون کبودیسیله تمایان اولدیغی ایچون سیاحلر امیدلندیلر . چونکه ابحار منجمده‌ده سمانك مائیلکی ، آلتنده‌کی دکزك طوکمامش اولدیغنه دلالت ایتدیکندن اورالرده سیاحت ایدنلر ایچون مائی برکوك الك پارلاق مژده‌لردندر ، حیفا که بوامید چوق سورمدی . برآز ایلریده قیش اولانجه دهشتیله بکلیوردی . شو آووچ قدر دکزی کچمك ایچون چکلمدك زحمت . اوغرالمدق مشکلات قالمادی . کوچك کوچك آطه‌لر ، ضیغ یرلر ، بوز کتله‌لری ، طسار بوغازلر . . . حاصلی تعریفی غیر قابل کوجلکلر ، مانعه‌لر ایچنده آدیم آدیم ایلریله‌مك ، بعضاً کریه دونوب تکرار یورومك ، بریولی اوچ کره بش کره قطع ایتمك لازم کلیوردی . بر آره‌لق نانسن اوراده ، تام اون کون تحریدن صوکره بوله‌بیلدکلری « تایمیر » آطه‌سنده قیشلامق فکرینه بیله دوشمدی . واقعا علم الارض وجغرافیا نقطهٔ نظرندن ایدیله‌جك تدقیقات ، آلنه‌جق معلومات دوشونولنجه‌بویله برتوقف فائده‌دن خالی اولهمازدی . لکن فرام سیاحلرینك نخبهٔ آمالی بودکلدی .

بناءً علیه اوراده طورمق وبر قیش ، برسنه غیب ایتمك ایشلرینه کلیوردی . دوام ایتدیلر . ایلولك اوننده فرام سفینه‌سی چلیو-سکین بوغازینی مرورایدرکن باندره‌لر چکلدی ، طوپلر آتلدی .

سکز کون صوکره کمی « بلقوف » آطه‌سنك شمالندن آچلدیغی زمان هوا عادتا کوزلدی . اوکله وقتی کونش اورته‌لغی قیز-دیریور ، کیجه ایسه راکد بر دکزده فرام اولانجه قوتیله ایلریلیوردی . ایلریلدی ، ایلریلدی ؛ فقط برصباح سیسلر ایچنده بغتهً بوزلرله کوکس کوکسه کلدی . اوکون ایلولك یکرمی‌ایکیسی ایدی . ۷۷ درجه ، ٤٤ دقیقه‌ده بولنیلیوردی . ایشته بونارىخدن اعتباراً فرام ایچون یکی برطرز حیات باشلادی : کمی بر قیشی بوزلر ایچنده محبوس اولهرق کچیره‌جکدی .

سیاحلر همان بو یکی طرز حیات ایچون اقتضا ایدن تدارکاتی کورمکه قویلدیلر . ابتدا کمینك دومنی‌یوقاری آلندی ، ماکنه طاغیدلدی ؛ هرکوشه لوازم شتائیه‌دن بری اعمال ایدلمك اوزره‌بر دارالصناعه‌حالنه قونلدی ؛ ئه‌لکتریق ماکنه‌سنی چویرمکه مخصوص‌یل دکرمنی باش طرفه طاقلدی ؛ ایشلدلدی ؛ ایپلر ، یلکنلر ، تخته‌دن‌قوندو-رمالر یاپلمغه ، هرکونکی هرکیجه‌کی علایم جویه وهوائیه منتظماً ترصد وقید ایدلمکه باشلاندی ؛ نه‌زماندن‌بری قاپالی قالان کلبلر بوزلرك اوزرینه قوبویرلدی . بویله‌جه هر کس بر ایشله مشغول اولیور وجان‌صقنتیسی حس ایدلیوردی .

فرام سیاحلرینك الك بیوك مزیتلری برمساوات‌قطعیه‌دن‌مستفید اولهرق آره‌لرنده خوش‌کچنلری‌ایدی . بوچالیشقان ، جسور ، معلوماتلی ، تجربه‌لی ، ماهر ، اخلاق صاحبی اون‌اوچ کشیلك برعائله‌حیاتی‌ایدی . مناسبت دوشدکجه وزمانی‌کلدکجه شنلکلر . ضیافتلرده پاپیلیور ؛ بوکون برینك اسم کونی ، یارین فرامك‌وافتیزی تاریخی [فرامی‌مادام‌نانسن وافتیز ایتمش ایدی] ، او برکون‌قرال اوسقا-رك یوم ولادتی . . . حاصلی اکلنیلر ، چالغیلی یمکلی اکلنیلر دائما یکدیکرینی تعقیب ایدییوردی .

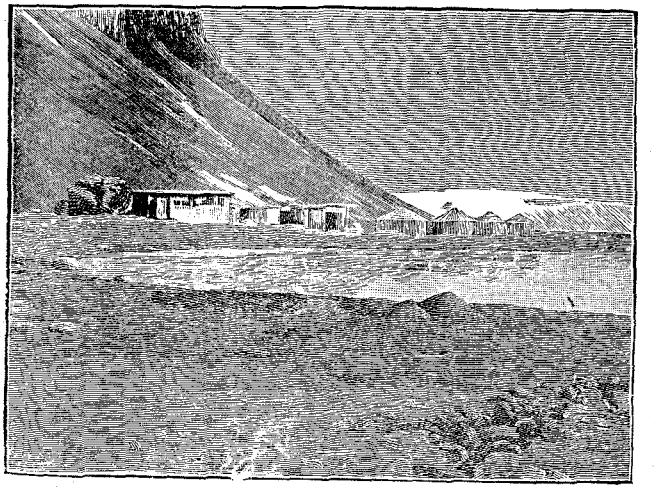
ایشته بوصره‌ده کونش اوزون اوزون غائب اولمغه ، اوصباحسز قطب کیجه‌لری توالی ایتمکه باشلادی . ارتق تام قیش‌ایدی ، هردرلو دهشت ومهابتیله برقیش که نعوذ بالله ! . .

۹ تشرین اولده بوز کتله‌لرینك ایلك تضییقاتی حس‌ایدلدی : اوکله اوستی سامعه-چاك برطراقه فرام یوکلیلرینی طالمش اولد-قلری طاتلی صحبتدن اوباندیردی . اوکون اقشامه قدر ، صوکره هرکون ، کونده‌برقاچ دفعه بوتضییق وقوع بولدی . . بو طراقه یورکلری تترتدی .

دوقتور نانسنك روز نامهٔ سیاحتنده فرامك قیشلاق حیاتنه دائر اولان صحیفه‌لر حقیقةً شایان مطالعه‌در .

نانسنك اوائناده الك زیاده اهمیت ویر-دیکی جهت شوایدی : بوزلر فرامی شماله طوغرو سوق ایتسین .

[مابعدی وار]

(قطبه دوغری ، بر قریه)

حیات شکسته

محرری : عشاق زاده خالد ضیا

کوپریدن تراموایه بیندیکم زمان ایچریده حرکت زمانینه قدر اون درت ساعتلك زحمت مساعیی براز دیکلدیرمك ایچون کوشه‌یه یاصلانه‌رق اوبوقلایان آرابه‌جیدن بشقه کیمسه یوقدی . دها اوته‌ده قادینلره مخصوص موقعده بیلتجی صباحدن بری فرصت بولدقجه جیبندن چیقاردیغی غزته‌سنی کیم بیلیر قاچنجی دفعه اوله‌رق تکرار چیقارمش ، قندیلك طونوق جامندن بر جرکاب منور کبی آقان پیس ضیایه طوته‌رق اوقیوردی . بنم کیریشم بوقیش کیجه‌سنك صوك آرابه‌سنده حکم سورن تنهایی تعبك اورته‌سنه براثر غیر منتظر حیات آتمش اولدی ، آرابه‌جی کوزلرینی آچدی ، بیلتجی جریده‌سنی اینديره‌رك « صوك آرابه‌ده مشتری کلیرمیش ! » سؤال متحیریله طولو کوزلرینی بکا چویردی ؛ دها صکره ایکیسی‌ده آرابه‌نك بوغلی جاملرینی قامچیلایان یاغموری کورمك ایسته‌یورمش کبی طیشاری‌یه باقدیلر ؛ شبهه‌سز دها وقت حرکتك کلدیکنی اکلامش اولمالیلرکه بری کوزلرینی ینه قاپادی ، اوته‌کی جریده‌سنی ینه‌قالدیردی ...

او زمان بنم ایچون بر انتظار مدید باشلادی ؛ بوتراموای ، خصوصیله شوساعتلردن بری یوروللماز بر سقوط تهلکه‌سی ایله یوشانان یاغمورك آلتنده چامورلی تخته‌لریله ، سیسلی جاملریله ، ملوث ضیاسیله حزین وملول بکله‌ین بو صوك تراموای نه قدر قسوت افزود ؛ صیجاق اخورلرینه کیتمك ایچون صبرسزلانان بارکیرلر ، یورغونلقدن قیرلمش وجودینی درین بر اویقو ایچون آنه‌جق یره استظاراً شورادە شمدیدن احتیاج خوابه اعلان مغلوبیت ایدن بو آرابه‌جی ، هرکون صباحدن اقشامه قدر حیاتنك یکانه صحنهٔ تجلیسی اولان شو تراموای خطنك تماشای یکطرزندن براز خیالاً چیقه بیلمك ایچون جریده‌سنه طالان شو بیلتجی نه‌قدر ملال انکیز ایدی .

شمسیه‌مك اطرافنده آقان صولردن بریکمش کوچك کوله باقه‌رق کندی کندیمه « بونلر ؛ شو بیکلرجه انسانلرك یورغونلقلرینی وکالةً درعهده ایدە ایده ازیلیش ، بیرلرینمش کورونن شو آرابه ایله او ایکی سفیل حیوان بوایکی بدبخت آدمه دها صکره بورادن تاچنبرلی طاشه‌قدر چامورلرك ایچنده کندیسنه یول آچه‌رق امتداد ایدن خط اهنین بواقشام بنی ، یالکزبنی قرق پاره ایچون طاشیقله مکلف .. » دیبوردم . ناکهان دودوك چالندی ، آرابه‌جی کوزلرینی آچدی ، کوتی اکال ایچون هنوز یاپیله‌جق ایش اولدیغنه حیرت ایدر کبی اطرافنه باقدقدن صکره کرینه‌رك قالقدی ، اللری اوغوشدیره‌رق ایلرله‌دی ، قاپویی آچدی ، ایچریه برصوغوق روزکار طالغه‌سی هجوم ایتدی ؛ صکره قاپو ینه قاپانه‌رق طالغه‌لرك تلاطمکاه دهشتنده یالکز اوقالدی ...

بواری ، آغر آرابه ، اوده اویقودن اویانیورمشجه‌سنه سیلکندی ، کریندی ، صارصیلدی ، صکره یرندن اوینایه‌رق مخرش اعصاب برغجیرتی ایله — کویا بر شکوای اضطراب جهد ایله — سوروکله‌نه‌رك جاملرینك زلزله‌سی ، بیلتجیسیله یکانه مشتریسنك برلرزش صرعوی ایله تزه‌ین وجودلرینی چکوب کوتوردی .

پاره ایله اوزری برصحیفه‌ده اجمال اوتمش تقویم سنوی کبی ارقام واشارات آلتنده مستور کاغد پارچه‌سنك رسم تعاطیسی کمال سکوت ایله ایفا ایدلدی ؛ بیلتجی جریده‌سنه یولجی شمسیه‌سنك التنده‌کی کوله‌رجعت ایتدیلر .

(قطبه دوغری ، نانس ایله رفیقی)

[خالد ضیابك حكایه‌سنه متعلقدر]

برآرالق نجیرتی دها آغرلاشدی ، كویا آرابه‌نك — بو مخلوق بطینك — اهنین دیشلری دمیر خطی دها زیاده بر حرص ایله ایصیردی ، سركه‌جی‌به كلمش ایدك ؛ بیلمجی بوصوك آرابه ایچون توقفه لزوم كورمیه‌رك دودوكیله تكرار حركت امرینی ویرییوردی ، آرابه‌جینك طیشاریدن بوغوق سسی ایشیدلدی :

— آدم وار ...

آرابه طوردی ، كندی كندیمه « فنا ! بركشی نه‌قدر راحت ایدم ! » دیدم ، او آنده قابو آچیلدی ...

باشمی قالدیردم ، برثانیه اولكی مطالعهٔ درونی‌یی جرح ایده‌رك : « فنا دكلش ... بالعكس ! . . » دیدم . بوصوك آرابه‌نك ایكنجی یولجیسی ، وسعتی وجودینی محافظه‌یه كفایت ایده‌مه‌ین شمسیه‌سی آلتنده صیرصیقلام اولمش ، بركنج قیز ایدی .

بكزی صوغوقدن اوچمش ، تتره‌ین دیشلرینی ضبط ایتمك ایچون دوداقلری قیصلمش ، سیاه یوكلی اتكلكیله بوسنه كچیرمكه چالیشدینی قیشك برنجی قیشی اولمادیغندن ترددایدیله‌مه‌ین قویوقهوه‌رنكی قالین جاكتی ایصلانمش ، هیئت الیمه وفقیرانه‌سیله قارشو طرفه اوطورر اوطورماز اوجلرینك بیرتیقلری بیاض تیره ایله دیكیلمش الدیوانلرینك ایچنده شبه‌سز طونمش اولان پارمقلریله اتكلكنك یانندهكی جیبندن پاره چانطه‌سنی آرادی ، اولا بربوروشوق بیاض مندیل چیقدی ؛ دها صكره قوللانیله قوللانیله رنكی دكیشمش ، برطرفی پانلامش بر سیاه چانطه چیقاردی ؛ ایكی الیله بونی آچمغه چالیشدی ، شبه‌سز ویدالی‌ده بوزولمش اولمالیدی ، آچیلامقده اصرار ایدییوردی ؛ بیلمجی آیاقده ، یكیدن صارصیله‌رق یورومكه باشلایان آرابه‌نك ایچون صاللانه‌رق ، موقتاً قولتغنك آلتنه صیقیشدیردیغی جریده‌سیله بكله‌یور ؛ بن قارشودن شمسیه‌سنك التنده‌كی كولدن اوصانمش‌ده یكی ظهور ایدن شیئه باقان بر آدم صفتیله باقیوردم ؛ او غالبا صیقیلیوردی ، چانطه‌سنی عادتا قیرمق ایستیه‌رك زورلایوردی ، نهایت چانطه آچیلدی ، پارماغنی صوقدی ، آرابه‌نك شو نیم ضیادار حالنده كوره‌میه‌رك آرادی...

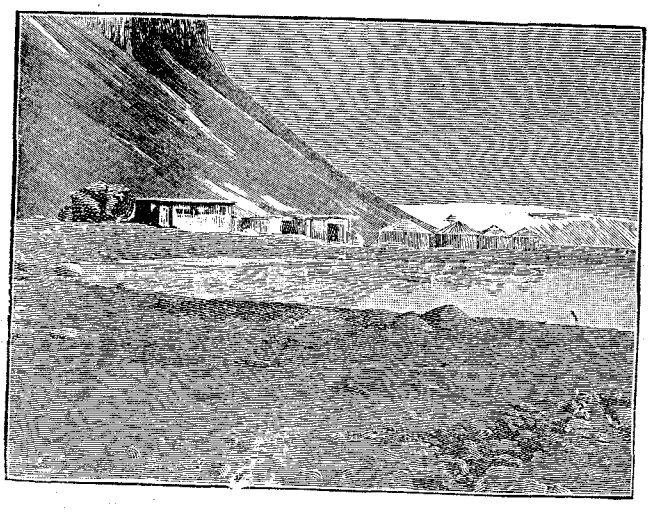
بن اوزاقدن حس ایدییوردم : چانطه‌نك ایچنده آرابه‌جق شیلر چوق اولمالیدی ؛ اوبیرتیقلری بیاض تیره ایله دیكیلمش الدیوانلر ایچنده پارماقلر چانطه‌نك تاقعر سینه‌سنه صیقیشمش بركوچك شیئی آرایوردی ، آه ! زواللی ، فقیر ، بیرتیق ، اسكی چانطه !..

نهایت او ایكی كوچك پارمق آراسنده كوچك بیاض برشی پارلایه‌رق چانطه‌دن چیقدی ؛ پاره پی آلمه‌دن اول تنكه قوطوسنك ایچنده الیله طوتدینی بیاتی كسمه‌ین بیلمجی‌یه اوزاندی ... او وقت مهم بر وظیفه ایفاسندن قورتلمش كبی برنفس استراحت آله‌رق دها زیاده امنیتله بركوچك حركت ایده‌رك یرلشدی ، رنكنی تعیین ایده‌مه‌دیكم كوزلرینی قالدیردی ، كندیسنه بكا قارشو بر وضعیت مستربحه ویرمك ایچون آرابه یورودكجه یوقاریسنده‌كی دمیر جیوقدن صاللانان قایشلره باقدی ، صكره طاوانك برطرفندن صیزان یاغموره دقت ایتدی ، كندی اوطوردیغی یرده یاغمور آقوب آقادیغنی كویا مراق ایده‌رك باشنك اوستنه‌ده بركوز آتدی ، دها صكره كوزلرینی سوزه‌رك قندیلی سیر ایتدی ، بوندنده صیقیلدی ؛ واریله‌جق یره تقرب ایدیلوب ایدلمه‌دیكنی كورمك ایچون النك ترسیله بوغلی جامی سیله‌رك سوقاغه‌باقدی ، بوقراكلق یاغمورلی كیجه‌ده نادر دكانلرك پنجره‌لرندن چامورلره اقان ضیا پارچه‌لریله فنارلرك بربلوط ایچنده غائب اولان مهتز شعله‌سندن بشقه بر شی كورمیه‌رك ، الك نهایت ، كویا بوراده كوریله‌بیله‌جك شیلردن نظره الك صوكره قابلیت معروضیتی اولان شیئه ، بكا باقدی ، یالكز بر ثانیه ... صكره بونی‌ده دیكر كوردیكی شیلر كبی شایان تماشا بولمامش اولمالی‌كه ارقه‌سنه یاصلاندی ؛ بریسنك ایكی دوكمه‌سی دوشمش ، اوتهكنك بر ایلیكی بیرتیلمش اسكی فقط ظریف پوتینلرینی اوجلرینك صاغلاملغی مبهم اولان لاستیقلریله اوزاته‌رق بربرینك اوستنه قویدی ، كوچك آستراقان تقلیدی كنارلری قیوریق برتقیه‌یه مشابه سربوشنی اللریله دوزلتدكدن صكره باشنی ارقه‌سنه طایادی ، بكله‌دی ...

كوزلیدی ؟ ظن ایتمم ، فقط بوتون كوچكلكلردن تركیب ایدلمش ، خرده‌جو

[خالد ضیا بكك حكایه‌سنه متعلقدر]

{ قطبه دوغری ، بر قریه }

حیات شکسته

محرری : عشاق زاده خالد ضیا

کوبریدن تراموایه بندیکم زمان ایجریده حرکت زمانینه قدر اون درت ساعتلك زحمت مساعی‌بی براز دیکلدیرمك ایچون کوشه‌یه یاصلانه‌رق اویوقلایان آرابه‌جیدن بشقه کیمسه یوقدی . دها اوته‌ده قادینلره مخصوص موقعده بیلتجی صباحدن بری فرصت بولدقجه جیبندن چیقاردیغی غزته‌سنی کیم بیلیر قاچنجی دفعه اوله‌رق تکرار چیقارمش ، قندیلك طونوق جامندن بر چرکاب منور کبی آقان پیس ضیایه طوته‌رق اوقیوردی . بنم کیریشم بوقیمش کیمسه‌سنك صوك آرابه‌سنده حکم سورن تنهایی تعبك اورته‌سنه براثر غیر منتظر حیات آتمش اولدی ، آرابه‌جی کوزلرینی آچدی ، بیلتجی جریده‌سنی ایندیرمك « صوك آرابه‌ده مشتری کلیرمیمش ! » سؤال مخیریله طولو کوزلرینی بکا چویردی ؛ دها صکره ایکیسی‌ده آرابه‌نك بوغلی جاملرینی قامچیلایان یاغموری کورمك ایسته‌یورمش کبی طیشاری‌یه باقدیلر ؛ شبهه‌سز دها وقت حرکتك کلدیکنی اکلامش اولمالیلرکه بری کوزلرینی یینه قاپادی ، اوته‌کی جریده‌سنی بنه‌قالدیردی ...

او زمان بنم ایچون بر انتظار مدید باشلادی ؛ بوتراموای ، خصوصیله شوساعتلردن بری یوروملماز بر سقوط متقادی ایله یوشانان یاغمورك آلتنده جامورلی تختەلریله ، سیسلی جاملریله ، ملوث ضیاسیله حزین وملول بکله‌ین بوصوك تراموای نه‌قدر قسوت افزود ؛ صیجاق اخورلرینه کیتمك ایچون صبرسزلانان بارکیرلر ، یورغونلقدن قیرلمش وجودینی درین بر اویقو ایچون آنه‌جق یره انتظاراً شورادە شمديدن احتیاج خوابه اعلان مغلوبیت ایدن بو آرابه‌جی ، هرکون صباحدن اقشامه قدر حیاتنك یکانه صحنهٔ تجلیسی اولان شو تراموای خطنك تماشای یکطرزلندن براز خیالاً چیقه بیلمك ایچون جریده‌سنه طالان شو بیلتجی نه‌قدر ملال انکیز ایدی .

شمسیه‌مك اطرافنده آقان صولردن بریکمش کوچك کوله یاغه‌رق کندی کندیمه « بونلر ، شو بیکلرجه انسانلرك یورغونلقلرینی وکالةً درعهده ایده ایده ازیلش ، بیراز نمش کورونن شو آرابه ایله او ایکی سفیل حیوان بوایکی بدبخت آدمه دها صکره بورادن تاچنبرلی طاشه‌قدر چامورلرك ایچنده کندیسنه یول آچه‌رق امتداد ایدن خط اهنین بواقشام بنی ، یالکزبنی قرق پاره ایچون طاشیقله مکلف .. » دییوردم . ناکهان دودوك چالندی ، آرابه‌جی کوزلرینی آچدی ، کونی اکمال ایچون هنوز پایله‌جق ایش اولدیغنه حیرت ایدر کبی اطرافنه باقدقدن صکره کرینه‌رك قالقدی ، الاری اوغوشدیره‌رق ایلرله‌دی ، قاپویی آچدی ، ایچری‌یه برصوغوق روزکار طالغه‌سی هجوم ایتدی ؛ صکره قاپو بنه قاپانه‌رق طالغه‌لرك تلاطمکاه دهشتنده یالکز اوقالدی ...

بوایری ، آغر آرابه ، اوده اویقودن اویانیورمشجه‌سنه سیلکندی ، کریندی ، صارصیلدی ، صکره یرندن اوینایه‌رق مخرش اعصاب بر ضجیرتی ایله — کویا بر شکوای اضطراب جهد ایله — سوروکله‌نه‌رك جاملرینك زلزله‌سی ، بیلتجیسیله یکانه مشتریسنك برلرزش صرعوی ایله تترەین وجودلرینی چکوب کوتوردی .

پاره ایله اوزری برصحیفه‌ده اجمال اوتمش تقویم سنوی کبی ارقام واشارات آلتنده مستور کاغد پارچه‌سنك رسم تعاطیسی کمال سکوت ایله ایفا ایدلدی ؛ بیلتجی جریده‌سنه ، یولجی شمسیه‌سنك التنده‌کی کوله‌رجعت ایتدیلر ..

{ قطبه دوغری ، نانس ایله رفیقی }

[خالد ضیابکك حکایه‌سنه متعلقدر]

برآرالق نجیرتی دها آغرلاشدی ، کویا آرابه‌نك — بو مخلوق بطینك — اهنین دیشلری دمیر خطی دها زیاده بر حرص ایله ایصیردی ، سرکه‌جی‌به کلمش ایدك ؛ بیلنجی بوصوك آرابه ایچون توقفه لزوم کورمیه‌رك دودوکیله تکرار حرکت امرینی ویرییوردی ، آرابه‌جینك طیشاریدن بوغوق سسی ایشیدلدی :

— آدم وار ...

آرابه‌طوردی ، کندی کندیمه « فنا ! برکشی نه‌قدر راحت ایدم ! » دیدم ، او آنده قابو آچیلدی ...

باشمی قالدیردم ، برثانیه اولکی مطالعهٔ درونی‌نی جرح ایده‌رك : « فنا دکلش ... بالعکس ! . . » دیدم . بوصوك آرابه‌نك ایکنجی یولجیسی ، وسعتی‌وجودینی محافظه‌یه کفایت ایده‌مه‌ین شمسیه‌سی آلتنده صیرصیقلام اولمش ، برکنج قیز ایدی .

بکزی صوغوقدن اوچمش ، تترمین دیشلرینی ضبط ایتمك ایچون دوداقلری قیصلمش ، سیاه یوکلی اتکلکیله بوسنه کچیرمکه چالیشدیغی قیشك برنجی قیشی اولمادیغندن ترددایدیله‌مین قوبوقهوه‌رنکی قالین جاکتی ایصلانمش ، هیئت الیمه وفقیرانه‌سیله قارشو طرفه اوطورر اوطورماز اوجلرینك بیرتیقلری بیاض تیره ایله دیکیلمش الدیوانلرینك ایچنده شبه‌سز طونمش اولان پارمقلریله اتکلکنك یانندهکی جیبندن پاره چانطه‌سنی آرادی ، اولا بربوروشوق بیاض مندیل چیقدی ؛ دها صکره قوللانیله قوللانیله رنکی دکیشمش ، برطرفی پانلامش بر سیاه چانطه چیقاردی ؛ ایکی الیله بونی آچمغه چالیشدی ، شبه‌سز ویدابی‌ده بوزولمش اولمالیدی ، آچیلامقده اصرار ایدییوردی ؛ بیلنجی آیاقده ، یکیدن صارصیلمرق بورومکه باشلایان آرابه‌نك ایچون صاللانمرق ، موقتاً قولتغنك آلتنه صیقیشدیردیغی جریده‌سیله بکلهیور ؛ بن قارشودن شمسیه‌سنك التندهکی کولدن اوصانمش‌ده یکی ظهور ایدن شیئه باقان بر آدم صفتیله باقیوردم ؛ او غالبا صیقیلیوردی ، چانطه‌سنی عادتا قیرمق ایستیه‌رك زورلایوردی ، نهایت چانطه آچیلدی ، پارماغنی صوقدی ، آرابه‌نك شونیم ضیادار حالنده کوره‌میه‌رك آرادی...

بن اوزاقدن حس ایدییوردم : چانطه‌نك ایچنده آرابه‌جق شیلر چوق اولمالیدی ؛ اوبیرتیقلری بیاض تیره ایله دیکیلمش الدیونلر ایچنده پارماقلر چانطه‌نك تاقعر سینه‌سنه صیقشمش برکوچك شیئی آرایوردی ، آه ! زواللی ، فقیر ، بیرتیق ، اسکی چانطه !..

نهایت او ایکی کوچك پارمق آراسنده کوچك بیاض برشی پارلایه‌رق چانطه‌دن چیقدی ؛ پاره پی آلمه‌دن اول تنکه قوطوسنك ایچنده الیله طوتدیغی بیاتی کسمه‌ین بیلنجی‌یه اوزاندی . . . او وقت مهم بر وظیفه ایفاسندن قورتلمش کبی برنفس استراحت آله‌رق دها زیاده امنیتله برکوچك حرکت ایده‌رك برلشدی ، رنکنی تعیین ایده‌مه‌دیکم کوزلرینی قالدیردی ، کندیسنه بکا قارشو بر وضعیت مستربحه ویرمك ایچون آرابه یورودکجه یوقاریسنده‌کی دمیر چیوقدن صاللانان قایشلره باقدی ، صکره طاوانك برطرفندن صیزان یاغموره دقت ایتدی ، کندی اوطوردیغی یرده یاغمور آقوب آقمادیغنی کویا مراق ایده‌رك باشنك اوستنه‌ده برکوز آتدی ، دها صکره کوزلرینی سوزه‌رك قندیلی سیر ایتدی ، بوندن‌ده صیقیلدی ؛ واریله‌جق یره تقرب ایدیلوب ایدلمه‌دیکنی کورمك ایچون النك ترسیله بوغلی جامی سیله‌رك سوقاغه باقدی ، بوقراکلق یاغمورلی کیجه‌ده نادر دکانلرك پنجره‌لرندن چامورلره اقان ضیا پارچه‌لریله فنارلرك بربلوط ایچنده غائب اولان مهتز شعله‌سندن بشقه بر شی کورمیه‌رك ، الك نهایت ، کویا بوراده کوریله‌بیله‌جك شیلردن نظره الك صوکره قابلیت معروضیتی اولان شیئه ، بکا باقدی ، یالکز بر ثانیه ... صکره بونی‌ده دیکر کوردیکی شیلر کبی شایان تماشا بولمامش اولمالی‌که ارقه‌سنه یاصلاندی ؛ بریسنك ایکی دوکمه‌سی دوشمش ، اوتهکنك بر ایلیکی بیرتیلمش اسکی فقط ظریف پوتینلرینی اوجلرینك صاغلاملغی مبهم اولان لاستیقلریله اوزاته‌رق بربرینك اوستنه قویدی ، کوچك آستراقان تقلیدی کنارلری قیوریق برتقیه‌یه مشابه سرپوشنی اللریله دوزلتدکدن صکره باشنی ارقه‌سنه طایادی ، بکله‌دی ...

کوزلیدی ؟ ظن ایتمم ، فقط بوتون کوچکلکلردن ترکیب ایدلش ، خرده‌جو

[خالد ضیا بکك حکایه‌سنه متعلقدر]

برصنعتکارك اثر هوس غرابتپروریسی اوله‌رق وجود بولمش ظن ایدیان بو کنج قیز کوچك کوزلری ، اوفق اغزی ، سیوری وانجه برونی ، سوبو سورکون چهره‌سیله خوش برشیدی ، بواوفق شیلردن مرکب مجموعه‌ده یالکز اوزون کوزین بربوبی ایدی ، کوچك قطعه‌ده اعضاسیله براز غیر متناسب اولان بو بوی بوتون جسمانیتنه بر عدم نسبت ویرییوردی‌که غریب اولدیغی ایچون لطافتدن عاری دکلدی .

بوقیش کیجه‌سی ، شو ارابه‌ده بو کنج قیزله یاب یالکز بولنمقده بر تحفاق کشف ایدییوردم‌که اکلاشلماز شعرلرده حس اولنان وهم لطافته مشابه بر ذوق مجهول ایله خولیامه برتأثیر مبهمی واردی . بر ارالق ناشکیبانه برطورله طوغرولدی ، بوقدر کچ قالمش اولدیغنه ارتق صیقلمش بر افادهٔ حال ایله جاملك بوغنی تکرار سیلدی ، اوزون اوزون باقدی ، غالبا چفته حوضلردن دونیوردق ، کندی کندیمه « بووقتده بویله هواده بو قیز نره‌یه کیدییور ؟ » دییوردم ، اونا کهان برحیرتله دوندی ، براز اکیلدی ، ایچریده شمدی جریده‌سنی یوزینه قاپایه‌رق غالبا اویوقلایان بیلنجی‌یه بر شی صورمق ایسته‌دی ، صوکره جسارت ایده‌میه‌رك بکا باقدی ، بر شی صورمق ایسته‌دیکی یك جلی اکلاشیلیوردی . بن سؤاله دعوت ایدر برسیما ایله منتظردم ، فقط بر درلو قوت بوله‌میوردی ، ایاغنه قالقدی ، پنجره‌دن بردها باقدی ، بودفعه دونجه صاب صاری اولدیغنی حس ایتدم ، دیدم‌که :

— مادموازل ، بر شیی صورمق ایسته‌یوردیکز ؟

بوتون اعضای وجودی کبی اوفق بر سسله ، براز محترز برادای متحاشیانه ایله :

— عفو ایدرسکز ، افندم ، دیدی . کوپری‌یه دها چوق وارمی ؟

— کوپری‌یه‌می ؟.. یاکیلورسکز ، مادموازل ، بو ارابه اقسرایه کیدییور .

اکلامیورمشجه‌سنه بر طوتوق وضعیتله بوزیمه باقدی ، برمدت حیرتدن استیضاحه قوت بوله‌میه‌رق اویله طوردقدن صکره :

— دیمك شمدی کوپری‌یه کیتمه‌یورز ؟ ... دیدی . بوسؤالك ایچنده اویله بر تلاش ، اوقدر بویوك برقورقو وار ایدی‌که بوزواللی قیزك نصل بر خطایه اوغرادیغنی اکلایه‌رق حقنده بردن درین بر مرحمت طویدم ، دیدم‌که :

— تأسف ایدرم ، مادموازل ، سز کوپری‌یه کیتمك اوزره ایدیکز ، فقط ترسنه حرکت ایدن بر ارابه‌یه تصادف ایتمش اولدیکز ... کیجه‌نك قراکلغی ، یاغمور تلاشی سزی یاکیلتمش اوله‌جق ...

اونی دیکلرکن عادتا اغلامق ایسته‌یور ، کندی کندیسنه نقرات کبی « آح ! نه قدر کچ قالدم ! .. » دییوردی ، صکره برامید ایله « اوحالده ایلك موقفدن کری دونرم » دیدی . شیمدی صالقم سکود موقفنه کلش ایدك ، قلاغوزلری طاقمله اشتغال اولنیوردی .

— یایان دونمکه مجبور اوله‌جقسکز .. بوصوك ترامواى ، وظن ایتمکه بویاغموردہ ارابه بوله‌بیله‌سکز ...

او وقت بوسبوتون تلاش ایتدی ، شمدی بیلنجی‌ده اویانمش ، یانمزه کله‌رك بحثه قاریشمش ایدی ، اوکندیسنی تبریه ایچون « نه‌دن کیده‌جکمکز یری سویله‌مدیکز ؟ » دییوردی . زوالی قیز بو سؤاله جواب ویرمکی فضله بوله‌رق پریشان برنظر استمداد ایله باقنیور ، « امان یاربی ! بو ساعتده ، بویاغموردہ ، یوتنها سوقاقلرده نصل جسارت ایده‌جکم ! » دییوردی .

او وقت بنم ایچون بر قرار اتخاذینه دوشونمك بیله لازم کلمدی ، دیدم‌که ؟

— مادموازل ، رجا ایدرم ، قبول بیوریکز ، سزه کوپری‌یه قدر رفاقت ایدیم ...

بوتکلیفمی برصیحهٔ حیرتله تلقی ایتدی :

— نصل ، افندم . بنم ایچون بوهواده تکرار کری‌یه‌می دونه‌جکسکز ؟ بوفدا کارانی نصل قبول ایدەبیلیرم ؟

حال بوکه بشقه چاره یوقدی ، ارابه‌جی حرکت ایچون صبرسزلانیور ، بیلنجی صیریته‌رق بر قرار ویرمکلکمزه انتظار ایدییوردی . بن اصرار ایتدم :

— سز بو وقتده بورادن یاب یالکز دونه‌مزسکز ، حال بوکه بنم ایچون کوپریدن برارابه طوته‌رق عودت ایتمك بك قولای ...

اوزمان برنظر تفحصله بکا باقدیغنی ، برثانیه ایچنده بونظریله بنم صفوت تکلیفمی استکناه ایده‌رك بویوك برامنیتله مطمئن اولدیغنی کوردم ، « یکی افندم ، بویوك بر انسانیت کوستریورسکز ، قبول ایده‌رم » دیدی . بیلنجینك دودوکی بو دفعه براز شوخی مستهزیانه ایله اوتدی ، وقه‌یی آتلرینی قامچیلایان ارابه‌جی‌یه اکلاتمق اوزره بیلنجی اوتهکی قاپویی آچارکن بز ارقه‌دن اشاغی‌یه ایندك ، قراکلقده ارابه‌نك صاری کوزلی سیاه برکوله‌کی حرکتنی کوردك ، یاغمور ایچه فقط صیق برسیلان ایله‌دوشمکده دوام ایدییوردی . اوشمسیه‌سنی آچدی ، قیوریق یرلری جابجا دلیشمش برشمسیه . . بن‌ده بمکنی آچدم ، ایکی شمسیه‌نك برآرادہ اجتماعی مساعد اوله‌بیلدیکی قدر یکدیکرمزه یاقین یوروبوردق ، او بوقراکلقده ، شو تنها سوقاقده مجهول برقورقو ایله بکا قریب اولق احتیاجنی طویوردی ، بنده‌ده برکنج قیزك شو صره‌ده حامیسی صفتنی آلمش اولمقدن متولد برلذت واردی . بر ایسله اتکنی طوته‌رق سکوت ایدییور ، یانی باشمده بنی یواش یوروممکه مجبور ایتمه‌مك ایچون ادیملرینی آچیوردی .

انوبابك ایچنده کوزلاکنی شبهه
یدیکم بو اوزون بویلی اینجه
نده فراکلغك اراسنده کورمیه‌رك
یوردی . بو تصادف اوقدر غیر
حرایت آمیز بر شی ایدی که بویله
کلی یاغمورلی کیجه‌ده حیاتمده برمجی
ه‌رق کوردیکم بر کنج قیزی حمایه
کوتورمکده‌کی شعر — اکر او کنج
ورل فرض ایتسه‌یدم — کویا تاتمام ،
ر اوله‌جقدی . « اوت ، کوزل !..
ی مینی کوزلری وار » دییوردم .
کی به قدر بکا هیچ لاقردی سویله‌مه‌دی ،
اوراده تراموای موقفنه کلنجه
نکه باشلادی :

ایشته افندم بوراده بکله‌یوردم ،
دی . هر وقت بورادن بینردم ، بو کون
ل اولدی‌ده ترس بیندم ، نصل اولدی‌ده
ت ایتمه‌دم ، شبهه‌سز دیدیککز کبی
راکلق ، یاغمور بنی شاشیرتمش اوله‌جق .
ه بوروزکار آلتنده شویاغموردہ اوقدر
کله‌مش ، بکله‌مکدن او قدر بورولمش
ایدم که ... کوزلرم بولانمش اوله‌جق . سزدن
وك ارابه اولدیغنی خبر آلدیغم زمان
یلسه‌کز نه‌اولدم ؟ نه‌قدر کیچ قالمشم ...

آرتق پرهیزی بوزمش اولدی ، شمدی
سویله‌دکجه سویله‌مك هوسی آچیلیوردی ،
دوام ایدی :

[مابعدی وار]

ژوزف فنولیك رومانی

مجرم

موليق : فرانسوا قوپه

مترجمی : احمد احسان

آره صره بو مبحثده ایلریلیه‌رك
دیر ایدی که :

- بعضاً کندی کندیمه دییورم
بیلیورمیسك؟ قالقه‌یم ، مکتبدن صاووشه‌یم ،
پارسه کیده‌یم ، ماهر برصنعتکارك یانه چراق
کیره‌یم ؛ اوسته‌مك قوندره‌لرینی بویامق
لازمکلسه چکنمم !

فقط نه فائده ؟ زوالللی چوجقده هیچ
پاره یوق .. دنیاده خصم اقربا اوله‌رق بر
کشیسی وارکه‌اوده پارسه‌سن ژاق سوقاغنده
برکتبخانه اداره ایدن خاله‌سی اختیار بر
قیزدر . ذاتاً فرانسوا مکتب تعطیللرینی
هپ خاله‌سنك یانینده کچیرر . لکن صاقین
خاله‌سنك اقامتکاهنی حالبی پارلاق صانیه‌سکز .
دلیقانلی اوراده اولدیغی زمانلر یمکده شراب
یرینه قورو اوزوم خوشابی ایچر ، بر
اوفاجق ارالقده یتار ایدی . حالبوکه بر
مشکلات وار: خاله‌سی فرانسوایی زیاده‌سیله
سور ، مکتبی ترك ایدرسه سوقاقده براقه‌یه‌
جغنده شبهه یوق . فقط دلیقانلی صنعت
حکه اولان عشقندن درسلرینی براقه‌رق
براستاد نزدینه کیرمك املندن مکتوبلرنده
بحث ایتدکجه خاله قادین زیاده‌سیله دوچار
خوف اولور ، «امان براز صبرایت . درسلرینه
دوام ایت» دیه جواب ویرر ایدی . اشته
فرانسوایی فکرینی اجرادن منع ایدن نقطه
خاله‌سنی مأیوس ایتمکدن عبارت ایدی ،
یوقسه ....

قره‌تپه‌نه کلنجه اونك خیالخانه‌سنده بویله
فورطنه‌لی تصورلر جریان ایلدیکی یوقدر .
استقبالنی دائما یکطرز کورر . اولا مکتب
حقوقدن چیقه‌جق ، صوکره‌ده دعوی وکیللری
زدنده چالیشه‌جق ؛ صوکره ابا واجدادی
کبی مطلقا مسلك حاکمیته کیره‌جك . پدری
بویله قرار ویرمش ، چوجغه شمدیه قدر
بلکه بیك دفعه تکرارلمشدر . قره‌تپه‌ن
کندی حقنده رسم اولنان بواستقبالی قبول
ایلیور ، بکلیور . ذاتاً بویله طبیعی دکلمی ؟
مع مافیه فرانسوا امال صنعتکارانه‌سندن
بحث ایده‌رك استعداد فطریسی خلافنده بر
مسلك اتخاذ ایلدیکندن دولایی تأسفاتی
بیان ایلدکجه اون درت یاشنده‌کی بوچوجغك
کندینه اعتراف ایتدیکی فکر قارشیسنده
قره‌تپه‌نه مجلوب قالیر وارقداشنی برحس
احترام ایله تلقی ایدر ایدی .

فقط بردنبره ایکی چوجغك دوستلغی
منقطع اولدی ؛ برکیجه مکتبك یتاقخانه‌سنده
کورولتی اولمش ، طلبه شماتتی حد معروفدن
زیاده ایتمش ایدی ؛ مسببلری تدقیق اولندیغی
صره‌ده فرانسوا دونادویی دخی یقالدیلر ،
مکتبدن اخراج ایلدیلر . فرانسوا پارسه
کیتدی ، کندندن خبر ویرمز اولدی ؛
بناءً علیه یواش یواش قره‌تپه‌ن ارقداشنی
اونوتمغه ، اومکتبده هرکمدن صوکره
سفرەلك اوزرنده ، اتمك ایچندن یاپلمش
هیکللر براقان صنعتکارك خاطراتی غائب
اولمغه باشلادی .

بویله‌جه کندی حالنده ، ساکت وساکن
طرزده حیات عائله وحیات مکتبیی برقاچ
سنه دها کچیرەرك قره‌تپه‌ن ایچه بیودی ،
عادتا ارکك اولدی . حقوق درسلرینه
باشلادیغی زمان مکتب عالمی اوقدر صبقی
دکل ایدی ، اما نه فائده ؟ موسیو له کوین
جنابلری اوقدرزنکین اولدیغی حالده بیقلری
خیلی میدان المش اولان اوغلنك مصارف
ذوقیه‌سنه هفته‌ده بش فرانغك زیاده‌سیله
کافی کله‌جکنی ادعا ایدر ، چوجغه اوندن
زیاده‌پاره‌ویرمز ایدی . حتی دلیقانلی برایکی
دفعه ارقداشلرینه اویدی ، ولایاته مخصوص
اکلنجه عالملرینی دولاشدی ؛ بونلردن زیاده
استکراه ایلدی ، فقط برقاچ‌ایرا بورجلاندی .
حاکم افندی کویا مسکون برخانه‌یه قصداً
اجرای سرقته کیرن برجانیٔ شریرك قارشو-
سنده بولنیورمش کبی ـ حسیات طمعکارانه‌سنه
مغلوباً ـ شدتلی تکدیرلر ایتدی ، بورجی
اودەدی . شو معامله‌دن فوق‌العاده دلکیر
اولان قره‌تپه‌ن هردرلو مصرفلی اکلنجه‌لردن
اجتناب ایدر اولدی ، بتون بتون کندینی
چالشمغه وقف ایلدی . الك مسعود زمانلری ،
تك باشنه قیرلرده اوزون اوزون کزدیکی
وخیالاته دالدیغی ساعتلر ایدی . وافعا
قره‌تپه‌ن اولا او حزن انکیز منظره‌لی ،
رطوبتلی ، روماتیزمه منبع اتامتکاهی هیچ
سومز ایدی ؛ رطوبتله یشیل رنك آلمش

اولان پنجره قنادلری بیله قره‌تپه‌نك نظرنده شورانك قابلیت اسكانی ازالتیرایدی . قیویه باقدیغی زمانلر صوبی انجق انسان بوغمق ، ایی آدم آصمق ایچون استعمال اولنه‌بیلیر ظن ایدر ایدی . هله طعام سفره‌سنده برکوشه‌یه اوطوروب آره صره باباسنك دعوتنه اجابت ایدن اووقات سوروسنك ایچنه قارشدیغی کبی حزن ومأیوسیتی صوك درجه‌یه کلیر ، « عجبا اولنجه‌یه‌قدر بو حیاته محکوم قاله‌جقمیم ؟» دیر ، بر آه نومیدی بوغازینه طیقانیر ایدی .

قره‌تپه‌ن هر پازار کونی باباسیله برابر « شانوار » سوقاغنده‌کی مزین خانه‌سنده اقامت ایدن مادام لهڤره تابوره‌یی زیارته کیدر . بوقادین موسیوله کویرك کنجلك ارقداشلرندن اولوب وفات ایتمش براووقاتك زوجه‌سیدر . اوت ، اوراسی‌ده اونوتمیه‌لم ، صفت حاکمیته مخصوص بیاض بیون باغنك طبقات برودت آمیزی آره‌سنه ، — خلقت عالمدن قالمه حیوانات مستحاثه‌لرینك طبقات قطیه ایچنده قالمسی کبی — کیرمه‌دن اول حاکم افندی جنابلری ده کنجلکه مخصوص بعض اکلنجه‌لری تجربه ایتمش ، ارقداشلرینه اویوب قصبه‌نك سوقاقلرنده پك چوق کیجه‌لر دولاشمش ، مثلا کوپکلرك قویروغنه تنکه باغلامق ، اولرك چنغراقلرینی آلچی ایله ضیوامق کبی عزیزلکلری دخی یاپمشدر .

حالبوکه بووقایع شبابت اوزاقده ، موسیو جنابلری اونی کاملاً اونوتمشدر . صحیح ، بعض آدملر واردرکه کنجلك زمانلری چوجقلرك قزامق چیقارملری کبی سرعتله کذار ایدر ؛ اوزمانی قیصه بر خسته‌لق کبی تلقی ایدرلرکه بردفعه ایی اولدقدن صوکره اونودولور کیدر . اشته موسیو له‌کویر ایله متوفی رفیق یکرمی یاشنه کلدکلری زمان بر آز جوشمشلر ، فقط چابوق کسب سکونت ایده‌رك تأهل ایلمشلردر . حتی له‌کویردن دها حشری اولان موسیو لهڤره کندندن یاشلی ، فقط زیاده‌جه زنکین برمادموازل ایله تأهل ایده‌رك فکر سکون ومتانتی‌دها زیاده اثبات ایتمش ایدی . تأهلندن صوکره موسیو له‌کویر تمام یکرمی سنه مشاغل محاکم ایله اوغراشدی . اللی یاشنه تقرب ایدرکن بر اولاد بیله براقه‌مه‌دن حیاته وداع ایدیوبردی . اشته اوزمان طول قالمش اولان مادام لهڤره مادموازل قامیل له‌تورنور اسمنده‌کی همشیره زاده‌سیله برابر امرار وقت ایدر ایدی که بو قیز مادام لهڤره وارث اوله‌جغی جهتله ولایت داخلنده الك پارلاق برکلین ایدی .

تصرفه رعایتك غایت ممدوح کورولدیکی قائن قصبه‌سنده مادام لهڤره‌یی طمعکار عد ایدرلر دیه برخبر وبررسه‌ك بوقادینك درجهٔ خستی اکلارسکز دکلی ؟ حتی بو بابده بر چوق طاتلی فقره‌لرده نقل ایدرلر ؛ اونك ایچون مکالمات اثناسنده مادام لهڤره‌نك نامی یاد اولنجه هرکسه برضحك ضروری طاری اولور ، درحال امان اوزوم فقره‌سنی سویلیك دیرلر ، مولیه‌ر قومدیلرینه طاش چیقارته‌جق درجه‌لرده قهقهه‌زن اولورلر .

مادام لهڤره‌نك اراضیسی داخلنده بر نقطه‌واردرکه جنوبه‌ناظر وروزکاردن مصون اولمق سایه‌سنده بوراده « شاسه‌لا » اسمیله براوزوم یتشیر ؛ بواوزوم‌ولایتك بشقه‌یرلرنده کورولمز . مادام لهڤره باغنك بو موفقیتندن پك ممنون ومفتخردر ؛ بناءً علیه ایلول کلدی‌ده کوتوکلر صالقملرله تزینه باشلادیمی مادام جنابلری هرکلن مسافره مطلقا شو سؤالی ایراد ایدر :

— مادام ، باغکزده اوزوملر اولدیمی ؟

— خیر مادام .

دائما عین طرزده اعطا اولنان بوجوابی النجه خسیس قادینك قره صاچلر ایچنده غایت صاری کورینن چهره‌سی دها زیاده صارارير ، کوزلری پارلار ، کمال افتخارله :

— بز قوپاریبورز !

جمله‌سنی صرف ایدر . فقط شمدیه قدر اصلا ، اما اصلا کورولمه‌مشدرکه خسیس قادین هرکسه بحثی ایتدیکی اوزومدن بر صالقم قوپارسوزده مسافرلرینه اکرام ایتسون . بواوزوملر کوتوکلرندن کمال اعتنا ایله قوپوب طاوان آره‌سنه آصیلیر ویازه قدر سفره‌سنك یمشنی تشکیل ایدر ایمش .

حالبوکه محصولك غایت بول اولدیغی برسنه اختیار قادین معتاد اولان طمعکارلغی اونودور کبی اولمش . او کون اوه « مادام ژانینلوم » دیه شهرتشعار اولوب دهشتلی چیرکینلکلرندن ناشی اوده قالمش ، اختیار لامش اولان ایکی قادین مسافر کلمش ؛ مادام ینه معتاد اولان سؤالنی صورمش :

— مادموازلر ، باغکز ده اوزوملر اولدیمی ؟

— خیر مادام .

— بز قوپاریبورز . بر آز اکرام ایتسه‌م یرمیسکز ؟

شوسؤال ایراد اولندیغی زمان ، فرط تعصبلریله مشهور اولان ایکی همشیره او قدر متحیر اولمشلرکه پاپازلری برکون کلسه‌ده پسقالیه کونی پرهیز طوتمایسکز دیه مغایر اصول برامر ویرسه بوقدر کرفتار حیرت اولمزلرایدی . ایکیسی بردن :

— مع التشکر مادام . . . شاسه‌لا اوزومنی پك سورز .

جوابنی ویرمشلر .

او زمان مادام لهڤره یرندن قالقمش ، بر قاچ دقیقه باغده دولاشدیغی پنجره‌دن کورولمش ، بعده کمال عظمت ایله اوطه‌یه کیروب مسافرلرینه .... اووجنده کتیردیکی ایکی اوزوم دانه‌سنی تقدیم ایلمش !

اشته موسیوله‌کویرك اونبش کونده بر دفعه پازار کونلری اوغلنی کوتوردیکی بر شوخسیس قادینك خانه‌سیدر . زواللی دلیقانلی بونی‌ده حیاتنك سائر شرائط مزعجه‌سی کبی قبول ایدر ایدی .

چوجق ایلك سوقاغه چیقدیغی زماندن بری بورایه دوامه باشلامشدر ؛ شویله کوزلرینی قپاتجه مادامك خانه‌سنده صالونی تفریش ایدن قطیفه صندالیه طاقمی رنکنك اوردك باشی یشیلدن صاریه نصل کچدیکنی ، اوندن صوکره‌ده انسانجك نصل میدانه چیقدیغنی درحال تجسم ایتدیرر .

مابعدی وار

امجد احسان

سرمحرر ومدیری : احمد احسان

شرائط اشترا

درسعادتده سنه‌لکی ۱۳۰ ، آلتی آیلغی ۷۵، اوچ آیلغی ۴۰ غروشدر بوسته‌ایله کوندریلورسه ولایات بدلی اخذ اولنور .

ثروت فنون

درسعادت نسخه‌سی ۱۰ پاره‌در

شرائط اشترا

ولایاتده سنه‌لکی ۱۵۰ آلتی آیلغی ۸۰ غروش اولوب اوچ آیلغی یوقدر. قیرلره‌دن مقووا بورو ایله آلتی ایچون سنوی یکرمی غروش فضله آلنور.

پنجشنبه کونلری چیقار ، منافع ملك و دولته خادم مصور عثمانلی غزته‌سی

No : 321

Rédacteur en chef
Ahmed IHSAN

SERVET-I-FUNOUN
JOURNAL ILLUSTRÉ TURC PARAISSANT LE JEUDI
CONSTANTINOPLE

7me Année
BUREAUX:
78, Grand'rue de la Sublime Porte

عدد : ۳۲۱ — پنجشنبه — ۲۴ نیسان سنه ۱۳۱۳ — بدنجی‌سنه ـ اون اوچنجی جلد

خدمات وموفقیات عسکریه‌سنه مبنی بوکره عهده‌سنه میرلوالق توجیه بیوریلان
[سعادتلو سیف‌الله پاشا]

Son Excellence Seïfoullah-Pacha, général d'Etat-Major de l'Armée d'Elassona.

ثروت فنونده منتشر باجمله آثار ادبیه وفنیه‌نك تكرار طبع ونشری حقی محفوظدر .

حج یولنده

بشنجی مکتوب : اسکندریه‌دن .

استانبولدن حرکتمزك درد نجی کونی صباحلین « القاهره » واپورینك کوکرته‌سنه چیقدیغم زمان افریقا ساحلنه تقرب ایتمش ایدك . واقعا واصل اولدیغمز قطعه بنم ایچون بالکلیه مجهول دکلدی ؛ بن اورایه خرستوف قولومبك آمریقایه کیتدیکی کبی کیتمیوردم . اورایه دائر سیاحتنامه‌لر اوقومش ، فوطوغرافیالر کورمش ، حکایه‌لر ایشتمشدم . بو معلومات ، بو مسموعات ومشاهدات بکا اوراسی حقنده برفکر ویرمشدی ؛ مع مافیه ، لیس الخبر کالعیان ، برکره اورایی کوزلرمله کورمك ایستیوردم .

اوتوز ساعتدنبری بزی قوجاغنده صارصان دکز کسب سکونت ایتمش ، برپچق کوندنبری قماره‌لرنده اضطراب چکن یولجیلره آرتق مساعده کوسترمشدی . کوکرته اضطرابله ساعتلر کچیرمش چهره‌لرله مملو ایدی ؛ هرکس بی‌صبرانه ساحله نصب نکاه اشتیاق ایدییوردی . ضیجاق برجنوب روزکاری ساحلی اوقشایه‌رق کلیور ، کوکرته‌دکی بتون یورغون باشلری طاریوردی . افقده — برضیای زرین ایچنده براخکر مدور کبی — کونش طوغیوردی : ایشته صباح ، آفریقانك صاف وربیعی برصباحی ...

واپور بر دائرهٔ عرضی تعقیب ایده‌رك قائما جنوبه طوغرو اینیور ، بتون نظرلر ساحلده برنشانهٔ حیات آرامغه چالیشیوردی . صوکره برسرور پر خلجان ایله هرکس بری برینه : « ایشته ، ایشته ! » دیدی ؛ بدنلر اکیلیور ، بوکولیور ، باشلر مناعت اشیادن قورتولق ایچون برطرفه یاتیور ، پارمقلر اوزاقده برنقطه‌یی کوستریوردی : برنهال رقیق و سیمی طرزنده اسکندریه فناری کورونمشدی ...

اسکی رومالیلر اسکندریه‌یه « ساحل سفید » دیرلرمش ؛ فی‌الحقیقه شهر اوزاقدن بیاض قوم رنکنده برخط افقیٔ منتظم کبی کورونیور . براز صوکره بربیرنکیٔ مبهمیت ایچنده بعض شکللر فرق اولنمغه باشلادی : صولغون ، فقط رقیق ونازك برسما آلتنده برقاچ خرما آغاجی ، برقاچ یلدکزمنی خیال میال حس اولنیوردی . کندی کندیمه دیيوردمکه : « بوراسی دریای آب ، اوته‌سی دریای ریك .. بو ایکی دریا آره‌سنده اسکندریه برجسر ذی‌حیات ... » صوکره برخولیای جولان بتون روحمی زرین قانادلری اوسته آلیور . برخموشیٔ مضی‌ایله بروسعت پرسراب ایچنده طولاشدیریوردی : نامتناهی صحرالر ایچنده کونشه قارشی رعشه‌دار ضیا صولر ، تأثیر حرارتله تبخیرین سرابلر ، پریشان صاچلرنی صالالیان سکودلر ، کوللر ، چاملر آره‌سندن کچبور ، منور برحقیقت بخاریه آره‌سنده برسیاحت خیالیه اجرا ایدییوردم ؛ صوکره بو عالم صمت وضیایی بیك برکیجه حکایه‌لرنده‌کی ناکهظهور پریلرله طولدیره‌رق برقاچ دقیقه‌ده برجهان سحر وذهب ایچنده یاشایوردم ...

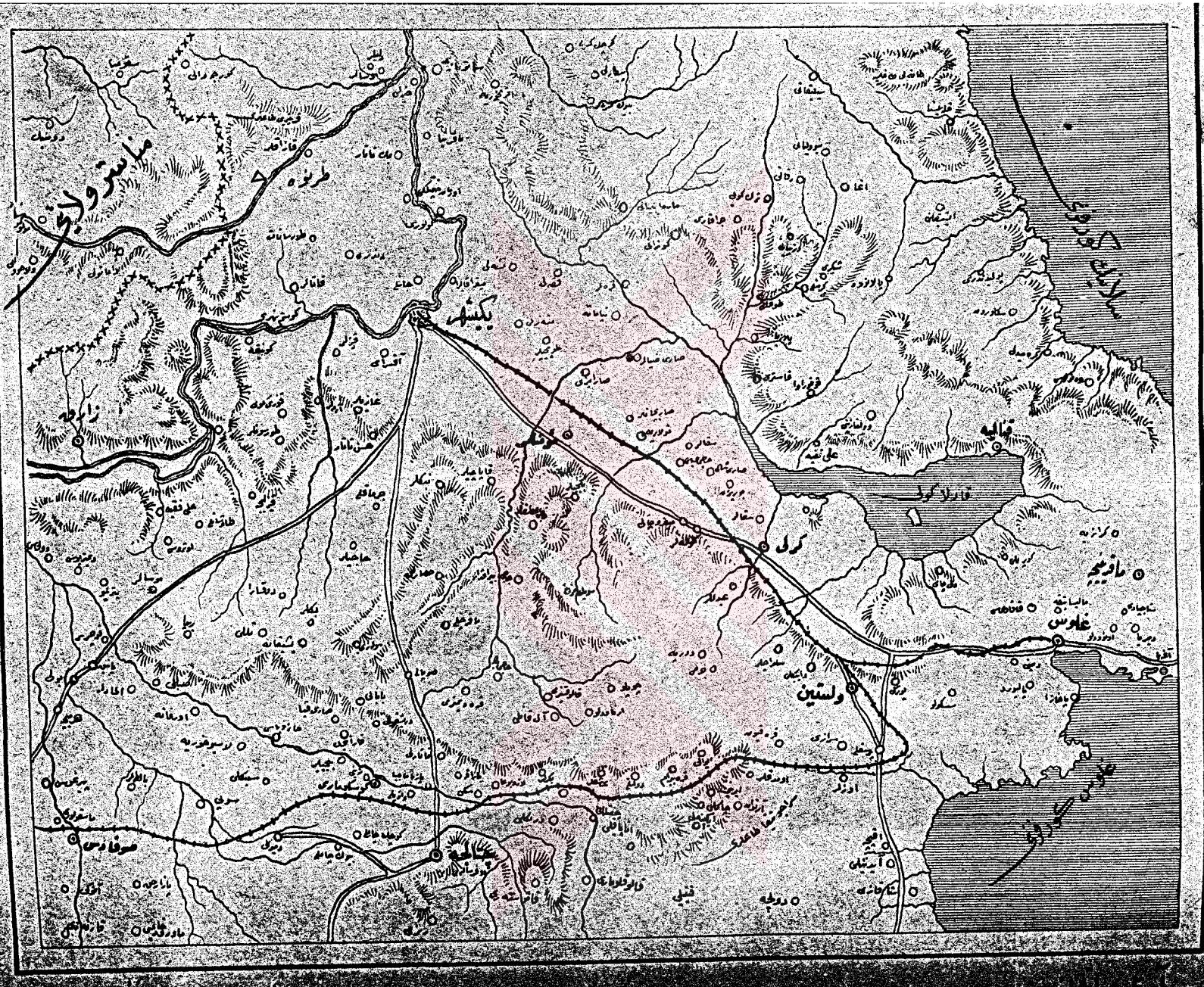
شدتلی برضربهٔ باد ، ایری دانه‌لی برحملهٔ باران بتون یولجیلری برایکی دقیقه ایچون شاشیرتدی ؛ برایکی دقیقه‌ده عادتا ایصلانمشدق . صوکره یینه یاپس برسما آلتنه کیردك ؛ آرتق لیمانه بتون بتون یاقلاشمشدق ؛ واپور فنار آطه‌سی اوکنده ایدی . بو آطه دائرهٔ مرسانك قوس خارجیسنی رسم ایدییور وبرزمان « اپتاستاد » دنیلن طاش دوکنتیسی ایله قردیه باغلانیور .

شیمدی شوراجقده ، شو اسکندریه لیمانینك مدخلنده قطعهٔ مصریه حقنده‌کی معلوماتمی ذهناً تلفیق وتکراره چالیشیوردم : بوقطعهٔ منبته‌یی ادبای غرب وشرقدن پك چوغی تصویره اوزنمش وباخصوص فرانسز ارباب قلمنك اك مشهورلرندن ژه‌رار دونروال ، تهئوفیل غوتیه ، ادمون آبو ، پیه‌رلوتی اورایه دائر اونوتلماز کتابلر تألیف ایامشلردر ؛ مع مافیه بو آثار متأخره‌نك هیچ بریسی بوندن اون اوچ عصر جناب عمرو بن‌العاصك قلمه آلدیغی بر تصویرینك درجهٔ مکملیتنه ارتقا ایده‌مه‌مش بونی بینه ادبای غرب تسلیم ایدییور ، بو اونامهٔ بی‌نظیره بینه عودت ایده‌جکز .

آرتق صاغنده خرما آغاجلری آره صیقشمش قومدن برقاچ تپه‌جکله مت سعید پاشانك ساحلخانهٔ متروکی ، صولده اسکندریه‌لیلره برمسیرهٔ صیفیه اولان رمله ساحلی ، بونلرك آره‌سنده اصل اسکنه شهری کورونیوردی ... براز صو کنیش برقوس دائره رسم ایدرك فا آطه‌سیله ساحل آره‌سندن لیمانه دا اولدق . بوراده بری دیکرینه یاصلانمش طوران برچوق یلکن کمیسی ، برقاچ بو واپوری ، ایکی سفینهٔ حربیه واردی کوچك ، بوکوزل لیمانك یالکز موه مدخلی شایستهٔ انتقاد اولهبیلیر ؛ زیرا جهتنده‌درکه بوموقعلك فیرطنه اثنا کمیلرك دخولنی اشکال ایتمسی ضروریه لیمانك برطرفنده فراعنهٔ قدیمه‌نك ذ انبارلرینی اخطار ایدن جسیم ، آ بسیط بنالر .. برطرفنده شهرك قسم ساح وار . قره‌دن ابهام امتزاج ایچنده چ کورولتولری ، دسته سسلری ، مق غیرلتیلری ، باغیریشمه‌لر .. بتون ب حیات ، بتون برغمغمهٔ زندکی کلیور بردنبره واپورمزك لنکر آهنینی بر رعدیه ایله قعر دریایه سقوط ایتدی ؛ ثانیه ایچون بتون اوته‌کی صدالر ایش اولدی .

نهایت اسکندریه‌یه واصل اولمش بوموفقیت هرکسك کوزنده عانی برا ممنونیت حاصل ایدییوردی . فقط ق صندال ، قردیه چیقه‌جق برواسطه بو بر آز صبر ایدکز ، شیمدی اونلر عجیب ولطیف برمنظره ، « آفریک اوپراسنك اوچنجی پرده‌سنی آندیرر : حاضرلیورلر ...

اوت ! بردنبره شاشیره‌جقسکز ؛ بز اولدق . ناکهان یوزلرجه صندال سا

مانیزوبا
طرنوه
یکیشهر
زاپرجه
کرلی
قمالیه
غاوس
ولستین
ماقیچه
پکشاطیه
صوفاوسی
قارلاکول

قوبیور ، هپسی لبالب ... حمال ، ترجمان، رهبر، خانجی ، اوتلجی ، دومنجی ، کور - لجی .. هپسی اوصندالرك ایچنده . مدهش برطراقهٔ تشویق ایله باغیریشیورلر، کورکجیلر بتون زور بدنلرینی بازولرینه طوپلامشلر ؛ برغیرت مسابقه ایچنده چیرپینه رق واپورمزه طوغری صندالرینی سوروکلیورلر .. آرتق حیرتمز مندفع اولدی ؛ اوچ کون سورن برموجودیت آشتی پروارنه ایچنده اویوشمش اولان اعضا بمزه رزم حیاتك بوطبیعی شمانه سنی دیکلمك خوش کلیوردی . واپورك کنارنده کوردکلری برلقمه اکمکی برى دیکرندن اول قاپمق ایچون قوشان . حایقران، بتون مساعیٔ عضایه سنی صرف ایدن بوآجلرك منظرهٔ رنکارنکی ـ چونکه یشیل، آل، مور .. نظره الك کسکین کلن بتون رنکلر اونلرك قیافتلرینی تشکیل ایدیوردی ـ حزین بر استفاده ایله تماشا اولنیوردی ...

برایکی دقیقه ظرفنده صندالر واپورك کنارینه قدر کلدی . بتون صندالده کیلر واپوره هجوم ایتدیلر . امان یارب، اونه مهاجمه ایدی ! عجبا واسقودوغامانك کیمسنه تعرض ایدن وحشی قورصانلر دهـا باشقه درلومی حرکت ایتمش ایدیلر ؟ شیمدی کدی کبی ماهر وچالاك برینغین انسان هرطرفندن واپوره طرمانیور، بربری اوزرندن آتلایور، حایقیریور ، برى دیکرینی دوشوریور ، هر برى النك یتشدیکی شیئه طوتونیور . . مردیونلره ، کوپشـته لره ، حالاطلره صا - ریلیورلر. زعفران، تونج ، سودلو قهوه ، چیقولاته ، کستانه وحتى مداد سیاه رنکنده اولان بوآدملر واپوره کیردکلری زمان جبهه لری تر ایچنده ، نفسلری کسلمش ایدی ؛ یورغـون ، ناتوان ایدیلر ؛ فقط دیکلنه جك ، نفس آله جق وقتلری یوقدی. قاره لره کیریورلر ، چیقیورلر، یولجیـلری اتکلرندن چکیورلر ، ایتیورلر ، قاقیورلر ؛ بربیاحك شمسیه سنه ، اوته کینك باسـتونته بردیکرینك شـابقه قوطوسنه صاریلیورلر ؛ دوداقلری آره سنده ایتالیانجه یی ، روسجه یی، فرانسزجه یی ، انکلیزجـه یی ، ترکجـه یی ، عربجـه یی چیکنه یه رك برى اوتلنى ، برى صندالنى ، برى لوقنطه سنى ، برى ترجمانلغنى ثنا ایدیبور؛ برى قطعات مصریه یی هرکسدن ایی بیلدیکنی وچونکه بتون اجدادی مصرلی اولوب حتى سلسله سنك فراعنهٔ قدیمیه یه رسیده اولدیغنی سویلیور ؛ اوته کی تاریخه وقوفندن باشلایه رق مصرك بتون آثار عتیقه سنی کندی پالطوسنك جیبی کبی طانیدیغنی آکلاتیوردی. بونلر آغیر بر تر قوقوسی اشر ایده رك آردمزده طولاشـدقلری سیره ده یولجی ارکلکلر چانطه لرینی محافظه ایدیبور ، قادینلر انکلرینی طوپلیورلردی .

صوکره یولجیلرك بتون اشیاسی مردیونلردن یوارلاتمغه باشلادی . زیرا برنجی وایکنجی موقع یولجیلرینه رجالر، توصیه لر ایدن حمالر کوکرته مشتریلرینه جبرلر ، امرلرایدیبور . اونلرك رأی وآرزوسنه قولاق بیله آصمقسزین یاناغنی هکه سنی یوکلنوب یوروییوزیبیولردی ، یولجیلر بونلری تعقیبه مجبور اولیورلردی .

یانمزده کیلردن بریسی دیدی که :

— هرپرده یولجیلر اوکدن ، حمالر آرقه دن کیدرلر ؛ بوراده عکسی واقع اولیور .. بوغیر قابل تصویر تذبذب ایچنده بزده کندی رهبرمزی تعیین ایتمشدك : سراپا بیاض بز بورنوسه بورونمش اوزون بویلو ، سیاه برمصری که اسکی زوما ایمپرا - طورلغنك اعیانندن برى حالنده ؛ اوقدر وقور ، اوقدر شدید النظر ایدی . بوآغیر باشلی رهبری تعقیب ایده رك مردیوندن ایندك ؛ ماوی انتاری، بیاض صاریق، ساری یلك . صاری پاپوچلو برقایقچینك بارقه سی ایچنده ساحله کلدك. بوراده پولیس وکمرك دائره لری واردی ؛ مرور تذکره لرینه باقیلیور ، اشیا معاینه اولونیوردی .

آرتق بتون معـاملات رسـمیه ختام بولمشدی. برچفت ضعیف آتك ظهر تانوانده قامچی شـاقلاتان چپلاق سیاه باجاقلی بر عربه جی یه :

— اوتل بونار !..

دیدك ، بزه بالوجوه مناسب اولق اوزره اوراسنی توصیه ایتمشلری .

یولده بنالرك طبیعت معماریه سنی ، سوـ قاقلری املا ایدن خلقك اجناس واشکالنی معاینه ایدییوردم . نه نظرله تفتیش ایدیلیرسه ایدلسون بوشهرك بر طبیعت خصوصیه سی یوقدر : عین سـوقاقده بر جامع شریفـه ، برکلیسایه ، برسیناغوغه ، برقبطی معبدینه.. درت بش مدتك عبادتخانه سـنه تصـادف اولونیور ؛ بریوك جاده ده پنجره لری مشربیه لی براسکی خانه یی بریوك ، بریکی بولوار بناسی تعقیب ایدییور ؛ برسـوقاق ظار ، مردار ، قرانلق .. یاننده کی سـوقاق کنیش ، تمیز ، هواغازی فنارلریله مجهز ؛ شوراده برمصری سبزوات صاتیور، یاننده برآوروپالی ترزیلك ایدییور ، اوته ده برهندلی آثارنادره صاتیور ، بریده برانکلیز بر بیرا خانه آچمش ، اونك یاننده برعرب یازیجیلك باراقه سی ؛ عین دکانده هم پاپوچ هم مجوهرات صاتیلیور ، آرانلسه سولفانوده بولونیور ، صورلسه امیل زولانك رومانی ده یوق دکل ...

سوقاقلرده شیمدی سیاه چارشافلی بر قادینه تصادف ایدییورسکز که بیوك برصو دستینی کوموش بیله زیکلی سیاه قوللریله طوتمش ، باغی اوستنده طاشیور ؛ صوکره اوچ مغربی درویش کوروبورسکز که بردیوار دیبنده تسبیح چکیورلر ؛ دهـا صوکره سرعتلی خطوه لرله کیدن ایکی بدوی یه راست کلیورسکز که بدنلرینك بتون اورتوسی ماوی برانتاریدن عبارت ... بونلرك آره سنده سـولنمش آوروپاقادینلری، فسلر، صاریقلر، جاکتلر ، رده نغوتلر ، هرشکلده شابقه لرده وار ... قره کوی کوپریسـندن کچرکن قارناواله تصادف ایتدیکنی ظن ایدن فرنك بوراده اوقدر شاشیره جقدر که هیچ برتخمینه مجالی قالمیه جقدر .

ایلك تأثیر اوزرینه شوحکمی ویردم : بوراسی نه غرب ، نه شرق ، نه بتون بتون آوروپا ، نه بتون بتون آفریقا . . . بوراسی مختلط ، متوسط برشی که درت پشلی قماش انتاری اوسـته اسطوانی برشـابقه کیمش برآدمی ، یاخود سیاه پانطولون ، سیاه فراق اوزرینه بیاض برکیجه لك تقیه سی قوندوران

برشخصی اخطار ایدییور... نسبتسز- لکی کولنج ، فقط الوان واشکالی شایان تماشا ، نظر بو تماشالردن هیچ بورولمیور ، چونکه دائما منظره باشقه لشمقده . بورالرده طولاشیرکن انسان کندیسنی برصبیین اوکنده اوینایور ظن ایدییور ، زیرا هر خطوه ده برباشقه حال ، برباشقه حیات ، برباشقه جهان بولیور ...

الك صوکره بر جاده دن کچدك که آوروپانك بیوك شهرلرنده کی سوقاقلرك مثلی ایدی : یالکز اوزون ، بیاض کوملکلی یاخود ماوی انتاریلی آدملر بویوك جاده یه برخاصهٔ ممیزه تشکیل ایدییورلردی . بویوك جاده برکوزل میدانه آچلدی ؛ بوراسی « منشیه » ایمش . ایکی آدیم صوکره عربه مز قپوسی اوکنده « غرانداوتل بونار » لوحه سی آصیلی ، بیوك بر بنانك بیشکاهنده توقف ایتدی ...

اوتله کیردیکم ، ثابت براوطه سی ایچنده بولندیغم زمان باشمده خفیف بردونمه حس ایتدم ، کویا طوردیغم یرك آلتنده بر بحر مهور واردی : اوتوز بوقدر ساعت سورن واپور صالتیسنك دوام تاثیری بنی بو حس کاذب ایچنده بولندیریوردی ...

شیمدی بحر سفیده ناظر براوطه ده بتون بوسیاحت نوطه لرینی قاره لیه رق بتون مشاهداتمی تخطره چالیشیورم : صباح کونشنك تازه شعاعاتی آلتنده قابنایان اوخلق صدرنکی ، اوعالم اصوات والوانی ... برر آبنوسپارهٔ خنده کار حالنده اولان عرب چوجقلرینی .. کنارلری سیاه بویالی کوز- لری .. یاریم هندستان جویزی بیوکلکنده کی عجیب فسلری .. انتاریلی عربه جیلری .. بتون برر رؤیای نوینی یادمدن کچیریورم .

آرتق اوکلن طعامی وقتی کلدی . طعامدن صوکره پروغرامی ترتیب ایده رك اوکا کوره شهری دوروتماشا ایده جکم . بوراده کی مدت اقامتم آلجق اوچ کون سوره بیله- جکندن غائب ایده جك زمانم هیچ بوقدر ...

[طوپخانهٔ عامره مشیری دولتلو زکی پاشا حضرتلری]

Son Excellence Zéki-Pacha, Grand Maître d'Artillerie.

عود

— خراج ، مزاد .. اوتوز ایکی غروشه .. قالماسین طلبلیسی ...

بدستانك صحافلر قاپیسی جهتنده کی تنهالغنده ، آیاقده برپیکه یه طیانمش طوریور .. بیچاره قادین دلالك سامعه خراش آوازینه قولاق ویریوردی .

صرتنده کی چارشاف یالکز بل طرفنه اصابت ایدن قتمرلری آره سنده رنك حقیقیسنی محافظه ایده بیلمش .. قیصالمش ، بیاض ، قبا ، بول ، پاموق چورابلر ، صاغ تکی باغسز ، صول تکنك اوکچه سی باصیق برجفت کهنه اسقارپین ایچنده کوچك ، ظریف ایکی ایاغی انظاردن سترایده میه جك قدر پارچه لنمش ایدی .

کیم بیلیر قاچ دفعه بیقانمقدن ، اوتوسز- لکدن بوروشمش ، اوته سی بریسی سیرکلشمش بیاض باش اورتوسنك التنده کی اوچوق بکز .. اینجه ، صولوق دوداقلر .. دائما ترلی ایمش کبی شقاقلرینه یاپیشوب اوجلری طیشاری بوکولن قومرال صاچلر .. بر وقت بلکه ده جسوارنه تکی اولدیغی حالده بوکون سونمش ، چکلمش قاره کوزلر .. هپ بو اماره لر قادینجغزك المناك بر تحملسوز بر فراق ابدی ایله زبون اولدیغنی سویلیوردی .

برساعتدنبری شوراده ، بد صغوق هوالره مخصوص ره موثره سی ایچنده تتره یه تتره یه تخته پارمقلقلی یوکسك پنجره ج قیریله رق کیرن ضیای شمسك ر غیر منتظم طوپراق زمین ا کلوب کچنلرك حرکات اوف حاصل ایتدیکی متموج ، رقصان ل قبه یه معلق صاتیلق بربیوك آ عکس ایده رك دیوارلرده ..

آبانوز ، جوز طولا بلرك سطحلرنده .. کموش قاقه لی سلاحلرك صاپلرنده .. بیپرانمش برقاو توزلو ، اوروبجکلی رافنه قورولمش قسونیاکاسه سنك پارلاق مینه سنده .. بوراده ترسیم ایتدیکی قوس قزح قر طالغین طالغین کوز کزدیره رك وهی کورمیه رك صوك امید معیشتی ، یکانه اولان عودك صاتلمسنی بکلیوردی .

آه بوعود !... چوق دکل ، ا اول بوعود آهنك روحنوازیله قاچ بکنی ، بوکون کندیسندن - چوق دنیا ایله آخرت قدر ! - اوزاق او سرمست ایتمشیدی .

یکرمی سنه لك حیات ماضیه سنك ا بیلی پدرینك زیرجناح شفقتنده ، برس زوجنك اغوش محبتنده کچیرد کدن اوایکی معززوجوددن ، اومقدس ح ابدیاً ایریله رق کیمسه سز ، یالکز قالم

اووقت قومشولرندن برینك او ایتمش ، صوك ایکی سنه نی الندە آ قالان اوفاق تفك اشیای صانوب بیه رك بیلمشدی . یاشامق ایچون هر شیئی چیقارمشدی ؛ فقط آه بوعود !. صاتمه یه قراروبرمجه یه قدرنه آجی محر

قاتلاندی! حتی صوك ایکی کیجه فقیر قومشوسنك امتنانکارانه اوزاتدیغی قورو اتمك پارچه‌لرینی آرتق بیه‌میه‌رك آچ یاتمشیدی.

قاچ آیدر افراط یأسك ویردیکی نیم‌حس تسلیت ایچنده برید مجهولك کندیسنی بوکریوه‌دن چکوب قورتاره‌جغنه اینانیور، منتظر اولیور؛ یالکز اچلقدن اولومك تحققی‌حس ایتدکجه جلالی‌سروی آغاجندن صندغی آچه‌رق پاره ایده بیله‌جك نه‌سی قالمشسه بررر قومشوخانمه صاندیریوری.

اکر بوافراط یأس اونی یاشامغه اجبار ایتمه‌یدی، محتضر بر والده‌نك بردانه‌جك اولادینی سینه‌سنه باصمسی کبی عودی قوجاقلیه‌جق، تللرندن انتشار ایدن برنفحهٔ آوان سعادتی تنفس ایده ایده جان ویره‌جکدی.

فقط خایر.. اویاشامق ایستیور، اولومدن قورقیوردی.

نهایت عودی صاتمه‌یه قرار ویردی. قرمزی اطلس طوربه‌سندن چیقاررکن غیطان‌باغلرك تللره تماسندن برسس، برایکلتی حاصل اولدی؛ بوبر اینین اشتکا، برنوحهٔ وداع ابدی ایدی. ایکیلدی، کوزلرندن دوکولن قطرات تأثر «صول» تلنك اوزرندن صیریله‌رق اویله‌ره قارشدی... صوکره شاشقین شاشقین چارشافی بولوب کیدی؛ عودی قولتوغنده. او صاحبنه خبر ویرمکسزین قاپیدن فیرلادی.

ارتق اوکاده‌امنیتی قالمامشدی: الصوك صاتدیردیغی پاچه‌لق اثوابندن برلیرا، یالکز برلیرا آله بیلمشیدی. قومشو خانم لیرایی کتیردیکی زمان دیمشدی که:

— قیزم؟ اثواب اوقدرفنا ایمش، اوقدر فنا ایمش که آلمق ایسته‌مدیلر. کیمی قماشنی، کیمی یچمنی بکنمدی. بونی‌پادیرانك هیچ دقتلی، طبیعتی بوقیمش دیدیلر. برکت ویرسین بری ثوابنه آلدیده بنی‌بوکدن قورتاردی.

ثوابنه‌اویله‌می!.. اون‌بش لیرایه‌اپیلان شیئی برلیرایه آلمق ثواب اولیوراویله‌می؟

... یچمنی، قماشنی دوکونده هرکسك، بتون کبار خانملرك بکندیکی اثوابجغنك شو تحقیره اوغرامسنه اینانه‌میور:

[پایه‌یه قول اردوسی برنجی فرقه‌قوماندانی اولوب خدمات عسکریه‌سنه مبنی بوکره عهده‌سنه فریقلق رتبه‌سی توجیه‌بیوریلان]

[سعادتلو عثمان‌فوزی پاشا حضرتلری]

Son Excellence Osman Fevzi-Pacha, général de la 1ère division de l'Armée de Janina.

— یالان، دییوردی، هیچ انسانلر بوقدرحپسز، مرحمتسزمیدرلر؟...

ایشته بوکون بدستانه بونك ایچون کیتمشدی. عودینك پاره‌سنی کندی آله‌جق؛ بوپاره ایله برقاچ آی اولسون کچینه‌جك... اولیه‌جك... کیم بیلیر بلکه برکون....

دلال صاغ الیله عودی باشیندن یوقاری قالدیرمش، اطلس طوربه‌یی صول النك آووجنه صیقیشدیرمش، کندیسنه طوغری کلیوردی:

— خراج، مزاد.. قالماسین طلبلیسی.. اوتوز ایکی غروشه.

کلدی، اوتوز ایکی غروشلق برصاتیشدن. آله‌جغی دلالیه‌نك آزلغندن حاصل اولمه‌برنشئه سزلکله قالدیردی عودی اوراده بیکلرك اوزرنده طوران قرمزی مواملو، مهرلو متروك برصندغك اوزرینه فیرلاندی؛ عود صندغك اوزرنده‌موازنه‌سنی محافظه‌ایده‌میه‌رك ارقه‌یه‌طوغرو یووارلانیرکن دلال:

— اوتوز ایکی غروشه.. نصل، ویره‌جکسیسك؟.. دییوردی. عودك سقوطی.. دلالك بوخطابی، بومحقرطور وخطابی بیچاره قادینی نه‌قدر ایغتمشدی.

بولندیغی نیم مظلم یرکوزنده قارادی، قارادی، زندان کسیلدی. شیمدی آرتق دلالارك یوکسك سسلرینی ایشیده‌میور.. آتیقه برتسبیح، یکپاره فیل دیشی برباستون آله‌بیلمك، برازده دکانجیلرك تحفلقلریله وقت کچیرمك ایچون کورکلو پالطولو، التون کوزلکلو، ایشسز زنکینلرك لاقیدانه، وقورانه برمشی‌ایله کلوب کچدکلرینی کوره‌میوردی. قارشیده برمشتریی قاندرمق ایچون دیزچوکمش، دائما آغزینه کوتوردیکی پارمقلریله متهالکانه قارشدیردیغی دفتردن صاته‌جغی مالك کویا اصل دکرینی آرایان، حقیقتده کندی‌حسابنه اویغون برررقم بوله‌یه چالیشان برمحتکر؛ ادرنه قپوسی خارجنه‌بش اون دفعه سفرایتمش‌اختیار، امکدار برشالی

برمشكلپسندك نظر تقديرينه عرض ايدن آبانی صاريقلی ، الیفی شالوارلی ، لاجورد چاكتلی ، ياريم اوقه كوموش قوردونی بويندن برقاچ كره طولايوب اوجنده كی پريول ساعتی طرابلس قوشاغنك آرەسنه صيقشدير مش برقولتقجی ؛ قويو مور جانفس اوزرينه قارارمش باقو پول ايشلەمەلی بر يورغانی سوروكليەرك طولاشديران بردلال ؛ نقشلی براوچقوری آنتيقه ديه دكانك اوكندەكی اجنبی سياحلره سوره يلمك ايچون يهودی ترجمانله خصوصی پازارلغه طوتوشان بر دكانجی ؛ بتون بوبدستان خلقی برر امل انتفاع ايله باغريشيركن اونك سامعەسنده يالكز « اوتوز اوچ غروش » فريادی طنين انداز اوليوردی . اكر دلال تكرار ايتمەمش اولسەيدی ، بوطالغينلقدن قورتولەميه - جقدی ؛ اووقت كندينی طوپلادی ده :

— اوتوز اوچ غروشه ، هيچ قابلمی؟ يدی ليرايه آلمشدق ... ديدی .

دلاله صورولورسه بوسوزلر لزومسز ، بونی سويلمك برجرأت ايدی . اويدی ليرا ايله بوقادين آرەسنده كی نسبتی دوشونيور ، سوزينك صحتنه احتمال ويرەميوردی ؛ ديدی كه :

— قادين ، سن كيمك خدمتجيسيسك .. كفيلك وارمی ؟..

قادين جواب ويرەمدی . فقط بوسؤال مقابلەسز قالەمازدی ؛ يدی ليرالق برعودك قيمتنی اوتوز اوچ غروشه تنزيل ايدن شو چارشيده بوقيافتله خاتملغنی نصل ادعا ايده - جكدی ؟. . اوت ، بوكونه قدر خاتمدی ؛ لكن بو آليش ويريش صوك اميدينی ده بتيرمش ، خاتملق ادعاسنه آرتق صلاحيت براقامامشدی ... يارين برخدمتجی اولەجقدی .

دلال اصرار ايدييوردی . اووقت صيجاق صيجاق كوزلرينه تهاجم ايدن برسيلان بكايی ضبط ايدەمدی .. اغلامغه باشلادی . بوكوز ياشلرندن حقيقی ، بيوك كفيل اولەمازدی . دلال بيله بوكاقناعت ايتدی ده يالكز : «پارەسنی آلەيمی؟..» ديەصوردی .

پارەيی آلسين آلماسين قادينجغز بر آن اول بورادن چيقمق ، بوحقارتلردن قورتلمق ايستيوردی : « پكی ! » ديدی ...

دلال عودی يقالەيەرق صوك دفعه « پارەسنی آليورم » ديەباغيركن كنج ، سياه صامور كوركنك يقاسنی قولاقلرينه قدر قالديرمش برى ياناشدی . عوده باقدی :

— بر دها !..

دكانجيلر آرەلرنده قاپاتمق ايستدكلری شو ماله خارجدن بر مشتری ، بر رقيب چيقديغنی كورنجه آرتيرمغه باشلاديلر . عود اوچ يوز التمش غروشه چيقمشدی ؛ آرتق كيمسه پی ووومغه جسارت ايدەميوردی .

كنج قادين مؤلم بر شاشقينلقله نتيجه يه انتظار ايديير ، دلالك بيله يوزنده امارهٔ بشاشت كورولیوردی .

اوتوز اوچ غروشه آلەجغی مالی الدن قاچرديغنه متأسف ، اللی بيك ليرايه ، ايكی بيك دانەده شمندوفر تحويلنه مالكيتله مشتهر بردكانجی شوايشدن باشقه بريولده اولسون استفادەسنی آرييوردی . چورابسز آياغنده كی عبا ترلكلرك اوزرينه طاقونيەلرينی لكيرەرك . جبەسنك اوزون اتكلرينی اللريله قالديرەرق قوشدی ؛ عودی كويا يكی كورمش كبی معاينەدن صوكره :

— بش پاره ايتمز .

ديدی واطرافه ايشتدرمك ايچون باغيرەرق بيك درلو قصور صايدی ، دوكدی . يان كوزله كنديسنك شوقورنازلغندن يكی مشترينك چهرەسنده حصولنه قانع اولديغی علامت ترددی بوشنه آرييوردی . بوكا موفق اولەميەجغنی ، نهايت عودك الدن كيدەجكنی اكلاينجەدمين ، دكرسزلكی ايچون سويلديكی سوزلری تأويلەده حاجت كور - مكسزين قرق پيللق بر دوست طوريله صيريتەرق ميرلداندی :

— بك افندی ، عود كوزل ؛ الله ايچون سزه لايق ؛ فقط معلوم يا ، بزدەبش اون پاره قازانەجغز .. صباحدن بريدر پشنده طولا - شيورم ... صانكه بربرمزی متضرر ايتمكدنسه ، ديرم ، بش اون غروش عنايت بيوررسەكز بن پی ووررمام . . سزه قالير .

مخاطبی نەديمك ايستديكنی اكلامامش بيله ؛ يالكز دلالك بوسوزلره ، «بوخانو دائر ويرديكی ايضاحات اوزرينه متنفرا محقرانه حرينی سوزدی :

— درت ليرا ! . .

ديدی ؛ بوكافی ايدی ؛ دكانجی قاشيەرق ، اياغنده طاقونيەسنی سوروكله دفع اولدقدن صوكره كنج قادن درت آليركن اوزاتديغی ال برعشهٔ عصبيه تتريور ؛ كوزلری يره معطوف او حالده ، كنديسنه قارشی هرنەدنسه جناب كوسترمك ايستين شو دلية طرفندن عودك كيم بيلير هانكی طا هديه ايديلەجكنی ، وقتيله كنديسنی ظن ايتديرن اونغمەلرك بوندن صوكر بيلير هانكی زواللی بی آووتەجغنی ، سو يرەجكنی دوشونيور ؛ بيك درلو متضادەنك تهاجمی آلتنده :

— آه انسانلر ! ديووردی .... زواللیدرلر !...

فقط كندی بختيار ايدی . ليرايی .. سوكيلی عوديمك كتيرديكی ليرايی آلمشدی . بوپاره ايله برقا اولسون كچينەجك .. اوليەجك . بيلير ، بلكه بركون .....

رشدی ج

لوندرەدن مكتوب

كمبريج دارالفنونی

بك چوق احنبيلر انكلترەنك او ايله كه يمبريج دارالفنونلرينی ، ترتي آوروپانك سائر دارالفنونلری ا ايدرلر . آوروپا دارالفنونلری اساً يكديكرينه متشابه ايسەلرده بوايكی دارالفنونی تماميله بشقه براصو بلكه افاداتمی بيلكچ و آلافرانغه بك چوقلری استخفاف ايدرلر ؛

کرك مدرسه‌لرمزده کرك بوایکی دارالفنونده امرار ایام ایتدیکمدن بلاتردد افاده ایده‌یم که بوایکی دارالفنون تشکلاتجه بزم مدرسه‌لرك طرز قدیم تأسیسلرینه‌یك مشابهدر .

معلومدر که اوقسفورد ایله کمبریج قدیمدن برو یکدیگرینه رقیبدر ؛ بری بر اثر ترقی کوسترسه دیکری بای حال یاآنك کبی ویا آندن دها ایو برشی یاپمغه جهد ایدر . مع‌مافیه اوقسفوردك کمبریجه برقاچ جهتله رجحانی واردر ؛ مثلا : مشهور تامز نهری اوقسفورددن لطافتبخش حریان اولور واورالرده مد و جزرك تأثیراتنه تابع بولنمدیغندن لوندره‌ده کورلدیکی کبی ملوث وبولانق دکل براقدر . اوقسفوردك بو کوزل نهردن استفاده‌سی ایسه تعداد اولنمیه‌جق قدر چوقدر . حال بوکه کمبریجدن کچن ایرمق اوقسفورد باغچه‌لری ارەسندن کچن وتامز نهرندن منشعب اولان جدوللردن بریسی قدردر . اوقسفوردك تاریخ تأسیسجه ، عدد مدارسجه دخی کمبریجه تقدمی واردر . فقط اوقسفورددن یتیشن طلبه هرشیدن برر پارچه اوکرندیکی حالده کمبریجده « اختصاص » افکاری حکمفرما اولدیغندن کمبریجلیلر هربر علم و فندن برر پارچه اوکرنمکدن ایسه بر ویا بعض شعبات علوم وفنونده واقف غوامض اولمغه ساعیدرلر . واقعا کمبریجك بو فکر اختصاصی پك جدی ومعقول وفی‌زمانامقبول ایسه‌ده آنك مسابقت اعتلا پرستانه‌سنه مانع اولدیغی کسب ثبوت ایتمشدر . چونکه مأمورین ادارهٔ دولت ایچون ، ارباب علوم وفنون کبی ، برشیده اختصاص دکل شعبات علوم وفنونده مهما امکن احراز وقوف لازم اولدیغندن مأمورین اداره اکثریتله اوقسفورد مأذونلرندن یتشمشدر . بناءعلیه بومأمورین ، طلبه‌لك ایامنك خاطراتیله منسوب اولدقلری مدارسه ربط قلب ایلدکلرندن ، توجهات حمایتکارانه‌لری هپ اوقسفوردە معطوفدر .

انکلیزلرك ریاضت بدنیه‌یه اعتنای مخصوصلری معلومدر . ایمدی بودارالفنونلرده طلبه‌نك ادمان ایچون وقوعبولان یاریشلری اویونلری وظائف اشتغالیه‌لرینك مهملرندندر . اوقسفورد ایله کمبریج آرەسندەکی یاریشلرك باشلیجه‌لری لوندرەده وقوعبولور . بویاریشلر قریکت ، فوط بول « آیاق طوپی » وعلی‌الخصوص تامز اوزرنده سنەده برکره وقوعبولان قایق یاریشیدر . بوقایق یاریشلرینك یوز بیکلرجه خلق تماشاسنه کیدر ؛ میلیونلرجه‌سی دخی کمال تهالکله نتیجهٔ غلبه‌یی غزته‌لرده اوقور ؛ انکلترەنك هر طرفنده تلغرافنامه‌لر یاغدیره‌رق نتیجه‌یی اخبار ایدرلر ؛ برقاچ هفته اول همان هراوده ، هردکانده ، هرمکتبده یاریش مباحثه‌سی باشلار ؛ اوقسفوردك بایراغی لاجورد و کمبریجك لیمون کوفی رنکنده اولدیغندن یاریش کونی یك چوق کشیلر طرفداری بولندقلری دارالفنونك بایراغی رنکنده یاربیون باغی طاقارلر وبایاقه‌لرینك ایلیکنه ، قیزلر یاقه و شایقه‌لرینه عربه‌جیلر قامچیلرینك اورتەسنه اورنکده برر بز پارچه‌سی تعلیق ایدرلر ؛ یاریشدن دون ازدحام آرەسنده غلبه ایدن جانبه طرفکیر اولانلرك عظمت وسرورdan باشلری کوکه ایرر ؛ مغلوب اولان جهت طرفدارلرینك یأس وحجابدن چهره‌لری زرەصارقار ؛ حاصلی بوقایق یاریشنی کورمك و نتیجه‌سنی آکلامق انکلیزلرك اکثری ایچون عجیب برابتلا ، عمیق برمراقدر .

غریبدرکه بوایکی هیئت رقیبه‌دن بریسنك تفوقی حقنده تمنای قلبیده بولنمق اجنبیلرده دخی واقعدر . بنمده تمایلات قلبیم کمبریج حقنده‌در . بناءعلیه یالکز بودارالفنون حقنده اصحاب مطالعه‌یه بعض معلومات ویرەجکم :

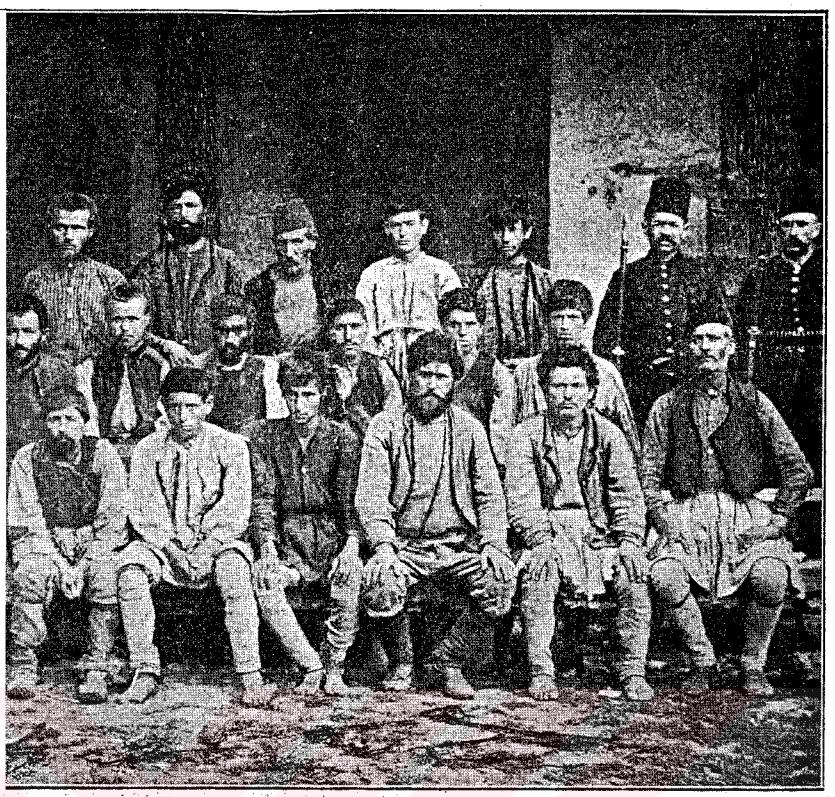
کمبریج لوندره‌یه آلتمش ویاآلتمش بش میل مسافه‌ده واقع اوفق برقصبه‌در . تقریباً یوز کیلومترو دیمك اولان بومسافه‌یی سرعت قطارلری ۱ ساعت ۳۰ دقیقه‌ده قطع ایدرلر . ایکی تیمور یول شرکتنك کمبریجده موقفی واردر . هرکون اوقات معینهٔ متتابعه‌ده ، بوایکی شرکتنك خطلری واسطه‌سیله کمبریجك لوندره‌ایله مواردات موجوددر . بوموقفلر College «قوله‌ج»لره یعنی مدارسه یکرمی یکرمی بش دقیقه اوزاقدر ؛ چونکه تیمور یولنك ایلك کشادنده ، غلغلهٔ آمد وشددن احترازاً ، دارالفنون هیئتی دهن کشای شکوا وتیمور یول شرکتنی ، موقفلرینی خارج شهرده انشایه ارضا اتلش ایسه‌ده واسفا که تحولات زمانیه ایله ارکان مدارسك اذهانی قاریشدیره‌رق بك چوق شیلر پیدا اولمغله نخبهٔ امالاری اولان بوبعدیت مسافه‌دن طولایی الیوم جمله‌سی ایچون آثار مزاحم رونمادر .

برای تحصیل کمبریج قوله‌جلرنده بولنان طلبه‌نك عددی اوچ بیکه بالغدر . بوطلبه‌نك اکثریت عظیمه‌سی بالطبع انکلیز اولوب برقسم قلیلی مستملکات اهالیسندن ویا اقوام تابعه‌دندر . آوروپانك بیوك دارالفنونلرینه نسبتله کمبریجده اجنبی ارباب تحصیلی پك آزدر .

کمبریجده آیری آیری اون سکز « قوله‌ج » یعنی مدرسه ایله ایکی Hostel هوستهل [۱] بولنور . هربر مدرسه دیکرندن اوچ بش ویا اون دقیقه‌لق بر مسافه‌ده کائندر . الکبوکی Trinity College یعنی تثلیث نام مدرسه‌در که آلتی یوزی متجاوز مداوم ومقیمی واردر .

مدرسه‌لر ومدرسه‌لرك اتحاد واجتماعیله وقوعهٔ کلیسی اولان دارالفنون حقنده بشقه

[۱] هوستهلك بورادەکی معناسی آتیده مذکوردر .

[سایهٔ سطوتوایهٔ حضرت پادشاهیده الاصونیه‌ده اسیر ایدیلن یونانیلردن بعضیلری]

Les Prisonniers de Guerre, photographiés à Ellassona.

برمقاله‌ده تفصیلات ویرمك اوزره ابتدا کیمبریجك احوال تاریخیه‌سندن برنبذه بحث ایده‌یم :

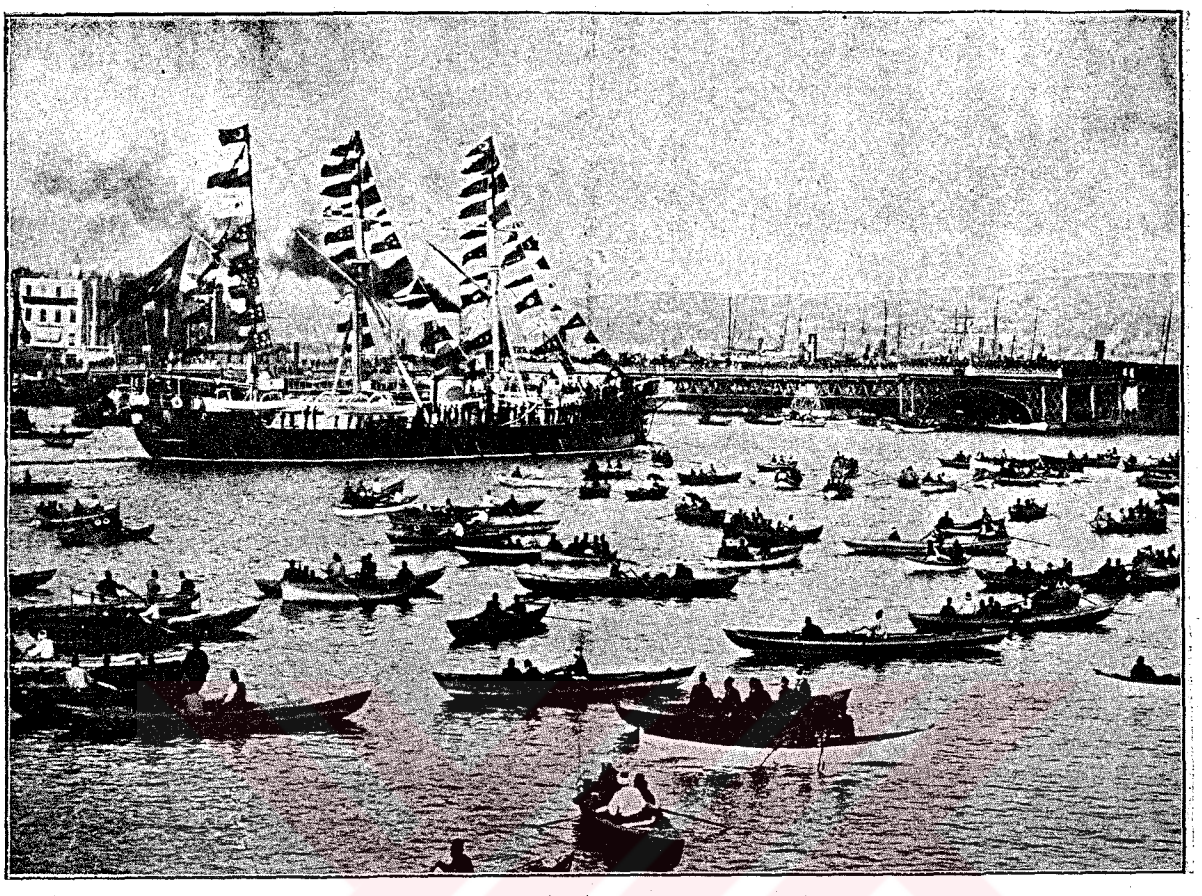
دارالفنون صفتیله کیمبریج حقنده قصص عدیده نقل ایدرلر : تاریخ مسیحیدن برقاچ قرن اول « کمن تبه » اسمنده اسپانیالی ملجی برپرنس شو دارالفنونك شمدیکی بولندیغی یرده بر « شهردانشمندان » تأسیس ایتمش و کیمبریج آنك اسمندن محرف بولنمشدر . یونان فیلسوفلرندن « آنه کزاغوره‌س » و « آنه کزاماندر » بوراده تدریس ایتمشلردر . یونان مارتاوالی، یونان لافی قاریشان هرشی کبی بوروایت دخی اساطیر قبیلندندر . روایت اخرایه کوره بودارالفنونك شرف تأسیسی ـ بعضیلرینك ادعاسنجه احیاسی ـ یدنجی قرن میلادی اواسطنده شرقی آنغلیاقرالی « سیجه‌برت » ه اسناد اولنورسه‌ده بوروایتك دلائلی ده مبهمجه‌در .

کیمبریج بر آره‌لق دانیمارقه مستولیلری طرفندن احراق ایدلدیکندن اونجی قرن عیسوی‌ده قرال « یاشلی‌ادوه‌رد » طرفندن تکرارتأسیس اولنمشدر .

بوروایاتدن هیچ بریسنك عمومیتله صحتنه قرار ویریله‌مامش اولمقله برابر میلادك اون ایکنجی قرننده کیمبریجك « معلم ومتعلم » لر طرفندن برملجاء اتخاذ اولندیغی محققدر. مع‌مافیه ادوار مذکوره‌ده بوکونکی قوله‌جلره مماثل پرشی بولنمدیغندن طلاب مدارس شهر اهالیسنك خانه‌لرنده ساکن اولورلردی. آندن صکره « هوستهل » لر پیدا اولدی . بونلر ایسه طلبه و معلمینك ، مصرفلری کندولرینه عائداولمق ، برلکده یشادقلری بیوت مخصوصه‌دن عبارت ایدی. مرور زمان ایله بوهوسته‌لر Collegiate system یعنی اصول مدارسه منقلب اولدی. ۱۲۸٤ تاریخ میلادیسنده St. Peter سن پترو کلیساسی جوارنده بر پاپاس طرفندن اشترا اولنه‌رق مدرسه یه تحویل اولنان ایکی هوستون قوله‌جلرك اسکیسیدرکه بوقدیم کلیسه نامنه نسبتله الیوم Peter House « پیته‌رهاوس » دیو یاد اولنمقده‌در .

بوقوله‌جلرك مبادئ تاریخ تأسسلر منفهم اوله‌جغی اوزره اندلسده‌کی ، بغداده‌کی دارالمعارفلر فیوضات علمیهٔ بشریه بو دار الفنونلردن پك چوق زمان خدمتنه باشلامشدر؛ فقط سلاطین عثمانیه‌نك خداوندکار و ادرنه‌ده تأسیس بیوردقلری مؤسسات عالیه انکلتره دارالفنونلرینك ابتدای تأسسلریله همتا کبیدر .

معلومدرکه امر اخرته تعلق ایدن احکام دینیه ، فقه شریفك اقسام سائره‌سی برابر مدارس مسلمهٔ عثمانیه‌ده تدریس اولندیغی حالده مدارس مذکوره « دینیه » دکل ایدی . چونکه [لارهبانیة فی الاسلام] حکم شریفنجه مسلمانلر پاپاسلق اصولنی قبول

[حفظ الرحمن زرهلی قوروت هایونلنك جسریندن خروجی]

La Corvette cuirassée Hifzu-Rahman, quittant la Corne d'Or.

ایتمزلر وخرستیان پاپاسلرینه مشابه برصنف یتشدیرمك ایچون مکتب احداث ایتمزلر . بناءعلیه مدارس اسلامیه‌ده احکام وعلوم دینیه‌دن ماعدا زمان ایچون مفید ومقتضی نیچه علوم وفنون تدریس اولنوردی . حال بوکه بوانکلیز قوله‌جلری ابتدالری یالکز احکام دینیه ومقاصد رهبانیه‌یه کوره تدریس اتدیرلمش بولنه کلش و فقط مرور زمان ایله باجمله علوم وفنونك منبعی کبی اولمشدر .

قدیمدن برو مدارس واهلی مدارسمزك سلاطین عالیهٔ عثمانیه‌مزدن کوردکلری حمایه ونعم ترغیبکارانه‌یی بو انکلیز قوله‌جلری انکلتره قرالارندن کورمامشلردر . بورالرنی محاکمه ایتدکجه او حمایه‌لری حسن استعمال ایتمدیکمز ثابت اولیورو قصورمزك ثبوتیله یوزمز قیزاریور .

شعر

غازیلری استقبال

واغونلرده کیملر شو مجروحلر ؟
که هپ آنلره منجذب روحلر ،

که مجروح ایکن گوستریر آب وتاب ،
که هپ خلق تبریکه ایلهر شتاب .

نچون یارهلی بر آلای قهرمان . .
نه‌دن بویله هم خسته ، هم شادمان ؟

مهابتلی هپ .. شیرپیکر بوتون ،
حدوده گیدن شانلی عسکر بوتون ؛

وغادن گلیرلر فتوحات ایله ،
حوادث وبریرلر مباهات ایله .

صفا گلدیکز ، ای غزا ارلری !
گیدوب آلدیکز الك مهم یرلری .

گیدوب آلدیکز قلعه‌لر ، سورلر ؛
خبردار اولوب ایلهدك سورلر .

جنود عدویه مظفرسکز .
غضنفرسکز هپ ، غضنفرسکز .

سزی داغدار ایتدی قورشونلری ،
فقط سزده قهر ایتدیکز شونلری !

مؤیدسکز عون منّان ایله ،
نه‌در حرب سزلرجه یونان ایله !

اوگوستردی اندامنی . قدّینی ؛
واروب سزده بیلدیردیکز حدّینی .

آیاق باصدیکز شانله طوپراغنه ،
که باش کسدی عثمانلی بایراغنه .

او بایراق — که هم حال وشکل هلال —
اولور نوره غرق ایتدیکی یرحلال ؛

اوبایراق که قرآنی اعلان قیلار ،
او بایراغه قربانلر عثمانلیلر :

ناصل حسله تابعه آیاتنه .
اطاعت قیلار اویله رایاتنه .

وجودی بویانمشکن آل قانلره
چیقوب یاراق آصمق او بالقانلره .

وورولمقدن اصلا فتور اتمه‌مك ،
اسیر ایتدیکی خصمی اینجتمه‌مك .

اولونجه بلاد عدو رهگذر
اناثه تعرضدن ایتمك حذر ،

اقالیم خصمی ایدنجه مقام
اقامیدن آلمامق انتقام . .

سزك آیری آیری بودرشانكز ،
عدالت دلیل درخشانكز .

عموماً اولی العزم ویكدلسكز ؛
مروتلی . وجدانلی ، عادلسكز .

شو هیجاده ، ای جند آهن بدن !
بنه سز بودعوامی اثبات ایدن .

گوكلار بوتون حرمت ایلهر سزه ؛
وطنداشلرم ، آفرینلر سزه !..

اسماعیل صفا

كنعان

— رشدی نجدت بك قاردشمه —

اون‌بش سنه اول شو كوچك خانه‌ده ، سسز ،
بر كویلو قادین ، برده اونك یاورو جاغیله
مرکبجکی ساکدی . چوجوق صیسقه وعاجز ،
لرزان حركاتیله . . مقوّس باجاغیله
اقرانه اكلنجه اولور ، خیر پالانیردی ؛
خلقك نظرندن قاچینیردی ، اوطانیردی .

كنعان .. بوصولوق چهره ، بو اعجوبهٔ فطرت ،
شكلنده‌كی نقصان ایله دونمنده جهانك ؛
قلبنده‌كی جوهرله فقط ، جوهر غیرت ،
هپ كندینی تزییف ایله ممنون جهلانك
فوقنده ایدی . صانكه بولوب جسمنی شانسز
انسانلغی طوپلانمش ایدی روحنه یالكز .

كنعان بیودی ، خیلی‌ده كوربوزلدی ؛ لكن
حالا اوكا معطوف ایدی اولكی نظرلر .
بیچاره كزر تك باشنه ساكت وساكن ؛
اك مشكلی : قیزلرده كوررلردی محقر .
هپ شرم وحقارت طولاشیردی اوزرنده ،
برغنچه آچامازدی زمین كذرنده .

حرب اولدی .. بتون كویده‌كی شبّان حمیت
سرحدّه شتاب ایلدی . . كنعان‌ده برابر ؛
بركون پوصوده بر آووچ ارباب جلادت
برفرقه خراب ایلدی . . كنعان‌ده برابر .
كنعان كوینه یاره‌لی دونمش ، كلیوردی ؛
پیشنده بر آوازهٔ شان بوكسلیوردی !

قطبه طوغرو

دوقتور فرید چوف بانسن

— ۳۱۸ تولدیدن پری ماجرا —

بویله جه اوطورلدیغی یرده مسافه آلنه ـ جق ، كمی كندی كندینه قطبه ، اومركز مجهول آلهٔ تقرب ایده‌جك ایدی . هركون اجرا ایدیلن ترصدات جویه واقعا اره صره اویله برترقی حاصل اولدیغنی كوسترمیوردكلدی ؛ لكن بر آز صوكره كورولن علایم كمینك ، بنه ایلریلدیكی نقطه‌یه عودتنه دلالت ایدیور ، شیمدی كوزلرده پارلامغه باشلایان لمعات مسرتی بردن سوندیریبوردی .

بانسن یالكز برنقطه‌ده حسابنك یاكلش چیقدیغندن بحث ایدیور ، دیوركه : اثنای سیاحتده بوزلرك آره‌سنه صیقیشه‌رق اونلرك یاردیمیله شرقه وشماله طوغرو ایلریلیشیمز ، بوز كتله‌لری اوزرنده كی صورت معیشت واستراحتمز ، بوزلرك تضییقاتنه قرامك درجهٔ مقاومتی ، هپ ظن وتخمینمك فوقنده چیقدی . یالكز بر نقطه ، مهم برنقطه وار كه بنی اوزییور . بن صانیوردم كه قطب دكزی « لاژانه » سیاحلرینك بولمش اولدقلری ۱٤٦ مترودن زیاده درین دكلدر . حالبوكه شیمدی ۱۸۰۰ مترودن فضله بردرینلك حس وتخمین ایدییورم . بونكله شماله طوغرو برجریان بولمق خیالی محال اولوب قالیور . بوقدر درین صولرده آقنی اولسه‌یله قوتسزدر . آرتق اولاجه امیدم روزكارلرده . قریستوف قولومب یاكلش برحسابی تعقیب ایله آمریقایی كشف ایتمشدی ؛ باقهلم بز بوكیدشله نره‌یه واره‌جغز ! ..

بانسن بوملاحظات ایله مشغول ایكن فرامك رصدات جویه مأموری « سقوت هانسن »ده ترصداتی اجرا ایدیور ونیسانك آلتیسنده برگسوف اولهجغنی آرقداشلرینه خبر ویرییوردی . هانسنك خبر ویردیكی كسوف ـ یالكز برقاچ دقیقه فرق ایله ـ دیدیكی كونده وقوعه كلمشدر .

بتون بوقیش سیاحتی اثناسنده هوا ۵۰ درجه سانتیغرادین یوقاری چیقمامشدر . دهشتلی برودت ! فقط غیرتلی سیاحلر ایچون بویك بیوك برصوغوق دكلدی ؛ اونلر ـ بانسنك روایته كوره ـ سیبا ـ حتلرینك بوقدر مشكلاتسز كچدیكنه طاسه‌لانیور ، مملكتلرینه عودت ایتدكلری زمان هركسه حكایه ایده‌جك برشی بوله ـ میه‌جقلرینی دوشوندكجه عادتا شوقلری قیریلیوردی .

نهایت بهار كلدی ؛ فرام حالا بوزلرك ایچنده نازلی نازلی یولنه دوام ایتمكده ایدی . بوز كتله‌لری اونی آغوش باردلرنده طوتهرق نام آرزو ایتدیكی برطرفدن هدف مقصوده طوغرو كوتوریوردی . برآره‌لق بانسن بوزلرك دوزلكنه ، بودوزلكك قیزاقله كزمك ایچون پك الویرشلی اولدیغنه باقوب سیاحتك بوندن اوتهسنی قیزاقله اجرا ایتمكه قرار ویرركی اولدیسه‌ده بو ـــ بر دها بولمامق اوزره ـــ فرامی برطرفه براقهرق ، حتی آرقداشلرینك برچوغنی‌ده ترك ایده‌رك یالكز برقاچ قیزاق وبرقاچ كوپكله شماله طوغرو باشنی آلوب كیتمكه متوقف اولدینی ایچون قوجه سیاح اوتصوردن واز كچمش ، دها طوغرویسی اجراسنی

۱۸۹۵ بهارینه تعلیق اتمشدر .

مایسك برنده فرام ۸۰ درجه ٤٦ دقیقه عرض شمالیده بولنورکن حزیرانك اواخرینه طوغرو ۸۱ درجه ٤٦ دقیقه یه قدر چیقدی ؛

مابعدی وار

حیات شکسته

محرری : عشاق زاده خالد ضیا

— کچن نسخه‌دن مابعد وخام —

— تحفدر ، بعضاً تصادف انسانلرله اکلنیورمش کبی بربرینی تعقیب ایدن غرابتلر کوسترر.. بوکون مقری کوینده‌ده قطاری قاچیردم ، اونك ایچون بوقدر کچ قالمش ایدم ، اوراده اوزون اوزون بکلهمك لازم کلمش ایدی ؛ صکره بورایه کلنجه بورادەده صوك تراموایه ، خصوصیله ترسنه کیدن صوك تراموایه تصادف ایده‌جکمه‌نصل احتمال ویره‌بیلیردم !..

— مقری کویندنمی کلیوردیکز ؟

شمدی آرتق تکلیفسز اولمش ایدك . شبهه‌سز اورایه قدر رفاقتمدن یواش یواش برامنیت متزایده شوکنج قیزك قلبنده بکا برمحبت ، برخصوصیت حاصل ایدییوردی؛ سؤاله اوزون بویلی برجواب ایله مقابله ایده‌رك تفصیلات ویردی :

— اوت ، افندم ، هفته‌ده ایکی کره مقری کوینه درس ویرمکه کیدییورم ... اوح ! بنمکی برحیاتکه صباحدن اقشامه‌قدر قوشمق ، بویوك شهرك هر طرفنه یتشمك ایجاب ایدییور ؛ دوشونکز بوکون صباحلین طرابیه‌یه کیدوب کلدم ، صکره مقری کوینی ... بربرینه‌نه‌قدر ضدکلی ؟ ایشته بویله هرکون درت طرفه قوشمق لازم کلیور ... یازین برشی‌دکل ، کونلر اوزون، درسلریمه یتشه‌بیلمکده زورلق چکمه‌یورم ، فقط قیشین اویله دکل ... هله بوفنا هوالره تصادف ایتدکجه ... آح ! بوکون ایکی کره اغلامق راده‌سنه کلدم ، هیچ بوقدر کچ قالدیغم خاطرمه کلمه‌یور ، شمدی اوده پدرمه ایضاحات ویرنجیه قدر ...

بردن جسارتی منکسر اولدی، جمله‌سنك اشاغیسنه دوام ایده‌مه‌دی ؛ نقل حیاتنده اوقدر ایلری‌یه کیتمکدن ناکهان برحجاب طوبه‌رق ، خصوصیله مابعدنی تشریحه قوت بولمیه‌رق سوزینی دکیشدیرمك ایچون جاکتنك ایصلانمش قولنی الیله سیلکدی ، « نه‌قدر ایصلانیورم ... » دیدی .

— شمسیه‌کز پك کوچك ! دیدم ... اونی قاپاسه‌کز بنم شمسیه‌مله دها زیاده محافظه اولنه‌بیله‌جکسکز ...

قبول اتمه‌دی :

— تشکر ایده‌رم ، افندم ، سزی فضله اوله‌رق ایصلاتمق ایستهمم ، زحمتکز کفایت ایتمه‌یورمی ؟ دیدی .

بن‌سوزینه حیانله رجعت ایتدیرمك ایسته‌دم ، اومتجسسانه باغچه قاپوسنده هنوز قاپانمامش برلوقطه‌نك ایچنه باقارکن دیدمکه:

— بریدرکزمی وار ، مادموازل ؟ ...

— اوت ، یالکز برپدرم ... دیدی ، صکره : — غالبا کلیورز ؟ مطالعه‌سیله یه سوزدن قاچنمق ایسته‌یه‌رك برمدت سکوت ایتدی ، فقط صبر ایده‌مه‌دی ؛ سویله‌مکه ، حیاتی بکا اوکرتمکه احتیاج طوییوردی :

— والدەمی ایکی سنه اول غائب ایتمش ایدم . اوزماندن صکره بویله قوشمغه باشلادم . اووقته قدر والدم قوشاردی ، صکره وفات ایدنجه میراث اوله‌رق بکا بو قوشمق وظیفه‌سی انتقال ایتدی ... سزك والده‌کز وارمی ، افندم ؟

جواب ویرمیه‌رك مبهم براشارتله باشمی صاللادم . اوذاناً بندن جواب بکله‌میوردی ، بوسؤال سویله‌مك ایسته‌دیکی شیلره دوام ایچون بروسیله‌دن عبارت ایدی :

— بنجه انسانك حیاتنده اك بویوك تبدل والده‌سنك تاریخ وفاتیله باشلایور . بیلسه‌کز اونی غائب ایدنجه‌یه قدر بن‌حیاتك نه‌قدر جاهلی ایدم !... اوزمانه قدر مکتبده لیلی ایدم ، دنیایی یالکز مکتبك یوکسك دیوارلرینك ایچنده تخیل ایده‌بیلدیکم قدر اکلامش ایدم ... هیچ برشیئی ، هله هیچ برکیمسه‌یی طانیمایوردم ؛ دوشونکز ... والدەم وفات ایدوب‌ده مکتبدن چیقه‌رق اوده یرلشمك لازم کلنجه اکلادمکه حتی پدرمی بیله طانیمامشم ؛ آح ! شمدی حیاتی، انسانلری نه‌قدر ابی طانیورم . حیاتك ایچنه آیلدیغمك ایکنجی آنی بوتون حقیقتی کشف ایتمش ایدم . فقط حقیقته بویله بردن بره وقوف حاصل ایتمك پك فنا ... انسان اویله بیوك برصدمهٔ حیرتله صارصیلیورکه بوتون متانت محاکمه‌سی زیروزبر اولیور ... ایشته کوپری‌یه کلدك ، افندم ، آرتق تشکر ایدرم ، بورادە ارابه وار .

بنمله وداعه حاضر لانیوردی . بن تصادفك المه ذی‌حیات برحکایه قویدیغنی اکلادقدن صکره شمدی بوبیچاره کنج قیزله تمدید رفاقته چارهٔ آرایوردم . دیدمکه:

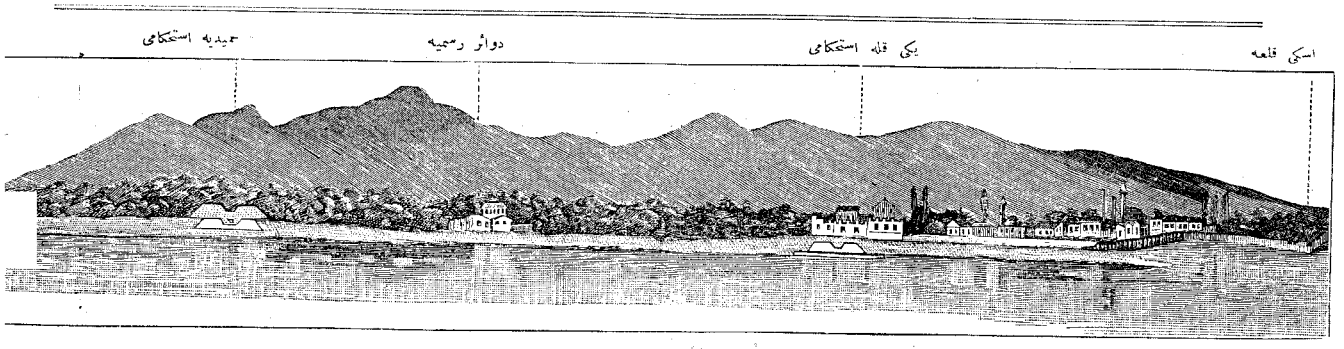
— خیر ، مادموازل ، سزه کوپرینك اوته باشنه قدر رفاقت ایده‌جکم . بن‌ده‌تبدیل فکر ایتدم ، بوساعتده عودت ایتمکدنسه کیجه‌یی یوقاریده کچیرمك دها ابی‌اولهجق...

بو ایضاحاتی کافی کوردی ، کوپریی برابر کچمکه باشلادق ، بزدن بشقه پك نادر یولجیلر قراکلق ایچنده دها قراکلق برر کولکه شکلنده کچیوردی . بر ایکی کشی کنارمدن ، شمدی مائل براستقامتله جناحمزی ایصلاتان اینجه یاغموراه قاریشیق روزکاره شمسیه‌لرمزی طوتمقده زحمت چکدرك یوریوردق .

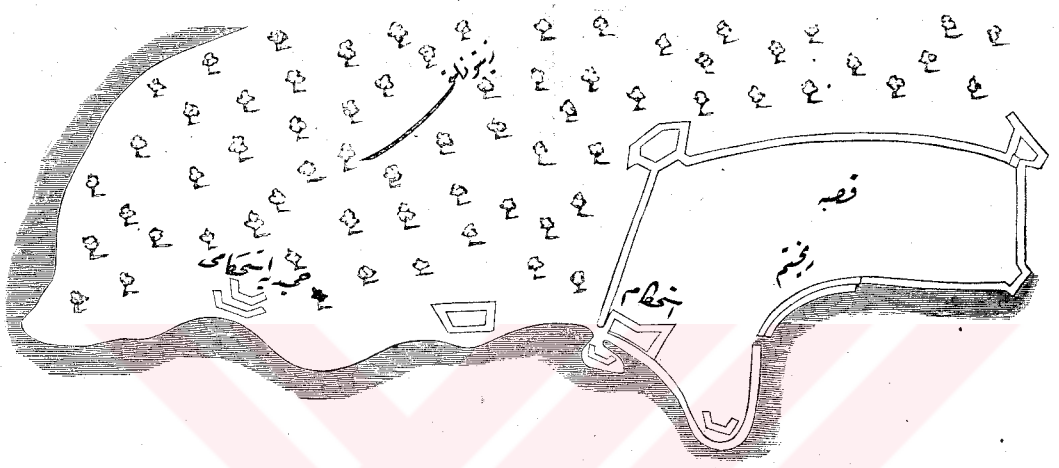
برارالق اطرافنه باقدی : — نه قدر قراکلق ! ... دیدی . کوپرینك ایکی طرفنده دکزسیاه، کثیف سماك التنده اریمش برزفت سطیحه‌سی شکلنده اوزانیور، اوزرندن یاغمورلی روزکار اوچدقجه بر فیساتی ایله کویا اطرافدن دوکولن خفایای حسیات لیالی برمهد ظلمانی ایچنه قویه‌رق پست،درونی برتنی‌ایچنده صاللایوردی .

دها صکره اوراقده یاغمورك افق‌رؤیتی کاه وبیکاه اچوب قپایان رشحاتی اراسنده سونوب اویانان طاغنیق ضیالره طاله‌رق :

— اوت ، هله برکنج قیزك حیاتنده

[پرهوزه‌نك منظرهٔ عمومیه‌سی]
La vue générale de Prévésa

[پرهوزه قلعه‌سیله جوارینك پلانی]
Le plan des forts de Prévéza.

بروالده‌دن محرومیت نه‌بویوك . آه ! نه‌بویوك برمصیبت ...

بردن اوفق بر مكث ایله بكا دوندی :

— بیلیرمیسكز ؟ بواقشام تأخرمدن طولایی‌الزیاده جانمی صیقان شی‌نه‌در ؟...

شیمدی هیجانه كلیور ، بوقراكلقده شو طاغیادیغی آدمه حیاتنك هیچ كیمسه‌یه سویلنمه‌مش آجیلرینی سویله‌مك ایسته‌یوردی . بن كمال سكونله صوردم :

— نه‌در مادموازل ؟

— پدرم !..

برمدت طوردی ، صكره دوام ایتدی :

— پدرمی سزه تعریف ایده‌میه‌جكم . برنجی دفعه اوله‌رق كوردیككز برقیزك سزه پدرندن شكایت ایله كندیسنی طاتمغه باشلادیغنی كوره‌رك كیم بیلیر نصل بر فكر پیدا ایدرسكز ؟... فقط سز بكا بورایه قدر رفاقت ایده‌رك قلبكزك ایلكنی اثبات ایتمش اولدیكز ، طبیعی بنی شكایته سوق ایدن سببلرك قوتنی ده بنه اوقلبكزك ایلكیله اكلارسكز ، دكلی افندم ؟...

شمدی ایكیمزده روزكاره قارشو محافظه ایده‌میه‌رك شمسیه‌لرمزی قاپامش ایدك ؛ اینجه یاغموره اهمیت ویرمیه‌رك ، حتی دها زیاده قونوشمغه وقت بولق ایچون حیزلی یورومكدنده واز كچه‌رك یكدیكرمزه براز دها صوقولمش ، رفاقتمزده بر سنه‌لك مناسبت قوت وحكمنی آلان دقیقه‌لر كچدكجه قلبلرمز بربرینه دها زیاده ایصنمش اوله‌رق یوروبوردق . او آرتق بوتون درد حیاتی سویله‌مك ایسته‌یور ، حیاتنده برنجی وبلكه صوكنجی دفعه اوله‌رق تصادف ایدن بودوسته هركسدن صاقلانلمش تاریخ حیاتی دوكمك ایچون احتیاج طوییوردی .

— دوشونكز ، افندم ، دییوردی ... شمدی اونی هر اقشامكی كبی سرخوش بوله‌جغم . بنی كورر كورمز ایلك ایشیده‌جكم شی برتحقیردر ، حتی بعضاً ...

اكمال ایتمه‌دی ، شو اعتراف سربست آراسنده بویله بعضاً اعترافاتده ایلری‌یه كیتدیكنی فرق ایده‌رك سوزینی كسیویریبور ، جمله‌سنه بشقه صورتله دوام ایدییوردی .

— پدرمك هیچ ایشله‌دیكنی تخطر ایتمیورم ؛ وقتیله بك اوغلنده كوچك بر صحنه‌سی اولان برقهوه استیجار ایدرمش ؛ قیش موسملرینه مخصوص بورایه صنعتكارلر جلب ایدر ، قهوه‌نك صحنه‌سنی اوفق بر تماشاكاه حالنه كتیررمش ؛ ایشته والدم او صنعتكارلردن بریمش ... بوتفصیلاتی بن هپ صكره‌دن ، برر برر ، تصادف اوزرینه اوكرندم . نصل اولمش ، بیلمم ، ازدواجه قرار ویرمشلر ... ایشته بن او ازدواجك محصولی ایمشم ، فقط بنم ظهورم والده‌مك طرز حیاتی تبدیل ایتمسنه سبییت ویرمش . خسته‌لقلر ، فلانلر ، والحاصل برطاقم قاریشیق سببلركه والده‌می صحنه‌دن ، پدرمی

قهوه مستأجرلکندن چکمش ... والدم موسیقیشناس ایدی ، صحنه‌یی ترك ایتدکدن صکره معلمه‌لکه باشلامش ... بن والده‌می یالکز بوصفتیله طانیدم ، کندیسنه عائد بر دقیقه‌سی یوقدی ، دائما درس ورمك ، دائما قوشمق ... او قدرکه بی یك کوچك یاشمده باشندن آتمغه مجبور اولدیغم مکتبه ویرمش ، هفته‌ده برکره اوه ... او دییورم اما سز اکلایورسکز دکلی ؟ اونلر بربوبوك بنائك دردنجی قاتنده ایکی اوطه‌لق بر برده اوطورورلردی ... بن تعطیل کونلری بورایه کلدکجه پدرمله والده‌مك حیاتی بر عائله معیشتندن اودرجه اوزاق بولور ایدم که تکرار مکتبه جان آتاردم ... اوده یمك پیشمز ، چماشیر بیقانماز ، براو عائله مخصوص هیچ برشی یاپلمازدی ، والدم دائما قوشار ، پدرم دائما ایچر ... بوایکی مخلوق یکدیکریله برابر اولدقلری حالده حیاتلرینی بربرندن آییره‌رق یاشارلردی . بن اونلردن اوزاق واوزاق اولمقدن ممنون ایدم ، ایکیسنی‌ده سومکه وقت بوله‌مامش ایدم ، حتی برکون مکتبك مدیره‌سی بنی جلب ایده‌رك « قیزم ! انسانلرك حیاتلرنده بعضاً بویوك مصیبتلر اولورکه اونلره قارشو کمال متانت قلبله مقابله ایتملیدر . » مقدمه‌سیله‌والده‌مك وفاتی خبر ویردیکی زمان بن بو وقعه‌یی اوقدر بویوك برمصیبت بولامش ایدم ... والده‌می اصل وفاتندن صکره سومکه باشلادم ، آح ! پیلسه‌کز شمدی اونی نصل سوییورم ، نصل سوییورم ...

بوراده طوردی ، ضبط اولنمش بر آه خسران ایله اسکی جاکتك‌التنده کوکسنك شیشدیکنی حس ایدییوردم .

— ایشته او زماندنبری بنم ایچون برباد برحیات باشلادی . پدرم بنی مکتبدن آلدی ، « شورایه کیده‌جکسك ... بورایه کیده‌جکسك ... » امریله حیاتی مکتبك پنجره‌سندن بشقه برپرده کورمه‌ین اون آلتی یاشنده بو چوجغی والده‌سنك براقدیغی درسلری دیلنمکه کوندردی ... او وقت قوشمق وظیفه‌سی بکا انتقال ایتدی ؛

[خالد ضیا بکك حکایه‌سنه متعلقدر]

شیمدی قوشیورم ، طرابیه‌دن مقری کوینه ، اسکداردن بك‌اوغلنه یتمز توکنمز سفرلرله قوشیورم ... فقط نیچون قوشیورم ؟ بیلمه‌یورم ، بکا « قوشه‌جقسك ! ... » دییورلر ، ایشته اوقدر ...

آرتق کوپریی کچمك اوزره ایدك ، غلطه‌مك فنارلری فرق اولیوردی ، شمدی قلبمده درین بر مرحمت اویاندیران بوقیزه برکلهٔ تسایت صرف ایتمك ایستهدم .

— متانت کوسترك ، مادموازل . صبر حیاتك یکانه مدار استنادیدر ، دیدم .

او ، کوچك باشنی صاللادی :

— صبر ! .. صبر ! .. انسانلر حیاته تحمل ایده بیلمك ایچون الدادیجی لغتلر ایجاد ایتمشلر ...

دها زیاده طاشدی :

— باقکز ، شمدی شو صاحدن‌بری باشلایان بورغونلمی دیکلندیرمك ایچون کیده‌جکم یرده نه وار ، بیلیرمیسکز ؟ .. پدرم میخانه‌دن عودت ایتمشدر ، اوراده باشلادیغی شیئه بکا انتظاراً اوده دوام ایدییوردر ، اوده‌ده ذاتاً کوچك بر میخانه وجوده کتیردی ، اوطه‌سنده سوروکله‌ن بوش شیشه‌لری ، قیریق قدحلری ، پیس طباقلری کورسه‌کز شاشارسکز ... قاچ کره‌لر اوطه‌سنی تمیز طوتمغه چالیشدم ، فقط ممکن اولمادی ، شمدی آرتق واز کچدم ، یالکز کندی اوطه‌مله مشغول اولیورم ... اوح ! مینی مینی براوطه‌جق ... فقط اوراده نه‌قدر راحت ایدییورم ؛ عقله کلمز وسیله‌لرله بنی تحقیر ایتدکجه ، قیزه‌رق باغیردقجه حدتی تسکینه چالیشوب اویوندقدن صکره اوطه‌مه چکیلیرم ؛ ایشته او زمان ، یالکز اوزمان براز راحت نه دیمك اولدیغنی اکلارم ، براز کمال سعادتله اغلامغه وقت بوله‌بیلیرم ...

کمال سعادتله آغلامق !.. آح ! اغلا - مقدمه‌کی سعادتی بو زوالی سفیل قیزده کشف ایتمش ایدی . شو دقیقه‌ده اونی توخیشدن اجتناب ایتمسه‌یدم الی طوتوب اولاجه صمیمیت مرحمتله صیقه‌جقدم .

اوبراز سکوتدن صکره دوام ایتدی :

— فقط بو اقشام انیم که اونی تسکین ایتمك ممکن اولیه‌جق . آه ! کیم بیلیر نه یاپه‌جق ؟..

دیدم که :

— لکن ، مادموازل ، سز پدریکز ایچون چالیشیورسکز ، اوبو حقیقتی دوشونه‌رك سزه منتدار اولمیورمی ؟

بردن طوردی ، یاشنی قالدیره‌رق بوزیمه باقدی ، برشی سویله‌مه‌دی ، فقط نه دیمك ایسته‌دیکنی اکلادم . بواون التی یاشنده‌کی قیز شو تجربه‌کار حیات اولمق داعیه‌سنده بولنان مخاطبنه « نه‌قدر صفیروسکز !.. » دیمك ایسته‌یوردی .

بردن عقلمه برشی کلدی :

— مادموازل ، اکر اوکزه قدر رفاقت ایده‌رك پدریکزه ایضاحات ویرمکلکم فائده ویررسه ، مساعده ایدیکز ، رفاقتمی اورایه قدر تمدید ایده‌یم .

تردد ایدر کبی اولدی ؛ صکره براز دوشونه‌رك ، شبهه‌سز بنمله برابر بولنورسه پدرینك حدتندن قورتیله بیله‌جکنه ذاهب اولهرق : — پکی ، دیدی .. بولصفکزی‌ده قبول ایده‌رم ...

برکوچك وقف ملاحظه‌دن صکره علاوه ایتدی :

— هم کیم بیلیر نه‌قدر اوشومشسکزدر ، سزه برصیجاق چای اکرام ایده‌یم .

آرتق بی تکلف ، لاابالی ایکی اسکی دوست اولمش ایدك . غلطه قهوه‌سنه طوغری طیرمانمغه باشلادق ، بکا « سز اولیه‌یدیکز بورالردن نصل کچه‌جکدم » دییوردی ؛ صکره بردن‌بره بر بویوك بنانك اوکنده طوردی ، « بوراسی !.. » دیدی ، ایچریه کیردك . بویوك بنانك کوچك مرمر مفروش برحاولیسنده ایدك ، « چیقه‌جغز ، افندم !.. » دیدی ، اووقت بوبری اوستنه اولردن متشکل برمحله کبی یوکسلن بنانك اشاغیدن یوقاریه طیرمانیر هلزونی بر سوقاق شکلنده‌کی مردیونندن چیقمغه باشلادق . نه قدر چیقدق ؟ بیلمه‌یورم ، آرتق باشم دونمکه باشلامش ، بجاقلرم کوشه‌مش ایدی ؛ هر مردیون بیتدکجه ایکیزده براز صولویه‌رق توقف ایتدکدن صکره بر بشقه قاته طیرمانمق اوزره تکرار چیقمغه باشلایوردق . یه بویله صولوق آرتق اوزره بن طورمش ایدم که اوکوله‌رك « آرتق چیقیله‌جق مردیون قالمادی » دیدی ؛ اوزمان طار ، نیم مظلم بردهلیزدن یورودك ؛ بر قاپونك اوکنده طوردی ، یوزیمه باقدی . قاپویی چالمغه جسارت ایده‌میوردی ، بن الملك ترسیله اوردم ... هیچ سس یوقدی ، بر دها اوردم ، بر طارغین جنوار خیریلتیسنه بکزر برشی ایشیدلدی ؛ اغر ، غیر منتظم ادیملرك تقربی حس ایدیلیوردی ؛ نهایت قاپو آچیلدی . قاپویی آچان ارقه‌سنه باقیه‌رق کری دوندی ، درونی بر فورطنه کبی بر حدت برغرغرهٔ مقدمهٔ فوران ایله طاشمه‌دن اول کورلیوردی . بوراسی کوچك طار بر ارالق ایدی ، یان یانه بری قاپالی ایکی قاپو قارشیسنده ایدك ، آچیق اولان قاپودن کیردك ... حریف ایکی کشی اولدیغمزی او زمان فرق ایتمش کوروندی . سرخوشلقدن بولانیق کوزلری حیرتله بکا دوندی ، دیدم که : — قیزیکز بوکون بر خطایه اوغرامش ...

بن ایضاح ایتدکجه اونك سؤ استعمال کئول ایله برسحاب ابلهیت التنده روحسز ، معناسز کوزبنن چهره‌سنه یواش یواش ، بنم اغزمدن هرکلمه چیقدقجه سیکرلری براز کوشه‌یه کوشه‌یه برتبسم دوشمکه باشلادی .

بن بوچهرهٔ ابلهی ، برده‌اوطه‌یی سیر ایده‌رك دوام ایدییوردم ؛ اونك چوکوك بیناقلری تراش ایدلمش ، صاچلری بادم یاغیله طارانمش ، کنجلنه آصیلمق ایسته‌بن اختیارلره مخصوص هیئتنده علاج قوتیله یاناریرشباب مختضر واردی ؛ اوطه پس ، ممکن اوله‌بیلدیکی قدر پیس ایدی ... قیریق ، اسکی حصر اسکملهلر ؛ اوسته برسیاه مشمع چکیلمش بر قهوه خانه ماصه‌سی ، بوش شراب ، قونیاق ، راقی شیشه‌لری ؛ بیقانمامش طباقلر ، چاتلاغی سیغاره کاغدیله یاپیشدیرلمش شیشه‌سنك ایچنده کویا بر کربهٔ ضیا ایله اغلایان لامبه‌نك حزین شعله‌سی ، دها صکره یتاق ... بوردن کوزلرم بر اذای ثقلت تماشا ایله آرلدی ، دییوردم‌که :

— ایشته مادموازلی بورایه قدر کتیره‌رك سزه تسلیم ایدییورم .

او وقت خارق‌العاده برشی اولدی . کنجلکنده غالبا غلطه‌نك شبهه‌دار برلرنده چیراقلقله باشلایه‌رق حیاتی کوچك صحنه‌سی هرهیئه متحمل اولان برقهوه‌خانه مستأجرلکنده کچیرن بوآدم ؛ شو پاك وصاف کنج قیزك ملوث ، سرخوش ، مستکره بابامی آرتق سیکرلرینی کوشه‌تن او تبسم ابلهانه‌یه بیتون برانکشاف سرپست ویره‌رك کوزلرنده ایکرنج برمعنای استهزا ایله ، سیسلی نظرینك اوجیله نتیجه‌یه انتظاراً طوران قیزینی بکا کوسترمه‌رك یانمه یاقلاشدی :

— اکلاشیلدی ، بکم ! .. دیدی . براز دها یاقلاشدی ، دها معنیدار برنظرله — کوچکی فنا بولمادیکز ، غالبا ... دیدی . حریفك نصل چرکین بر شبهه ایله بکا صیریتوب استکناه حقیقت ایتمك ایسته‌دیکنی اکلادم .

اوح ! شو دقیقه‌ده الملك بوملوث سرخوش چهره‌سنه ، شو چرکین تبسمك اومردار صحنهٔ تجلیسنه اینمك ایچون نه‌بویوك هوسی واردی ! .. کوزلرم قیزینه انعطاف ایتدی ، او باباسنك دیدیکنی حس ایتمش ایدی ، قیپ قرمزی اولدی ...

آه ! زوالللی کوچك معلمه ! .. آه ! صباحدن اقشامه قدر باباسنی طویورمق ایچون قوشان بچاره مخلوق ، سن بوبابانك قیزیمی ایدك ؟...

او کوزلرینی بندن چویردی ؛ امینم ، شیمدی حجابندن ، مجروحیت عصمتندن ، غرور محقرندن همان اوراده اغلامق ، فریاد ایده‌رك دوشمك ایسته‌یوردی ...

بن هیچ جواب ویرمه‌مشدم ، حریف حالا کوزلریله « کوچك !.. فنا دکل » معناسیله صیریته‌رق یوزیمه باقیوردی . آرتق بنم ایچون بوراده طورمامق لازم کلدیکنی اکلادم ، اوشهه‌سز فکریمی حس ایده‌رك « سزه بر قونیاق ویریمی ؟ » دییوردی .

— تشکر ایده‌رم ، فقط وقتم یوق ... دیدم .

بنی تشییع ایچون کنج قیزك بر حرکت مترددهسنی فرق ایتدم ، صکره جسارت ایتدی ؛ ایچریده بابامی شمدی کندی کندیسنه قهقهه ایله کوله‌رك غالبا « کوچك ! فنا دکل !.. » مطالعه‌سنی تکرار ایدرکن او ، ارالق قاپوسنه قدر ارقه‌مدن کلدی . کریه‌ناك برسسله برجمله‌یه باشلامق ایسته‌دی :

— افندم ... دیدی ، صکره برشهیق اضطراب سوزیی بوغازینه طیقادی ، دوام ایده‌مه‌دی .

او وقت بن پارماقلرینك اوجی بیاض تیره ایله دیکیلمش الدیونلرینك ایچنده دودست رعشه‌دارینی آووجلرمك ایچنه آله‌رق بوبد بخت قیزك ، چرکابه دوشمکه محکوم بوشکوفهٔ سفالتك قلبمده اویاندیردیغی بوتون حرمت ومرحمتمی افاده واحساس ایده‌جك برتضییق دوستانه ایله اوکوچوجك ایصلاق اللری صیقدم : — مادموازل ، دیدم ، صبر حیاتك یکانه مدار استنادیدر ؛ سزه بر دها تصادف ایده‌جکمی ظن ایتمم ، فقط امین اولکزکه سزك سعادتکز ایچون دائما تمنیاتده بولنه‌جغم ...

اونك شيمدى كوزلرندن ايكى ايرى طاماله صولوق چهره‌سندن يواش يواش اينه‌رك سوزوليوردى .

بورادن قاچدم ، مرديونلردن قوشه‌رق اينركن كندى كنديمه ديبوردم كه :

— سعادت ! . . هيچ ظن ايتم كه مسعود اوله‌بيلسون .... اوكمزده‌كى بهاره بوزوالليى فقير معلمه‌يى آچيق برآرابه ايله ، رنكا رنك چيچكلرله دونانمش ايرى بر شابقه ايله ، اطرافنى صفوت بكرى غيب اولمش تبسملرله سلاملايه‌رق شيشلى به طوغرى سيرانه چيقمش كورمسم هيچ تعجب ايتميه‌جكم . . . آه ! زوالليى كوچك مخلوق !... آه ! بيچاره حيات شكسته !...

انتهى

ثروت فنونك رومانى

مجرم

مؤلفى : فرانسوا قوپه ،

مترجمى : احمد احسان

٣١٨ نومرولو نسخه‌دن ماعدا

مادام له‌ژه‌نك خانه‌سنده بولندقلرى زمان زوالليى قره‌تيه‌ن كمال تحمل ايله ولايات خلقنه مخصوص مباحثى ديكلر ... قائن ولايتى خلقى بتون كويلى كبى يشادقلرى ايچون بونلرك مكالمه‌سى دها زياده محدوديت ايچنده‌در ، عادتا برلاتربيه هفته‌ده بردفعه پنجره‌كزك اوكنه كلوب ده هردفعه‌سنده‌ازبر - لديككز درت هوايى تكرارليور ايمش كبى سوزلريله روح صيقارلر ؛ اوطوردقلرى يرده اويوقلاركن قصبه‌نك يكى وقوع بولمش مناكحاتنه ، تولداتنه ، وفياتنه دائر هپ عين طرزده ملاحظه‌لر قولاغنه چارپار . مثلا ياغمورلر زياده اولدقلرى زمان نه ايشيده‌جكنى پك اعلا بيلير : « اكر برهفته دها هوا بويله كيدرسه يولافلر بيتدى ديمكدر ! » كبى سوزلر محققدر . كشف مواسم علائمى‌ده ديكليه ديكليه پك كوزل اوكرنمش ، مثلا :

« بوسنه قيرلانغجلر اركن كيدييور ، قيش شدتلى اولهجق . » سوزنى بلكه يوز دفعه ايشتمشدر . اره‌صره اوته‌كنى بريكنى فصله متعلق مسكينانه زباندرازلق ايله چاشنى الان بومكالمات اثناسنده قره‌تيه‌ن عدم تنزلى ارائه ايدر صورتده سكوت ايلر ايدى ؛ فقط بوحركتى ايله نه‌توجه عمومى‌يى فزانير ايدى ، نه تربيه‌لى چوجق بيوكلرينك ياننده هيچ آغزينى آچيور ديه مظهر تحسين اولور ايدى . قره‌تيه‌ن نادراً مادام له‌ژه‌نك همشيره‌زاده‌سى مادموازل قاميل ايله بر قاچ كله تعاطى ايدر ايدى‌كه باباسى كلديكى زمانلرده صرفيات كلاميه‌سى‌ده بوندن عبارت قالير ايدى . مادموازل قاميلى صورارسه‌كز اون آلتى ياشنده اولديغى حالده زياده‌سيله محجوب و ساكتدر . طبيعتى حليمدر ؛ خاله‌سى مادام ايسه قيزجغزى ممكن مرتبه بياغى كيديرمكه غيرت ايدر .

واقعا پدريله مسافر كلديكى زمانلر قره‌تيه‌ن مادموازل قاميلدن بشقه‌سى حقده ولو جزئى اولسون بر مجلوميت حس ايتمز ايدى . قاميل كوزل دكلدر ؛ لكن متفكر چهره‌سيله ، حاتم نظريله ، لطيف تبسميله صحيحه خوشه كيدر . اشته بونك ايچوندر كه بركون يينه بويله مادام له‌ژه‌يى زيارتدن صوكره سوقاغه چيقدقلرى وقت موسيو له‌كوير زيارات مطرده‌سنك اسباب حقيقيه‌سنى چوجغه اكلاتديغى زمان قره‌تيه‌ن طاتلى برتأثره كرفتار اولدى . اختيار حاكم افندى اوغلنه ديمش ايدى‌كه :

— مادموازل قاميلك قريباً اون سكز بيك فرانق ايراد كتيرن اراضى‌يه صاحب اولهجغنى بيليورميسك؟ خصوصا كه خاله‌سى مادام له‌ژه قيزك مطلقا هيئت حكامدن بريله تزوجنى ارزو ايليور . « نوزيه‌ر » قصبه‌سنده جزا رئيسى موسيو ژيغوله اوغلى ايچون شمديدن بوقيزه كوز ديكمش . بركت ويرسون اوغلى ژوزز پك احمق ، اوچنجى دفعه اولهرق يينه امتحاندن دونمش . سكا كلنجه الك چوق اوچ سنه صوكره حقوق شهادتنامه‌كى آله‌جقسك . پارسده عدليه نظارتنده پك اوفدر نظر خشنوديله كورو - لمييور ايسه‌مده بركره شهادتنامه‌يى آلدقدن صوكره سنى مساعئ عموميه معاونتكنه تعيين ايتديره‌جك قدر اوراده صاحب نفوذ اسكى احبابلرم وار . هم مادموازل قاميل له‌تورنورك سنك خوشكه كيتديكنى‌ده كورييورم ، اونك ايچون كوكسكى كره كره دست ازدواجنه طالب اولهبيلير سك . هم سن‌ده او قدر پازه‌سز دكلسك ، واقعا والده‌كدن بر شى قالمدى اما الله‌ه شكر بابانك اولدقجه صاحب ثروتدر ... معمافيه هنوز سن‌ده مادموازل قاميل‌ده پك كنجسكز . سنك تحصيله اونك تجربه‌يه احتياجكز وار . بونك ايچون مادام له‌ژه‌يه ايشى آچمغه كلز ؛ فقط ايش سنك خاطركده اولسون ، بكا او لازم .

بوسوزلر قره‌تيه‌نى پك محظوظ ايلدى ، نصل محظوظ اولمسون كه باباسندن ايلك دفعه اولهرق محبت پدرانه‌يى اشراب ايدر برلقردى ايشيديييور ايدى . جهاز و ثروت حسابانى اونك امورندەمى ؟ كنجلك حساب كتاب بيلمز . شمديدن كنديى مادموازل قاميله نشانلانمش عد ايليور ، خيالخانه‌سنده اونى دها كوزل كورمكه باشليور ايدى . آرتق كنديسنه مساعدئ محبت ويريليور . يكطرز ويكنسق حياتى درحال تبدل ايتمش ، بر حس لطيف ايله كسب حلاوت ايلمش بولدى . صافدلانه برطاقم تصوراته دالدى ؛ كنديى حقيقةً قيزه سوديرمش ، اوندن وعد محبت آلمش كوردى ؛ آرتق سوتجندن شاشيرمش ايدى . اوه كلديلر .

هوز ايچرى كيرمشلر ايدى‌كه موسيو له‌كويه‌ر ارغلنى اوطه‌سنه چاغردى .

همان دينه‌بيليركه موسيو له‌كويرك شمدى‌يه كلنجه‌يه قدر اوطه‌سنده ، او مجلد كتب عدليه ايچنده بو درجه جدى وسرت بر چهره‌طاقنديغى اولمامشدر . وحشى منظرلى قاشلرى التندن انعكاس ايدن نظرى انسانى اوركوديور ، بياض بيون باغى ايسه هر زماندن زياده برودت آميز اولهرق سياحات قطبيه‌يى ، بوز پارچه‌لرى اوزرنده حيوانات

شمالیه صیدینی بلا اختیار خاطره کتیریپور-ایدی .

درجهٔ حرارتی بر قاچ درجه تنزیل ایده‌جك برطور بارد ایله اوغله دیدی‌که :

— حقیقده مهم بر قرار ویردم ؛ سن‌ده بنم کبی پارس دارالفنون حقوقدن شهادتنامه آلمایسك . اونك ایچون سنی مناسب بر معاش ایله پارسه کوندره‌جکم ، اورادہ چالیشوب دوقتورا وتز امتحانلرینی ویر . اگر جدی چالیشیرسه‌ك ایکی سنه‌ده موفق اولورسك . اورادہ یالکز باشکه قالمیجه — غایت اویصال وضعیف اخلاقکله — بر طاقم تهلکه‌لره کرفتار اوله بیله‌جکی‌ده دوشونمیور دکلم ؛ فقط پارسده تحصیل ایدرسه‌ك استقبالکی تأمین‌وبر چوق استفاده ایتمش اوله‌جقسك ؛ بناءً علیه تردده محل کورمیورم . یالکز خاطرکده اولسون‌که بعض اوفاق نفك یارامزلغه قارشی صفح ایله معامله ایدرم اما بیوك قباحتلرده مرحمتسز داورانیرم . سن پارسده بولندیغم برآز اول بحث ایلدیکم ازدواج مسئله‌سنی اونوده‌جق دکلم ، سن بوراده یوق ایکن مادام له‌ژه ایله مناسبتی دائما تقویه ایلیه‌رك عودت ایلدیکك زمان ایشك سهولتله میدانه کلسنه چالیشه‌جغم که بوسایه‌ده تحصیلك تأمین اولندیغی کبی ترونك‌ده تحت امنیته کیرر . زیرا بر حاکم اصحاب ثروتدن اولق محافظهٔ عدالت ایچون پك لازمدر . شمدی تشرین اولك غایه‌سنده بز ؛ یارینکدن خصم‌واقربای دولاشوب وداع ایتمکه باشلارز ، کانون اول ابتداسنده بورادن حرکت ایتملیسك که مکتبلرك زمان کشادی اولان ۳ کانون اولده پارسده حاضر بولنه‌سك . سکا برطاقم ثوصیه مکتوبلری‌ده ویره‌جکم ، پارسه‌کی ارقداشلریمی کوره‌جکسك ، بونلر آره‌سنده الك شایان استفاده اولان موسیو له‌باژه‌در . زواللی تمام یکرمی سنه مستنطق وظائفی ایفادن صوکره شمدی محکمهٔ استینافده اعضادر . موسیو له‌باژه‌نك ایکی اوغلی وارمش . بکا مکتوبلرنده بحث ایلیور ، اونلرله ده احباب اولورسك . پارسده طلبه محله‌سی اولان « قارتیه‌لاتن » واقعا بعض محاذیری حائز ایسه‌ده بنه اوراده اقامتك لازمدر . هرآی سکا ایکیوز اللی فرانق کوندره‌جکم ، بونکله اداره ایتملی . وقتیله بن پارسده بوپارمنك یاریسیله کچنمشیدم . شمدی اکلاشلدی یا . یولجیلغه حاضرلان . تشکره محل یوق . یالکز پارسده بولندیغك مدتجه سعی واستقامت کوسترمرك سنك ایچون ایتدیکم غیرتمه مقابله ایلمش اولورسك .

بو سوزلری بیتردکدن صوکره موسیو له‌کویه‌ر محکمه‌صالونده براتهامنامه‌یی اوقومش‌ده بیترمش کبی طوریی دکشدیرمدی ، اوغلنه چکلمسی ایچون اشارت ایتدی .

قره‌تیه‌ن باباسنك اوطه‌سندن چیقارکن عادتا صاللانیور ایدی . نه حیرت ! نه ممنونیت ! بوندن صوکره کندی باشنه سربست قاله‌جق اویله‌می ؟ بوهیچ خاطروخیاله کلیرمیدی ؟ پارسده بولنه‌جق ، ایستدیکی کبی کزه‌جك ، چالیشه‌جق ، بوکا هیچ احتمال ویررمیدی ؟ پارسده طلبه محله‌سی اولان قارتیه‌لاتنده ، هرکسدن مدحنی ایشتدیکی سوقاقلرده کزوب یشایه‌جق . به‌سعادت ! معلوم یا ، قارتیه‌لاتن فرانسه‌ده بتون ولایات خلقنك . هله تحصیل ایله مشغول طلبه‌نك دائمی سرمایهٔ تخیلیدر . بابامی ایسه بویله بیوك بر مژده‌یی عادتا نصبحت ویرر کبی کندینه تبلیغ ایلیور . آه ! اختیار حاکم شو سوزلری سویلرکن بیوك بر اثر شفقت دکل ، صداسنده جزئی بر علامت هیجان وتأثر کوسترسه ایدی قره‌تیه‌ن نصل بر سویینج ایله باباسنك بوینته صاریلیر ، بناقلرندن شاپر شاپر اوپردی ؟ حیفکه شو ایکی مخلوق آره‌سنده محبت واعتماد اصلا تأسس ایده‌میه‌جك ! قره‌تیه‌ن شو خانه‌دن فوق‌العاده ممنوناً چیقه‌جق ؛ فقط برمدت معنیه صوکره بنه عودت خوفندن کندینی قورتاره‌میه‌جق ؛ اوزاقده بولندیغی مدتجه باباسنی دائما خوف واندیشه ایله یاد ایده‌جك ! . .

یوم حرکت حلول ایدنجه‌یه قدر قره‌تیه‌ن هیجان عظیم ایچنده یشادی . ترك ایدوب کیده‌جکی برلرك ، اشیانك هیچ بریسی چوجغی متأثر ایتمیور ایدی . واقعا قصبه‌نك یاغمورلی سماسی التنده ، حزن انکیز خانه‌نك دیوارلری ایچنده ، هیچ بردوست پیدا ایلیه‌مدیکی بوراده شیمدی یه‌قدر دائما صیقلمش ایدی . حتی مادام له‌ژه ایله وداعه کلدیکی زمان باباسنك تصور ایلدیکی فکر ازدواج بیله بودلیقانلی یه‌خوش کورونمدی . مادموازل قامیلك تأثر مفارقتی عادتا فرق‌ایتمدی ؛ قیزی چرکین بولدی . هم‌اوقیزجغز دها چوجق ؛ ایلریده اوله‌جق ایش ایچون شیمدیدن اندیشه‌نك اولمق لازممی ؟ شیمدی الك مهم ومحقق برشی وارایسه اودەعزیتمیدر . قره‌تیه‌ن ساده بونی دوشونیور . صندغی بر هفته اول باغلامشدی ، اوزمانده بری‌اویقو اویویه‌میور ایدی .

نهایت ساعت حرکت ایتدی . اوکون هوا بولانق ، روزکار سرتجه ایدی . استاسیونده باباسیله باردانه بر مصافحه ایتدکدن صوکره — اوت شو دقیقهٔ مفارقتده بیله — قطارك دمیر خطوط اوزرنده یواشیجه حرکت ایده‌رك تباعدندن حقیقی بر ممنونیت حس ایتدی ؛ فقط برقاچ دقیقه صوکره قصبه‌نك کلیساقوله‌سی‌ده بلوطلرایچنده قاله‌رق نظردن نهان اولمغه باشلایخه دلیقانلی‌درین برتأثره کرفتار اولدی ؛ عجبا قلب برینه صدرمده برسنکپاره‌می وار ؟ دیه تأثر ایتدی . اویله‌یا ؛ نه‌قدر کندندن قورقمش ، سومه‌مش اولسه شو آدم بنه باباسیدر ؛ شو اوزافلاشدیغی قصبه — ایچنده سودیکی کیمسه اولمسه بیله — کندی مملکتیدر .

کوزلرینی قپادی : کندی اولرنده یکجره‌لرك التنه ایسلنمش اوّل زمان کاری بر طاقم اشکال غریبه جانلانمش‌ده اوزرینه کلیورمش کبی پیشکاهنده تجسم ایلدی ، کویا بونلر دلیقانلی‌یه « فنا عاقبتلره کرفتار اولاسك ! » دیبورلر ایدی .

مابعدی وار

احمد احسان

سرمحرر ومدیری : احمد احسان

شرائط اشترا

درسعادتده سنه‌لکی ۱۳۰ ، آلتی آیلغی ۷۵، اوچ آیلغی ۵ غروشدر وسته‌ایله کوندریلورسه ولایات بدلی اخذ اولنور .

ثروت فنون

درسعادت نسخه‌سی ۱۰۰ پاره‌در

شرائط اشتر

ولایاتده سنه‌لکی ۱۵۰ آلتی آیلغی ۸۰ غروش اولوب اوچ آیلغی یوقدر. قیرلمه‌دن مقرر بورو ایله آلنی ایچون سنوی یکرمی غروش فضله آلنور .

پنجشنبه کونلری چیقار ، منافع ملك و دولته خادم مصور عمانلی غزته‌سی

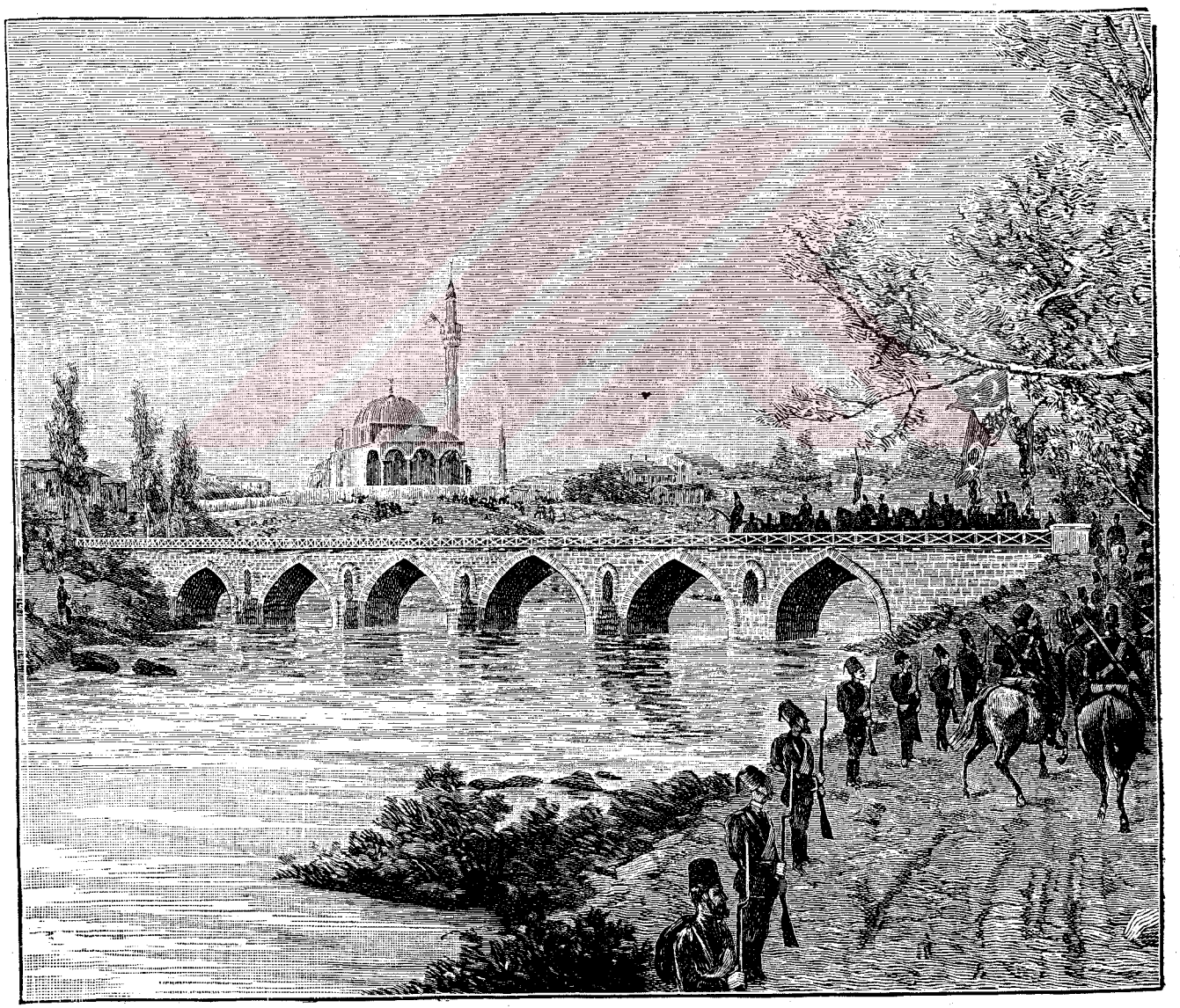
No 322

Rédacteur en chef
Ahmed IHSAN

SERVET-I-FUNOUN
JOURNAL ILLUSTRÉ TURC PARAISSANT LE JEUDI
CONSTANTINOPLE

7me Année
BUREAUX:
78, Grand'rue de la Sublime Porte

عدد : ۳۲۲ — پنجشنبه — ۱ مایس سنه ۱۳۱۳ — یدنجی سنه ـ اون اوچنجی جلد

[عساکر نصرت مأثر جناب ملوکانه‌نك یکیشهره مظفراً دخوللری وحسن بك جامعشریفی]

L'Entrée triomphale de nos troupes à Larissa.

تبريك عيد سعيد اضحى

پرتابش ظفر .. نه خوش ايام نوبهار ؛ هر آنى ، هر دقيقه‌سى برعيد پرمسار .
هركس آلشدى شوق ايله بايراملر ايتمكه هركون طولوب طنين فتوحات ايله ديار .
بر بويله آنلى موسم شان وسعادتك كورمشميدر مثالنى انظار افتخار .

اى شهريار بنده نواز وكرمشعار
لطفكله دهره ايلدك اعلان اقتدار .

الك طاتلى بر سرور ايله مسروردر بوكون عثمانليلركه اولمده سايه‌كده كامكار .
مولى همان سرير خلافتده ذاتكى ايتسون وفور شان وعدالتله برقرار .

تبريك عيد پاكك ايله ثروت فنونه
هر ييل دخى بويله كبى اولسون ثنا كذار .

شعر

استاد محترم عطوفتلو اكرم بك افندى حضرتلرى طرفندن اهدا بيورلمشدر :

عسكر عثمانيان

اولور مداحى عالم : نه‌عسكردر بوعسكر !
قالير حيرانى آدم : نه جوهردر بوجوهر !

بيقار .. چيكنر قلاعى سرر اعدايى خاكه
هجوم وصولتيله مثال شير واژدر .

يانار طاغلردن اولسه تحصنكاه دشمن
اولور برحمله‌سيله باصيلمش خاك اسمر .

دييوب‌ده : « الله الله ! » جهاده عزم ايدنجه
نه طوپدن خوفى واردر نه‌استحكام ديكلر .

غلو شدتندن بتون ايكلر صحارى
غريوى عكس‌ايدوب دير جبال: «الله اكبر!»

شهيد اولمق ياغازى .. بودر مقصودى انجق
بومقصد وارمكن انده نصل اولماز مظفر ؟

نه‌دهشتبار هيبت آليركه حرب ايدركن
قاچار پيشندن اعدا همان لشلاش .. ابتر .

دم آسودكيده برر آهوى معصوم ..
دم هيجاده لكن برر شير جكردر .

بهادر قهرمانلركه كوردكجه شدايد
اولور بازولرنده صلابت.. قوت اوفر .

نه‌در رجعت ؟ بويلمز وغادن .. اولسه‌حتى
كلن هرفرد دشمن قودورمش برغضنفر .

هلال ونجم غرا طوغار توأم شفقدن ..
نه خوشدر رايتنده اوموج برق احمر !

متانتله شجاعت بوجيشه رمح وشمشير ..
حميتله ديانت بوجيشه زره ومغفر .

نه‌معجز عزم وهمت كه برقاچ كونده ايتدى
ـ طوتوب برچوق مواقع ـ يكيشهرى مسخر!

تسالبا قطعه‌سنده نه‌وارسه صكره ارتق
آلندى هپسى بررر..نه كوى قالدى نه‌بندر .

تمام قوتيله « تمركز » ايتدى دشمن
چتالجه اولدى كويا مشيّد برمعسكر ..

رؤسنده كورونوندى قيزل اعلام نصرت
يد تسخيره كچدى .. ولستين‌ده برابر .

غلوصجه برتهاجم هنوز واقع دكلكن
براقدى قاچدى بحراً پريشان ومكدر .

اولنجه بويله اليق قوماندانلر پينده
بوشيران وغايه بر ايشمى فتح كشور ؟

نه‌در نه‌وزون ؟ بوجنده مقابل كلميدى
معظم اردوسيله يا اسكندر ياقيصر ..

اوظلمت قارشيسنده جلى مشهود اولوردى
نه اتشپاره‌لردر بوعثمانلى يكيتلر .

سراپا هند و چينى ايدردى فتح وتسخير
بولايدى اردوسنده ناپوليون بويله لشكر .

نصل آلمش بوملك وسيعى جيش عثمان ؟
دوشوندكجه كليردى بكا پك حيرت آور ..

يقيناً اكلادق هپ نه قوتمش اوقوت !
فقط حيرت .. اوباقى اوباقى ومقرر !

«نه‌عسكردربوعسكر! »دييوب‌طورمقده‌يم.
ديلمدن دوشميور هيچ بوتكرار مكرر .

سيوف برق پوشى نصل علوى‌ده مدهش.
صفوف پرخروشى نصل مدهش‌ده دلبر

نه طينتدر بوقوم نجيبه خاص طينت
كه ايتمش دست قدرت مكارمله مخمر !

وفا .. صدق وصداقت بوجنده شان وشهرت
ادب.. ناموس وعفت بوجنده زيب وزيور

جهانده خصلت اولماز بو خصلتدن مبارك .
بشرده فطرت اولماز بوفطرتدن منور .

بو اولاد وطندن نه‌بكلنمز كه امثش
حماست تنيسيله مطهّر شير مادر .

شكار خاصى اولمش بومردانك ازلدن
عقاب تيز نصرت .. اوصيد آتشين پر .

صواعقمیدی بونلر؟ یتشدی.. اوردی.. قیردی
دمیر یول سرعتیله قاچان اوباشی اکثر .

نظیر برق خاطف یتشدی هر محله ..
اوچارمیدی یوررکن بوجند شعله پیکر ؟

بویاندن ایلیورکن قلیچله فتح بلدان-
بورستم طور وهیبت جنود جنك پرور..

اوبریاندن قلوب جهانی ایتدی تسخیر
فضائل سایه‌سنده .. نه‌موطلو فتح دیکر !

بومعجز عزم وهمت .. بو پارلاق غالبیت
قالیر اخلافه برشان.. اولور تاریخه برفر !

بوشانلی داستانِ فتوحی یازملیدی
یافردوسیٔ داهی . . یانفعیٔ هنرور :

که هم آهنك طوری هزبران غزانك
کرکدر سوز بولنمق مزکتا ومذکر .

٢

« سنی تعقیبدن‌هم اوصاندق هم اوطاندق ..
« کل ای یونان بر آزده ثبات پای کوستر !... »

دیمش دشمن قاچارکن کوکلو بعض افراد..
لطائف معرضنده بوده بربحث آخر . .

٣

همان سز وار اولك ای فداکاران امت !
بقای ملك ودولت بقا کزله میسر .

سزه چیکنمسه‌یدی اوکندی طوپراغنده
کلیر چیکنردی اعدا حدودی بلکه یریر .

علوّ شان‌وشهرت .. ظفر .. نصرت سزکدر
میادین غزاده سزه اولدقجه رهبر : -

مشیر فاضل ادهم . . اوذات پرمکانت
کبی بر ذی‌لیاقت سپهدار موقر .

نه‌وار عثمانلیلقده سزکله منکشفدر ..
تعالی ایتدی شمدی اوفخر وشان اشهر .

اوت ! عثمانلیلقدن بیوك برپایه یوقدر ..
یاشا ای نام عثمان .. یاشا سن تا بمحشر !

بونسل پاکك اولسون الٰهی هربری بیك..
او بیکلردن یتشسون نیچه یوزبیك دلاور .

شقیانه حدودی تجاوز نیتیله
نه‌دم باش قالدیررسه عدوی خاك برسر..

چکوب مردانه شمشیر نصل ایتدیسه شمدی
اوشرّت پیشکانی بنه ایتسون مدمّر .

طنین سطونیله پر اولسون کوش عالم ..
دیسون حیرتله هرکس: «نه‌عسکردربوعسکر!»

جریحه‌دار

بالین اضطرابده برکنج ناتوان .
بکلر طبیبی وقفهٔ آلام جسم وجان .

ویرمز جریحه مشینه امکان واقتدار ،
کندیسه آن عافیته ایلر انتظار .

تعجیل ایدر اعادهٔ اذواق صحتی ،
بر مژده در اوکنجه ورود نقاهتی ؛

برشی ایچون ایدر طلب عافیت بوکون ،
زیرا قوای خسته‌سی مصروف اکا بتون :

زیرا بنه شتاب ایده‌جك کلدیکی یره ،
غیرتله التحاق اوغیرتلی ارلره .

میدان حربه جان آتیور شانلی قهرمان ،
حیرتده بوشجاعته افکار مسلمان .

تحسین بویله سطوته ، تحسین بوغیرته !
بوشانلی نامه لایق اولان دین ودولته !

عثمانلیلقِ مزیتی دللرده جایکیر ،
پك طرز ویك زبان بو مسلکده کنج وپیر .

اشواق ایله کوکلری لرزان ایدر بوحال ،
بوحس ایله تحسس ایدر هپ نسا ، رجال .

همشیره ، زوجه ، والده ، دادر ، پدر ، صبی
ایلر بوکا مشارکت اولمزسه برغبی .

عسکر اوشانلی پادشه ودولت اوغرینه
جان ویرمه‌ده وطن یولنه ملت اوغرینه ،

دوشمزسه کرشهید ، اولیور بر جریحه‌دار ،
قورشونله‌اولمش آه ! که مسلوب الاختیار !

یوقسه بنه هجوم ایده‌جك دشمنه اوکنج ،
بیتاب انی دوشورمسه اوجاع ودرد ورنج ،

یوزلرجه عسکر ایشته بوکون‌خسته، بی‌مجال؛
بو حالتی دوشونمامکه وارمی احتمال ؟

ریزان حزن ودرد ایله کوزدن دموع تر ،
سیال آتشین کبی لاینقطع اینر .

بر چسته خانه کوز اوکنه کلدیکی زمان
کوزده کوکل‌ده دردایله هپ اغلمقده قان .

مدهش دکلمی ایته تصور بر عسکری ،
بالین اضطرابده برشان پروری ؟

ای مرحمتلی والده‌لر ، ای مخدرات ،
ای کان رحم ورأفت وعصمت اولان بنات !

وجدان ایدر حمیته دعوت بوکون بزی ،
ابراز حب ملته دعوت بوکون بزی .

مجروحلره کلك ایدملم هپ معاونت ،
تهوین احتیاجنه بز صرف مقدرت !

نظار بنت عثمانه

عسکر شرقیسی

١

باق شو لوند عسکره عثمانلیدر ،
سونکوسی پارلاق ، قلیجی قانلیدر ؛
سینه‌سی لوح شفق الوانلیدر ،
جبهه‌سی خورشید قدر آنلیدر ؛
کندی یورکلی ، یورکی جانلیدر ؛
قهرمان اجدادی قدر شانلیدر !

٢

چهرهٔ خندانته ایتسه‌ك نظر ،
نور نبیدن کورونور بر اثر ؛
موته اولان شوقنی کیم کورسه کر
ملته عمر ابدی حکم ایدر !
کندی یورکلی ، یورکی جانلیدر ؛
قهرمان اجدادی قدر شانلیدر !

٣

معدلت ، انصاف ، شجاعت ، سخا ،
قهر عدو ، عفو ضعیف‌القوا ،
حبّ نبی ، خوف جناب خدا
فطرت محبوله‌سیدر دائما !
کندی یورکلی ، یورکی جانلیدر ؛
قهرمان اجدادی قدر شانلیدر !

٤

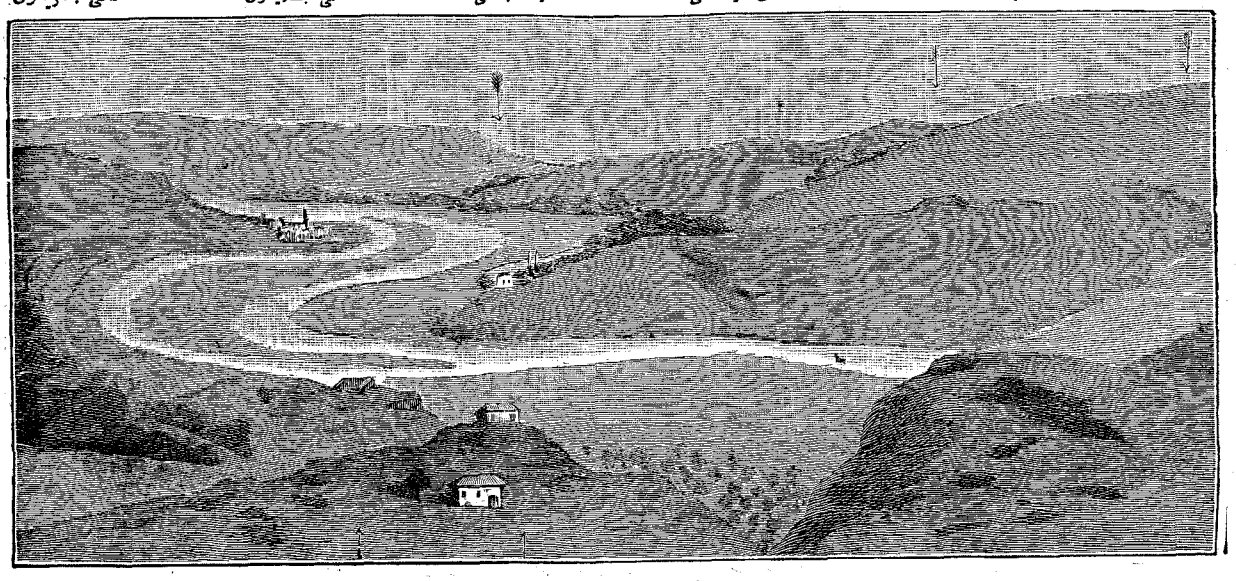
صیحهٔ شیرانه‌سی اسم جلال ،
ولوله‌سی لرزه رسان جبال ؛

[چتالجه جوارنده حركات عسكريهٔ عثمانيه]

L'opération de nos Soldats près de Phersale.

استحکام — یونان بطاریه‌لری — عثمانلی قراركاهی — عمارت تپه‌سی — عثمانلی بطاریه‌لری — عثمانلی بطاریه‌لری

[حدودی ارائه ایدن نارده درەسی ووادیسی]

La vallée d'Arta et les postes militaires

نارده کوپریسی [حدود بیوك کوزك اوزرندن ایریلیر]

La pont d'Arta.

فیض شهادتله رفیع الکمال ،
کوکدن اینر وجهنه نور جمال ...
کندی یورکلی ، یورکی جانلیدر ؛
قهرمان اجدادی قدر شانلیدر !

٥

بر اوولو دریا کبیدر جوش ایدر ،
نعره‌سی ارسلانلری بیهوش ایدر ،
شهد مماتی کوله‌رك نوش ایدر ،
مست بقا . . موتی فراموش ایدر !
کندی یورکلی ، یورکی جانلیدر ؛
قهرمان اجدادی قدر شانلیدر !

٦

خاك وطن ، بقعهٔ جنت ـ بهار ،
مهبط نور نظر کردکار ؛
هر قاریشنده طوروپور بر مزار ؛
حفظنه عسکر ابدی القرار .
کندی یورکلی ، یورکی جانلیدر ؛
قهرمان اجدادی قدر شانلیدر !

٧

چشمنه جنت کورونور جابجا ،
قلبنه انوارینی سرپر خدا ؛
اثرینه اجدادك ایدوب اقتفا
جان آثار الله یولنه دائما !
کندی یورکلی ، یورکی جانلیدر ؛
قهرمان اجدادی قدر شانلیدر !

٨

جان ویره‌رك شانی بولور ازدیاد ،
غیرتنه حقده ایدر اعتماد ؛
سیفنه اسلام ایدییور استناد ،
کعبه طورور نامی اولندقجه یاد !
کندی یورکلی ، یورکی جانلیدر ؛
قهرمان اجدادی قدر شانلیدر !

٩

صاف یورکلی ، اوولو وجدانلی ار ؛

جوهری پاکیزه ، شهید قانلی ار ؛
تام مسلمان ، بوتون ایمانلی ار ؛
مرد، دلاور ، یامان عثمانلی ار !
کندی یورکلی ، یورکی جانلیدر ؛
قهرمان اجدادی قدر شانلیدر !

۱۰

چکسه عدو پیشنه کوه سدید ،
صاچسه جهنم کبی نار شدید ،
قلبنی بر آن ایده‌من نا امید ؛
چونکه یاغازیدر اوار یاشهید !
کندی یورکلی ، یورکی جانلیدر ؛
قهرمان اجدادی قدر شانلیدر ؛

ع . نادر

دکز کنارنده

— کلیبولیدن —

بیك موجهٔ نازنده اوپر ساحلی هربار
بروضع شغفله .
هربر قایا برلانهٔ سودا ایدر اظهار
پوشیدهٔ کفله .

بردختر زر طره کبی مهر بهاران
پر خنده ایدر ناز ؛
سیسلرله شواهقدن اوچار کوکلره الوان
لرزنده وطناز .

انوار آرمسندن کورونور چهره‌سی فجرك
ریّان تبسم ،
ایلر بتون اشواق سحر برصاری ابرك
حضننده تجسم .

عکسیله بوالواح غرامك قوجه عمان
برکلشن رنکین ؛
یلکنلر اوکلشنده برر ساکت ورقصان
پروانهٔ برفین .

م . سامی

احصائیهٔ مخصوص

غزته‌مزك برقاچ هفته‌در نشر اولنان نسخه‌لرینه قارئین کرام طرفندن لطفاً ابذال ایدیلن رغبت فوق‌العاده دها پنجشنبه کونندن نسخ موجوده‌نك کاملاً صرفی موجب اولیور . بوندن دولایيدركه ۳۱۳ ، ۳۱۷ ، ۳۱۹ نومرولو نسخه‌لریمزك موجودی قالمدیغی کبی کچن هفته نشر اولنان ۳۲۱ نومرومزك نسخ موجوده‌سی یوم نشرنده کاملاً صرف اولندقدن صوکره جمعه ایرتسی وپازار ایرتسی کونی حرکت ایلیه‌جك پوسته‌لرله کیده‌جك ولایاته مخصوص یدیبوزی متجاوز نومرولر دخی ارباب مراجعته فروخت ایدلمش اولدیغندن مذکور ۳۲۱ نومرولو نسخه‌نی تکرار طبع ایله ولایات شاهانه‌یه ایکنجی طبعندن ارساله مجبور اولدق . غزته‌مزك بویله‌جه مظهر رغبت و نسخه‌لریمزك ایلك کونندن دوچار ندرت اولمی موزعلر طرفندن فیأت موضوعه سندن بر قاچ قات زیاده فیأتله صاتلمسنه سبیت ویرمکده اولدیغندن بعدما آبونه لریمزله درسعادت مشتریلریمزه لازم اولان نسخه‌لری طبع ایلدکدن صکره پازار ایرتسی کونته قدر مرتب صحیفه‌لریمزی محافظه ایده‌رك اقتضا ایدنجه تکرار طبع ایلمك چاره‌سنی تأمین ایلیه‌جکز . بناءً علیه نسخه‌لریمزی فیأت موضوعه‌سندن زیاده فیأتله قبول ایتمه‌لرینی قارئین کرامدن رجا ایدر و آثار ناچیزانه‌مزه ارائه بیوریلان توجهات عمومیه‌دننا شی بالخاصه عرض شکران ایلرز .

* *

ثروت فنونك پکن هفته‌کی نسخه‌سنده ایلك صحیفه‌یه درج اولنان تصویری عصر کتبخانه‌سی صاحبی کرفور فائق افندی — غایت فنا بر صورته — استنساخ ایتدیرمك زیرینه برمنظومه‌علاوه ایله آیریجه نشر ایتمشدر . اداره‌مز بوتصویری اصلی اولان فطوغرافیدن الات مخصوصه ایله اون دفعه بیوتدکدن صوکره بالخاصه شمشیره رسم وبعده حك ایتدیرمش اولدیغی جهتله غزته‌مزك اثر ترتیبی اولان بررسمك بی‌محابا — علی‌الخصوص غایت قابا صورتده — استنساخ ایدلسنه تأسفله‌برابر اداره خانه‌مز طرفندن «رؤیه اردوی همایون » و « سطوت‌بریه وبحریهٔ عثمانیه سرلوحه‌لی علاوه‌لردن ماعدا مصور علاوه نسخه ایدلدیکی وایدلیه‌جکی بیان اولنور .

مصاحبهٔ فنیه

شبابت وشیخوخت — دورهٔ نوجوانینك صوت بیاض صاچلر — صاچ وصقال مطلقا تدر بیاضلاتماز — بردن برده فیللرك آغارمسی مثالسز — صاچسز باشلر — صاچ قیران — موسیو صابورو نك کشفی — صاچلر خزینهٔ طفیلات ایمش — صاچك میقروبلری

حیات بشری جریانی سریع بر نهر بکزه‌دنلر وار . صرپ ومجهول ومظلم یوله‌تشبیه ایدنلروار ... نه‌یه تشبیه اولنورسه اولنسون ، برحقیقت وار ، اوده حیاتك زوالیدر . طفل شیرخوار ابوینك شفقتیله پرورشیاب اولیور . حیاتك موسم بهاری اولان شبابتده او چاغه مخصوص قوه ولطافتی برمدتجك صاقلایور . دورهٔ کمالی واصل اولیور . عضویت تکمل ایدیور وظائف مختلفهٔ حیاتیه‌یه مؤکل اولان اعضا قوهٔ تامه‌سنی بولیور .

قوت بدنی یرنده بولان ، کنجلکه مخصوص خصائله هنوز کندینی صاحب ظفر ایدن برقادین یاخود ارکك آینه قارشوسنده شقاقلرینه طوغرو ایلك دفعه برقاچ سیمیز تار کشف ایتدیکی کون کیم بیلیر ، نه‌قدر تأثر طویار ؟ چونکه دورهٔ کمالك زواله ایلك نشانه‌لری کورمش اولور .

فقط حیاتك ادوار اخیره‌سنده ، مأیوسیته محل یوق : صاچی ، صقالی یه بیاض برپیر فانی بتون ادوار حیاتیه‌یی تخطر وتصور ایدر . او هرچاغك لذت وزحمتی طاتمشدر . تجارب حیاتی کورمشدر ، اکا قارشو هرکس برحس احترام بسلر .

لکن صاچی صقالی بیاضلاتمغه سبب اولان یالکز مرور زمانه دکلدر . نیچه یاشلیلر وارکه هنوز کنديلرنده طراوت نوجوانی کوریلیور . نیچه کنجلر وارکه

صاچلری آغارمش ، آززمان چهره‌لرنده درین ایزلر براقمش ، طور وحرکتلری رخاوتکارانه اولمشدر .

ترقیٔ سنله قوهٔ حیاتیه‌یه عارض اولان تدنی صاچلره‌ده سیمین بررنك کتیریور . حیاتك کذارش تدریجیسی کبی صاچلرده تدریجاً اغاریور . قاعدهٔ طبیعیه بوایسه‌ده مستثناسی چوقدر ؛ بعضاً پك غریب مستثنا - لری‌ده کورلمشدر . متوفی دوقتور « برون سقوار » قوهٔ حیاتیه‌یی مایع مشهوریله تزییده چالشدیغی صره‌ده صاچلر آغارمسی اسبابنی‌ده خیلی تحقیق ایتمش ورنك اصلیی ویره بیلمك احتمالنی‌ده دوشونمشدر .

سنله قیللرك بیاضلانمسی یالکز انسانلره عائد برحال دکلدر . حیواناتده‌ده مشهوددر . انسانلرده سورکلی وسورکسز کدرلر وبرفلاکت آنی برمصیبت مدهشه آززمانده یاخود بردن بره صاچلری آغارتمقده‌در . بچون اوقدر ایرکن احتیارلدیغی برشاعر پك کوزل تصویر ایدیور . صاچ آغارمسی یاشجه اولولقله اولیوب تأثیر حوادث روزکارله‌اولدیغی مألنده دیورکه :

« وما ان شبت من کبر ولکن
« لقیت من الحوادث ماشابا »

اطبای مدققیندن صاچلرك چابوق بیاضلانمسی حقنده جدی مطالعات بیان ایدن وغریب مثاللر کوسترنلر واردر . ازان جمله دوقتور « فهره » احتراصات وتهیجاتك حالات مرضیه‌سنی تدقیق ایتدیکی کتابنده خیلی مثال قید ایتمشدر .

بش یاشنده برچوجق والده‌سیله برآرابه ایچنده کزرکن حیوان کمی آزی‌یه آلیر . چوجق پك زیاده قورقار . انا‌سی چوجغك باشنی الیله طوتار . حیوان ضبط ایدیلیر . قضایه میدان ویرلماز . اما چوجق قورقودن خسته‌لنیر برهفته صکره صاچلر - ینك برطرفی بیاضلانیر . نصل انا‌سی پارمقلریله آرابه‌ده چوجغك باشی طوتمش ایسه اوراسی آغاریر .

دوقتور « فهره » هیجانلی زمانده بر تضییق ویا برمصادمه‌نك صاچلری آقلاندیغنی قید ایدیور . آن فلاکتنده باشنی ایکی شقاقلرندن اللرینه طوتوب صیقان آدمك اورالرده صاچلرینك آز مدت صکره اغاردیغنی سویلیور . بوتدقیقه کوره صاچلریمزی چابوق بیاضلاتمامق استرسه‌ك اللریمزی باشمزه کتوروب تضییق ایتاملی . لکن صاچلرك بیاضلانمسی مطلق تضییق اثری دکلدر . بو جملهٔ عصبیه‌نك بر رخاوتنه اسناد اولنیور . معلوم اولدیغی اوزره صاچلره رنکی ویرن صاچ دیپلرنده‌کی افرازات مخصوصه‌ه‌در . صاچلرك ایچی صامان چوپی کبی بوشدر . افرازات دهنیه بوبوشلقلره طولیور . فقط وجود ضعف بولدقجه ویاخود فوق‌العاده برهیجان عصبی تأثیریله افرازات طوریور . قیللرك ایچی بوش قالوب بیاض کورونیور . افرازات اوزرینه جملهٔ عصبیه‌نك فوق‌العاده برتأثیری اولدیغی مصدقدر . انسان یاشلاندقجه ضعف بدن سببیله افرازاته خلل کلیور . خلل کلدکجه صاچلرده رنکنی غائب ایدیور .

جملهٔ عصبیه‌نك افرازاته تأثیری برخوف وهیجان ایله‌ده ظاهر اولیور . بناءً علیه جملهٔ عصبیه‌یی صارصان آلام واکدارده وقتنده اول صاچلری آغارتدیغی اولیور . برکون برکیجه‌ایچنده‌بیله بوتأثیری کوستریور . مثلا ۱۸۵۹ سنه‌سنده بنکاله‌ده انکلیز جنرالی قارشوسنه کتیریلن بر آدم قورقودن اودرجه برهیجانه دوشمش واودرجه جملهٔ عصبیه‌سی صارصلمش‌که ابانوس کبی سیم سیاه اولان صاچلری برساعت ایچنده بیاضلانیویرمشدر .

دوقتور « بیشا » محبلرندن برینك برکیجه‌ده صاچی آغاردیغنی ذکر ایتمکده‌در . دوقتور « طومسون » انکلتره‌ده بریوکسك پاپی اسکله‌سندن دوشن برایشجینك نصلسه براولوغه صاریله‌رق حیاتی قورتاردیغنی وفقط اوآنده زوالینك صاچلری بم بیاض کسلدیکنی سویلمکده‌در .

پارسده برقادین برقاچ سنه اول بر قالدیرمدن دیکر قالدیرمه کچمك استر . بردن‌بره جاده‌ده ترامواینك کلدیکنی کورير ، چیکنمکدن نهایت درجه‌ده قورقار ، بایغین برحالده براوك قپوجیسی بوقادینی اوطه‌سنه آلیر . برشی اولماز . آره‌دن ایکی کون کچر بوکنج وغایت عصبی قادینك صاچلری آغاریر .

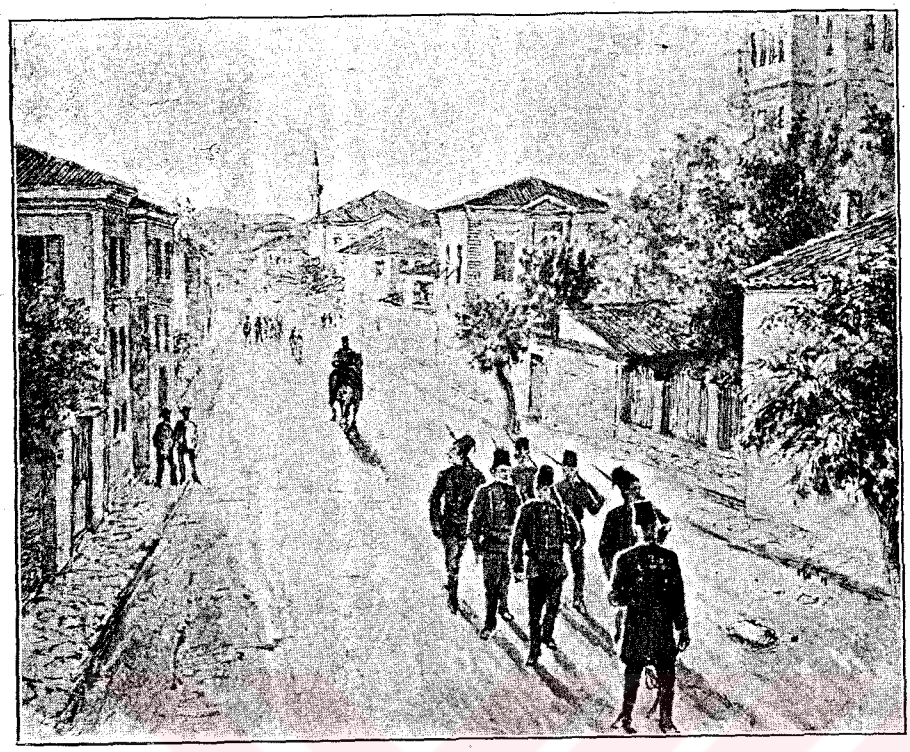
انسانلرده دکل حیوانلرده بیله بوحال وار . دوقتور طومسون دیورکه : برقفسده بولنان قره طاوغك اوزرینه برکون برکدی نصلسه فرصت بوله‌رق هجوم ایتمش . قوشی کدینك پنجهٔ قهرندن قورتارمشلر . فقط زوالللی حیوان اوقدر اورکمش که سیاه تویلری برآز صکره دوکیله‌رك یرینه بم‌بیاض تویلر کلمش . تویلری‌شنجابی اولان برقوشی‌ده برکون برسرخوش یاقالایه‌رق تویلرینی یولمش . حیوانجغز مست لایعقلك الندن النوب قفسه قونمش . بونك‌ده تویلری بر مدت صکره بم بیاض بیتمش .

والحاصل الام واکدار جمله عصبیه‌یه تأثیر ایدیور . بوتأثیر بعضاً انی بیله اولیور . صاچلره جزئی ویاکلی خلل کلیور . صاچ تللرینك اوبوقلری اومایع رنکین ایله طولیوب بوش قالیور . قیللرده بیاضلانیور .

صاچی بیاضلانان مرور ازمانی کورمش برسالخورده دکلسه‌بیله بنه برکدر وهیجان حس ایتمش برفلاکتزده دیمکدر . هرحالده بیاض صاچلر شایان احترامدر .

* * *

اوت ، اختیار دینله‌میه‌جك برسنده بولنوب‌ده تپه‌سی آپ آچیق قالانلرده وار . عجبا بوده کدر واضطراب اثریمیدر ؟ موسیو « صابورو » نك تدقیقنه کوره عضویات ونجه تخریباته سبب اولان طفیلات چکرکه‌نك برترلایه اوشمسی کبی باشمزه اوشوشمکده وتکمیل قیللرمزی کوکندن کسه‌رك یزی جاس جاولاق براقمقده‌در . آرتق نره‌ده براثر تخریب کوریرسه‌ك بونی میقروبلره‌می عطف ایدملم ؟ موسیو صابورو یالکز عطف واسناد ایله قالمامش ، بداهت مرتبه‌سنده کوسترمش‌که صاچ قیرانصاچلره دشمن اولان میقروبك اثریدر وبو میقروب هانکی باشی استیلا ایتسه ویاخود تجربه

[بر فوطوغرافیدن یاپلمشدر]

[یکیشهرده بیوك جاده و عثمانلی دوریه قولی]

La grand' rue de Larissa et nos Soldats faisant la patrouille.

ایچون بو میقروبك تخملری مثلا تویلی بر حیوانك وجودینه سریلوب اکلسه قیللی تدریجاً دوکولهرك نهایت محصولدن عاری ترلاکی عاقر و آچیق قالمقدهدر .

* * *

اووف، بو ترقیات وتدقیقات فنیه ! نیچه خقایق بو سایهده منکشف اولیور ؛ فقط لذت حیاتی ، نیچه طاتلی دوشونجهلرك طادینی ده قاچیریبیور . بربوسهیه برعاشق شوریده بها بیچهمز ایکن اغزك بیك درلو طفیلاتك مجمعی اولدیغی وبو واسطه ایله سرایت امراضك امکانی بولندیغی مطالعهٔ فنیهسنده بولنورسه — اکر بولنهبیلیرسه — او نشانهٔ محبتی الوب ویرمکده متردد قالهجق . . . دلبرك کیسوی زرنارینه ، یاخود زلف سیهفامنه حسرتکش اولان برسودازده ده اوصاچلرك برمخزن طفیلات اولدیغی دوشونهرك کندینه صاچ قیران میقروبی کچیرمهمك ایچون دودانلرینی حصوله کلیر . موسیو « صابورو » بو معاینه ایدرك یالکز یاغ دکل میقروبزیتولری اولدیغنی ده اکلامشدر بورادن میقروبلری چیقارتمش، اورهٔ بویامش ، میدانه قویمشدر . بومیقروانواعی ده وار ، بعض نوعلری زیاده اورهمکه موفق اولدیلر و جلدی اسباشلادیلرمی درلو درلو امراض - باش کوستریور .

* * *

امراض جلدیهدن قطع نظر ، بر دیبنده اوکوچوجك میقروب خزینه حاصل اولنجه قیلّ فوت اولور ، دو طراقله طارار ایکن ، فورچه ایله فور لارکن باشدن صاچلر کومه کومه دوکیلیشته بویله تدریجاً باشده صاچلر آوتپه کاملاً آچیلیر .

دیرلرکه : اشتغالات ذهنیهسی اولانلرك صاچی چابوق دوکیلور؛ بلکه بوتون « انلر » ه تماس ایتدیرمکدن قاچنهجقمی ؟ هایدی حقایق فنیه بوارزوی شدیدی منع ایدهمسون ، اواحتساسات صافیانهنك ذوقنی برآز قاچیره بیلیر یا !

موسیو « صابورو » نك تدقیقاتی یالکز نیچون صاچلریمزك دوکولدیکنی بزه کوستر - مکله قالمیور ، امراض جلدیهنك اساسنی ده بردرجهیه قدر ایضاحه وبوبابده بر فکرفنی ویرمکه یارایور .

موسیو « صابورو » نك نقطهٔ تدقیقی جلدده بعضاً حاصل اولان اوفاجق سیاه لکهجکلر اولمشدر . معلومدرکه بولکه خفیفجه صیقیلیرسه ایچندن مینی مینی بیاض قوردکبی اوزونجه وياغدن براسطوانهجك فیشقیریر . حال طبیعیدهجلدك مساماتنده ذاتاً برآز افرازات دهنیه واردر . فقط بو دهنی افراز ایدن غدهلر برفرط نمره اوغرار سه افرازات زیاده لشهرك جلددهاوسیاه لکهلرله کوچوجك یاغ دیوزیتولری

خاصلاتله بر چاره بولنورسه بوچاره ایله دوکولن صاچلری تکرار یتیره بیلیرمی‌یز ؟

م . صادق

تقسیم باغچه‌سنده

قمرك بیاض برکل یاپراغنه بکزه‌مش نیم چهرهٔ حزنی هنوز آغوش سمادن حفرهٔ ترابه متمایل ، کونشك خوابیده جمالنهاسندن اوچوشان متردد ، مبتکی ضیالر غازهٔ افقدن هنوز خفیف خفیف ریزان ایدی ؛ قوشلرك نغمات نوبیداری هنوز بلبللرك ترانهٔ مخمورندن زیاده جه‌طویولمقده ، دها کواکب سطح دریایه خیاط نکاه جانان قدر لطیف سرو زرینلر سوزه‌کده . شهرك آوازهٔ حیاتی تنی صدالرندن عبارت قالمقده ایدی ؛ دها پرئ لیسالك دامان پژمرده‌سی ذروهٔ جبالده سورونیور . هنوز ملك الصباحك زلف مغرب تاری جمال خواب آلودندن دوش نازینه تل تل دوکولیوردی .... هنوز ، هنوز سحر اولیوردی . تماشا کاهمدن ماه غاربه « یارین صباحه دیمك صحبت ای هلال سحر ! » مصراعیله وداع ایتدکدن صوکره مقاومت سوز برارزو ایله اودن طیشاری‌یه فیرلادم . صباحی ، بهارك طراوتلرندن طوغه‌جق ، جنتك کوزللکلرندن یارادیله‌جق اولان بوصباحی بوتون قوهٔ باصره‌می جذب ایده‌جك ، بوتون حسیات روحانیه‌می هیجانه کتیره‌جك برموقعدن تماشا ایتمك ایستیوردم ؛ تقسیم باغچه‌سی خاطرمه کلدی . اونه موقع روحفزادر ، اونه دنیا پارهٔ بهشتیدر ! اوزاقلغی دوشونمیه‌رك یوله قویولدم . سوقاقده کوپکلر براعجوبهٔ دورانه تصادف ایتمش کبی حیران حیران یوزمه باقه‌رق — حاولامغه‌بیله جسارت ایده‌مدن — اطرافمدن قاچیورلردی ! اياقلرمی متصل طاشلره اوروبوردم ... فقط ایلرلمك لازم ایدی : باغچه‌یه‌طلوع شمسدن اول یتیشملی .... قاپیسنك اوکنه کلدیکم زمان اختفا کاهندن چیقمقده کونشه نقدم ایتمش اولان باغچوان‌زده حیرتله یوزمه باقدی ؛ بوقدر ایرکن نره‌دن ، ناصل کلدیکمه دائر مفصل بر مصاحبت مقدمه‌سی اوله‌جغنده شبهه ایتمدیکم سؤاللرینی قیصه‌جه کسه‌رك ایچری‌یه کیردم .

باغچه‌یی چوقدن کزمه‌مش ایدم . همان هرکوشه‌سنده‌باشقه برطراوت بولدیغم اومزین نزههٔ طبیعیده طولاشمق لوحهٔ شفقی تماشا ایتمکدن زیاده کوکلمجه بر امل اولدی . هنوز چاقل طاشی دوشنمش اولان یوللرك برینه کیردم . شبنم آلود چیچکلرله مزین یشیل طرحلرك ، اوته‌سنه بریسنه سحرك سونوك ضیالری دوکولمش بیوك کولکلرك او بهار بولوتلرینه مهبط آرام اولهجق قدر کوزل اوولو اغاجلرك آراسنده ساکت برتأثر ، حزین براستغراق ایله طولاشمغه باشلادم . موقعده حکمفرما اولان سکونت حیات یورغون اعصابمی بوتون بوتون ازییوردی . یورودیکجه چاقل طاشلرندن چیقان صدا بنی بیزار ایتدی : بوعالمك سکون وراحتی اخلال ایچینمی اومدن قالقدم ، کلدم ؟.. شرفك فیوض انوارینه دهن کشای انتظار اولان چیچکلری کولکم اینجتیور ، شبنملر حرارتمدن اریور ، قوشلرینی کوروبورده یاپراقلرك آرهسندن قاچیشیور ، اغاجلر حدتله اوزرمه یوروبور ظن ایتدم ! کندی وحشیلکمدن کندمده قورقو کلدی ؛ سرعتله یورویه‌رك باغچه‌نك دکزه ناظر جهتنه ، دیوارك یانه کیتدم . اورادہ زلف جانان قدر روحنواز بر نفحهٔ بهار .. ازهار جنتدن ، سحائب سحردن جذب نکهت وطراوت ایلمش بر نسیم صباح چهره‌مه سرپلدی ؛ وجودمه ملك الروحك قانادلری طوقونمش کبی برحیات نوکلدی ؛ قلبمه براثیر ربیعینك نقطر ایتدیکنی حس ایلدم . کویا کوز قاپاقلرمك اوزرندن بر ثقلت چکلدی ...

« صباحی دلکشا چوق خندهٔ حور
که شادی مست بود ، اندوه مخمور ! »

قارشیکی طاغلرك تپه‌لری بر چوق بولوتلره آرامکاه اولمش ایدی . نه کوزل ، نه علوی بولوتلر ! کیمی دامان سمایی اوپه‌جکمش کبی یوکسلمش ، کیمی طاغلری اغوشنه آلمق ایچین یایلمش ، کیمی آسمانك نامتناهیلکنه سوزولوب کیتمش .... طالغه طالغه ، بیغین بیغین ، طوپ طوپ ، قاتمر قاتمر ، اینجه اینجه بیك شکل وصورتده کورونیورلر . شکللری همان هردقیقه‌دکیشیور ، دکیشدکجه‌دها کوزل بر شکله کیریور . هپسی‌ده فجرك انوار حمراسنه مستغرق . فوبو آچیق قیرمزی ، آل ، پنبه ، تارچینی بیکلرجه الوان بو دررر دانهٔ بهار ایله پرنشوهٔ حیات اولان سحائب منوره‌نك سینهٔ صافندن اوچوشیور ، تپه‌لرنده پارلایور ، دامانده چیریینیور . بومشعشع رنکلرك آره‌سنده کیزلنن سیاهپاره‌لرده هنوز دریچهٔ نازی آچیله‌مامش بر حریم وصالی آکدیریور . شمسك پنبه خیاط شعاعی طاغلری ، بولوتلری آشمش ، قبهٔ سمانك همان نصفنه قدر سرپلمش ؛ دریایه عکس شفقله نازان نازان متموج بر کلنجلك نارلاسنه بکزه‌مش ...

ظن ایدر بحری سیر ایدن انظار
موجه‌لر غنچه غنچه ساریدر ،
روحلر لمعه لمعه جاریدر ،
نورلر خندهٔ بهاریدر ،
شعله‌لنمش لطافت ازهار !

الواح نورانور کوزلرمی‌قاماشدیردی ، بلا اختیار باغچه‌یه اعادهٔ نظر ایتدم . بورا سی‌ده نه‌قدر لطیف اولمشیدی : هنوز یاپراق آچان اغاجلرك تپه‌لرینه حزمهٔ شفق سوزلمش ، اویاپراقجقلر نفس صبا ایله صاللاندقجه آل قانادلی یشیل کله‌بکلر اویناشیورلرظن اولنور . باغچه‌نك اوسودالی بوجاقلرنده ، اوسایه پرورکوشه‌لرنده ، چمنلرك فراشنده . چیچکلرك سینه‌سنده حاصلی هرپرده ، هرشیده بر نشاط صباح اویانمش ، برحس محبت جانلانمش .... اوقدرسویملی ، اوقدر سویملی که بوخاك پاکدن تیتره‌یه تیتره‌یه کوکلر اوچوشیور یاخود محاسنه مفتون اوله‌رق اطرافنه چیرپینه چیرپینه ملکلر دوشیور دینیله‌بیلیر .

کونش — کندیسندن متولد کوزللکلری اختفا کاهندن راحتجه سیرایتمك ایستیورمش کبی — بر خیلی تأنیدن صوکره طلوع ایتدی . ارتق بولوتلرك نه‌رنکلره کیردیکنی

تعریف وتصویر قابل دکلدر . دیه بیلیرم که نه‌قدر رنك وارسه هپسندن کچه‌رك نهایت بیاض.. قار قدر ، دها کوزل بیاض بر رنك شفاف باغلادیلر . هربری آیرلدی ، برباشقه استقامت اعتلا طوتدوردی. پك یوکسکلرده برلشدیلر ، نیم چهرهٔ آسمانه بر رداء نورانی اورتولیوردی . کوش خیلی یوکسلمش ایدی . قارشی‌قیییده‌برایکی واپور دومانلرینی صاچه‌رق ایلرلیور ، صندالر قایقلرکیدوب کلیور ؛ ارتق قوش جیولتیلری ، خروس سسلری ماکنه کورولتیلری.. شهرك بوتون آوازهٔ حیاتی طوبولیوردی . شمسك حرارتندن وجودم برحظ لطیف طوبدی، براسکمله‌یه اوطوردم . پیش نظرمده تجلی ایدن دریا پارهٔ لطافتی ، اوحوض بهشتی‌نی ؛ اناطولی جهتنك فیوض بهار ایله رنکارنك الحلا ، انوار صباح ایله فیضا فیض ابتسام اولان طاغلرینی تماشا ایده‌رك شهرك هر دقیقه آرتان غلغلهٔ حیاتیه‌سنه وقف سماع ایتمش ایدم . بردن بره ایری ، چاتلاق بر سس « نه ایچه‌جکسکز ؟ » دیه‌رك تخریش کوش ایدنجه توبلرم اورپردی ، دوندم : غایت اوزون‌بویلو، شیشمان ، پاتلاق کوزلو، شیش یاناقلی ، پوس بیق بر دیز غریب حریف . . . دهاش بر پالیقاریا ! ایاغنه بر پانطولون طاقش ، سیاه سیاه قیللرله ملمع اوطون کبی قوللرینك لطافتی کوسترمك امایله آرقه‌سنده‌کی تیره فانیلانك یکلرینی دیرسکلرینه قدر صیوامش ، اوزرمه طوغرو کلیور ! دها یوزینی کوزینی‌ده بیقامامش ؛ مردار ، پیس پیس اویقو قوقیور. اوقوجامان آغزینی ـ چکه‌سی بوینه یاپشنجیه‌قدر ـ آچه‌رق بکا طوغری عریض وعمیق بر اسنه‌دکدن صکره سؤالنی تکرار ایتدی :

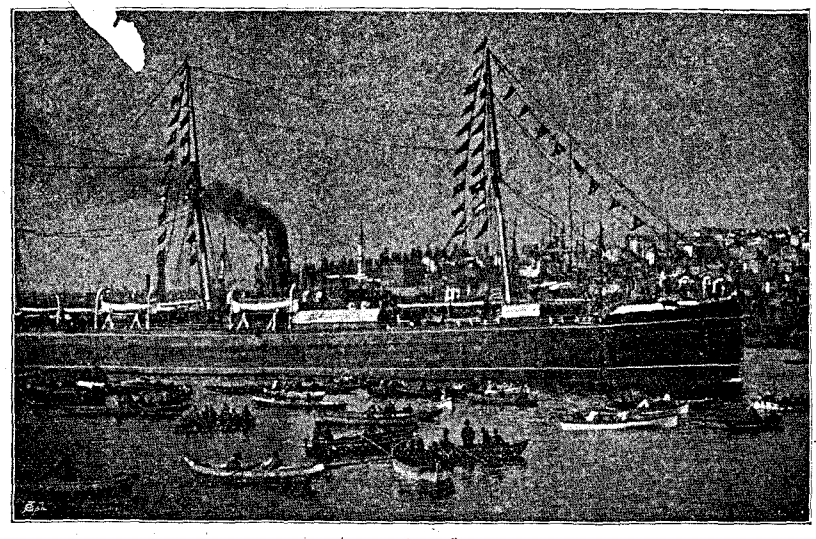
ـ نه‌ایچه‌جکسکز ؟ . .

نه قدر راحتسز اولدم ، حدتمدن حریفك بوغازینی صیقه‌جغم کلدی ؛ یرمدن فرلایه‌رق باغچه‌نك ایچنه طالدم . بنی عالم تفکرمدن آییران ، حیالانمی‌قیران ، حسیاتمی زیروزبر ایدن او تربیه‌سز حریفه نه‌سویلیه‌جکمی بیله‌میه‌رك کزینوب طورورکن قارشیدن بوباغچه‌نك پریسی ، بوصاحبك ملکی ایمش کبی نازان نازان بر قیزك کلمکده اولدیغنی کوردم . شو تصادف ناکهظهورپتون حدتمی تسکین ایتدی . مینی مینی آیاقلرینی چابق چابق آته‌رق ، الندهکی شمسیه‌جکنی باستون کبی اداره ایده‌رك سرعتله کلیوردی . کلدی ، کلدی، برخیالت کبی یانمدن کچیوردی. یوزمه باقدی بیله‌بیله‌بن ده‌اونی کورمدم، کوردمدم.... فقط حرکتیله نموج ایدن هوای نسیمینك اجزای فردیه‌سی تنفس طیور قدر رقت ولطافتله یوزمی کوزمی اوقشامش ، برشمهٔ عصمت .. قادینه ، قادینلغه مخصوص سوداوی برنکهت روحمه تأثیر اتمش ایدی . ارقه‌سندن باقه قالدم . اونه تناسب اندام ! بوی اوزون دکلسه‌ده قیصه‌ده دکل ؛ بلی اینجه . فقط بواینجه‌لك اوموزلرك کنیشلکی کوزه نقیل کوسترمه‌جك درجه‌یه وارمامش ؛ قیصه‌جه قمرال صاچلرینی کوچوك قیزلر کبی آرقه‌سنه آتیویرمش ، یورودکجه اپیك بر یاپازه کبی دوش نازی اوقشایور . . .

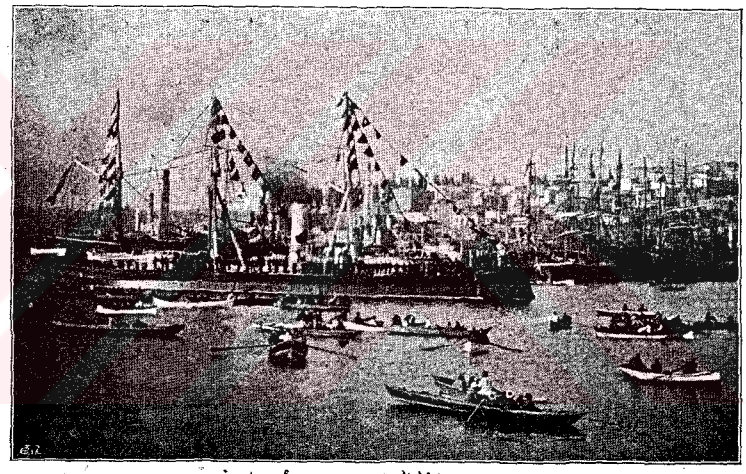
کیدییور ، کیدییور . بن‌ده‌عکسی جهتدن یورولمیم‌که تکرار بربرمزه تصادف ایده لم . بوقیزی کورمك ارتق قلبم ایچین براحتیاج قطعی‌اولدی. نه‌دن؟.. زیرا بردقیقه دیکلنلسه ـ بلکه هرکوشهٔ مظلمندن برداستان محبتك زمزمهٔ باقیه‌سی طویوله بیلن شوصبیح بهارك طرائف کونا کونه مستغرق باغچه‌ده ، شو اوولو آغاچلرك آلتنده، شوکوزل چیچکلرك قارشیسنده ، بوتون شو طبیعت علویه‌نك حضورنده بزیالکز ایدك . کیم بیلیر ؟ بویله صباحلین ایرکندن باغچه‌یه نیچین کلدی ؟ بلکه نور نکاهنه مرأت انجلا اوله بیله‌جك برقلب صاف آرایور ؟ بن بو ملاحظه‌لرمله ایلرلر ایکن قارشیمه چیقدی . مناسبتسزلکله محکوم اولمه‌یی کوزمه آلدیردم ، قیزك پك یاقینندن کچدم ، یوزینه پك دقتلی باقدم . کوزل . . اویله قلمله چیزلمش رسملر کبی دکل ، کندینه مخصوص شیرینلکیله کوزل ! قادیندن زیاده ارککه یاقیشه‌جق قدر کنیش آلتنك اینجه چیزکیلرنده برمأل جدیت اوقونیور ؛ سیاره‌لر قدر پارلاق ، ثوابت کبی اوینای بویوك کوزلرندن پرتو دکا جوشان اولیوز ؛ کوز قاپاقلری اوینادقجه اوزون قیویرجق کیرپکلرندن عذارتانیا کنك اوزرینه کلمله بعضاً کندی فدانلرینك یشیل یاپراقلرندن دوکولن کولکهلر قدر خفیف سایه‌جکلر سرپیلیور؛ آغزی چیرکینجه ، فقط طوپلیجه ، چهره‌سنك شقاقلرندن چکمسنه قدر اولان قسمی ، تعبیر صحیحیله یوزینك ایکی یان طرفی ، هله ـ باشنی براز یوقاریه مائل طوتدیغی ایچین ـ چکمسنك آلتندن بویون باغنك اوستنه قدر کورونن مینی مینی غبغبلی کردنی اك ماهر رسامله نمونهٔ تناسب وملاحت اوله‌جق قدر کوزل ! او مصفا کردنك ایکی طرفنده حیزلیجه یورودیکی ایچین ضربان ایدوب طوران طمارجقلرده ناصل قلبه خلجان کتیریور !

بنه بکا باقه‌دن کچدی . عجبا کورمدیمی ؟ خایر، کورو یورده باقیور.. مرحمتسز ! بو استغنانه‌دن ؟ بنی برنظرینه‌لایق عد ایتمیورسه نه‌دن بولندیغم باغچه‌یه کلدی ، یولمك‌اوزرینه چیقدی ؟ صانکه باغچه قاپیسندن کیررکن بوراده بوتون محاسنه کشاده‌ـ روح بر شاعر آواره بولندیغنی حس ایتمدیمی ؟ بن یانندن کچرکن غلیان محبتله پرجوش اولان قلبمك خلجانی طویمدیمی ؟ صاقین بویك اوغلنك عادی قیزلرندن اولماسین ؟ یوق ، احتمالی یوق : او معصومیت ، او ملکیت ، هله هر حالنده ، هر طورنده نظره چارپان طبیعی جدیت پك‌ایی تربیه کوردیکنه، پك ناموسلو بر عائله‌یه منسوب اولدیغنه دلالت ایدر . او حالده بکا نیچین باقمیور؟اویله‌یا .. مادامکه کوزلدر ، مادامکه تصادفاً بنم بولندیغم یره کلدی ، البته بنمله‌اشتغال‌ایتمليدر !.. بوحکمم قطعی او قدر قطعی ایدیکه اصابتنه کندم بیله اینامدم ! . . . .

ذهنمده برقرار اتخاذ ایتدم : او حیزلی حیزلی یورویور ، کندینی یورمق ایستدیکی اکلاشیلیور ؛ بن یاواش یاواش . . . . غایت یاواش یوروسهم او باغچه‌یی ایکی کره دور

[مدینه قرووازور همایونی]
Le transport militaire Mediné.

[حفظالرحمن زرهلیٔ همایونی]
Hifzul-Rahman.

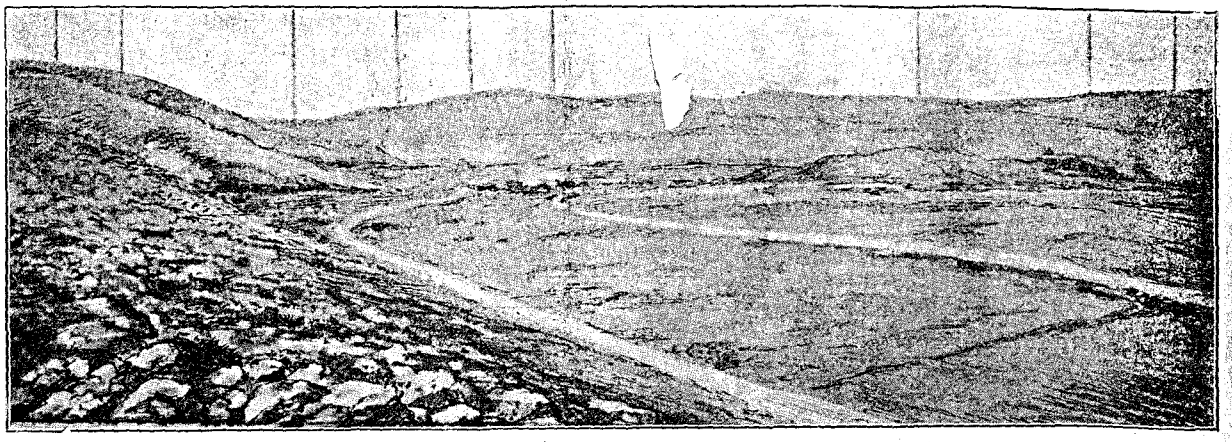
ایدر ، بن برکره دور ایدرم ؛ بو حالده‌ده هر دوردە ایکی نقطه‌ده بر برمزه راست کلیرز . بوقدر صیق کوره‌جکی برآدم نهایت نظر دقتی جلب ایدر، نهایت برنکاه لطفنه مظهر اولورم . . . . . تخمینم پك طوغری چیقدی : ایکنجی دورك برنجی تلاقیسنده قیز بکا مدید فقط لاقید برنظرله باقدی . اودقیقه بوتون آمالمه بردن مظهر اولمش کبی سویندم : اونظر قلبی مست نشاط ایدر بر اکسیر محبت ایدی . لکن ایواه ! قیز یانمدن آیریلیر آیرلماز سعادتم مبدأنده منتهاسنی بولیویردی : برکره‌جك باقیویرمکدن نه چیقار ؟ هم‌ده اوقدر بارد برنظر ! اطرافنده طولاشه طولاشه مجبور ایتدم‌ده باقدی . بردها بویله برنکاهه بیله نائل اولهمیه‌جغم شبهه‌سز . بکا کوچوجك برسلام ویره‌یدی نه‌اولوردی ؟ خایر ، ایشته بونده حقم یوق : اولا قادینلر سلاملاماز ، هله بیلمدیکی برارکدکه برقادین ناصل سلام ویرسین ؟ اووظیفه‌یی بن ایفا ایتملی ایدم ، یوزمه باقنجه تشکر ایچین سلاملاملی ایدم . آه ، بویوك برفرصت قاچیردم !.. نه ضرری‌وار؟ بردها یانمه کلنجه سلاملاییویررم .

بر برمزه یاقلاشیوردق . منتظم ، نظر ربا . . . . شیق بر « ره‌وه‌رانس » یاپه‌بیلمك ایچین کندمه چکی دوزن ویرمکه باشلادم : بویون باغمی ، فسمی ، ژاکتمك یاقه‌سنی دوزلتدم ؛ اوزرمده‌کی توزلری چابق چابق سیلکدم ؛ بر المی ساعتمك قوردونه کچیره‌رك اوبر الملك ایکی پارماغی آره‌سنده باستونمی دوندوره‌رك اندامنك مناسبسزلکنی اویه‌میان انتظام اثوابنی کوسترمکه خواهشکر زوراکی شیق بکلر کبی ایاقلرمك اوجنه باصه باصه . . . . سکه سکه ایلرلدم . همان « ره‌وه‌رانس » می چاقیوردم ، باشنی اوته طرفه‌چویریویردی ! وای ! . . . نازواستغنا کافی دکلمش کبی برده حقارت ! . . بو عادتربیه‌سز برقیز ایمش ، کندیسیله اشتغال دکمز . کیدوب برکوشه‌یه‌اوطورمالی . وارسین ایاقلری طومانیجه‌یه قدر یوروسون ، نه‌لازم ؟ . .

بویله‌دیه‌یوردم‌ده‌ینه کزمکده دوام ایدوب طورویوردم . حسنك قوهٔ جاذبه‌سی کرهٔ ارضك جاذبه‌سی قدر مؤثردر . بلکه اونك تأثیر معنویسی بونك تأثیر مادیسنه تفوق ایدر . شو بیلمدیکم حالده بنمسه‌دیکم قیز قارشی مسخره اولهجق اوضاع واطوار بولندم . بتمله کیم بیلیر نه قدر اکلنمشدر بکا باشنی چویردی ، یولدن قاچدی . . بن اونی کورمك ، رهکذارینه جان آتمه ایستیورم !

باغچه‌یی ایکی اوچ کره دها طولاشدم . قارشی قارشی یه کلدکجه ینه عینی معامله نه قدرده کوزللشمش : چهره‌سی شفق پریلری کبی آل آل اولمش ؛ دوداقلری بوسهٔ محبته عرض‌اشتیاق ایدر کبی‌تتریور صیاد الندن قاچان آهو کبی نفس آلیور کوزلرندن ، اوزهره‌قدرجاذبه‌دار کوزلرنه لمعه لمعه وجد سودا سوزولیور . یاصاچلرنه‌قدر پریشان : برقسمی اوموزلرنده قالمش بردمتی کوکسنه سرپلمش ، کاکلری آلتنه اوزرینه‌دوشمش . . . . لکن انکلیزاولدیغی ارتق هیچ شبهه قالمایان بو قیز نه زه یورولهجق ؟ یایورولنجه چیقار کیدرسه تعقیب ایدرم ؛ خایر ، ایشته ایشته برصندالی ، باغچه‌نك روزکاردن محفوظ برجه سوروکلدی ، اوطوردی . بن‌ده بی‌پ

قراقلرجهتی داریا قره‌دره مافه قره‌جولی لیقاریا ملونا لسواکی غریزدالی

[بر قوروغر قدن آلنمشدر]

[طرنوه جواری ومائی محاربه‌سی]
La bataille de Mati.

قارشیسنه کچدم ، یاقین دینیله‌میه‌جك قدر اوزاقجه بریرده اوطوردم . باقهلم شیمدی نه‌یاپه‌جق؟ جمالنه، کوکلم سیراب حسن وآنی اولنجه‌یه قدر باقه‌جغم .

قولنده طاشیدیغی کوچوك کورکلو پله‌رینی اوموزینه قویدی ، یوزنده‌کی اپك بنکلی ایکجه بیاض تولی قالدیره‌رق اپك مائی مندیلیله یاناقلرینی سیلدی ؛ براياغنی اوبرینك اوستنه آندی ، کوچوك برضرب دست ایله اتکنی دوزلتدکدن صوکره اطرافه نظر انداز اولمغه باشلادی . تووالتنی تدقیق ایتدم : قویولاجورد شایاقدن قوللری بوزمه‌لی ، یاقه‌سیله یکلری دها اچیقجه قطیفه‌لی اثواب کیمش ، کوکسنده شکرنکلی بر « گیپور » ، بلنده بنه اورنکده اکلی برکمر ، باشنده یان طرفنه یاپمه برغنچه طاقامش قورشونی کوچوك بر شاپقه ، کوکسنك صول طرفنده ایکجه‌جك قوردله‌ایله آصلمش بورك شکلنده بر ساعتجك ، مینی مینی ایاقلرنده بنه کمربنك رنکنده ظریف بر اسقارپین ، شمسیه‌سی غایت ساده : اوزرنده دانته‌لادن، چیچکدن اثر یوق . صول قولنده عادی سیاه‌برچانطه آصیلی . ایشته تووالت بوساده . لکلردن عبارت ، فقط ساده طبیعی اولدیغی قدرده لطیف . برقادین کینمکی بیلدکدن صوکره ساده اثوابی‌ده کندینه یاقشدیرر، بلکه بونکله مکلف برتووالتدن دها کوزل اولور .

بی هیچ کورمیور غالبا .. قابلمی؟ هیکل کبی قارشیسنه دیکلدم ، کورمه‌مزلکه کلیور. نیچون عجبا ؟ بر التفات ایتسه ، برکره‌جك کولیوبرسه نه اولور ؟ یاننه کیده‌یم ده لاقیردی یه باشلایوره‌یمی ؟ یابد معامله ایدرسه ، هله قالقار کیدیوبررسه ! بو دوشونجه‌لر ذهنمی اتعاب ایدوب طورورکن قیز چانطه‌سندن کوچوك برکتاب چیقاردی ، قارشدیرمه‌یه باشلادی. خیلی زمان ایکیده برده قارشیکی سواحله باقهرق مطالعه‌سنه دوام ایتدی . بر آره‌لق شمسیه‌سنی صندالیه‌نك اوستنده براقدی ، باغچه دیوارینك یانه‌قدر کیتدی کلدی . اوطورور اوطورماز بکا باقماسینمی ! یورکم دامه طوتولمش قوش کبی چرپینیور .... نفسم طوتوله‌جق .... بنه باقدی ! بنه باقیور ! .. آه اوکتابده ، اوکوزل کوچوك کتابده نه سحر محبت وارکه بو پری‌ٔ جمالك نظر مرحمتی کوکله عطف ایتدیریور ! کتابده بکا متعلق نه اوله بیلیر ؟ هیچ . خایر ، مادموازل دیکلندی ، یورغونلغنی آلدی ، شیمدی صغوق قانله محاکمه‌یه باشلامش ، برساعتدن بری بکا ایتدیکی معامله‌لرك بوتون بوتون مغایر انصاف اولدیغنی اکلامشدر . بلکه ... بلکده بنی براز شایان نظر بولمشدر . برساعتدر کولکه کبی پشنده طولاشیورم ، کندیسنی کولکه قدر اینجتمدم . بوادبیانه انجذاب ، محترزانه مقتونیت قلبنه تأثیر ایتمه‌مشمیدر ؟ محبتك آثار جدیه‌سی بویله بر ملك یاوروسنك دکل ، تجربه دیده قادینلرك بیله بورکنی یرندن اوینادیر ! شیمدی نه‌یاپمالی ؟ یانه کیده‌یم ، عرض شکران ایده‌رك اعلان حسیاته باشلایه‌یم .... اولماز، اولماز : نظر نده‌درحال کوچولیوبررم. برقادینله ذهنه بر اندیشه ، قلبنه بر شراره دوشورونجه‌یه قدر اوغراشمالی ؛ صوکره اوکا استغنا کوسترملی . کیندکجه ذهننده‌کی اندیشه بویور، قلبنده‌کی شراره طوتوشور ؛ سن اوندن قاچدقجه اوسنی تعقیبه باشلار . بر صورتده که نهایت ضعیف قوللریله روحکی طوتار ، حیاتکی باغلار !... ایشته ، ایشته بنه باقیور ! شیمدی ده کتابنی صبرسزلقله قاریشدیریور . ارتق تحملی قالمامشدر .... شیمدی بنی چاغیره‌جق ، یاخود یانمه‌کله‌جك . کندیسنه باقاملیم . باشمی چویرملیم . کوزلرمی جمالندن آییره‌میورم که ! بن بوراده‌یم روحم یانده .... آه ! عجبا لاقیردی‌یه ناصل باشلایه‌جق ؟ کیم بیلیر نه ده کوزل سویلر ، صباح قوشلری کبی اوتر . البته بندن عذر دیله‌یه‌جك ، نه دیه‌یم ؟ زمزمه‌طبورده اطراد وارمیدرکه کفتکوی محبتده بولنسون ؟ بورکمدن قوپان سوزلری سویلرم . فقط برنجی مصاحبتده اعلان عشق ! مناسب اولماز . بوکون آفاقی صحبت ایده‌رز .... باقیور ، بوطرفه باقیور ! یارین بنه بوراده بولوشمه‌یی قرارلشدیررز ... اوبرکون کذا . ایشته اوکون، اوچنجی کون بوتون شو آسمانه قارشی براغاجك سانه...

بوصباح ، بوبهار ، بوطبیعت ، بوسما قدر سوییورم ! » دیرم . محبتمه اینانیر اوده‌نی سورسه دنیازم اولور : های وهوی عالمدن اوزاق بریره کیدرز ، شبابك آوان شیرینی محاسن طبیعتله پرور شباب ایده‌رك محاریٔ مشمسه‌ده قوشوشور ، بحار مقمره‌ده یوزرز ، شیر اثمار ایله کچینیر ، بوی ازهار ایله مست اولورز .. یاشارز ، پریلر کبی یاشارز . . . آه !

قیز پرندن قالقدی . ایشته بکا طوغرو کلیور . اما یرمدن قیلدانمیه‌جغم ، دیزلرم تیتریور ، کوزلرم قارارییور . . . کلدی ، ناقارشیمده‌طوردی . قوتلیجه بر صاغناق صاچلرینی اوموزلرندن کوکسنه آتیوردی .

— موسیو !

— مادموازل !

— فرانسزجه بیلیرمیسکز ؟

— براز..

— عفو ایدرسکز ، سزی راحتسز ایتدم . بن سیاحت مراقلیسی برامریقالی یم . اوروپاده سیاحت ایده بیلمك ایچین ازبجق فرانسزجه‌اوکرندم . برمراقوار ، صباحدن بری «نه‌دیقاتور» ده آرایورم ، بوله‌میورم : Scutarie ، بونك ترکجه‌سی نه‌در ؟

— اسکدار !

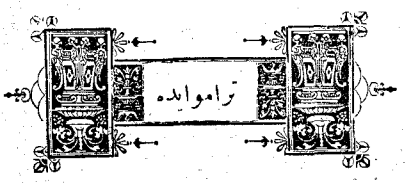
درحال چانطه‌سندن برقورشون قلمی چیقاردی ، کتابنك کنارینه «Uskudar» دیه یازه‌رق بونی بکا کوسترد کدن صوکره بر « مرسی موسیو » دیدی ؛ کوزل باشجغزینی ارقه‌سنه طوغرو صاللاییورنجه او برقوجاق صاچی اوموزلرینه فیرلاندی ؛ اوصباح ذهنمی طولدوران رنکین خیالاتمی ، قلبمی تیتره‌دن شیرین حسیاتمی هپ برابر آله‌رق برمرئی مخیل کبی کوزدن غائب اولدی!

بن « آتینجه صاچلرکی دوشکه اوچوب کیتدك ⊛ کوزمده قالدی خیال فرشته‌رفتارك! » بیتی محزون محزون تکرار ایدرکن صباحلین خیالات وتفکراتمی برباد ایدن او قوجامان ،

— نه ایچه‌چکسکز افندی ؟

— زقّوم !

ع . نادر

چیچکلرله مزین باغچه‌سنك بعضاً هجری برکوشه‌سنده اوطوروب یازدیغی شیلری آغاچلره ، قوشلره ، شمس سمایه اوقویان ، بعضاً هیچ برشی یاپمیه‌رق اوزون اسکمله‌سنك اوزرنده صاللانه‌صاللانه‌دوشونن ارقه‌داشمی ، اوشاعر ارقه‌داشمی کورمك ایچون برکون اقسرایه کیتمش .. عودت ایدرکن تراموایه بینمشدم ...

اقسرایده کی تراموای موقفنه واردیغم زمان — موسم غالبابازك صوکلری ایدی — بارداقدن بوشانیرجه‌سنه سیمادن یاغان ، اوبوکسك ، او یتیشلمز قبهٔ کبود فامدن دوکولن کونش ضیالرینك دماغمه وبردیکی بر بطائت طبیعیه‌دن قورتلمق ، یاغمور کبی نزول‌ایدن حرارت بهارك تأثیراتندن مصون قالمق ایچون — شمدی پك ابی تخطر ایدییورم — هیچ برطرفه باقمدن همان کندیمی تراموایه آتمشدم .

آقسرای ، اوکون بنم ایچون یابانجی برمحله ، تراموای خیلی وقتدنبری کورمدیکم بر واسطهٔ نقلیه اولدیغندن او بیکانه محله ایچنده یالکز قالیشمدن منبعث بر هیجان ، بر قورقو ایله تراموایك برکوشه‌سنه بوزیله‌رك دوشونمکه قویولدیدم .

بیلمم نه‌دن؟ بوچوقور محله‌ده کوردیکم نقصان حرکات .. اوت . اوقلت مرور وعبور ، بنده سزه آکلاتمیه‌جغم بر یأس غریب اویاندیرمشدی ؛ حقمده واردی :

آقسرایی اوچ سنه‌دنبری کورمه‌مش ، اومستقل ترامویه‌اوچ سنه‌دنبری بینمه‌مش ، بویله یابانجی بر محله‌ده اوچ سنه‌دنبری یالکز قالمامشدم . ایشته اوبك ایچون اوچ سنه شبابمی ، هرشیٔ ... حتی آرقه‌د چیچکلی باغچه‌سنی ، باغچه‌سنك کوشه‌لرینی ، اوطه‌سنده ماصه‌سنك ا اوچوشان ملون کاغدلره منقوش اش اورفیق شفیقمك ناصیهٔ شاعرانه‌سنده اولان لمعهٔ شاعرینی حتی اوللری اوباغ طوپلادیغم صوك بهارك صاری یاپراقا طفلانلرینی، پنبه‌چیچکلرینی.. بوتون ا ماوی ، صاری ، یشیل ، بیاض چیچک ارقه‌داشمك شعرینه زمین اولان او فیصانلی چیچکلری ... برشی سویلیه‌یمی ؟ ... حتی کنجلکنده‌کی حرص وشوق ایله واوجسم کرانیله قووالایان ، صوکره دست رعشه اوکلبکك ، اوطیار شعرك قنادلرنده کی زرینلن باشقه برشی قالمیان آرقه‌د آریلیرکن صیقدیغم النده‌کی اهتزار دوشونیوردم .

بویله بیکانه برمحله ده ، او تراه ایچنده ارقه‌داشمك دست رعشه‌دا چیچکلی اشعارینی دوشونورکن مد انتظارك ویردیکی اشمئزاز حیوا ناللرینی قالدیرملره چارپه‌رق یوریمك ا تراموای آتلرینك تلاشی نی اودوشونج ایقاظ ایتدی .

باشمی صوله چویردم : عربه قامچیسی النده حرکته مهیا بولنیور صاغه چویردم : بیلتجی ، تنکه قوط باقه‌رق بویندن صارقان دودوکنی ا کوتورمکه حاضرلنیوردی .

بن ، بوتون اودوشونجه‌لرمك وی بر سکر بدبختانه ایله کندیمی اونو اوطوردیغم کوشه‌یه متصل صوقول کویاتراموایك ایچنده کیلری راحتسز اید ایچون ممکن اولدیغی قدر بوزلمکه چالیشیو بر زمان کلدی ؛ آرتق کوشه‌د صیقلدیغمی ، تراموای ایچنده‌کی یوج کثرتندن فنا حالده بیزار اولدیغمی ایده‌رك — آیاقده‌دورمق فکریله — بر قیملداندم. اوقدردالمشدمکه اياغه‌قالقدیغم

بوتون قوة مفکره‌مى طوپلامغه مجبور اولدم . اطرافه باقدم .. زوالليى بن ! کثرت ازد - حامدن بنى راحتسز ايتدکلرينه ، بنى انصافسزجه کوشه‌يه صيقشديرديقلرينه ذاهب اولديغم اوتراموايده . بندن باشقه ، فرد آفريده اولمديغنى کورنجه کندى کندیمه کوله‌رك متيقظ بر نظر دقت ايله تراموای عربه‌جيسنه نکران اولدم .

بيلتجينك دودوکى اوتمش . عربه‌جينك قامچيسى آتلرى دوکمکه باشلامشدى ... يوريوردق . اوت ، ياپ يالکز بنى کوتورن اوتراموای .. باشقه يولجى طاشيمايان او تراموای..اويشيل بويالى قوجامان تراموای.. اوشيشمان ، او اختيار تراموای کندیسنى سوروکلين آتلره برانقياد تام ايله مربوط اولديغى حالده يوقاری دوغرى چيقيوردى .

تا اوزاقده ، بوقوشك نهايتنده ، لاله‌لى جامعنك جاده اوزرنده‌کى ديوارى ، مناره‌نك برقسم عليياسى ، دها بريده سيلك صاچاقلى قبه‌سى ، اونك اوزرنده سماك رنك کبودى ، ذرات طاهره‌نك جزيان مشمسى کورينيوردى . بن ، تراموايك ايچنده حرارتدن ، يالکز - لقدن ، بيلتجينك اسنه‌مسندن مضطرب قالدقجه کندى کندينه قاپانان کوزلرمك اوکندن بويوك براشيجى دکانك اوکنده دوران اختيار ديلنجينك ايچريده‌کى يمك دولو تجره‌لره اشتها آميز برادا ايله باقشى ؛ آشجى چراغنك باقلا آيقلايشى ؛ اونك قارشيسنده‌کى سبزواتجينك يشيل دکانى ايچنده‌کى پراصه‌لرك تفنك کبى منتظم ديزلمش طاقملرى ، اونك يانندہ‌کى لحنه باشلرينك لاقيدانه دورشلرى ، فصوليه‌لرك يانندہ يانان بزليه‌لرك حضارت نامه‌سى ؛ براز يوقاريده ، النده‌کى پلپازه ايله دکانك اوکنده آصامش اتلرك سينکلرينى داغيدان قصابك ياغلى پشتمالى ؛ قصاب دکانى ايچنده جيغاره‌سنى براشتها ايله چکن اختيار برينك پينکليشى ... کچيوردى .

بوصره‌ده يانمه بيلتجى کلدى . صول النده دوران تنکه بيلت قوطوسنى شارق ديه آچه‌رق : « ژه‌يه ؟.. » ديدى . صکره کوپرى ايچون ويردیکى بيلتمى آووجمك ايچنه براقيركن ، اوبومق آرزوسنده اولان کوزلرينى نيم سوزه‌رك قارشيمه کچدى ... بر دقيقه . . . بر قاچ ثانيه دها ! بيلتجى شمدى خور لايه‌رق اوبومغه باشلامشدى .

بو آدمك بکا بر کوپك خيرلتيسندن دها فنا تأثير ايدن نفرات خواب کراندن قورتلمق ايچون ، کنديمى تراموايك اولك قسمنه آتدم . اورادەده کيمسه يوقدى . تنبللکدن متولد برحس ، کوره‌نکدن منبعث بر تربيه‌سزلکله آياقلريمى اوزاته‌رق عربه‌جى‌يى تدقيقه قويولدم . ذاتاً او بوش تراموای ايچنده کوره‌جك نه ايشم ، قونوشه‌جق هانکى براسبان واردى !

بوعربه‌جى . اورته بويلو ، بوروشمش ، يانمش چهره‌لى ، صارى و آز بيقلى ، سه‌برك صاچلى بر آدم ايدى . لافردى سويلركن قالين دوداقلرى آره‌سندن کورينن چوروك ، سياه ، مستکره ديشلرى ناصرلاشمش ، قابالاشمش ايرى اللرى ايله هيئت مجموعه‌سنه برشخصيت ديکرويريوردى .

تردد ، پيلکدن ، کوبره‌لردن ، جيغاره دومانلرندن ، توزلرك چامورلرك تأثيراتندن رنکنى بوسبوتون غيب ايتمش قالين شاياق ژاکتنك التندن کورونن پارلاق دوکمه‌لى بنه شايانقدن معمول بوز رنکلى يلکندن اوزون بر قايتان صارقيوردى . باشنده‌کى فسنك اوزرينه ياغموردن ، توزدن محافظه ايچون صارلمش قيرمزى ، بيرتق منديلنك کنارلرندن دامله دامله ترشح ايدن ترلر پارماقلرى اوزرينه دوشدکجه ... او ، هيچ فتور ايتمکسزين الى سيلکه‌رك ترلرى جاملره ، تراموايه بنلركن ال ايله طوتيله‌جق پنجره دميرلرينه ، حتى قابينك ماندالنه سوريورى ؛ صکره لاقيد بر نظر حمدت ايله بکا باقه‌رق جيغاره‌مك دومانلرى آره‌سنده قالان چهره‌مى معاينه‌ايدييورکى کورينيوردى .

بن‌ده لاينقطع اوکا باقيوردم . قرقدن زياده تخمين ايديلن بو تراموای عربه‌جيسى اسمنى حالا بيلمك ايستمديکم بوقابا مخلوق ، پيره‌لرك دندان وحشيانه‌سنه اوغرادیغنه قرمزى پنکلرى دال اولان بوينك برطرفنه باغلاديغى رنکى پنجه مجهول باشقه بر منديلى ايله بيقلرينى ، دوداقلرينى ، بورنى سيله‌رك اوبز پارچه‌سنى بنه بوغازينه صاريپور ؛ قامچيسنى آره‌صره آتلره اوره‌رق صکره شرانق‌ديه عربه‌نك چينقو سقفنه براقيور ؛ طيسليه طيسليه يوقوشى چيقان حيوانلرك مساعئ بد بختانه‌لرينى کويا محاکمه ايدييور . مش کبى بولنديغى محلك برطرفنه آرقه‌سنى ايلشديريور ؛ صکره بنه قالقه‌رق صاغدن صولدن بر بيلديکنه اوکوزل ديشلريله کولير ، صولده تصادف ايتديکى برليوناطه‌جينك غازوز شيشه‌لرينه دوداقلريله سلام وره‌رك يرينه اوطوريپوردى .

کيم بيلير قاچ سنه‌در شو بار مشاقى طاشيان بوعربه‌جى ، کيم بيلير قاچ وقتدنبرى برقاچ يوز غروش اجرت مقابلنده بوتون قواى ماديه ومعنويه‌سنى فدا ايلين .. احتمالکه آيده بر کون بيله نائل اولهميه‌جغى اذن ايله اکتفا ايدن .. چوجقلرينى ، ايزبه ، کوچوك تهونده يالکز کيجه‌لرى اوپن .. قاريسنك رنکنى کوندوز هيچ کورمين بوماکنه ، اوت بوجالى ماکنه ، شو سه‌رك صاچلى عربه‌جى . نهايت قامچيلايه قامچيلايه آتلرينه برقوت ساريه ويردى . شمدى به‌يکيرلر . قالديرملرى نالليله سوکه سوکه يوقوشه طيرمانيورلردى .

صاغدن « دونر کباب » صاتان سياه فسلى برينك « بويروك عالار... » فريادى ، صولدن آرمود اريك صاتان يمشجينك « هايدى تازەم وار . . . » ندای دعوتى قولاغمه چاريپور ؛ عربه‌جى کنديسنه تبسمار ايدن آماسيه المالرينك ويردیکى بر حرص اشتها ايله بيايشه‌رق :

— صباحاين درت غروش ويدم اوققاسنه ويمدى . کره‌تا ! — ديپوردى — باه ، بو نى‌شکيل ايش اولير؟ . . . بوله انصافسز اصنافلر نجه پاره قزانى ! . . .

عربه‌جى کندى کندينه حق ويريپوردى . صانکه باشنه دون دها باشقه بر شى کله -

مشمیدی ؟ دون اقشام ، اولکی کونکی کبی ایکی اوقمه باباط اکمکه اللی پاره ویرمه - مشمیدی ؟ هی کیدی اصنافلق ! بابام ، بوکا پاره قزانمق دیرلر ! . .

عربه‌جی بوفلسفه‌دن آکلامیوردی . . نا ، شورادہ ، «لوخمه» صاتان اوسته ولینك دکانی کندیسی کبی بیل کرالامق ایستمه - مشیدی ؟ آه ! او دکانی طوتسه‌یدی ، شمدی اوده بویله کیجه کوندوز بهکیر سورمزدی‌یا ؟ هی کیدی‌سرسم‌قفا ! . . .

ترامـوای ، بوسیار اوطه متصل یوقوشه طیر مانیوردی .

صاغده‌کی کبابجینك دکانی اوکنده دون کباب سلویسی ، برازدها یوقاریده قازان دیبی ، ماله‌بی ، سودلاچ ، عاشوره صاتان دکان ، تخته برئه‌وك قاپیسی اوکنده ماجون چوبرن چوجقلر کومه‌سی ، اولك یانده ویشنه بشرتی صاتان بیاض تاکه‌لی بری . . . هپ‌بونلر آهسته آهسته ترامواید یاقلاشوب صوکره آرقه مزده قالیورلردی .

محله‌ده قوقونا ، چارشیده دودو دیبه چاغیرپلان برقوله‌جی‌قادینك دکانی اوزرنده ایکی‌سنه‌اول‌اودکانده تجارت ایدن ترشیجینك اونودلمش ویازیسی بوزلمش « طورشیجی مصطفی » لوحه‌سی صارقیور ، سبیلك اوکنده پارلاق طاسلرله صوایچنلر آغزلرینی سیلوب اوزاقلاشیور ، بزم بیلتجی بونلردن بی‌خبر ، حالا خورلیوردی .

شمدی ترامـوای دکانلری یاواش یاواش کچه‌رك عربه‌جینك یانده طوران چیپلاق باجاقلی ، پوسکولسز فسلی ، سیاه چهره‌لی ، تر بیقلی ، قره قاشلی قلاووزك اوتدردیکی بوروایله قوسقه موقفنه یاناشیور . . بهکیکسنك اوزرینه بیغدینی اکمك کومه‌سنك آرقه طرفنده ارقداشیله محاسبه کورن فرونجینك سوموکلو برچوجغی ، بزم ترامـوایی سورکلین بهکیرلره دیلنی چیقاره‌رق آکلتیور ؛ اوته‌ده کوچوك برئه‌وك آولیسی ایچنده ، اسکیلره مقابل بارداق طباق‌ویرن برصاتیجینك حدت وتلاشله چیقان فریاد آمیز سسلری ایشیدیلیوردی .

ترامـوای موقفه‌تقرب ایده‌جکی صره‌ده یولك اوستنده ایکی اختیارباش باشه‌ویرمش اولدقلری حالده قوشـاقلری آره‌سندن چیقـاردقلری کوموش ساعتلرینی عیار ایدییور . اونلرك یانده بوینی اوزاتان بردیلنجی‌قاری « اون‌پاره‌!... » دییوردی .

عیار ایله مشغول اختیارلرك یولدن چکلمدکلرینی کورن قلاووز تلاشله بوروسنی چالدی ، صکره او ایکی اختیاره یاناشه‌رق :

— ساعت قورمق بری بورده‌می بولدیز — دیدی — ناه کورمیسز ، عربه‌بی . . .

ترامـوایمز توقف ایتمشدی . یوقاریدن کلن ترامـوای قوشه‌رق اینیوردی . اوزاقده‌کی قره‌غولخانه‌نك اوکنده ، سیمکشخانه دیوارینك دیبنده بربرینه تصادم ایتمش ایکی قویه عربه‌سی ازدحام آره‌سنده ایکی سیاه لکه کبی کورینیور ؛ یوقاری دوغری چیقـانلر برشی کورمـك ایچون اورایه قوشیورلر ؛ خلقك شـو مراق واهیسنی کورن برچوجق ، قورقوسندن اننه‌سنك اتکی ایچنه کیرمکه چالیشه‌رق آغلیوردی .

بر ایکی دقیقـه بکلدك . صکره اوته‌کی ترامـوای‌ده کلدی . ایکنجی‌اویقودن هنوز اویانان بیلتجی ، آرقه تکرلکك آلتنه‌صیقیلمش یردیلی طـاقوزی النـه آله‌رق دودوکنی چالدی . عربه ینه بونبوش اولدیغی‌حالده حرکت ایتـدی . ترامـوایه یتشمك ایستین اختیار برقادین عربه جی‌یه کفرایده‌رك آلیق آلیق اطرافه باقیوردی . بیلتجی دیدی‌که ؟

— شـو قوزا قاری بنـه‌زکدی . . یتسمدی . .

شمدی ترامـوایمز بایزیده دوغری ترفع ایدییور ؛ ارقده‌ده قالان اختیـار خاتونجغز حالا مدید برنظر تحسر ایله کوزی اوکندن فرار ایدن ، کندیسنك انجق ایکی ساعتده یتیشـه بیله‌جکی بایزیده دوغری بی‌انصافانه ایلرله‌ین ترامـوایه باقیوردی .

بن‌بنه اطرافی تماشایه‌دالدم . هرجهتدن قدائفجی‌دکانی ، طاتایجیلر ، قوندره‌جیلر ، نالین‌جیـلر ، آهسـته بر روش ایله کیدن ترامـوایك یاندن اوزاقلاشـیور ؛ اوته‌ده سیاه یوزلو ، ایوانسرایلی ، یالین آیاق ، باشی آچیق بریسی اوموزنده‌کی ایزغاره‌لره ، ماشـه‌لره ، یانندکی عین‌جنسدن بر قادینك قولتوغی آلتندن صـارقان سوپورکه‌لره ، کوپ قاپاقلرینه برحس عطالت ایله باقه‌رق ، متاعنه بر رواجکاه آرییوردی . .

ترامـوای کوچ حال ایله سیمکشخانه یه قـدر چیقه بیلدی . صکره توقفـه مجبور اولدی . . بر برینـه چاتمش ایکی عربه‌نك قـیرلمش تکرلکلری ، یولك اوزرنده انقاض‌متروکه‌کبی یاتیور ؛ اوته‌ده صولوقلرینی دار آلان بر چفت بهکیر بربرینـه باقه‌رق کیشنیوردی .

نهـایت اطرافدن یتشلدی ، ترامـوایه بر کذرکاه آچیلدی . بزینـه بورومزی اوتدیردك ، ینه‌دودوکمزی چالدق . شمدی ارتق ، او مانعـدن قورتلدیغمز ایچون مستریحانه تنفس ایده‌رك بایزیده واریپوردق .

ترامـوای اورادەده‌دوردی ، اورادەده اوته‌دن کلن ترامـوایلرله قارشیلاشدی .

بن ، قرائتخانه لرك توز ایچنـده قالمش جاملرینـه ، ایچریده نارکیله چکنلره ، یاندەکی صـوجی دکانندن غازوز ایچنـلره باقیور ؛ اوصیجاق‌کونك ، اویا قیچی حرارتك بینمه ویردیکی رخاوتله بیلتجینك اویقوسنه نظیره یاتمغه حاضر لانه‌رق « حوادث ! . . » دییه‌باغرانلرك ، برکچیجی‌یه « بهکیرله‌کیدەلم . . » دییه ندا ایدنلرك ، دلخراش اوازەلرینی بر ننی‌کبی تلقی ایده‌رك اویومق ایستیوردم .

همان قاپامق اوزره بولندیغم کوز قاپاقلرمی تکرار آچدم . ترامـوایك خارجنـدن کلن بوغوق سسلر بوتون حضـوریمی اخـلال ایتمشیدی .

[مابعدی کله‌جك]

منجی فکری

احمد احسان

صرمحرر ومدیری : احمد احسان

شرائط اشترا

درسعادتده سنه‌لکی ۱۳۰ ، آلتی آیلغی ۷۵، اوچ آیلغی ۴۰ غروشدر موسته‌ایله کوندریلورسه ولایات بدلی اخذ اولنور .

ثروت فنون

درسعادت نسخه‌سی ۱۰ پاره‌در

شرائط اشترا

ولایاتده سنه‌لکی ۱۵۰ آلتی آیلغی ۸۰ غروش اولوب اوچ آیلغی یوقدر. قیرلمه‌دن مقدما ورو ایله آلتی ایچون سنوی یکرمی غروش فضله آلنور.

پنجشنبه کونلری چیقار ، منافع ملك و دولته خادم مصور عثمانلی غزته‌سی

7me Année

BUREAUX:
78, Grand'rue de la Sublime Porte

SERVET-I-FUNOUN
JOURNAL ILLUSTRÉ TURC PARAISSANT LE JEUDI
CONSTANTINOPLE

N° 323

Rédacteur en chef
Ahmed IHSAN

عدد : ۳۲۳ — پنجشنبه — ۸ مایس سنه ۱۳۱۳ — بدیجی‌سنه ـ اون اوچنجی جلد

مشیر جلالتلو سعیر دولتلو ادهم پاشا حضرتلری

Maréchal Edhem-Pacha

آه بیلسه‌ك نه فنا قادیندر ... شاقه ماقه اما چوق داياغنی یدم بیلیرمیسك ؟ ایشته تام سكز كوندر اودن قاچدم ، اونلر آرایه‌دورسونلر ؛ مراق ایدرلر صانمه‌ها ؟ زیرا اودن صاووشدیغم ایلك دفعه دكل .

— دیمك سكز كوندر اوه كیتمدك ؟ ای نه یاپدك ، نره‌ده قالدك ، نه‌یدك ایچدك ؟

— (اوموز سیلكه‌رك) آدم دوشوندیكك شیئه باق . انسان نه‌لرایسه اونی بولیور . ایش یالكز فنا حریفلرك التنه دوشمه‌مكده‌در . اتمك پاره‌سنی چیقارمق قولای ؛ واپورلری تراموایلری بكلر حمالق ایدرسك . عربه‌لرك قپوسنی آچار بخشش ایسترسك . صباحلری سبزه پازارلرنده ایش آرارسك . فقط بركوچ جهت وار ، اوده یانه‌جق یر بولمق . برکت ویرسون برقاچ دانه پاپی بیلیورمده اوراده اسكله‌لراوزرنده تخته‌پرده‌لر آرقه‌سنده یاتیورم . هاباق اورالرده ده اله‌گچمه‌مكه غیرت لازم !

— (هیجانله) سن بویله چوق كیجه‌لر كچیردكمی ؟

— چوق !

— هیچ اله گچدكمی ؟ اویله ایسه اله گچدگجه‌سنی آلوب باباكك آننه‌كك یانه كوتوررلر . اورادە نه اولیور ؟

— نه اوله‌جق ، پردها داياق یپورم . اونك ایچون بن‌ده اوك دردندن اولیورمیا ؟ ذاتاً دردلرندن اوله‌جك كیمسه یوق . بابام سرخوش ، حدید ؛ كوراوله‌سی قاریسی طبیعی بنی‌هیچ سومز ؛ اوفاجق بهانه اولنجه سپورکه صاپنی یاقالار ! چكیلیرشی دكل ؛ یاشاسون سوقاق عالمی !

بواثناده ساعت اونی ووردی ؛ قره‌تیه‌ن تیتره‌دی ؛ زیرا باباسی نره‌ده ایسه اوه‌گله‌جك ، طعامی حاضر بولمینجه جوشه‌جق ایدی . كوزینك اوكنه شدتلی یومروق كلیور ایدی . بر صدای درونی ، برحس خفی اوكاده اوه‌كیتمه‌مك ، یكی ارقداشنك دیدیكی‌كبی سوقاقلرده راحت وازاده یاشامق هوسنی ویریور ایدی . فقط یالكز باشنه بولده حركته جسارت ایلیه‌میور ایدی .

هنوز بر آز قور قوسی وار ایدی . آه ، شوكنیش اثوابلری ایچنده جسارت وتجربهٔ فوق‌العاده كوسترن ناتول كندینی رفاقته قبول ایتسه !

قره‌تیه‌ن بر بقیهٔ احتیاط ایله دیدی‌كه :

— ای بوكیجه نره‌ده یاته‌جقسك ؟

— تورنل كوپریسنك یاننده برکمور معونه‌سنده . كیجه كیمسه‌نك باقدیغی یوق ؛ بیوك یلكنلره صاریلنجه آدم راحتجه اویویور ... بن اونلر كلمه‌سنی اویاتیورم ، دوغری سبزه پازارینه كیدیورم ، ایشه باشلیورم . اومعونه اوچ كون دها بوراده اولدیغی ایچون مكمل اوتلده اوطه‌م ویتاغم وارایمش‌كبی راحتم ... ایشك دها طاتلی طرفی : بواقشام ضیافت چكه‌جك پاره‌مده وار . درت صوقازاندم ؛ بونكله اعلا اتمك پینر آلیرم ... اكر ارزو ایدرسه‌ك سن‌ده دعوتلیم اولورسك ... ارزوك واردكلی ؟ باباكك داياغندن چوقدن اوصاندك دكلی ؟

قره‌تیه‌ن متحیرانه كوزینی آچدی :

— صحیحمی سویلیورسك ؟ بنی‌ده برابر كوتوررمیسك ؟

— های های !

* * *

بواقشام پروسپر اوبری ایشدن عودت ایلدیكی زمان اوغلانی اوده بوله‌مدی . طعامنی حاضرلمقله مشغول اوله‌رق :

— هله كلده كوررسك !

دییور ایدی . بر ساعت ، ایكی ساعت كچدی :

— نه یاپه‌یم ، وارسون سوقاقده یاتسون !

دیدی ؛ غایت یورغون اولدیغی ایچون همان یاتاغنه كیردی ، درین اویقویه دالدی .

صباحلین قالقوب‌ده ینه چوجنی كورمینجه دوچار اندیشه اولدی ؛ قپوجینك یانه ایتمش صوریپور ایدی ؛ چوجغك غیبوبت خبرینی آلان بر قاچ قادین دها قپوجینك یانه كلمشلر ایدی . پروسپردییور‌دی‌كه :

— اوتانمز چاپقین ! تنبل ، عارسز ! هیچ برایشه یارامدیغندن صرفنظرشمدی‌ده كیجه‌لری كله‌مكه باشلادی .

قوجاغنده خسته‌چوجغی بولنان مشفق نظرلی برقادین دیدی كه :

— یا بر قضایه اوغرادیسه ؟

— یوق جانم ؛ اوكا برشی اولماز ؛ كیم بیلیر نره‌لرده سورتیور ! ذاتاً هركون مكتبدن قاچیور ایدی .

— لكن موسیو اوبری ... زواللی چوجغك بن اكثریا كوزلرینی اغلامقدن قیزارمش كوردم . واقعا چوجقلر اكثریا اوصلی دورمز اما بلكه سزلكده بر آز الكز آغردر !

پروسپر حدتندن قیزاردی :

— زواللی داياقدن ، اذا وجفادن قاچدی دیسه كز آ؟ آه ، اوزاقدن انسان نه‌تحف حكملر ویرر ! سزه باری دوغرسی سویلیه‌یم‌ده یورگكز راحت اولسون ؛ ذاتاً پرینت ایله بز نكاحلی دكلدك ... قاری قوجه‌كبی یاشاردق اما چوجق اسكی برعاشقك محصولی ایدی ؛ یانمده بولندیروب باقیشمده صرف اثرمرحمت ایدی ... ایشته كوردیكم مكافاة !

دولكر اوسته‌سی پولیس مركزینه كیدوب چوجغك غیبوبتی اخبار ایله مشغول ایكن خانه‌ده‌كی قادینلر حركت مرحمتكارانه‌سنه‌مقابل بویله‌جفاكورن زواللی آدمه آجیورلر ایدی .

تمام برهفته قره‌تیه‌ندن خبر چیقمدی . نه اولیور ایدی ؟ شبهه‌سز بر سر سری !

* * *

حیات سر سریانه اول امرده قره‌تیه‌نه پك طاتلی كلدی . زیرا برچوجغك حسیات اولیه‌سنده دائما میل بداوت ووحشت واردر ؛ بیانی مخلوق‌كبی كزوب بولدیغی یمك ، آچیقده یاتمق دائما ذوقنه كیدر .

(مابعدی وار)

احمد احسان

Appendix D

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI
381/58
YILDIZ - Hususi
381/58
1

دول معظمه سفراسیله طوپخانه قصرهمایونده امضا اولنان

مقدمات صلحیه

ایله

دولت علیه ویونان حکومتی بینده عقد وامضا قلنان

معاهدهٔ قطعیهٔ صلحیه

PRÉLIMINAIRES DE PAIX

Signés à Top-Hané, le 6/18 Septembre 1897

entre

LE MINISTRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES DE TURQUIE

et

LES AMBASSADEURS DES GRANDES PUISSANCES

et

TRAITÉ DÉFINITIF DE PAIX

conclu le 22 Novembre/4 Décembre 1897

entre

LA TURQUIE ET LA GRÈCE.

CONSTANTINOPLE
IMPRIMERIE OSMANIE
1898

مقدمات صلحیه

PRÉLIMINAIRES DE PAIX

La Grèce ayant confié aux Grandes Puissances le soin de ses intérêts en vue du rétablissement de la paix avec la Turquie, et la Sublime Porte ayant accepté leur médiation, les conditions suivantes, qui doivent servir de base principale et définitive aux relations futures des deux pays, ont été arrêtées entre Son Excellence le Ministre des Affaires Etrangères de Sa Majesté Impériale le Sultan, d'une part, et Leurs Excellences les Représentants de l'Allemagne, de l'Angleterre, de l'Autriche-Hongrie, de la France, de l'Italie et de la Russie, de l'autre:

Article 1er

La frontière turco-hellénique sera rectifiée conformément au tracé indiqué sur la carte ci-jointe accompagnée d'une description détaillée.

Il est entendu que de légères modifications au point de vue stratégique peuvent y être in-

حکومت یونانیه دولت علیه ایله اعادهٔ صلح ومسالمت مقصدیله کندو منافعنك محافظه‌سنی دول معظمه‌یه تودیع ایتمش وباب عالی دول مشار الیهمك توسطی قبول بیورمش اولدیغندن دولتین بیننده مستقبلاً جریان ایده‌جك مناسباتجه قطعی وباشلوجه اساس اتخاذ اولنمسی لازم‌کلان شرائط ذیله برطرفدن خارجیه ناظری دولتلو پاشا حضرتلری ودیکر طرفدن المانیا انکلتره اوستریا فرانسه ایتالیا وروسیه سفیرلری بیننده قرارلشدیرلمشدر .

برنجی ماده

دولت علیه‌ایله یونانستان بیننده‌کی حدود مفصل تعریفنامه‌ایله برلکده مربوط خریطه اوزرنده کوستریلان کذرکاهه تطبیقاً تصحیح اولنه‌جقدر شوراسی مقرردرکه کذرکاه حدودك ارض اوزرنده حین تطبیقنده سوق الجیش نقطهٔ نظرنجه منافع دولت علیه‌یه

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞ

troduites à l'avantage de l'Empire Ottoman par un accord entre les délégués de la Sublime Porte et des Puissances lors de l'application du tracé sur les lieux.

Les détails de cette délimitation seront fixés sur les lieux par une commission composée de délégués des deux parties intéressées et de délégués militaires des Ambassades des Puissances médiatrices.

La Commission de délimitation devra se réunir dans un délai de quinze jours, ou plus tôt si faire se peut, à partir de la date du présent acte et prendra ses résolutions à la majorité des voix des trois parties intervenantes.

عائد بعض تعديلات جزئيه باب عالى ايله دول معظمه دلكلرى بينده بالاتفاق اجرا اولنه بيله‌جكدر اشبو تحديد حدودك تفرعاتى علاقه‌دار اولان طرفين دلكلريله دول متوسطه سفاراتى عسكرى دلكلرندن مركب برقوميسيون طرفندن محلنده تعيين قلنه‌جقدر .

تحديد حدود قوميسيونى اشبو سند تاريخندن اعتباراً اون بش كون مدت ظرفنده ويا ممكن ايسه دها اول اجتماع ايده‌جك ومقرراتى ايشه داخل اولان اوچ طرفك اكثريت آراسى ايله اتخاذ ايليه‌جكدر .

Art. 2.

ايكنجى ماده

La Grèce paiera à la Turquie une indemnité de quatre millions de Livres Turques.

L'arrangement nécessaire pour faciliter le paiement rapide de l'indemnité sera fait avec l'assentiment des Puissances de manière à ne pas porter atteinte aux droits acquis des anciens créanciers détenteurs de titres de la dette publique de la Grèce.

A cet effet il sera institué à Athènes une commission internationale des représentants des Puissances médiatrices à raison d'un membre nommé par chaque Puissance. Le Gouvernement hellénique fera adopter une loi agréée préalablement par les Puissances réglant le fonctionnement de la Commission et d'après laquelle la perception et l'emploi de revenus suffisants au service de l'emprunt pour l'indemnité de guerre et des autres dettes nationales seront placés sous le contrôle absolu de la dite Commission.

حكومت يونانيه دولت عليه‌يه درت مليون ليراى عثمانى تضمينات حربيه تأديه ايده‌جكدر .

اشبو تضميناتك سرعت تأديه‌سنى تسهيل ايچون اقتضا ايدن صورت تسويه يونانستانك ديون عموميه‌سى تحويلاتنى حامل اولان اسكى داينلرك حقوق مكتسبه‌سنه ايراث خلل ايتميه‌جك صورتده دول معظمه‌نك انضمام معاونتيله ياپيله‌جقدر .

بونك ايچون دول متوسطه وكيللرندن مركب اولمق ودول مشار اليهمدن هربرى برر اعضا بولندرمق اوزره اتنه‌ده مختلط برقوميسيون تشكيل ايديله‌جكدر حكومت يونانيه قوميسيونك معاملاتنى تنظيم ايدر واول باول دولتلر طرفندن تصويب اولنمش برقانونى قبول ايتديره‌جكدركه اشبو قانون موجبنجه تضمينات حربيه ايچون عقد اولنه‌جق استقراض ايله ديون ملية سائره‌نك تسوية تقاسيطه كافى وارداتك صورت استيفا واستعمالى مذكور قوميسيونك مراقبة مطلقه‌سى تحتنه وضع اولنه‌جقدر .

Art. 5.

اوچنجى ماده

Sans toucher au principe des immunités et privilèges dont les sujets hellènes jouissaient avant la guerre sur le même pied que les na-

تبعة يونانيه‌نك قبل المحاربه دول سائره تبعه‌سى مثللو مستفيد اولدقلرى معافيات وامتيازاتك قاعده‌سنه طوقنلمقسزين

aux des autres Etats, des arrangements iaux seront conclus en vue de prévenir is des immunités consulaires, d'empêcher entraves au cours régulier de la justice, surer l'exécution des sentences rendues et sauvegarder les intérêts des sujets ottomans étrangers dans leurs différends avec les su- hellènes, y compris les cas de faillite.

Art. 4.

Quinze jours après la ratification des préts préliminaires de paix, ou plus tôt si faire peut, des négociateurs hellènes, munis des ıvoirs nécessaires, arriveront à Constantinople ır procéder avec les Plénipotentiaires Ottons à l'élaboration et à la signature du traité paix définitif. Ce traité sera conclu sur la se des stipulations du présent acte et conndra, en outre, des clauses pour l'échange s prisonniers de guerre, pour l'amnistie, pour libre émigration des habitants des territoires ırocédés, ainsi que pour le mode d'indemnisan des particuliers en raison des pertes caues par les forces grecques. Il stipulera aussi rétablissement des relations postales et téléaphiques conformément aux accords généraux ui règlent la matière.

Art. 5.

Des négociations seront en même temps enumées à Constantinople pour la conclusion ans un délai de trois mois des arrangements ıivants:

a) Une Convention réglant les questions de ationalité contestées sur les bases du projet ıégocié en 1876 entre la Turquie et la Grèce;

b) une Convention Consulaire dans les conlitions prévues par l'Article 3;

c) une Convention d'extradition pour la remise réciproque des criminels de droit commun, et

d) une Convention pour la répression du brigandage sur les frontières communes.

قونسلوسلق معافياتجه سوء استعمالات وقوعنه محل براقامق ولازمهٔ عدالتك حسن جريانه حائل اولان احوالی منع ايتمك واعطا اولنان اعلاماتك اجراسنی تأمين وافلاس ايشلری داخل اولمق اوزره يونانيلرله اولان اختلافاتنده تبعهٔ عثمانيه واجنبيه‌نك منافعنی محافظه ايلمك مقصديله صور تسويهٔ مخصوصه عقداولنه‌جقدر.

دردنجی ماده

اشبو مقدمات صلحيهٔ‌نك تصديقندن اون بش كون صكره ويا ممكن ايسه‌دها اول اقتدار ومأذونيت لازمه‌يی حائز يونان دلكلری معاهدهٔ صلحيهٔ قطعيه‌نك امر تنظيم وامضاسنه دولت عليه مرخصلريله برلكده مباشرت ايتمك اوزره درسعادته كله‌جكلردر.

معاهدهٔ مذكوره اشبو سند احكامنك اساسی اوزرينه عقد ايديله‌جك وبوندن ماعدا اسرای حربيه‌نك مبادله‌سی وعفو عمومی واعاده ايديلان اراضيده متمكن اهالينك سربستئ مهاجرتی وبرده قوای يونانيه طرفندن ايراث ايديلان خساراتدن طولايی افراد اهاليه اعطا اولنه‌جق تضمينات صورت تأديه‌سی حقنده برطاقم موادی محتوی اوله‌جغی كبی پوسته وتلغراف مناسباتنك بومناسباتی تنظيم ايدن مقاولات عموميه‌يه توفيقاً اعاده‌سی دخی مشروط بولنه‌جقدر.

بشنجی ماده

اتی الذكر مقاولاتك اوچ ای مهلت ظرفنده عقدی ايچون دخی عينی وقت وزمانده درسعادته اجرای مذاكراته مباشرت اولنه‌جقدر.

اولا معترض فيها اولان تابعيت مسائلی بيك سكز يوز يتمش التی تاريخنده دولت عليه ايله يونانستان بينده تذكر اولنان لايحه‌نك اساسلری اوزرينه تنظيم ايدر برمقاوله نامه

ثانيا اوچنجی ماده‌ده مصرح شرائط داخلنده اوله‌رق برقونسلوسلق مقاوله‌نامه‌سی

ثالثا حقوق عموميه مجرمينك متقابلاً تسليمی ايچون براعادهٔ مجرمين مقاوله نامه‌سی

رابعا طرفين حدودی اوزرنده حركات شقاوتكارانه‌نك منع وتنكيلی حقنده برمقاوله نامه

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞK

Art. 6.

L'état de guerre entre la Turquie et la Grèce cessera aussitôt que le présent acte aura été signé.

L'évacuation de la Thessalie s'effectuera dans le délai d'un mois à partir du moment où les Puissances auront reconnu comme remplies les conditions prévues aux deux derniers alinéas de l'Article 2 et où l'époque de la publication de l'emprunt pour l'indemnité de guerre aura été établie par la Commission internationale en conformité avec les dispositions de l'arrangement financier mentionné dans le dit article.

Le mode d'évacuation et de remise aux Autorités helléniques des localités évacuées sera déterminé par les délégués des deux Parties intéressées avec le concours de délégués des Grandes Puissances.

Art. 7.

Dès que le présent acte aura été signé et ratifié, des relations normales entre la Turquie et la Grèce seront reprises: les sujets de chacun des deux Etats dont la situation est régulière devant la loi pourront séjourner et circuler librement, comme par le passé, sur les territoires de l'autre et la liberté de commerce et de navigation sera rétablie d'une manière réciproque.

Les deux Parties se réservent de conclure ultérieurement un traité de commerce et de navigation.

Art. 8.

Dès la ratification du présent acte, les Consulats pourront être rétablis et fonctionner dans les deux pays avec le concours des représentants des Puissances chargés pendant la guerre des intérêts de leurs nationaux. Jusqu'à la conclusion et la mise en vigueur de

التنجی ماده

اشبو مقدمات صلحیه امضا اولنور اولنمز دولت علیه ایله یونانستان بینندہ حال حرب ختامپذیر اولهجقدر .

تسالیانك امر تخلیه‌سی ایکنجی ماده‌نك صوك ایکی فقره‌سنده مصرح شرائطك ایفا اولندیغی دولتلرجه تصدیق وتضمینات حربیه ایچون عقد ایدیله‌جك استقراضك زمان نشری مادهٔ مذکوره ده مصرح صورت تسویهٔ مالیه احکامی موجبنجه مختلط قومیسیون طرفندن تعیین ایدلدیکی کوندن اعتباراً برآی مدت ظرفنده اجرا قلنه‌جقدر .

تخلیه اولنه‌جق محللرك صورت تخلیه‌سیله مأمورین یونانیه‌یه صورت تسلیمی دول معظمه دلکدلرینك انضمام معاونتیله علاقه‌دار اولان طرفین دلکدنری جانبندن تعیین قلنه‌جقدر .

یدنجی ماده

اشبو مقاوله‌نامه امضا وتصدیق ایدیلنجه دولت علیه ایله یونانستان بینندہ مناسبات منتظمه‌یه تکرار مباشرت اولنه‌جق وایکی حکومتدن هربرینك نظر قانونده حال وموقعی منتظم اولان تبعه‌سی دیکرینك اراضیسی اوزرنده کما فی السابق سربستجه اقامت ودور وسیاحت ایده‌بیله‌جك وسربستیء تجارت وسیر سفائن صورت متقابله‌ده اعاده قلنه‌جقدر .

طرفین ایلروده برتجارت وسیر سفائن معاهده‌نامه‌سنك عقدی صلاحیتی محافظه ایدرلر .

سکزنجی ماده

مقاولهٔ حاضره تصدیق اولنور اولنمز قونسلوسلقلر تکرار تأسیس اولنه‌بیله‌جك وبونلر هرایکی مملکتده اثنای محاربه‌ده کندی تبعه‌لرینك منافعی محافظه‌یه مأمور اولمش اولان دولتلر سفیرلرینك انضمام معاونتیله ایفای وظیفه ایده بیله‌جکلردر

ls exerceront leurs fonctions administra-
sur les mêmes bases qu'avant la guerre.
ant aux affaires judiciaires entre sujets
ians et sujets hellènes, celles qui ont été
es par devant les tribunaux à une date
ieure à la déclaration de guerre conti-
nt à être traitées en Turquie conformé-
au régime en vigueur avant la guerre;
ffaires qui auront surgi postérieurement
déclaration de guerre seront traitées con-
ment aux principes du droit européen sur
se de la Convention Turco-Serbe du 26
er/9 Mars 1896.

عقدينه وموقع اجرايه وضعنه دكين قونسلوسلر اداره‌يه متعلق وظيفه‌لرينى محاربه‌دن اولكى عينى اساسلر اوزرينه ايفا ايليه‌جكلردر .

تبعهٔ عثمانيه ايله تبعهٔ يونانيه بينده‌كى مصالح عدليه‌يه كلنجه اعلان حربدن مقدم محاكمه حواله ايدلمش بولنان مصالح عدليه حقنده ممالك شاهانه‌ده محاربه‌دن اول مرعى الاجرا اولان اصوله توفيقاً معامله‌ده دوام اولنه‌جق واعلان حربدن صكره ظهور ايدن مصالح حقنده ايسه دولت عليه ايله صرب حكومتى بينده منعقد $\frac{٢٦ \text{ شباط}}{٩ \text{ مارت}}$ سنه ١٨٩٦ تاريخلو مقاوله‌نامه اساسنه مستنداً واوروپا حقوق دوليه‌سى قواعدينه توفيقاً معامله ايديله‌جكدر .

Art. 9.

cas de divergence dans le cours des né-
ions entre la Turquie et la Grèce, les
contestés pourront être soumis par l'une
utre des Parties intéressées à l'arbitrage
eprésentants des Grandes Puissances à
ntinople dont les décisions seront obli-
es pour les deux Gouvernements. Cet ar-
e pourra s'exercer collectivement ou par
ation spéciale des intéressés et soit di-
ient, soit par l'entremise de délégués
ux.
cas de partage égal des voix, les arbi-
hoisiront un surarbitre.

طقوزنجى ماده

اثناى مذاكراتده دولت عليه ايله يونانستان بينده اختلاف وقوعى تقديرده علاقه‌دار اولان طرفينـدن برى ويا ديكرى نقاط معترض فيهايى درسعادتده مقيم دول معظمه سفراسـنك « آربيتراژ » يله حواله ايده‌بيله‌جك وبونلرك مقرراتى دولتين ايچون مجبورى الاجرا اوله‌جقدر اشبو « آربيتراژ » صورت مشتركه‌ده ويا علاقه‌دارانك مخصوصاً ارائه ايده‌جكلرى وجهله وكرك طوغريدن طوغرى يه وكرك مخصوص دلكلر معرفتيله اجرا اولنه‌بيله‌جكدر تساوىء آرا وقوعنده حكملر برحكم ثالث انتخاب ايده‌جكلردر .

Art. 10.

stipulations de la Convention conclue le
ii 1881 pour la cession de la Thessalie
Grèce sont maintenues, sauf celles qui
nodifiées par le présent acte.
Sublime-Porte se réserve de saisir de ses
itions pour le règlement des questions
ant de la dite Convention les Puissan-
ii en sont signataires et dont les déci-
doivent être acceptées par la Grèce.

اونجى ماده

تسالياناك يونانستانه تركى حقنده‌كى ٢٤ مايس سنه ١٨٨١ تاريخلو مقاوله‌نامه‌نك احكام وشرائطى اشبو سـند ايله تعديل ايدلمش بولنان احكام وشرائط مستثنا اولمق اوزره ابقا ايدلمشدر باب عالى مذكور مقاوله‌نامه احكامندن منبعث مسائلك تسويه‌سى حقنده‌كى تكليفاتى مقاولهٔ مذكوره‌يى امضا ايدن دولتلره تبليغ وحواله ايلمك حقنى محافظه بيورور دول مشار اليهمك مقرراتى حكومت يونانيه طرفندن قبول ايدلمك لازمكلور .

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

Art. 11.

vue d'assurer le maintien des rapports
n voisinage entre les deux Etats, les
ernements de la Turquie et de la Grèce
geront à ne pas tolérer sur leurs territoires
gissements de nature à troubler la sécu-
t l'ordre dans l'Etat voisin.

Article final.

ıssitôt que le présent acte aura reçu l'ap-
ation de Sa Majesté Impériale le Sultan,
elle sera donnée dans un délai de huit
, les clauses qu'il contient seront portées
les Représentants des Grandes Puissances
connaissance du Cabinet d'Athènes et de-
lront exécutoires.

ait en double à Constantinople, le six/dix-Septembre mil huit cent quatre-vingt-dix-sept.

gné) : TEVFIK (Signé) : CALICE
» NELIDOW
» P. CAMBON
» PHILIP CURRIE
» SAURMA
» PANSA

DÉCLARATION

annexe à l'acte préliminaire de paix

du 6/18 Septembre 1897.

En procédant à la signature des Préliminaires de paix en date de ce jour, Son Excellence le Ministre des Affaires Etrangères Sa Majesté Impériale le Sultan déclare e dans la pensée du Gouvernement Ottoman la médiation qui vient d'être exercée r les six Grandes Puissances pour le rétaissement de la paix et pour la fixation de

اوچنجی ماده

دولتین بینتده مناسبات حسن همجوارینك تأمینی مقصدیله دولت علیه‌ایله حکومت یونانیه کندی الکالرنده حکومت متجاوره‌نك حضور و امنیتنی اخلال ایده‌بیله‌جك تحریکات وتسویلات وقوعنی تجویز ایتمامکی تعهد ایلیه‌جکلردر .

خاتمه

اشبو مقدمات صلحیه سکزکون مهلت ظرفنده طرف اشرف حضرت پادشاهیدن تصدیق بیوریلوب بیورلمز احکام و شرائط مندرجه‌سی دول معظمه سفراسی طرفندن اتنه قابنه توسنه تبلیغ قلنه‌جق ومجبوری الاجرا عد اولنه‌جقدر .

فی $\frac{6}{18}$ ایلول سنه ۱۸۹۷ تاریخنده ایکی نسخه اوله‌رق درسعادتده تنظیم اولنمشدر .

امضا — امضا
قالیس — توفیق
نلیدوف
پ . قانبون
فلیپ کوری
زائورما
پانسا

$\frac{6}{18}$ ایلول سنه ۱۸۹۷ تاریخیله امضا اولنان مقدمات صلحیه‌یه مربوط بیاننامه

خارجیه ناظری دولتلو پاشا حضرتلری بوکونکی تاریخلو مقدمات صلحیه‌یی امضا ایتدیکی صره‌ده شوراسنی بیان ایلرکه حکومت سنیه‌نك اعتقادنجه مصالحه‌نك عقدی ودولت علیه ایله یونانستان بینتده مستقبلاً جریان ایده‌جك مناسباتك تعیین اساسی ضمنتده بوکره دول ستهٔ معظمه طرفندن اجرا اولنان توسطك دول مشار الیهم سفراسنك لدی الحاجه اشبو مقدمات صلحیه‌نك

la base des relations futures entre la Turquie et la Grèce, ne doit en rien influer sur le mandat d'arbitre que les Représentants des dites Puissances peuvent être appelés éventuellement à remplir en vertu de l'article 9 de ces Préliminaire de paix et qu'en conséquence les arbitres auront, comme de règle, la plus parfaite plénitude d'appréciation des points ou des questions qui leur auront été soumis par les Parties.

Leurs Excellences les Ambassadeurs prennent acte de cette observation et reconnaissent qu'elle est conforme aux sens de l'article 9.

(Signé) :
TEVFIK

(Signé) :
CALICE
NÉLIDOW
P. CAMBON
PHILIP CURRIE
SAURMA
PANSA

DÉCLARATION

annexe à l'acte préliminaire de paix

du 6/18 Septembre 1897.

Aussitôt après la signature des préliminaires de paix, les Autorités Ottomanes en Thessalie seront invitées à s'entendre avec des délégués hellènes pour assurer la réintégration dans leurs foyers des émigrés Thessaliens.

En cas de difficultés, on aura recours à des délégués des Puissances médiatrices.

(Signé) :
TEVFIK

(Signé) :
CALICE
NÉLIDOW
P. CAMBON
PHILIP CURRIE
SAURMA
PANSA

طقوزنجی ماده‌سی موجبنجه ایفایه دعوت اولنه بیله‌جکلری « حکم » وظیفه‌سی اوزرنده بر کونه حکم و تأثیری اوله‌میه‌جق و بناءً علیه حکملر طرفیندن کندولرینـه تودیع اولنه‌جق نقاط ویا مسائلی تدقیق و تقدیرده اصول و قاعده وجهله سربستیت کامله‌یی حائز اوله‌جقدر .

دول معظمه سفراسی اشبو ملاحظـاتی سـند اتخاذ و بونك طقوزنجی ماده‌نك مضمونـنه موافق اولدیغنی تصدیق ایدرلر .

امضا
قالیس
نلیدوف
پ . قانبون
فلیپ کوررى
زائورما
پانسا

امضا
توفیق

٦/١٨ ایلول سـنه ١٨٩٧ تاریخیله امضـا اولنـان مقدمات صلحیه‌یه مربوط بیاننامه

مقدمات صلحیه امضااولنور اولمز تسالیاده‌کی مأمورین عثمانیه تسالیامهاجرینك مملکتلرینه اعاده‌سنی تأمین ایچون یونان دلکه‌لریله حصول ائتلافه دعوت اولنه جقلردر .

مشکلات ظهورنده دول متوسـطه دلکه‌لرینـه مراجعت ایدیله‌جکدر .

امضا
قالیس
نلیدوف
پ . قانبون
فلیپ کوررى
زائورما
پانسا

امضا
توفیق

معاهدهٔ قطعیهٔ صلحیه

TRAITÉ DE PAIX DÉFINITIF

Sa Majesté Imp. le SULTAN, Empereur des Ottomans,

et

Sa Majesté le ROI des Hellènes

s'étant mis d'accord pour compléter et convertir en traité de paix définitif les préliminaires de paix du 6/18 Septembre 1897 signés par Son Excellence le Ministre des Affaires Etrangères de Sa Majesté Impériale le Sultan, d'une part, et par Leurs Excellences les Représentants de l'Allemagne, de l'Autriche-Hongrie, de la France, de la Grande-Bretagne, de l'Italie et de la Russie, agissant au nom de la Grèce, d'autre part, ont nommé à cet effet pour Leurs Plénipotentiaires savoir:

Sa Majesté Impériale le Sultan:

Son Excellence Tevfik Pacha, Son Ministre des Affaires Etrangères, décoré des Ordres Impériaux de l'*Osmanié* et du *Médjidié* en brillants et les médailles d'or et d'argent de l'*Imtiaz* etc. etc.

et Son Excellence Hassan Fehmi Pacha, Président de la Cour des Comptes, décoré des Ordres Impériaux de l'*Iftihar*, de l'*Osmanié* et

ذات شوکتسمات حضرت پادشاهی ایله حشمتلو یونان قرالی حضرتلری برطرفدن خارجیه ناظری دولتلو پاشا حضرتلری ودیکر طرفدن حکومت یونانیه نامنه حرکت ایدن المانیا اوسترپا فرانسه انکلتره ایتالیا وروسیه دول فخیمه‌سی سفراسی جانبلرندن ۶/۱۸ ایلول سنه ۱۸۹۷ تاریخنده امضا اولنان مقدمات صلحیه‌نی اکمال ومعاهدهٔ صلحیهٔ قطعیه شکلنه تحویل وافراغ ایچون بینلرنده موافقت افکار حاصل ایتمش اولدقلرندن طرف اشرف حضرت شهریاریدن مرصع عثمانی ومجیدی نشان ذیشانلریله التون وگموش امتیازمدالیه‌لرینی وسائر نشانلری حائز وحامل اولان خارجیه ناظری دولتلو توفیق پاشا حضرتلریله مرصع افتخار ومرصع عثمانی ومجیدی نشان ذیشانلرینی والتون وگموش امتیاز مدالیه‌لرینی وسائر نشانلری حائز وحامل اولان دیوان محاسبات رئیسی دولتلو حسن فهمی پاشا حضرتلری

وحشمتلو یونان قرالی حضرتلری جانبندن فوق العاده ومرخص اورته ایلچی عنوانی حائز و «سوور» نشانك ایکنجی رتبه‌سیله سائر نشانلری حامل اولان موسیو «نیقولا ماوروقورداتو» ایله فوق العاده ومرخص اورته ایلچی عنوانی

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

41-sayfa 005 geçilmiştir. Eksik yoktur.

'édjidié en brillants ainsi que des médailles et d'argent de l'*Imtiaz* etc. etc.

ET SA MAJESTÉ LE ROI DES HELLÈNES :

Excellence Monsieur Nicolas Maurocor-
Son Envoyé Extraordinaire et Ministre potentiaire, Grand Officier de l'Ordre l du *Sauveur* etc. etc.

Son Excellence Monsieur Denis M. Sté-os, Son Envoyé Extraordinaire et Minis-'lénipotentiaire, Commandeur de l'Ordre l du *Sauveur* etc. etc.

els, après avoir échangé leurs pleins pou-trouvés en bonne et due forme, ont ar-ce qui suit :

Article 1er

. frontière turco-hellénique est rectifiée, ›rmément au tracé indiqué sur la carte, mpagnée d'une description détaillée, anne-aux préliminaires de paix, ainsi qu'il suit: . nouvelle frontière part du golfe de Sa-ue à l'embouchure du fleuve Potamoul; suit ce fleuve jusqu'à Pappapouli, ensuite se dirige vers le nord-ouest sur l'ancienne ière qu'elle rejoint au sommet de Kara-a (cote 1063 p.) en laissant Kalyvia et motika à la Grèce. Elle se dirige ensuite Krania et Rapsani en laissant ces deux ges à la Grèce. Elle contourne par le Sud sommets d'Analipsis–Rapsaniotikos (cote ; p.) et de Sopoto (4072 p.); à partir du net de Sopoto elle se dirige sur Nézéros uivant à peu près le bas des pentes à du lac de Nézéros et rejoint l'ancien ; au couvent d'Athanasios au Nord du ge de Nézéros.

1 couvent d'Athanasios, elle redescend la direction du Sud en suivant le bas ›entes à l'Ouest du lac de Nézéros, jusqu'à u'elle rencontre le cours d'eau Kodrisio- à partir de là, elle se dirige sur la hau-de Kokkinopétra au Sud-Est de Goda-De Kokkinopétra elle prend la direction 'Ouest, traverse la vallée d'Argyropoli et nt le contrefort à l'Est de V. letsilo (3671 ...)

حائز و «سوور» نشانك اوچنجی رتبه‌سیله سائر نشانلری حامل اولان موسیو « دنیس م . استفانوس » مرخص تعیین اولندقلرندن مرخصان مشار ومومی الیهم یولنده ومنتظم کورینان رخصتنامه‌لرینی بعد التعاطی مواد آتیه‌یی قرارلشدیرمشلردر :

برنجی ماده

دولت علیه ایله یونانستان بینندهکی حدود مقدمات صلحیه لایحه‌سنه مربوط مفصل تعریفنامه وخریطه اوزرنده کوستریلان کذرکاهه تطبیقاً بروجه اتی تصحیح اولنمشدر .

یکی خط حدود سلانیك کورفزینك « پوتامول » نهری منصبندن بدأ وبونهری « پاپاپولی » یه قدر تعقیب ایدرك شمال غربی استقامتیله اسکی حدوده توجه ایدر و « قالیوبیا » ایله « ایغاموتیقا » بی یونانه براقه‌رق « قاراغاچیا » (ارتفاع ١٠٦٣ قدم) ذروه‌سنده اسکی حدوده ملاقی اولور بعده « قرانیا » و « راپسانی » یه طوغری کیدرك بوایکی قریه‌ی یونانه براقور و « انالیپسیس—راپسانیوتیقوس » (ارتفاع ٣٢٦٣ قدم) و « سوپوتو » (ارتفاع ٤٠٧٢ قدم) تپه‌لرینی جنوب جهتندن طولاشور و « سوپوتو » تپه‌سندن اعتباراً « نزروس » کولنك جهت شرقیه‌سنده کائن صرتلرك اتکنی تقریباً تعقیب‌ایدرك «نزروس» طوغری کیدر و « نزروس » قریه‌سنك شمالنده واقع « اطناسیوس » مناسترنده اسکی کذرکاهه ملاقی اولور « اطناسیوس » مناسترندن « قودریزیوتیقو » صوینك مجراسنه تصادف ایدنجیه قدر « نزروس » کولنك جهت غربیه‌سنده‌کی صرتلرك اتکنی تعقیب ایدرك تکرار جنوب استقامتنه طوغری اینر واورادن « غودامان » ك جنوب شرقیسنده واقع « قوکینو پترا » تپه‌سنه طوغری کیدر و « قوکینو پترا » دن غرب استقامتی الهرق و « ارکیرو پولی » [illegible] (٣٦٧١ قدم) تپه‌سنك جهت

à une distance d'environ deux kilomètres de ce sommet.

De ce point elle suit une ligne à peu près parallèle à l'ancienne frontière et distante d'environ deux kilomètres en longeant le sommet de Menexé et le col de Melouna jusqu'au Nord du village de Ligaria.

A un kilomètre environ à l'Ouest de Ligaria, elle se dirige vers le Sud sur une longueur d'environ trois kilomètres, puis reprend la direction de l'Ouest et rejoint l'ancienne frontière au Nord de Kourtsiovali (cote 1900 p.). De là elle contourne le village de Kourtsiovali à l'Ouest et reprend au Sud de ce village la direction de l'Est en passant au Nord du sommet A.-Georgios (2066 p.); elle contourne ensuite le massif de Losfaki en suivant le bas des pentes de ce massif à l'Est et, laissant à la Grèce la route de Tirnavo à Melouna, elle rejoint l'ancienne frontière au sommet 1200 p. à trois kilomètres environ au Nord-Ouest de Tyrnavo.

Elle se sépare de nouveau de l'ancienne frontière à Bey–Deyirméni au bord de la rivière Xérias, contourne à l'Est le massif de Sidéropalouki (1694 p.) et atteint le fleuve Salamvrias à un kilomètre à l'Ouest de Gunitza; de là elle se dirige vers le Sud et change de direction vers l'Ouest au Nord-Est de Koutzo-Khéro en passant à un kilomètre environ au Nord de ce village. Elle traverse de nouveau le Salamvrias et suit le bas des pentes de la rive gauche du fleuve en se dirigeant vers l'Ouest jusqu'au sommet de Babou (2147 p.) qu'elle contourne par le Sud; elle remonte ensuite vers le Nord en suivant la ligne des hauteurs à pic, laisse à l'Est le sommet de Babou et continue dans la direction du Nord jusqu'à un kilomètre au Sud-Ouest du sommet (1600 p.); elle prend ensuite la direction de l'Ouest en suivant une ligne distante d'environ deux kilomètres de l'ancienne frontière qu'elle rejoint à l'angle formé par celle-ci au Nord de Gritzanon.

La nouvelle ligne coupe à l'Ouest d'Elevérokhorion l'angle dont le sommet est sur la hauteur 1742 p.

La frontière suit l'ancien tracé jusqu'au

شرقیه‌سنده وبو تپه‌دن تخمیناً ایکی کیلومترو مسافه‌ده واقع تپه‌جکایریشور وبو نقطه‌دن اسکی حدوده همان‌موازی وتخمیناً ایکی کیلومترو بعد مسافه‌ده یه خط تعقیب ایدرك « لیغاریا » قریه‌سنك شمالنه قدر « منکشه » تپه‌سیله « ملونا » کچیدینك بوینجه‌کیدر و « لیغاریا »نك تخمیناً برکیلومترو غربنده بولنان نقطه‌دن تقریباً اوچ کیلومترو طولنجه جنوبه طوغری کیدرك بعده تکرار غرب‌استقامتی‌الور و « قورچیووالی » (ارتفاع ۱۹۰۰ قدم) نك شمالنده اسکی‌حدوده ملاقی‌اولور اورادن غرباً « قورچیووالی » قریه‌سنی طولاشه‌رق و « ۱ . یورکیوس » (ارتفاع ۲۰۶۶ قدم) تپه‌سنك شمالندن کچه‌رك اشبو قریه‌نك جنوب جهتندن تکرار شرق‌استقامتی‌طوتار وبعده «لوسفاکی»نك شرق جهتنده‌کی صرتلرینك اتکلرینی تعقیب ایدرك وطرنوه‌دن ملونایه کیدن یولی یونانه براقه‌رق « لوسفاکی » سلسلهٔ جبالنی طولاشور وطرنوه‌نك شمال غربیسنده تخمیناً اوچ کیلومترو مسافه‌ده واقع ۱۲۰۰ قدم ارتفاعنده‌کی تپه‌ده اسکی حدودله برلشور خط حدود جدید «قسه‌ریاس» چاینك کنارنده واقع « بك دکرمن » ده تکرار اسکی حدوددن ایریله‌رق « سیده‌رو پالوکی » (ارتفاع ۱۶۹۴ قدم) سلسلهٔ جبالنی شرق جهتندن طولاشور و « غونیچه »نك برکیلومترو غربنده « سالامبریا » نهرینه واصل‌اولور واورادن جنوبه دونه‌رك « قوچوخرو » قریه‌سنك شمال شرقیسنده غربه طوغری تبدیل استقامتله تخمیناً برکیلومترو مسافه‌ده بوقریه‌نك شمالندن کچر ویکیدن « سالامبریا » نهرینی کچه‌رك نهر مذکورك ساحل یسارنده‌کی صرتلرك اتکلنی تعقیب‌ایدر و « ۲۱۴۷ قدم » ارتفاعنده‌کی « بابو » تپه‌سنه قدر غربه‌طوغری کیدر وبو تپه‌یی جنوب طرفندن طولاشدقدنصکره دیك تپه‌لر سلسله‌سنی بالتعقیب شماله طوغری چیقار و «بابو» تپه‌سنی شرقده براقوب « ۱۶۰۰ قدم » ارتفاعنده‌کی تپه‌نك جنوب غربیسنده برکیلومترویه قدرشماله‌طوغری کیدر وبعده غرب استقامتنی الوب اسکی حدوددن تخمیناً ایکی کیلومترو مسافه‌ده برخطی تعقیب ایله اسکی حدودك « غریچانون » نك شمالنده تشکیل ایلدیکی زاویه‌ده بوحدود ایله ملاقی اولور .

یکی خط حدود « الفته روخوریون » نك غربنده واقع اولوب ذروه‌سی ۱۷۴۲ قدم ارتفاعنده بولنان زاویه‌یی قطع ایدر و « غورچا » (ارتفاع ۳۱۹۶ قدم) ذروه‌سنه قدر اسکی کذرکاهی‌بالتعقیب اورادن شماله‌طوغری « باربه‌ری » نقطهٔ‌مثلثی اوزرینه کیدرك اوراده اسکی‌حدودله برلشور واسکی‌حدودی « پیقادا » یه قدر تعقیب ایلدکدن صکره « میتریجا » (ارتفاع

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKAN

t de Gorza (3196 p.) de là elle se di-
ers le Nord sur le point trigonométri-
e Barbéri où elle rejoint l'ancienne
re. Elle la suit jusqu'à Piknada; elle
ige ensuite sur le sommet de Mitri-
18 p.)
Mitriza elle suit l'ancien tracé jusqu'au
t de Nasadiko, situé au Nord-Ouest
ıge de Kérassia-Sinou; de Nasadiko elle
ge vers l'Ouest sur le sommet de Kut-
1916 p.) où elle rejoint l'ancien tracé
ssant à égale distance du village de
tadès et du sommet 2555 p. qu'elle
ı la Turquie.
sommet de Kutzuru, elle suit l'ancien
usqu'au sommet d'Agios-Elias; à partir
point elle se dirige directement sur le
t de Djuma-Psiti en passant au Nord
age de Kérassia.
Djuma-Psiti, elle suit l'ancien tracé
u sommet de Bulgari; de là elle se
à peu près en ligne droite sur le som-
Djumanalta (3091 p.) au Nord-Ouest
ostrovo où elle rejoint l'ancien tracé
suit jusqu'à l'angle qu'il forme à
omètre au Sud-Ouest du village de
la.
artir de cet angle, la nouvelle frontière
ge vers le Sud-Ouest sur le sommet de
o (4786 p.) qu'elle contourne par le
le prend ensuite la direction de l'Ouest,
ı 500 mètres au Nord du village de
lis à un kilomètre au Nord du sommet
.; longe le plateau à l'extrêmité duquel
ive ce sommet, passe à un kilomètre au
ı sommet 4200 p., descend ensuite di-
ent vers le Sud en passant à 500 mè-
l'Ouest du village de Malakassi, traverse
amvrias à un kilomètre à l'Ouest du
oisin de la cote 2180 p. passe à un
tre à l'Est du sommet 3700 et vient re-
la rivière descendant du sommet de
i à l'Ouest du sommet de Kizil-Tépé.
uit le cours de cette rivière jusqu'au
t de Dokimi (6244 p.), où elle rejoint
ı tracé et où s'arrête la rectification de
frontière.
e délimitation sera fixée sur les lieux
e Commission composée de délégués
ux parties intéressées et de délégués

٤٤١٨قدم) ذروه‌سی‌اوزرینه کیدر «میتریچا» دن «کراسیاسینو»
قریه‌سنك شمال غربیسنده کائن «نازادیقو» ذروه‌سنه قدر اسکی
خط حدودی تعقیب ایدرك «نازادیقو» دن «قوچورو» (ارتفاع
١٩١٦قدم) ذروه‌سنه قدر غربه طوغری کیدر و «قریچوتادس»
قریه‌سیله ٢٥٥٥ قدم ارتفاعنده کی تپه‌نك تام اورته‌سندن کچه‌رك
اورادہ اسکی کذرکاهه ملاقی اولور ومذکور تپه‌یی دولت علیه‌یه
براقور «قوچورو» تپه‌سندن «آیوس‌الیاس» ذروه‌سنه قدر
اسکی کذرکاهی بالتعقیب بو نقطه‌دن اعتباراً «کراسیا» قریه‌سنك
شمالنـدن کچه‌رك طوغریجـه «جمعه‌پسیتی» ذروه‌سـنه کیدر
«جمعه‌پسیتی» دن «بلغاری» تپه‌سنه قدر اسکی کذرکاهی بالتعقیب
اورادن «نوسترووو» نك شمال غربیسنده «جوماتالتا» (ارتفاع
٣٠٩١ قدم) ذروه‌سـنه همان خط مسـتقیم اوزره ایریشور
و «نوسترووو» ده اسکی کذرکاهله بالتلاقی بونی «ساغیادا»
قریه‌سنك جنوب غربیسنده بر کیلومترو مسافه‌ده تشکیل ایلدیکی
زاویه‌یه قدر تعقیب ایلر اشبو زاویه‌دن اعتباراً یکی خط حدود
جنوب غربی‌یه طوغری «غریبووو» (ارتفاع ٤٧٨٦ قدم)
ذروه‌سنه کیدرك جنوباً بو ذروه‌یی طولاشور بعده غرب استقامتی
الهرق ٤٠٠٠ قدم ارتفـاعنده کی تپه‌نك شمالاً بر کیـلومترو
بعدنده کائن «ژنه‌رالیس» قریه‌سنك بشیوز مترو شمالندن کچر
ومنتهاسنده اشبو تپه بولنان ذروهٔ مسطحه بوینجه کیدرك ٤٢٠٠
قدم ارتفاعنده کی تپه‌نك جنوباً بر کیلومترو مسافه‌سندن کچه‌رك
صکره «مالاقاسی» قریه‌سـنك بش یوز مترو غربندن بالمرور
خط مسـتقیم اوزره جنوبه طوغری اینر و ٢١٨٠ قدم
ارتفاعنده کی تپه قربنده کی کوپرینك غرباً بر کیلومترو مسافه‌سندن
«سالامبریا» نهرینی قطع ایدرك ٣٧٠٠ قدم ارتفاعنده کی تپه‌نك
شرقاً بر کیلومترو مسافه‌سندن کچر و «دوکیمی» تپه‌سـندن
«قزل‌تپه» تپه‌سنك غرب جهتنه آقان چایه ملاقی اولور واشبو چایك
مجراسنی ٦٢٤٤ قدم ارتفاعنده بولنان «دوکیمی» تپه‌سنه قدر
بالتعقیب اورادہ اسکی کذرکاهه تلاقی ایدر وتصحیح حدود دخی
اورادہ بیتر»

اشبو حدود علاقه‌دار اولان طرفین دلکه‌لریله دول معظمهٔ
متوسطه سفاراتی عسـکری دلکه‌لرندن مرکب برقومیسـیون
معرفتیله محلنده تعیین اولنه‌جقدر.

تحدید حدود قومیسیونك همان عقد اجتماع ومحلنه عزیمتله
بلا تأخیر معاملاتنه ابتدار ایتمسی لازم کلور قومیسیون کندو
مقرراتی ایشـه داخل اولان اوچ طرفك اکثریت اراسـیله
اتخاذ اسه‌حکدر.

militaires des Ambassades des Puissances médiatrices.

La Commission de délimitation devra se réunir incessamment, se rendre sur le terrain et commencer ses travaux sans retard. Elle prendra ses résolutions à la majorité des voix des trois parties intervenantes.

Lors de l'application du tracé sur les lieux de légères modifications au point de vue stratégique peuvent y être introduites à l'avantage de l'Empire Ottoman, par un accord entre les délégués de la Sublime Porte et des Puissances.

L'acte définitif de délimitation avec la carte y annexée, qui seront dressés et signés par la Commission de délimitation, feront partie intégrante du présent traité.

Art. 2.

La Grèce paiera à la Turquie une indemnité de Guerre de quatre millions de Livres Turques, conformément aux conditions prévues à l'article 2 des préliminaires de paix.

Art. 3.

L'évacuation de la Thessalie s'effectuera suivant les conditions posées dans l'article 6 des préliminaires de paix; elle aura lieu dans le délai d'un mois à partir du moment où les Puissances auront reconnu comme remplies les conditions prévues aux deux derniers alinéas de l'article 2 des préliminaires de paix et où l'époque de la publication de l'emprunt pour l'indemnité de guerre aura été établie par la Commission internationale, en conformité avec les dispositions de l'arrangement financier mentionné dans cet article.

Le mode d'évacuation et de remise aux Autorités helléniques des localités évacuées sera déterminé par les délégués des deux parties intéressées avec le concours de délégués des Grandes Puissances.

حدود كذركاهنك ارض اوزرنده حين تطبيقنده سوق الجيش نقطهٔ نظرنجه منافع دولت عليه‌يه موافق تعديلات جزئيه باب عالى ايله دول معظمه دلكلرى بينده بالاتفاق اجرا اولنه‌بيله‌جكدر .

تحديد حدود قوميسيونى جانبندن تنظيم وامضا ايديله‌جك اولان تحديد نامهٔ قطعى ايله اكا مربوط خريطه اشبو معاهده‌نامه‌نك جزؤ متممى عد اولنه‌جقدر .

ايكنجى ماده

حكومت يونانيه مقدمات صلحيه‌نك ايكنجى ماده‌سنده مندرج شرائطه توفيقاً دولت عليه‌يه درت مليون ليراى عثمانى تضمينات حربيه تأديه ايده‌جكدر .

اوچنجى ماده

تسالياناك امر تخليه‌سنه مقدمات صلحيه‌نك التنجى ماده‌سنده موضوع شرائط وجهله ابتدار اولنه‌جقدر .

امر تخليه مقدمات صلحيه‌نك ايكنجى ماده‌سنك صوك ايكى فقره‌سنده مصرح شرائطك ايفا اولنديغى دولتلرجه تصديق وتضمينات حربيه ايچون عقد ايديله‌جك استقراضك زمان نشرى مادهٔ مذكوره‌ده مصرح صورت تسويهٔ ماليه احكامى موجبنجه مختلط قوميسيون طرفندن تعيين ايدلديكى كوندن اعتباراً برآى مدت ظرفنده اجرا قلنه‌جقدر .

تخليه اولنه‌جق محللرك صورت تخليه‌سيله مأمورين يونانيه‌يه تسليمى دول معظمه دلكلرينك انضمام معاونتيله علاقه دار اولان طرفين دلكلرى جانبندن تعيين قلنه‌جقدر .

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞ

Art. 4.

Les prisonniers de guerre seront rendus de
art et d'autre immédiatement après la rati-
cation du présent traité.

Art. 5.

Une amnistie pleine et entière est accordée
part et d'autre à toutes les personnes qui
t été compromises dans les événements qui
t précédé ou suivi la déclaration de guerre.

Art. 6.

Les sujets de chacun des deux Etats, dont
situation est régulière devant la loi, pour-
t séjourner et circuler librement, comme
le passé, sur le territoire de l'autre, cha-
ie des deux hautes parties contractantes se
ervant la faculté de refuser l'accès de son
itoire à ceux des sujets de l'autre partie
auraient subi des condamnations judiciai-
d'ordre pénal ou qui auraient été l'objet
n arrêté d'expulsion à raison de leurs an-
édents et méfaits de droit commun.
Avis préalable en sera donné aux Légations
pectives.

Art. 7.

es musulmans habitants ou originaires de
ssalie qui, en vertu de l'article 13 de la
vention du 24 Mai 1881, avaient acquis
non la nationalité hellénique, seront libres
migrer ou de fixer leur domicile en Turquie.
qui ont acquis la nationalité hellénique
nt, en vertu d'une déclaration préalable à
à l'Autorité compétente dans un délai
rois ans à partir de l'échange des ratifi-
ons du présent acte, la faculté d'opter
la nationalité ottomane. Tous ces émigrés

دردنجی ماده

اسرای حربیه اشبو معاهده نامه‌نك تصدیقی متعاقب هرایکی طرفدن اعاده اولنه‌جقدر .

بشنجی ماده

اعلان حربدن اول وصکره ظهور ایدن وقوعاتده ذی مدخل اولان کافهٔ اشخاص حقنده هرایکی طرفدن کاملاً وتماماً بر عفو عمومی اعلان اولنمشدر .

التنجی ماده

ایکی حکومتـدن هربرینـك نظر قانونده حال وموقعی منتظم اولان تبعه‌سی دیکرینك اراضیسی اوزرنده کما فی السابق سربستجه اقامت ودور وسیاحت ایده‌بیله‌جکدر طرفین عاقدیندن هربری دیکر طرف تبعه‌سـندن مواد جزائیه‌ده قانوناً دوچار محکومیت اولمش ویاخود سوابق احوالدن وحقوق عمومیه‌یه متعلق ارتکاب ایلدکلری جرایمدن طولایی حقلرنده طرد وتبعید قراری لاحق اولمش بولنـانلری کندو ممالکنه قبول ایتمامك صلاحیتی محافظه ایدر کیفیت اوله طرفین سفارتلرینـه اخبار ایدیله‌جکدر .

یدنجی ماده

تسالیانك سکنه‌سیله اهالیء اصلیه سـندن اولوب ٢٤ مایس سنه ١٨٨١ تاریخلو مقاوله‌نامه‌نك اون اوچنجی ماده‌سی موجبنجه تابعیت یونانیه‌یی اکتساب ایتمش ویا ایتمامش اولان مسلمانلر ممالك شاهانه‌یه مهاجرتده واوراده اقامتکاهلرینی تعیینده سربست اوله‌جقلردر تابعیت یونانیه‌یی اکتساب ایتمش اولنلر معاهدهٔ حاضره تصدیقنامه‌لرینك مبادله‌سی تاریخندن اعتباراً اوچ سنه مدت ظرفنده اوجه مأمورین عثمانیه یه اعطا اولنـه‌جق بربیانـنامه موجبنجه تابعیت عثمانیه‌یی قبول واختیار ایتمك صلاحیتی حائز اوله‌جقلردر

مهاجرين مرقومه‌نك جمله‌سى مار الذكر مقاوله‌نامه‌يه توفيقاً يونانستانده كائن املاكلرندن تماميله وبلا مانع استفاده وبونلرى اداره‌ده دوام ايليه جكلردر .

حدودك يكيدن تصحيحى مناسبتيله دولت عليه‌يه اعاده قلنان محللرك سكنه‌سندن واهالئ اصليه‌سندن اولنلره وياخود اليوم محال مذكوره‌ده مقيم بولنانلره متقابلاً عينى فوائد بخش اولنمشدر .

دولت عليه‌يه اعاده قلنان محللرك اشبو سكنه ويا اهالئ اصليه‌سندن ومحال مذكوره ده كائن مؤسسات ويا نواحى وكيللرندن تسالياده املاكى بولنانلر بونلرى كافى السابق زرع واداره ايتمك والتزامه ويرمك اوزره حدودى كچمكده سربست اولەجقلر وبوندن طولايى كندولرينه بركونه مانع ايقاع ايديلەميه جكدر .

كرك تساليانك سكنه ويا اهالئ اصليه‌سندن وكرك محال مذكوره‌ده‌كى مؤسسات ويا نواحى وكيللرندن دولت عليه‌يه اعاده اولنان اراضيده املاكى بولنانلره عينى فوائد بخش ايدلمشدر .

eront à jouir pleinement et sans aucune
conformément à la dite convention,
propriétés immobilières sises en Grèce
administrer.
mêmes avantages sont accordés par
ité aux habitants ainsi qu'aux individus
ces des territoires rétrocédés à la Tur-
r suite de la nouvelle rectification de
ière ou bien actuellement domiciliés
s localités.
mêmes habitants ou bien originaires
itoires rétrocédés à la Turquie ainsi
représentants des institutions ou com-
ises dans ces localités qui auraient des
és immobilières en Thessalie seront
passer la frontière pour les cultiver,
nistrer et les affermer, comme par le
ns qu'aucune entrave puisse leur être
de ce chef.
vantages identiques sont accordés tant
itants ou originaires de Thessalie
eprésentants des institutions ou com-
trouvant qui posséderaient des pro-
nmobilières dans les territoires rétro-
'Empire Ottoman.

سكزنجى ماده

مقدمات صلحيه‌نك دردنجى ماده‌سى احكامنى اجراءً حكومت يونانيه قواى يونانيه طرفندن ايقاع اولنان خساراتدن طولايى افراد اهاليه تضمينات اولمق اوزره دولت عليه‌يه يوز بيك عثمانلى ليراسى تأديه ايده‌جكدر مبلغ مزبور تضمينات حربيه ايله عينى زمانده تأديه قلنه‌جقدر .

Art. 8.

ecution de l'article 4 des préliminaires
paix, la Grèce paiera à la Turquie,
emnisation des particuliers en raison
causées par les forces grecques, la
cent mille Livres Turques.
ment de cette somme sera effectué
temps que l'indemnité de guerre.

طقوزنجى ماده

تبعهٔ يونانيه‌نك قبل المحاربه دول سائره تبعه‌سى مثللو مستفيد اولدقلرى معافيات وامتيازاتك قاعده‌سنه طوقنلمقسزين قونسولوسلق معافياتنجه سوء استعمال وقوعنه محل براقامق ولازمهٔ عدالتك حسن جريانينه حائل اولان احوالى منع ايتمك واعطا اولنان اعلاماتك اجراسنى تأمين وافلاس ايشلرى داخل اولمق اوزره

Art. 9.

ucher au principe des immunités
es dont les Hellènes jouissaient avant
sur le même pied que les nationaux
Etats, des arrangements spéciaux
clus entre la Turquie et la Grèce
prévenir l'abus des immunités con-

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE

aires, d'empêcher les entraves au cours ré-
lier de la justice, d'assurer l'exécution des
ıtences rendues et de sauvegarder les inté-
s des sujets ottomans et étrangers dans
ırs différends avec les sujets hellènes, y com-
ıs les cas de faillite.

Jusqu'à la conclusion et à la mise en vi-
eur de la Convention prévue par l'article 5
des préliminaires de paix, les Consuls
omans en Grèce et les Consuls hellènes en
rquie exerceront leurs fonctions administra-
es sur les mêmes bases qu'avant la guerre.
Quant aux affaires judiciaires entre sujets
omans et sujets hellènes, celles qui ont été
rtées par devant les tribunaux à une date
térieure à la déclaration de guerre continue-
ıt à être traitées en Turquie conformément
régime en vigueur avant la guerre; les af-
res qui auront surgi postérieurement à la
ɔlaration de guerre seront traitées, confor-
ment aux principes du droit Européen, sur
base de la Convention Turco-Serbe du 26
vrier/9 Mars 1896.

Art. 10.

Les stipulations de la Convention du 24 Mai
81 pour la cession de la Thessalie à la Grèce
ıt maintenues sauf celles qui sont modifiées
r le présent acte.

La Sublime-Porte se réserve de saisir de ses
opositions pour le règlement des questions
coulant de la dite Convention les Puissances
i en sont signataires et dont les décisions
ivent être acceptées par la Grèce.

Art. 11.

Les deux Hautes Parties contractantes con-
ennent de conclure dans un délai de trois
ois à partir de la ratification du présent
aité, les arrangements suivants:

یونانیلرله اولان اختلافاتنده تبعهٔ عثمانیه واجنبیه‌نك منافعنی محافظه ایلمك مقصدیله دولت علیه ایله یونان حکومتی بینده صورتسویهٔ مخصوصه عقد اولنه‌جقدر مقدمات صلحیه‌نك بشنجی ماده‌سنك « ثانیا » اشارتلی فقره‌سنده مصرح مقاوله‌نامه‌نك عقدیله موقع اجرایه وضعنه دکین یونانستانده‌کی دولت علیه شهبندرلری وممالك شاهانه‌ده‌کی یونان قونسولسلری اداره‌یه متعلق وظیفه‌لرینی محاربه‌دن اولکی عینی اساسلر اوزرینه ایفا ایلیه‌جکلردر .

تبعهٔ عثمانیه ایله یونان تبعه‌سی بیننده‌کی مصالح عدلیه‌یه کلنجه اعلان حربدن مقدم محاکمه حواله ایدلمش بولنان مصالح عدلیه حقنده ممالك شاهانه‌ده محاربه‌دن اول مرعی الاجرا اولان اصوله توفیقاً معامله‌ده دوام اولنه‌جق واعلان حربدن صکره ظهور ایدن مصالح حقنده ایسه دولت علیه ایله صرب حکومتی بیننده منعقد $\frac{\text{٢٦ شباط}}{\text{٩ مارت}}$ سنه ١٨٩٦ تاریخلو مقاوله‌نامه اساسنه مستنداً واوروپا حقوق دولیه‌سی قواعدینه توفیقاً معامله ایدیله‌جکدر .

ارتجی ماده

فی ٢٤ مایس سنه ١٨٨١ تاریخلو مقاوله‌نامه‌نك احکام وشرائطی اشبو معاهده‌نامه ایله تعدیل ایدلمش بولنان احکام وشرائط مستثنا اولمق اوزره ابقا ایدلمشدر باب عالی مذکور مقاوله‌نامه احکامندن منبعث مسائلك تسویه‌سی حقنده‌کی تکلیفاتی مقاوله‌نامهٔ مذکوری امضا ایدن دولتلره تبلیغ وحواله ایتمك حقنی محافظه بیورور دول مشارالیهمك مقرراتی حکومت یونانیه طرفندن قبول ایدلمك لازمکلور .

اوندبرنجی ماده

طرفین عاقدین اشبو معاهده‌نامه‌نك تاریخ تصدیقندن اعتباراً اوچ ای مدت ظرفنده صور تسویهٔ آتیه‌نك عقدینه قرار ویرمشلردر .

اولا

يمش التى تاريخنده دولت عليه ايله يونانستان بينده تذكر اولنان لايحه‌نك اساسلرى اوزرينه تنظيم ايدر برمقاوله‌نامه .

ثانيا طقوزنجى ماده‌نك برنجى فقره‌سنده (مقدمات صلحيه‌نك اوچنجى ماده‌سى) مصرح شرائط دائره‌سنده اوله‌رق برقونسلوسلق مقاوله‌نامه‌سى .

ثالثا حقوق عموميه مجرمينك متقابلاً تسليمى ايچون براعادهٔ مجرمين معاهده‌نامه‌سى .

رابعا طرفين حدودى اوزرنده حركات شقاوتكارانه‌نك منع ورفعى ايچون برمقاوله‌نامه .

طرفين ايلروده برتجارت وسير سفائن معاهده‌نامه‌سى عقدى صلاحيتنى محافظه ايدرلر اشبو صوك معاهده‌نامه عقد اولنجيه دكين سربستئ تجارت وسير سفائن خصوصى صورت متقابله‌ده اعاده قلنمشدر .

اوچنجى ماده

برقاچ سنه دنبرو دوچار انقطاع اولمش اولان دولت عليه ايله يونان حكومتى بينده كى پوسته مناسباتى طرفين پوسته اداره‌لرى بينده بوبابده برمقاوله‌نامهٔ مخصوص عقد اولنور اولنمز پوسته مناسباتنى تنظيم ايدن مقاولات عموميه يه توفيقاً اعاده اولنه‌جقدر بوكا انتظاراً طرفين پوسته اداره‌لرى اصولى وجهله تمهيراولنوب يكديكرى ممالكنه براً ويابحراً وياخود ترانسيت صورتيله كوندريلان پوسته چانطه وپاكتلرينى محل مبادله اتخاذايده‌جكلرى يرلرده طوغريدن طوغرى يه مبادله ايده‌بيله‌جكلردر .

اوچنجى ماده

طرفين تلغراف اداره‌لرى هرايكى مملكتده بولنان خطوط تلغرافيه بينده مخابراتى اعاده ايتمك ومخابرات تلغرافيه‌نك بلافاصله سرعت تعاطيسنى تأمين ايده‌جك صورتده خطوط مذكوره‌نى حسن حالده محافظه ايلمك ايچون اقتضا ايدن تدابيرى اتخاذه مجبور اوله‌جقلردر .

lité contestées sur les bases du projet
en 1876 entre la Turquie et la Grèce;

ne Convention Consulaire dans les con-
prévues au premier paragraphe de
9 (art. 3 des préliminaires de paix);

ı traité d'extradition pour la remise
que des criminels de droit commun, et

ne Convention pour la répression du
age sur les frontières communes.
deux parties se réservent de conclure
rement un traité de commerce et de
ion.
ttendant la conclusion de ce dernier
a liberté de commerce et de navigation
blie d'une manière réciproque.

Art. 12.

elations postales entre l'Empire Otto-
la Grèce, qui avaient été interrom-
puis quelques années, seront rétablies
ément aux accords généraux qui règlent
e aussitôt que les Administrations pos-
deux pays auront conclu une conven-
ciale à ce sujet.
tendant les deux Administrations pos-
rront échanger directement, dans les
qu'elles désigneront comme sièges d'é-
leurs valises et colis dûment scellés
iés par voie de terre ou de mer à
on des deux pays ou pour le transit.

Art. 13.

lministrations des télégraphes des deux
ront prendre les mesures nécessaires
blir les communications entre leurs
espectifs et pour entretenir convena-
eurs lignes télégraphiques de manière
er un cours ininterrompu et rapide aux
des dépêches.

OSMANLI ARŞİVİ D

Art. 14.

En vue d'assurer le maintien des rapports de bon voisinage entre les deux Etats, les Gouvernements de la Turquie et de la Grèce s'engagent à ne pas tolérer sur leur territoire des agissements de nature à troubler la sécurité et l'ordre dans l'Etat voisin.

Art. 15.

En cas de divergences dans le cours des négociations entre la Turquie et la Grèce, les points contestés pourront être soumis, par l'une ou l'autre des parties intéressées, à l'arbitrage des Représentants des Grandes Puissances à Constantinople, dont les décisions seront obligatoires pour les deux Gouvernements.

Cet arbitrage pourra s'exercer collectivement ou par désignation spéciale des intéressés et soit directement, soit par l'entremise de délégués spéciaux.

En cas de partage égal des voix, les arbitres choisiront un surarbitre.

Art. 16.

Les ratifications du présent traité définitif de paix par Sa Majesté Impériale le Sultan et par Sa Majesté le Roi des Hellènes seront échangées à Constantinople dans le délai de quinze jours à partir d'aujourd'hui ou plus tôt si faire se peut.

En foi de quoi les plénipotentiaires respectifs l'ont signé et y ont apposé le sceau de leurs armes.

Fait en double à Constantinople, le $\frac{22\ Novembre}{4\ Décembre}$ *1897.*

(Signé):	(Signé):
TEVFIK	MAUROCORDATO
HASSAN FEHMI	STÉPHANOS

اوچنجی ماده

دولتین بینندہ مناسبات حسن همجوارینك محافظه‌سنی تأمین مقصدیله دولت علیه ایله یونان حکومتی کندی الکالرنده حکومت متجاوره‌نك حضور وامنیتنی اخلال ایده‌بیله‌جك تحریکات وتسویلات وقوعنی تجویز ایتمامکی تعهد ایدرلر .

دردنجی ماده

اثنای مذاکراتده دولت علیه ایله یونانستان بینندہ اختلاف افکار ظهوری تقدیر نده علاقه‌دار اولان طرفیندن بری ویا دیکری نقاط معترض علیهای درسعادتده مقیم دول معظمه سفراسنك «اربیتراژ» ینه حواله ایده‌بیله‌جك و بونلرك مقرراتی طرفین حقنده مجبوری الاجرا اولهجقدر اشبو «اربیتراژ» صورت مشترکده ویاعلاقه دارانك مخصوصاً ارائه‌ایده‌جکلری وجهله کرك طوغریدن طوغری یه وکرك مخصوص دلکلرمعرفتیله اجرا اولنه‌بیله‌جکدر . تساوی اراوقوعنده حکملر برحکم ثالث انتخاب ایده‌جکلردر .

بشنجی ماده

اشبو معاهدهٔ صلحیهٔ قطعیه‌نك طرف اشرف حضرت پادشاهیدن وحشمتلو یونان قرالی حضرتلری جانبندن تصدیق قلنمش نسخه‌لری بوکوندن اعتباراً اون بش کون مدت ظرفنده ویامکن ایسه دها اول درسعادتده مبادله اولنه جقدر .

تصدیقاً للمقال طرفین مرخصلری اشبو معاهدهٔ صلحیهٔ قطعیه‌یی امضا وارمه‌لی مهرلریله تمهیر ایلمشلردر .

۲۲ تشرین ثانی / ٤ کانون اول سنه ۱۸۹۷ تاریخنده ایکی نسخه اولهرق درسعادتده تنظیم اولنمشدر .

امضا	امضا
ماوروقورداتو	توفیق
استفانوس	حسن فهمی

Protocole A.

la demande de Leurs Excellences les
otentiaires Hellènes de connaître les ba-
incipales qui formeront les propositions
uvernement Impérial en ce qui concerne
rangements prévus par l'article 3 des
inaires de paix, Leurs Excellences les
otentiaires Ottomans acceptent de leur
uniquer dès à présent, à titre de rensei-
nt et sans qu'aucune discussion puisse
ntamée à ce sujet avant la ratification
ité de paix définitif, les bases principales
its arrangements telles qu'elles ont été
es dans la pensée du Gouvernement Im-
et qui consisteront dans les points
ts :

er les limites de la franchise douanière
onsuls ; assurer l'exécution des jugements
s par les Tribunaux Ottomans envers les
ls Hellènes en matière civile et commer-
définir le domicile du sujet hellène et
er les conditions à observer lors des
isitions domiciliaires, surtout pour les cas
drogman ne se rendrait pas à l'invita-
les Autorités ottomanes ; préciser égale-
les conditions à observer pour les cas
s délégués consulaires ne se rendraient
ux tribunaux compétents en matière mixte;
naître la compétence de la Cour de Cas-
ottomane d'après les lois en vigueur;
er également la compétence des tribu-
ottomans pour les cas de faillite des
hellènes ainsi qu'en matière pénale soit
eux, soit avec les sujets des autres
nces ; régulariser la signification des
s judiciaires destinées aux sujets hellènes
surer l'exécution par les Autorites otto-
s des jugements rendus par les tribunaux
ans dans les procès mixtes.

urs Excellences les Plénipotentiaires hel-
prenant acte de cette communication,
ent faire leurs réserves les plus formelles
ur son contenu au sujet duquel des dis-
ns et négociations ultérieures devront
lieu immédiatement après la ratifica-
lu traité de paix difinitif, soit sur le re-
en cas de divergence, à l'arbitrage des

A. اشاره‌لی پروتقول

حکومت سنیه‌نك مقدمات صلحیه‌نك اوچنجی ماده‌سنده مصرح صور تسویه‌یه متعلق تکلیفاتی تشکیل ایده‌جك اولان باشلوجه اساسلرك نه‌دن عبارت اولدیغنك کندولرینه بیلدیرلمسی حقنده یونان مرخصلری جانبندن وقوعبولان طلب اوزرینه دولت علیه مرخصلری مار الذکر صور تسویه ایچون حکومت سنیه‌نك فکرنده تقرر ایدوب نقاط اتیه‌ده مندرج بولنان باشلوجه اساسلری معلومات قبیلندن اولمق ومعاهدهٔ صلحیهٔ قطعیه‌نك تصدیقندن اول اولبابده برکونه مباحثاته کیریشلمامك اوزره شمدیدن مرخصان مومی‌الیهمایه تبلیغه موافقت ایتمشلردر نقاط مذکوره شونلردر :

قونسلوسلرك حائز اولدقلری کمرك معافیاتنك تعیین حدودی مواد حقوقیه وتجاریه‌ده محاکم عثمانیه جانبندن یونان قونسلوسلری حقنده اصدار اولنان اعلاماتك تنفیذ احکامی تبعهٔ یونانیه‌نك تعیین اقامتکاهی وعلی الخصوص ترجمانك مأمورین عثمانیه‌نك دعوت واقعه‌سنه اجابت ایتمدیکی تقدیرده اقامتکاهك حین تحریسنده رعایت اولنه‌جق شرائطك تصریحی دعاوی مختلطه‌ده قونسلوسخانه مأمورلری محاکم عائده‌یه عزیمت ایتمدیکی صورتده کذلك رعایت اولنمسی لازمکلان شرائطك توضیحی قوانین مرعیه موجبنجه محکمهٔ تمییزك قبول وتصدیق صلاحیتی تبعهٔ یونانیه‌نك افلاس ایشلریله کرك کندی بینلرنده وکرك دول سائره تبعه‌سیله اولان مواد جزائیه‌ده کذلك محاکم عثمانیه‌نك قبول صلاحیتی تبعهٔ یونانیه‌یه مخصوص اوراق عدلیه‌نك امر تبلیغنك تحت انتظامه وضعی دعاوی مختلطه‌ده محاکم عثمانیه طرفندن اصدار اولنان اعلامات احکامنك مأمورین عثمانیه جانبندن تأمین اجراسی .

یونان مرخصلری اشبو تبلیغاتی سند اتخاذ ایله برابر کرك معاهدهٔ صلحیهٔ قطعیه‌نك تصدیقی متعاقب موقع بحث ومذاکره‌یه وضع اولنه‌جق اولان اشبو تبلیغاتك مندرجاتی وکرك اختلاف افکار وقوعنده مقدمات صلحیه‌نك طقوزنجی ماده‌سنده مصرح اولدیغی اوزره درسعادتده‌کی دول معظمه سفراسنك اربیتراژینه

OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI

مراجعت خصوصی حقنده الك قطعی قیود احترازیه درمیان ایتدکلرینی بیان ایدرلر .

درسعادت فی $\frac{٧}{١٩}$ تشرین ثانی سنه ١٨٩٧

امضا	امضا
ماورو قورداتو	توفیق
استفانوس	حسن فهمی

B. اضافتی پروتقول

معاهدهٔ صلحیهٔ قطعیه‌نك اون برنجی ماده‌سنده (مقدمات صلحیه‌نك یدنجی ماده‌سی) مصرح تجارت وسیر سفائن معاهده‌نامه‌سی اشبو معاهدهٔ صلحیه تصدیقنامه‌لرینك تاریخ مبادله‌سندن اعتباراً ایکی سنه مدت ظرفنده عقد اولنه‌جقدر اشبو مدت ظرفنده کمرك تعرفه‌لریله قابوتاژ وسونکر صیدی حقنده محاربه‌دن اول مرعی الاجرا اولان اصول مقابله بالمثل اساسی اوزرینه ابقا ایدلمشدر اکر اشبو ایکی سنه مدتك انقضاسنه دکین تجارت وسیر سفائن معاهده‌نامه‌سی عقد وتصدیق ایدلمامش بولنور ایسه طرفین معاهدهٔ صلحیهٔ قطعیه‌نك اونبرنجی ماده‌سنده (مقدمات صلحیه‌نك یدنجی ماده‌سی) مصرح اصوله رجوع ایده‌جکلردر .

تجارت وسیر سفائن معاهده‌نامهٔ جدیدی مدت مذکوره ظرفنده عقد وتصدیق اولنوبده طرفین عاقدینك رضا واختیارلری خارجنده بولنان بعض اسبابدن طولایی موقع تطبیق واجرایه وضع ایدیله‌مدیکی حالده محاربه‌دن اول مرعی الاجرا اولان اصول مذکورك معاهده‌نامهٔ جدیدك موقع اجرایه وضعنه دکین دائما مقابله بالمثل اساسی اوزرینه ابقاسی مقرردر .

درسعادت $\frac{٢٢ \text{ تشرین ثانی}}{٤ \text{ کانون اول}}$ سنه ١٨٩٧

امضا	امضا
ماورو قورداتو	توفیق
استفانوس	حسن فهمی

---

epresentants des Grandes Puissances à Constantinople, prévu par l'Article 9 des préliminaires de paix.

Constantinople, le 7/19 Novembre 1897.

(Signé) :	(Signé) :
TEVFIK	MAUROCORDATO
HASSAN FEHMI	STÉPHANOS

Protocole B.

Le traité de commerce et de navigation prévu par l'article 11 du traité définitif de paix (article 7 des Préliminaires) devra être conclu dans le délai de deux ans à partir de l'échange des ratifications dudit traité de paix.

Pendant ce délai, le régime en vigueur avant la guerre relatif aux tarifs douaniers, au cabotage et à la pêche des éponges est maintenu sur la base de la réciprocité.

Si, toutefois, jusqu'à l'expiration du délai susvisé de deux ans, le traité de commerce et de navigation n'est pas conclu et ratifié, les deux parties reviendront au régime établi par l'article 11 du traité de paix (article 7 des Préliminaires.)

Il est entendu que dans le cas où le nouveau traité de commerce et de navigation avant conclu et ratifié dans ledit délai, ne pourrait pas, par suite de motifs indépendants de la volonté des deux Hautes Parties contractantes, être mis en application, le régime susindiqué en vigueur avant la guerre sera maintenu, toujours sur la base de la réciprocité, jusqu'à la mise en vigueur du nouveau traité.

Constantinople, le $\frac{22 \text{ Novembre}}{4 \text{ Décembre}}$ *1897*

(Signé) :	(Signé) :
TEVFIK	MAUROCORDATO
HASSAN FEHMI	STEPHANOS

﴿ ضبطنامه ﴾

محررين امضا دولت عليه ايله حكومت يونانيه بينده عقد و $\frac{٢٢ \text{ تشرين ثاني}}{٤ \text{ كانون اول}}$ سنه ١٨٩٧ تاريخيله درسعادتده امضا اولنان معاهدهٔ قطعيهٔ صلحيه‌نك تصديقنامه‌لرينى لاجل التعاطى بوكون باب عاليده عقد اجتماع ايتمش وفرانسزجه متن على الاصول مقابله اولنه‌رق طرفين عاقدين مرخصلرى جانبندن امضا ايديلان معاهده نامه متنله موافق كورنمش اولديغندن تصديقنامه‌لراصولى وجهله تعاطى قلنمشدر .

شوراسى مقرردركه طرفين عاقدين مرخصلرى جانبندن امضا اولنان $\frac{٧}{١٩}$ تشرين ثانى سنه ١٨٩٧ تاريخلو و « A » اشارتلى پروتقول ايله $\frac{٢٢ \text{ تشرين ثاني}}{٤ \text{ كانون اول}}$ سنه ١٨٩٧ تاريخلو و « B » اشارتلو پروتقولك دخى ارادهٔ سنيه‌سى شرفصادر اولمش اولديغندن بونلر مارالذكر معاهدهٔ قطعيهٔ صلحيه‌نك اجزاى متممه سندندر .

تصديقاً للمقال اشبو ضبطنامه ايكى نسخه اوله‌رق تنظيم وامضا قلندى .

فى $\frac{٦}{١٨}$ كانون اول سنه ١٨٩٧

امضا	امضا
ماورو قورداتو	توفيق
استفانوس	حسن فهمى
	محمد نورى
نعوم	يوسف

Procès-Verbal.

es soussignés s'étant réunis aujourd'hui à Sublime Porte pour l'échange des ratifica- s du traité définitif de paix conclu entre Turquie et la Grèce et signé à Constanti- le le $\frac{29 \text{ Novembre}}{4 \text{ Décembre}}$ 1897 et le texte français ıent collationné, ayant été trouvé conforme texte du traité signé par les Plénipoten- res des deux Hautes Parties contractantes, hange des instruments de ratification a eu ı suivant l'usage.

Il est reconnu que le protocole **A** daté 7/19 Novembre 1897 et le protocole **B** :é du $\frac{22 \text{ Novembre}}{4 \text{ Décembre}}$ 1897, signés par les Pléni- tentiaires des deux Hautes Parties contrac- ıtes, ayant été aussi sanctionnés par Iradé ıpérial, font partie intégrante dudit traité finitif de paix.

En foi de quoi le présent procès-verbal a été essé en double et signé.

Constantinople, le 6/18 Décembre 1897.

(Signé) :	(Signé) :
Tevfik	Maurocordato
Hassan Fehmi	Stéphanos
Méhémed Noury	
Youssouf	Naoum

Appendix E

he Name of the Battalion	The number of Pack Horses	The Quantity of Soldiers	The Name of the Battalion	The number of Pack Horses	The Quantity of Soldiers
hisar Redif Battalion	110	750	Matça Redif Battalion	70	150
yır Redif Battalion	80	820	Marmaris Redif Battalion	100	680
lir Redif Battalion	65	680	Menemen Redif Battalion	116	800
miye Normal Battalion	85	750	Muğla Redif Battalion	96	800
miye Battalion	140	750	Erikli Redif Battalion	40	800
miye Battalion	150	720	Milas Redif Battalion	150	800
miye Battalion	140	750	Tefenni Redif Battalion	32	750
miye Battalion	130	720	Karacasu Redif Battalion	70	750
miye Battalion	125	750	Niğde Redif Battalion	82	800
miye Battalion	120	800	Şarkışla Redif Battalion	79	800
ehri Redif Battalion	92	680	Tarlasun Redif Battalion	99	800
hir Redif Battalion	150	630	Kasaba Redif Battalion	135	750
avn Redif Battalion	115	630	Deli Redif Battalion	172	710
n Redif Battalion	103	670	Nevşehir Redif Battalion	90	780
irci Redif Battalion	203	800	Ürgüp Redif Battalion	92	640
nisa (Manisa) Redif Battalion	105	750	Çine Redif Battalion	80	750
ama Redif Battalion	384	750	Ergirin Redif Battalion	80	800
miş Redif Battalion	160	800	Gönin (Gönen) Redif Battalion	130	772
Redif Battalion	142	785	Nigde Redif Battalion	72	800
Redif Battalion	300	750	Konya Redif Battalion	91	800
i Redif Battalion	100	680			
lişehir Redif Battalion	180	860			
ehir Redif Battalion	175	900	Yekun	14032	88690
Ada(sı) Redif Battalion	160	75	Perakende Efrad Olup mevahiren		
sar Redif Battalion	6	800	iltihak eden Süvari Hayvanatı ve		
ş Redif Battalion	40	790	Efradı	3450	4164
Redif Battalion	92	820	Topçu Hayvanatı ve Efradı	1480	7191
			Yekun	19212	113891
			Gönüllü Efradı		9110
			Ceman Yekun	19212	123071

Appendix F

The Standing Army Corps

